HERCVLIS
MARESCOTTI
SENIORIS
PATRICII BONONIENSIS

Iurisconsulti Clarissimi.

VARIARVM RESOLVTIONVM

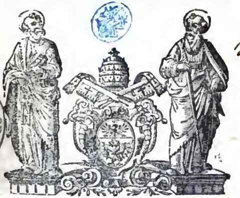
Liber Primus, & Secundus.

In quibus selectiores Vtriusq; iuris materiæ tàm beneficiales, quàm prophanæ, quæ apud omnia tribunalia frequentius in disputationem veniunt; necnon dubia, & quæstiones, quæ in Vtraque Signatura Sanctissimi Domini Nostri Papæ, ac in Sacro Rotæ Romanæ Auditorio, & in Regio Consilio Neapolis quotidiè in praxim adducuntur, præsertim iuxtà receptiores sententias Doctorum, eiusdemq; Sacræ Rotæ, ac Regij Consilij decisiones, hoc signo notatas, singulari ordine, ac methodo, & summa doctrina, ac facilitate tractantur, atquè resoluuntur.

Cum Summarijs, & duplici Indice, vno singulorum Capitum, & alio omnium rerum locorumq; insignium locupletissimo.

Opus reuera insigne, & egregium, ac omnibus in foro versantibus vtile, & pernecessarium.

AD S. D. N. PAVLVM V. PONT. MAX.

ROMAE, Ex Typographia, & sumptibus Aegydij Spadæ. M. DC. XIIII.

Cum Priuilegio, & Superiorum Permissu.

Imprim. Si videbitur R. P. Magistro Sacri Palatij Apostolici.

Cæsar Fidelis Vicesgerens.

Ego M. Ant. Petilius I. V. D. de ordine & commissione Reuerendiss. P. S. Apost. Palatij Magistri, totum præsens opus VARIARVM RESOLVTIONVM vidi, & diligenter consideraui, & in eo nihil contra fidem, bonos mores, aut Apostolicam Sedem inueni. Imò fidele in allegationibus repertum, omnibus in foro versantibus, nedum vtile sed & valdé necessarium iudico; In quo scilicet vtriusq; iuris selectiores, & in praxim frequentius occurrere solitæ materiæ, summa doctrina ac facilitate, ordineq; & methodo singulari pertractantur. Quapropter ad commune commodum illud imprimendum censeo. Romæ Kalend. Octob. M. DC. XIII.

M. Ant. Petilius manu propria.

Imprim. Fr. Thomas Pallauicinus Bononien. Mag. & Reuerendissimi P. Fr. Ludouici Istella S. P. Apostolici Magistri Socius Ordinis Prædicatorum.

PAVLO V.
PONT. MAX.

HERCVLES MARESCOTTVS FELICITATEM.

BONONIAM Patriam meam Beatiss. Pater bonarum altricem artium, & peruetusto Romanorum Pontificum iure adiunctam ditioni tuę, & mancipio tuam, iampridem ab ineunte ætate esse didiceram meorum & præceptis ciuium, & exemplis: natu verò grandior id ita esse cùm alibi sæpius explorato comperi: tum Romę pręsertim diuturna ciuilium rerum tractatione cognoui planeq; sic mecum ipse constitui; quicquid ingenio peperissem: quicquid industria comparassem: id veteri Bononiensium instituto non meis vtilitatibus magis deseruire debere: quàm tibi, quàm tuis, quàm Romæ, quàm omnibus: quandoquidem harum rerum omnium rationes vnius tui, vel consilio, vel arbitrio continentur. Quæ me res adhortata potissimum est: vt quoniam ità natus, ità more patrio sum institutus, vt nihil à Pontificia causa mihi disiunctum existimem: ingenij mei fructum eiusdem Domini profitear esse, cuius esset & fundus. Eam ob causam opus hoc meum multis à me diurnis laboribus, ac nocturnis lucubrationibus elimatum, de varijs resolutionibus inscriptum, quæ iuxtà consuetudinem vtriusquè Signaturæ, Sacræq; Rotæ morem in Vrbe maximè decidi solent: ad authoritatem, & clementiam tuam deferre malui: meorum quasi vectigal studiorum: vel meę potius argumentum pietatis in Patrem, venerationis in Dominum, voluntatis in Patriam, æquitatis in omnes. Quantum autem hoc nouo conscribendarum rerum ordine pretium operæ fecerim: aut cæteri deinceps in eo cognoscendo facturi sint: ne videar gloriosè venditare merces meas: aliorum erit iudicium; nec sanè tuam prudentiam latere poterit B.P. qui nunc & omnium gentium communis es arbiter, & omnis magister æquitatis, & iuris:

quem & ex hac ipsa Iustitiæ palæstra, Rotæ summum moderatorē vtriusq; iuris integerrimum, æquissimum, consultissimum publica Felicitas admouit ad Reipublicæ Christianæ clauum. Iam vero, ne munus hoc improbes, mihi summum est in votis: vt comprobes, est supra votum. Qui si dignum quoquè iudicaueris, quod in tua commendatione, tanquàm in Hermathena collocetur: erit hoc mihi quidem pulcherrimum ad nomen, fructuosissimum ad vsum: ità tamen vt amplitudine, & magnitudine tua semper foueatur. Deus Sanctitatem tuam diù incolumem seruet. Romæ iij. Nonas Maij, M. DC. XIIII.

SCIPIO-

SCIPIONI BVRGHESIO
S. R. E. CARDINALI
AMPLISSIMO.

HERCVLES MARESCOTTVS F. P.

FACILITATI quoquè tuæ Scipio Cardinalis Amplissime nostrum hoc opus, imò vestrum inscribimus. audacter: non nego. Sed nimirum hoc habet vestra felicitas: vt & vestras illustrare virtutes, & aliorum educare possitis. Quod quàm verè dicatur: in auunculi tui cernitur exemplo: cernitur in tuo. Quantum enim studia bonarum artium vestræ felicitatis, vt ita dixerim, aspiratione recreata reuirescant: quantum ingenijs, quantnm virtutibus, quantum Vrbibus, quantum ciuibus, & salutis, & dignitatis, & tranquillitatis accesserit: vt interim alia vestræ prætereąm argumenta laudis: abundè testantur ingeniosorum in primis, & doctorum hominum quamplurima monumenta litterarum vestræ passim nuncupata Clementiæ. Meritissimò. Sic enim & verni nunc flores matutina luce perfusi Soli primùm occurrunt, ac suæ lucis patenti aduigilant, explicanteq; suofum pro se quisquè colorum opellas: eas, inquam, ipsas, quas ab eo ipso luminum principe mutuantur. Idem videlicet sensus attigit animum meum. Nequè vero me, licet non eximium in paucis, sed vnum e multis prætervolare debuit omnium hæc studendi, placendiq; vobis communis voluntas: nec in vno reprehendenda, quæ communis est omnibus: & hoc ipso maxime laudanda: quia gestit apparere vobis: è quorum facilitate communia propagantur incitamenta virtutis, ornamenta laudis, alimenta Pacis, instrumenta Gloriæ. Vale Romæ iij. Non. Maij, M. DC. XIIII.

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

EN Lector beneuole, prodit in lucem liber insignis, quem ritè iurisprudentiæ thecam appellaueris, magnis laboribus, ac diligenti cura compositus à clarissimo I. C. Hercule Marescotto, Patritio Bononiensi. *In hoc omnes ferè I. V. materias obscuriores, & quæ in Romana Curia apud omnia tribunalia in praxim adducuntur, accuratissimè tractatas, subtiliter discussas, ac sapienter resolutas, præsertim iuxta receptiores sententias Doctorum, ac Sacræ Rotæ suffragia decisas reperies. Ordo verò, ac methodus tractationis eiusmodi est, vt cũ summa facilitate tradantur, quæ apud alios vix intelliguntur. Cum verò titulum præfixum legas* VARIARVM RESOLVTIONVM, *suspicari potes, ex legalis doctrinæ sylua amplissima, quæ lectiora sunt, ac crebrius in disceptationem vocantur, hic vtilissimè digesta esse. Lege itaque feliciter, atque authori benè precare, dum herculeo propè labore alterum tibi Tomum adornat. Vale. Romæ iij. Non. Maij, M. DC. XIIII.*

PAVLVS PAPA V.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM. *Cum sicut dilectus filius Egidius Spada incola Vrbis nostræ nobis nuper exponi fecit ipse Egidius duos libros* VARIARVM RESOLVTIONVM *dilecti Filij Herculis Marescotti Doctoris Bononiensis in lucem edere intendat, ac vereatur ne postquam in lucem prodierint, alij qui ex alieno labore lucrum quærunt idem opus typis cudi facere curent in ipsius* Egidij *præiudicium, Nos eius indemnitati ne ex impressione huiusmodi aliquod dispendium patiatur prouidere, illumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pænis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequen. harum serie absoluendum, & absolutum fore censentes, Supplicationibus eiusdem* Egidij *nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, prædicto* Egidio, *vt decennio proximo à primæua dicti operis impressione dummodo antea à dilecto filio nostro* Ioanne Garzia *tituli* Sanctorum *quatuor* Coronatorum Presbytero Cardinale Millino *nuncupato approbatum fuerit, computando durante, nemo tàm in Vrbe, quàm in vniuerso* Statu *Ecclesiastico mediate, vel immediate nobis subiecto opus prædictum, sine speciali dicti* Egidij, *aut eius heredum, & successorum, vel ab eis causam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs impressa vendere, seu venalia habere, vel proponere possit auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea vniuersis, & singulis vtriusque sexus Christifidelibus præsertim librorum Impressoribus, sub quingentorum ducatorum auri de* Camera; *& amissionis librorum, & typorum omnium pro vna* Camera *nostra* Apostolica, *ac pro alia eidem* Egidio, *ac pro reliqua tertijs partibus accusatori, & Iudici exequenti irremissibiliter applicando, & eo ipso absque vlla declaratione incurrendis poenis, ne dicto decennio durante opus prædictum, aut aliquam eorum partem, etiam prætextu additionum, aut explanationum, tàm in magno quam in paruo folio, ac tàm in Vrbe quàm in reliquo* Statu *Ecclesiastico prædictis, sine huiusmodi licentia imprimere, aut ab alijs impressa vendere, aut venalia habere, seu proponere quoquomodo audeant, seu præsumant, ac mandantes dilectis filijs nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu eorum Vicelegatis, aut* Præsidentibus, Prætoribus, *& alijs iustitiæ ministris* Prouinciarum, *Ciuitatum, Terrarum, & locorum* Status *nostri Ecclesiastici prædicti, quatenus dicto* Egidio, *eiusque heredibus, & successoribus, seu ab eis causam habentibus huiusmodi in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes quandocunque ab eodem* Egidio, *& alijs prædictis fuerint requisiti poenas prædictas contra quoscunque inobedientes irremis-*

sibiliter

ſibiliter exequantur; Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis Statutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, Priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſsis, confirmatis, & approbatis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem quod præſentium tranſumptis etiam in ipſis operibus impreſsis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum *ſub Annulo Piſcatoris die xvj. Maij M. DC. XIIII. Pontificatus Noſtri Anno Nono.*

INDEX SINGVLORVM CAPITVM.

QVAE IN PRIMO LIBRO CONTINENTVR.

* Caput

Caput

INDEX CAPITVM.

Caput

INDEX CAPITVM.

INDEX CAPITVM SECVNDI LIBRI.

Caput

Caput

INDEX CAPITVM.

HER-

HERCVLIS MARESCOTTI I. C. BONONIENSIS VARIARVM RESOLVTIONVM

Liber Primus.

Fideicommissarius quando possit auctoritate propria bonorum possessionem accipere, & quando non, ex sententia Rotæ plenè examinatum. Cap. I.

SVMMARIVM.

1 Fideicommissarius debet accipere possessionem de manu hæredis.

2 Capiens possessionem auctoritate propria non est legitimus contradictor ad impediendam hæredis immissionem, etiam si incontinenti doceat de iure suo.

3 Debet capere de manu hæredis, etiam si restitutio fideicommissi fiat ipso iure.

4 Statutum Vrbis lib. 1. c. 86. non habet locum in fideicommissario propria auctoritate bonorum possessionem ingrediente.

5 Restitutio fideicommissi potest extraiudicialiter fieri.

6 Facienda est etiam de iure canonico.

7 Possessio capta a fideicommissario auctoritate propria non est legitima, quamuis protestetur se non facere animo inuadendi.

8 Possessio vitiosa non purgetur per mandatum de manutenendo.

9 Statutum quòd possessio defuncti cõtinuetur in hæredem non habet locum in fideicommissario.

10 Statutũ continuans possessionem in hæredem & fideicõmissariũ, intelligitur per prius in hæredẽ.

11 Possessio capta a fideicommissario hæreditate iacente est vitiosa, etiam si sit capta auctoritate Iudicis, & n. 12.

13 Capta hæreditate iacente debet a fideicommissario auocari, & dari hæredi.

14 Fideicommissarius singularis non potest capere possessionem auctoritate propria.

15 Fallit quando nullus hæres possidet.

16 Tenetur restituere possessionem hæredi volenti falcidiam detrahere, licet possideat sine vitio.

17 Fideicommissarius secundus non tenetur capere possessionem de manu hæredis, & quare.

18 Declaratur quotiescunque primus fideicommissarius est in mora.

19 Fideicommissarius potest propria auctoritate possessionem capere, quando verbalis restitutio sibi ab hærede facta est.

20 Fideicommissum vniuersum restitutum censetur, facta vnius rei restitutione.

21 Possessio hæreditatis non acquiritur ex apprehensione vnius rei, sed omnium rerum apprehensio est necessaria.

22 Fideicommissarius potest ex se ipso capere possessionem, quando nullus est hæres, qui restituat.

23 In fideicommissarium ipso iure transeunt actiones vtiles, quando non adest hæres, qui restituere possit.

24 Fideicommissario licentia ingrediendi possessionem propria auctoritate a testatore concedi potest non solùm expressè, sed etiam tacitè.

25 Licentia ingrediendi propria auctoritate, quando tacitè inducatur.

26 Prohibitio testatoris nè vis, aut molestia alicui inferratur, intelligitur de vi, seù molestia facti, non iuris.

27 Verbum (instituit) quando importet facultatem apprehendendi auctoritate propria.

28 Substitutus addita hæreditate per hæredem non potest capere bona testatoris, nisi per fideicommissariam.

29 Licentia a testatore concessa capiendi possessionẽ auctoritate propria, quando non operetur.

30 Hæredi a fideicommissario restitutio est facienda propter detractiones.

31 Possessio bonorum ante liquidationem, & detractionem legitimæ, & trebellianicæ a fideicommissario capi non potest.

32 Corn. cons. 123. lib. 4. declaratur.

33 Hæres pro alijs creditis impedire potest, ne fideicommissarius in possessionem mittatur, vel immissionem factam reuocare, etiam si legitima, & trebellianica sint deductæ.

34 Licentia ingrediendi possessionẽ auctoritate propria locum non habet, quando possessori competit defensio, vel dubitatur, an possit competere.

35 Possessio nemini est auferenda, etiam si iniustè possidere videatur, nisi fuerit citatus.

36 Licẽtia intrandi possessionẽ propria auctoritate quis vti non potest, nisi prius liquidato negocio,

IVRIS propositio est egregia, & notabilis, quam in ore omnium quotidiè esse videmus, quòd possessio bonorũ fideicommisso subiectorum a fideicommissario † de manu hæredis est accipienda, & non 1 auctoritate propria, alias nõ dicitur legitima, sed potius vitiosa, l. 1. ff. quo-

rum legat.Bart.Castren.& alij in l.filiam.ff.ad
Trebellian. Roman. conf. 312. in princip.Dec.
conf.424.n.14.Gozad.in l.vnica,limit. 2. §. 1.
n.19. C. si de moment. possess. late Rolan. qui
alios cumulat.conf.78.n.14.lib.3.

2 Hinc est,quod fideicommissarius † non dici-
tur legitimus contradictor ad impediendam
hæredis immissionem , quàmuis incontinenti
doceat de iure suo , quia ad hunc effectum
requiritur etiam,quòd possideat legitimè, iu-
xtà notata in l. fin. vbi Dec.n.48. C.de Edicto
Diui Adrian.tollen. Socin. Inn.conf.75. n. 18.
lib. 1 & hanc opinionē perpetuo tenuit Rota,
vt in decis.565.par.1.diuers.& in causa Vrbe-
uetana hæreditatis. 12.Decembris 1567. corā
bo. me. Cardinale Serafino,& in vna Ianuen.
fideicommissi de Pallauicinis . 19. Februarij
1590.coram Cardinale Platto:Idem fuit reso-
lutum in causa Hortana Domus. 24.Ianuarij.
1605. coram Ludouisio nunc Archiepiscopo
Bononien.& in vna Romana de Capizzucchis
10. Aprilis . 1606. coram Horatio Cardinale
Lancellotto.

* Extenditur primùm hæc cōmunis * conclu-
3 sio , vt locum habeat,† etiam quando restitu-
tio fideicommissi fit ipso iure , quia nihilomi-
nus fideicommissarius non potest propria au-
ctoritate possessionem apprehendere,sed illam
capere debet de manu hæredis, Gloss. cōmu-
* niter * recepta in l 1. § quoties. ff.ad Trebell.
Alex.conf 82.n.4.lib.2.Dec. d conf 424. n.15.
Aym cōf 376.n.12.Rimin Iun. conf.363. n.21.
Natt.conf.223.n.1.& conf 395. n.8. & sequen.
Surd. conf. 73. n.29. & decis 333. n. 8. & fuit
resolutum per Rotam in dicta causa Romana
de Capizzucchis .

Et hinc infertur ad vnum valde notandum,
quòd licet restitutio ipso iure facta intelliga-
tur, quando statutum mandat,vt fideicōmissa
executioni mandentur omissa omni iuris so-
lemnitate , nihilominus possessio non potest a
fideicommissario propria auctoritate capi,
præsertim si statutum excipiat casum, quando
legitima exceptio fuerit opposita , vt excipit
statutum Vrbis lib. 1 cap.86.quia tunc exce-
ptio,quod iura , & actiones in fideicommissa-
rium non fuerint translata absque restitutione
reali,vel verbali,videtur legitima,& ideo sta-
4 tutum† locum sibi non vendicat . Socin. Iun.
conf. 92. n.9. lib.1. Maximè si loquatur de so-
lemnitate iudiciorum omittenda , vt loquitur
præfatum statutum Vrbis,dùm dicit(simplici-
ter,& de plano, sine strepitu,& figura iudicij ,
& omni iuris solemnitate omissa:)Nam hoc in
casu restitutio realis , vel verbalis, quæ potest
5 etiam † extra iudicium fieri.l.restituta. ff.ad
Trebell. & est necessaria ad translationem iu-
rium præterquàm in casibus specialiter exce-
ptis,non debet omitti, vt ius commune minus
corrigatur.c cum dilectus,& ibi Abb.n.6. de
constit.Bart.in l.2.C.de noxal.act.Et eò minus
attenta dispositione iuris ciuilis, quæ in Vrbe
seruanda est in illis casibus , in quibus statutū
non disponit;secus si seruaretur ius canonicū,
quia tunc secundùm aliquos restitutio non
esset necessaria,vt latè refert Rimin. Iun.conf.
375.sub n.16.& conf.625.n.36. licèt verior; &
magis recepta opinio videatur , quòd restitu-
6 tio † etiam de iure canonico requiratur , quā
plenè defendunt Bero in c. in præsentia.n. 27.
* de probat.Boer.decis.156.* & de magis com-
muni testatur Peregrin. de fideicom. art. 47.
n. 75.

Secundò,supradicta conclusio extenditur,vt
7 procedat etiam si fideicommissarius † prote-
stetur, se nō id facere animo inuadendi Oldr.
conf. 107. incipien.circa ius municipale,in 6.
quæst.Bald conf.234.veritas est ista,lib. 3. Ias.
conf.146. in princ lib.4.Gozad.conf. 43. col.2.
vers.octauo deduco.

Tertiò extenditur,vt locum habeat, tamet-
8 si † mandatum de manutenendo fuerit a Iu-
dice fideicommissario concessum , quia ex tali
mandato vitium possessionis non purgatur ,
cùm concedatur etiam prædoni , & spoliatori
Paleott decis. 87. incip. Spoletana Parochia-
lis,& fuit pluries resolutum , per Rotam præ-
sertim in causa Bononien.iuris macinandi 19.
Aprilis 1577.& 10.Martij 1578.corā Cantuc-
cio , & in allegata Romana de Capizzucchis.
coram Lancellotto.

Quarto extenditur , vt procedat quamuis
9 adsit † statutum,quòd possessio apud defunctū
continuetur in hæredem, quia tale statutum
non habet locum in fideicommissario , cùm in
duos in solidum possessio transferri nequeat ,
l.3.§.ex contrario. ff.de acquir.possess.l.si duo
ff.vti possid. Et in terminis statuti Bald. conf.
454.in fine. lib.1. Alex conf.82.n 6.lib.2.Rub.
Alexand.conf.121.n.3.Dec conf.84.col.2.vers.
& vlterius,circa hoc; Tiraquel.in tract.le mort
Saisit le vif. par. 2. declarat. 11 n. 1. & 19.
Idem est dicendum quando statutum conti-
10 nuat † possessionem in hæredem , & in fidei-
commissarium, nàm intelligitur per prius in
hæredem , itaut in concursu hæres sit præfe-
rendus, non obstante,quòd fideicommissarius
possessionem realem fuerit adeptus,Curt.Iun.
conf 92.Bero.conf 98.col.vlt. in fine lib. 2. ta-
metsi contrarium videatur sentire Castren.
conf.152.viso puncto.n.2. lib.2.

Quinto etiam extenditur, quàmuis fideicō-
missarius acquisiuerit possessionem antè adi-
tam hæreditatem;Nam licèt Alciat.conf.350.
vellit huiusmodi possessionem captam per fi-
deicommissarium hæreditate iacente non esse
11 vitiosam , tamen contrarium est verius , † &
* receptius ,* vt patet ex congestis per Rolan.
d. conf.78. n. 20. lib. 3. Et Alciati opinio fuit
aliàs per Rotam reprobata in dicta decis.565.
par.1.diuers. In qua fuit ostensum,Alciatum
non solum loqui aduersus communem senten-
tiam , sed etiam contra Doctores per ipsum
allegatos. Idem fuit ressolutum in vna Roma-
na de Comitibus coram bo. me. Ioanne Car-
dinale Aldobrandino , & in allegata Hortana

Domus

Domus 24. Ianuarij 1605. coram Ludouisio. Vbi hoc fuit ampliatum, quamuis fideicommissarius possideat † auctore Prætore, quia si non habet facultatem intrandi propria auctoritate, talis possessio capta hæreditate iacente adhuc dicitur vitiosa, nullo præsertim dato Curatore hæreditati iacenti, iuxta cons. Bald. 234. in fine lib. 3. & tenuit Rota diuers. decis. 520. n. 17. & seq. par. 1. & n. 13. Vbi quòd tunc † occupatio reru fideicõmisso subiectarũ debet a fideicõmissario reuocari, & dari hæredi.

13

14

15

16

Sed hæc ampliatio temperari debet, vt obtineat in fideicommissario vniuersali, non autem in fideicommissario singulari: Nam licèt iste regulariter † non possit capere possessionẽ auctoritate propria, vt per Menoch. de adipisc. remed. 2. n. 22. tamen hoc intelligitur, quando hæres reperitur in possessione, secus si nullus hæres possideat; quia tunc † is fideicommissarius potest etiam auctoritate propria possessionem capere, ex cumulatis p Gabriel, qui de cõmuni * testatur in tit. de acquir. possess. conclus. 1. limit. 26. nu. 104. quibus addo Nattam cons. 34. n. 3. & 4. Et ita supradicta distinctione cõstituta determinauit Rota in vna Maceraten. hæreditatis 15. Decembris 1599. coram Penia. Tenetur tamen hoc † casu fideicommissarius restituere possessionem ipsi hæredi volenti falcidiam detrahere, Surd. cons. 256. nu. 24. lib. 2. quia licet possideat fine vitio, tamen non potest impedire hæredis immissionẽ, quando aliquid venit detrahẽdum, Castren. in d. l. fin. n. 13. vers. certè si hæres, & ibi Zuccard. n. 420. & 426. C. de Edict. Diui Adriani tollen. Ruin. cõs. 140. n. 7. lib. 5 Boer. decis. 156. n. 2. & 5. Gabr. cons. 45. n. 24. lib. 2. Roland. d. cons. 78. nu. 21. Menoch. de adipiscen. remed. 4. n. 638. & ita resoluit Rota in pluribus causis, vt in di cta decis. 565. nu. 3. par. prima diuers. & in causa Firmana bonorum 18. Maij. 1583. & in Spoletana bonorum 27. Maij 1585. coram Bubalo, & in d. Hortana Domus coram Ludouisio, & in Ianuen. fideicommissi 1. Decembris 1589. coram Cardinale Platto.

17

Sed quamuis verum sit possessionem bonorum regulariter a fideicommissario de manu hæredis, & non auctoritate propria accipiendam esse, vt dictum est, tamen hoc primum restringi debet, vt non † procedat in secũdo fideicommissario: Exempli gratia: Titius instituit Mæuium, quem rogauit hæreditatẽ restituere Sempronio, eundemq; Sempronium rogauit restituere Gaio: Iste Gaius, ex quo non capit de manu Mæuij hæredis, sed de manu Sempronij, potest propria auctoritate capere, cũ semel facta restitutione primo substituto ius trãseat in sequentes absque alia restitutione l. penult. §. cũ autẽ, vbi Bart. & alij notant C. ad Trebell. glos. in l. 1. §. de illa, vbi Ripa n. 6. & 7. ff. eod. tit. Bero. qui cõmunem * dicit conf. 54. nu. 42. & cons. 58. nu. 3. lib. 2. Cęfal. cons. 215. n. 27. & cons. 49. nu. 17. Surd. cons. 92. nu. 22. & ita quoque sæpius fuit in Rota decisum, & præsertim in vna Leodien. hæreditatis 17. Ianuarij 1597. coram Cardinale Seraphino, & in allegata Maceraten. hæreditatis 2. Iunij, & 15. Decembris 1599. coram Penia, & de anno 1602. 1. Iulij in vna Bononien. fideicommissi de Rannuccijs, coram Corduba, nunc Episcopo Pacen.

18

Quod intellige verum, quotiescunque † primus fideicommissarius est in mora: Nam licet de vno fideicommissario ad alium non fiat restitutio, tamen hoc procedit data mora, aliàs secus, vt per Bart. in d. l. penult. §. cum antem nu. 4. & Salicet. nu. 8. C. ad Trebellian. & fuit tentum per Rotam in dicta decis. 520. nu. 17. par. 1. & in allegata Romana de Comitibus coram Ioanne Cardinale Aldobrãdino.

19

Secũdò supradicta cõclusio debet restringi, vt non procedat, quando † hæres fecit verbalem restitutionem, licet non realem, quia tunc videtur fideicommissario licentiam dedisse propria auctoritate possessionem naturalem apprehendendi Bart. in l. cum solus, ad fin. ff. de vsucapion. Alciat. in l. nemo potest nu. 43. vers. sunt, & qui putent ff. delegat. primo. Roland. dicto cons. 78. nu. 15. lib. 3. Et ad hunc

20

effectum † vnius etiam rei restitutio sufficit, vt totum fideicommissum restitutum censeatur Ias. in l. prima, in secunda lectura, in princip. nu. 6. ff. ad Trebellian. & ibi Ripa n. 9. Gomes. de testamen. cap. 5. n. 13. vers. item adde Gabr. cons. 46. n. 23. lib. 1. Surd. cons. 92. n. 23. tametsi

21

in acquirẽda † possessione hæreditatis omniũ rerũ apprehẽsio requiratur, nec sufficiat vnius tantùm acquisitio, quamuis fuerit capta animo apprehendendi omnia bona l. 3. in princ. vbi glos. in verb. quãlibet, in fine ff. de acquir. possess. Bald. in l. licet nu. 4. vers. sed non intelligo C. eod. tit. Paris. cons. 37. n. 17. lib. 3. late Gail. lib. 2. obseruat. 129. n. 7. & tenuit Rota in dicta Maceraten. hæreditatis 11. Maij 1587. coram Cardinale Pamphilio, & deinde coram Penia 15. Decembris 1599.

22

Tertiò debet restringi, vt locum non habeat quãdo † nullus existit hæres, qui restituere possit, quia tunc fideicõmissario licitum est propria auctoritate bonorum possessionem apprehendere Bal. in l. extraneum n. 3. 4. & 5. vbi Salicet. & Ias. n. 4. & 5. C. de hered. instit. Roman. cons. 71. n. 1. in fine vers. & cum non sit, Alex. cons. 58. n. 2. vers. sed vxor lib. 3. latè Menoch. qui plures allegat de adipiscen. remed. 2. n. 66. & 67. vers. nam ex quo hæres quæst. 17. & fuit decisum in supracitata Maceraten. hæreditatis 15. Nouembris 1599. coram Penia, Vbi ex eo, quod testator mandauerat eius bona neq; ex testamento, neque ab intestato etiam quo ad possessionem posse deuenire ad alios ab ipso non vocatos, etiam ratione legitimæ, inferebatur, quòd fideicommissarius fine aliquo vitio poterat propria etiam auctoritate capere possessionem, cum nullus adesset hæres, a quo restitui posset.

Sic quoque videmus, quòd licet restitutio

saltem verbalis requiratur ad hoc, vt fideicommissarius vigore l.fin.C.de edict. Diui Adriani tollen. possit in possessionem immitti, Socin. Iun.cons.92.nu.8. lib.1. tamen hoc intelligitur, si grauatus onere fideicommissi cum hærede decesserit; secus si nullus adsit hæres,
23 qui restituere possit,quia† tunc ipso iure transeunt vtiles actiones in fideicommissarium, l. sancimus §.cum autem C. ad Trebell. Et ideo ipse potest etiam vti beneficio illius legis, vt mittatur in possessionem eorum bonorū, quæ sunt subiecta fideicommisso,Bart.ibidem n.9. in fin. & in l.vlt.§.cum autē C. ad Trebell.Angel. cons.137. ad finem vers. super hoc videre est, Aret. cons. 37. ad fin.vers. ad sextum dubium,Rub.Alex.qui alios etiā refert cons. 64. nu.2.& tenuit Rota in vna Corana fideicōmissi 20.Februar.1594.coram Cardinale Mātica.

Quartò eadem conclusio restringi debet, vt
24 non obtineat,quādo testator † dedit fideicommissario licentiā capiendi fideicōmissum propria auctoritate,quia tunc a se ipso sine aliqua restitutione potest capere,Rolan.dicto cōs.78. n.17.lib.3.Nec dicitur ob id cū vitio possidere,quia sicut ex cōtractu fieri potest, vt ꝓpria auctoritate quis possessionē ingrediatur l.3.C. de pign.Ita & testamēto debet id testator posse l.Paulus respōdit ff.ad Trebellian.vbi.Doct. Bald.cons.234. lib.3. Ias.cons.146.nu.1.lib.4. Dec. in d.l.fin.nu.48.C.de edict.Diui Adriani toll.Durād. de arte testādi tit.5.caut.15.n.3.

Et huiusmodi licentia nō expressim solùm, sed etiam tacita voluntate induci potest,l. Titia cum testamento §. Lucius Titius ff. delegat. 2.vbi Bart. & alij,Bald. cons. 335. in fin. lib.1. Dec.cons.243.sub nu.3.& cons.424. nu.16.Gozadin.cons.91.nu.10.Bero. cons.60.nu. 7.lib.2.Surd. decis.333. nu.3,Menoch.de adipiscen. remed. 4. num.635. Cuius rei aliquot exempla in medium adducam.

25 Et in primis† si testator viuens bonorū possessionem fidecommissario tradidisset,ad tex. in l. Lucius ff delegat.2. Dec. cons.424. n.15. Rolan. d.cons.78. nu.16. lib.3.

Idem est quando is fideicommissarius executor quoque relictus est, vt existimauerunt Alex. Ias. & cæteri in l.non est dubium C. delegat. Dec.cons. 243. col.2.sub nu.3. vers. sed in casu isto,& cons.424. nu.16.Gozadin.cons. 21. nu.17.vers. præterea Paris.cons.54.nu.31. lib.3.Boer.decis.156. n.17.Vincen.de Franch. decis.204. ante nu.17.Nisi executores sint plures,quia tunc fideicommissarius nō potest per se ipsum capere,sed requiritur aliorum cōsensus,præterquàm si dati essēt insolidum,vt vult dicta decisio Neapolitana n.25.& tradit Dec. d.cons.243. nu.3. vers. Nec obstat.

Similiter si testator prohibuerit bonorum alienationem, quia voluit in familia perpetuo remanere,adhuc censetur in casu alienationis manus iniectionem fideicommissario concessisse, glos. in authen. vt de cætero,in verbo, licentiam,Alciat. in l. nemo potest nu.43. vers. sed quid si testator ff. delegat.1. Aret.cons.37. in fine Gabr. cons.46. nu.17. lib.2.

Sunt,& qui idem sentiāt,si testator vim,aut molestiam fideicommissario fieri vetuit,Ias. in d.l.nemo potest n.33. & in 2. lectura n.40. de legat.1.Dec.cons.218.n.3.& cons.424. nu.17. Sed Roman.singul.88.in fine cōtrariū tenet,&
26 est verior opinio, quia † testator videtur de vi intellexisse, quæ contra ius, & de facto fieret, glos.in cap.1. in verbo inferatis, de statu Monachor. Neq; enim per huiusmodi verba credendum est voluisse testatorem iuri derogare l.factū §.1.ff.de regul.iur.l.si preces ff.de pœn. Vnde videmus,quòd qui grauatus est vxorem non inquietare,seu molestia afficere,ab eis tantùm abstinere debet, quæ contra ius, & malo animo inferuntur,glos.in l.si seruum §.Prætor ff.de acquiren. hæredit.

Simili quoque modo aliqui arbitrantur tacitam hanc licentiam induci, si fideicōmissum relinquatur per verbum(liberè.) Qua in re vide Surd. distinguentem cons.265.nu.31.& sequen. qui bene loquitur, & reprobat opinionem Gozadini,& Socini Iunioris.

Pari ratione si testator fideicommissum relinquerit cū clausula,omni meliori modo, quòd censeatur data facultas intrandi propria auctoritate,existimauerunt Curt.Iun. in d.l. fin. nu.49. C.de edict.Diu.Adr. tollen.Bero.consil.16.nu.33.lib.2.Grat. cons.vlt.in fin.lib.1.

Contrariū tamen sentit Riminal. Iun. cons. 91.n.28.quę sententia mihi videtur verior,præsertim quando hæc clausula non est posita in substitutione,neq; in fideicommisso,nec in fine testamenti pure, sed sub conditione; Videlicet si testamentum non valeret iure fideicōmissi, vel Codicillorum,quia si testamentū valet deficit cōditio,& clausula nihil operatur,l.siquis sub cōditione ff.siquis omiss.cau.testam.Alex. cons.50.n.11.lib.7.Curt.Iun.cons.169.n.7.Bero.cons.118. nu.29. lib.2.Tob. Non. cons.19. n.25.& tenuit Rota in causa Reatina hæreditatis 3.Martij 1600. corā Iusto, & in terminis fideicommissi fuit resolutum in allegata Romana de Capizucchis 10.Aprilis 1606.coram Horatio Cardinale Lancellotto.

Item si testator fideicōmissarium titulo institutionis vocauerit,licentia accipiēdi possessionē auctoritate propria data censetur,secundum Bart.in l.ex facto ff.de hæredib.instit.vbi fortius loquitur de instituto in re certa,Curt. Iun.in d.l.fin.n.40.C.Edict. Diui Adriani.tollen.& in terminis,quando testator fideicōmissarium instituit,& substituit,Grat.cōs.vlt. col. fin.n.51.lib.1.dicens hoc procedere etiā quando verbum (instituit) directam operari non potest,vt scilicet superfluitas euitetur.
27 Sed rectius† mihi sētire videtur.Surd.decis. 333.n.12.quod imò hæc licentia solùm censeatur concessa,quādo euenit casus institutionis, idest decedente grauato ante additionem,vel eo repudiante, quia tunc cum nullus sit hæres,qui restituere possit, necessario verbum insti-

instituit importat facultatem ingrediendi auctoritate propria: Secus quando institutioni est locus, videlicet, quia vulgaris per additionem expirauerit, tunc enim verbum (instituit) quod vulgarem respicit, nihil operatur, vt voluit etiam Gozzadin. cons. 93. n. 12. & 16. vers. ad septimum, & consequenter cessat coniectura, quòd dederit licentiam capiēdi manu pro-
28 pria: Nā addita † hæreditate substitutus non potest capere bona testatoris nisi per fideicommissariam, vt fuit resolutum per Rotam in causa Perusina de Alphanis 13. Februarij 1579. coram bo. me. Brauo, & in vna Fauentina de Pasijs, de anno 1582. corā Cardinale Blanchetto, & de anno 1596. die 10. Decembris, coram Litta in vna Romana de Roncionibus.

Aduertendum tamen est pro declaratione huius quartæ limitationis, quod licentia testatoris capiendi possessionem auctoritate propria habet locum duntaxat quando possessio est vacans. Menoch. de adipisc. remed. 2. n. 44. & remed. vlt. n. 24. Peregrin. de fideicommiss. art. 47. n. 55. & sequen. Secus si hæres possi-
29 deat, quia tūc † eo resistente talis licentia nihil operatur Galliaul. in l. Centurio. n. 102. & ibi Rip. n. 52. ff. de vulgar. Plot. de in litem iuran. §. 2. n. 29. Surd. cons. 265. n. 35. lib. 2. qui dicit hanc esse * communem opinionem.

Ex quo eleganter deducitur, quod quamuis ex statuto, aut consuetudine possessio defuncti in hæredem continuetur, tamen hęc continuatio ex dicta licentia non interrumpitur; sed adhuc fideicommissarius debet capere de manu hæredis, vt tradit Tiraquel. in tract. Le mort Saisit le vif. par. 7. declarat. 3. n. 2.

Secundò deducitur, quòd si post mortem testatoris possessio retineatur per colonos, & inquilinos hæredis nomine, fideicommissarius non poterit vti hac licentia capiendi manu propria, cum possessio non dicatur vacans. Affl. decis. 167. n. 6. & decis. 325. n. 3. Natt. cōs. 538. n. 13. Surd. cons. 160. n. 28. & fuit resolutū in vna Vrbeuetana Castrorum 27. Maij 1569. coram Cardinale Serafino, per Doctrinam Bald. in d. l. fin. n. 24. vers. Sexto oppono. C. de edict. Diui Adr. tollen.

Sic quoque est dicendum, quando pupillus est minor infante, quia neque etiam hoc casu vacat possessio, sed residet penes tutores. Doct. in l. 1. §. adipiscimur, & ibi Ias. n. 12. ff. de acquir. possess. & hoc ratione custodiæ, quam ipsi habent Ripa n. 34. de caus. possess. & propriet. in rubr. Felin. in c. cū Ioānes. n. 31. de fid. instrument. Ideò non poterit fideicommissarius propria auctoritate occupare etiam pupillo mortuo, cum cesset omninò in tutoribus causa detinendi propter administrationem, quam reddere tenentur, vt scilicet eam facilius reddere possint, & transferre in quos oportet, vt fuit tentum per Rotam in allegata Vrbeuetana Castrorum per tex. in l. vnica. C. vt causæ post pubert. adsit tutor.

Præterea quod dictum est fideicommissariū non posse vti facultate ingrediendi possessionē bonorum propria auctoritate si hæres possideat, procedit sine scrupulo dubitationis,
30 quādo † ab ipso hærede aliquid est detrahendum, Senat. Pedemont. decis. 34. n. 22. Roland. d. cons. 78. n. 21. lib. 3. Gabr. cons. 45. n. 24. lib. 2. Ratio est, quia fideicommissario censetur solum concessa facultas capiendi suam portionem, & sic postquàm factæ fuerint detractiones, non antè Zuccard. in d. l. fin. n. 428. vers. Si verò possideret de voluntate testatoris Ruin. cons. 140. n. 4. lib. 5. Quod etiam latè deducit Surd. d. decis. 333. n. 8. in fin. cuius conclusiones veræ sunt in iure, & approbatæ per Rotam in allegata Romana de Capizzucchis coram Horatio Cardinale Lancellotto.

Hinc est, quod hæredi ab ipso fideicommissario fieri debet restitutio bonorum propter detractiones, Surd. cons. 265. n. 34. & d. decis. 333. n. 8. Pręsertim quando legitima, & trebel-
31 lianica sunt deducēdæ, quæ † antè liquidationem, & detractionem itá sunt incertæ ratione loci, & quotæ, vt nullius rei possessio a fideicommissario capi possit; prout ex Bald. & alijs deducit idem Surd. d. decis. 333. n. 12. in fin. & fuit tentū in dicta Romana de Capizzucchis; Vbi ad id, quod circà certitudinem deducebantur ex Corn. cons. 232. lib. 4. & alijs allega-
32 tis, fuit respōsum, quod † procedere possunt, quando hæreditas non in corporibus, sed in pecunia cōsisteret, vt dicit etiam Rota diuers. decis. 565. par. 1. in impressis, quo loci de his quæ dicit Corn. valdè dubitat, & ad d. consil. Corn. pluribus respondet. Surd. d. decis. 333.
33 Quinimò si legitima †, & trebellianica sint iam detractæ, hæres adhuc potest impedire, ne fideicommissarius in possessionem mittatur, vel immissionē factam reuocare pro alijs creditis ea licentia non obstante, cum dubium nō sit, quin hæredibus aliæ detractiones competant, veluti æris alieni, & generaliter deducere possunt omne eorum creditum l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulgar Alex. in l. ita tamen. §. si ex trebelliano. ff. ad trebellian. cum alijs per Surd. cons. 7. n. 23. & sequen. & d. decis. 333. n. 16. vbi enumerat plures deductiones, & respondet ad regulam dolo facis, &c. & ad aliā, quod circuitus sunt euitandi: Quod etiam ex Card. Anchar. & alijs tradit Crauet. cons. 376. n. 24. Ruin. cons. 160. lib. 5. & voluit Rota in d. decis. 520. n. 15. par. 1. diuers. Vbi etiā dicitur, quod in dubio præsumitur hæredi posse aliam defensionem competere.
34 Igitur licentia † de ingrediendo possessionē propria auctoritate a testatore concessa debet intelligi, vt locum habeat, quando constat hæredi nullam omninò competere defensionem, secus si competat, vel etiam dubitari possit an aliqua defensio possit competere, quia tunc hæres prius citari debet, vt doceat de iure suo,
35 tùm quia † nemini possessio debet auferri etiā si iniustè possideat, nisi fuerit citatus, c. liceat Episcopis de pręben. in 6. c. in litteris de restit.

 spoliat.

spoliat. tum etiam, quia regulariter talis fa-
36 cultas † nõ potest exerceri absque præcedenti
liquidatione, vt tenet Bart. in l. creditores.
n. 14. C. de pignor. Aret. cons. 32. n. 1. Gozzad.
cons. 95. n. 3. Alex. cons. 188. n. 2. vers. bene fa-
cit. lib. 2. & cons. 96. n. 4. lib. 4. & fuit latè dedu-
ctũ in causa Cesenaten. spolij. 22. Iunij. 1592.
corã Cardinale Mantica, & in causa Mediola-
nen. bonorum. 18. Aprilis. 1603. coram Ludo-
uisio, & sæpius tenuit Rota in alijs causis.

In emphyteusi recepta pro se filijs, & nepotibus, an fœminæ comprehendantur. Cap. II.

SVMMARIVM.

1 *In emphyteusi recepta pro se filijs, & nepotibus fœmina non comprehenduntur, & quare.*
2 *Verba in contractibus stricti iuris sunt proprie intelligenda.*
3 *Masculinum in contractibus non concipit fœmininum & quare.*
4 *Masculinum non concipit fœmininum ex proprietate sermonis, sed ex quadam interpretatione, seu extensione.*
5 *Inuestitura loquens de filijs, & nepotibus non comprehendit filias, & neptes.*
6 *Emphyteusis Ecclesiastica strictè interpretatur.*
7 *Fœmina comprehenduntur in emphyteusi recepta pro se, filijs, & nepotibus quando concessio fuit facta propter benemerita.*
8 *Item, quando recipiens emphyteusim de tempore concessionis verisimiliter non poterat generare Filios, & non habebat nisi vnicam filiam.*
9 *Item quando statutum, seu consuetudo mandat quod fœmina cum masculis pariter admittãtur ad bona emphyteotica.*
10 *Verba contrahentium accipiunt interpretationem a statuto, vel consuetudine.*
11 *Fœmina in emphyteusi pro se, & filijs recepta comprehenduntur quando si non comprehenderentur sequeretur absurdum.*
12 *Filiæ veniunt appellatione filiorum quando in concessione emphyteusis est data facultas recipienti in casu obitus sine filijs nominandi in testamento vnã fœminã, vel personam extraneã.*
13 *Verbum, persona, proprie comprehendit tam masculum, quàm fœminam.*
14 *Verba sequentia clara, & determinata declarãt & determinant præcedentia non clara, nec determinata.*
15 *Emphyteusis semper transit ad fœminas, quando fœminæ semel sunt vocatæ.*
16 *Declaratur procedere quando fœmina stipulatur pro se, & filijs sexus quando masculus est stipulator.*
17 *Fœminæ an comprehendantur in emphyteusi in qua vocati sunt filij, & nepotes cum adiectione hæredis.*
18 *Verbum (hæres) comprehendit, tam masculum quam fœminam.*
19 *In emphyteusi concessa pro filijs, & hæredibus requiritur quod vtrumque copulatiuè cõcurrat.*
20 *Verbum (liberis) capit ex sui proprietate masculos, & fœminas.*
21 *Fœmina comprehenduntur in emphyteusi concessa pro filijs hæredibus, & descendentibus.*
22 *Idem si emphyteusis sit concessa pro filijs, & hæredibus, vsque ad tertium genus.*
23 *Fœmina ex proprietate sermonis appellatione generis continentur.*
24 *Verba (ad tertium genus) adiecta in instrumento emphyteusis designant gradum cum inclusione fœminarum.*

ILLVD etiam tractari
consueuit, & in iudicijs
sæpissimè controuerti,
Vtrum in emphyteusi
concessa pro se & filijs,
aut nepotibus sint vo-
catæ etiã fœminæ: In
qua quæstione Salicet.
in l. 2. quæst. 12. & 17.
C. de iure emphyteot. & Ias. ibidem. n. 394.
tenent opinionem affirmatiuam, & hanc quo-
que defendit, & comprobat Additio ad Dec.
in c. in præsentia littera E. in verb. fœminæ.
de probat. Et dicit Dec. in l. 2. n. 105. vers.
postremo aduertendum. de reg. iur. factum
prouectionem, ita sensisse. Hanc etiam sequi-
tur Alciat. in l. 1. glos. fin. ff. de verb. signific.
Couarr. lib. 2. var. resolut. cap. 18. col. 1. qui
tandem dicit hanc opinionem Saliceti deduci
posse ex his, quæ Bar. scribit. in d. l. 1. de verb.
signific. Hanc quoque tenuit Regium Consilij
Neapolis, vt refert Vincent. de Franch. decis.
30. Vbi, inquit, quod iudicare pro hac parte
modicam habuit difficultatem.

Verum licèt opinio hæc, tot, & tantorum
Doctorum auctoritatibus sit fulta, attamen
1 cõtraria † sentẽtia amplectenda est, quã tenuit
Rota in vna Cernien. bonorum 7. Februarij
1583. coram Cardinale Seraphino, & est ma-
* gis * cõmunis, & verior, vt patet ex cumulatis
in voto bo. me. Cantucij, in causa Romana
deuolutionis Domus quod habetur in decis.
diuers. 125. par. 2.

2 Fundatur hæc sententia, quia † in contracti-
bus præsertim stricti iuris, qualis est emphy-
teoticus, verborum proprietas attenditur,
Rolan. cons. 93. n. 13. lib. 2. Ideò masculinum
3 non † concipit fœmininum, & ratio est, quia
quando concipit fœmininum, hoc non est ex
4 proprietate † sermonis, sed ex quadã inter-
pretatione, siuè extensione. l. inter stuprum, in
fin. ff. de verb. signific. l. seruis legatis. ff. de le-
gat. 3. propter dictionem (quasi) quæ denotat
improprietatem. glos. in d. l seruis legatis. in
princ. tex. in l. cum in adoptiuis. §. quæ in filio.
C. de adopt. l. pen. in fin. C. de Præfect. sacr. cu-
bicul. lib. 12. l. qui duos. ff. de legat. 3. l. pro-
nunciatio. de verb. signif. l. 1. §. de eo. ff. de pe-
cul. quidquid ex aduerso dicat Rebuf. in l. 1.
de

de verb.signif.fol.9.verſ.ego verò,qui loquitur
* contra * communem . de qua per Gabriel.
de verb.significat.concluſ. 6.n.39.
5 Vnde inremeritò † inueſtitura,quæ loquitur
de filijs,& nepotibus non comprehendit filias,
& neptes, vt poſt Guidonem de Suzzaria, tra-
dit Archid. in c. ſi quis ſuadente. col.2. verſ.
aut ſunt verba contrahentium. 17. quæſt. 3.
Roma. conſ. 35. n.2. & 3. vbi adden. Cuman.
conſ. 166. poſt princ. poſt Bald. conſ.61. n.4.
verſ.non obſtat,& per tot. conſ. lib. 1. Tiraq.
qui multos cumulat. de retractu lign. §. 1.
gloſ.9.n.183.Clar.in §.emphyteuſis.quæſt.32.
verſ.ſed quid.Gabr.d. concluſ. 6. n.87. & 89.
Rolan. qui plures congerit. d. conſ. 93. n.12.
cum ſequen. lib.2. Curt. Iun. conſ.321. n.15.
lib.3.& in tract. de feud.in 3.par. in 1. quæſt.
verſ.Secundò ſingulariter,Marſil. ſingul. 193.
Iaſ. in l. ſi quis id quod. n.21. ff. de iuriſdict.
omn.iudic.latè. Ceſal. conſ. 11. n.7. & ſeq.&
n.20.& 21.lib.1. Velaſ.de iure emphyt. quæſt.
41.n.3.verſ.quid autem.
Quæ opinio potiſſimùm procedit in emphy-
6 teuſi Eccleſiaſtica, † in qua ſtricta interpreta-
tio fieri debet, tùm propter naturã ſtipulatio-
nis,tùm etiam, vt minus præiudicium inferra-
tur Eccleſiæ, vt latius conſiderat idem Can-
tuccius in voto ſupracitato , & fuit dictum in
vna Sutrina bonorum. 9. Decembris . 1587.
coram Cardinale Platto.
Aduertendum tamen eſt, quod huic conclu-
ſioni dantur nonnullæ limitationes : Quarum
7 prima eſt, vt non procedat , quando † cõceſſio
fuit facta propter benemerita,quia tunc lata
ſit interpretatio. Dec.conſ.223.n.3.
8 Secunda limitatio eſt, quando † is,qui em-
phyteuſim recepit de tempore conceſsionis
non habebat niſi vnicam filiam, & erat in ea
ætate conſtitutus,in qua veriſimiliter,& natu-
raliter homines non poſſunt generare filios.
iux.l.ſi maior. C. de legit hæred. tunc enim
conceſſio facta pro ſe, & filijs intelligitur etiã
de dicta filia fœmina, poſtquàm illud verbum
(filijs) in alio non poteſt verificari,ne diſpoſi-
tio ſit ſuperflua.Gabr.de verb.ſignif.d.cõcl.6.
n.91.
9 Tertia eſt limitatio, quando † extat ſtatutũ
ſeu conſuetudo ; quod fœminæ cum maſculis
pariter admittantur ad bona emphyteotica,
10 quia tunc veniunt etiã filiæ,cũ † verba cõtra-
hentiũ accipiant interpretationẽ à ſtatuto,vel
conſuetudine , itaut ſecundùm illorum diſpo-
ſitionem conceſſio facta intelligatur. Bart.in
l.vt Ius iurãdi.§.ſi liberi. de oper.libert.Bero.
* conſ.95.n.1.& 12.lib.1.Brun.qui * de cõmuni
atteſtatur in tract.quòd ſtant.maſcul. &c. art.
105.cum ſequen.Gabriel.d.concluſ.6.n.90.
11 Quarta affertur limitatio † ratione vitãdi
abſurdi.Alex.conſ.70.ad fin.lib.1.Ruin.conſ.
114.n.14.verſ.hoc idem probatur.lib.3.Gabr.
d.concluſ.6.n.94.& 115.Exempli gratia, ſi ei,
cui facta eſt conceſſio ſit data facultas in caſu
obitus ſine filijs nominãdi in teſtamento vnã
fœminam extraneam,tunc enim appellatione
12 filiorum † comprehenduntur etiã filiæ , ne ſit
melioris conditionis fœmina extranea , quàm
propria filia , vt cenſuit Cantuccius in voto
ſupra citato , Vbi extendit hoc etiam ſi facul-
tas ſit conceſſa ſub termino communi , puta
nominandi vnam perſonam extraneam,quia
cum certum ſit, & determinatum ſub hoc ter-
13 mino † verè,& propriè, tàm fœminam , quàm
maſculum contineri,quod non eſt , ità certum
in appellatione filiorum, ſequitur quod verbũ
(filijs) recipiat interpretationem à dicto ver-
bo communi, & ſic intelligatur etiam de filia-
bus , licèt verbum commune non præcedat ,
14 quia quando † verba ſequentia ſunt clara , &
determinata , tunc declarant, & determinant
præcedentia non clara , nec determinata , vt
poſt Cyn.tradit Bald.in l. legatorum petitio .
§.fin.de legat.2. per illum tex. & per l.ſi cum
fundum.ff.de verb. ſignificat. Iaſ.in l.ſi ſeruus
plurium.§.fin.n.3.de legat.2.
15 Quinta eſt limitatio, † quãdo ſemel vocatæ
fuerunt fœminæ , quia tunc emphyteuſis ſem-
per tranſit ad fœminas:Puta ſi conceſſio ſit fa-
cta pro filijs,filiabuſque,& nepotibus,nam cen
ſentur appellatione nepotum comprehenſæ
etiam neptes,quod argumentum refert Me-
noch.conſ.111.n.51.
Sed iſta limitatio fuit intellecta per Rotam
in dicta cauſa Ceruien.bonorum , quando fœ-
16 mina † ſtipulatur pro ſe, & filijs ex eius cõie-
cturata mente,vt latè per Rolan.conſ.76.n.6.
lib. 3. Secus quando maſculus eſt ſtipulator ,
qui quando voluit fœminas exprimere id fe-
cit.Corn.conſ.49.n.2.& conſ.271. n.19.lib. 4.
Alex.conſ.45.n.9.lib.7.Gabr.d.concl.6.n.58.
Et ratio eſt,quia apparet non eſſe mens diſpo-
nentis comprehẽdere fœmininum ſub maſcu-
lino. Præſertim cum non ſit eadem ratio in
nepte , quæ in filia propria , vt per Alex. in d.
conſ.45. n.10. Ideò Rotæ viſa fuit frigida re-
ſponſio,quàm adfert Menoch. in d. conſ. 111.
n. 62.
17 Sexta limitatio eſt,quãdo † non vocati ſunt
filij,& nepotes ſimpliciter,ſed cùm adiectione
hæredis , quo caſu venire etiam fœminas vo-
luit Alex. in l. ſed ſi hac §. liberos . n. 3. de
in ius vocan.
Sed hæc limitatio magnam videtur habere
difficultatem . Nàm Doctores eam tenentes
aut loquuntur , vbi ſtipulatio eſt tantùm con-
cepta pro hæredibus,& non pro filijs;Ideò ni-
hil mirum , ſi comprehendantur etiam filiæ ,
18 quia † iſte terminus(hæres)eſt cõmunis , tàm
fœminæ,quàm maſculo,vt ibi dicit Alex.& ita
loquitur Dec. conſ.32. Bero.q.18. & conſ.93.
ſub n.26.lib.1.Rimin.Iun.cõſ.44.n.20. Soccin.
Iun.conſ.79.n.6.lib.4.Aut loquuntur retenta
opinione. Bart.in l.Gallus.§.& ſi parente, de
lib.& poſthum. quòd quando dicitur filijs , &
hæredibus, non requiratur vtrumque copula-
tiuè,& ità loquitur.Alex.in d.§.liberos.Iaſ.in
d.l.ſi quis.n.25.Gozzad.conſ.20.n.7. Sed opi-

fœmi-

19 nio † Bart. est cōmuniter damnata, Ias. in l. 2.
n. 188. C. de iure emphit. Paris. qui de * communi testatur. cons. 48. n. 10. lib. 4. Clar. in §. emphyteosis. quæst. 37. Vndè satis liquet eos contrarium sentire, si vtriusque qualitatis concursus requiratur. Aut loquuntur in di-
20 ctione, liberis, † quæ capit ex sui proprietate masculos, & fœminas, & ità procedunt dicta per Alex. cons. 80. n. 14. lib. 1. & consilia Ruini allegata à Gabr. d. conclus. 6. n. 95. & ità etiā loquitur Dec. cons. 223. n. 3. quidquid in contrarium senserit Menoch. d. cons. 111. n. 56. Quare hæc limitatio non videtur tuta, & Rota noluit illam admittere in allegata causa Ceruien. bonorum coram Cardinale Serafino.

Admonendi tamen sumus pro huius rei declaratione, quòd si ex alijs verbis inuestituræ constet contrahentes voluisse vocare fœminas, tunc facilè receditur a dicta communi opinione, quæ fœminas excludit: Nam ea potissimum fundatur in ratione. l. veteribus. ff. de pact. quasi imputandum sit stipulanti, qui legem apertius non dixit, vt tradit Tiraq. de retract. lign. §. 1. glos. 9. n. 210. quæ ratio cessat, vbi ex alijs verbis apparet stipulantem voluisse stipulationem cōcipere etiam pro fœminis, quia tunc nihil est, quòd ipsi imputetur, & lex satis aperta contractui dicta videbitur. Vndè si stipulatio esset concepta nō solùm pro filijs, & hæredibus, sed etiam pro descendentibus,
21 fœminæ etiam † comprehenderentur, cum huiusmodi verba non recipiant restrictionem ad solos masculos. Bero. cons. 95. n. 5. & 11. lib. 1. post Alex. Dec. & alios allegatos, Gabr. d. conclus. 6. n. 95. de verb. signif. & latè deducit Corbul. de cau. ex quibus emphyt. sub tit. de cau. priuat. ob lin. fin. n. 33. Et ita quoque fuit resolutum per Rotam in vna Benonien. diuolutionis bonorum die 14. Ianuarij 1602. coram Iusto, vbi concessio erat facta cum verbis prædictis, & fuit dictum non obstare cons. Curt. Iun. 321. n. 30. lib. 3. & Cefal. 11. in fine, quia in inuestitura de qua loquitur Curt. Iun. non aderat verbum (hæredibus) & in cons. Cefali dicebatur de filijs masculis, propterea defendit, quòd verbū (descendentibus), restringatur sub eadem qualitatē masculinitatis.
22 Idem esset dicendum, si emphyteusis † concessa esset pro filijs, & hæredibus vsque ad tertium genus, nam stipulatio censeretur conce-
23 pta etiam pro fœminis, cum generis † appellatione ex proprietate sermonis fœminæ etiā contineātur. Tiraq. de retract. lign. §. 1. glos. 9. n. 239. Anchar. cons. 44. & Rota tenuit hanc opinionem coram Cardinale Platto in allegata causa Sutrina bonorum 9. Decembris 1587. non obstante quod in eo casu non adesset verbum (hæredibus) & verba (ad tertium genus) immediatè essent prolata post verbum (filijs, & nepotibus.) Quia admissa etiam opinione Castren. in cons. 338. lib. 2. quā sequitur Cefal. cons. 636. n. 8. quòd verba (ad tertium genus) sint adiecta ad designandum, & restringendū
24 gradum, nihil tamen † impedit quòminus designent gradum cum inclusione fœminarum, tùm quia sunt apta comprehendere fœminas ex propria sui significatione, tùm etiam quia non est verisimile contrahentes voluisse verba habentia certam, & determinatam significationem fœminarum inclusiuam, restringere ad masculos verbo minus idoneo, quale est verbum filijs, quod fœminas nequaquàm excludit, imò comprehendit ex legis interpretatione, secundum quam masculinum concipit fœmininum, vt in proposito dicit Alciat. in l. 1. ff. de verb. signific. relatus a Tiraquel. in loco supra allegato. n. 210.

Renouatio emphyteusis quando proximioribus Agnatis sit facienda, & quis in hac materia proximior dicatur, & an veniat proximior per representationem. Cap. III.

SVMMARIVM.

1 *Renouatio emphyteusis fieri debet Agnato proximiori.*
2 *Debet fieri proximioribus Agnatis etiam transuersalibus,*
3 *Facienda est etiam ab Ecclesia.*
4 *Item quamuis proximior petens sit fœmina.*
5 *Item fieri debet proximiori fœminæ, quamuis in priori inuestitura masculi tantùm vocentur.*
6 *Opinio communis, quod renouatio emphyteusis debeat fieri cum eisdem pactis, cum quibus facta fuerit prior inuestitura, declaratur.*
7 *Renouatio emphyteusis pluribus in proximiori gradu existentibus æqualiter facienda est.*
8 *Ampliatur, quamuis ex tenore prioris inuestituræ vnus tantum vocetur.*
9 *Relocatio ab Ecclesia proximioribus fieri debet etiam si locatio præcedens fuerit declarata nulla, & inualida ob defectum solemnitatum, & quare.*
10 *Renouationem non tenetur Dominus proximioribus Agnatis facere, quando emphyteusis est finita ob culpam recipientis.*
11 *Item quando Dominus vult pro se retinere.*
12 *Amplia, quamuis res esset solita renouari.*
13 *Item, quamuis adsit pactum, quod post finitam generationem Ecclesia teneatur proximioribus renouare.*
14 *Pactum, quod finita emphyteusi Ecclesia teneatur renouare proximioribus Agnatis nō valet.*
15 *Rebus Ecclesiæ eatenus quisque vti debet, quatenus ipsa Ecclesia ei tribuere vult.*
16 *Renouatio ab Agnatis intra annum est petenda, aliàs cadunt a iure suo.*
17 *Declaratur quando constat, quod Agnati per annum ante habuerint notitiam, quod emphyteusis esset finita per generationem.*

18 Annus

18 Annus ad petendam renouationem computatur a die scientia.

19 Ignorantia excusat, vt quis non priuetur iure suo.

20 Scientia quando agitur de amissione iuris debet plenè, & concludenter probari.

21 Vbi est necessaria non sufficit eam probare in genere, sed requiritur etiam probatio eius qualitatum.

22 Inuestitura intra annum extraneo facta potest ab Agnato reuocari spacio 30. annorum.

23 Opinio quod Agnatis renouatio non sit facienda quando tempore petitionis res non erat integra, reprobatur.

24 Renouationem emphyteusis Dominus facere non tenetur nisi cum conditionibus quæ ab extraneo reperiuntur.

25 Item quando renouationi fuit renunciatum.

26 Renouatio solis hæredibus facienda est, quando emphyteusis est hæreditaria.

27 Declaratur dummodo hæredes sint capaces.

28 Proximior ad effectum, vt ei fieri debeat renouatio dicitur ille, qui est magis propinquus vltimo, in cuius persona est finita generatio.

29 Ad renouationem petendam, An proximior per repræsentationem admittatur, quando adest alter verus proximior.

Proximitas gradus quando sola consideratur, frater excludet nepotem fratris patris sui, & sic nepotem ex fratre suo patruele.

31 Proximiores vbi vocantur sub nomine collectiuo, vel indefinito, tunc cum illo, qui in veritate proximior est, concurrit etiam is, qui est ei coæqualis iuris fictione

EST etiam egregia iuris disceptatio, An Dominus directus teneatur emphyteusim ad se reuersam reconcedere Agnatis proximioribus? Et ex doctrina Bart. concludē-
1 dū † est teneri in l.1.§.
permittitur.ff.de aqua
2 quot.& æstiua, quā esse magis cōmuniter * receptā testātur Rom.cons.22.n.5.Alex.cōs.80.
n.11.lib.1.Clar.in §.emphyteusis.quæst.43. in princ.Gabr.de iure emphyt.conclus.1.n.1. & eam pluries sequuta est Rota, & præsertim in vna Bononien.bonorum.2.Decembris 1.8.. coram Robusterio, & in vna Brixien.feudi.die 26.Maij 1583.coram Bubalo.

Extenditur primùm hæc conclusio, vt procedat non solùm in Agnatis descendentibus, sed
2 etiam in † transuersalibus. Gozadin. cons. 8.
n.51.& cons. 71.de * cōmuni Dec. cons. 131. col.fin.& cons.328.Clar.in d. §. emphyteusis. quæst.43.late Gabr. cons. 86. n. 12. lib. 1. & fuit tentum per Rotam in vna Lucana emphyteusis coram Oradino 6.Iunij 1567.& in causa Romana relocationis Domus 3. Iulij 1595. coram Gypsio.

Secundò extenditur, vt locum habeat siue
3 emphyteusis sit laicalis, siue † Ecclesiastica. Grat.cons.86.lib.1.Gabr.d.conclus.1.n. 32.& 33.vers. contrarium est verius, Anchar. cons. 171,& 174. Alex. cons. 80. n. 10. lib. 1.Ruin. cons.12.n.22. vers. postremò non obstat lib. 1. & cons.161.n.36.eod.libro.

4 Tertio etiam extenditur, vt procedat † quāuis proximiores, qui petunt renouationem, sint fœminæ.Bero.cons.98.& 99.lib. 1. Ruin. cons.51.n.18.lib.2.Roman.cons.22.cum alijs latius per modernos Addentes cumulatis ad eumdem Roman.cons.22.in littera K.

5 Extende ampliationem istam, quamuis † ex tenore prioris inuestituræ masculi tantùm vocentur, quia nihilominus Ecclesia, siuè alius Dominus tenetur proximioribus fœminis renouare, vt latè per Bero.in dictis cons. 98. & 99. & fuit resolutum per Rotam in allegata Bononien. bonorū coram Robusterio de anno 1583. & in vna Ciuitatis Castelli emphyteusi 23. Iunij 1586.corā Cardinale Platto. Quāuis enim * communis conclusio sit, quod renouatio debeat fieri cum eisdem pactis, cum quibus facta fuerat prior inuestitura, tamen vt benè
6 dicit Bero. d. cons. 99.hoc procedit, † quoad pacta ponenda in inuestitura renouata, quæ debent esse conformia pactis positis in priori inuestitura: At secus quoad qualitatem personarum, quibus fit renouatio: His enim non est necesse, vt sint eiusdem qualitatis, cuius erant vocatæ in priori inuestitura: Et ideò licèt in illa masculi tantùm vocentur, potest nihilominus fieri renouatio etiam fœminis, prout supra dictum est. Quod etiam fuit resolutum in supracitata Fauentina bonorum coram Oradino, in cuius decisionis casu cōcessa erat emphyteusis Ecclesiastica cuidam pro se, & filijs, & nepotibus masculis tantùm ex eo legitimè descendentibus per lineam directam in tertiam generationem, & ipse conductor, & successiuè eius filius decesserat relicta filia fœmina, & neptè respectiuè, Et fuit dictum Ecclesiam teneri renouare locationem in personam dictæ filiæ non obstantibus verbis inuestituræ habentis dictionem illam taxatiuam, tantùm.

Quarto, eadem conclusio extenditur, vt lo-
7 cum habeat, tametsi † proximiores sint plures in eodem gradu, quia omnibus æquè renouatio fieri debet, & non vni eorum tantùm, vt fuit resolutum in dicta causa Ciuitatis Castelli 23.Iunij 1586. coram Cardinale Platto: Nam vbicumque proximi Agnati ad aliquod ius à lege, vel ab homine vocantur, tunc si plures sint in eodem gradu, omnes sunt admittēdi æquis portionibus, tex. est in l.2.§. hæreditas.ff.de suis, & legitim. plures congerit Tiraquel.de primogen. q. 17. op.4.Tiber.Decian. cons.71.lib.3.

8 Sub amplia, quamuis † ex tenore prioris inuestituræ vnus tantum vocetur, Nam si plures in eodē gradu existentes petant emphyteusim

sibi

sibi reconcedi, vt proximioribus Agnatis iuxta dispositionem iuris, adhuc illa omnibus est concedenda æqualiter, non obstante pacto in prima inuestitura adiecto, sicuti de fœminis supra dictum est, & fuit resolutum in eadem causa Ciuitatis Castelli, in qua ad obiectum, quod exaduerso fiebat, quòd hoc casu videatur militare diuersa ratio, cum ex renouatione in plures personas Ecclesia videatur fieri in damno, cui magis expedit vni locare, ex quo emphyteusis ab vno facilius potest ad Ecclesiam reuerti; fuit responsum, quòd huiusmodi damnum non est considerabile; Nam posset procedere, vbi plures Agnati agerent vigore prioris inuestituræ, tunc enim ne Ecclesia damnum patiatur, vnus tantùm esset admittendus, & eo casu pluribus in eodem gradu existentibus posset habere locum disputatio super prælatione, & possent intrare tradita per Grat. cons. 132. n. 18. lib. 1. At secus quando dicti Agnati non contendunt emphyteusim ad se spectare vigore prioris inuestituræ, sed petunt illam sibi reconcedi ob finitam lineam vti proximioribus iuxta dispositionem iuris, quia tunc cum propter æqualitatem gradus habeat hoc beneficium à iure, vt Ecclesia teneatur eis renouationem concedere æquis portionibus, non est eis auferendum dictum beneficium, propter aliquale damnum, quod exinde Ecclesia sentiat, quæ cogitur etiam si nolit renouationem facere, quando non vult pro se retinere, secundùm Doctores supra relatos, & nos infrà latius deducemus.

Quintò, dicta conclusio extenditur: Nam
9 relocatio † ab Ecclesia proximioribus Agnatis fieri debet, etiam si locatio præcedens fuerit declarata nulla, & inualida ob defectum solemnitatum, vt fuit resolutum per Rotam coram Gypsio in allegata causa Romana relocationis Domus 3. Iulij 1595. Ratio est, quia sufficit, quòd habuerit statum implicitum validitatis, cum de iure communi locatio in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, etiam absque solemnitatibus valeat, c. fine exceptione 12. q. 2. glos. per illum tex. in l. cum ij. §. eam transactionem, in verbo, alimentarius, de transact. quam tenent Doct. quos refert, & sequitur Dec. in c. Ecclesiarum in 3. col. n. 28. de const. Anchar. in terminis cons. 197. n. 2. Maximè Ecclesia non reclamante, Peregr. decis. 224. lib. 2. & fuit tentum coram Bubalo in vna Romana Domus 2. Decembris, de anno 1588.

Econtrà verò eadem conclusio limita-
10 tur, vt non procedat † quando emphyteusis est finita propter culpam recipientis, vt puta ob non solutum canonem: Conclusio enim locum sibi vendicat solùm in casu generationis finitæ Gabr. de iure emphyteotico. conclus. 1. n. 8. & 9. Ias. in l. 2. n. 21. & seq. C. eod. tit. Roman. cons. 212. in princip. Socin. cons. 167. n. 23. lib. 2. Felin. cons. 32. n. 9. Gozad. cons. 46. n. 16. Paris. cons. 101. n. 132. lib. 1.

Secundo limitatur, vt non habeat locum
11 quando † Dominus vult pro se bona retinere, quia tunc magis * communis, & verior opinio est, vt non cogatur illa reconcedere proximioribus defuncti, in cuius persona emphyteusis est finita etiam absque eius culpa. Nã doctrina Bar. in d. l. 1. n. 9. permittitur de aqua quotid. & æstiua est fundata in sola æquitate, & ideò debet intelligi quando Dominus vult extraneos inuestire, & Agnatis defuncti præferre, sed si vellit pro se retinere, æquitas ei magis suffragatur, quia prima charitas incipit à seipso c. non satis 86. distinct. & l. Præses. C. de seruit. & aqua. Quare licet æquum sit agnatos inuestire, tamen multò æquius est, vt Dominus possit pro se retinere, vt dicitur in simili proposito in l. si seruus rationis. §. quod verò, ibi multò tamen æquius est. ff. de furt. & in l. exigendi, ibi, sed multò iustius. C. de procurat. Et ita intelligit Gozadin. qui repugnantes Doctorum opiniones sic conciliat cons. 86. n. 24. & istam opinionem tenet Abb. in c. bonæ. il 2. n. 28. vers. hoc dictum ego sic limitarem, de postulat. prælat. Curt. Sen. cons. 47. n. 10. vers. secus si vellet Calcan. cons. 8. n. 45. & Ias. cons. 24. col. pen. vers. sed non recederem lib. 3. Ruin. late cons. 152. n. 3. vsque ad fin. lib. 1. qui contrarias rationes, & auctoritates, quibus inductus quandoque aliud respondit, sigillatim diluit. Idem copiosè consuluit Gozadin. in cons. 39. n. 22. & 24. vers. tertio. Et ità tenet etiam Ripa in d. l. 1. n. 9. & 10. ff. de priuileg. credit. & Stafil. de lit. grat. & iust. fol. 79. vers. sed istud dictum, sub tit. de mod. prouis. n. 3. Mil. in repert. in verb. Emphyteusi finita sub n. 13. & in hanc sententiam procliuior. est Clar. in §. emphytheusis. q. 44. in fine, vbi dicit esse æquiorem, quam magis * communem attestatur Capitaquen. decis. 303. & seq par. 1. & Benintend. decis. 19 Et hanc tanquam veriorem, & æquiorem. Rota sæpius amplexa fuit & præsertim in vna Rauennaten. bonorum die 20. Nouembris 1587. coram Cardinale Mantica.

Nec est verò, quod cõtrariũ Rota senserit in decis. 195. par. 2. in impressis, quia n. 7. & 9. vbi loquitur de hac materia nihil firmat, & ratio Ruin. cons. 12. lib. 1. & Dec. cons. 131. quod dispositio d. l. 1. §. permittitur, de aqua quot. & æstiua, redderetur elusoria, eo quia Ecclesia semper diceret velle pro se retinere, nihil releuat, quia vt Rota respondet in d. Rauennaten. si Dominus falsò dixerit velle pro se retinere proximior Agnatus poterit repetere, si postea Dominus alteri concesserit, quia ex hoc frandis consilium detegitur, Ripa in d. l. 1. n. 10. de priuil. credit. Alex. in l. similí, & Titio. n. 31. ff. de verb. obligat. Gozad. d. cons. 39. n. 21.

12 Amplia limitationẽ istam, vt procedat † etiã si res esset solita renouari, quia hoc non sufficit, nisi etiam probetur consuetudo, quod Dominus non possit pro se retinere, Anchar. cons. 33. col. 5. vers. sed tertiam rationem, Paul. de Castr. cons. 340. ad finem. vers. superest videre, lib. 2. Socin. Iun. cons. 101. n. 1. lib. 4. Ripa responsi.

ſponſ. lib. 1. cap. 25. nu. 17. in fine, Aym. conſ.
96. num. 4. & ſequen. & tenuit Rota in dicta
cauſa Rauennaten. coram Cardinale Mantica.

13 Rurſus amplia, vt locum habeat, † quamuis
in inueſtitura adſit pactum, quòd poſt finitam
generationem Eccleſia teneatur proximioribus
renouare, quia nihilominus Eccleſia pote-
14 rit pro ſe retinere, cum huiuſmodi pactũ † non
valeat, vti continens quãdam ſpeciem alienationis
prohibitæ c. nulli, & toto titulo, de reb.
Eccleſ. non alien. §. neque illud, alias. §. quod
autem dictum, cum ſequen. authen. eod. tit.
quem tex. ad propoſitum inducit. Aret. in l. ſi
mihi, & Titio col. 5. verſ. hoc autem præcipuè
de verb. obligat. & Ruin. conſ. 152. nu. 3. & 4.
lib. 1. Gozadin. conſ. 39. n. 19. & 20. verſ. prætereà:
Quod etiam comprobatur per extrauagan.
Ambitioſæ de reb. eccleſ. non alien. ibi,
omne pactum, ponderando illa verba (& de
rebus ab antiquo concedi ſolitis, & ſine Eccleſiarum
euidenti vtilitate): Neq; enim euidens
Eccleſiæ vtilitas dici poteſt, quòd Prælatus ad
renouãdum poſſit compelli, quia eſſet emphyteuſis
perpetua, quæ nõ diſtat ab alienatione,
15 & ſumma æquitas eſt, vt † eatenus quiſque
rebus Eccleſiæ vtatur, quatenus ei tribuere
vellit l. & habet, in principio. ff de precar. & c.
2. de feud. in illis verbis (feudum decedentis li
berè, ſi videris expedire, concedas:) Nam ſi liberam
habet cõcedendi facultatem, ad renouandum
cogi nõ poteſt: Quam opinionem tenent
Angel. conſ. 184. nu. 2. verſ. Vnde concludo,
Alex. conſ. 165. nu. 7. lib. 2. Bero. conſ. 116.
nu. 17. & conſ. 119. nu. 10. lib. 1. & quidquid
dicat Socin. conſ. 99. n. 70. lib. 1. quem ſequitur
Rimin. Iun. conſ. 94. nu. 24. & ſequen. hæc
ſententia eſt verior, & eam ſequuta eſt Rota
in allegata Rauennaten. bonorum coram Cardin.
Mantica, & in vna Cæſenaten. bonorum
die 20. Maij 1588. coram Bubalo.

Tertiò limitatur dicta concluſio, vt nõ pro-
16 cedat, quando † non fuit petita renouatio intrà
annum, quia tunc Agnati amittunt omne
ius, quod habent ad dictam renouationem pe-
* tendam, ſecundum magis * cõmunem opinionem,
quam tenent Alex. in addit. ad Bart. in d.
l. 1. §. permittitur, de aqua quot. & æſt. & in
l. ſicut, in additione incipien. certè ſic, C. de
præſcript. 30. vel 40. annorũ, Roman. conſ. 22.
nu. 6. & conſ. 70. nu. 3. verſ. vel aliter dici poterit,
Curt. Sen. conſ. 47. nu. 10. in fine, Gozad.
conſ. 71. nu. 1. verſ. ſecundo reſpondetur, & nu.
3. vbi teſtatur de communi Socin. Iun. conſ. 9.
* num. 17. in fine lib. 3. * vbi de Magis communi
Grat. conſ. 49. nu. 14. lib. 1. Gabr. qui alios citat,
de iure emphyt. concluſ. 1. nu. 10.

Sed iſta limitatio recipit duas declaratio-
17 nes principales; quarum † prima eſt, vt non
procedat, niſi conſtet, quòd Agnati habuerint
notitiã, quòd emphyteuſis eſſet finita per annum
ante petitam renouationem: Siquidem
18 annus iſte † vtilis eſt, nec cõputatur, niſi a die
ſcientiæ, vt per Gabr. d. concluſ. 1. n. 11. & fuit
tentum per Rotam in cauſa Ceruien. bonorum
23. Martij 1583. coram Cardinale Seraphino:
Ideo non ſufficit probare de lapſu anni,
ſed debet probari ſcientia Agnatorum, quòd
ſciuerint ſe teneri, Bald. in cap. ex parte il 2.
19 nu. 38. de appellat. quia † ignorantia illos excuſat,
vt non priuentur iure ſuo, Bart. in diſputat.
incip. pupillus, quæ eſt vltima, ſub num. 1.
verſ quia propter abſentiam, ſequitur Iaſ. cõſ.
53. in 5. col. verſ. quintò facit lib. 3. Et cum
20 agatur de ammiſſione iuris, hæc † ſcientia debet
pleuè, & concludenter probari, ita vt non
ſufficiant coniecturæ, Rota de dolo, & contum.
deciſ. 2. in antiq. Mobed. deciſ. 160. Caputaquen.
deciſ. 116. n. 4. par. 1. Put. deciſ. 114.
fuit dubitatum, lib. 1. Imò videtur, quòd non
21 ſufficiat ſcientia † in genere, ſed ſit neceſſaria
ſcientia qualitatum, & ſic quòd ſciuerint emphyteuſim
fuiſſe reuerſam ob lineam finitam,
per doctr. gloſ. in c. concertationibus, in verbo,
ſciuerit, de appellat. in 6. & ibi Gemin. nu.
15. & Franch. in fin. Aym. conſ. 197. nu. 14. &
Tiraq. de retract. lign. §. 36. gloſ. 7. nu. 3.

22 Altera declaratio eſt, vt nõ obtineat, † quan
do intra annum alius extraneus fuit inueſtitus,
quia tunc Agnati poſſunt reuocare huiuſmodi
inueſtituram, etiam ſpacio triginta annorum,
vt poſt. gloſ. in cap. 1. §. Titius, in verſ.
per annum, in fine, ſi de feud. fuer. controuerſ.
inter Domin. & Agnat. tradit. Alex. conſ. 13.
num. 10. vbi addit. lib. 5. Gabr. d. concluſ. 1.
nu. 12. Tiraquell. de retract. lign. §. 1. gloſ. 10.
* nu. 9. qui dicit hanc eſſe veriorem, & * communiorem,
quòd etiam teſtatur Alex. vbi ſuprà
proximè, & Dec. conſ. 395. in fine, Iaſ. conſ. 7.
in fine lib. 3. Socin. Iun. conſ. 76. nu. 141. lib. 1.
Et hanc quoque ſententiam amplexa fuit Rota
in vna Brixien. feudi 29. Aprilis 1587. coram
Bubalo, & in allegata Ceruien. bonorum
coram Cardinale Seraphino.

23 Ex quo apparet † non eſſe verum, quòd vbi
tempore petitionis res non eſt integra, renouatio
non ſit facienda, vt tenent Roman. conſ.
70. nu. 3. verſ. tertio poteſt dici, Alex. conſ. 50.
in fin. lib. 3. Ruin. conſ. 5. in fine lib. 1. Clar. in
§. emphyteuſis, quæſt. 43. verſ. ſed pone, Gozadin.
conſ. 39. nu. 23. & conſ. 71. nu. 1. Nam
idem Alex. in l. ſi mihi, & titio n. 20. de verb.
obligat. reprobat hanc opinionem, & ipſemet
Ruin. conſ. 161. n. 36. lib. 1. Pariſ. conſ. 28. lib. 1.
Apoſtil. ad Roman. conſ. 86. nu. 24. verſ. non
obſtat; Et in euentum, quòd eſſet vera, dicit,
quod procederet, vbi aliqua negligẽtia poſſet
impingi venienti poſt inueſtituram.

24 Quartò dicta concluſio limitatur, vt † non
procedat, ſi conſanguineus ſolitam penſionem
offerat, & ab extraneo maior offeratur, quia
tunc Dominus non tenetur facere inueſtiturã,
niſi iiſdem conditionibus, quę ab extraneo reperiuntur,
vti. rectè contra Caſtren. concludit
Ripa in tract. de reme. præſeruat. contra peſtem
col. fin. & in l. 1. nu. 13. ff. de priuileg. credit.

dit. Imol.conf.38. in casu præmisso; Gabr. d. conclus.1.n.28.

25 Quintò limitatur, vt † non obtineat, quando fuit renunciatum iuri petendi renouationem. Socin.Iun. conf.9.n.14. lib.3. quam limitationē Rota habuit pro vera in dicta causa Cervien. bonorum 23. Martij 1583. coram Cardinale Serafino, licèt in facto non applicaretur, quia pactum non loquebatur in casu generationis finitæ, sed in casu contrauentionis.

26 Sextò limitatur, vt † non procedat, quando emphyteusis est hæreditaria, quia tunc solis hæredibus renouatio facienda est, licèt alij proximiores in gradu reperiantur. Alex.conf. 10. sub n.11. lib.3. Anchar.conf.38. in fine. Gabr.d.conclus.1.n.18. & tenuit Rota in dicta Cervien.bonorum, & in vna Bononien. de Bologninis 10. Decembris 1564. coram eodem Card. Serafino.

27 Quod intellige verum, dummodo † hæres ipse attenta natura præcedentis inuestituræ sit capax: Stante autem eius incapacitate, vt quia sit Hospitale, vel locus pius, in quem ex sui natura emphyteusis non transit, renouatio fieri debet hæredi proximiori capaci, vt fuit resolutum in vna Cesenaten. Palatij 7. Nouembris 1597. coram Penia.

Præterea ad declarationem supradictorum
28 vellim obserues, quòd proximior † in hac materia dicitur, qui est magis propinquus ei, in cuius persona est finita generatio, vt tenent supracitati Doctores, & concludit Rimin. Iun. conf.47. n.6. lib. 3. & Gabr. de iure emphyt. conclus.1.n.27.

29 Sed dubium est, an † comprehendatur proximior per representationem, vbi adsit alius verus proximior? Et quòd verus ipse proximior primò cēseatur vocatus, facit l. iubemus in princ. iuncto. §. fin. C. ad Trebellian. & ibi
30 Bald. hoc notat. Item facit, quia † vbi consideratur sola gradus proximitas, frater excludit nepotem fratris patris sui, & sic nepotem ex fratre suo patruele l.3.§.si duo.ff.de legit. tut. in medio, & in fine: Facit etiam tex. in l.si libertus præterito. §. si libertus. ff. de bonis libert. Vbi habetur, quod ex quo proximiores ad successionem liberti sunt vocati, patruus excludit nepotem.

✱ Huic tamen sententiæ repugnat * commu-
31 nis ipsa opinio, quæ habet, quòd vbi † nomine collectiuo, vel indefinito vocantur proximiores, idest, priores in gradu. l.proximis. ff. de verb.signif. l.2.§.hæreditas. ff. de suis, & legitim. tūc cum eo, qui in veritate est proximior, concurrit etiam ille, qui est sibi coæqualis saltèm iuris fictione. l. cum illa. §. in fideicommisso, iuncta glos. ibi in verbo (proximo.) ff. de legat. 2. cum alijs per Zuccard. conf. 50.
✱ n.28. qui testatur de * communi, & hanc opinionem amplectendam censeo per ea, quæ supra dixi in quarta ampliatione.

Prohibitio rei alienationis tacita ex fideicommisso resultans, an tollatur ab expressa limitata ad certum tempus, & ibidem facti species decisa. Cap. IIII.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio permissa censetur, vbi prohibitio testatoris expressa, ac limitata ad tempus cessat, si non adsit fideicommissum.*

2 *Regula l. Imperator, de postul. quòd prohibitum ad tempus censeatur permissum post tempus, declaratur.*

3 *Alienatio bonorum fideicommisso subiectorum, eo non obstante, fieri potest, si a testatore sit expressè permissa.*

4 *Alienatio quando est prohibita per Testatorem per viam denegatæ potentiæ, puta, non possit alienare vsque ad 25. annos, vel nō possit nisi post 25. annos, an post dictum tempus censeatur expressè permissa.*

5 *Prohibitio alienationis expressa vsque ad certum tempus nunquàm tollit tacitam, seu legalem, quando fideicommissum vniuersale præcedit, nec aliquid a testatore disponitur de alienatione, quæ fieret post dictum tempus.*

6 *Facta minori vsque ad 25. annos, censetur facta ad illius fauorem, vt imbecillitati ætatis succurratur.*

7 *Facta in testamento fideicommissum præcedens corroborat, & iungitur probibitioni legali.*

8 *Argumētum a contrario sensu non valet, quando sequeretur contraria dispositio.*

9 *Dictiones (quousque, donec, & similes) important conditionem extinctiuam.*

10 *Expressum, quando faciat cessare tacitum.*

11 *Probibitio alienationis tacita ex fideicommisso resultans concurrit cum expressa limitata ad tempus, etiam intra illud tempus.*

12 *Prouisio hominis, quando tollat prouisionē legis.*

QVÆSTIO hęc, quę est satis clara, fuit per Modernos ità tractata, vt quibusdam videatur perdifficilis, atque adeò confusa: pluribus casibus consideratis, & deinde auctoritatibus sine distinctione adductis, vt nisi exactius perpendantur singulæ species, in quibus consilia, quæ allegantur, reddita sunt, credi possit non facilè colligi posse, quid statuendum sit, quidvè sit receptius. Putò igitur tacitam, seu legalem prohibitionem præcedentem nullo casu tolli per expressam ad certum tempus; Verum, vt percipiatur hanc
✱ opinionem esse veram, & * communem tres casus considerandos propono.

Primus est, quando in testamento non adest prohibitio tacita, seu legalis, sed solùm expres-

sa,

1 sa, & tunc † limitata ad tempus, cessat, nequè opus est inquirere, an post tempus alienatio censeatur permissa, quia sinè alia permissione post tempus casus relinquitur dispositioni iuris, quod alienationem permittit, & ità procedit l. pater §. fundum, & quod ibi not. Bart. de
2 leg. 3. & Dec. cons. 113. n. 4. Regula † enim, quę sumitur ex l. Imperator, de postul. quòd prohibitum ad tempus censeatur permissum post tempus, intelligitur si permissio procedat ex eo, quòd elapso tempore prohibitio extinguitur, quia perindè habetur, ac si facta non esset, l. si ità quis, de vulg. & pupill. & quia sola impediebat alienationem, ex eius extinctione sequitur, quòd fieri post tempus possit, veluti plenè percipitur ex notatis à Bald. in l. 1. C. de inutil. stipulat. Atque ideò ipse Bald. tex. in d. l. Imperator ità summat; sententia temporalis non durat post tempus, & silentium impositum ad tempus post lapsum tempus finitur; Et ità procedere d. l. Imperator tradit etiam Ruin. cons. 117. in fine lib. 2. Etenim cùm medium reperiatur inter prohibere, & permittere, testator elapso tempore intelligitur nec prohibere, nec permittere, sed totum relinquere dispositioni iuris, Corn. cons. 97. in fin. lib. 1. Dec. in l. 1. ff. de offic. eius n. 38. Curt. cons. 343. n. 17. lib. 3. Idcircò lapso tempore intelligitur casus relictus dispositioni iuris, sicut si prohibitio facta non esset, Marian. Iun. cons. 130. n. 6. lib. 2. & ità procedit etiam cons. Alex. 55. n. 8. lib. 3. cum alijs congestis à Tiraq. de retractu convent. §. 1. glos. 2. n. 46.

3 Secundus casus est, quando † Testator prohibita alienatione ad tempus illam post tempus verbis expressis permittit, & tunc virtute testamenti potest alienatio fieri, etiam quandò tacita, seu legalis prohibitio oriens ex fideicommisso testamento inest, & hoc casu fideicommissum restringitur ad bona non alienata, quia mens est clarissima ex verbis perspicuis, & ità procedit cons. Socin. 123. n. 3. lib. 3. & cons. Ias. 173. per totu, & 232. in fine lib. 2. Marian. Iun. 187. n. 11. iuncto themate, & 188. n. 10. lib. 2. Alcia. cons. 12. in princ. & n. 18. tom. 3. lib. 9. Ruin. cons. 153. col. fin. lib. 2. Quod pro-
4 cedere voluerunt † etiam quandò non per viã prohibitionis alienationis, sed per viã denegatæ potentiæ testator alienare vetuit, puta non possit vsque ad 25. annos, vel non possit, nisi post 25. annos, quasi ex his verbis colligatur permissio expressa, Ruin. cons. 232. nu. 2. lib. 2. Alber. cons. 41. n. 30. Marian. Iun. cons. 63. n. 35. lib. 1. Card. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 3. tit. 17. n. 11. Sed contrariam opinionem sequuti sunt Dec. cons. 586. col. 3. Socin. Iun. cõs. 130. n. 5. lib. 1. Paris. cons. 31. n. 14. lib. 2. Quem articulum, quia quæstio nostra est, quandò testator per viam simplicis prohibitionis processit, hic non discutio, cum satis sit ostendisse Doctores supradictos non posse allegari pro parte contraria, vt fit ab aliquibus.
5 Tertius casus est, quandò † præcedente fideicommisso vniuersali, & sic tacita, seu legali prohibitione, prohibitio expressa fit minoribus vsque quò ad perfectam ætatem peruenerint, nihil disponendo de alienatione, quæ fieret post annos 25. Et hoc casu, quia expressa censetur facta fauore prohibitorum causa prouidendi imbecillitati ætatis l. 2. C. de vsucap. & tacita fauore fideicommissariorum,
6 sequitur, quòd per expressam neque antè, † nequã post 25. annum tollatur tacita, & per consequens sit locus dispositioni l. fin. §. sin autem sub conditione. C. commun. de legat. Et hæc
* verissima sine aliquo dubio, & * communis est opinio. Si quidem hæ duæ prohibitiones sunt diuersæ, & tendunt ad diuersos effectus, ideò altera per alteram non tollitur, nec ex vna potest ad aliam inferri, vt per Castren. cons. 263. n. 3. lib. 2. Dec. cons. 386. n. 4. cum alijs allegatis per Menoch. cons. 151. n. 34. licèt ipse contrarium teneat, & per Thob. cons. 90. n. 9. qui testatur de communi, Ruin. cons. 153. in fin. lib. 2. Pedemont. decis. 85. n. 14. Alciat. cons. 47. nu. 25. tom. 3. lib. 9. Socin. Iun. cons. 30. n. 6. lib. 1. Corn. cons. 97. circa fin. lib. 1. Crot. cons. 343. n. 10. lib. 1. Paris. cons. 31. n. 3. lib. 2. Cephal. cõs. 153. n. 42. lib. 2. Manfred. de attent. lib. 1. part. 6. n. 5. Peregr. de fideicommiss. art. 40. n. 65. Et hanc sententiam amplexa fuit Rota in causa Bononien. de S. Petro coram bon. me. Ioanne Baptista de Rubeis die 14. Maij 1586. & in vna Romana de Cineijs 17. Nouembris 1597. coram Cardinale Serafino.

Vnde in contingentia facti ego inferrebam, contineri sub fideicommisso etiam bona testatoris, quæ filius alienauerat post annum vigesimum quintum: Nam cum præcessisset substitutio reciproca inter filios institutos decedentes sine liberis, & sic quandocunque sine liberis aliquis eorũ decederet, iuxta l. cùm Auus, ff. de condit. & demonstrat. Et omnibus quandocunque decedentibus sine liberis legitimis, & naturalibus testator alios substituisset, & consequenter in omnibus bonis substitutionem etiam fideicommissariam fecisset simpliciter, cuius vigore quamuis non esset impedita alienatio, itaut nulla esset ab initio, tamen conditione fideicommissi existente, alienatio resoluebatur ex dispositione legis l. fin. §. fin. autem sub conditione. C. commun. de legat. Non erat existimandum testatorem, qui deindè filijs institutis alienationem expressè prohibuerat vsque ad ætatem 25. annorum, voluisse se statim corrigere, & permittere, vt alienatio post 25. annum facta semper stabilis esset, nec resolueretur existente conditione fideicommissi, l. nam ad ea, de condit. & demonstrat.
Maximè, quia prohibitio vsque ad 25. annos nullam aliã ob causam facta censetur, nisi mero fauore prohibitorum, vt dixi, d. l. 2. C. de vsucapion. Bart. & alij in l. filiusfamilias. §. Di-
7 ui. ff. de legat. 1. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsū. 2. nu. 3. Ideoque sicut † hæc prohibitio

expressa fideicommissa generalia præcedentia
non restringit, sed corroborat potius, & vtilitatem
affert fideicommissarijs, quia iungitur
prohibitioni legali, ad notata per Dec. in cons.
636. n. 10. Ita ea cessante non potest a cōtrario
censu intelligi conceßa facultas alienandi ad
limitandum fideicommissum: Nunquàm enim
capitur interpretatio, vt dispositio a contrario
operetur contrarium eius, quod operatur in
sensu directo. Cùm igitur prohibitio expressa
in sensu directo roboret potius fideicómissum,
non potest interpretatio capi, per quam a cōtrario
sensu illud limitet, & censeatur testator
incontinenti se correxisse. l. nulla iuris, cum ibi
not. de leg. d. l. nam ad ea. Dec. cons. 110. n. 5.
Aym. cons. 39. n. 8. Purpurat. in l. 1. C. de offic.
8 eius. n. 682. Argumentum † igitur huiusmodi
hoc casu minimè sumi potest, vt a contrario
sensu sequatur contraria dispositio; Sed itaut
lapso tempore casus remaneat in dispositione
iuris, ex his quæ scribit Gabr. cons. 154.
n. 24.

Et quòd in casu suprà relato prohibitio expressa
esset adiecta ad roborandum fideicómissum,
ex eo constabat, quia cum testator pupillariter,
& per fideicommissum quandocunque
decederent sine filijs, eosdem filios institutos
inuicem substituisset, & sic cōformans se dispositioni
iuris in euentum conditionis quandocunque
extaret, alienationē prohibuisset, vtiq;
prohibendo illam expresse quousq; minor peruenisset
ad ætatem 25. annorum, eius intentio
erat non tollere prohibitionem tacitam per id
tempus, sed illam magis corroborare, & efficaciorem
reddere; itaut si alienatio fieret statim
esset nulla, sed si non fieret, & conditio mortis
per id tempus existeret, fideicommissum locū
haberet; Ergò non cogitauit recedere a fideicommisso
in casu mortis per id tempus, per
quod alienationē expresse prohibuerat, cum
illud effectū sortiri voluisset si conditio existeret,
etiam antequàm minor perueniret ad ętatem
25. annorum, sed voluit illud corroborare,
& efficacius reddere secundum naturam
expressæ prohibitionis, quæ per illud tempus
concurrit cum tacita, vt patet ex not. a Dec.
d. cons. 636. n. 11. quod consilium sæpißimè
Rota sequuta est.

Ergo sicut intra tempus prohibitionis expresse
voluit esse locum fideicommisso, quo ad
omnia bona, quæ subijcere fideicommisso poterat,
idem etiam dicendum est voluisse post
tempus prohibitionis expressæ; quæ voluntas
declarabatur per ipsummet testatorem, dum
extinctis descendentibus omnibus, substituerat
agnatos, cum prohibitione expressa alienationis
aliquorum bonorum suæ hæreditatis, cum
causa, quia volebat illa perpetuò stare debere
in familia: Regulare enim est, velle antecedēs,
qui vult consequens; Sed vt starent in familia
necesse erat bona permanere prius in descendentibus,
& ab eis deuenire ad agnatos transuersales:
Vndè testator vsus fuerat verbo (debere)
quod neceßitatém importat. ergo noluit
ea posse neque etiam postquam minor peruenisset
ad ætatem vigintiquinque annorum per
filios alienari, quia hoc modo dedisset facultatem
euertendi fideicommissum contra principalem
eius intentionem, & causam finalem
fideicommißi.

Non obstat dictio (donec, quousque) vel
9 alia similis: Quia † operatur dumtaxat extinctionem
prohibitionis, vt per Ias. in l. sufficit
nu. 5. de condit. & demonstr. non autem operatur
permißionem, quia remanet prohibitio
resultans ex fideicommisso præcedenti, a
qua non censetur recessum, nisi per Testatorem
fuerit expresse data licentia alienandi.

Nihil etiam facit, quod prohibitum ad
tempus censeatur permissum post tempus, &
argumento sumpto a natura temporis limitati
videatur permissa alienatio post tempus,
quia vt exposuimus, hæc regula, & hoc argumentū
sumitur ad ostendendum, quòd post
tempus non durat prohibitio expressa, neque
eius effectus, & quòd elapso tempore prohibitio
habeatur pro non facta, & locus sit dispositioni
iuris, non autem, quòd post tempus
censeatur permissa, si iure communi, vel
alia dispositione testatoris erat prohibita,
Paul. de Castr. cons. 106. col. 2. lib. 2. Dec.
cons. 110. col. 1. Bald. in l. 1. in fine. C. de inutil.
stipulat.

Minus obstat, quòd expressum faciat cessare
tacitum, l. cum ex filio. §. 1. de vulgar. quia
10 hoc † intelligitur circa idem, & quando tacitum,
& expressum tendunt ad eundem effectum,
quia tunc esset superfluum, Aret. in l. 4.
in princip. de legat. 1. Sed quando respiciunt
diuersos effectus, tunc tacitum non est superfluum,
ideoque per expressum non tollitur,
neque eius ortus impeditur, Castren. d. cons.
263. col. fin. Dec. cons. 386. col. pen. in princip.
Ruin. cons. 112. n. 8. lib. 2. Tacita autem, & expressa
prohibitio tendūt ad diuersos effectus,
vt dixi, nam expressa est pura, & tēdit ad hoc,
vt durante tempore si fiat alienatio, sit statim
nulla, & effectum parit siuè alienans filios habeat,
siuè non, & est facta fauore minoris, cuius
imbecillitati testator prouidere voluit; tacita
autem est conditionalis, & nihil operatur, nisi
alienans decedat sinè liberis, & concernit fauorem
non minoris tantùm, sed omnium vocatorum
ad fideicommissum, & sic tacita non
est superflua, & parit diuersos effectus. Neque
dubium est, vt expositum fuit, quòd concurrit
11 cum † expressa etiam intra tempus, si veniat
intra illud tempus conditio fideicommißi,
quamuis alienatio facta non sit, quò casu expressa
non potest parere effectum aliquem d. l.
pater. §. filium, de legat. 3.

Eadem ratione tollitur, quod dicitur prouisionem
hominis auferre prouisionem legis,
quia hoc etiam tum demum procedit, quan-
12 do † tendunt ad eumdem effectum, secus si ad
diuersos, item non procedit, quando prouisio

legis

legis est ordinaria. Bart. in l. si cum dotem, in princ. nu. 5. ff. solut. matrim. & in l. 1. §. vnde quęritur, in fine, de pub. Ias. n. 43. post Cyn. n. 7. in l. 2. C. de iure emphyt. Ergo etiam post tempus prohibitionis remanet tacita prohibitio, quæ sufficit ad effectũ, vt etiam bona alienata post tempus contineantur in fideicommisso.

Ante acceptationem quale ius acquiratur Ecclesiæ, quando bona illi applicantur in casu alienationis, & an dictum ius quæsitum per pœnitentiam contrauenientis tolli possit. Cap. V.

SVMMARIVM.

1 *Quando bona applicantur Ecclesiæ in casu alienationis, alienatione sequuta caducitas incurritur etiam ante acceptationem Ecclesiæ, cui ius quæritur ad effectum tamen, vt illud possit remittere.*

2 *Legatarius transmittit ad hæredes legatum etiã ante acceptationem.*

3 *Hæres alienans contra prohibitionem testatoris, recuperando rem, impedit acquiri ius vocato in casu alienationis.*

4 *Emphyteuta Ecclesiæ, qui alienauit, recuperando rem euitat caducitatem.*

5 *Consanguineus alienans, si præueniat recuperando, an tollat ius quæsitum iure retractus alteri consanguineo. & n. 22.*

6 *Caducitas ob non solutionem canonis ante declarationem domini soluendo purgatur.*

7 *Ius alicui quæsitum facto alterius, auferri non potest facto eiusdem, cuius opera fuit quæsitũ.*

8 *Appellans non potest renunciare appellatione in præiudicium appellati, quominus appellatione interposita vti possit.*

9 *Hæres semel contraueniens non potest pœnitere, neque a contractu discedere in præiudiciũ Ecclesiæ, cui ex dicto contractu fuit ius quæsitũ.*

10 *Quando ex contractu, vel occasione contractus est ius quæsitum tertio re, vel spe, non potest ab illo contractu recedi in eius præiudicium.*

11 *Pœnitentiæ non est locus, etiam per alium actũ retrosimilem, quando per contrauentionem alteri fuit ius quæsitum.*

12 *Prohibens alienationem sub certa pœna applicanda alicui alteri, non potest pœnitere, nec reuocare suam dispositionem pœnalem, quando pœna fuit commissa.*

13 *Pœnitentiæ non est locus, quando pœna ipso iure, vel facto committitur.*

14 *Emphyteuta alienans irrequisito Domino, & postea redimens, cadit a iure suo, nec locus est pœnitentiæ sequuta declaratione, & acceptatione Domini, & n. 15.*

16 *Caducitas incurritur etiam absque declaratione, seu acceptatione, quando respicit non solùm fauorem Ecclesiæ, sed etiam fauorem voluntatis testatoris, & n. 18.*

17 *Exemptus non potest renunciare suæ exemptioni in præiudicium superioris.*

19 *Cap. si quis presbyterorum, de reb. Eccles. non alienan. declaratur.*

20 *Traditione facta etiam post solum constitutum non est locus pœnitentiæ ad euitandam pœnam per alium actum retrosimilem.*

21 *Rigor scriptus præfertur æquitati non scriptæ.*

EXPLORATI iuris est, quod si testator prohibeat bona sua alienari posse, & quòd alienans cadat a iure suo, & bona applicentur Ecclesiæ, 1 caducitas † incurritur sequuta alienatione, etiam ante acceptationem ipsius Ecclesiæ, cui quæritur ius, ad effectum, vt remitti possit: Nã licèt stent ista simul, quòd cõtraueniẽs cadat ipso iure, & quòd alteri non acquiratur sine acceptatione, Ripa in his terminis in l. 1. n. 51. de legat. 1. Cassad. decis. 2. & 3. de locat. Put. decis. 8. lib. 2. tamen hoc procedit ad effectum irreuocabilis acquisitionis, non autem ad effectum acquisitionis reuocabilis, & remissibilis ab Ecclesia, cui quæritur ius, sed reuocabiliter, ex quo illud remittere potest. l. fi. C. de Sacrosan. Eccles. Si- 2 cut videmus † in legatario, cui quæritur ius ante acceptationem, & illud transmittit ad hęredes. l. a Titio. ff. de furt. l. cum pater. §. fundo, de leg. 2. & ita declarat Ripa in l. in fideicommissariam, n. 14. ad Trebell. secundum quam declarationem intelligenda sunt quæ ipsemet dicit in d. l. 1. n. 51. Nam ibi quoque expresse sentit de irreuocabili acquisitione, quia dicit quantum ad casum nostrum: Et in terminis, quòd ante acceptationem quæratur ius per Ecclesiam remissibile, quando testator applicauit bona Ecclesiæ in casu contrauentionis fuit resolutum per Rotam in vna Regien. bonorum de anno 1585. die 1. Aprilis, coram fel. rec. Clemente Papa VIII. tunc Auditore.

Difficultas oritur, quando cõtraueniens per nouum contractum ab alienatione recessit rem ipsam redimendo, An scilicet ex huiusmodi pœnitentia tollatur dictum ius Ecclesiã quęsitum ante acceptationẽ? Et pro affirmatiua facit cõs. Ang. 169. sub n. 1. col. 1. paulò ante medium, vers. ratio est: Vbi loquitur de hærede, 3 qui † alienauerat contra prohibitionem testatoris, vt recuperãdo impediat acquiri ius vocato a testatore in casu alienationis, & allegat Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua. vers. 4 Nonagesimo nono. n. 119. dũ vult † quod emphyteuta Ecclesiæ, qui alienauit, recuperando rem euitet caducitatẽ: Hoc etiam tenet Alber. de statut. par. 1. q. 87. allegãs ad hoc Guidonẽ de Suzzaria, Idem Alber. in l. quidam testamẽ- * to. n. 2. dicens * communem. ff. de fideicommiss. libert. Et hanc opinionẽ tanquam æquio-

rem sequendam esse post multa concludit Be-
ro.in c.potuit.nu.164.&165. de locat. Maxi-
mè quando deuolutio prætenditur ab Eccle-
sia, vt omnes supradicti ponderant, & in specie
Rimin.Iun.cons.285.n.116.& pluribus sequen.
lib.3. Cassan.super consuetud.Burgun. tit. de
retract.§.10.in verb.(au Seigneur feodal)n.8.
fol. mihi 362. col.4. Vbi infert ex hoc, quòd
5 in materia retractus † consanguineus alienãs,
si preueniat in recuperando, tollit ius quæsitũ
ex iure retractus alteri consanguineo; quod
etiam tradit Tiraquel.de retract.conuen. §.1.
glos.7.sub n.23. sicut etiam videmus in cadu-
6 citate † ob non solutionem canonis, quæ antè
declarationẽ Domini soluendo purgatur Dec.
cons.146.n.4.& cons.452. sub n.20. circa me-
dium vers. sed posteaquam. Cefal. cons. 55.
nu.6.

Sed istis non obstantibus contrarium est re-
* soluendum ex illa * communi conclusione,
7 quæ habet, quòd ius † quæsitum alicui facto
alterius, auferri nõ potest facto eiusdem, cuius
opera fuit quæsitum. l. fin. ff. de pact. Aym.
cons.106.n.14.cum alijs per Tiraquell. de re-
tract. lign. §. 1. glos. 18. n.56. Nam sicut qui
8 semel † appellauit non potest pęnitere, & re-
nunciare appellationi in præiudicium appel-
lati, quominus appellatione interposita vti pos
9 sit.c. 1. de appellat. in 6. Eodem modo † hæ-
res, qui semel contrauenit non potest pęnitere,
neque a contractu discedere in præiudicium
Ecclesiæ, cui ius fuit quæsitum ex dicto con-
tractu, vt probat d.l.vltima de pact.& l.si con-
stante, §.exceptis. C.de donat. ante nupt. vbi
10 Bald.in fine notat, quod † quando ex contra-
ctu, vel occasione contractus est ius quæsitum
alicui tertio, re vel spe, non potest ab illo con-
tractu recedi in eius præiudicium, quod etiam
tradunt Glos.& Doct.in l.certi condictio. §.si
nummos. ff. si cert. pet. & latè Ias. cons.213.
col.4.vers.confirmantur prædicta. lib.2.

Et istud procedit etiam, vbi fit alius actus
11 retrosimilis; qui † quando per contrauentio-
nem est alteri ius quæsitum, non possunt dein-
dè partes contrauenientes in præiudicium il-
lius, cui est ius quæsitum pęnitere, etiam per
alium actum retrosimilem. Bart. & Paul. de
Castr.in l.1.§.si rem.ff.deposit.& post Cin. tra
dit. Albetic.in l.fin.col.pen.vbi etiam Ias.pau-
lò ante n.136. vers.tenendo hanc opinionem,
* quæ est * communior.C.de iur.emphyt.& tra
dunt Anchar. & Imol.in c. potuit. de locat.

Imò, nec etiam ipsemet disponens, qui pro-
12 hibuit † alienationem sub certa pœna appli-
canda alicui alteri potest pęnitere, & reuocare
suam dispositionem pęnalem, quando per cõ-
trauentionem est commissa pœna, cum auctor
contractus sit auctor distractus ante commis-
sam pœnam, non autem post. Bald.per illum
tex.in l.2.n.10. C. de seru.export. ven. Ias.in
d. l. fin. sub nu. 10 ff. de pact. Quod sine ali-
quo dubio locum habet, quando pœna ipso
iure committitur, veluti si in testamento sint
posita verba, cadat a iure suo, Glos. in d.l.
vlt. in verbo cadat, vbi Salicet. col. pen. C.de
iure emphyteot.Alex.cons.6. col.pen.vers.hoc
13 etiam latè, lib. 3. Nam † quando pœna ipso
iure, vel facto fuit commissa, non est locus pœ-
nitentiæ. Glos. in clem. 1. §. quia verò, super
* verbo, ipso facto, de stat. Monach.de * com-
muni Alex. in l. si insulam. col.10. nu. 33. de
verbor. obligat. cum alijs adductis per Tira-
quel. in l. si vnquam. n. 307. C. de reuocan.
donat.

14 Et ideò alienante † emphyteuta irrequisito
Domino, & postea redimente, quòd caducitas
incurratur, nec sit locus pęnitentiæ tenent
communiter Doctores, vt per Alex. in d. l. si
* insulam. col.pen.n.40.& de * communi Ias. in
d.l. vltim. nu.135. in fine. C. de iure emphyt.
Dec. cons.160. n. 6. post Imol. idem attestan-
tem in d. c. potuit, de locat. Et licèt tali casu
15 requiratur † declaratio, seù acceptatio Domi-
16 ni, tamen istud fallit † in Ecclesia, quando ca-
ducitas non solùm respicit eius fauorem, sed
etiam fauorem voluntatis testatoris, cui Ec-
clesia renunciare non potest, sicut videmus in
17 simili exemptum † non posse renunciare suæ
exemptioni in præiudiciũ superioris Abb.in
cap. 1. n. 9. de re iudic. & in c. graue. n.3.de
offic. ordin. Et ideò contraueniens cadit etiam
quòd bona Ecclesię non sint quæsita, quando
18 testator priuat, & applicat, quia priuatio
non fit fauore Ecclesiæ, sed in pœnam contra-
uentionis, & intuitu voluntatis testatoris, &
illius adimplementum, & ita fuit per Rotam
resolutum in allegata Regien. bonorum. 13.
Maij 1585.

Non obstat cons. Angel.169. & Specul. in
* rit. de locat. quia contra ipsos est * commu-
nis opinio, vt ex supradictis patet. Et eo ma-
gis, quia fundamentum. Angel. & Speculat.
consistit in c. si quis presbyterum, de reb.Ec-
clés.non alien.in illis verbis(celeri restitutio-
ne sibi prospexerint.) & tamen verba illa
19 interpretantur, † quòd posint pęnitere ante
factam alienationem, & sic antè perfectum
contractum, secus quandò cõtractus inducens
contrauentionem fuit omnino perfectus; &
contra Speculat. vltra supracitatos tenent Ia-
cob. de sancto Georgio in inuestit. fęud. in
verb. & cum pacto de non alienando &c. pau-
lò ante nu.7. & Castren. in d. l. 1. §. si rem.
20 ff. deposit. vbi inquit, quòd traditione † facta
etiam per solum constitutum non est locus pę-
nitentiæ ad euitandam pęnam per alium actũ
retrosimilem.

Nihil etiam refert, quòd Alberic. attestetur
de communi in contrarium, tum quia est so-
lus, tum quia tempore suo vltra 200. annos
poterat esse talis opinio * communis, cuius
contrarium hodie legitur: Et quamuis Doct.
ex aduerso allegati dicant contrariam opi-
21 nionem magis æquam, nihilominus † cùm ri-
gor sit scriptus, vt constat ex iam deductis,
præfertur æquitati non scriptæ. l. placuit,
vbi

vbi glos. in verb. in omnibus, in fine, & ibi Bald.
Paul. Alex. & Ias. C. de Iudic. Et quantum ad
Tiraquell. loquitur, quando fuit appositum
in eodem contractu pactum de redimendo, se-
cus vbi non est apposita aliqua reseruatio, vel
resolutio in ipso contractu, sed alienatio fuit
facta simpliciter: Et nihilominus idem Tira-
quel. in eod. §. 1. glos. 7. post disputationem
sub n. 37. decidit casum nostrum in fortiori-
12 bus terminis: Vbi quærit † quid si post con-
tractum statim, vel ex interuallo contrahen-
tes vellent prorogare tempus illius pacti de
redimendo? Et pro ratione dubitandi facit
plura argumenta, & deinde in d. n. 37. reso-
luit, quod non possint, quia statim atque
fuit celebratus contractus, fuit quæsitum ius
consanguineo; Et ideò prorogatio ei nocere
non debet, sed tantum prorogantibus, & fa-
ciunt etiam tradita per eundem in eadem
glos. 7. sub n. 24. vers. Nam si iam primum
tempus effluxerit.

Carbonianum Edictum, an competat filio legitimato petenti se immitti in possessionem hæreditatis patris. Cap. VI.

SVMMARIVM.

1 *Edictum carbonianum competit ei, cui competit bonorum possessio contra tabulas.*
2 *Possessio bonorum contra tabulas competit filijs legitimatis.*
3 *Edictum Carbonianum ei competit, qui si filius esset, hæres esset ab intestato, & ideo non datur exhæredato.*
4 *Filius legitimatus succedit Patri ab intestato.*
5 *Lex fin. C. de Carbon. requirens filium esse natum ex indubitato matrimonio, quomodo intelligenda.*
6 *Filiationis probatio maior requiritur in nato in vita patris, quàm post eius obitum.*
7 *Edictum Carbonianum datur etiam filio adoptiuo.*
8 *Filius adoptiuus per fictionem censetur natus ex matrimonio*
9 *Dispositio facta in casu vero trahitur etiam ad casum fictum, quando est eadem ratio.*
10 *Edictum Carbonianum, quando filio legitimato non detur.*
11 *Non datur, nisi filijs existentibus in potestate.*
12 *Infans per legitimationem non redigitur in potestatem patris.*
13 *Bonorum possessio contra tabulas filio legitimato non competit aduersus patris testamentum, quando adest statutum, quod legitimatus non possit succedere in bonis patris, nisi secundum voluntatem legitimantis.*
14 *Possessio ex Carboniano Edicto non datur, nisi illis, quibus bonorum possessio contra tabulas competit, si essent præteriti.*

REGVLA iuris est
pro filio legitimato,
vt ei competat Edictũ
Carbonianum, quã-
do petit se immitti
in posessionem hære-
ditatis patris: Siqui-
dẽ generaliter consti-
1 tutu est, vt † quibus
competit bonorum
possessio contra tabulas, competat etiam Car-
2 bonianum. l. 1. §. 1. de Carbon. Edict. Sed filijs
legitimatis † competit contra tabulas, Dec.
* cons. 42. in princ. & 365. n. 7. vbi de * communi
Curt. Sen. cons. 13. n. 14. Paris. cõs. 55. n. 2. lib. 3.
Ergo eis competit Carbonianum.
3 Rursus alia est regula, quòd ei † competit
Carbonianum, qui si filius esset, hæres esset ab
intestato, & ideò non datur exhæredato, l. qui
de inofficioso, de inoff. testam. Cum ergo filius
4 legitimatus † succedat Patri ab intestato, An-
char. cons. 190. n. 3. in fine. Ias. post Bart. in l. ex
facto. n. 16. de vulgar. Sequitur, quod ei com-
petat Carbonianum, & hanc opinionem tenuit
Rota in vna Perusina hæreditatis 16. Februa-
rij 1587. coram Orano, post Riminal. in l. fin.
C. de Carbon. Edict. Et videtur fuisse de men-
te Parisij cons. 11. n. 34. lib. 2. vbi conatur ex-
cludere filium legitimatum ab isto remedio,
non quia ei non competat, sed quia potest
probari contrarium, quòd non sit filius adul-
teri, sed mariti.
Non obstat d. l. fin. C. de Carbon. requi-
rens filium esse natum ex indubitato matri-
monio, quæ verba ad legitimatos nullo modo
extendi posse videntur, Socin. cons. 63. n. 18.
lib. 3, Alex. cons. 172. n. 2. lib. 7. Aym. cons. 699.
sub n. 2. Cefal. cons. 111. sub n. 6. & 14. Quia
5 lex † illa loquitur in nato post obitum patris,
vt ibi adnertit Ias. n. 1. Et ratio est secundùm
6 Salicet. ibi. n. 1. in fine, quia minorem † proba-
tionem filiationis habet natus post obitum
patris, quàm natus in vita patris, & ideò re-
quiritur maior probatio, & quod mater per-
mittat custodiri partum, aliàs præiudicat filio,
vt ibi per Doctores.
Secundò, licèt tex. ibi requirat, quòd sit na-
tus ex indubitato matrimonio, tamen hoc non
solùm intelligitur de vero matrimonio, sed per
7 fictionem, & ideò datur † etiam filio adopti-
uo, l. si impubes, in princ. de Carbon. qui per
8 fictionem † censetur natus ex matrimonio,
quia agnoscitur a consanguineis patris. l. qui
in adoptione, de adoption. Simile est etiam in
filio legitimato, qui perinde habetur, ac si na-
tus esset ex legitimo matrimonio; Et nõ est du
9 bium, quòd dispositio † facta in casu verò tra-
hitur etiã ad casum fictum, quãdo est eadẽ ra-
tio, Dec. in l. gallus, §. ille casus, de lib. & posth.
In legitimato autẽ militat eadẽ ratio, quia, vt
supra dixi, ei competit contra tabulas, & succe
dit patri ab intestato: militat etiã ratio cõspi-
rationis Agnatorum aduersus impuberem,

qui semper conantur eum priuare successione,
vt per Ias. in rubrica. C. de Carbon. sub n. 1.

Fallit autem supradicta regula præcipuè
10 in duobus casibus; Primus † est, quando le-
gitimatus tempore legitimationis, & tempo-
re mortis Patris erat infans, tunc enim sibi
non competit Carbonianum, quod non da-
11 tur,† nisi filijs existentibus in potestate. l. 1.
§. rectè, si tabul. testam. nul. extab. Et in-
12 fans † per legitimationem non redigitur in
potestatem patris, Put. decis. 204. in vna Bono-
nien. lib. 5.

Secundus est casus, si adsit statutum, quòd
legitimatus non possit succedere in bonis pa-
tris, nisi secundùm voluntatem legitimantis,
quod statutum viget in Ciuitate Perusij sub
rubr. de successión. ab intest. tunc enim cum
filius legitimatus possit tantum succedere se-
cundum voluntatem legitimantis, ei non
13 competit † bonorum possessio contra tabulas
aduersus patris testamentum, quia esset con-
tra voluntatem ipsius patris, vt declarat post
alios Ias. in rubr. de lib. & posthum. n. 14.
Alex. cons. 30. n. 4. lib. 4. Et per consequens
non competit petitio immissionis possessionis
14 ex carboniano Edicto, quæ † non datur, nisi il
lis, quibus bonorum possessio contra tabulas
competit si essent præteriti, vt est tex. in d. l. p.
§. & generaliter de Carbon. Edict. Glos. in l. 1.
in verbo (patris) C. eod. tit. Ias. in rubr. C. eod.
tit. sub n. 2. ad finem.

Pecunia quando dicatur depositata ad effectum vt competat actio depositi: Item ad quem spectet periculum ipsius depositi, an ad debitorem, vel potius ad creditorem. Cap. VII.

SVMMARIVM.

1 *Pecunia posita penes mercatorem in dubio præsumitur depositata.*
2 *Amplia, etiam si non afferatur ad banchum a principali, sed ab alio eius nomine.*
3 *Exacta per banchum de mandato Domini, & posita in eius creditum, non dicitur depositata, nec ad illam datur actio depositi, sed tantum mandati.*
4 *Accessorium non habetur in consideratione.*
5 *Quando vnus exigit, & alij dat in custodiã cõpetit actio mandati contra eum, qui exegit, & depositi contra eum, qui recepit in custodiam.*
6 *Depositi periculum pertinet ad creditorem, quãdo ipse fuit in mora adimplendi pro parte sua, etiam si depositum sit conditionale, conditione tamen potestatiua respectu ipsius creditoris.*
7 *Fallit si creditor ex iusta causa recusauerit depositum recipere.*
8 *Res domino perire debet.*
9 *Per depositum purum, quando nec creditor, nec debitor est in culpa, debitor liberatur; secus si sit conditionale, etiam conditione intrinseca.*
10 *Tex. in l. si soluturus, de solution. declaratur.*
11 *Mora operatur, vt periculum rei in alium transferatur.*

APVD omnes est re-
ceptum, quod pecu-
niæ positæ penes mer-
1 catorem † in dubio
præsumuntur depo-
sitatæ. Glos. in l. spon
saliorũ. ff. depositi.
Bald. in l. in ædium.
n. 20. & Salicet. n. 13.
si cert. pet. etiam
2 quod † non afferantur ad banchum ab ipso-
met principali, sed ab alio eius nomine. l. lu-
cius, la prima, deposit. Fulgos. in l. 1. §. si te
3 rogauero. ff. eod. Secus si fuerint † exactæ
per banchum de mandato Domini, & positæ
in eius creditum iuxta stylum mercatorum,
quia tunc non possunt dici depositatæ, cum
fuerint ibi positæ ab ipsomet mercatore, qui
illas exegit; & ratio est, quia debet esse dif-
ferentia inter deponentem, & depositarium:
Idcoque Domino pecuniarum hoc casu non
competit actio depositi, itaut in defectione
rationis banchariæ sit priuilegiatus, & præ-
ferratur alijs creditoribus, sed tantùm com-
petit actio mandati, vt in terminis decidit
tex. in d. l. 1. §. quod si rem, & in dicto §. si te
rogauero. ff. depositi. Vbi si quis dat manda-
tum ad exigendum pecunias, & procurator
exigit, & custodit penes se; datur Domino
actio mandati tantùm, non autem depositi:
Nàm contractus mandati, vti principalis at-
tendi debet, & custodia venit vti accessorium,
4 quod non † habetur in consideratione, prout
notant ibi Doct. Nisi interuenissent plures
5 personæ, puta quia † vnus exegisset, & alij
dedisset in custodiam, quia tunc competeret
actio mandati contra eum, qui exegit, & de-
positi contra eum, qui recepit in custodiam
d. §. si te rogauero.

Sed hoc in loco nõ incongruè dubitari con-
tingit: An periculum pecuniæ depositatæ spe-
ctet ad debitorem, vel potius ad creditorem?
In hac quæstione, vt dilucidior resolutio ha-
beatur duo casus sunt distinguendi.

Primus casus est, quando fuit factum depo-
6 situm per debitorem, & tunc † si creditor fuit
in mora adimplẽdi pro parte sua, etiam si de-
positum sit conditionale, conditione tamen po
testatiua respectu creditoris, periculum ipsius
depositi pertinet ad creditorem l. qui decem,
cum ibi notatis per Bart. & Paul. de Castr. nu.
3. ff. de solut. Cagnol. in l. 2. nu. 111. C. de
pact. inter empt. & vendit. cum alijs allegatis
per Tiraquell. de retract. conuent. §. 4. glos. 6.
nu. 34. Neque in hoc casu consideratur, an do-
minium depositi remanserit penes debitorem,
sed consideratur culpa ipsius creditoris, & an

absque

absque iusta causa recusauerit depositum re-
7 cipere: Si autem † ex iusta causa recusauerit, periculũ est debitoris, in cuius dominio erat depositũ l. acceptã. C. de vsur. & ratio est, quia
8 res † Domino perit. l. pignus C. de pignor. act. Et sic Doct. nõ considerant, an dominium depositi remanserit penes debitorem, sed potius considerant culpam ipsius creditoris non recipientis depositum, vt benè aduertit Cagnol. d. nu. 111. & post alios declarat. Neguzan. de pignor. 2. par. 3. memb. 5. part. princip. nu. 26. vers. septimò requiritur.
9 Alius casus est, quãdo † neuter fuit in culpa, & tunc si depositum fuit purum absque aliqua conditione, debitor liberatur, quia habuit animum abdicandi a se dominium: Si verò depositum fuit conditionale, etiam conditione intrinseca, tunc periculum est debitoris, quia per depositum conditionale non habuit animum abdicandi a se dominium, & in istis terminis loquitur decisio facta in causa Bononiẽ. damnorum, & interesse 16. Iunij 1578. coram Cantuccio, necnon alia decisio coram bo. me. Cardinale Blanchetto 27. Maij, & 19. Iunij 1579. & ita etiam procedit distinctio Bart. in l. si soluturus n. 5. & ibi Paul. de Castr. nu. 4. ff. de solut. Bald. in dicta l. acceptam, nu. 14. C. de vsur. & ibi Castren. nu. 12.
Nec obstat tex. in d. l. si soluturus, vbi Angel. in Summario, quia dum dicit, quòd periculum est debitoris, quando non fuit in potestate libera creditoris recipere depositum, de-
10 bet † intelligi, quando fuit apposita conditio extrinseca, non autem quando apposita est conditio, cuius adimplementum erat in potestate creditoris, vt fuit tentum per Rotam in vna Bononien. bonorum de Gambarinis 14. Iunij 1585. coram Orano.
Ex quibus in quadam controuersia, in qua creditor iniustè recusauerat recipere depositum precij, & retrouendere fundum, prout ipse erat obligatus, dicebam, periculum ammissionis depositi ad ipsum pertinere, & cõsequenter prædium fuisse retrouendendum, seu eius
11 possessionem restituẽdam; siquidem † effectus moræ est, vt periculum rei in alium transferatur, l. mora. de vsur. Dec. cons. 668. in fine. Angel. in l. Paulus de solut.
Nec referre dicebã, quod in d. l. qui decem, & in d. l. si soluturus, differentia esset inter debitorem, & creditorem: In eo autem casu is, qui prædium sibi retrouendi petebat, precium adhuc soluere non teneretur: Quia respondebam, quòd non poterat petere retrouenditionem, nisi oblato pręcio, & sic erat debitor saltem causatinè, & quia pręcium, quod debebat fuerat depositatum, erat in potestate creditoris illud recipere, & sic nulla prorsus ratio differentiæ afferri poterat inter eum casum, & casus d. l. qui decem, & l. si soluturus, & ita loquitur Cagnol. vbi supra nu. 111. quest. 18. & Dec. cons. 541. nu. 11. & cum ad effectum periculi non consideretur verum debitor fuerit liberatus, vel a se dominium abdicauerit, vel animo abdicandi deposuerit, sed solum, an creditor sine iusta causa pecuniam depositatam accipere recusauerit, non videbatur dubitandum, quin eo casu periculum pertineret ad creditorem; & ipse damnum pecuniæ ammissæ sustinere deberet.

Confessio facta à marito constante matrimonio de dote recepta, an, & quando probet numerationem in præiudicium tertij. Cap. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Confessio mariti de dote recepta constante matrimonio facta regulariter tertio non præiudicat.*
2 *Præsumitur facta in fraudẽ donationis, & n. 4.*
3 *Amplia, etiam si lapsum sit biennium.*
5 *Non valet, etiam si sit iurata, & nu. 7.*
6 *Donatio inter virum, & vxorem firmatur iuramento.*
8 *Confessio de dote recepta facta a viro extraneæ personæ tenet quoad omnes.*
9 *Probat veram numerationem, non solum contrà maritum, sed etiam contrà tertios, quãdo coniecturæ, & adminicula concurrunt.*
10 *Confessio inter personas prohibitas probat, cõcurrentibus adminiculis, & præsumptionibus.*
11 *Matrimonium sine dote regulariter non contrahitur.*
12 *Confessio mariti de dote recepta constante matrimonio facta adminiculatur ex alimentorum præstatione.*
13 *Probat veram numerationem, quando præcessit promissio ipsius dotis.*
14 *Item, si solutio aliquarum partitarum in confessione enunciatarum, probetur.*
15 *Scriptura in parte vera, in totum vera præsumitur.*
16 *Solutiones particulares, licèt non exprimant nomen dotis, tamen censentur factæ in causam dotis debitæ, si aliam non exprimant.*
17 *Confessio mariti de dote recepta constãte matrimonio facta probat numerationem, quando lapsum est tempus opponendi exceptionem non numeratæ dotis.*
18 *Amplia procedere, etiam contra Fiscum.*
19 *Declara, vt post dictum tempus non possit opponi de dicta exceptione, non autem, quod non possit opponi de donatione.*
20 *Rursus declara, vt lapsus temporis non operetur contra creditores, qui intra tempus cõtraxerunt cum marito, & ignorabant confessionem ab eo factam.*
21 *Renunciatio exceptionis non numeratæ dotis idẽ operatur, ac si lapsum esset tempus opponendi de non numerata dote.*

QVO-

QVOTIDIE vsu venit, quòd mariti cõfiteantur ab vxoribus dotes recepisse, quamuis non cõstet de illarum numeratione; Vnde pro regula traditur * communiter a Doctoribus, quòd talis con-
1 fessio † constante matrimonio facta non probat ipsam numerationem in præiudicium tertij glos. in l. assiduis C. qui pot. in pign. habean.
2 Ratio est, quia † præsumitur facta in fraudem donationis. Ioann. Andr. in addit. ad speculat. in rubr. de donat. inter virum, & vxor. Cald. cons. 3. eod. tit. Paul. de Castr. cons. 86. nu. 1. lib. 2. Alex. cons. 142. num. 3. lib. 5. Ias. cons. 32. post princ. lib. 3. Socin. cons. 66. nu. 7. lib. 2. Ruin. cons. 190. num. 5. lib. 1. Gozad. cons. 28. nu. 22. Natta cons. 148. nu. 4. Paleot. decis. 131. Mohed. decis. 2. nu. 1. de confess. Caputaquen. decis. 12. in manuscript. lib. 1. Crescen. decis. 2. de confess. & tenuit Rota in vna Romana Saluiani interdicti die 20. Iunij 1607. coram Ludouisio, In qua fuit dictum,
3 hoc procedere nõ obstante lapsu † biennij, quia illud benè operatur, vt non possit dari de non numerata dote, non autem quòd non possit
4 opponi de donatione: Et in dubio, quando † cõfessio emanauit constante matrimonio, videtur facta non spe futuræ numerationis, sed animo donandi, Aret. cons. 86. sub nu. 1. vers. secundò ostenditur.

Præterea supradicta conclusio locum sibi
5 vendicat, quamuis † confessio sit iurata: Quia licet Doctores magis communiter teneant,
6 quòd donatio inter † virum, & vxorem firmetur iuramento, vt constat ex latè congestis per Gabr. in tit. de donat. conclus. 3. nu. 1. tamen hoc procedit in propria, & vera donatione, nõ autem in confessione dotis receptæ, quia talis
7 † confessio non firmatur iuramento Bald. in l. cum quis decedens. §. Titia ff. de legat. 3. Socin. cons. 61. col. 3. lib. 1. vbi testatur de communi, Paris. cons. 46. n. 47. lib. 3. Gramat. decis. 89. Gabr. d. conclus. 3. nu. 2. in fine, vbi testatur de * magis communi.

Fallit tamen supradicta regula, quotiescun-
8 que † confessio non est facta à viro vxori, sed extraneæ personæ, quia tunc talis confessio tenet quo ad omnes, cum maritus extraneo donare non prohibeatur Gabr. cons. 163. nu. 10. lib. 2. & tenuit Rota in vna Camerinen. prætensæ dotis 12. Nouembris 1599. coram Litta.
9 Secundò fallit, quando † concurrunt coniecturę, & adminicula, quia tunc confessio mariti probat veram numerationem etiam contra tertios, Bald. in l. 1. sub nu. 4. vers. vnde quæritur, C. de priuileg. dot. Socin. cons. 122. post nu. 7. lib. 3. Dec. cons. 136. post nu. 10. Purpurat. cons. 461. nu. 11. Curt. Sen. cons. 70. n. 4. Bero. cons. 60. nu. 43. lib. 2. Mohed. decis. 2. n. 2.
10 de confess. Et est generale, quòd confessio † inter personas prohibitas probet, concurrẽtibus adminiculis, & præsumptionibus, vt latè per Alex. cons. 18. nu. 2. & 3. lib. 3. & fuit pluries decisum.

Igitur in primis afferri solet generalis illa præsumptio, quæ ex eo oritur, quòd regulari-
11 ter matrimonia † sine dote non contrahũtur, Purpurat. d. cons. 461. sub num. 10. Socin. Iun. cons. 8. nu. 12. lib. 2. Aym. d. cons. 40. nu. 1. in fine, & nu. sequen. quam non neglexit Rota in illa Vrbeuetana legati 13. Octobris 1581. coram Cantuccio.

Secundò pro coniectura huiusmodi confes-
12 sionis adducitur † exhibitio alimentorum, Bald. in d. l. 1. sub nu. 4. Aret. in §. fuerat sub nu. 45. Instit. de action. Socin. cons. 82. num. 3. lib. 3. Purpurat. d. cons. 461. nu. 11. Dec. in allegato cons. 563. post nu. 10. & fuit habita in consideratione a Rota in eadem Vrbeuetana.

Tertiò in hac materia habetur pro potissi-
13 mo adminiculo promissio † dotis præcedens l. in contractibus §. sed quoniam, vbi Cyn. in 2. quæst. & alij C. de non numer. pecun. Ioan. Andr. in addit. ad specul. in rubr. de donat. inter. vir. & vxo. circa finem vers. hoc verũ, Paul. de Castr. in l. 1. sub nu. 8. versic. quartus est. ff. solut. matr. Aret. in d. §. fuerat sub nu. 36. vers. nec etiam obstat opinio communis. Roman. cons. 445. sub nu. 15. vers. Vnde si conferetur, Ruin. cons. 183. nu. 4. lib. 1. Guid. Pap. cons. 204. nu. 1. Rub. cons. 78. sub nu. 10. vers. tertio respondeo. Afflict. decis. 402. sub n. 9. vers. sed in contrarium, Aym. d. cons. 40. post nu. 1. Alciat. cons. 332. nu. 1. Quam coniecturam approbauit Rota pluries, & signanter in causa Romana dotis, seu pecuniaria 17. Iunij 1602. coram Ludouisio.
14 Quarta, & vrgens est coniectura † probatio solutionis aliquarum partitarum in confessione enunciatarum, vt fuit tentum in eadem Romana dotis, per Dec. d. cons. 563. num. 10. Socin. d. cons. 82. nu. 2. in fine Aym. cons. 158. nu. 6. in fine Natt. cons. 547. nu. 26. Quando
15 enim † scriptura in parte probatur vera, in totum vera præsumitur, Paul. de Castr. cons. 301. sub nu. 4. par. 1. Paris. cons. 90. nu. 4. & 5. lib. 1.
16 Quod procedit † etiam si solutiones illæ particulares non exprimant nomen dotis, quia sufficit quòd aliam non exprimant, ad hoc vt censeantur factæ in causa dotis debitæ l. si cũ dotem §. si pater ff. solut. matrim. Brun. de stat. femin. excluden. art. 6. nu. 243. præsertim, vbi de alia causa non appareat, Aym. consil. 158. num. 13.

Quinta, & quidem maxima præsumptio est,
17 quando † constãte matrimonio lapsum est tempus opponendi exceptionẽ non numeratæ dotis, de quo habetur in l. fin. iuncta authen. C. de dot. can. non numer. hoc enim casu tantum operatur confessio mariti de dote recepta, quantum ipsa numeratio, Aret. d. cons. 86. vbi testatur de * communi, Anchar. cons. 307.

Castren.

Castren. in d. l. 1. in fine, & in l. si marito in
18 princ. ff. solut. matrim. Afflict. qui loquitur † etiam contra Fiscum d. decis. 40 . nu. 10. & 11. Aym. cons. 40. nu. 5. Capitaquen. decis. 190. par. 1. & fuit resolutum in vna Romana supplementi legitimæ coram Cardinale Arigono 8. Nouembris 1593.

19 Intellige tamen † ad effectum, vt post dictũ tempus non possit opponi exceptio non numeratæ dotis, non autem, quòd non possit opponi de donatione, vt suprà diximus.

20 Secundò intellige, vt lapsus † temporis operetur quidem respectu creditorum, qui postea habuerunt causam a marito, non autem eorũ, qui intra tempora contraxerunt, & ignorabãt confessionem à marito factam, quia tunc illis datur restitutio ex capite iustæ ignorantiæ, Aym. d. cons. 40. ante nu. 7. Socin. in l. 1. n. 90. vers. illud autem expeditum ff. solut. matrim.

21 Sed aduertendum est, quòd si † fuerit renunciatum exceptioni non numeratæ dotis, talis renunciatio respectu mariti, & suorum hæredum idem operatur, ac si lapsa essent tempora opponendi exceptionem: Caputaq. decis. 196. Afflict. d. decis. 402. nu. 11. & 12. vbi probat isto casu dotem cõfessatam habere omnia priuilegia, quæ habet dos numerata secũdum Bald. in l. Deo nobis num. 4. vers. Non obstat ista littera, C. de Episc. & Cleric.

Statutum excludens fœminas a successione intestati propter masculos, quomodo intelligendum. Cap. IX.

SVMMARIVM.

1 *Statutum excludens fæminas à successione intestati propter masculos non habet locum inter forenses de successione contendentes, etiam si bona sita sint in territorio statuentium, & is, de cuius hæreditate agitur, fuerit statuto subditus.*

2 *Onera qui non subeunt, nec benefieys statutorum gaudent.*

3 *Filiæ Domini Castri, seu Ciuitatis non subijciuntur statutis ab Vniuersitate conditis, etiam à Domino confirmatis. & nu. 5.*

4 *Inferior non habet potestatem in suum Principem, & Superiorem.*

6 *Confirmatio addit robur statuto confirmato, quo ad ius, tum quo ad actũ, vt cõprehendantur personæ, quæ antea non comprehendebantur.*

7 *In confirmatione statutorum mens confirmatis potissimum attenditur.*

8 *Filiæ Domini Ciuitatis, vel Castri non dicuntur de Castro, seu Ciuitate.*

6 *Statutum excludens fæminas à successione bonorum intestati propter masculos, non ligat Ciues quoad bona sita extra territorium.*

10 *Ampliatur siue statutum loquatur in rem, siue in personam, reiecta distinctione Bartoli.*

11 *Item ampliatur, licèt maior pars bonorum sit in districtu.*

12 *Opinio Ioannis de Anan. Bolognini, & Gozadini, quòd attendenda sint statuta loci, vbi bona sunt sita pro maiori parte declaratur procedere ad effectũ additionis hæreditatis, non ad autem effectum exclusionis ab hæreditate.*

13 *Statutum exclusiuum fæminarum a successione intestati propter masculos comprehendit etiam pecunias, seu nomina debitorũ, quorum solutio est destinata in loco, vbi viget statutum, licèt alibi contractus fuerit celebratus.*

14 *Actio an connumeretur inter res mobiles, remissiuè.*

15 *Actio censetur esse de patrimonio eius loci, in quo est destinata solutio secundum veriorem, & receptiorem sententiam, quàm Rota obseruat.*

16 *Locus contractus in decisiuis, quãdo attendatur.*

17 *De actione iudicatur prout de re, ad quam competit.*

18 *Actio competens ad quantitatem in genere, nec vllo loco circumscripta, non computatur inter mobilia, sed facit tertiam speciem.*

19 *Bonorum existentium in certo loco appellatione, non veniunt iura, & actiones.*

20 *Dominus succedit vassallo in nominibus creditorum, quæ sunt extrà suum territorium.*

21 *Testandi facultas de bonis sitis in Vrbe, & extrà per decem milliaria, non comprehendit iura, & actiones.*

LEGE municipali sæpissimè statutum est, vt fœminæ à successione bonorum intestati propter masculos excludantur. Vnde pro illius declaratione de tribus dubitari contingit: Primò, an hoc statutum locum habeat si inter forenses contẽdatur de successione in bonis sitis in Territorio statuentium? Secundò, an liget Ciues, & ipsos subditos quoad bona extrà territoriũ sita? Tertiò, an comprehendat pecunias, seu nomina debitorum, quorum exactio in loco, vbi viget statutum, est destinata?

Quòd attinet ad primam difficultatem, re-
1 spondendum est negatiuè, etiam † si is de cuius hæreditate agitur fuerit Ciuis, & statuto subditur, per cons. Alex. 44. nu. 15. lib. 5. Ruin. cons. 48. nu. 4. & cons. 49. nu. 5. lib. 3. Brun. in tit. quod stant. mascul. art. 6. nu. 3. Paris. cons. 12. num. 26. lib. 3. Et ratio colligitur ex præsumpta voluntate statuentium, qui Ciuibus dumtaxat suis, & illorum agnationibus prospicere voluerunt, non autem exteris, natura-
2 lem scilicet rationẽ sequuti, vt qui onera † nõ subeunt, nec beneficijs gaudeant statutorum. Bald. cons. 460. nu. 2. in princ. Ang. cons. 73. nu. 2. Castren. cons. 156. nu. 2. in princ. Et ita sæpius tenuit Rota, vt in Terracinen. hæreditatis 16. Martij 1576. coram Cardinale Blanchetto, & in Romana supplementi legitimæ

21. Octo-

21. Octobris 1580. coram Episcopo Lauretano, & rursus coram Cardinale Pamphilio in vna Camerinē. hæreditatis 29. Ianuarij 1588.
3 Hinc est, quòd huiusmodi statutum † non ligat filias Domini Ciuitatis, seu Castri, vbi bona sunt posita, quominus succedant secūdum iuris dispositionem, dummodo ab Vniuersitate conditum fuerit, & non ab ipso Domino,
4 quia inferior † non habet potestatem in suos Principes, & superiores, c. cum inferior, & ibi Felin, n.2. de maior.& obedien. Card. cons.2. Brun. in d.tit. quod stant. mascul. art. 6. q. 7. nu.67. Felin. in c.1. nu.30. de constit. Quod locum sibi vendicat, etiam † si statutum fuerit a
5 cum sibi vendicat, etiam † si statutum fuerit a Domino confirmatum, quia natura confirmationis est addere robur statuto cōfirmato quo
6 ad ius, non autem † quoad actum, vt comprehendat filias Dominorum, quæ antea nō comprehendebantur l. Aurelius. §. testamēto. ff. de lib. agnoscen. Bald. in l. nominationes, in fine. C. de appellat. Alex. cōs. 123. n.20. lib.4. Ruin. cons.158. n.16. lib.1.& cons.111. nu.38. lib.3. Et istud præsertim obtinet, vbi in confirmatione sit dictum, quòd statuta obseruentur ab omnibus de Ciuitate, seu Castro, quia tunc ex
7 mente confirmantis, quæ in hac † materia potissimum attenditur, l. omnium. C. de testam. Bald. in l. ex placito nu. 7. C. de rer. permut. Alex. cons. 123. nu.18. lib.4. Paris. cons. 19. nu. 50. lib.1. Rolan. cons.86. nu. 70. lib.1. comprehenduntur tantū subditi, & vassalli, quibus verba adaptantur, non autem filiæ Dominorum,
8 quibus verba non conueniunt, cum non † dicantur de Castro, seu Ciuitate, ad not. in c. ex parte, vbi Butr. in 3. not. de cler. ægrot. & consequenter in eis non habet locum statuti dispositio l. 4. §. toties, vbi Bart. ff. de dam. infect. Paris. cons.4. nu.19. lib.2. & ita fuit resolutum per Rotam in vna Balneoregien. bonorum de anno 1589. coram Orano, & coram Cardinale Pamphilio in alia Balneoregien. quoad statuta Poli Martis sub die 9. Martij 1591.
Circa secundam quæstionem, similiter sententia negatiuā amplectendā est, propter defe
9 ctum potestatis statuentium, quæ † ad bona extrā eorum territorium sita non porrigitur, iuxtā doctr. Bart. in l. Cūnctas populos, quæst. 7. nu.33. vbi Bald. nu.19. & cæteri. C. de summa Trin. & fid. Cathol. Alex. cons. 16. & cons. 128. nu.1. lib.1. Lap. allegat. 91. n.11. Ias. cons. 163. lib.2. & in l. re coniuncti nu.215. ff. de leg. 3. Dec. cons. 276. col. pen. Gozadin. cons.49. n. 8. Paris. cons.68. nu.9. lib. 2. & con.49. nu.5. lib.3. latè Brun. in tit. quod stant. mascul. art. 8. quæst.25. nu.119. Quam opinionem in casibus, in quibus agebatur inter Ciues, Rota sæpius sequuta fuit, vt per Put. decis. 351. lib.1. Ant. Aug. in Epit. de testam. nu. 37.
* Ampliatur hæc * cōmunis opinio, vt proce-
10 dat, siue statutū loquatur † in rem, siue in personā, quia quovis modo sit conceptū, semper dicitur disponere de bonis; vt reiecta distinctione
* Bart. tradunt Doctor magis * communiter in d. l. cunctos populos post Cin. ibi col. fin. Alex. qui testatur de communi in d. cons.49. n.7. cum alijs per Tiraquel. de iure primogen. quæst. 46. nu.2. Et fuit tentum per Rotam in allegata Balneoregien. 11. Februarij 1594. coram eodem Cardinale Pamphilio.
11 Secundò ampliatur, vt procedat † licèt maior pars bonorū sit in districtu, quia non propterea statutum operatur exclusionem fœminarum quoad bona extrā districtū sita, vt in eadem decisione proximè allegata dicitur. Et li-
12 cèt † Io. de Anan. in cons. 40. nu.3. quem ibi sequitur Bolognin. nu.7. & Gozad. d. cons.49. nu. 12. dicat attendenda esse statuta loci, vbi bona sita sunt, maximè si ibi adsit maior pars bonorū, non tamen concludit illa esse seruāda quoad bona alibi sita, nec loquitur ad effectū exclusionis, sed ad effectum additionis hæreditatis, quam dicit esse faciendam iuxtā statutum illius loci, vbi est maior pars hæreditatis, prout etiam loquitur Castren. in l. si fideicommissum nu.3. cum sequen. C. de Indic.
Remanet tertia difficultas, quæ affirmatiuè
13 est resoluenda † licèt alibi contractus fuerit celebratus: Quia sufficit solutionem pecuniarum esse destinatam in loco, vbi viget dictum statutum, puta Romæ ad effectum, vt actio sortiatur naturam patrimonij Vrbis, & cōsequenter, vt ab eius successione arceantur fœminæ, sicut a successione aliorum bonorum: Nam licèt non exigua sit inter Doctores controuer
14 sia, an † actiones connumerentur inter res mobiles, vt latè differit Tiraquel. qui infinitos diligentissimè cumulat de retract. lign. §.1. glos. 7. in princip. Et an censeantur esse in loco, in quo contracta est obligatio, vel potius in loco, in quo est destinata solutio, tamen verior, & re
* ceptior * opinio est, vt attendatur † locus, in
15 quo debet fieri exactio, prout ex sententia Petri, Bald. & Angel. in l. ex facto de hæred. instit. & Aret. cons.10. col. vlt. Castren. cons.320. lib.1. Alex cōs.31. lib.1. & con.39. lib.6. & aliorum, quos refert, tradit Tiraquel. de retract. lign. §.36. glos.3. nu.15. cum seq. Et hanc opinionem Rota fuit amplexa in vna Romana hæreditatis 24. Maij 1577. coram Oradino, in casu, in quo solutio census erat destinata in Vrbe, per Aret. in allegato cons. 10.
Nec facit, quòd in decisiuis attendatur locus contractus, per l. si fundus de euict. Doct. in l.1. C. de summ. Trin. & fid. Cathol. cum alijs
16 similibus: Quia † hoc procedit, quando agitur de quæstione aliqua exurgente circa substantiam contractus, non autem, quando agitur de re ipsa in contractu contenta, & quæritur, an in loco sit, & in quo, tunc enim locum habet distinctio Doctorum, quam refert Tiraquel. in præallegato. §. glos.7. num.15. & 17.
17 Videlicèt, quòd de actionibus † iudicatur, prout de re, ad quam competunt: Vnde si competat actio ad exigendum pecunias in loco, vbi adest prædictum statutum, censetur huiusmodi actio esse de bonis in dicto loco sitis: Secus

si actio

18 si actio † daretur ad quantitatem in genere,
nec vllo loco esset circumscripta, quia tunc nõ
computatur inter mobilia, sed facit tertiam
speciem secundũ Lap.allegat. 92.incip.In pri-
mis videndum, quem sequitur Roman. cons.
509. nu.19.& Tiraquel.in d.§.36.glos. 3.n.16.
& consequenter non comprehẽditur sub dicto
statuto excludente fœminas a successione bo-
norum, maximè si loquatur explicitè de bonis
19 in territorio sitis: Nam quando fit † mentio
de bonis existentibus in certo loco, tunc non
veniunt iura, & actiones, l. Caius in princip.
de legat.2.& benè tradit Bald.in cons.101.lib.
1. num.4. quem etiam referunt, & sequuntur
Lap. & Roman. in locis suprà citatis, & latè
per Tiraq. in l.si vnquàm.in verbo,bona,n.13.
C.de reuocan. donat.

Non obstat Iacob.de S.Georgio in tract. de
nunc.nou. oper.nu. 14. quia loquitur in diuer
sis terminis, nempe in illa quæstione, An Do-
minus succedat Vassallo in nominibus credi-
torum, quę sunt extrà suum territorium,& te-
20 net † quòd sic, & benè: Nam successio est ius
vniuersale,& actio adhęret ossibus Vassalli,cui
succedit; quæ ratio cessat in terminis dicti sta
tuti, vbi agitur de excludendo fœminas a suc-
cessione contrà iuris dispositionẽ: Vltrà quód
Iacobin. ibi non negat, quòd si successio esset
limitata ad certum locum, quòd tunc non ve-
niant actiones: Imò hoc expressè fatetur,cum
alleget Bald. in l.1. de stat. homin. hoc volen-
tem; sed vtitur hoc argumento ad excluden-
dum argumentum eorum, qui volebant,quòd
actio illa esset de bonis in alio territorio sitis,
& ita in casu, vbi agebatur de intellectu Bul-
larum Summorum Pontificum Sixti,& Leonis,
in quibus concedebatur facultas testãdi de bo
nis sitis in Vrbe,& extrà per decem milliaria,
21 quòd non † comprehenderentur iura,& actio-
nes, tenuit Rota in vna Romana cẽsus 29.No-
uembris 1577. coram Cardinale Seraphino.

Legitima matris quanta sit in bonis filij dilucidè explicatum,& inibi plures opiniones Doctorum, & decisiones Rotæ conciliatæ. Cap, X.

SVMMARIVM.

1 Legitima matri relicta est tertia totius hæreditatis, quando frater in testamento fuit præteritus,& instituta extranea persona non turpis.

2 Succedendi spes, & concursus cum matre dicitur sublatus, quando frater est præteritus in testamento fratris, nec instituta turpis persona.

3 Opin. Ias.& Rimin. Iun. quod ad minuendam legitimam matris sufficiat, vt frater præteritus faciat concursum ab intestato, reprobatur.

4 Exclusus debet haberi pro non excluso ad fauorem eius, cuius contemplatione excluditur, vt pars exclusi ei accrescat, quando tàm exclusus, quàm non exclusus eodem iure aliàs admitterentur, secus si diuerso iure.

5 Sorores, si excludantur à statuto, pars exclusarum acquiritur masculis, quorum fauore sunt exclusi ex iure accrescendi.

6 Fratres, & sorores vtrinque coniuncti eodem iure admittuntur ad legitimã in bonis Patris.

7 Inter fratrem præteritum, & extraneum institutum non datur successio ex eodem iure.

8 Ius accrescendi prohibetur inter eos, qui succedunt ex diuerso iure.

9 Legitima matris, quando fratri, vel sorori fuit aliquid relictum, est tertia residui hæreditatis deducto illo legato.

10 Non minuitur ex legato facto sorori, quæ decedente fratre ab intestato fit a statuto exclusa.

11 Filia a patre recognita facit partem matri in diminutione legitimæ, licèt sit exclusa a statuto.

12 Dos succedit loco legitimæ, quando statutum excludit filiam dotatam.

13 Legitima matris est tertia totius hæreditatis, quando per statutum mater ipsa excluditur ab hæreditate filij, præterquàm a legitima, et sunt vocati fratres etiam cõsanguinei, dummodo non existant vtrinque coniuncti.

14 Legitima matris, succedentibus fratribus vtrinque coniunctis, est solum tertia eius, quod dempta parte, in qua fratres succedunt de iure communi, ipsa habitura fuisset ab intestato.

15 Legitima quid sit, explicatur.

16 Fratres, qui non sunt præteriti, sed succedunt, vel ex testamento, vel vigore statuti, faciunt partem matri in legitima, licèt ipsi nihil pro legitima consequantur.

17 Legitima parentum recipit augumentum, & diminutionem eodem modo, quo recipit legitima filiorum.

18 Statutum factum fauore masculorum non debet declarari, vt redundet in fauorem ascendentiũ.

19 Regula, quòd qui non admittitur ad legitimam non facit partem in ipsa legitima, declaratur.

20 Triens, vel semis totius substantiæ, sicut est legitima filiorum, ita etiam ascendentium.

21 Oldrad cons. 123. refellitur.

IN hac quæstione, vt clara possit haberi resolutio, distinguendi sunt nonnulli casus, ex quibus opiniones Doctorum, & plures decisiones Rotæ, quę inuicem videntur pugnare conciliari possunt.

1 Primus est casus, quando frater fuit † præ-
teritus in testamento fratris, & instituta ex-
tranea persona non turpis, & matri fuit reli-
cta legitima, & tunc procedit opinio Butriga-
rij contrà Bart. in l.pater filium,de inoffic.te-
stam.quod legitima matris sit tertia totius hę
reditatis, non autem tertia portionis, quam
habitura esset ab intestato, & ratio est, quia
fratre

2 fratre † præterito, nec instituta turpi persona, est sublata omnis spes succedendi, & omnis concursus cum matre. l. fratres. C. de inoffic. testam. Quo casu frater habetur perinde, ac si non esset in rerum natura, & ob id non potest facere partem matri ad diminuendam eius legitimam, quam opinionem tenet Oldr. cons. 123. Bald. in Authen. nouissima. n. 10. & ibi Salic. q. 9. n. 8. C. de inoffic. testam. Gabr. qui cõmunem dicit, & plures alios allegat cons. 94. n. 19. lib. 1. Tob. Non. cons. 20. n. 15. Vincen. de Franc. decis. 63. sub n. 10. & firmauit Rota in causa Romana de Menichellis 23. Ianuarij 1578. coram Vicecomite.

Et quamuis Ias. cons. 61. n. 3. lib. 3. & Rimin. Iun. cons. 405. sub n. 19. lib. 4. respondendo rationi Butrigarij dicant, sufficere, vt frater præteritus faciat concursum ab intestato, quia exclusio facta a Testatore censetur facta contemplatione instituti, & ideò respectu ipsius instituti perindè est, ac si frater esset ad successionem vniuersalem vocatus; Nihilominus
3 hæc † ratio non videtur bona, quia nulli dubium est, quòd præteritio fratris in testamento non potest operari, vt ille censeatur vocatus, licèt aliàs succederet ab intestato, vt post Bald. declarat Salicet. in d. Authen. nouissima in 9. quæstione, & omnes * concludunt, qui tenent contra Bart.

Et quod dicitur exclusum habendum esse pro non excluso ad fauorem eius, cuius contemplatione excluditur, vt pars exclusi ei ac-
4 crescat, procedit † quando omnes, videlicet tàm exclusus, quàm non exclusus eodem iure admitterentur; Veluti fratres, & sorores vtrinque coniuncti, qui eodem iure admittuntur ad legitimam in bonis patris: Isto enim
5 casu si sorores † a statuto excludantur, pars exclusarum acquiritur masculis, quorum fauore sunt exclusæ, ex iure accrescendi, quia
6 omnes † succedunt eodem iure, & sic non adest lex prohibitiua iuris accrescendi, vt per Cefal. cons. 245. n. 35. & 36. & per Gabr. de le-
7 git. conclus. 2. nu. 2. & 6. Inter fratrem † verò præteritum, & extraneum institutum non datur successio ex eodem iure, quia ab intestato extraneus non succederet, & frater ex testamento reperitur exclusus: Vnde cum inter
8 eos, qui † diuerso iure succedunt ius accrescẽdi prohibeatur, vt post glos. declarant omnes in l. 1. vbi Curt. Iun. sub nu. 8. & alijs sequen. C. quando non peten. part. Si non potest institutus extraneus capere ex iure accrescendi, quod ab intestato frater habiturus esset, sed ex alio diuerso iure, videlicet testamenti, corruit fundamentum. Ias. & Rimin. quòd respectu instituti, cui accrescit portio fratris præteriti, frater debeat haberi pro instituto, & vocato.

Secundus casus est, quando fratri, vel sorori fuit aliquid relictum in testamento, & tunc procedit limitatio Bald. in d. Authen. nouissima, in fine. C. de inoffic. testam. vt respectu
9 eius † quod fratri, vel sorori relictum est faciat partem matri, etiam quòd diuerso iure accipiant. l. huiusmodi. §. si Titio. de leg. 2. hoc pacto videlicet, quòd tanto minus dicatur esse in hæreditate, quantum importat legatum relictum fratri, vel sorori, adeout deducto illo legato legitima matris sit tertia residui hæreditatis: Hoc enim casu, quando fratri, vel sorori testator aliquid reliquit, cessant omnes rationes, quæ pro opinione Butrigarij adducuntur, & præsertim illa, quòd frater præteritus habeatur perinde, ac si non esset in rerum natura, quia quatenus fuit honoratus non potest haberi pro mortuo, & ex quo habet aliquid, necesse est, vt matri faciat partem, & illam impediat, ne tertiam omnium bonorum consequatur, sicut impedit quando succedit ab intestato, vt infra deducemus; quam limitationem tenet etiam Alex. cons. 197. num. 6. lib. 6. cum alijs per Bursat. cons. 114. & sequen. secundum opinionem Bald. in d. authen. nouissima, quàm licet Bald. ibi non firmet, tamen eam firmat Socin. cons. 75. n. 7. lib. 3. Corn. cons. 197. lib. 1. Gabr. qui communem * dicit d. cõs. 94. n. 20. cum seq. lib. 1. vbi etiam respondet ad cons. Oldrad. & Fulgosij, qui contrarium tenuerunt, & in his terminis procedit decisio facta in eadem Romana de Menichellis corã Vicecomite in secunda positione.

10 Tertius est casus, quando decedente † fratre ab intestato soror est exclusa a statuto, & vocatus frater; tunc enim si fuerit factum testamentum, & aliquid fuerit relictum sorori, legatum factum sorori non venit detrahendum de legitima matris, nec ex toto patrimonio, sed venit soluendum ab hæredibus postquam legitimã fuerit detracta, quia hoc casu, cum soror sit exclusa a statuto, habetur pro extranea, & consequenter legatum ei factum non minuit legitimam matris, vt fuit resolutum per Rotam in vna Romana legitimæ de Vrsinis 21. Iunij 1585. coram Cardinale Blanchetto.

11 Nec obstat, quod filia † a patre recognita faciat partem in diminutione legitimæ, quamuis sit exclusa a statuto. Alex. cons. 131. in princ. lib. 1. Ias. cons. 105. n. 11. & 12. lib. 4. Bero. cons. 138. nu. 18. lib. 2. quia in hoc casu recognitio fratris nihil operatur in sorore, & ex tali recognitione soror nõ facit partem; cum non arguatur a filia agnita, quæ reintegratur in suitate, quamuis sit exclusa, ad sororem, quæ non habet ius de proximo, & nullam spem in successione fratris non instituta turpi persona. l. fratres. C. de inoffic. & benè aduertit Socin. cons. 75. n. 7. lib. 1. Et ex hoc tollitur cons. Corn. 197. nu. 8. lib. 1. quia non loquitur in legato facto sorori ex sola liberalitate fratris, sed quando statutum vult, quod aliquid filiæ dotatæ detur, vt excludatur a successione. Nam cum in casu Corn. statutum excludat filiam dotatam, intrat communis theorica distinctionis Paul. de Castr. in-

in l. Titio centum. §. Titio genero, de con-
dit. & demonstrat. sæpius per Rotam cano-
12 nizata, quòd vbi statutum excludit † filiam
dotatam, dos illa succedit loco legitimæ, &
tunc apparet, quod filia facit partem in legi-
tima, quia admittitur ad partem; Sed in
sorore legataria secus est, quia cum sit ex-
clusa per statutum, non admittitur ad suc-
cessionem mediante legato ei facto, Et ideò
impossibile est, quòd faciat partem in bonis
fratris, licèt aliud sit vbi agitur de legitima
in bonis patris, quia tunc benè facit partem,
& impinguat legitimam fratrum, vt fuit reso-
lutum in causa Romana de Lante 17. Maij
1585. coram fel. record. Clemente Papa VIII.
tunc Rotæ Auditore.

13 Quartus casus est, quando per † statutum
mater est exclusa ab hæreditate filij præter-
quam a legitima, & sunt vocati fratres etiam
consanguinei tantum, tunc enim si non ex-
tent vtrinque coniuncti, quia de iure commu-
ni mater sola succedit, & fratres consangui-
nei non concurrunt cum matre in successione,
vt in Authen. defuncto. C. ad Tertulian. legi-
tima matris erit tertia totius hæreditatis,
quia non habet aliquem, qui concurrat cum
ea in successione, Et ita loquitur alia decisio
facta in eadem causa Romana de Vrsinis, co-
ram eodem Cardinale Blanchetto, sub die
20. Aprilis 1584. in qua Dominus Raymun-
dus instituerat hæredes Dominum Valerium
Vrsinum eius fratrem consanguineum, & ne-
potes ex Domino Ludouico altero fratre con-
sanguineo relicta matri legitima, & fuit reso-
lutum hoc casu legitimam matris esse tertiam
totius hæreditatis.

Vltimus casus est, quando fratres vtrin-
que coniuncti succedunt, aut ex dispositio-
ne fratris testatoris, vel ex dispositione sta-
tuti excludunt matrem præterquàm a legi-
tima, & hic casus habet difficultatem,
quia cum statutum excludat matrem reser-
uata legitima, videtur intelligendum de
legitima; quæ matri debetur inspecta di-
spositione iuris communis, per cons. Alex.
197. nu. 6. lib. 6. & Socin. Iun. 67. n. 65. lib. 2.
quo casu legitima matris videtur esse ter-
tia totius hæreditatis, iuxta opinionem Bu-
trigarij, & aliorum, quos supra citaui, per
tex. in Authen. de trien. & semis. §. 1. & in
Authen. nouissima. C. de inoffic. testamen.
Et quamuis præfati Doctores loquantur,
quando fratres sunt præteriti, nihilominus
eorum ratio videtur etiam concludere, quan-
do fratres succedunt siue ex testamento,
siue ab intestato, nam semper in supradi-
ctis casibus verum est, quòd fratres non fa-
ciunt concursum in legitima cum matre,
nec possunt querelare testamentum fratris,
nisi instituta turpi persona; Et ideò non vi-
dentur posse facere partem, nec diminuere
legitimam matris per regulam, quòd qui
non admittitur ad partem, non facit par-
tem. l. si post mortem. §. liberi. ff. de contra-
tab. l. planè. §. si duobus. de leg. 1. & in ter-
minis declarat Paul. de Castr. cons. 286. in 2.
col. in 4. casu principali. lib. 1. Quam opinio-
nem tenuit Oldrad. d. cons. 123. qui loquitur
in casu, quo neptis ex sorore, quæ ab intestato
cum matre succedebat hæres fuerat instituta,
& concludit legitimam matris esse tertiam
totius hæreditatis; Idem tenuit Alber. in
l. omnimodo. n. 1. C. de inoffic. testamen. & latè
Bertrand. cons. 315. in fine lib. 1. & videtur hoc
etiã sentire Salice. in d. Authen. nouissima q. 9.

Sed istis non obstantibus contraria opinio
* est verior, & magis * communis, quòd imò
14 succedentibus fratribus † vtrinque coniunctis
legitima matris sit solùm tertia portionis sibi
obuenientis si à statuto exclusa non fuisset, &
sic tertia eius, quòd dempta parte, in qua fra-
tres succedunt de iure communi ipsa habitu-
ra fuisset ab intestato; quam opinionem fir-
mauit Bald. cons. 350. vers. sed dicendum est.
lib. 4. Et in d. authen. nouissima in fine. C. de
inoffic. testam. & in d. l. planè. §. si duobus.
col. fin. vers. deinde firmatur, & ibi Angel. in
fine, de leg. 1. Capra cons. 4. n. 5. Corn. cons.
197. n. 8. lib. 1. sequitur Franc. in c. si pater
n. 22. vers. quartò quæritur, de testam. in 6. idẽ
Corn. cons. 188. n. 13. lib. 2. Sociu. cons. 75. n. 2.
& 7. lib. 3. Gab. d. cons. 94. n. 20. & sequen. lib. 1.
* latè Beret. cons. 85. n. 3. qui testatur de * ma-
gis communi.

Potissimum fundamentum in eo consistit,
15 nam iura vbique describunt † legitimam esse
portionem portionis debitę ab intestato. Quia
licèt portio hæreditatis, quæ debet ex lege ab
intestato legitima propriè vocetur; Nihilomi-
nus legitima, quã vulgo vocamus, & aliàs fuit
quarta, est portio illius portionis, vt benè de-
clarat Cuiacius in exposit. Nouell. 18. in princ.
Et ita expresse vocatur in §. sed hoc ita, Instit.
de inoffic. testam. vbi dicitur quarta legitimæ
partis, & in l. Papinianus. §. quoniam autem. ff.
eod. Vbi vocatur quarta debitę portionis, & in
l. parẽtibus. C. eod. vbi vocatur quarta partis,
quæ ad aliquem pertinet ab intestato: Et com-
* muniter * etiam Glossæ ita describunt legiti-
mam, vt per glos. in d. Authen. nouissima, in
ver. titulo. C. de inoffic. testam. & in Authen. de
trien. & semis. §. excipiantur, in verb. Curiali-
bus, & in l. si arrogator, in ver. quartam par-
* tem, ff. de adopt. Et communis * etiã Doctorũ
loquùtio ita se habet, vt patet ex congestis per
Dec. cõs. 6. n. 15. lib. 1. & per Ruin. cons. 27. n. 3.
lib. 3. & expressè tradit Castren. cons. 286. n. 3.
lib. 1. Et quamuis Iustinianus in Authen. de
trien. & semis. §. 1. auxerit legitimam, vt pro
numero liberorum modo esset tertia, modo
semis, tamen semper remansit hoc, quòd esset
portio portionis, quã quis habiturus esset ab
intestato, vt defendit Butr. cons. 39. in princip.
quẽ sequitur latissimè idẽ comprobans, Ruin.
d. cons. 27. n. 5. lib. 3. Qui in specie respondet
ad tex. in d. §. 1. de trien. & semis. quatenus

significare videtur legitimam esse tertiam partem totius substantię: Nam respodet, & benè, eum tex. non loqui de legitima cuiusquè liberi, sed liberorum collectiuè, idest omnium simul, quia vult tertiã, vel semissem totius substantię diuidi inter liberos, prout sunt plures, vel pauciores, sed non hinc sequi, quin legitima cuiusq; adhuc sit portio eius, quòd is erat habiturus ab intestato.

Secundò hæc opinio probatur hac manifesta ratione, quia si per relictum factum fatri à testatore mater impeditur, ne possit habere tertiam omnium bonorum, cùm illud relictum veniat detrahendum ab vniuerso patrimonio, vt supra in secundo casu probatum fuit, multò magis impediri debet, quando agitur de successione ab intestato, præsertim si mater nõ solum non excludat, sed excludatur vigore statuti præterquã à legitima, & fratres, qui concurrunt in successione sint vocati à statuto; Hoc enim casu opinio Butrigarij nõ procedit,
16 nam † quando fratres non sunt præteriti, sed succedunt vel ex testamento, vel vigore statuti non possunt haberi pro mortuis, & necesse est, vt faciant partem matri in legitima, tametsi ipsi fratres nihil pro legitima consequantur, quæ illis non debetur, vt benè declarat Bursat. cons. 113. nu. 6.

Præterea si legitima matris esset tertia totius hæreditatis, etiam quando fratres concurrunt ab intestato, vel ex testamento, plura sequerentur absurda. Primum esset, quòd vix dari posset casus, in quo pro numero personarum legitima augeretur, vel minueretur, cum
17 tamen constet etiam legitimam † parentum recipere augumẽtum, & diminutionem, eo modo, quo recipit legitima filiorum, tex. expressus in authen. de trien. & semis. §. 1. in fine, vbi etiam glos. in verbo, hoc obseruandũ, Bart. in l. Pater filium, n. 6. ff. de inoffic. testam. Bald. n. 4. & alij omnes in d. Authen. nouissima, cum infinitis alijs cumulatis per Rolan. consil. 39. num. 4. vers. quibus, lib. 3.

Secundum absurdum esset, quòd si quis decederet relictis tribus, aut pluribus fratribus, plus haberet mater in sua legitima, quàm quilibet frater in successione vniuersali, quod maximè procederet stante statuto exclusiuo fœminarum pro conseruatione agnationis, quia hoc modo destrueretur ratio, & mens statuentium, cùm plus haberet mater de aliena familia, quàm frater masculus de agnatione; Et sta-
18 tutum † factum fauore masculorum non debet declarari, vt redundet in fauorem ascendentium, vt inquit Corn. dict. cons. 197. n. 8. circa med. lib. 1. Alex. cons. 197. nu. 9. lib. 6.

Tertium absurdum sequeretur, quòd siquis instituerit tres fratres, & matrem pro æquali portione, & in portione matris apponeret fideicommissum, mater in restitutione fideicommissi plus consequeretur ratione suæ legitimę, quàm importaret portio, in qua fuit hæres instituta, & sic fideicommissum redderetur elusorium.

19 Non obstat illa † regula, quòd qui non admittitur ad legitimam non facit partem in ipsa legitima: Quia licet fratres non habeant partem in legitima, cum tamen admittantur ad partem successionis, & consequenter in legitima, faciunt partem in singula parte ipsius successionis, vt bene per Bald. d. cons. 350. num. 2. lib. 4. hoc etenim casu cum lex ipsa deferat successionem, ipsa est, quæ minuit dictam legitimam; quia tantò minus capit mater, quantum ei auferunt fratres, vel sorores. Et cum legitima sit portio portionis, quæ ex lege debetur, vt supra probatum est, & hoc casu matri non debeatur, nisi quantum fere potest ex concursu cum fratribus, vel sororibus, sufficit quod ad minuendam eius legitimam extent fratres, qui, vel ab intestato possint admitti, vel ex testamento non fuerint præteriti.

Non obstat, quòd vnica tantum sit legitima diuidenda inter illos, quibus legitima competere potest, iuxta tex. in authen. de trien. & semis. in princ. ex quo videtur colligi, quòd
20 sicut † triens, vel semis totius substantiæ est legitima filiorum, ita etiam ascendentium, quibus iure antiquo querela competebat l. nam etsi parentibus. ff. de inoffic. testam. Instit. eod. tit. in princ. quæ legitima non videtur posse minui per existentiam fratrum; quia respondetur hoc esse verum, vbicunque non datur concursus in successione vniuersali, prout contingit in filijs, cum quibus ascendentes non concurrunt, & similiter in ascendentibus, qui soli ad successionem vocantur, necnon in fratribus, quando eis solis debetur successio ab intestato, & reperiuntur exclusi turpi persona instituta, iuxta l. fratres. C. de inoffic. testam. Nam in his casibus tãtus est triens totius substantiæ, siue hæreditatis, quãtus est triens portionis debitæ ab intestato, vt declarat Bald. in l. 2. num. decimo, vers. vlterius. C. de inoffic. donat: Sed vbicunque datur concursus in successione, tunc necesse est, quòd sicut portio matris diminuitur, ita etiam eius legitima, vt supra deductum fuit.

Et ex his apparet non esse habendam rationem illorum, qui contrarium videtur asseruis-
21 se, & præcipuè † Oldr. d. cons. 123. quem sequitur Alber. in loco citato, quoniam omnes rationes deductæ per Oldr. ad hoc tendunt, vt illæ sorores præteritæ non faciant partem in legitima matris, & in hoc tantum laborat Oldr. sequendo opinionem Butrigarij: Sed quò ad personam neptis hæredis Institutæ, vt non faciat partem matri, nullam rationem adducit, vt bene aduertit Gabr. d. consil. 94. num. 21. & 22. vbi etiam respondet ad cons. Bertran. Et ideo de eorum auctoritate non est curandum.

Habeos

Habens assistentiam, vel resistentiam iuris communis, quando in possessione manuteneri debeat, & quando non, ex his quæ in Rota decisa fuerunt diligentissimè explicatum, atque enarratum. Cap. XI.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur habenti, intentionem fundatam de iure communi, etiam nulla probata possessione.*

2 *Episcopus de iure communi habet fundatam intentionem exercendi iurisdictionem quoad omnes subditos in tota sua Diœcesi. etiam in inuitos.*

3 *Episcopo dandum est mandatum de manutenendo, quoad exercitium iurisdictionis in tota Diœcesi, etiam si non probet quasi possessionem.*

4 *Ampliatur, siuè Episcopus sit in Ciuitate, vel alibi per Diœcesim, & siue per se, siue per Vicarios suos quouis modo solitus sit exercere iurisdictionem.*

5 *Manutentio conceditur habenti iuris communis assistentiam, etiam si contra eum exhibeatur priuilegium, seu titulus, donec de illius releuantia disputatur, dummodò producens titulum non sit in possessione.*

6 *Episcopus, siue sit in possessione subiectionis, siue non, potest vti sua iurisdictione contra inferiorem præscriptionem allegantem, quousque præscriptio probetur.*

7 *Decano, & Capitulo ex Concilio Tridentino præseruatur immemorabilis consuetudo cognoscendi causas criminales, & matrimoniales.*

8 *Manutentio datur Episcopo propter iuris assistentiam in facultate exercendi iurisdictionem, donec contra eum per tres sententias conformes probetur immemorabilis, qua Decano, & Capitulo ex dispositione Concilij Tridentini reseruatur.*

9 *Danda est etiam Ordinario inferiori nulla probata possessione, quando habet iurisdictionem fundatam in priuilegio, vel consuetudine, quæ sit ita notoria, vt negari non possit.*

10 *Notorium facti eundem habet effectum, quem habet notorium iuris, quoad iurisdictionis exercitium.*

11 *Manutentio ex iuris communis assistentia non datur, quando assistentia est turbida.*

12 *Parochus de iure communi habet fundatam intentionem in perceptione decimarum ex omnibus prædijs existentibus in sua Parochia.*

13 *Manutentio, an detur Parocho quoad possessionem exigendi decimas propter solam iuris communis assistentiam.*

14 *Parochus non tenetur probare, decimas sibi competere, sed onus huius probationis incumbit contrarium asserenti, & ius commune contra se habenti.*

15 *In iudicio retinendæ leuiores probationes sufficiunt.*

16 *Manutentio datur Episcopo, & Capitulo ex iuris assistentia quoad exactionem decimarum contra Monasterium respectu prædiorum, etiam de nouo emptorum, licet monasterium priuilegium alleget, & præscriptionem vellit probare.*

17 *Non datur Parocho, quando agitur de percipienda decima ex illis prædijs, quorum Domini degunt in alia Parochia, in qua recipiunt Sacramenta.*

18 *Non datur habenti iuris assistentiam, quando contra eum allegatur priuilegium vna cum præscriptione, sed datur ei, qui priuilegium allegat, dummodo priuilegium, & possessio percutiat casum, de quo agitur.*

19 *Item non datur, quando alter existit in possessione, sed possidens manuteneri debet, quamuis ius commune ipsi resistat.*

20 *Datur existenti in quasi possessione pascendi in alieno prædio.*

21 *Item datur inferiori existenti in possessione exercendi iurisdictionem contra Episcopum, seu Superiorem, etiam quoad causas matrimoniales, & criminales.*

22 *Possessione sua non debet quis priuari lite pendente.*

23 *Manutentio datur inferiori existenti in possessione exercendi iurisdictionem contra Episcopum, quando vltra possessionem producitur etiam titulus talis, qui præbeat causam præscribendi.*

24 *Possessio non coadiuuata titulo saltem colorato, non sufficit pro manutentione contra eum, qui habet iuris communis assistentiam.*

25 *Possessio sola vniuersalis sufficit pro manutentione, quando ius commune assistit possidenti.*

26 *Parochus existens in possessione recipiendi decimas aliquorum fructuum, debet manuteneri in possessione iuris decimandi respectu totius agri.*

27 *Si probet possessionem, seu quasi iuris decimandi respectu certorum prædiorum, ei manutentio conceditur etiam quoad alia prædia intra Parochiam existentia.*

28 *Manutentio non datur ex sola possessione vniuersali alio existente in possessione.*

29 *Item non datur quando possidenti ius commune resistit.*

30 *Item non datur, existenti in possessione percipiendi decimam in aliena Parochia de vna specie fructuum respectu alterius speciei.*

31 *Datur ex possessione vniuersali, licet ius commune resistat, si probetur titulus, seu priuilegium.*

32 *Probans possessionem ex priuilegio decimandi in toto aliquo territorio respectu fructuum, qui in eo aliàs nascebantur, iuuatur, vt manuteneri debeat, etiam respectu noualium ex post repertorum in eodem territorio.*

33 *Possessio vniuersalis manutenibilis acquiritur*

etiam per vnicum actum singularem, quandò causa, vel priuilegium est vniuersale.

34 *Habens concessionem à Superiore exercendi iurisdictionem, si vtatur iurisdictione in vno actu, retinet iurisdictionem in omnibus.*

35 *Manutentio datur sine titulo, etiam in beneficialibus ex possessione particulari, si ius commune non resistat, si autem ius commune resistit adhibenda est distinctio ex sententia Rotæ.*

36 *Pro manutentione sola possessio non sufficit, sed requiritur titulus saltem præsumptus, quando is, cui ius commune resistit agit contrà Superiorem.*

37 *Declaratur, quando de iuribus ad Superiorem iure communi pertinentibus agitur, secus si ageretur de iuribus ad eum non spectantibus de iure communi.*

38 *Manutentio non datur sine titulo, quando possidenti resistit vehemens iuris præsumptio.*

39 *Vt detur Clerico possidenti decimas in aliena Parochia, titulus est necessarius, vel possessio immemorabilis.*

40 *Nõ datur sine titulo possidenti, cui resistit valdè vehemens iuris communis præsumptio, non solum de iure Canonico, sed nec etiam de iure ciuili.*

41 *Item quamuis vehemens iuris præsumptio actoris intentionem non fundet.*

42 *Mala fides præsumitur, quando ius commune est contrà possidentem.*

43 *Manutentio datur possidenti, etiam quòd solo initatur possessorio, quando ei resistit tantùm ius commune, sed non aduersatur vehementissima præsumptio.*

44 *In interdicto recuperandæ Rota non solet restitutionem concedere absque titulo colorato.*

45 *Manutentio datur possidenti seruitutem in alieno fundo, etiam si possidens titulum non ostendat.*

46 *Datur sine titulo possidenti aduersus præsumptionem iuris, dummodo non prohibeatur eiusdem iuris quasi possessio, secus si ius prohibeat etiam quasi possessionem.*

47 *Non conceditur absque titulo, quando inter duos contenditur de possessione ducendi aquam, & vterque pretendit se habere ius ex concessione Principis.*

48 *Interdictum de corriualibus non est merè possessorium, sed habet admixtam causam proprietatis.*

49 *Pro manutentione obtinenda nõ est necessarium docere de titulo, quando agitur inter communiter possidentes.*

50 *Possessio vnius prodest alteri eiusdem iuris consorti, & communiter possidenti, nec præsumitur quis priuatiuè eo iure vti velle respectu alterius.*

51 *Manutentio non datur possidenti seruitutem in alieno prædio absque titulo, quando agitur contrà proprietarium prædij seruientis, de cuius proprietate, & dominio apparet.*

52 *Datur sine probatione tituli, quando constat de iusto initio possessionis, vel quasi.*

53 *Item si quis probauerit longeuam suam possessionem.*

54 *Ampliatur, etiam si aduersetur vehemens iuris præsumptio.*

55 *Possessio releuat, & suos parit effectus nedum quando est contra præsumptionem iuris, sed etiam quando est contrà ius, si sit alicuius temporis considerabilis, hoc est decennalis.*

56 *Titulus præsumptus ex possessione decennali inducitur.*

57 *Possessio longeua sufficit pro manutentione absque titulo, quando est pacifica, & iustificatur ex pacientia illius, contra quem possidetur.*

58 *Non sufficit pro manutentione sine titulo, quando agitur contrà superiorem.*

59 *Titulus validus ex possessione longeua non præsumitur, quando apparet de inualido.*

60 *Idem si præscriptio sit prohibita.*

61 *Immemorabilis non operatur præsumptionem tituli, sed est necessaria fama priuilegij.*

COMMVNIS, & trita est iuris cõclusio, quòd habens fundatam intentionem suam de iure communi debet manuteneri
1 † etiam nulla probata possessione, per tex. in c. cum personæ, in fine, & ibi notant omnes * de priuileg. lib. 6. Qui generaliter allegari consueuit, licèt loquatur de Episcopo, qui habet de iure communi fundatam intentionem
2 exercendi † iurisdictionem quòad omnes subditos in tota sua Diœcesi, & in qualibet eius parte, etiam in inuitos, c. cùm quærente, de offic. ordin. c. cùm Episcopus eod. tit. lib. 6. c. omnes basilicæ. 16. quæst. 7. Vndè Episcopo
3 per † hanc solam rationem assistentiæ dandum est mandatum de manutenendo, etiam si non probet quasi possessionem, vt disponitur in illo textu, Et tenuit Rota apud Caputaquen. decis. 203. par. 2. in impressis, Et in vna Bononien. sancti Petronij, 28. Aprilis 1595. coram Cardinale Mantica, & in vna Veronen. Iurisdictionis 18. Martij 1596. coram Cardinale Pamphilio, & alijs sæpè.

4 Amplia, vt Episcopo sit danda ista manutentio siue sit in Ciuitate †, vel alibi per Diœcesim, & siue per se, siue per Vicarios suos quouis modo solitus sit exercere iurisdictionem, quia adhuc mediante assistentia iuris communis, dicitur ei acquisita quasi possessio indifferenter quòad omnes, quæ manuteneri debet, vt tradit idem Caputaquen. decis. 306. par. 1. vbi allegat Ant. de Butr. in c. fin. n. 46. de cau. possess. & propriet. & Milleum in

repert.

repert. in verbo, possessio, vel quasi.

Secundò amplia, vt d. conclusio locũ habeat,
5 etiam si † contra habentem iuris communis assistentiam exhibeatur priuilegium, seu titulus,
quia donec de illius relenantia disputatur, ei da
tur manutentio, dummodò producens titulum
non sit in possessione, vt in d.c. cum personæ, §.
pen. & ibi Lap. Abb. n. 4. Et ita fuit resolutũ per
Rotam in vna Cartaginen. decimarũ. 27. Iunij
1590. coram Gypsio, & in vna Valentina decimarum 20. Febr. 1598. corã Camillo Peregrino.

Tertiò amplia, vt locum habeat, quamuis in-
6 ferior † alleget præscriptionem: Quia Ordinarius, siue sit in possessione subiectionis, siue non
potest vti sua iurisdictione contra eũ, quousq;
præscriptionẽ probauerit, vt dicit Lap. in d.c. cũ
personæ. n. 4. vers. secundò casu, per illum text. in
fi. subdens hoc esse propter odium præscriptionis, & propter iuris cõmunis fauorem, Et Lapum
sequũtur ibi Anch. n. 6. in 12. not. Gem. in §. si verò vers. 2. casu, Franc. in 2. not. Soc. in c. recepimus, n. 72. de priuil. li. 6. & fuit tentũ per Rotam
in vna Salamantina Iurisdictionis 18. Aprilis
1581. corã Cantuccio, vt in decis. diuersorũ 145.
p. 1. & in allegata Veronen. Iurisdictionis coram
Cardinale Pamphilio, in qua Episcopus agebat
7 contra Decanum, & Capitulũ, quibus † ex Concilio Trid. sess. 24. c. 2. de refor. præseruatur immemorabilis cõsuetudo cognoscendi causas criminales, & matrimoniales, & fuit dictum, quòd
8 Episcopus solus debebat manuteneri † propter
iuris assistentiam in facultate exercendi dictam
iurisdictionem, donec contra eum per tres conformes immemorabilis probaretur.

Quartò amplia, vt procedat etiam † in Ordinario inferiore; Nam huic quoq; danda est manutentio nulla probata possessione, quando habet iurisdictionem fundatam ex priuilegio, vel
consuetudine, quæ sit ita notoria, vt negari non
possit, secundum Ioa. Andr. in d.c. cum personæ,
in princip. vbi ita extendit illum text. & eum sequuntur ibi Gemin. nu. 4. Franc. nu. 2. & Ancha.
10 in 1. not. qui rationem reddit, quia † notorium
facti eumdem habet effectum, quem habet notorium iuris, quò ad iurisdictionis exercitium.

Limitatur econtra supradicta conclusio; Pri-
11 mò, vt non procedat, quando † assistentia iuris
cõmunis est turbida, & obscura, quia tũc nõ releuat, nec ex ea datur manutẽtio, sed Rota solet
omisso iudicio possessorio aggredi merita causæ, & discutere petitorium, vt fuit obseruatum
in pluribus causis, & signanter in vna Lucen. seu
Nullius iurisdictionis 4. Maij 1598. coram Cardinale Serafino & in vna Montis Regalis 4. Nouembris de eodem anno, coram Penia.

Secundò limitatur, vt non habeat locũ in Parrocho, quo ad possessionẽ exigendi decimas: Nã
12 licèt Parrochus † de iure cõmuni habeat fundatã intẽtionẽ in perceptione decimarũ ex omnibus prædijs existẽtibus in sua Parrochia, c. cum
in tua, de decim. c. fi. de parroch. c. ad decimas,
de resti. spol. in 6. & vtrobique Doct. Io. Andr. in
d.c. cum in tua, n. 3. & ibi Butr. etiam nu. 3. Abb.
in d.c. conquærente, n. 2. vers. 12. & nu. 6. vers. In
glosa, in verb. quartum, de offic. ordin. Rebuf. de
decim. q. 7. n. 3. & 4. Attamen istud solum funda
13 mẽtũ † assistẽtiæ iuris cõmunis ad effectũ manutentionis non est tutum, nec ei prodesse videtur
iuxta decis. factam in causa Reatina Decimarũ
4. Decemb. 1606. coram Iusto, in qua fuit dictum,
quòd sæpè fuit reuocatum in dubium, an ista sola assistentia sufficeret. Et licèt coram Cardin.
Seraphino in vna Taurinen. decimarũ 30. April.
1604. contrarium fuerit resolutum, tamen causa
deinde sæpius proposita coram Penia, dicta decisio magnam visa fuit habere difficultatem, &
propterea sub die 30. Iun. 1606. omisso articulo
possessorio, ad petitorium fuit deuentum.

Ego tamen saluo meliori iudicio non facilè
ab ea recedendũ putarem; Quia si assistentia Iuris cõmunis sufficit parrocho in petitorio, vt nõ
14 † teneatur aliter probare decimas sibi cõpetere, sed onus huius probationis incumbit cõtrarium asserenti, & ius cõmune contra se habenti,
vt per Rebuf. de congrua portione, n. 10. cũ seq.
Quòd & tenuit Rotã in vna Taurinen. decimarum 22. April. 1605. corã Manzanedo, multò magis ei debet sufficere in iudicio retinendæ sum-
15 marijssimo, in † quo leuiores probationes sufficiunt. Alex. cons. 103. n. 3. li. 7. Put. decis. 61. in
fi. lib. 3. Rota diuers. decis. 8. nu. 1. p. 1. Ideo Rota
in vna Seguntina decimarum 30. Octobris 1600.
coram Card. Serafino, non denegauit mãdatum
16 de † manutenendo Episcopo, & Capitulo ex iuris assistentia, quo ad exactionẽ decimarum contra Monasterium raspectu prædiorum, etiam de
nouo emptorũ, licet Monasterium priuilegium
allegaret, & præscriptorum vellet probare: Fateor tamen, quòd de facili esset recedendum ab
hoc fundamento assistentiæ in materia decimarum, qualitercumque assistentia redderetur turbida, vt in casu allegatæ decisionis in causa Reatina, vbi agebatur de percipienda decima ex illis prædijs, quorum Domini degebant in aliena
parrochia, in qua recipiebant Sacramenta; Et-
17 enim hoc in casu † iuris assistentia nihil operatur, quia tunc non attenditur fundamentum iuris, sed consuetudo Abb. in c. cum sint homines,
n. 5. & 6. de decim. & fuit dictum in vna Calaguritana Decimarum 16. Iunij 1606. coram Litta.

Idem esset si ageretur de quarta decimarum,
quã de consuetudine, nõ autem de iure cõmuni
ad episcopum pertinere, quidam existimauerũt
cum glos. in c. conquerente, in verbo, decimationum, & ibid. Innoc. n. 4. de offic. ord. Nam opinio
* ista, quãuis * communiter sit reprobata, vt fatentur Gemin. & Præposit. in c. de his, 10. q. 1. Nihilominus facit, vt Episcopus non habeat tantã
assistentiã iuris cõmunis nec tam certã, vt ex ea
solum manuteneri debeat, vt fuit decisum in d.
Taurinen. decimarum in prima positione die 1.
Iulij 1602. coram eodem Cardinale Seraphino.

Tertiò limitatur, vt non procedat, quãdo con-
18 tra habẽtẽ † iuris cõmunis assistẽtiã allegatur
priuilegium simul cum præscriptione, quia tunc
manutenendus est ille, qui priuilegium allegat:

Et ratio est,quia possessio non est adeò infecta,
neque habet tantam resistentiam iuris,neq; ta-
lem præsumptionē contra se,cum iustificetur ex
titulo,vt non sit habēda in consideratione, quē-
admodum si sola præscriptione niteretur, & ita
habet tex.in d.cap.cum personæ, & distingunnt
omnes Doct.ibi post Lap.Ancha. in 12.not. Ge-
min.in §.fi.nu.3.& Franc.num.2. Et fuit resolu-
tum in vna Salamantina iurisdictionis 17. De-
cembris 1582. coram Cardinale Serafino.

Declaratur hæc limitatio, vt locum habeat
dumtaxat quando priuilegium,& possessio stri-
ctè percutiunt casum,de quo agitur,aliàs secus
vt tentū fuit in allegata Seguntina Decimarum
30.Octobr.1600.coram eodem Cardinale Sera-
fino,in qua Episcopus, & Capitulum manuten-
tionem petebant exigendi decimas propter iu-
ris assistentiam aduersus Monasterium, quo ad
prædia de nouo empta,& fuit dictum,quòd Mo
nasterium nō poterat eam euitare, etiam si do-
ceret de priuilegio exemptionis,ac præscriptio-
nem probare vellet,ea scilicet ratione,quia pri
uilegium, & possessio non percutiebant empta
post Concilium, in quibus diuersum ius statui-
tur ab ijs,quæ antea possidebantur.

Quartò dicta conclusio limitatur, vt nō pro-
19 cedat,quādo † alter existit in possessione: Nam
is manuteneri debet, quamuis ei ius commune
resistat.Abb.in c.1.n.8.vt lit.pend.post Innoc.in
c.cum venissent de restit.spol. Capic. decis.189.
qui testatur in Consilio Neapolitano diffinitum
20 fuisse,eum † debuisse manuteneri, qui erat in
quasi possessione pascēdi in alieno prædio,quod
iure communi liberum præsumitur ab hac ser-
uitute: Hos sequutus est Couar.pract.q.cap.17.
nu.6. Ruin.cons.28.n.12.lib.4.Addit.ad Mathes.
notab.28.nu.3. Menoch. in vlt.remed retinen.
n.21.& 22.vbi confutat glos. in l.si priusquā, de
oper.nou.nunc. dum inquit, maiorem esse vim
præsumptionis,quòd libera res sit,ea præsumptione
quæ a quasi possessione seruitutis proficiscitur.

Hinc est, quod licet Episcopo ius commune
assistat in exercenda iurisdictione in subditos,
21 vt dixi,tamen stante † quasi possessione inferio-
ris, talis assistentia iuris communis ei prodesse
non potest,neque illius vigore ei danda est ma-
nutentio,sed debet dari inferiori; Ita fuit deci-
sum in allegata Salamantina iurisdictionis, 27.
Iunij 1582.coram Cardinale Serafino, non ob-
stante decreto sacri Concil.Trident. d.sess.24.c.
20.§.ad hæc.Quòd causæ matrimoniales,& cri
minales Episcopi tantum iurisdictioni relin-
quantur: Quia illud decretum fuit interpreta-
tum a sacra Congregatione Concilij in vna Pa-
lentina Archidiaconatus 10.Martij 1575. vt nō
tollat inferioribus immemorabilem; Vnde cum
possit doceri in progressu litis de ipsa immemo-
22 rabili,non est interim † possessor sua possessione
priuandus: Hoc idem fuit resolutum in causa
Aprutina iurisdictionis 9.Iunij 1606.& 19. Mar
tij 1607. & in vna Aquilana iurisdictionis 30.
Martij eiusdem anni,coram Pamphilio.

Sublimitatur,seu potius declaratur hæc quar-
ta limitatio,vt locum sibi vendicet ita demum,
23 si vltra † quasi possessionem producatur etiam
titulus,licet per se non sit sufficiens, dummodò
sit talis,qui præbeat causam præscribendi,quia
24 sola possessio † non coadiuuata aliquo titulo
saltem colorato, non sufficit pro manutentione
contra eum, qui habet iuris communis assisten-
tiam,vt probat text.in d.c.cum personæ. §.pen.
& ibi notant omnes,nempè Io.Andr.nu.6.Gem.
nu.4.vers.nota,quòd pendente lite, Franc.nu.2.
Anchar.num.5.vers. Vndecimò nota, Couar.in
loco supra citato, num.6.vers. Quæ quidem in-
terpretatio;Et quamuis decisio in allegata cau-
sa Aquilana iurisdictionis videatur innuere,
quòd sola possessio sufficiat, dum inquit, quòd
ex productione priuilegij facilius datur manu-
tentio,& hoc teneant Innoc. & Abb.supra alle-
gati,& Lancellot.de attent.lit. pend.par.2.c.4.
declarat.4.nu.6.& 10.Nihilominus hoc videtur
repugnare textui in d.cap.cum personæ, in quo
satis ostenditur non sufficere possessionem abs-
que probatione tituli vtcumque ad præscriptio-
nem idonei, quoties præsumptio iuris commu-
nis obstat possidenti.

Idcircò pro concordia duo casus sunt distin-
guendi.Primus casus est, quando versamur in
possessione, quam vniuersalem vocant: Et tunc
est sub distinguendum; Nam aut ius commune
25 assistit possidenti, & sola possessio † vniuersalis
suffragatur pro manutentione, vt in Parocho,
qui probata possessione recipiendi decimas ali-
26 quorum fructuum, debet manuteneri † in pos-
sessione iuris decimandi respectu totius agri,
Ant.de Butr.in c.fi.n.40.vers. idem si Rector,de
caus.possess.& propriet. Abb.cons.71.nu.2.in.fi.
27 lib. 1.Sic etiam probata † possessione,seu quasi
iuris decimandi respectu certorum prædiorum,
ei manutentio datur, quoad alia prædia intra
Parochiam existentia,Bald.in l.1.C. de eman.li-
ber.nu.24.vers.& tu dic,Abb.cons.54.num.3.in
princ.lib.1.Alex.cons.68.num.21.lib.2.Rota de
præscr.decis.2.nu.3.in nouis, Et fuit tentum in
vna Corduben. redecimarum, coram Cardina-
le Serafino 25. Octobris 1593. & coram eodem
in vna Valentina decimarum 23. Octobr.1598.
& in allegata Reatina decimarum 14.Decemb.
1607.coram Iusto,& alias sæpe.

Quod intellige verum, nisi probaretur alium
28 esse in possessione,si quidem in † concursu par-
ticularis probationis, vniuersalis possessionis
probatio non operatur,ex latè congestis per Ga
br.de præscript.conclus.2.num.24.& seq.& fuit
resolutum coram eodem Serafino in vna Hispa-
len.iuris decimandi 11.April.1567.& in allega-
ta Valentina decimarum.

Aut possidenti ius commune resistit, & tunc
29 ex sola possessione † vniuersali non datur ma-
nutentio; Veluti quando res ad alium spectat
ex iuris dispositione, vt post Abb. & alios tra-
dit Gabr. d. conclus.2.numero 24. Vnde si ali-
quis probaret possessionem percipiendi deci-
mam in alia Parochia de vna specie fructuum,
30 ei † non daretur manutentio respectu alterius
speciei,

speciei, cum ius resistat huic possessioni, sicuti post Archid. scribit Butr. in d.c. fin. n. 44. vers. per hoc dicit, de caus. possess. & propriet. Mile. in repert. in verbo, possessio, seu quasi iuris decimandi.

31 Limita, nisi † probaretur titulus, seu priuilegium, nam eo concurrente benè datur manutentio ex possessione vniuersali, licet ius commune resistat, vt fuit decisum in allegata Valentina Decimarum 20. Februarij 1598. coram Camillo Peregrino: In qua agebatur de iure decimandi Archiepiscopo, & Capitulo competente ex priuilegio in tota Dioecesi, quod est contra ius commune, vt in d.c. 1. de praescript. in 6. & in c. ad decimas, de restit. spol. eod. lib. Idem fuit tentum in dicta Hispalen. decimarũ coram Card. Serafino, vbi fuit firmatum, quòd
32 probans † possessionẽ ex priuilegio decimandi in toto aliquo territorio respectu fructuũ, qui in eo altàs nascebantur, iuuatur etiam respectu noualium ex post repertorum in eodẽ territorio, per c. commissum, & c. contingat de decim. Couar. pract. quaest. cap. 37. n. 5. Et ratio huius rei est, quia probato priuilegio cessat iuris assistentia, cùm possessio iustificetur ex titulo, & consequenter permittitur extensio ipsius possessionis, quae erat prohibita: Nam, vt inquit Bald. in l. 1. n. 14. vers. tu dic. C. de emancipat. liber. magis est cõsideranda causa, quàm
33 exercitium ipsius actus: Vndè etiam † per vnicum actum singularem, si tamen causa, seu priuilegium sit vniuersale, acquiritur vniuersalis possessio manutenibilis; Quod etiam voluit Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto. ff. de itin.
34 actuq. priuat, dum inquit, quòd † habens concessionem à Superiore exercendi iurisdictionem, si vtatur iurisdictione in vno actu, retinet possessionem in omnibus: Hoc idem tradit Felin. in c. auditis. n. 19. vers. 3. declaratio, de praescript. & post alios Gabr. d. conclus. 2. n. 2.

Secundus casus est, quãdo versamur in pos-
35 sessione particulari, & tũc † si ius commune nõ resistit nemini quidem dubiũ est, quin manutentio sine titulo etiã in beneficialibus concedatur, Rota diuers. decis. 595. n. 8. par. 1. & fuit resolutũ in vna Sorana Beneficiorum, 22. Maij 1587. corã Orano, & in Anconitana pensionis, 15. Iunij de eodẽ anno coram Cardin. Platto. Verùm difficultas est, quando ius cõmune resistit, quo casu est distinguendũ secundum Rotã in supracitata Corduben. decimarũ 25. Oct.
36 1593. coram Card. Serafino; Quod † aut is, cui ius cõmune resistit agit contra superiorem, & procedit id, quod habetur in d.c. cum personae, de priuil. in 6. vt scilicèt sola possessio nõ sufficiat pro manutẽtione, sed requiratur titulus saltem praesumptus, & ità quoque Rota aliàs tenuit, vt per Acchil. decis. 5. de rest. spol.
37 Et dũ loquor de Superiore intelligo, vbi † de iuribus ad eum iure communi pertinentibus agitur, & quoties pro superiore praesumptio iuris est; Quia aduersus eum non datur manutentio ex sola possessione, nisi saltem summariè probetur titulus aliquis, qui possit elidere praesumptionem iuris communis, vt declarat Couar. pract. q. c. 17. n. 6. vers. Primum, vbi de iuribus, qui huius sententiae recessit quoque Rebuff. in Comment. ad regias constit. Galliae, tomo 3. tit. de materijs possess. art. 2. glos. 2. n. 26. Secus si ageretur contra Superiorem de iuribus ad eum iure communi non pertinentibus; Quia tunc titulus nõ requiritur, veluti si ageretur contra Episcopum de iuribus non Episcopalibus, in quibus non fundat Episcopus intentionem suã de iure communi in Ecclesijs sitis in sua Dioecesi, vt tradit Lap. Abb. in c. 1. n. 1. de praescript. in 6. per illum tex. & per c. cum venerabili, in fine, de exception.

Aut agitur contra alios, non contra superiorem; Et tunc quoque est distinguendum:
38 Nam aut † possidenti resistit valdè vehemens iuris cõmunis praesumptio, & manutentio non datur sinè titulo, sicuti post Couar. declarat Menoch. in vlt. remed. retinen. n. 24. Exemplum potest dari in laico posidente decimas iure communi resistente c. prohibemus, de decimis:
39 Vel etiam in Clerico † similiter posidẽte decimas in aliena Parochia: Ius etenim Canonicum non simpliciter praesumit decimas ad Ecclesiam parochialem eiusq. ministros spectare, verùm vrgenter prohibet eas ab extraneis Clericis percipi, cum sint institutae, vt soluantur à plebe in alimenta, congruamq. sustentationem Clericorum eidem plebi Sacramenta ministrantium, vt statuitur in c. ad decimas
40 de restit. spol. lib. 6. Ideo tunc † proculdubiò necessarius est titulus, nec sufficit sola possessio, nisi sit immemorabilis, per tex. & glos. communẽ in c. 1. de praescript. eod. lib. 6. Dyn. in regul. possessor. n. 27. Card. Zabarel. cons. 26. n. 5. Balb. de praescrip. 2. par. 3. par. princip. q. 6.

Ampliatur haec conclusio, vt procedat non solũ de iure Canonico, sed etiam de iure ciuili, vt tenet Abb. in c. peruenit col. 2. de empt. & in c. de quarta n. 14. & 26. de praescr. Felin. in c. si diligenti n. 7. eod. tit. Nec enim est vlla differentia in materia tituli inter ius Canonicũ, & ciuile, quemadmodum Balb. resoluit d. q. 6. & 2. part. 4. part. princ. q. 2. col. 3. Quò fit falsum esse quod Paul. de Castr. scribit in l. seruitutes, in princ. n. 9. ff. de seruit. dicens, tex. in d. c. 1. de praescrip. in 6. non esse intelligendum in rebus profanis, vel saecularibus, quòd, & senserat Dyn. in d. reg. possessor. n. 27.
41 Rursus ampliatur, vt procedat † etiã si vehemens haec iuris praesumptio actoris intentionẽ non fundet; nam sufficit, quòd ipsi posidenti aduersetur, vt voluit Abb. in d.c. si diligenti n. 35. vers. Ego dico & post eũ Felin. n. 7. de praescript. Idem tenet Franc. in d.c. 1. nu. 7. eod. tit. lib. 6. Et quamuis contrarium teneat glos. in d. c. 1. in glos. magna circa finem, & in c. ad decimas, in vers. eudem clericum, de rest. spol. in 6. tamen Io. Andr. in addit. ad Specul. in rubr. eiusdem tit. videtur illam glos. reuocasse, dum inquit, non referre an ius cõmune sit pro agente,

te,dummodo posſidenti ſit contrarium; Pro
qua opinione facit tex. in d.c. ad decimas,vbi
præſumitur iniuſta poſſeſsio illius , qui in
aliena Parochia decimas percipit ; Nec in
ratione decidendi ponderatur , quod Paro-
chia eſſet agentis , ſed ſolum , quòd aliena
a poſſidente: Ad idem eſt tex. in d.c.1.in me-
dio,& in fine, de præſcript.lib.6.dum genera-
liter diſponit, quod vbi ius commune eſt con-
trà poſſidentem, vel habetur præſumptio con-
tra ipſum, ſola poſſeſſio non ſufficit, ſed requi
ritur titulus, qui poſſeſſori tribuat cauſã præ-
ſcribendi . Præterea id etiam conuincitur ra-
42 tione, quia quando † ius commune eſt contrà
poſſidentem,mala fides præſumitur c.qui con-
trà, de reg.iur. in 6.cum quilibet præſumatur
ſcire iura, l.leges ſacratiſſimæ,C.de legib. Er-
gò iſtud ſibi vendicat locum, etiam ſi ius com
mune agentis intentionem non fundet. Et ita
quoque hanc opinionem cõtrà gloſ. poſt Bart.
in l.Celſus nu.17.de vſucap. tenuit Balb.ibid.
nu.108. Alex.conſ.73.nu.48.lib.quarto,Pariſ.
in d.c. ſi diligenti,nu.18. de præſcript. vbi af-
fert exemplum, cum quis eſt poſſeſſionis inca-
pax, nam is, nec poſſidere, nec præſcribere po
teſt,Felin. in c.accedentes col. 4. verſ. quinto
fallit, de præſcript. & poſt alios Menoch. de
recuperan. remed. 13. nu.72.
43 Aut poſſidenti tantùm † ius commune reſi-
ſtit, & non aduerſatur vehementiſſima præ-
ſumptio,& tunc in hoc iudicio retinendæ ma-
nutenendus eſt poſſeſſor, etiam quòd ſolo ini-
tatur poſſeſſorio,vt fuit tentum per Rotam in
allegata cauſa Corduben. redecimarum 25.
Octobris 1593. coram Cardinale Seraphino;
per deciſionem Achill. 5. de reſtit.ſpoliat.quæ
loquitur in fortiori caſu ; Videlicet , quando
44 agitur interdicto recuperandæ, in quo † Rota
non ſolet reſtitutionem concedere abſque ti-
tulo colorato, vt per Caſſad. deciſ. 1. eod. tit.
Ideò coram Ludouiſio in vna Nucerina , ſeu
nullius beneficij 28. Maij 1603. fuit dictum,
quòd Abbati exiſtenti in poſſeſſione deputan-
di Capellanum ad eius nutum amouibilem in
Eccleſia tanquàm monaſterio vnita; erat dan-
da manutentio , licet præſumptio iuris ſit,Ec-
cleſias eſſe liberas. Aliud exemplum poteſt po
45 ni in eo,qui † poſsidet ſeruitutem in fundo a-
lieno , puta ſeruitutẽ iuris paſcendi,iuxta de-
ciſ. Capic. 189. Nam licet huic aduerſetur iu
ris communis præſumptio, ex qua res aliena
libera cenſetur, l. altius C. de ſeruit. & not.
Bart. in l.1.§. hoc interdicto,nu.12. ff.de itin.
actuq; priuat. & in l.ſi prius,nu.14.ff.de oper.
non. nunc. Nihilominus, ex quo non aduerſa-
tur vehemens præſumptio , quia habere talem
ſeruitutem non eſt contrà ius commune , ſed
tantum contrà quandam præſumptionem na-
46 turalis libertatis ; Ideo tunc † titulus neceſſa-
rius non eſt, ſed ſola poſſeſsio ſufficit ad obti-
nendam manutentionem, Couar. in d.cap.17.
n.6.verſ. tertio quoties.Et probatur in l.ſiquis
diuturno.ff. de ſeruit.vendic. Idem tradit.Fe-
lin. in d.c.ſi diligenti,nu.7. verſ. modo reſtrin
gitur,de præſcriptio.dicens; Ideò titulum non
requiri , quia præſumptio libertatis verſatur
in modica,leuique læſione,quòd & voluit Au-
char. in regul. ſine poſſeſsione,col. 9. verſ. ex
prædictis,Imol.in d.c. ſi diligenti,nu. 15. & in
cap.vlt.nu.10.de præſcrip. Balb. d. q.6.
Sed hanc rationem ego nõ probo, ſiquidem
ius ſeruitutis in prædio alieno, ita maximum
præiudicium inferre poteſt , vt eam læſionem
inter grauiſsima incommoda prædij ſeruien-
tis numeremus . Quapropter oportet perpen-
dere, quod ſupra dixi : Aliud eſſe poſsidere
iure communi reſiſtente , & prohibente quaſi
poſſeſſionem: Aliud poſsidere ius aliquod ad-
uerſus quandam præſumptionem iuris , quod
non vetat eiuſdem iuris quaſi poſſeſsionem,
nec vehementer ei reſiſtit : Priori enim caſu
accipiendum eſt, quod ſtatuitur in d.c.1. de
præſcript in 6. & in d. c.ad decimas, vt.ſcili-
cet titulus requiratur:Poſteriori verò aſſumen
dum eſt, quod dicitur in d. l.ſi quis diuturno,
vt titulus neceſſarius non ſit , ſicuti rem hanc
optimè explicuit Couar. lib. 1. var.reſol.c.17.
n.7.Quod,& tradidit Coraſius in l.ſeruitutes,
ff.de ſeruit. n.35. licèt Paul.de Caſtr.ibid.col.
pen. ab hac ratione diſceſſerit .
Limita ſecundò,vt per Ruin.conſ.230.n.12.
47 lib. 1. quando † inter duos contẽditur de poſ
ſeſsione ducendi aquam,& vterque prætendit
habere ius ex conceſsione Principis,quia tunc
ſecundum eum datur interdictum de corriua-
48 libus, quod † non eſt merè poſſeſsorium, ſed
habet admixtam cauſam proprietatis,de quo
habetur in l.1.§.ait prætor,ff.de aqua quot.&
æſtiua. Et ideo actor non poteſt obtinere , niſi
doceat de titulo .
Verum iſtud dictum Ruini declaratur,vt lo
cum non habeat,quando vterquè communiter
49 poſsidet, quia tunc ad effectum † manutẽtio-
nis,non eſt neceſſarium docere de titulo, vt in
fortioribus terminis fuit reſolutũ per Rotam
in vna Gerunden. fontis 20. Decembris.
coram Cardinale Seraphino,vbi agebatur
ſpolio inter Epiſcopum, & Capitulum, quibus
ius aquæ ducẽdæ ex conceſsione Regia æqua-
liter ſpectabat , & Epiſcopus petebat ſe reſti-
tui , & quià erant conſortes eiuſdem iuris , &
cõmuniter poſsidebant,fuit dictũ,quod Epiſco
pus nõ tenebatur docere de titulo aduerſus Ca
50 pitulũ,cũ hoc † caſu poſſeſsio vnius proſit alteri,
nec præſumitur quis priuatiuè eo iure vti velle
reſpectu alterius, vt in materia iurispatrona-
tus pluries reſolutum fuit per doctrinam Abb.
in conſ. 54. num.3. verſ. pro hoc etiam facit,
lib.1. quem refert,& ſequitur Lambert.de iu-
re patron. art.16. 3. quæſt. princip.par.prima
lib.2. nu.16. & 17.
51 Tertiò limita,vt non procedat,quãdo † agi-
tur contrà proprietarium prędij ſeruientis,de
cuius proprietate , & dominio conſtat : Nam
licèt vbi de proprietate non apparet,poſsidẽs
tuendus ſit in poſſeſsione abſque tituli produ-
ctione,

ctione, cum ſimplex illa iuris communis præ-
ſumptio, ex qua res libera cenſetur, ſit leuis,
nec ſufficere debeat ad impediendã hanc qua-
ſi poſſeſsionem, vt ſuprà dixi, & tradit Franc.
in d.c.1.nu.8. verſ.Tertio limita, de præſcript.
lib.6. Nihilominus ſecus eſt, vbi de proprieta-
te prædij ſeruientis conſtat: Nam hoc caſu ne-
ceſſum eſt poſsidenti probare, quo iure, & cau
ſa eam quaſi poſſeſsionem ſeruitutis acquiſi-
uerit, nec ipſa quaſi poſſeſsio pro obtinenda
manutentione ſufficit: Nam probato dominio
talis poſſeſsio præſumitur præcaria, ad not. per
Bald. in l.2.C.de ſeruit. & aqua. & ſic ceſſat
poſſeſsionis uis, & præſumptio, qua ceſſante do
miniũ remanet in ſuo libero ſtatu ſine aliqua
contraria præſumptione, ſicuti declarat Me-
noch. in 5. remed. retinen. num.42. Et in his
terminis intelligi debet deciſio ſuprà allegata
in cauſa Gerũden. fontis in vltima parte, dum
dicit, contrà proprietarium aquæ oportere
probare titulum.
52 Declarantur prædicta, vt locum † ſibi non
vendicent, quando conſtat de iuſto initio poſ-
ſeſsionis, vel quaſi, quia tunc ad effectum ma-
nutentionis non eſt opus probatione tituli, vt
declarat Faber. in §. retinendæ nu.33. verſ.
his enim caſibus, Inſtit. de interdict. & tenuit
Rota diuerſ. deciſ.4. nu.6. par.2.
Secundò declarantur non procedere, quan-
53 do † quis probauerit longæuam ſuam poſſeſ-
ſionem, cum tituli locum longæuus vſus ob-
tineat, vt not. Abb. in c. cum veniſſent, nu.8.
de conſtit. & in c.1.nu.8. vt lit.pend. Franc. in
cap. ad decimas nu.8. verſ. quarto limita, de
reſt. ſpoliat. lib.6. Couar. pract. quæſt.17. nu.6.
verſ. vndecimo eſt animaduertendũ, & eſt tex.
in d. l. ſi quis diuturno, ff. de ſeruit. vend. & in
l. apparet, §. ſi quis. ff. de itin. actuque priuat.
& in l. hoc iure, §. ductus aquæ ff. de aqua quo-
tid. & æſtiua: Et iſtam eſſe magis receptã,* &
veram Doctorum ſententiam atteſtatur Me-
noch. in d. remed.5. retinen. nu.43. quam te-
nuit Rota in cauſa Bononien. Iuriſdictionis 1.
Februarij 1574. coram Cardinale Lancellot-
to, quæ habetur in deciſ. diuerſ.595. n.4. & 5.
54 par.1. Vbi hoc ampliatur † procedere, etiam ſi
aduerſetur vehemens illa iuris præſumptio, de
qua loquuti ſumus: Nam ea quoq; ceſſat prop
ter antiquitatem poſſeſsionis, vt inquit ibi Ro
ta n.7. & declarat. Couar. in d.c.17. n.6. verſ.
quarto non ſic. Hoc idem tenuit Rota deciſ.
534. par.1. n.7. Vbi, quod poſſeſsio releuat, &
ſuos parit effectus, nedum quando eſt contra
55 præſumptionem iuris, ſed † etiam quando eſt
contra ius, ſi ſit alicuius temporis conſidera-
bilis: Quod de decennio intelligendum eſt,
iuxta deciſ. Caſſad. ſecundam de cauſa poſſeſ.
56 & propriet. quæ vult, quòd † ex poſſeſsione de-
cennali inducatur titulus præſumptus: Idem
tenuit Rota in d. deciſ.4. nu.7. & 8. par.2. In
qua fuit dictum, quòd ex poſſeſsione decenna-
li portionarij erant manutenẽdi in quaſi poſ-
ſeſsione interueniendi, & votandi in actis ca-
pitularibus, licet de iure communi hoc ſolum
ad Canonicos ſpectaret.
Sublimita, & intellige hanc declarationem
57 primo modo, vt procedat, quotieſcunque † poſ
ſeſsio eſt pacifica, & iuſtificatur ex patiẽtia il-
lius, contra quẽ poſsidetur, vt declarat Frãc. in
d.c. ad decimas n.8. & Felin. ĩ d.c. ſi diligẽti, n.
7. circa finẽ, verſ. ſecũda reſtrictio, de præſcrip.
58 Secundò ſublimita reſpectu † ſuperioris,
quia quo ad illum nullo tempore ius acquirit
poſſeſſor, vt titulum non oſtendat, vt tradit In-
noc. in c. cum contingit col.7. verſ. quæro nun
quid titulus Eccleſiæ, de dol. & contum. quem
refert, & ſequitur Menoch. de recuper. poſſeſſ.
remed. 15. nu.461. Quibus addo gloſ. in c.1.
in verb. obtineri, verſ. dici poteſt, de reg. iur.
lib.6. Abb. in c. licet Heli n.22. de ſimon. & ibi
Alex. de neuo in vlt. addit. verſ. In ſecundo
vero caſu, vbi latè hanc materiam explicat.
59 Tertiò ſublimita, niſi † appareat de titulo
inualido, quia tunc ex curſu temporis validus
non præſumitur, Pariſ. conſ. 27. n.119. lib. 1.
Aym. conſ.134. n.44. Bello. conſ.20. col.9. verſ.
tertium fundamentum, & tenuit Rota in cau-
ſa Elnen. mineriorum, 16. Decembris 1588.
coram Orano.
Quartò ſublimita, vt procedat dumtaxat,
60 quãdo † ius reſiſtit poſſeſsioni, non tamen eſt
prohibita præſcriptio, vt in d. c.1. de præſcrip.
in 6. Secus ſi etiam præſcriptio ſit prohibita,
vt in laico poſsidente decimas, cuius poſſeſsio-
ni nedum ius expreſsè reſiſtit, c. prohibemus
de decim. ſed etiam omnem præſcriptionem
vetat, c. cum cauſam, de præſcript. c. dudum
de decim. Hoc ſanè caſu per lapſum temporis
titulus non præſumitur, vt tenuit Rota in vna
Placentina decimarum 31. Ianuarij 1586. co-
ram Bubalo; Ratio eſt, quia ſicut in dictis iu-
ribus ſublata eſt vis inductiua præſcriptionis
ex curſu temporis, ita etiam cenſetur ſublata
vis inducendi præſumptionem tituli: Aliàs ſi
ex lapſu temporis titulus præſumeretur, fru-
ſtatoria redderetur diſpoſitio, d. cap. cum cau-
ſam, quæ verbis, & non rebus impoſita eſſet,
contra l.1. & 2.C. com. de legat. Et propterea
videmus, quòd immemorabilis, quæ facit, vt
61 præſumatur melior titulus de mundo, non † po
teſt hunc effectum operari, quia eſt neceſſaria
fama priuilegij, vt volunt magis * cõmuniter
Doctores in c. cum Apoſtolica, de his, quæ fiũt
a prælat. ſine conſen. cap. Gabr. de præſcrip.
concluſ.1. num. 22. & fuit deciſum per Rotam
in multis cauſis, & ſignanter in vna Toletana
decimarum 27. Aprilis 1584. coram Cardi-
nale Blanchetto.

Identitas rei à quo ſit probanda, & qualiter probetur. Cap. XII.

SVMMARIVM.

1 *Identitas rei ab eo probanda eſt, qui ſe fundat in illa.*

2 *Plu-*

2 *Pluralitas rerum præsumitur contrà illum, qui probare tenetur identitatem.*

3 *Conductor æqui non releuatur, si probet simpliciter equum mortuum, quem ipse equitabat, nisi probet illummet æquum fuisse mortuum, quem ipse conduxerat à tali.*

4 *Dominus agens ad rem feudalem probare debet esse illammet, quam ipse concesit in feudū, etiam quòd sit posita intra fines feudi, seu Castri, & siue possideatur à tertio, siue ab ipso inuestito de feudo.*

5 *Bona in dubio præsumuntur libera, & sic allodialia, & non feudalia, vel seruituti obnoxia.*

6 *Ampliatur secundum opinionem Rotæ, etiam si bona in territorio Castri contineantur, siue intra fines feudi, & siue posideantur à tertio, siue ab ipso inuestito.*

7 *Fideicommissarius, siue heres defuncti volens succedere debet probare identitatem bonorum hæreditariorum, & quòd ea à defuncto posideruntur.*

8 *Ampliatur, vt procedat in omnibus casibus in quibus aliena hæreditas est nobis deuoluta.*

9 *Item ampliatur, quàmuis heres grauatus non confecerit inuentarium, quo tamen casu leuiores probationes sufficiunt.*

10 *Item ampliatur, licèt agatur contra habentem causam ab hærede grauato.*

11 *Fideicommissario sufficit probare identitatem rei, & quod illa esset in bonis testatoris tempore eius mortis, licèt non probet dominium, etiam si agatur contra habentem causam ab hærede grauato mediatè, non immediatè.*

12 *Possesiio testatoris tempore eius mortis præsumptiuè probatur, quando extrema ipsa probantur, videlicet emptio testatoris, & possessio eius hæredis.*

13 *Fideicommissarius tenetur probare identitatem bonorum fideicommissa subiectorum, etiam si agatur contra filium testatoris seu defuncti, qui dicta bona posideat.*

14 *Fallit, vbi concurrunt adminicula, ex quibus inferri posit bona prouenisse à Patre.*

15 *Præsumptio, quòd bona possessa per filium præsumantur paterna, in quibus casibus non habeat locum.*

16 *Quando in instrumento diuisionis quædam bona enunciantur libera, alia præsumuntur fideicommisso subiecta.*

17 *Identitas rei non est probanda, quando dispositio in vna tantum re potest verificari.*

18 *Declaratur procedere, quandò euidenter constat dispositionem in alia re locum habere non posse, secus si non constat de hac negatiua, nam is ad quem spectat onus probandi identitatem, debet probare ipsam negatiuam.*

19 *Identitas rei mobilis quomodo probetur.*

20 *Identitas rei immobilis probatur verificando locum, in quo res existit cum duobus confinibus.*

21 *Ampliat, etiam si ex tribus confinibus expressis tertium sit falsum.*

22 *Limita, quandò agitur de pœna euitanda.*

23 *Idētitas rei, vt probetur, sufficit quòd duo cōfinia sint vera, licèt plura alia expressa nō cōueniāt.*

24 *Declaratur dūmodò demonstrationes, quæ nō conueniunt rei de qua agitur, nō etiam alteri adaptari possint, secus si conueniāt aliis etiā bonis.*

25 *Posidentis cōditio in pari concursu est melior.*

26 *Demonstrationes plures, vbi ex parte actoris in probanda identitate concurrunt, quàm ex parte rei, tunc illæ præponderant, præsertim si sint fortiores.*

27 *Identitas rei immobilis per duo confinia probatur licèt qualitas ipsius rei sit mutata.*

28 *Idem, licet sit diuersitas circa numerum petiarum & corporum, quia hoc non impedit probationem, vbi confinia conueniunt.*

29 *Pater familias ad libitum suum potest iungere, & diuidere terras, nec fideicommissarius tenetur de tali actu quoquo modo docere.*

30 *Identitas rei probatur per duo cōfinia quāuis denominatio facta per nomē propriū nō cōueniat.*

31 *Demonstratio, quæ fit per confines magis attenditur, quàm ea, quæ fit per nomen proprium, nisi demonstratio confinium sit falsa, & demonstratio nominis vera.*

32 *Identitas non probatur per demonstrationes, quibus res ipsa designatur, quādo possunt etiam in alia re versificari.*

33 *Ad identitatem probandam non sufficit generica demonstratio, sed necesse est, quòd deducantur aliqua particularia confinia.*

34 *Identitas non probatur, quandò ex duabus demonstrationibus vna conuenit vni rei, & alia alteri.*

35 *Probatur quandò veritas concordat cum substantia rei, licet confines non verificentur.*

36 *Item probatur, quando constat de corpore rationе possessionis, tametsi confines cum antiquis non conueniant.*

37 *Idem, quando res per nomen proprium sufficienter demonstratur, vt cum exprimitur aliquod signum rei demonstratiuum vltrà nomen proprium, vel cum ipsum nomen proprium est singulare, quamuis confines falsi existant.*

38 *Identitas rei probatur per vnicam etiam qualitatem, & talis probatio tantum valet, quantum facta per confines, nisi à statuto probatio per confines requiratur.*

39 *Item probatur præsumptionibus in antiquis.*

40 *Fama sola sufficit, ac plene probat fideicommissum in antiquis.*

41 *Identitas rei in antiquis probatur ex enunciatiua diuersorum notariorum.*

42 *Ampliatur, etiam si instrumenta sint inter alios confecta.*

43 *Ad identitatem probandam sufficiunt coniecturæ, quæ colliguntur ex nominum conformitate, identitate Curiarum, & Parochiæ, vbi bona existunt, si in dictis locis non ostendantur aliæ res sub eisdem nominibus.*

44 *Pluralitas rerum de facili non præsumitur.*

45 *In materia confinium sufficit verificare locum, in quo res existit, etiam cum vno confine, si aliud fieri non potest.*

46 *Ex æstimo testatoris in materia confiniū oritur*

conic-

iectura sufficit, quod res fuerit in eius bonis.

47 *Identitas rei immobilis probatur aduersus hæredem grauatum, & eius descendentes ex instrumentis acquisitionum defuncti, locationibus ab eo factis, nec non ex libro introituum eiusdem.*

48 *Item probatur ex inuentario bonorum, quod hæres grauatus tenetur facere postulante fideicommissario.*

49 *Item probatur, si bona per hæredem grauatum, & descendentes hæredis possessa reperiantur in loco, in quo appareat similiter testatorem bona possedisse, & nõ cõstet de aliqua acquisitione hæredũ, vel quòd ea bona discordẽt in aliqua notabili qualitate à bonis in testamẽto descriptis.*

50 *Declaratur procedere, quando cum continuatione possessionis facta per descendẽtes, aliqua particularis, & specialis demonstratio concurrit.*

51 *Identitas probatur ex confessione partis in supplicatione.*

52 *Item ex confessione, facta in diuisione seu transactione ab hæredibus grauatis, quòd bona sunt fideicommisso subiecta, quæ probat nedum inter ipsos diuidentes, seu transigentes, sed etiam contra eorum successores, siue vniuersales, siue singulares.*

53 *Ampliatur etiam, si in diuisione, seu transactione non habeatur mentio, quòd bona sint supposita fideicommisso, dummodo diuidentes, seu trãsigentes tanquam fideicommissarij, & vocati fecerint diuisionem, secus si verba à notario proferantur ratione demonstrationis.*

54 *Verbum hæres, in dubio, stat demonstratiuè.*

55 *Actus ab aliquo factus, quandò potest sustineri alio titulo, quàm ab hærede, nunquàm censetur factus tanquàm ab hærede.*

56 *Confessio facta ab hærede grauato in instrumento diuisionis, probat contra singularem successorem, quando emanauit ante translationem, secus si emanauit postea.*

57 *Confessio auctoris nocet singulari successori, siue successor habeat ius ex causa lucratiua, siue ex causa onerosa.*

58 *Dolus auctoris, quando noceat successori.*

59 *Confessio voluntaria tutoris non probat contra pupillum.*

EST adeò frequens forensia tractatibus disputatio de rerum identitate, vt non prorsus inutile sit aliqua hac de re, quæ sæpius in cognitionem incidunt explicare. Prius itaque videndum est, cui incumbat onus probandi identitatem: Deinde verò, quot modis hæc probatio fiat.

1 Identitas igitur † rei ab eo probanda est, qui se fundat in illa, l. si in rem, in fine. ff. de rei vendic. l. 1. §. si quis argentum. ff. depositi, & scribunt Bart. & Imol. in l. is, qui reus. ff. de public. iudic. Felin. in c. cum Ioannes, num. 6, de fid. instrum. Alex. cons. 104. num. 3. lib. 2. Corn. cons. 144. col. 4. in fine lib. 4. Ruin. cons. 141. num. 4. lib. 5. Alciat. cons. 403. num. 2. Aym. cons. 198. num. 4. Etenim in materia probationum, quæ debet necessariò concludere, præsumimus,
2 † pluralitatem contra illum, qui probare tenetur, Bart. & alij per Ruin. cons. 46. nu. 10. lib. 4.
Rota diuers. decis. 442. nu. 2. par. 1.
Vnde Io. Andr. in nouellis, de præscript. in-
3 quit, non releuari † eum, qui æquum conduxerit, si probet simpliciter æquum mortuum, sed æquum ipse æquitabat, nisi probet illum met æquum fuisse mortuum, quem ipse conduxerat tali, & sequuntur ibi Butr. Abb. & cæteri. Hoc idem voluit Alex. cons. 118. num. 4. & cons. 189. sub num. 3. lib. 1. vbi inquit, quòd is, cui consignatæ fuerunt octo petiæ panni, non satisfacit probando se obtulisse octo pecias panni in genere, sed necesse est, vt concludenter probet, quòd easmet obtulerit, quæ sibi consignatæ fuerunt.
4 Hinc etiam est, quòd Dominus † agens ad rem feudalem probare debet esse illammet, quam ipse concessit in feudum, etiam quòd sit posita intra fines feudi, seu Castri, & siue possideatur à tertio, siue ab ipso inuestito de feudo, cum præsumptio sit contrà eum, quòd
5 libera † & sic allodialia, & non feudalia, vel seruituti obnoxia præsumãtur bona, Io. Andr. & alij in c. nimis, de iure iuran. Alex. cons. 149. in princ. lib. 2. cum alijs per Rolan. cons. 2. nu. 11. lib. 3. Et licèt aliqui teneant hoc procedere, quòad bona, quæ intra fines feudi, seu Castri possidentur à tertio, secus quòad ea, quæ possidentur per ipsum inuestitum de feudo, Dec. cons. 517. nu. 9. Menoch. lib. 3. præsumpt. 101. num. 5. vers. hic casus. Natta cons. 406. nu.
6 22. Attamen † Rota hanc declarationem non approbat, sed indistinctè tenet, quòd bona in territorio Castri contenta, siue intrà fines feudi comprehensa libera præsumantur, nisi feudalia doceantur. Et hoc siue illa possideantur à tertio, siue ab ipso inuestito, Ità tentum in vna Leodien. hæreditatis 14. Nouembr. 1603. coram Cardinale Seraphino.
7 Simili quoquè modo, is, qui † vult defuncto succedere debet probare identitatem bonorũ hæreditariorũ, & quòd ea à defuncto possiderentur, cum hoc sit fundamentum suæ intentionis, Alex. cons. 51. n. 15. lib. 6. & cons. 139. n. 8. & sequen. eod. lib. Galiaul. in l. centurio nu. 59. circa finem, vers. ad quod ostendendum. ff. de vulgar. Aym. cons. 62. nu. 6.
8 Extenditur hoc exemplum, vt procedat † in omnibus casibus, in quibus aliena hæreditas est nobis deuoluta, vt latè per singula remedia discurrendo probat Simon de Præt. de interpretat. vlt. volunt. nu. 280. & multis sequen. fol. mihi 551. & in fideicommisso, cuius frequens est petitio, ponit idem Alex. cons. 87. col. 2. lib. 2. Rolan. cons. 28. num. 2. lib. 1. & cons. 31. num. 15. lib. 2. Petr. de fideicom. quæst. 122. num. 7. & sequen.

9 Rursus extenditur, tametsi † hæres grana-
tus non confecerit inuentarium, quia fidei-
commissatius adhuc tenetur probare identi-
tatem bonorum hæreditariorum, quamuis hoc
casu leuiores probationes sufficiãt, Gabr. cõs.
121. num. 53. lib. 1. & post Alex. tradit Peregr.
de fideicom. art. 44. nu. 25.

10 Tertiò extenditur, vt procedat, licèt † aga-
tur contra habentem causam ab hærede gra-
uato, nam contra eum datur remedium, l. fin.
C. de Edict. Diui Adr. tollen. non obstante alie-
natione grauati, glos. fin. in l. pen. vbi Bart. &
alij, C. ad Trebellian. Gabr. cons. 44. n. 6. lib. 2.
& tenuit Rota in causa Montis Falisci fidei-
commissi, 31. Maij 1602. coram Cardinale
Pamphilio, vbi aliæ decisiones allegantur: Et
ad hûc effectum fideicommissarius debet pro-
bare identitatem rei, & quòd illa esset in bo-
nis testatoris tempore eius mortis, quod veri-
11 ficatur † etiam in sola possessione absque pro-
batione dominij, per tex. in l. rem in bonis, ff.
de acqui. rer. domin. & in l. bonorum, §. in bo-
nis, ff. de verb. signif. & in l. stipulatio ista §.
habere. ff. de verb. obligat. per quæ iura ità
voluit Alex. cons. 171. n. 6. lib. 6. & tradit Ca-
sal. cons. 386. n. 35. Rimin. Iun. cons. 190. nu. 35.
Gabr. d. cons. 44. nu. 30. Peregr. de fideicom. d.
art. 44. n. 6. & 16. & art. 48. nu. 55. & aliàs fuit
resolutum per Rotam in causa Bononien. de
S. Petro 4. Iunij 1588. coram Cardinale Plat-
to, & in causa Viterbien. fideicommissi 8. Mar
tij 1602. coram Litta, & in dicta Montis Fali-
sci coram Pamphilio, In qua fuit dictum istud
procedere etiam contra illum, qui habet cau-
sam ab hærede grauato mediatè, non imme-
diatè: Idem tenuit Rota in vna Esina fideicom
missi, 29. Martij 1604. coram Coccino, & in
vna Bononien. fideicommissi de Mauris 24.
Nouembris 1606. coram Horatio Cardinale
Lancellotto, & iterum in eadem causa 16. Ia-
nuarij 1609. coram eodem, vbi etiam dicitur,
12 quod † probatis extremis, emptione videlicet
testatoris, & possessione hæredis, eiusdem te-
statoris possessio tempore mortis præsumpti-
uè probatur, tanquàm media inter hæc duo,
c. quia sunt culpæ, & ibi glos. 24. distin. cum
alijs congestis per Euerard. in loco ab extre-
mis, vers. secundum argumentum, & tradit
Natta cons. 235. nu. 17. in fine.

13 Quartò extenditur, vt procedat † etiam
quando agitur contra possessorem filium,
nam coniectura, quòd bona, quæ penes filium
reperiuntur præsumantur prouenisse à Patre
fideicommittente, in qua se fundat Marzar. in
Epitome de fideicommissis quæst. 58. & cons.
19. & post alios Menoch. cons. 208. num. 12.
non releuat fideicommissarium ab hoc onere
probandi, Bald. in auth. ex testamento, num. 7.
in 11. cap. C. de collat. Vbi dicit, quòd agens
contra filium tenetur probare bona prouenis-
se à Patre, & idem voluerũt Abb. Salicet. Corn.
Crot. Ruin. & alij allegati per Rol. de Valle
cons. 90. n. 9. lib. 2. & hanc opinionem latè tue-
tur, & comprobat Surd. decis. 339. nũ. 7. & 9. &
Pereg. d. art. 44. num. 21. Quamuis aliud for-
14 san dicendum sit, vbi † concurrunt adminicu-
la, ex quibus inferri possit bona prouenisse à
Patre, puta si modicum intercesserit tempus à
morte patris, & filius sit minor, qui careat in-
dustria, vt verisimiliter non potuerit tàm bre-
ui tempore de proprijs redditibus acquirere,
vt tradit idem Surd. decis. 15. sub num. 10.

Et hoc quidem omni caret dubitatione,
15 † quandò pro filio extant coniecturæ, vt in ca-
su decisionis factæ in vna Romana fideicom-
missi de Saluiatis 13. Februarij 1604. coram
Penia, vbi concurrebant duæ præcipuè præsum
ptiones; Prima erat, quia diuisio non erat fa-
cta statim post obitum testatoris, sed post 14.
deindè annos, quo temporis interuallo potue-
runt filij diuidentes bona propria acquirere
ex redditibus, vel solerti industria, Peregr. d.
art. 44. n. 21. Ideoq; non valet consequentia,
quod habet filius paternum est Alex. cõs. 171.
num. 5. lib. 6. & in terminis diuisionis tenet,
Alciat. cons. 206. nu. 5. lib. 9. latè idem Peregr.
præcit. loco.

Altera erat coniectura, quæ multum mo-
uit Rotam, quòd bona contenta in diuisione
non erant descripta in inuentario confecto à
matre tutrice de bonis testatoris, ex quo in-
surgebat magna præsũptio, quòd nõ extabãt
alia bona, quàm in eo descripta, l. tutor, qui
repertoriũ. ff. de administr. tut. vel saltèm inde
insurgebat talis præsumptio, vt onus proban-
di contrarium incumberet aduersario, glos. in
l. cum de lege. ff. de probat. Nam ex dicta non
descriptione inducitur præsumpta probatio
negatiua, quòd cum non reperiantur descri-
pta in inuentario non sint testatoris, Bart. in
l. fin. C. de reb. credit. Rolan. cons. 1. n. 72. lib. 1.
& in tract. de inuentario par. 4. §. hæres cum
inuentario, num. 2.

Limitatur supradicta conclusio, quæ habet,
quòd identitas ab eo probari debet, qui se fun
16 dat in illa, vt non procedat, quandò † in in-
strumento diuisionis quædam bona enuncian
tur libera, nam alia censebuntur fideicommis-
saria, & per consequens eorum identitas non
erit probanda, Decian. cons. 76. nu. 9. & se-
quen. lib. 3.

Secundò limitatur, vt non procedãt, quan-
17 do † dispositio in vna tantùm re potest verifi-
cari, quia tunc illa res habetur pro certa, nec
eius identitas probari debet, argumen. l. 2. ff.
de lib. & posthum. & l. fundus, qui locatus. ff. de
fund. instruct. & facit Ias. in l. si quis in fundi
vocabulo n. 41. in fin. vers. quid tenendum. ff.
de legat. 1. Vbi inquit, quòd licèt testator ni-
hil censeatur legare, quando dicit lego arra-
torium prædium, quod habeo iuxtà Titium,
si eo in loco habebat pratum secundum glos.
Angel. Imol. Cuman. & Alex. ibi, tamen si eo
loci illum dumtaxat habebat fundum, sustine-
tur legatum, quod etiam tradit Mandel. de
Alba. cons. 10. num. 7.

Verum

Verùm istud intelligitur secundùm Cranet.
18 conf.112.n.5.quando † euidenter cõstat dispo
sitionem in alia re locũ habere non posse;Nam
in d.l.2.de liber.& posthum.presupponitur pro
indubitato,quòd testator solũ haberet vnicum
filium,ideo dicendo, filius ex hæres esto,perin
dè est,ac si nominatim fuisset exhæredatus: si-
militer in d.l.fundus , qui locatus,testator lo-
cans fundum cum instrumento intelligitur lo-
care instrumentũ coloni,quando constat,quòd
testator nullum in fundo instrumentum habe-
ret; secus si non constet de hac negatiua, nam
is ad quem spectat onus probandi idẽtitatem
debet probare ipsam negatiuã, vt per Cranet.
in loco supracitato,n.6.ex not.à Bart.& Doct.
in l.in illa, ff.de verb.obligat.

Restat nunc discutiendum secundum pro-
positæ materiæ caput ; Videlicèt quomodò
identitas rei probetur;Qua in re sic est distin-
19 guendũ:Nã si res mobilis sit probatur † certis
signis,Bart.in tract.de teste,n.38.in verbo,hàc
eandẽ,Peregr.de fideicom.art.44.n.47.Veluti
si æqui cõductor vult probare æquũ in itinere
mortuum esse illũmet sibi locatum,nã hoc po-
test probare signis, Videlicèt æquũ mortuum
fuisse albi,vel nigri pili,& in frõte stellatũ sicu
ti signa hæc habebat equus locatus,Quo circa
si locator vult contẽdere alios reperiri æquos
eiusdẽ pili,& signi,ipse probare debet plurali-
tatem, ita intelligitur Abb. in c. auditis n. 2.
de præscr. & Ias. in l.nõ hoc . n.11. C.vnde le-
gitimi.

20 Rei autem † immobilis , puta fundi identi-
tas probari potest multis modis.Et primò ge-
neraliter est receptum , vt sufficiat verificare
locum,in quo res existit cũ duobus cõfinibus,
iuxta tex.in l.forma,& ibi glos.in §. vicinos.ff.
de censib.Bart.in l.demonstratio falsa,in prin.
7.quęst.n.14.ff.de condit.& demonstr.& in l.si
quis in fundi vocabulo,vbi Alex.& alij de leg.
1.Ias.in §.omnium autem,n.164.Instit.de act.
Alex.conf.73.n.4.lib.3.Soc.conf.89.n.9.lib.1.
Cæfal.conf.98.n.21.Surd.conf.44.n.20,qui lo-
quitur de fideicommissario actore,& cõs.235.
sub n.11.& in emptione idem voluit Alex.cõs.
80.n.6.lib.6.Aym.conf.198. nu.1.& Mand. de
* Alba.conf. 10.n.5.qui testatur * de communi,
& tenuit Rota diuers. decis.281. par.1. & in
vna Bononien. fideicommissi de Rubeis , 15.
Decembr.1591.corã Horatio Cardin. Lancel-
lotto.

Ampliatur hæc conclusio; Primò, vt proce-
21 dat, licèt † ex tribus confinibus expressis duo
conueniant,& tertiũ sit falsũ,secũdum Bart.
in d.l.demonstratio falsa,n.14.& Castr.n.6.Nã
frustra additur tertia demonstratio , quando
res sufficiẽter per duas designatur, l.1.in fine,
ff.de dot. prælegat. Idem tenet Alex.in l.si in
nomine,n.2.vers.potes sic respõdere, C.de te-
stam.& conf.73.n.7.in fine, lib.3.& conf.38.n.
4.lib.5.Roland.conf.67.n.18.lib.2. Surd.conf.
168.n.45.Petr.de fideic.q.12.n.1371.Menoch.
de arbit.iudic.casu 105.n.11. qui alios allegat.
22 Limita hanc ampliationem, nisi † ageretur
de pœna euitanda,quia tunc sufficeret , quòd
vnum ex confinibus discordaret , licèt omnes
alij conuenirent,vt tradit Alex conf.35. num.
2.lib.5,Rimin. sen.conf.429. nu.14.lib.3. Me-
noch.de præsum.lib.6.præsum.15. n.31.Simon
de Prat. de interpret. vlt.volunt. lib.5. inter-
pret.2.dub.4. nu.323. Cæfal.conf.443. nu.38.
lib.3. vbi hoc modo declarat tex. in l.in testa-
mento, ff.de condit.& demonstrat.

Secundò ampliatur eadem conclusio, vt lo-
23 cum habeat, quamuis † plura alia confinia
expressa non conueniant , quia , vt rei identi-
tas probetur,adhuc sufficit, quòd duo sint ve-
ra , Bart. in d.l.demonstratio falsa , num. 14.
Ias.in d. l. si quis in fundi vocabulo , num.34.
Paul.Castr.in d.l.si in nomine, in fine,C.de te-
stam. Socin.in d.l.in testamento , §. 1. num.2.
de condit. & demonstrat. Felin.in c.cum cau-
sam, col.fin. vers. Quintò scias,de probation.
Alex.conf.35.num.3. lib.5.Dec.conf.13. nu.9.
Aym.conf.198. num.2. vers. Neque obstat , &
in responso pro geneto,n.326.Ruin.conf.143.
num.2.lib.1.latè Cæfal. conf.443. num.35. &
38.Peregr.de fideicom.d.art.44.n.51.Hier.de
monte in tract.fin.regund.cap.87.n.4. Et licèt
Alex.conf.138 nu.5.lib.5. contrarium teneat,
* tamen hanc esse communem * opinionem te-
statur Decian. respons.17.nu.9. & 21.lib.3. &
Rol.conf.67.num.18.lib.2. quam passim Rota
sequitur,& signanter ita fuit resolutum in vna
Bononien. fideicommissi de Rubeis , 15. De-
cembris 1597.coram Horatio Cardinale Lan-
cellotto, in qua fuit dictum, quòd etiam alias
Rota noluit attendere dictum consil. Ale-
xandri.

24 Verum hæc ampliatio declaratur, vt † pro-
cedat quando demonstrationes, quæ non con-
ueniunt rei de qua agitur , non etiam alte-
ri adaptari possunt , secus si conueniant alijs
etiam bonis, quia tunc res ipsa incerta rema-
net, nec probata dicitur illius identitas, l.pa-
tronus,§.1.ff.de legat.3. per quem tex.sic vo-
luit Angel.in d.l.si in nomine,C.de testam. se-
quitur Socin. in d.l. si quis in fundi vocabulo,
de legat.1,Alex.cõs.73.n.8.vers.plus dicit,lib.
3.& conf.38.n.6.lib.5. & in d.l.si in nomine,n.
2.circa fi.Ruin.conf.115.n.4.lib.5. Paris.conf.
58.n.22.& 24.lib.3.Rolan.conf.67.n.19.lib.2.
Hieron.de Monte d.cap.87. num.8.

Quod intellige verum, quando demonstra-
tiones,quæ alteri prædio conueniunt sunt plu-
res , quàm duæ , vel saltem pares existunt , vt
cum ex quatuor confinibus expressis duo con
ueniunt vni prædio, & alia duo alteri , si qui-
dem tunc non magis istæ demonstrationes,
quàm illæ præualere debent,sed vna probatio
elidit aliam,Doct.in l.admonẽdi ff.de iur.iur.
sicut vna præsumptio aliã tollit, ideò ille suc-
cumbit,ad quem spectat onus probãdi,cũ pari
25 † in cõcursu rei possidẽtis conditio sit melior,
c.in pari,de reg.iur.lib.6.Surd.cõs.235. n. 19.
26 lib.3. Secus tamen est , vbi † ex parte actoris
plures demonstrationes concurrunt,quia tunc
illæ præponderant, & sunt attendendæ , Alex.

D conf.

conf. 38. n.6.lib.5.præfertim fi fortiores fint,
quia illæ femper attenduntur,quæ funt fortio-
res,vt tradit idem Alex.conf.8.n.4.lib.4.benè
Iaf.in d.l.fi quis in fundi vocabulo,num.32.&
Rip.ibidem nu.21.ff.de legat.1.

Tertiò ampliatur eadem conclufio, vt pro-
27 cedat † licèt qualitas rei fit mutata, vtputa fi
fundus ex arratorio factus fit filuofus, nã ad-
huc fufficit,quod duo confinia concurrãt,Soc.
conf.89.col.5.verf.fed circa lib.1.Rolan.conf.
67.n.16.& feqn.lib.2. & fuit tentum per Rotã
in vna Bonon.de Mãgiolis,20.Iunij 1603.corã
Coccino.Idẽ eft licèt † fit diuerfitas circa nu-
28 merum periarum,& corporũ,quia hoc non im
pedit probationem,vbi confinia conueniũt;po
29 teft enim † pater familias fimul ad libitũ fuũ
iungere,& diuidere terras,nec fideicommiffa-
rius tenetur de tali actu quoquo modo docere
Cæfal.conf.98.n.22.& 25.lib.1.& fuit tentum
in allegata Bonon.fideicom.de Mauris, 16.Ia-
nuarij 1609.coram Horatio Card. Lancell. &
tradit Surd.conf.168. n.45.Simon de Præt. de
interpr.vlt.volunt.lib.5.dub.4.n.330.fol. mihi
554.& Petra de fideicom.q.12. n.1371.

30 Quartò ampliatur, vt procedat † quamuis
denominatio facta per nomẽ propriũ non con
ueniat rei de qua agitur,fed alteri, fi quidem
31 magis attenditur † demonftratio, quæ fit per
ipfos confines,quàm ea,quæ fit per nomẽ pro-
priũ, fecundum glof.in d.l.fi quis in fundi vo-
cabulo de legat.1.& ibi Alex.n.10. Iaf. nu.32.
Ripa n.17.& alij,Bart.in l.demonftratio falfa,
n.18.de condit.& demonftr.Ruin.conf.315.n.
15.lib.5.Hier.de Monte in d.tract.fin.regund.
c.84.in prin.Simon de Præt.d.dub.4.n.330. Et
licèt videatur obftare tex.in l.patronus,§.1.de
legat.3.vbi magis attenditur denominatio fa-
cta per nomẽ propriũ,quàm per cõfinia,tamẽ
hoc ideò eft,quia ibi demonftratio confinium
erat falfa,& demõftratio nominis vera,cũ qua
concurrebat alia vera qualitas,quia prædium
in fines Cappadociæ erat fub cura Villici.

Excipiuntur tamen duo cafus, in quibus
fupradicta conclufio non procedit.Primus eft,
32 quandò † demõftrationes,quibus res ipfa de-
fignatur,poffunt etiam in alia verificari, quia
tũc res præfumitur diuerfa,l.duo funt Titij,ff.
de teftam.tut.Bart. In d.l.demonftratio falfa,
in prin.n.15.in fi.& Caftr.ibid.n.6.ff.de cõdit.
& demonftr.Ruin.cõf.115.n.3.& 14.lib.5. Af-
flic.decif.23.n.1. Debet enim de idẽtitate per
legitimas probationes conftare, l.fi creditor.
C.de pign.act.c.auditis,& ibi Felin.de præfcr.
33 Vndè non † fufficit generica demonftratio, vt
per eundẽ Ruin.cõf.30.lib.1.& Rolan.cõf.98.
n.24.lib.3.fed neceffe eft,quòd deducãtur ali-
qua particularia cõfinia,vel demonftrationes,
quæ rei de qua agitur folũ adaptentur: Nam
fi poffunt alijs bonis conuenire,probatio tan-
quàm æquiuoca non releuat, l.nã hoc,C.vnde
legit.c. in præfentia de probat. cum vulgar. &
tenuit Rota in caufa Ciuitatis Caftelli bono-
rum,16.Iunij 1595.coram Card. Seraphino,&
in vna Bononien.fideicommiffi de Rubeis,28.
Maij 1607.coram Horatio Card.Lancellotto.

34 Secundus cafus eft,quando † ex duabus de-
monftrationibus vna conuenit vni rei, & alia
alteri: Nam adhuc res in ambiguo ponitur,
nec probatio valet,ita Iaf.in d.l.fi quis in fun-
di vocabulo,n.34.ff.de leg.1.& Caftr. in d.l.fi
in nomine,n.4. & ibi Alex.C. de teftam. Alba
conf.10.n.22.Surd.conf.235.n.17.lib.3.

Declarantur cafus fupradicti,vt non proce-
35 dant, quando † veritas concordat cũ fubftan-
tia rei, vt cũ teftator legat fundũ fuum pofitũ
in tali Villa, vel prædiũ fuum arratoriũ, & fi-
nes adiecit non veros, quia tũc præualet veri-
tas in rei fubftantia, licet confines non verifi-
✱ cẽtur glof.in d.l.fi quis in fundi vocabulo* cõ-
muniter approbata de lega.1.& Iaf.ibid.n.22.
36 Secũdò declarantur nõ procedere † vbicũq;
cõftat de corpore ratione poffefsionis,tametfi
fines noui cũ antiquis non conueniant;vt cum
nõ duo cellaria,fed vnũ tantum in certo loco,
quis poffederit,& nunc etiam pofsideat,Parif.
conf.114.n.25.lib.1.Alex.conf.69.in princ.lib.
2.Affl.decif.23.nu.2.verf.Item quia,per tex.in
l.Pomponius ait fi frumentũ,§.fin.ff.de rei vẽ-
dic.& in l.in teftamẽto,ff.de cõdit.& demõftr.
37 Tertiò declarantur non habere locum,quã-
do res per nomen proprium fufficienter de-
monftratur, vt cũ exprimitur aliquod fignum
rei demonftratiuum vltrà nomen proprium ex
traditis per Natt.conf.235.n.4.lib.2. Vel cum
ipfum nomen propriũ eft fingulare, quòd fuf-
ficit ad probandam identitatem, Aret.in d.l.fi
quis in fundi vocabulo n.4.de legat.1.vbi latè,
& Ruin. ibidem n.12. Soc.conf.27. n.29.lib.3.
Nat.d.conf.235.nu.13. Decian. conf.17.lib.3.
tunc enim denominatio facta per nomen pro-
prium fufficit,licèt confines falfi exiftãt, Bart.
in d.l.demonftratio falfa,nu.15.per tex.in d.l.
patronus,§.libertis de legat.3.& in l.qui die-
bus,§.qui dotalem de condit.& demonftr. fe-
quitur Paul. de Caftr.conf.117.lib.2.
38 Secundò † identitas rei probatur per vnicã
etiam qualitatẽ, & talis probatio tantum va-
let,quantum facta per duos confines, Ripa in
d.l.fi quis in fundi vocabulo, n.21.de legat.1.
vbi poft Caftren. & Alex. inquit, quòd fi in li-
bello criminali narretur homicidiũ fuiffe cõ-
mifsum in Platea cambiorum,locus delicti di-
citur fufficienter defignatus, quod etiam vo-
luit Angel. de malefic.in verbo, Platea com-
munis,& Felin. in c.fuper eo, col.1. de teftib.
cogen.vbi limitat,nifi à ftatuto pro forma re-
quiratur probatio per confines.

Tertiò † probatur identitas rei immobilis
præfumptionibus in antiquis, Bart.in l.4.§.vn
dè quæri poteft.ff.de manumif.Bald.conf.267.
lib.2.Dec.conf.42.n.9.Ruin.conf.65.n.10.lib.
5.Parif.conf.104.n.94.lib.1.Natt.conf.235.n.
5.lib.2.Siluan.conf.57.n.9. Affl.decif.23.nu.3.
Decia. conf. 17.nu.6. lib. 3. Cæfal. conf. 170.
num.25. Surd. conf.414. num.68.& decif. 55.
num. 12. & fuit tentum per Rotam in dicta
caufa Bononienfis fideicommifsi de Rubeis,
28. Maij 1607. coram Horatio Cardinale
Lancel-

Lancellotto; Et quicquid dicat Corn.cōſ.24.
40 & conſ.130.lib.4. ſola fama† ſufficit, & plenè
probat in antiquis fideicōmiſſis, ſicuti reſpon-
derunt Bald.conſ.265.incip.verba laudi lib.2.
Alex. conſ.69. n.1.lib.2. & conſ.139. col pen.
verſ.capio aliam dubitationē lib.6.Rum.conſ.
50.n.16. lib.1.Pariſ.conſ.27 n.19. & 25. lib.1.
Siluan.d.conſ.57.n.5. Natt.d.conſ.235.nu.15.
Dec.conſ.428. per tot. vbi dicit * communem
opinionē eſſe cōtrà Corneū, idē tenet Dec.cōſ.
4.n.10.& cōſ.146.n.12. Roma.cōſ.109.Socin.
conſ.187.n.6.lib.2.Cæſal.conſ.311.n.19. lib.3.
41 Vndè ſequitur† ex ennnciatiua diuerſorum
notariorū identitatem probari, cum talis enū-
ciatiua in antiquis habeat vim famæ, Bald.&
Salic.in l. cū aliquis, C.de iur.delib. Aret.in c.
cū cauſam, n.21. & Feli.n.4.de probat. Acchil.
42 decis.5.de iure patr. Quod habet locū, etiam ſi
inſtrumenta ſint inter alios cōfecta: Nam ſi in
eis enunciatiuè dicatur de dominio, aut poſ-
ſeſsione defuncti, puta quòd eſſet deſignatus
confinis cū fundo, de quo agitur, valida & efficax
reſultat probatio, ſi plura exhibeantur in-
ſtrumēta, Alex.cōſ.89.col.4.verſ.nec etiā lib.5.
43 Hinc etiam eſt, quòd coniecturæ, † quæ col-
liguntur ex ipſa nominum conformitate, iden-
titate Curiarū, & Parochiæ, vbi bona exiſtunt,
ad identitatē probandam ſufficiunt: Maximè ſi
in dictis locis non oſtēdantur aliæ res ſub eiſ-
44 dē nominibus, cū pluralitas † rei de facili non
præſumatur, ſecundùm Bald.conſ.267. lib.2.&
cōſ.70.lib.4. Affl.d.decis.23.Dec.cōſ.109, Soc.
Iun.conſ.127.nu.19.lib.3.latè Aym. conſ.198.
ſub n.2.& fuit reſolutū per Rotam in cauſa Ci
uitatis Caſtelli bonorum, 4.Maij 1590. coram
Pamphilio, vbi allegatur alia deciſio facta in
vna Romana Domus de Amatorijs de menſe
Octobris 1587. coram Cardinale Blanchetto.
45 Quinimò † in materia antiqua ſatis eſt,
quòd verificetur locus, in quo res exiſtit, etiā
cū vno confine, ſi aliud fieri non poſſit, Corn.
cōſ.280.n.5.lib.3.& fuit tentū in dicta cauſa
Bononien. de Rubeis 15.Decemb.1597.coram
Horatio Card. Lancell. in qua fuit allegatus,
Pariſ. de Put. de reintegr. feud. fol.166. col.3.
quod, & dixerat Rota in alia Bonon. de Mal-
uetijs 27. Iunij 1582. coram Cardinale Lan-
cellotto eius Patruo.
46 Similiter † ex æſtimo teſtatoris in materia
antiqua oritur coniectura ſufficiēs, quòd res
fuerit in eius bonis, Rom.cōſ.165. vbi ampliat
etiā ſi ſcriptura æſtimi non habeat diē neque
Conſulem, ad not.in c.ad audientiā, de præſcr.
Idē tenet Alex, cōſ.92.n.5.lib.2. Alba cōſ.6.n.8.
Soc.Sen.cōſ.86.n.12.lib.1.ſequitur. Rol.cōſ.4.
n.17.lib.2.& Soc.iun.conſ.205.col.2.3.& 4.
47 Quartò † ex inſtrumentis acquiſitionū de-
functi, locationibus ab eo factis, necnon libro
introituum eiuſdem identitatem rei immobi-
lis probari aduerſus hæredem grauatū, & eius
deſcendentes, penes quos bona ipſa reperiun-
tur, voluit Bald.conſ.89.n.3.& 4.lib.1.per tex.
in l.quædā mulier.ff.de rei vendic.& in l.2.C.
de acquir.poſſeſſ. vbi gloſ. Bart. & alij notant,
quòd poſſidere quis præſumitur ex titulo præ
ambulo, quod etiā paſsim tradunt, Doct. nem-
pè Cranet.conſ.91. n.9.Boer.decis.239. col.5.
verſ.occaſione cuius, Alciat.de præſumpt.reg.
2.præſump.24.Bec.conſ.6.n.6.Peregr.de fidei-
com.art.44.nu.4. Et regulare eſt, quòd ex poſ-
ſeſsione, & detentione defuncti præſumitur rē
fuiſſe in bonis illius, niſi contrariū probetur, vt
tradit Bald.conſ.352.ad fin. n.4.lib.1.per tex.
in l. edicto, & in l. 3. ff. ne vxor pro marito,
quem refert, Aym.conſ.61.n.6.lib.1.
48 Quinto † ex inuentario bonorū, quod hæres
grauatus tenetur facere poſtulante fideicom-
miſſario ad not.per Doct.in l.cum tale, §.Ti-
tius, ff.de condit.& demonſtr.vel iuxta formā,
l.fin. C. de iur.delib. identitatem rei probari,
conſtat ex l.fin.C. de arbitr. tut. & ex l.tutor,
qui repertoriū.ff.de admi.tut. & ſcribūt Bart.
& alij in d.l.fi. C.de iure delib. Pariſ.cōſ.45.n.
20.lib.2.Decian.conſ.76.n.8.& n.29.lib.3.
Sextò identitas rei immobilis probatur, ſi
49 bona † per hæredē grauatum, & deſcendentes
hæredis poſſeſſa reperiantur in loco, in quo ap
pareat ſimiliter teſtatorē bona poſſediſſe, & nō
conſtet de aliqua acquiſitione hæredum, vel
quòd ea bona diſcordent in aliqua notabili
qualitate à bonis in teſtamento deſcriptis, vt
voluerunt Fulgoſ.conſ.145.col.2.verſ.rurſum,
Natt.conſ.235. n.17. & alij allegati à Peregr.
cōſ.48.n.7.& 13.& in tract.de fideicom.d.art.
44.n.22.vbi latiſſimè id proſequitur, & dicit,
ſic frequenter in iudicijs practicaſſe, & obti-
nuiſſe. Attamen iſtorum ſententiā non ità ſim-
pliciter ipſe approbandam cenſeo: Et licèt Ro
ta in d cauſa Bonon. fideicommiſsi de Rubeis
3.Martij 1603.coram Horatio Cardinale Lan
cellotto eam tenuerit, Nihilominus eo in caſu
alia concurrebant; Nam fideicommiſſum
erat antiquum, & agebatur contra Artemiſiā,
cuius aderat confeſsio, quòd ipſa poſsidebat
bona per Bartholomæum relicta, illa deſignan
do in locis, qui concordabant cum alijs in te-
ſtamento Mini, & Neſtoris expreſsis, quæ con-
feſsio licèt eſſet reuocata, & facta à procura-
tore non habente ſpeciale mandatum, ta-
men negari non poterat, quin aliquod fa-
ceret adminiculum, cum non eſſet veriſimi-
le procuratorem id confeſſum fuiſſe abſque
conſenſu principalis. Præterea ibi non pete-
bantur vniuerſa bona à Bartholomæo poſ-
ſeſſa, ſed ſolum corpora particularia, quæ
reperiebantur in locis in teſtamento ſpe-
cificatis, in quibus non ita de facili poterat
cadere præſumptio, quòd fuiſſent ab ipſo Bar-
tholomæo de ſuo acquiſita, quia opus fuiſſet
inducere plures præſumptiones; Quod ſcilicet,
ea, quæ ex fideicommiſſo in dictis locis obue-
niſſent, alienauerit, & quòd alia in eiſdem lo-
cis acquiſiuerit. Vnde Rota in eadem cauſa
ſub die 28. Maij 1607. coram eodem Lancel-
lotto, tenuit demonſtrationem ex ſola conti-
nuatione poſſeſsionis facta per deſcendentes,

vti genericam non sufficere ad probandam
identitatem; sed ita demùm probationis gra-
50 dum constituere, si aliqua † particularis,
& specialis demonstratio concurrat, cum ex
pluribus simul iunctis resultet sufficiens pro-
batio, præsertim in antiquis, glos. in l.2.in
verb.legitimis,ff.de execut. tut.Dec.cons.146.
n.14.vers.6.& vlt.Socin.cons.86.n.4.lib.1. Pa-
ris.cons.107.n.3.lib.1.Rota diuers. decis. 310.
in fin.par.2.& faciunt tradit per Gabr.de pro-
bat.conclus.1.

51 Septimò, ac vltimò † identitas probatur ex
confessione partis in supplicatione, vt fuit tē-
tum in dicta causa Bononien.fideicommissi de
Mauris 16.Ianuarij 1609.coram Horatio Car-
dinale Lancellotto. Item ex confessione facta
52 in † diuisione, seu transactione ab hæredibus
grauatis,quòd bona sunt fideicommisso subie-
cta,quæ probat nedùm inter ipsos diuidentes,
seù transigentes.Alex. cons.152. n.1.lib.7. sed
etiam contra eorum successores siuè vniuer-
sales,siuè singulares,Aym.cons.29.nu.11.Cæs.
de Grass.decis.20.n.9. de probat. Et in termi-
nis fideicōmissi est cons.Ruin.128.n.16. lib. 2.
Marzar.in Epit.de fideicom.q.59.& tenuit Ro
ta coram Cardinale Seraphino in vna Fauen-
tina fideicommissi de Nicolutijs 15. Ianuarij
1582. & in vna Bononien. fideicommissi de
Mangiolis 20.Iunij 1603.coram Coccino, Et
facit quod voluit Castr.in cons.94.in fin.lib.2.
quòd sufficit bona fuisse possessa tanquam
fideicommisso supposita.

Quinimò bona probantur fideicommissaria,
53 etiam si † in diuisione, seù transactione non
habeatur mentio, quòd sint supposita fideicō-
misso,dummodò diuidentes, seù transigentes
ipsi tanquàm fideicommissarij, & vocati fece-
rint diuisionem,cum hoc in casu resultet taci-
ta confessio, quæ æquipollet expressę,cum ta-
citi & expressi eadem sit virtus.l.cum quid,ff.
si cert.pet.l.qui ad certum.ff.locat. Et ita fuit
resolutum in allegata Bononien.de Mangiolis
coram Coccino.

Quod intelligitur verum, nisi verba profe-
rantur à Notario ratione demonstrationis, vt
in casu decisionis factæ in causaRomana fidei-
commissi de Saluiatis 13.Februarij 1604. co-
ram Penia; Vbi in diuisione fratres diuidentes
enunciabantur filij,& hæredes, Et fuit dictum,
quòd talis enunciatio non obstabat, eo quia
erat demonstratiua personarum diuidentium
expressa per Notarium,ex qua nō poterat elici
confessio ipsorum, quòd bona diuisa essent hæ
reditaria, licèt secus sit,quando fratres diui-
dentes confitentur bona esse hæreditaria, De-
54 cian.cons.76.n.9.& 10.& seq.lib.3.Et † in du-
bio verbū(hæres)stare demonstratiuè probant
cōgesti à Peregr.de fideicom.art.16.n.110. Et
proprium videtur verbi appellatiui (hæredes)
stare demonstratiuè.l.si communis seruus, vbi
55 glos.& Docto.ff.de stipulat.seru.Et quādo † a-
ctus ab aliquo factus potest sustineri alio titu
lo,quàm ab hærede,nunquàm censetur factus
tanquàm ab hærede.l.Iulianus.§.fin.ff.ad acq.
hæred.Bart.in l.geris.n.21.ff.eod.tit.Et est re-
gulare, quòd ad probandum bona fuisse testa-
toris requiritur, quòd confessio in diuisione
facta sit clara,& explicita,alias non nocet,nec
confitenti: Fit enim interpretatio, vt quanto
minus ipsi confitenti præiudicet,Ant.de Butr.
in c.ex litteris,il primo, in fin.de sponsal.Alex.
cons. 183. nu.7. lib.5. Dec.cons.278. n.6. latè
Natt.cons.161.n.5.Rimin.Iun.cons.204, n.55.
Pedem.decis.29.n.10.Mohed.decis 37.Put.de-
cis.30.lib.3.Caputaquen.decis. 189 par.1.

56 Præterea,quod dictum † est confessionem
factam in instrumento diuisionis ab hærede
grauato probare etiam contra singularem suc
cessorem, declaratur, vt procedat dumtaxat,
quando confessio emanauit antè translatio-
nem;Ruin.cons.40.n.3.& 4.lib.4.& tenuit Ro-
ta in vnaBononien.iurisdictionis 18.Maij 1576
coram Cardinale Lancellotto;secus si emana-
uit postea,quia tunc confessio auctoris nō no-
cet successori,in quem ius antea translatum
erat;Cuman.cons.155.n.4.vers.ad id autem
Ruin.cons.177.n.4.lib.1.Rolan.cons 85.n.6.&
sequen.lib.2. Surd.decis.256.n.8.& fuit tentū
per Rotam in dicta Bononien.de Māgiolis co-
ram Coccino die 21. Ianuarij 1604. vbi fuit
57 reiecta distinctio, † quæ fiebat,quòd quando
singularis successor habet ius ex causa lucra-
tiua confessio noceat,secus si ex causa onero-
sa:Et ad allegata in contrariū fuit responsum,
quòd non applicabantur. Nam tex. in l.apud
Celsum. §. de auctoris, & §. auctores,& vtro-
bique glos.ff.de dol.mal.except. nō tangit hāc
58 difficultatem,sed loquitur † quando dolus au-
ctoris noceat successori. Corn. autem cons.17.
n.20. lib.4. loquitur in confessione voluntaria
59 tutoris,quæ † non probat contra pupillū.l.cer
tum.ff.de confess.in §.sed an,& ipsos;& loqui-
tur etiā in cōfessione facta ab aduersario,quæ
sibi prodesse non debet,& alteri parti obesse.

Beneplacitum,seù cōfirmatio Apostolica, an ex lapsu tēporis præsumatur in alienatione rerum Ecclesię;& quantum tēpus ad dictam præsumptionem inducēdam requiratur. Cap. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Decima in laicos infeudari non possunt post Concilium Lateranense.*

2 *Non possunt per laicos aliquo temporis cursu præscribi.*

3 *Confirmatio Apostolica non præsumitur per lapsum temporis in concessione decimarum laicis facta post Concilium Lateranense, data etiam obseruantia inuestitura.*

4 *Ampliatur,etiam si concurrat immemorabilis, dummodo non probetur fama priuilegij, secus si probetur.*

5 *Præscribitur cōtra Ecclesiam regulariter spatio 40 annorum.*

6 Con-

6 *Confirmatio Apostolica valida non præsumitur ex cursu temporis in alienatione rerum Ecclesiæ, vbicunq. apparet de cõfirmatione inualida.*
7 *Coniecturis locus est in incertis tantùm, non in certis.*
8 *Confirmatio Papæ inualida producta ab eo qui alienationem rei Ecclesiæ impugnat, non tollit præsumptionem alterius confirmationis validæ ex temporis diuturnitate prouenientem.*
9 *Beneplacitum, seu confirmatio Papæ ex cursu temporis præsumitur in alienatione rerum Ecclesiasticarum, quando non apparet de aliqua confirmatione inualida.*
10 *Ampliatur procedere, etiam si non probetur scientia Papæ.*
11 *Item ampliatur, quamuis beneplacitum non sit expressè reseruatum.*
12 *Confirmatio Apostolica in alienatione rerum Ecclesiæ non præsumitur, nisi spacio 100. annorum, quando nulla concurrit obseruantia contractus, quando autem cum temporis lapsu concurrit etiam obseruantia, sufficiunt 10. anni, si agatur de leui præiudicio, secus si de graui, quia tunc simul cum obseruantia requiritur spacium 30. annorum.*
13 *Declaratur, dummodo obseruantia sit clara, secus si sit præsumptiua.*
14 *Præsumptio solemnitatis non potest fundari super actu præsumpto.*
15 *Obseruantia debet esse vniformis.*
16 *Initium 30. annorum, qui requiruntur ad præsumendam confirmationem Papæ in alienatione rerum Ecclesiasticarum non potest sumi ab inuestituris anterioribus, quando sunt diuersæ ab vltima.*
17 *Tempus vitæ Prælati non deducitur de tempore requisito ad præsumendam solemnitatem, seu confirmationem Papæ in alienatione rerum Ecclesiæ, secus ad effectum præscriptionis.*

SCIO non semel apud Iudicum tribunalia in controuersiam deduci, an beneplacitum, seu confirmatio Papæ ex lapsu temporis in alienatione rerum Ecclesiasticarum præsumatur, & quanto temporis spacio talis præsumptio inducatur: Idcircò pro resolutione primæ partis huius quæstionis distinguendi sunt duo casus.

Primus est, quandò sumus in alienatione earum rerum, in quibus nedùm ius resistit, sed etiã est prohibita præscriptio, vt in infeu-
1 datione decimarum in laicos, in qua ius † nedùm expressè resistit infeudationi post Concilium Lateranense, cap. prohibemus, de decim. Sed etiam disponit, quòd possessio non suf-
2 fragetur, nec possint decimæ per laicos † aliquo cursu temporis pręscribi ratione spiritualitatis, c. cũ causam, de præscr. c. dudũ de decim. Et hoc casu per lapsũ tẽporis † data etiã obseruantia inuestituræ, non præsumitur confirmatio Apostolica post dictum Concilium, vt fuit resolutum per Rotam in vna Placentina decimarum, 31. Ianuarij 1586. coram Bubalo: Et ratio est, quia sicut in dictis iuribus sublata est vis inductiua præscriptionis ex cursu temporis, ità etiam censetur sublata vis inducendi præsumptionem confirmationis; Aliàs si ex lapsu temporis præsumeretur confirmatio frustatoria redderetur dispositio d. c. cum causam, quæ verbis, & non rebus imposita esset, contra l. primam & secundam, C. com. de legat. Qnid enim prodesset prohibere decimas posse vllo vnqnam tempore præscribi à laico, si laicus posset allegare præsumptionem concessionis Apostolicæ? Et propterea videmus, quòd immemorabilis, quæ probat possessionem etiã antè Concilium Lateranense; & facit, vt præsumatur melior titulus de mundo, non potest
4 † hunc effectum operari, vt præsumatur confirmatio Apostolica, quia necessaria est probatio famæ priuilegij, vt volunt magis * communiter Docto. in c. cùm Apostolica, de his, quæ fiunt à Prælat. sine cons. capit. Gabr. de præscript. conclus. 1. nu. 22. Et fuit decisum coram Cardinale Blanchetto in vna Toletana decimarum, 27. Aprilis 1584.

Secundus casus est, quando versamur in alienatione earum rerum, in qua licèt ius resistat, tamen non est prohibita præscriptio, cum re-
5 gulariter † præscribatur contra Ecclesiam spacio 40. annorum, c. de quarta, de præscrip. Et tunc est distinguendum: Aut enim apparet de
6 confirmatione Apostolica inualida, & † ex cursu temporis valida non præsumitur, Paris. cons. 27. n. 119. lib. 1. Aym. cons. 134. n. 44. Bello. cõs. 20. col. 9. vers. tertium fundamentum, & tenuit Rota in causa Elnen. Mincorioum, 16. Decem.
7 1585. corã Orano; Ratio est quia † in in certis tantum est locus coniecturis, & non in certis, l. continuus, §. cum ita. ff. de verb. oblig. Vndè solemnitas non potest præsumi perfectè adhibita, si appareat de illius ineptitudine, nisi cõfirmatio esset producta ab eo, qui alienationẽ
8 impugnat, quia tunc † nõ tollitur præsumptio alterius confirmationis validæ ex diuturnitate temporis proueniens, Crescent. decis. 21. de probat. Put. decis. 356. lib. 1. Cassad. decis. 3. n. 7. circa finem, de procurat. Et fuit dictum in vna Cæsaraugustana Parochialis die 8. Nouembris anno 1599. coram Card. Pamphilio.

Aut non apparet de aliqua confirmatione,
9 & tunc communis est conclusio † beneplacitũ, seu confirmationem Apostolicam ex lapsu tẽporis præsumi glos. in c. peruenit, & ibi Io. de Imol. n. 11. & 12. de empt. & vend. Alex. cons. 1. n. 20. & cons. 17. n. 8. lib. 4. & cons. 50. n. 7. lib. 5. Gozad. cons. 73. n. 21. qui testatur * de cõmuni, Curt. Inn. cõs. 100. n. 31. & cõs. 313. n. 97. lib. 3.

Ampliatur primò hæc conclusio, vt proce-
10 dat etiam si non probetur scientia Papæ secundùm magis veram, & communem * opinionẽ. Alex. cons. 27. n. 8. lib. 4. & in l. qui in aliena.

nu. 11. verſ. & propterea. ff. de acquir. hæredit. Socin. conſ. 254. nu. 4. lib. 2. Corn. conſ. 181. nu 21. lib. 1. & de * communi Curt. Sen. conſ. 76. nu. 3. Dec. conſ. 36. nu. 8. verſ. vltimo non obſtat. Gemin. conſ. 87. verſ. ſed, & quantum ad hoc, Franc. Marc. deciſ. 473. n. 3. Grammat. deciſ. 79. nu. 2.

11 Secundò ampliatur, quamuis † beneplacitum non ſit expreſsè reſeruatum, nam licèt aliqui velint, quòd ad inducendam hanc ſolemnitatis præſumptionem ſit neceſſarium, quòd illud enuncietur, tamen * communis opinio eſt, quòd huiuſmodi enunciatio non requiratur, vt optimè tradit Felin. in c. Albericus. nu. 4. verſ. ſi autem in inſtrumento, de teſtib. & ita ſæpius fuit in Rota deciſum, vt apud Put. deciſ. 365. nu. 3. & 7. lib. 2. & in vna Caualicen. coram Io. Baptiſta de Rubeis, 10. Ianuarij 1575. & in vna Romana Caſalis Longhezzæ, 28. Iunij 1583. corā Card. Seraphino.

Circa ſecundam partem quæſtionis, videlicet, quantum tempus requiratur ad huiuſmodi confirmationem præſumendā, ſimiliter eſt

12 diſtinguendum. Nam aut nulla † concurrit obſeruantia contractus, ſed ſolum allegatur tēporis diuturnitas, & requiruntur 100. anni, vt notatur in d. c. Albericus, & poſt alios tradit Gabr. conſ. 36. n. 12. lib. 1. Aut cum temporis lapſu concurrit etiā obſeruantia, & tunc ſi de leui præiudicio agatur, ad præſumendā ſolemnitatem ſufficiunt 10. anni, l. ſi filius. C. de pet. hæred. Aym. de antiquit. tempor. par. 3. in princ. Secus quando de graui præiudicio agitur, quia lapſus decem annorū non ſufficit, ſed cum obſeruātia requiritur ſpacium 30. annorū, Imol. in d. c. peruenit n. 10. verſ. nota ex prædictis, de empt. & vendit. Felin. in c. ſicut n. 31. verſ. ſecundò aduerte de re iudic. qui licet in fine relinquat cogitandū, tamen hanc opinionem tenet in c. illud n. 6. in fin. verſ. Secundò eſt aduertendū, de præſumpt. & in d. c. Albericus, propè fin. verſ. quod limita, de teſtib. Idem tenet Socin. Iun. in l. ſciendum n. 48. de verb. obli. Alex. conſ. 1. n. 20. vbi Apoſtil. & conſ. 17. nu. 8. lib. 4. Curt. Iun. conſ. 200. num. 31. & conſ. 213. num. 97. lib. 3. Dec. conſ. 442. n. 33.

Et quod minus tempus 30. annorum non ſufficiat hoc in caſu etiam concurrente obſeruantia optimè, vt ſuprà diſtinguendo defendit Gabr. qui de veriori, & magis * communi teſtatur, in d. conſ. 36. n. 49. 51. & 52. lib. 1. & fuit reſolutū per Rot. in vna Senen. Prædij die 8. Octobr. 1584. coram Cardin. Pamphilio, & in Neapolitana fundaci relata in 2. par. diuerſ. deciſ. 179. & in pluribus alijs cauſis.

13 Sed iſtud intelligitur, dummodò † obſeruantia ſit clara, & aperta, ſecus ſi ſit præſumptiua, nā ſuper actu præſumpto, nec plenè probato non poteſt † præſumptio ſolemnitatis

14 fundari, ne ſcilicèt inducantur duæ præſumptiones, nēpè actus geſti, & ſolēnitatis contrà doctrinā Bald. & aliorum in l. 1. C. de dot. promiſſ. Bero. conſ. 160. n. 13. lib. 2. optimè ad propoſitum Ruin. conſ. 29. n. 3. verſ. non obſtat, & n. 59. lib. 4. Alex. conſ. 50. n. 7. lib. 5. Crot. conſ. 46. n. 15. & ſequ. lib. 1. Gabr. de præſumpt. concluſ. 1. n. 72. & tenuit Rota in d. Placentina decimarum, 3. Ianuar. 1585. coram Bubalo, & in Elnen. Minterioris 16. Dece. 1585. corā Orano.

Præterea ſciendum eſt, quod non ſufficit ob-

15 ſeruantiam probare, niſi etiam illa † vniformis exiſtat, quia de diformi non eſt habenda ratio, l. nemo alieno, §. temporalis. ff. de reg. iur. Bart. in l. 2. in princ. n. 22. ff. ſolut. matrim. Dec. conſ. 8. poſt n. 4. verſ. nam quandoq; poteſtas, & cōſ. 11. n. 12. Crauet. conſ. 379. n. 16. lib.

16 13. Hinc eſt, quod † initium 30. annorum non poteſt ſumi ab inueſtituris anterioribus, quando ſunt diuerſæ ab vltima, vt fuit reſolutum in vna Carpen. ſeu nullius bonorum 13. Maij 1602. coram Ludouiſio.

17 Item ſciendum, quod † in conſiderando tēpore ad effectum præſumendi ſolemnitatem, ſeu confirmationem Papæ non eſt deducendū tempus vitæ Prælati alienantis, licèt ſecus ſit ad effectum præſcriptionis, vt fuit tentum in cauſa Lunen. Sarzanen. terrarū 20. Iunij 1575. corā Cotta, & in vna Romana Caſalis 21. Maij & 28. Iunij 1593. coram Cardin. Seraphino.

In alienatione rei Eccleſiæ poſt obtentum beneplacitum, an ſit locus pœnitentiæ. Cap. XIIII.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiæ locus eſt in contractu alienationis rei Eccleſiæ antè beneplacitum Papæ, illo autem obtento partes non poſſunt ampitus pœnitere, etiam antequam ſequatur ſententia per executores ferenda.*

2 *Conditio (ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem,) quæ apponitur in mandato de confirmando alienationem rei Eccleſiæ, non ſuſpendit gratiam nec facit beneplacitum conditionale quòad eius ſubſtantiam.*

3 *Clauſula, (quatenus idoneus reperiatur,) poſita in gratia in forma dignum, non reddit gratiam conditionalem quòad eius ſubſtantiam, ſed tantum reſpectu executionis, & prouiſionis faciendæ, quæ eſt dilata in tempus poſtquam idoneus fuerit repertus.*

4 *Conditio de præterito, vel præſenti non ſuſpendit.*

5 *Pœnitentiæ non eſt locus in alienatione rei Eccleſiæ poſt obtentum beneplacitum, etiam reſpectu ſucceſſoris, qui alienationi non conſenſit, dummodo beneplacitum fuerit impetratum in vita prædeceſſoris qui alienauit.*

6 *Nouus conſenſus ſucceſſoris in alienatione rei Eccleſiæ, an requiratur obtento beneplacito.*

7 *Requiritur matrimonio contracto in gradu prohibito, etiam poſt Papæ diſpenſationem, & num. 9.*

8 *Alte-*

8 *Alienatio rerũ Ecclesiæ absque beneplacito Apostolico habet implicitum statum validitatis saltem Ecclesia non reclamante.*
10 *Quando est cõfirmata, sed nulliter, est in electione Ecclesiæ, an velit stare contractui, vel potius ab eo recedere.*
11 *An possit reuocari post porrectam supplicationem ante tamen expeditum beneplacitum, si postea fuit expeditum per verbum fiat, remissiuè traditur.*

PVLCHRA est, & vtilis admodum dubitatio, An in cõtractu alienationis rei Ecclesiæ post obtentum beneplacitum sit locus pęnitentiæ; In qua quæstione concludendum est negatiuè, licet nondum sit sequuta sententia cõfirmatoria vigore breuis si in euidentem, dummodo beneplacitum
1 Apostolicum expeditũ fuerit; Nam † quamuis
ante beneplacitũ sit locus pænitẽtiæ, in quibus
terminis loquitur Pnt. decis. 353. in vna Cæsaraugustana lib. 1. Accorãbon. decis. 9. Achil. decis. 2. pact. Caputaquen. decis. 12. par. 3. Rota diuers. decis. 573. n. 2. par. 1. Tamen post obtentum beneplacitũ partes non possunt amplius pænitere, neq; à contractu resilire, etiam antequam sequatur sententia per exequutores ferenda, Paris. cons. 1. n. 129. lib. 1. Cefal. cons. 91. n. 9. lib. 1. Bald. cons. 475. n. 7. lib. 1. & ita pluries fuit resolutum per Rotam, vt in causa Leodien. Domorum 10. Maij 1576. coram Io. Baptista de Rubeis, & in vna Romana locationis 4. Iunij 1584. coram Cardinale Blanchetto, & in vna Nullius emphyteusis 15. Nouembris 1607. coram Horatio Cardinale Lancellotto: Ratio differentiæ est, quia ante obtentum beneplacitũ, conditio super qua fuit contractum non est purificata; Vnde licitum est pænitere, cum alienationi ius resistat c. si quis presbyterorum, vbi Doctores, de reb. Eccles. non alien. Sed illo obtento cessat iuris resistentia, & consequenter conditio suspensiua appo-
2 sita in contractu amplius non durat: Illa † vero, si alienatio cedat in euidentem vtilitatem, quæ apponitur in mandato de confirmando, cum respiciat tempus initi contractus, non suspendit gratiam, nec facit beneplacitum conditionale quo ad eius substantiam; Quia licet sit impedita executio beneplaciti Apostolici, quæ est dilata in tempus, postquam de euidenti vtilitate constiterit, nihilominus effectus Breuis statim ab initio operatur; Nam quòd cedat, vel non cedat in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, est omninò certum in rerum natura, licet nobis incognitum, & propterea illius liquidatio non suspendit effectum beneplaciti, vt fuit dictum in allegata Leodien. & bene facit quod aliàs voluit Rota in vna Burgen. Canonicatus 28. Aprilis 1597. coram Cardinale Pamphilio, vbi agebatur de clausula (quatenus idoneus reperiatur, &c.) posita in gratia in forma dignum, Et fuit dictum, quòd cum
3 hæc clausula † respiciat qualitatem idoneitatis, quæ de iure inest, & potius sonet in monitionem executoris, vt intelligat, qualis debeat esse ille, cui prouidetur, glos. in Clem. 1. in verbo, reperiantur, de offic. deleg. Rota decis. 4. n. 4. de filijs presbyt. in . . non reddit gratiam conditionalem, quoad eius substantiam, sed tantum respectu executionis, & prouisionis faciendæ, quæ est dilata in tempus, postquam idoneus fuerit repertus: Quamuis enim ista conditio impediat executionem gratiæ, donec constiterit de idoneitate impetrantis, tamen non impedit acquisitionem, si in rei veritate impetrans sit habilis, & sic ista suspẽsio est circa executionem, non circa acquisitionem, cum qualitas idoneitatis sit pura, & certa in rerum natura, licet à nobis ignorata
4 ante examen, & † conditio de præterito, vel
de præsenti non suspendit, l. cum ad præsens. ff. si cert. pet. l. institutio talis. ff. de condit. institut.

Ampliatur supradicta conclusio, vt locum
5 habeat etiam † contra successorem, qui alie-
nationi non consensit, dummodo beneplacitum fuerit impetratum in vita prædecessoris, qui alienauit, siquidem stante Apostolico consensu, si contractus est vtilis, Prælatus succedens non potest pænitere, nec tollere ius iam alteti acquisitum, Alex. cons. 27. nu. 4. lib. 3. & ita fuit tẽtum per Rotam in vna Bononien. transactionis, quinta Decembris 1607. coram
6 Coccino, In qua ad obiectum, † quòd obtento
beneplacito esset necessarius nouus conseusus, iuxta tradita per Doct. & præsertim Abb. in c. super eo, n. 8. de condit. apposit. fuit respon
7 sum, quòd Abbas loquitur † in matrimonio cõ-
tracto in gradu prohibito, quo casu deficiunt consensus, & verba, quia personæ non sunt habiles ad contrahendum, & sic deficit materia, & forma, propterea reqniritur nouus consensus post dispensationem, secus est in casu isto,
8 quia † alienatio rerum Ecclesiæ absque bene-
placito Apostolico habet implicitum statum validitatis, saltem Ecclesia non reclamante, Cassad. decis. prima, n. 2. de locat.

Aliam ipse rationem differentiæ assigno, vt in alienatione rerum Ecclesiæ iste nouus consensus non requiratur, quia intentio Papæ est confirmare quod gestum fuit, secus quando
9 Papa † dispensat in gradu prohibito, nam eius
intentio est solum dare facultatem contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi, quod illicitè gestum fuit; Vnde nil mirum si nouus consensus sit necessarius, vt per Card. in d. c. super eo, & ibi Præposit. n. 5. Aret. consil. 142. Siluestrin. in verbo matrimonium col. 3. quæst. 9. Sot. super 4. distinct. 29. q. 2. art. 1.

Limitatur ècontra eadem conclusio, vt non
10 procedat, quando alienatio † esset confirma-
ta, sed nulliter, quia nõ posset peti, vt de nouo

con-

contraheretur, nec ad id Ecclesia cogi posset; sed eius esset electio, an vellet stare cōtractui, vel potius ab eo recedere, c. si qua. 12. q. 2. glos. in c. 1. vers. sed vacante, vbi omnes, ne sede vacan. Innoc. & alij in c. 1. de his quæ fiunt à Prę lat. Cassan. in consuet. Burgun. rub. 4. §. 1. n. 26. & sequen. Pinell. in l. 1. par. 3. n. 32. C. de bon. mater. Put. decis. 310. lib. 2. & fuit tentum in causa Cortonen. bonorum 3. Iulij 1589. & 26. Ianuarij 1590. coram Cardinale Platto.

11 An autem † liceat reuocare alienationem post porrectam supplicationem ante tamen expeditionem beneplaciti, si posteà fuit expeditum per verbum fiat, Vide Afflict. decis. 253. vbi multa ad materiam.

In emphyteusi Ecclesiastica, An appellatione filiorum legitimorum, & naturalium legitimati per rescriptum comprehendantur. Cap. XV.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum legitimorum, & naturalium appellatione in emphyteusi Ecclesiastica, continentur legitimati per rescriptum.*

2 *Filij naturales non succedunt in emphyteusi Ecclesiastica, nisi ab habente potestatem fuerit deleta talis macula.*

3 *Filiorum legitimorum appellatione in emphyteusi Ecclesiastica veniunt incestuosi, vel sacrilegi, dummodò sint legitimati ab habente potestatem.*

4 *Item veniunt nati ex Sacerdote, vel Moniali professa, vel ex vtroque simul.*

5 *Ampliatur, etiam si sint legitimati à Comite Palatino habente plenitudinem potestatis.*

6 *Comes Palatinus non potest ex simplici potestate legitimare eum, quem Papa ex ordinaria potestate non legitimasset, nisi ex Principis liberalitate habeat plenitudinem potestatis, quo casu potest etiam legitimare genitum ex Sacerdote, vel Moniali professa, non obstante defectu duplicis defectus, & impedimenti.*

7 *Comes Palatinus habens plenitudinem potestatis potest legitimare prolem susceptam ex vxorato, & moniali.*

8 *Legitimatio non impeditur ex cōcursu plurium defectuum, quando apparet Principem voluisse, ne talis concursus noceret.*

9 *In priuilegio Comitis Palatini sufficit expressè fuisse datam facultatem legitimandi in genere quoscūque spurios, incestuosos, nefarios, vt quaelibet species spuriorū, incestuosorū, & nefariorum dicatur verè comprehensa.*

10 *Filij Sacerdotum interdùm incestuosi, interdùm spurij nominantur.*

11 *Filij Monialium dicuntur nati ex incestu.*

12 *In priuilegio Comitis Palatini, in quo specialiter, & in indiuiduo derogatum fuit Auth. quib. mod. nat effic. sui. §. fin. cōprehenduntur etiam nati ex sacrilegio, vel monachatu.*

* RECEPTA * est Doctorum opinio, quòd in emphyteusi Eccle-
1 siastica † appallatione filiorum legitimorum, & naturalium, continentur legitimati ab habente potestatem, ad tradita per Bero. in c. in præsentia. n. 331. de probat. quicquid dicat Bald. in c. quę in Ecclesiarum. n. 34. de constit. Nam licèt repugnet menti Ecclesiæ, quæ est mater pudicitiæ, quòd naturales succedāt,
2 tamen † hoc cessat vbi ab eo, qui habet potestatem, fuit deleta hæc macula, vt per Bero. in loco præallegato. n. 337. & tenuit Rota in causa Bononien. de Bòlogninis 21. Martij 1568. coram Cerdinale Seraphino.

3 Quinimò etiam † si solùm legitimi sint vocati, adhuc veniunt incestuosi, vel sacrilegi, vt
4 puta nati † ex Sacerdote, vel Moniali professa, vel etiam ex vtroque simul, dummodò sint legitimati ab habēte potestatem, velnti à Papa, qui potest delere talem maculam, ad glos. in c. in §. fin. in verb. participium. Auth. quib. mod. nat. effic. sui, Bald. in l. & si contra in fine, C. de nupt. Calder. cons. 3. in fine, qui fil. sint legit. Signorol. cons. 127. Socin. cons. 47.
* n. 29. lib. 4. de * cōmuui Rolan. cons. 12. nu. 34. lib. 4. quam opinionem Rota amplexa fuit etiam in filio Episcopi apud Caputaquen. decis. 146. par. 2. & de nato ex Moniali professa tradit Bald. in l. eam quam, n. 38. C. de fideicom & in Authen. si qua Illustris. n. 5. C. ad Orficianum, & in c. super his, col. 3. de rescript. Ias. cons. 11. n. 2. lib. 3. Dec. cons. 55. nu. 4. Bero. cons. 168. n. 4. lib. 2.

5 Idem est † si essent legitimati à Comite Palatino habente plenitudinem potestatis, quia
6 licèt Comes Palatinus † non valeat ex simplici potestate legitimare eum, quem Papa ex ordinaria potestate non legitimasset, vt pe Castr. cons. 180. sub nu. 2. lib. 1. Alex. cons. 67. num. 6. lib. 1. Secus tamen est, si Principis liberalitate habeat plenitudinē potestatis. Bald. cons. 372. n. 2. lib. 1. Alex. vbi suprà in fine, Paris. cons. 5. n. 3. & sequen. lib. 1. tunc enim potestas Comitis adequatur potestati Principis, Capra cons. 2. n. 3. Rolan. cons. 12. n. 32. lib. 4. Itaut possit etiam legitimare genitum ex Sacerdote, & Moniali professa, non obstante concursu duplicis defectus, & impedimenti, prout legiti-
7 mare † potest prolem susceptam ex Moniali, & vxorato, vt respondit Bald. cons. 306. lib. 2.
8 Siquidem concursus † defectuum in persona legitimanda consideratus ab Oldrad. cons. 247. num. 2. & ab Alex. cons. 129. lib. 1. & Dec. cons. 338. n. 6. ad impediendum effectum legitimationis non nocet, quandocunque apparet Principem voluisse, ne noceret, Bald. in d. l. eā quam nu. 36. C. de fideicom. Felin. in c. postulasti. n. 7. de rescript. Ruin. cons. 73. n. 13. lib. 3. Bero. cons. 127. n. 18. lib. 2.

Et ad

9 Et ad hunc effectum † sufficit in priuilegio
Comitis expresse fuisse datam facultatem le-
gitimandi in genere quoscunque spurios, ince
stuosos, nefarios, vt quælibet species spuriorũ,
incestuosorum, & nefariorũ dicatur verè com-
prehensa, ad l. siquidem earum. §. interemptũ
de legat. 3. Bald. in l. 2. n. 3. C. de iur. iurand.
Couar. de spons. par. 2. c. 8. §. 8. n. 8. & conse-
quenter includantur tàm filij Sacerdotum,
10 qui † interdum incestuosi, interdum spurij no
minantur, vt per glos. in l. 2. in verbo, filij, &
ibi Doct. C. de Episc. & Cleric. Imol. in cap. vt
clericorum, n. 8. de vita, & honest. Cleric. Anan.
in cap. significauit, n. 4. de adulter. Hostien. in
summa eod. tit. in princ. Quàm filij monialiũ,
11 qui † dicũtur nati ex incestu, ad tex. cum glos.
in c. impudicas, & in c. virginibus 27. quæst. 1.
Diaz in praxi, c. 71. Io. Royas in Epitom. de
success. ab intestato. c. 1. n. 19. & de * commu-
ni Clar. in praxi crimin. §. incestus, Et nefario-
rum appellatione continentur, ad glos. in l. si
quis posthumus §. si filium, in verb. ducere de
liber, & posthum. vbi Ias. n. 36. Et multò ma-
12 gis † si in priuilegio specialiter, & in indiuiduo
derogatum fuit Athen. quib. mod. naturales
effic. sui. §. fin. vbi expresse mentio fit de om-
nibus natis ex complexibus aut nefarijs, aut
incestuosis, aut damnatis, inter quos procul-
dubio comprehẽduntur nati ex sacrilegio, vel
monachatu: Siquidem clausula non obstante
d. §. fin. omnia supplet, vt in terminis, ait Bald.
in d. authen. si quę Illustris, n. 5. C. ad Orfician.
& sequitur Castren. cons. 41. lib. 2.

Aduersus præscriptionem quadragennariam, an detur restitutio in integrum ex capite ignorantiæ, & qualis ignorantia requiratur. Cap. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum datur aduersus præscriptionem quadragennariam ex capite ignorãtia.*

2 *Declaratur dummodo ignorantia fuerit iusta, seu probabilis, & circa quam nulla interuenerit negligentia.*

3 *Restitutio in integrum; vt detur aduersus præscriptionem quadragennariam opus est, vt nedùm quis ignoret alium rem suã possidere, sed ignoret rem illam ad se pertinere, vel in ea ius sibi competere.*

4 *Ignorantia probabilitas non præsumitur, nisi concurrentibus coniecturis.*

DISPVTANT Doctores nostri, An aduersus præscriptionẽ quadragẽnariam ex capite ignorantiæ restitutio in integrum detur? Quę disputatio non est læuis, vt colligitur ex traditis per Crauet. cons. 201. nu. 34. Tiraquel. de retract. lign. §.
35. & sequ. & Couar. in regula possessor in 3.
1 Receptior * tamen est † affirmatiua sententia,
quàm tenuit glos. in l. qui filium. §. Sabinus ad
Trebellian. Bart. in l. Aemilius, n. 5. ff. de mi-
nor. & in l cum filius. §. in hac de verb. oblig.
& in l. 2. C. si à die vend. pign. Curt. Sen. cons.
58. n. 1. Gozad. cons. 56. n. 10. Socin. Iun. cons.
70. n. 18. & sequen. lib. 1. & de communi * Man
del. cons. 634. n. 2. Et hanc vti veriorem Rota
sæpius fuit amplexa in terminis præscriptionis
statutariæ, vt in impressis diuers. decis. 39. nu.
3. par. 3. lib. 2. & apud Pereg. decis. 43. in vna
Bononien. hęreditatis lib. 2. Chissan. decis. 153.
Caputaquen. decis. 207. par. 3. & fuit resolu-
tũ in vna Romana Domus de Moronibus 13.
Nouembris 1579. coram Io. Baptista de Ru-
beis, & coram Vicecomite in causa Tiburtina
affrancationis, 2. Ianuarij 1585.
Declara, vt hæc conclusio * communis pro-
2 cedat dummodo † ignorantia fuerit iusta, seu
probabilis, vt volunt Bald. in c. licet, col. 1. de
supplen. neglig. Prælat. Roman. cons. 117. col.
fin. & cons. 341. in fine. Aret. cons. 15. in fine,
& est * communis opinio Doct. in l. Marcellus.
§. res quæ. ff. ad Trebell. & per Alex. cons. 3.
n. 4. lib. 3. & cons. 71. lib. 1. Dec. cons. 262. in
fine, & cons. 266. circa fin. cum relatis à Tira-
quel. vbi supra. §. 35. glos. 4. nu. 33. Roland.
cons. 59. n. 21. lib. 4. Bellon. cons. 46. n. 16. Ideo
quælibet ignorantia nõ sufficit, sed ea tantum,
quæ ex omni parte sit excusabilis, & circa quã
nulla interueniat negligentia secundum Fe-
lin. in c. vigilanti, num. 4. de præscript. Albam.
cons. 18. n. 1. post alios ab ipso relatos, quod
non est, quando ex coniecturis arguitur scien-
tia etiam si sint remotæ, vel quando habuit in
genere notitiam, aut quando tenebatur inue-
stigare, vt fuit tentũ per Rotam in vna Roma-
na Saluiani interdicti 28. Ianuarij 1602. co-
ram Iusto, & in alia Romana deuolutionis te-
nimenti 27. Iulij 1576. coram Robusterio, Et
rursus de eodem anno 14. Maij in vna Floren
tina iurispatronatus coram fel. record. Cle-
mente Papa Octauo, tunc Auditore, in qua se-
cundum opinionem mulrorum fuit etiam di-
3 ctum, quòd ad obtinendum † hanc restitutio-
nem in integrum, opus est, vt nedum quis igno
ret alium possidere rem suam, sed etiam igno-
ret illam rem ad se pertinere, vel in ea ius sibi
competere, vt per Felin. vbi supra sub num. 4.
vers. secundo contra dictum Petri: Et talis
4 † probabilitas ignorantiæ non præsumitur, ni
si concurrant coniecturæ, ex quibus præsu-
mi possit, vt per Bald. in l. prima, num. 2. C.
ad Macedonianum.

Probatio famæ priuilegij an sit necessaria per spacium 40. annorum ante litem motam, vel minus tempus sufficiat ad effectum, vt immemorabilis in decimis laico suffragetur. Cap. XVII.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Fama priuilegij requisita, vt immemorabilis laico in decimis suffragetur debet probari per tempus diuturnum.

2 Possessio sola immemorabilis nō suffragatur laico possidenti decimas Ecclesiæ, nisi concurrat vel fama priuilegij, vel recognitio feudalis.

3 Qualitas necessaria ad aliquem actum debet adesse, et consequenter probari de tempore, quo necessaria est ad dictum actum.

4 Recognitio feudalis, vt immemorabilis laico in decimis suffragetur, debet probari per totū tempus, quo probatur ipsa possessio, & n. 8.

5 Fama priuilegij ad effectum, vt immemorabilis laico suffragetur in materia decimarum, non est probanda per 40. annos. sed sufficit, vt probetur per aliquod tempus diuturnum, quod quantum sit remittitur arbitrio Iudicis, & num. 7.

6 In probanda vnione requiritur immemorabilis, et quòd beneficia fuerint possessa tanquā vnita.

9 Testes deponentes de fama diuturna operantur quod retro fuerit semper ipsa fama.

10 Probata possessione antiqua potest allegari titulus concessionis, nec requiritur probatio de tempore possessionis verè, sed præsumptiuè, quod probatur per famam.

POSITVM est in ore omnium, quòd ad hoc, vt immemorabilis laico decimas spirituales possidenti suffragetur, fama priuilegij Apostolici probari debeat per aliquod tempus, & id quidem diuturnum,
1 † quoniam de hoc habemus inter alias doctrinam Felin. quam Rota agnoscit pro vera in c. causam n. 9. de præscript. dum ait, præsumptionem priuilegij induci ex probatione temporis immemorabilis cum diuturnitate famæ; & in c. cum contingat, n. 4. in fine, de foro compet. vbi requirit famam continuam, & sic habentem tractum temporis. Et idem comprobari potest exemplo famæ necessariæ ad probationē immemorabilis, quæ secundum glos. & Doct. in c. 1. de præscript. in 6. probanda est esse, & semper fuisse. Nam quamuis aliqui existiment dictionem illam (semper) in praxi non recipi, tamen non negant, quin necessaria sit probatio non solum, quòd fama sit, sed etiam quòd fuerit.

Verum difficultas est, quomodo intelligenda sit ista diuturnitas, An de quadraginta annis, an etiam de minori tempore? Et dubium
2 facit, quia cum sola possessio † immemorabilis non suffragetur laico possidēti decimas Ecclesiæ, nisi concurrat vel fama priuilegij, vel recognitio feudalis, vt fuit tentum in illa Toletana decimarū 27. Aprilis 1584. coram Cardinale Blanchetto, & aliàs sæpe; vtique necesse videtur quòd in probanda fama priuilegij, testes deponant de toto tēpore, quo probatur etiam ipsa possessio, & sic per 40. annos, per quos etiā ipsa possessio probanda est, iuxta not. in d. c. 1.
3 de præscript. lib. 6. Quia † qualitas necessaria ad aliquem actum debet adesse, & sic probari de tempore, quo necessaria est ad dictum actū, vt latè per Paris. cons. 62. n. 38. lib. 4. Aliàs si fama non probetur simul cum possessione, dabitur tempus, quo aderit possessio, & non aderit fama priuilegi, & sic remanebit detentatio, quæ non sufficit.
4 Accedit, quòd recognitio † feudalis, quam loco famę priuilegij sufficere putāt, debet probari per totum tempus, quo probatur ipsa possessio Gemin. in c. 2. §. sanè, n. 6. de decim. Alex. cons. 169. n. 4. lib. 2. Dec. cons. 144. n. 4. & fuit resolutum per Rotam in eadem Toletana 7. Nouembris 1584. Ergo idem dicendum videtur de fama priuilegij, cum hæc duo parificentur per Rotam, nempè quòd vel probetur recognitio, vel fama priuilegij.

Sed istis non obstantibus opinio contraria est amplectenda tanquā verior, quòd imò suf-
5 ficiat † probare famam priuilegij cum diuturnitate, non autem spatio 40. annorum, quam sententiā tenuit Rota coram Orano 8. Februarij 1588. & fuit opinio Felin. in d. c. causā n. 3. de præscript. vbi dicit, quòd oritur præsumptio priuilegij probata diuturnitate famæ. Idem in effectu dicit in d. c. cum contingat, n. 4. in fine de foro compet. vbi inquit, quòd si cum possessione immemorabili cōcurrat fama priuilegij, tunc præsumitur pro priuilegio, & non dicit, quòd concurrat fama priuilegij spatio 40. annorum. Et quamuis alleget simile vnionis, tamen diuersi sunt termini, quia in † probāda
6 vnione requiritur immemorabilis, & quòd beneficia fuerint possessa tanquam vnita, nam nō sufficit probare possessionem duorum beneficiorum, nisi etiam probetur fuisse possessa tanquam vnita, tunc enim fama inclusa in immemorabili ita continuata inducit probationem vnionis, saltem præsumptiuè, & ita loquitur Io. Andr. in c. quæ contra, in fin. de reg. iur. Sed hic fama priuilegij non requiritur, quòd sit inclusa in probatione immemorabilis, sed sufficit, quòd separatim probetur per aliquod tem-
7 pus diuturnum, quod † quantum sit remittitur arbitrio Iudicis secundum subiectam materiam, Menoch. de arbitr. cas. 1.

Non obstat, quod dicitur de recognitione feudi ex doctrina Geminiani, & aliorum, quia loquuntur, quando quis vult se tueri, quia possedit decimas vti vassallus, tunc enim in proban-
8 da † immemorabili debet etiā includere, quod semper possedit vti vassallus, & Ecclesiam semper fuisse in possessione seruitiorum. Et hoc ideo est, quia illa possessio est qualificata, quòd vti Vassallus, secus est in probatione famę priuilegij, quæ est quid separatum à possessione; & ideo cessat illa regula, quòd qualitas requisita ad aliquem actum, debet adesse, & pro-

& probari de tempore, quo est necessaria ad illum actum: Quia hic non sumus in qualitate possessionis, sed in probatione præmtus separata, quia aliud est probare famam priuilegij, aliud probare possessionem immemorabilem.

Illud vero argumentum, quod si fama non probetur simul cum possessione remanet detentatio, quæ non sufficit, non concludit, quia
9 † testes deponentes de fama diuturna operantur, quòd rettò fuerit semper ista fama Ruin. cons. 143. n. 20. in fin. cum sequen. lib. 5. Cefal. cons. 56. n. 25. Et facit quod dicitur in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & æstiua,
10 quòd † probata possessione antiqua possum allegare titulum concessionis, & sic nõ requiritur probatio de tempore continuatæ possessionis verè, sed præsumptiuè, quod probatur per famam, benè Rolan. cons. 66. n. 48. lib. 2. Bellon. cons. 1. num. 6.

Successor singularis quando teneatur stare locationi factæ à prædecessore. Cap. XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Successor singularis non tenetur stare locationi facta à suo Prædecessore.*

2 *Limitatur in eo, qui non succedit in plenum ius auctoris sui.*

3 *Item in eo, in quem fit necessaria translatio, veluti per sententiam Iudicis.*

4 *Ius tertij in translatione, quæ fit per per Iudicem, semper reseruatum censetur.*

5 *Successor beneficij tenetur stare locationi facta à Prædecessore nomine Ecclesiæ, secus si fuerit facta nomine proprio.*

6 *Ampliatur, quamuis Prædecessor successorem obligauerit.*

7 *Item quamis annus, quo Prædecessor decessit, sit primus locationis, & conductor anticipate affictum soluerit, dummodo terræ nõ fuissent satæ, & fructus pendentes colligendum.*

8 *Venditor redimens rem alienatam cum pacto de retrouendendo tenetur stare locationi facta ab emptore, quamuis fuerit facta per plures annos, & num. 11.*

9 *Mulier locationi fundi dotalis per maritum factæ matrimonio soluto stare debet.*

10 *Dominus rei tenetur stare locationi factæ ab eo, qui habet plenam administrationem.*

12 *Successor singularis tenetur obseruare locationẽ Prædecessoris, quando in instrumento Conductor habet hypothecam, licèt non specialem, sed tantum generalem, & n. 14.*

13 *Iuramentum obligat præcisè ad obseruantiam.*

15 *Conductor ad continuãdam locationem cogitur, in illis casibus, in quibus successor singularis illi stare tenetur.*

16 *Dispositum in vno ex correlatiuis habet locum in alio.*

QVÆSTIO iuris est frequẽs apud Iudicũ subsellia, an successor singularis teneatur obseruare locationem factam à Prædecessore?
1 Et regulariter † non teneri est resoluendum per tex. in l. emptorem C. locati, Alex. cons. 118. lib. 5. & cæteri, quos refert Ant. Gomez. tom. 2. var. resol. cap. 3. n. 9. vers. item quæro.

Sed ista conclusio multas patitur limitationes, quas prosequitur idem Alex. in l. si filio familias. §. si vir in quinquennium, ff. solut. matr. Couar. lib. 2. var. resol. cap. 15. Tiraquel. de retract. conuent. §. 3. glos. vnica, n. 15. cum plurib. sequent. & nouissimè Caroc. de locat. & conduct. in tit. de singulare success. Ego tamen aliquas solum vtiliores, & à Rota approbatas in medium afferam.

Prima igitur limitatio est, vt nòn procedat,
2 † quando quis non succedit in plenum ius auctoris sui, exempligratia, si fuerit immissus in possessionẽ fundi ex Saluiano interdicto, quia cum non acquirat plenum ius in re, sed solum possessionem ad effectum percipiendi fructus, tenetur stare locationi: Ita fuit resolutũ in vna Romana Casalis, prima Iulij 1602. coram Ludouisio, per l. in venditione. §. 1. ff. de bon. auct. Iudic. possiden. qui tex. licet disponat in eo, qui mittitur in possessionem ex primo decreto, tamen Doctores ex eo formant conclusionem generalem, quòd successor singularis teneatur stare Colono, quando plenum ius in re non consequitur, vt scribit Aretin. cons. 159. sub num. 16. vers. si tamen rem locatam, Et ita quoque tenet Bart. in d. l. si filiofamilias. §. si vir in quingennium, sub nu. prim, vers. aut & non est constitutum, Salicet. in d. l. emptorem, sub n. 6. vers. aut conductor nullum ius, Abb. in c. querelam sub n. 8. vers. aut est successor singularis, ne Prælat. vic. suas;
* Ias. qui dicit * communem in l. diuortio n. 34. ff. solut. matrim. Guid. Pap. decis. 480. sub num. 5. vers. Tertio fallit.

3 Secunda limitatio est, vt dicta regula † non procedat in eo, qui succedit in ius alterius per sententiam Iudicis, quo casu non habet locum d. l. emptorem, vt per Bald. in cap.
11 quoniam frequẽter. §. fin. in fin. vt lit. non contest. Ias. in d. l. diuortio sub num. 34. solut. matrim. Abb. consil. 104. num. 6. Et hanc limitationem approbauit Rota in dicta causa Romana Casalis, quia in translatione, quæ
4 fit per Iudicem, semper † intelligitur reseruatum ius tertij, Bald. in d. l. emptorem, num. 5. Alex. in d. §. si vir in quinquennium, sub n. 7. versic. & ad hoc tendunt; Et istud est generale in quolibet singulari successore, in quem fit necessaria translatio, vt per Bart. & cæteros
* in d. l. diuortio, vbi Ias. num. 32. de * communi attestatur, & plures refert Tiraquel. de retract.

retract.conuent.§.3.glos.1.n.14.& 15. Rolan. cons.49.n.6. lib. 2. Quòd eo magis locum habet, quando bona fide non malitiosè prædecessor locationem fecit, quo casu sine difficultate procedit doctrina Cyni in d.l.emptorem. q. 3. n.6.vers.& tunc si antecessor.Paul.de Castr. in d.§.si vir in quinquennium.n.2. ver. sed certè & n.3. vers.& ratio quare,& ibidem Alex.n.1. circa fin.vers.istum tamen textum. Socin. Sen. cons.32.incip.Ex his,quæ superius n. 7. lib. 1. Rolan.d.cons.49.num.5.vers.pro cuius confirmatione,lib.2.Cagnol.in l.2.C. de pact. inter empt.& vendit.q.75.nu. 221. vers. retenta tamen opinione.

5 Tertia affertur limitatio, vt † non habeat locum in successore beneficij, quando locatio ab antecessore fuit facta nomine Ecclesiæ, vel pro eius vtilitate, quia tunc illa obseruanda est, licèt sit secus, quando fuit facta à Prælato nomine proprio, vt scilicèt fructus ad sui commodum conuerterentur, ità tenuit Rota in vna Anximana locationis die 24. Ianuarij 1590. coram Orano, per glos. Butr. Abb. & alios in c.fin.ne Prælat.vices suas, Alex. cons. 160. nu. 4.& sequen. lib. 6. Conar. var.resol. lib. 2.cap.15.n.6.in fin. Ratio diuersitatis est, quia contractus factus nomine Ecclesiæ non extinguitur per mortem Prædecessoris, sed quando est factus nomine proprio extinguitur: Nàm licèt Prædecessor possit locare ad modicum tempus, tamen cùm ius non habeat in fructibus, nisi vita sua durante, non potest per huiusmodi locationem successori præiudicare, l. si quis domum. ff. locat. Rot.decis.1. de locat.in nou. Bald. cons.255. lib.1. Socin. cons.34.n.4.lib.3.

6 Quod procedit, quamuis † successorem obligauerit, quia non propterea nomine Ecclesiæ contraxisse dicitur, Mohed. decis.271. in fin. Neque enim prædecessor potest obligare successorem, ex quo actio personalis in eum non transit, Put.decis.181. lib.1. Nec successor ius aliquod à Prædecessore recipit, Rota d.decis.1. de locat.in nouis.

7 Item procedit, quamuis † annus, quo prædecessor decessit sit primus locationis, & conductor anticipatè affictū soluerit, quia neque tunc successor dictæ locationi stare cogitur, cum imputare sibi debeat conductor, qui poterat mortem Prælati præuidere Card.cons.7. de locat. Imol. cons. 161. n. 9. in fin. Ferret. cōs.251.lib.1.Et ita tentū fuit in d. Auximana locationis, vbi tamen hoc fuit declaratum, nisi terræ fuissent satæ, & fructus pendentes de proximo colligendi, vt post Pedem. decis. 82. n.10.consuluit Menoch.cons.181.vol.2.

8 Quarta limitatio est, vt regula † non procedat in locatione facta per emptorem, qui rem habuit cùm pacto de retrouendendo, nàm venditor illi stare tenetur, quamuis redimat, vt fuit resolutum in vna Romana affictus 26. Aprilis 1589. coram Penia, per doctrinā Bald. in l.1.circa fin.n.3. vers. Item pone vendidi tibi fundum C. de iur. fisci. lib. 10. quam Doct. cōmuniter * sequuntur, Alex. in d.l.si filio familias.§.si vir in quinquennium.n.11.vers. itē fallit quando vendidi fundum.ff.sol.matrim.& ibidem Cuman. n.7. vers. si autem transferratur, Socin.cons.125.incip.visa narratione. n.3. vers.confirmatur.lib.1.Rolan.d.cons.49.nu.2. & sequen. lib. 2. Cagnol. in l. 2. n. 143. C.de pact.inter emptor.& vendit.Quam sententiam licèt expressè non amplectatur, non tamen reprehendit Tiraquel. de retract. conuent. §. 3. glos.1. n.14. vers.sed,& illud quærendum: Et satis eam probat tex.in d.l.si filio familias. §.

9 si vir in quinquennium, vbi mulier † locationi fundi dotalis per maritum factæ, matrimonio soluto stare debet, propterea quòd translatio, quæ fit in eam est necessaria, non voluntaria, vt notat Alex.ibidem.n.1.vers.nam trāslatio, glos.in d.l.diuortio. ff.solut. matrim.Cyn.Salicet.& alij in d.l.emptorem.C. locat. quæ ratio militat etiam, cùm quis redimit rem virtute conuentionis: Nam licèt ab initio cōuentio inter partes voluntariè fuerit facta, nihilominus, quia contractus postquam facti sunt necessarij efficiuntur, trāslatio quæ fit in venditorem necessaria dicitur, ad tex.in l.sicut.C. de action.& obligat.& in l. in commodato. 9. sicut.ff.commodati.Accedit etiam, nàm quan-

10 dò † quis habet plenam administrationem rei alienæ, rē locare potest, itaut rei dominus locationi stare teneatur.l.si tutelæ. ff.de admini str.tut.Cyn.in d.l.emptorem.n.6.q.3. vers.aut habuerit solidam rei administrationem, quem alij cōmuniter * sequūtur.C.locati.Socin.Sen. cons.32.n.7.vers.quinto probatur,lib.1.Rolan. d.cons.49.n.7. vers. hinc etiam videmus lib.2. Vnde cum emptor, qui fecit pactum de retrouendendo, quamdiù venditor non redimit, plenam rei administrationem habeat, & locare possit, sequitur quòd eius locationi venditor stare cogatur: Præsertim cùm videatur facta de voluntate ipsius venditoris, qui locationi rei suæ saltèm tacitè consensisse censetur. l. si vir vxori. ff. de præscrip. verb. quæ fuit ratio Baldi in d.l.1.n.35.C. de iur fisci.lib.10.Alex. in d.§.si vir in quinquennium. n.10. Maximè, quia si noluisset dictam locationem fieri, à principio id exprimere,& in pactum deducere potuisset.

Extenditur hæc limitatio, vt locum habeat

11 etiam si locatio † fuerit facta per plures annos, nam dictum Cagnoli in d. l. 2. C.de pact. inter empt.& vend.q.75.n.221. vers.2.limit.& Hieron. Gabr. cons.68. lib.1.quòd sententia Baldi sit intelligenda de locatione ad vnum annum facta, fuit reprobatum à Rota in d.Romana affictus coram Penia, & fuit dictū Baldi sententiam sine restrictione ad locationē vnius anni procedere, cùm tex.in d. §.si vir in quinquennium, qui ad contrariam opinionem probandam affertur, pro ea non faciat: Nam ibi. vnius anni sit mentio, non quia maritus precisè stare teneretur locationi magis pro anno, quam

quàm pro quinquennio. Sed quia contigit matrimonium extitisse per annum post locationẽ, & ideò cum maritus fructus percepisset, non erat quòd illi caueretur pro tempore, pro quo nullum damnum sustinere poterat.

Quinta limitatio est, vt regula d.l. emptorẽ,
12 non procedat, quando † conductor habet hypothecam pro obseruatione contractus. l. si creditor. §. vltimo. ff. de distract. pign. Bart. in d. l. emptorem. n. 2. Salicet. sub n. 6. vers. aut conductor ius vtilis dominij, Paul. de Castr. in d. l. si filio familias. §. si vir in quinquẽnium, sub n. 4. vers. & ideò cum hodiè, vbi etiam Roman. sub n. 13. vers. fallit, 2. ff. solut. matrim. Angel. cons. 2. n. 12. Alex. cons. 118. n. 10. lib. 5. Abb. in d. c. quærelam, sub n. 8. vers. & per hoc datur bona cautela, ne Prælat. vic. suas, Ias. in l. quoties. n. 29. C. de rei vendic. Marsil. singulari 321. Guid. Pap. q. 480. sub n. 5. vers. secundò fallit. Præsertim stante iuramento, quod præcisè
13 obligat † ad obseruantiam, vt post Ant. de Butr. in c. fin. ne Prælat. vic. suas tradit Socin. cons. 90. n. 2. lib. 4. Grat. cons. 95. in fin. lib. 1. & fuit dictum in vna Romana retractus 8. Iunij 1588. coram Cardinale Mantica, & in alia Romana Domus 5. Nouembris 1597. coram Cardinale Pamphilio.

Quæstio tamen est multum controuersa,
14 vtrum in hoc casu † requiratur specialis, vel sufficiat generalis hypotheca, & quòd sufficiat
* generalis * cõmuniter dicunt Ioan. de Amic. cons. 113. n. 5. Negusan. de pignor. in 2. par. princ. in 1. membr. sub n. 6. Grat. d. cons. 95. n. 12. Ferd. Osasch. in repetitione l. filius familias. §. Diui. n. 441. ff. de legat. 1. Gozad. cons. 100. sub n. 24. Roder. in l. post rem iudicatam in 1. limit. n. 18. ff. de rei vendic. & hanc sentẽtiam amplexa fuit Rota in allegata Romana Casalis, coram Ludouisio, In qua fuit dictum eam sine scrupulo dubitationis procedere, vbi adest iuramentum, quod habet vim specifici consensus. Io. de Amic. d. cons. 113. n. 12. Crot. in d. §. Diui sub n. 97. vers. & ista Conclusio tãto magis, &c. Gozad. d. cons. 100. n. 24. in fin. Socin. Iun. cons. 129. n. 31. lib. 2.

Præterea illud admonitum te esse volo, quòd
15 vbicunque successor † locationi stare tenetur, conductor quoque ad illius continuationem cogi potest, l. qui fundũ. ff. locat. Abb. q. 3. n. 16. vers. in alienatione, Bursat. cons. 101. n. 8. lib. 1. Cefal. cons. 255. n. 25. Gabr. cons. 68. n. 4. lib. 1. Surd. cons. 331. n. 19. Et ratio est, quia locator, & conductor sunt correlatiua, ideò dispositum
16 in † vno habet etiã locũ in alio, latè Bec. cons. 45. n. 23. cum alijs per Surd. decis. 62. n. 5.

In priuilegijs decimarum, quæ laicis conceduntur, An sit necessaria specialis derogatio Concilij Lateranensis, vel Conciliorum generalium. Cap. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Derogatio specialis Concilij Lateranensis, seù Conciliorum generalium est necessaria in priuilegijs decimarum laicis concessis, nec sufficit clausula, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, etiam si in fine sit clausula, quorum tenores. & n. 4.*

2 *Constitutio, c. prohibemus, de decimis, nè laici possint habere, nec in alios transmittere decimas spirituales, non est simpliciter Papalis, sed Conciliaris.*

3 *Concilium Lateranense habet decretum irritans, & clausulam derogatoriam voluntatis ad quasuis alias sequentes dispositiones contrarias.*

5 *Decretum irritans, & clausula derogatoria, de qua in Concilio Lateranensi, ligat ipsum Papam ex quadam protestatione contraria voluntatis, itaut, nisi specialiter deroget dictæ protestationi, priuilegium decimarum laicis concessum sit nullum ex defectu voluntatis, & n. 7.*

6 *Dispositio sequens, quæ de præcedenti clausula derogatoria mentionem non facit, & illam expresiè non tollit, non valet.*

8 *Clausula, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, non intelligitur de aditis in Concilijs generalibus, sed de aditis per solum Papam.*

9 *Clausula, quorum tenores non ampliat constitutiones Papales ad constitutiones conciliares, de quibus nullum verbum factum fuit, præsertim si hæc clausula habeat alia intermedia, videlicet, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs, & statutis, quorum tenores. &c. & n. 10.*

11 *Concilio Tridentino non fit derogatio aliqua specialis, sed sufficit, quòd materia sit contraria dispositioni dicti Concilij.*

12 *Decretum irritans, & clausula derogatoria non ligant Papam in materijs Concilij Tridentini.*

FREQVENTER in iudicijs dubitari consueuit, An in priuilegijs Apostolicis decimarum, quæ laicis conceduntur sit necessaria specialis derogatio Concilij Lateranensis, seù Conciliorum generalium?
1 Et necessariam † esse, resoluendum est, licèt in priuilegijs apponatur clausula, nõ obstantibus Cõstitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis & in fine sit clausula. (Quorũ tenores. &c.) Si-
2 quidẽ † dispositio, ne laici possint habere, nec in alios transmittere decimas spirituales non est simpliciter Papalis, sed Conciliaris, prouueniens ex dicto Concilio Lateranẽsi generali, vt patet in 3. volumine Concilium sub Alexandro III.

Et licèt illud sit redactum in corpore iuris, vt in cap. prohibemus, de decim. & in alijs constitutionibus Papalibus, nihilominus illæ constitutiones proueniunt ex dicto Concilio generali, vt patet ex inscriptione, Henric. Boluc. in cap. quamuis num. 4. de decim. Ripa post alios in cap. primo, num. 4. de iudic. & non fuit alteratum, nec effectum nouum ius Papale, sed præseruatũ ius conciliare generale, l. ius Ciuile, & ibi notatur, de iustit. & iur. Bart. in l. Episcopale C. de Episcop. audien. Abb. in cap. 1. in vltimo notabili, de pact. & in cap. 1. n. 5. de sponsal. Dec. cons. 3. n. 8. Iacob. de Concil. fol. 294. art. 13. & 18.

3 Cum igitur Concilium † huiusmodi habeat decretum irritans, & clausulam derogatoriam voluntatis ad quasuis alias sequentes dispositiones contrarias, secundum doctrinam Archid. in cap. 1. num. 2. de constit. in 6. quam totus mundus amplectitur, vt ait Gomez. ibi num. 178. Felin. in cap. nonnulli col. 3. de rescript. & communem * dicit Paris. cons. 68. num. 404. lib. 4. Gemin. cons. 36. col. fin. vers. præterea, & cons. 44. Socin. cons. 65. col. fin. lib. 3. & Iacob. de Concil. d. art. 13. &
4 18. fol. 294. Sequitur, quòd in priuilegijs † decimarum, quæ laicis conceduntur sit specialiter derogandum d. Concilio Lateranensi, seu Concilijs generalibus, alias priuilegia non valent, Archid. in d. cap. 1. de cõstit. in 6. Oldrad. cons. 326. post princ. & cons. 328. in princ. Bald. in l. humanam in tertio notab. C. de leg. Roman. cons. 436. n. 11. in fine, Felin. in d. c. nonnulli col. 3. sub n. 2. vers. & nota, de rescript. Alex. cons. 122. num. 9. lib. 4. Dec. in rubr. de constit. in 2. lect. in fine, & in cap. prudentiam n. 15. de offic. deleg. Sarnen. in procem. regul. quæst. 5. n. 9. Capitaquen. decis. 176. lib. 1. in impress. & tenuit Rota coram Robusterio in Vlixibonen. decimarum 5. Nouembris 1574. & in vna Oriolen. decimarum sub die 8. Februarij 1588. coram Orano, quæ loquitur in terminis d. cap. prohibemus, de decimis.

5 Decretum enim † irritans, & clausula derogatoria, de quibus in dicto Concilio ligant ipsum Papam ex quadam protestatione contrariæ voluntatis: Præsertim vbi solus Papa per viam priuilegij, seu rescripti particularis procedit: Vnde si Papa specialiter non deroget præambulæ protestationi, actus est nullus ex defectu voluntatis, Gemin. in cap. statutum, vbi etiam Franc. Prob. & alij, de præben. in 6. idem Gemin. Anchar. & alij in c. quædam eod. tit. & lib. Glossator super regul. Cancel. 27. vers. ex qua sequitur, Socin. cons. 217. colum. fin. vers. sed quando prædicta cessarent lib. 3. Paris. cons. 37. col. 11. vers. secundo, quia
6 lib. 4. Et sequens † dispositio, quæ de præcedenti clausula derogatoria mentionem non facit, & illam expresse non tollit, non valet d. cap. nonnulli, de rescript. l. si quis, in princ. de leg. 3. cum alijs per Federic. de Sen. cons. 233. per totũ Paris. cons. 42. n. 15. vers. præterea, cum sequen. lib. 4. Silu. de benefic. par. 3. quæst. 14. num. 7. vsque ad fin. Cassad. super regul. decis. 38. per totam, præsertim in fine.

Non obstat, quòd non videatur necessaria derogatio d. Concilij, ex quo laici non sunt incapaces decimarum spiritualium, quando habet priuilegium Apostolicum, quia hoc procedit, vbi priuilegium est validum, & cum derogatione dicti Concilij, vel saltem Conciliorum generalium, alias secus, l. 4. §. condemnatum, de leg. 3. Sarnen. in reg. de annali, quæst. 14. n. 13. Nam, vt supra dictum est, Concilium Lateranense celebratum auctoritate Papæ nõ præseruat expresse auctoritatem Sedis Apostolicæ, imò habet decretum irritans, & clausulam derogatoriam contrariæ voluntatis ad sequentes dispositiones in contrarium factas,
7 & ligat † etiam ipsum Papam, vbi non deroget specialiter dicto decreto; & propterea requirit specialem mentionem, aut specialem derogationem dictorum Conciliorum generalium, quæ si non apponatur, priuilegium remanet inualidum ex defectu voluntatis Papæ, & laici pariter remanent incapaces, cap. pen. de Capell. Monachorum, cap. eam te, de ætat. & qualit. cap. nonnulli de rescript. Oldrad. consil. 326. post princ. Cassad. d. decis. 38. in fine.

Non etiam aliquid facit clausula, Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, quia si non fiat expressa mentio saltem in genere de Concilijs generalibus,
8 hæc † clausula generalis de Constitutionibus Apostolicis non intelligitur de æditis in Concilio generali, sed de æditis per solum Papam, vt per omnes antea allegatos, iuxta opinionem Archidiaconi in dict. cap. 1. de constitut. in 6. & clausula, (quorum tenores, &c.)
9 hoc in casu non ampliat † constitutiones Papales ad Constitutiones Conciliares, de quibus nullum verbum supra factum fuit, Dec. consil. 144. num. 7. vers. non obstat dum Papa, Gabr. de clausul. conclus. 5. num. 17. & tenuit Rota inter Miscellan. decis. 34. propter illud verbum (quorum) quod est restrictiuum ad expressa, Bart. in l. hoc articulo num. 7. ff. de hæred. Instit.

Et istud præsertim obtinet, quando hæc clau-
10 sula † habet alia intermedia, vtputa, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs, & statutis alicuius Regni, vel Ciuitatis, quorum tenores, &c. tunc enim non censetur apposita solum ad cõstitutiones Apostolicas, sed etiam ad dicta priuilegia, & statuta; Maximè stante notorio stylo, quòd vbi fit derogatio Conciliorum generalium non dicitur solum de constitutionibus Apostolicis, sed additur, & Concilijs generalibus, & prouincialibus, &c.

Vltimò non obstat, quòd Concilio Triden-
11 tino non fit derogatio aliqua specialis, sed sufficit, quòd materia sit contraria dispositioni dicti Concilij; quoniam responde-

tur,

tur; quòd ab illo valde differunt Concilium huiusmodi Lateranense, & alia generalia Concilia, quæ expresſè non reſeruarunt Sedi Apoſtolicæ liberam diſpoſitionem, prout fecerunt Patres in ſpecie, & in genere in Con-
12 lio Tridentino: Ideo non † poteſt dici, quòd decretum irritans, & clauſula derogatoria ligent Papam in materijs dicti Concilij, & ſic non eſt mirum, ſi non ſit alia derogatio.

Clauſula quam, & quas, &c. in commiſſione appoſita quid operetur, ex ſententia Rotæ non ineleganter explicatum. Cap. XX.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula quam, & quas, habet, mouet, &c. operatur, vt poſſit deduci omne ius, & omnis actio competens etiam per viam querelæ, præſertim quando additur clauſula (cauſa, & occaſione præmiſſorum) vel clauſula (rebuſquè alijs, &c. aut quando additur clauſula (cum omnibus incidentibus).*

2 *Operatur dictũ effectũ, etiam quãdo extat in cõmiſſione appellationis, et appellatio fuit interpoſita à ſententia lata ſuper aliquo iure particulari, & non ſuper omni iure competenti.*

3 *Si ſit reſtricta de, & ſuper præmiſſis, ſtat reſtrictiuè, nec extenditur, vt comprehendat omne ius competens.*

4 *Operatur ſtante generalitate commiſſionis, vt ſucceſſiuè poſſint plura remedia, quamuis inter ſe contraria intentari.*

5 *Item, quòd licèt in prima inſtantia fuerit actũ ad obſeruantiam contractus, tamen in ſecunda poſſit agi de nullitate.*

6 *Item operatur, quòd Iudex poſſit procedere prout in prima, etiam ſi nulla præceſſerit ſententia, nec appellatio.*

7 *Regula cancellariæ 36. prohibens appellationes ante diffinitiuam ſententiam, illaſquè vna cum commiſſionibus, & omnibus inde ſequutis annullans, ſecundum Rotam procedit in caſu ſimplici appellationis, nõ autem quando per clauſulam, quam, & quas, &c. non ſolum cauſa appellationis, ſed etiam negocij principalis committitur.*

8 *Clauſula quam, & quas, &c. operatur, quòd non conſtito de appellatione, vel cauſa deſerta, Iudex poſſit pronunciare prout in prima, maximè ſi adſit clauſula, vna cum toto negocio principali.*

9 *Item operatur, vt is contra quem eſt impetrata commiſſio, poſſit procedere prout in prima.*

10 *Commiſſio efficitur communis poſt præſentationem, & citationem aduerſarij ad dicendum contra, & non ante.*

11 *Reſcriptũ priuatam vtilitatẽ reſpiciens ante citationẽ partis aduerſæ non operatur, quo minus impetrans poſſit pœnitere, & eo non vti.*

12 *Item non operatur, vt inuito impetrante aduerſarius eo vti poſſit, etiam ſi reſcriptum contineat aliquod priuilegium ad fauorem, et commodum tertij.*

13 *Clauſula quam, & quas operatur, quòd tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe ſimiliter poſſit procedere prout in prima inſtãtia, dummodo à prima ſententia non appellauerit, ſecus ſi appellauit, & n. 16.*

14 *Tertius appellando, & opponendo de nullitate, & iniuſtitia primæ ſententiæ, cenſetur facere acta illucuſquè facta ſua, & quòd prima ſententia illum afficiat.*

15 *Quamuis veniat principaliter ad deducendum ius ſuum, non intelligitur venire tanquàm in prima inſtãtia, ſecundum opinionem Rotæ contra Felinum.*

17 *Clauſula quam, & quas, operatur, vt deſerta appellatione poſſit pronunciari tanquam in prima, quando appellatio eſt interpoſita ab interloquutoria, vel à diffinitiua ſuper aliquo incidenti, ita quod non diffiniat totum negocium principale, ſecus quando eſt interpoſita à diffinitiua reſpiciente totum ipſum negotium principale.*

18 *Operatur duntaxat ſi pars ea vtatur deducẽ do ius ſuum ad ſpeciem, vel faciendo citare ad dicendum contra Commiſſionem, & ad libellandum, & ſeruando alios terminos ſubſtantiales prout in prima, ſecus ſi ea non vtatur, vel ſe reſtringat ad aliquod ius particulare.*

19 *In commiſſione appellationis poſita non operatur, vt poſſit procedi prout in prima, actis non tranſportatis, ſecus ſi ſit poſita in diuerſa commiſſione, & n. 21.*

20 *Tranſportatio actorum non eſt neceſſaria, niſi in cauſis appellationum.*

QVIA vt plurimum cauſæ tàm in Curia, quàm extra per ſignaturam cõmittuntur cum clauſula, quam, & quas habet, mouet, &c. non inutile viſum fuit, quid illa importet, præſertim ſecundum ſtylum Rotæ explicare.

1 In primis itaquè clauſula hæc † operatur, vt iuriſdictio non cenſeatur reſtricta ad expreſſa, ſed poſſit deduci omne ius, & omnis actio cõpetẽs, Sarnen. in reg. de infirm. q. 34. n. 4. Achil. deciſ. 14. de reſcript. & deciſ. 22. num. 2. de appellat. Rota diuerſ. deciſ. 254. nu. 1. par. 1. & ita quoque fuit dictum in vna Nullius de Carettis 13. Nouemb. 1587. coram Comitulo; Idque præſertim obtinet, quando additur clauſula, cauſa, & occaſione præmiſſorũ, vt fuit dictum in cauſa Sarſinaten. fideicommiſſi, 4. Iulij 1584. corã Cardinale Seraphino, & in Mediolanen. Capellaniæ 3. Iulij 1595. coram Cardinale Pamphilio, vel clauſula rebuſque alijs, &c.

Cæsar de Graff. decis. 1. num. 3. & 4. de iudic. & Rota tenuit in dicta Mediolanen. Cappellaniæ, & in Perusina hæreditatis, 26. Octobris 1601. coram Cardinale Pamphilio. Idem est quando additur clausula, cum omnibus incidentibus, &c. vt fuit resolutum in vna Placentina aquarum, 8. Martij 1596. coram Cardinale Arigono.

Primò amplia, vt hic effectus locum habeat,
2 etiam † si talis clausula extet in commissione appellationis, & appellatio sit interposita à sententia lata super aliquo capite particulari, & non super omni iure competenti, prout resolutum fuit in vna Mantuana attentatorum prima Iulij 1583. coram fel. record. Clemente Papa Octauo tunc Auditore, quæ habetur inter impressas diuersorum decis. 187 num. 5. & 6. part. 2. & fuit etiam dictum in pluribus alijs causis, & plenè tradit Additio ad decis. Rotæ 23. num. 3. de rescript. in nouis.

Quod intellige verum, quando hæc clausula stat simpliciter, vel adduntur clausulæ de quibus supra, vel clausula vnà cum toto
3 negotio principali; Secus si sit † restricta, de, & super præmissis, quia tunc stat restrictiuè, nec extenditur, vt fuit resolutum in causa Calagnritana beneficij de Viena 29. Maij 1561. coram Caputaquen. vt in recollectis Cottæ, decis. 123.

4 Secundò amplia, vt procedat † etiam si remedia sint contraria, quia stante generalitate commissionis successiuè possunt plura remedia, quamuis inter se contraria, intentari, per l. mater decedens. ff. de inoffic. testam. Put. decis. 21. lib. 1. Rota diuers. decis. 257. num. 7. & 257. num. 5. part. 1. Et fuit dictum in illa Romana de Roncionibus, 1. Decembris 1596. coram Litta; Adeò quòd censetur per appellantem deductum omne remedium sibi competens, etiam per viam querelæ, vt fuit dictum in causa Salamantina Canonicatus 11. Februarij 1577. coram Cardi-
5 nale Blanchetto; Sic etiam licèt † in prima instantia fuisset actum ad obseruantiam contractus, nihilominus in secunda vigore huius clausulæ poterit agi ad nullitatem, Afflic. decis. 33. num. 2. & in his terminis fuit decisum per Rotam in allegata Placentina aquarum coram Cardinale Arigona, & de anno 1580. 12. Decembris in vna Senen. Pontis Arigij coram Cardinale Seraphino.

Alius est huius clausulæ effectus, vt illius vi-
6 gore Iudex † possit procedere prout in prima instantia, etiamsi nulla præcesserit sententia, nec appellatio, Peregr. decis 94. lib. 1. incipit; fuit conclusum, relata in impressis diuers. decis. 74. par. 3. lib. 2. & ita fuit tentum in vnà Romana Saluiani interdicti 14. Decembris 1598. coram Horatio Cardinale Lancellotto, in qua ad regul Cancell. 36. quæ expressè, prohibet appellationes ante diffinitiuam sententiam, illasque vnà cum commissionibus, & omnibus indè sequutis annullat, fuit respon-
7 sum, quòd cum † illa regula loquatur in casu simplici appellationis, non debet extendi ad casum istum, vbi per clausulam, quam, & quas, non solùm causa appellationis, sed etiam negocij principalis committitur, vt in terminis huius regulæ tradit Sarnen. de impetr. benef. vacan. per obit. familiar. Cardinal. quæst. 15. in fine.

8 Idem est † quotiescunque causa fuit deserta, quia etiam vigore huius clausulæ Iudex potest pronunciare prout in prima, maximè si adsit clausula vnà cum toto negocio principali, Ruin. cons. 114. lib. 4. Tholom. decis. 162. Rota decis. 187. num. 5. & 6. par. 2. diuersorum, Acchil. decis. 14. num. 1. & decis. 17. in fine, de rescript. Sarnen. d. quæst. 34. num. 4. Mohedanus decis. 6. de appellation. Caputaquen. in recollectis Cottæ decis. 123. & 127.

Primò amplia hunc effectum, vt locum
9 † habeat etiam ad fauorem illius, contra quem est impetrata commissio, nam is quoque poterit procedere prout in prima vigore huius clausulæ, postquàm commissio fuit effecta communis, Rota diuers. decis. 254. numer. 1. part. 1. & fuit dictum in vna Calaguritana spolij 5. Nouembris 1589. coram Cardinale Seraphino.

10 Efficitur autem † commissio communis post præsentationem, & citationem aduersarij ad dicendum contrà, & non antè: Quia communis * conclusio Doctorum est, quod impe-
11 trans rescriptum, † quod non publicam, sed priuatam respicit vtilitatem antè citationem possit pœnitere, & non vti: Quò fit, vt ne-
12 que aduersarius inuito † impetrante possit hu iusmodi rescripto vti, tum quia antè citationem non consideratur interesse eius, contra quem rescriptum impetratum est, tum etiam quia rescriptum, quod ad fauorem impetrantis principaliter est concessum, in eius odium, & præiudicium redundaret, l. quod fauore, C. de leg. ita firmat Hostien. in c. ex conquæstione, numer. 6. de restit. spoliat. quem ibi cæteri sequuntur, Ioan. Andr. nu. 5. vers. in fine quæro, Imol. sub numer. 9. Butrius numer. 12. vers. Hostiensis concludit, Ancharan. numer. 16. Ias. in l. 3. in princ. numer. 12. & ibi Riminald. numer. 31. quod quisque iur. Bald. in l. postquàm liti, num. 14. C. de pact. Felin. in rubr. de rescript. num. 3. Aretin. cons. 23. num. 3. post medium; Et hanc esse * communem attestantur Innocen. & Abb. in d. c. ex conquæstione, Dec. in d. l. 3. in fin. principij, & tenuit Rota in vna Salamantina pensionis 13. Ianuarij 1584. coram Bubalo, In qua fuit dictum hoc procedere, etiam si rescriptum contineat aliquod priuilegium non solum ad fauorem impetrantis, sed etiam ad commodum tertij, vt expressè tenet Anchar. in d. cap. ex conquestione, num. 9. & ibi Imol. num. 9. Hostien. colum. 9. in fin.

in fin. Ioan. Andr. colum. 2. in fine, Butr. in
13. Abb. num. primo.
13 Secundò amplia, vt † etiam tertius veniens
ad causam pro suo interesse possit vigore hu-
ius clausulæ procedere prout in primà, dum-
modo à prima sententia non appellauerit, se-
cus si appellauerit, & causam appellationis,
& nullitatis committi obtinuerit, quia cùm
ius appellandi, & dicendi de nullitate non
competat nisi illi, cui sententia obstat, & pro-
14 pterea appellando, † & opponẽdo de nullita-
te, & iniustitia primæ, censeatur voluisse fa-
cere acta illuc vsque sua, & quòd prima sen-
tentia illum afficeret, Achill. decis. 13. de
appellat. Put. decis. 71. lib. tertio, & fuit re-
solutum coram fel. record. Clemente Papa
Octauo in vna Cathaniensi legitimitatis 13.
Februarij, & septima Nouembris 1580. Se-
quitur, quòd committendo causam appella-
tionis cùm hac clausula, admittatur solùm
ad effectum numeri, vt possit prosequi iudi-
cium tanquàm in secunda instantia, vt in ter-
minis fuit decisum in vna Montis Regalis Iu-
risdictionis 10. Iunij 1602 coram Cardinale
Mellino.

Nec obstat quòd quando tertius venit prin
cipaliter ad deducendum ius suum intelliga-
tur venire tanquàm in prima, vt per Felin.
in cap. cùm super sub num. 11. de re iudic. &
consequenter non faciat sententias suas: Quia
15 illud dictum † non tenetur, & alias fuit re-
probatum à Rota, vt per Put. dict. decis. 71.
lib. 3. Tertius enim potest duplici via insiste-
re, vel committendo causam nouam tanquàm
in prima instantia, & in hoc casu est inchoan-
dum nouum iudicium, Vel appellando, &
16 dicendo de nullitate, & in hoc † casu facit
sententias suas, quia aliàs ius appellandi, &
dicendi de nullitate ei non compereret, vt
fuit latè deductum in causa Corduben. Sta-
tutorum 24. Iunij 1590. coram Cardinale
Seraphino, & ideò imputet sibi tertius, si hanc
secundam viam elegit.

Declara modo supradictum effectum, vt
17 deserta † appellatione vigore huius clausu-
læ possit pronunciari tanquàm in prima, quan
do appellatio est interposita ab interlocuto-
ria, vel à diffinitiua super aliquo incidenti,
ita quòd nõ definiat totum negocium princi-
pale. Quibus in casibus negocium principale
est omninò diuersum à causa appellationis;
Et ideò illa deserta potest Iudex procedere,
& pronunciare super negocio principali: Se-
cus vero, quando appellatio est interposita à
diffinitiua respiciente totum negocium prin-
cipale, nam tunc deserta appellatione senten-
tia transit in iudicatum, & Iudex remanet si-
ne iurisdictione, & clausula nihil operatur,
quoniam hoc casu negocium principale nihil
differt ab eo, quod in causa appellationis con-
netur; Et sic sicut in casu appellationis nul-
la est iurisdictio, ita, & in negocio principa-
li Ægyd. decis. 117. num. secundo, versic. &
per hoc. & decis. 236. in fine, Mohed. dict. de-
cis. 9. de appellat. Paleot. decis. 45. & 67.
aliàs 399. num. 3. & 4. & decis. 421. lib. 3.
par. 3. diuers. Caputaquen. decis. 71. lib. 1.
in manuscriptis.
18 Secundò declara procedere, si pars † vta-
tur hac clausula deducendo ad speciem ius
suum, & faciendo citare ad dicendum contra
commissionem, & ad libellandum, & seruan-
do alios terminos substantiales prout in pri-
ma: Secus si ea non vtatur, vel se restringat
ad aliquod ius particulare, vt per Caputa-
quen. decis. 125. num. 2. par. 3. & fuit di-
ctum in causa Florentina damnorum, & in-
teresse 9. Decembris 1585. coram Cypsio, &
in vna Legionen. præstimoniorum 16. Ianua-
rij 1595. coram Cardinale Pamphilio.

Tertiò declara locum habere, dummodò
19 † acta fuerint transportata, quia illis non
transportatis hæc clausula in commissione ap
pellationis posita non operatur, quemadmo-
dùm Rota tenuit in multis causis, & præser-
tim in vna Calagurritana iuris votandi 25.
Maij 1586. coram Cardinale Blanchetto, &
in vna Vicentina Cantoriæ 10. Iunij 1602. co-
ram Corduba.

Aliquoties tamen Rota in hoc variauit,
vt in Astoricensi Prioratus. 18. Decembris
1598. coram Cardinale Seraphino, & in vna
Melitensi bonorum 28. Maij 1597. coram
Litta; in qua fuit dictum, quòd si pars con-
tentabatur, vt cum actis, de quibus in regi-
stro tanquam in prima cognosceretur de iu-
stitia causæ, poterat ad vlteriora procedi si-
nẽ transportatione actorum, cum commissio
20 esset ampla, & transportatio † non sit neces-
saria, nisi in causis appellationum, vt patet ex
lectura Concilij Tridentini Sess. 24. cap. 20.
versic. præterea, de reformat. Et fuit resolu-
tum in illa Conchen. limitum 17. Iunij 1596.
coram Cardinale Pamphilio, sequendo decla-
rationẽ Illustrissimorũ interpretum dicti Con-
cilij. Et hæc opinio mihi magis placet, quan-
do clausula hæc non est posita in commissio-
21 ne appellationis, sed † in alia diuersa, vt in
casu qui euenit de facto, & ita fuit decisum
in Toletana Parochialis 20. Iulij 1592. coram
Penia; Vbi cum pro parte Francisci dell'A-
quila opponeretur, quòd acta coram Sego-
uiense non essent transportata, fuit hæc op-
positio sublata ex eo, quòd duæ aderant in
actis commissiones pro Melchiore de Cana-
les: Prima super iactationibus cum clausula
quam, & quas, &c. in prima instantia, in qua
agebatur de nullitate resignationis factæ in
Curia: Secunda appellationis à decreto of-
ficialis Segouien. executoris deputati in lit-
teris resignationis, qui decreuerat Franci-
scum immittendum in possessionem dictæ pa-
rochialis: Vnde cùm Melchior procederet vi-
gore primæ commissionis, & peteret pronun-
ciari prout in prima, nec veniret in gradu ap
pellationis à decreto Segouien, fuit dictum

quòd non erat necessarium acta coram illo transportare.

Alia in materia huius clausulæ legere poteris in additione ad decis. 23. de rescript. in nouis, quam videas, quia omnia referre non est mei instituti.

Quando sit rescribendum cum clausula sine retardatione solutionis pensionis. Cap. XXI.

SVMMARIVM.

1 *Clasnla (sine retardatione solutionis pensionis) datur per Signaturam qnotiescnnqne titnlaris agere vnlt contra pensionarium super inualiditate, siue excessiuitate pensionis.*

2 *Item datur, quamuis pensionarius non existat in quasi possessione exigendi.*

3 *Item datnr, quamuis ad fauorem pensionarij in spolio iudicatum fuerit.*

4 *Item, licèt pensionarius transtulerit pensionem, & titularis dicat non rectè translatam fuisse.*

5 *Item datur quando tertins habet pensionem super eodem beneficio, & petit committi causam nullitatis prioris pensionis, & vult pro suo interesse impedire executionem, & si iste tertius allegaret paupertatem primi pensionarij, & timeret ne in casu succumbentiæ is vteretur cap. Odoardus, additur in commissione, præstita per eum idea cautione.*

6 *Item datur lata prima sententia in Curia super nullitate pensionis contra pensionarium existentem in quasi possessione exigendi, vbicumque titularis prosequendo eius appellationem petit committi causam in alta instantia.*

7 *Non datur, quando ex ventre litterarnm oritur exceptio, per quam constat de non iure pensionarij.*

8 *Debitnm sub conditione non dicitur debitum.*

9 *Clausula sine retardatiane, &c. non datur, quando pensio est reseruata sub modo cum decreto irritanti, vel clausula annullatiua,*

10 *Datnr si pensionarius sit in quasi possessiane exigendi, non obstante, quòd exceptio oriatur ex ventre Bulla.*

11 *Non datnr, qnando pensio ab inferiore à Papa reseruata fuit, nisi Apostolica auctoritate reseruata esset vel pensionarius esset in quasi possessione exigendi, & n. 13. & 14.*

12 *Inferior non potest pensiones imponere, nisi certis casibus, & ex causa legitima, nec perpetuò.*

13 *Clausula sine retardatione, &c. non datur, vbi pensionarins stetit per longum tempus, quòd non petijt pensionem, dummodo potuerit agere, & neglexerit, secns si non potuit agere.*

16 *Item non datur, qnando pensio est imposita super plnribus beneficijs, quæ postea deuenerunt ad manus diuersarum personarum, et vna vult agere super nullitate.*

17 *Item non datnr, quando ille in quem translata est pensio, in alinm eam transtulit de solo consensu beneficiati, secus si vigore facultatis litterarum Apostolicarum.*

18 *Debitor, qui consensit reseruationi pensionis iuramento præstito, & præmissa obligatione in forma Cameræ, non potest prætextu inopiæ vti benenefitio cap. Odoardus, vel alio simili remedio pauperibus concesso.*

19 *Quando pensionarius via executiua egit pro pensione, & obtinuit, si titularis appellat, commissio non datur, nisi cum clausula sine præiudicio legitimæ executionis, si iudex ritè, & rectè processit, secus si excessit modum in executione, quia tunc appellatio admittenda est.*

COMMVNIS regula, & praxis Signaturæ in causis pensionum Ecclesiasticarum hæc est, quòd vbi titu-
1 laris agere † vult contra pensionarium super inualiditate pensionis, siue illius excessiuitate rescribatur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) quæ clausula ponitur duplici ratione: Prima est ad obuiandum fraudibus, & malitijs soluere recusantium; Altera est propter honorem Papæ, ne scilicet eius litteræ, in quibus pensio mandatur solui, careant obedientia, Staphil. de lit. inst. §. in primis num. 84. Gigas de pens. quæst. 35. in fine, & quæst. 62. num. 12. Vestr. in praxi lib. 3. cap. vltimo, num. primo, & fuit dictum in vna Cusentina pensionis 6. Nouembris 1596. coram Corduba, & in vna Romana pensionis sub die 18. Iunij 1597. coram Cardinale Pamphilio.

2 Primò amplia, quia datur † hæc clausula etiam pensionario non existenti in quasi possessione exigendi: Nam ad hunc effectum possessio dumtaxat requiritur, quando non sunt expeditæ litteræ; illis autem expeditis possessio non est necessaria, sed solum ob earum reuerentiam ad præstationem pensionis proceditur, vt fuit dictum in vna Romana pensionis 28. Martij 1576. coram Cardinale Blanchetto, quæ habetur inter impressas diuers. decis. 301. par. prima. Idem fuit resolutum in vna Tarraconen. pensionis 29. Aprilis 1396. corã Cardinale Seraphino, & in vna Lauden. pensionis 29. Martij 1599. coram Penia.

3 Secundo amplia; Nam † hæc clausula apponitur etiam in commissione appellationis à sententia lata in spolio, licèt ad fauorem pensionarij iudicatum fuerit, cum in iudicio spolij concurrant omnes rationes, propter quas ea dari consueuit, vt fuit dictum in vna Brixien. pensionis 21. Maij & 29. Nouembris, 1599. coram eodem Penia.

Ter-

4 Tertiò amplia; Quia † si pensionarius trãstulerit pensionem, quam vigore facultatis litterarum transferre poterat, & titularis dicat eam non rectè translatam fuisse, & petat committi causam super nullitate, datur hæc clausula, licèt translatarius nunquam pensionem perceperit, dummodò tamen transferrens fuerit in quasi possessione exigendi. Ant. August. de pens. tit. de translat. vers. clausula sine retardatione. n. 3. & fuit dictum in causa Bononien. pensionis 17. Maij 1593. coram Cardinale Mellino.

5 Quartò amplia, etiam † si tertius habeat pensionem super eodem beneficio, & petat cõmitti causam nullitatis prioris pensionis, quia si vult pro suo interesse tanquam tertius impedire executionem, iux. not. in c. veniens, il secondo, de testib. & in c. super, de re iudic. datur clausula, sine retardatione solutionis prioris pensionis: Et si iste tertius allegaret paupertatẽ primi pensionarij, & timeret, ne in casu succumbentiæ is vtrerefur: c. Odoardus, de solut. vel alio iuris remedio pauperibus concesso, adderetur, Præstita per eum tertio idonea cautione, iuxtà l. is à quo. ff. de rei vendic. quæ habet locum etiam in beneficialibus, vt per Abb. & alios in d. c. veniens, de testibus.

Quintò amplia; Nam datur hæc clausula

6 etiam lata † prima sententia in Curia super nullitate pensionis cõtrà pensionarium existentem in quasi possessione exigendi, quando titularis prosequendo eius appellationem petit committi causam in alia instantia non obstãte Clement. vnica, de sequestr. poss. & fruct. quæ in pensionibus locum non habet, vt per Gig. de pens. q. 46. præsertim si iniustitia sententiæ, vel nullitas ex tribus proponeretur, glos. fin. in fin. & Doct. in d. Clem. vnica; Aut pensionarius per triennium pacificè pensionem exegisset Cassad. decis. 4. in princ. eod. tit. & decis. 6. n. 9. & 13. super reg.

7 Econtrà verò limita, vt † hæc clausula non detur, quandò ex ventre litterarum oritur exceptio, per quam constat de non iure pensionarij, Bart. in l. 1. §. & parui. ff. quod vi, aut clam. Veluti si pensio reseruata esset sub conditione, sicuti etiam Rota intelligit, vt in illa Compostellana pensionis 11. Maij 1588. coram Cardinale Seraphino: Hoc etenim casu non verificata conditione, titularis non cogitur

8 soluere, quia debitum † sub conditione non dicitur debitum. l. si cui fundo, ff. de condit. & demonstrat. Ideò non datur hæc clausula, sed committitur causa cùm retardatione, constito ex eisdem actis de bono iure titularis, & de non iure pensionarij, vt per Sarnen. in compend. signat. n. 84. vers. & est aduertẽdum, Ant. Aug. de clausul. sine retardatione, in princip. Cassad. decis. 10. n. 8. de rescript. Gig. de pens. q. 85. n. 10.

9 Amplia idem esse, quamuis † pensio esset reseruata sub modo cùm decreto irritanti, vel clausula annullatiua, vt in exemplo quod euenit de facto; & ita fuit decisum in Signatura. Data erat facultas in litteris transferendi pẽsionem, dummodo translatio denunciaretur soluenti intra certum tempus, aliàs translatio esset nulla: Is in quem dicebatur facta translatio, petebat pensionem, Debitor negabat sibi fuisse intimatam translationem in tempore, fuit data commissio causę sine dicta clausula, eo quia exceptio oriebatur ex ventre Bullæ, vt per Sarnen. in loco supra citato vers. & per prædictam, Cassad. d. decis. 10. n. 8. da rescrip. Gig. d. q. 85. n. 9.

10 Sublimita: Nam † si pensionarius esset in quasi possessione exigendi hæc clausula apponeretur non obstante conditione litterarum; Quia exceptio oriens ex ventre Bullæ non impedit huiusmodi rescriptum, quando adest quasi possessio exigendi, cum hoc casu titularis per solutionem videatur releuasse pensionarium ab onere iustificandi conditionem, vel modum fuisse impletum, saltèm ad effectum nè interim in sua exactione impediatur, Cassad. d. decis. 10. n. 8. de rescript. Vestr. in prax. lib. 3. cap. vlt. n. 1. Put. decis. 385. n. 4. lib. 1. Et fuit tẽtum per Rotam in vna Burgen. pensionis 19. Februarij 1596. coram Cardinale Blanchetto, & in vna Sabinen. pensionis coram Cardinale Mantica ibidem allegata.

Secundò limita, vt hæc clausula non apponatur,

11 quando † pensio ab inferiore à Papa fuit reseruata, qui regulariter non potest pen-

12 siones imponere, nisi certis † casibus, & ex causa legitima, nec perpetuò, vt in c. nisi essent, de præben. Caccialup. de pens. q. 4. Hoc enim casu cessat fauor litterarum Apostolicarum, & consequenter hæc clausula in commissione non apponitur, secundùm Staphil. de lit. iustit. §. in primis, n. 84. in fine, & voluit Sarnen. in d. compend. signat. n. 85. vers. & est aduertendum.

13 Sublimita primò; nisi † Apostolica auctoritate pensio esset reseruata, quia tunc Papa reseruasse censetur, Gig. de pens. quæst. 85. in fine.

14 Secundò sublimita, nisi † fortè pensionarius esset in quasi possessione exigendi, quia tunc daretur hæc clausula ex alio capite, ne scilicet pensionarius possessione sua priuetur cõtra iuris debitum, aliàs posset agere spolio. Ita Vestr. in praxi, lib. 3. cap. vlt. n. 1.

Tertiò limita principalem regulam, vt non

15 detur commissio cum hac clausula, † quando pensionarius stetit per longum tempus, quod non petijt pensionẽ Staphil. in loco prællegato n. 86. vers. præterea Gig. d. quæst. 85. n. 3.

Sublimita, vt procedat, quando pẽsionarius potuit agere, & neglexit, ob præsumptum scilicet pensionis extinctionem, cùm non fit verisimile eum tantò tempore tacuisse, arg. tex. in c. super hoc de renunciat. Secus verò si pensionarius non potuit agere, quia non data negligentia, non censetur amisisse animum exigendi, & ideò tunc in commissione hæc clausula adijceretur, vt fuit obseruatum in allegata causa Brixien. pensionis coram Penia, sicuti apparet

paret ex decisionibus factis sub die 16. Martij, & 21. Maij 1599. vbi erat casus de eo, qui trãstulerat pensionem sub conditione, & durante litè super inualiditate translationis, nõ potuit agere: Nam licèt diù non petijsset pensionem, nihilominus fuit data commissio cùm clausula, sinè retardatione solutionis pẽsionis.

16 Quartò limita, quia † hæc clausula nõ adijcitur, vbi pensio est imposita super pluribus beneficijs, quæ posteà deuenerunt ad manus diuersarum personarum, & vna vult agere super nullitate, ea scilicèt ratione, quia possessores beneficiorum non tenentur ad totam pensionẽ insolidùm, sed pro rata, quo casu pensio non potest dici liquida, donec Iudex cognoscat, quæ sit rata pensionis, quæ tangit vnumquemquè, & discutiat valorem omnium beneficiorum, Ant. August. de solut. pension. nu. 2. Sarnen. in d. compend. signat. n. 88. vers. est & alius casus, Gig. de pension. q. 85. n. 5. & fuit resolutum per Rotam in vna Segobien. pensionis coram Cardinale Seraphino sub die 19. Aprilis 1602.

Quintò limita, vt non apponatur, quando
17 ille † in quem translata est pensio in alium eã transtulit de solo consensu beneficiati, Gig. de pens. d. q. 85. nu. 8. Quàmuis aliud sit quandò transtulit vigore facultatis litterarum Apostolicarum, quia tunc ob illorum reuerentiam hæc clausula est apponenda, etiam si beneficiatus nunquàm soluerit pensionem secundo translatario, sed solùm primo, ex allegatis superius in tertia ampliatione. Et licèt Vestr. in d. cap. vlt. n. 5. contrarium teneat, nihilominus eius ratio non videtur bona, quia litteræ translationis tunc demùm afferre possent secùm exceptionem pensionis extinctæ, quam dare posset titularis, tanquàm nascentem ex titulo pensionarij ad impediendum hanc clausulam, quandò ex prioribus litteris pensionis ageretur, secus verò quando agitur ex litteris translationis, quia tunc ex illis noua pensio creatur, & reseruatur, Ferct. cons. 53. n. 10. Ideò cessat exceptio extinctionis, & concurrit fauor dictarum litterarum, propter quem ad vtilitatem etiam non existentis in possessione hæc clausula dari consueuit, vt suprà dictum est.

Alios casus, in quibus datur commissio nullitatis pensionis, sinè dicta clausula legere poteris apud Gigan. de pens. dict. quæst. 85.

Sunt tamen duo alia notanda pro declaratione prædictorum. Vnum est, quòd de stylo signaturæ in casibus, in quibus datur clausula
18 sinè retardatione, &c. debitor † qui consensit reseruationi pensionis iuramento præstito, & præmissa obligatione in forma Cameræ, non potest prætextu inopiæ vti beneficio c. Odoardus, de solut. vel alio simili, cùm possit ex redditibus beneficij pensionem soluere; sed potius ad beneficium dimittendum cogi debet, cùm huic pœnæ si ipsum tempore consensus submiserit. Ità Sarnen. in d. compen. signat. vers. est tamen, Couar. var. resol. lib. 2. c. 1. nu. 9. vers. Illud fortasse.

19 Secundò est notandum, quòd † vbi pensionarius via executiua egit pro pensione, & obtinuit, si titularis appellat, commissio non datur nisi cum alia clausula, sinè præiudicio legitima executionis, &c. quando Iudex benè processit, & hoc fauore literarum Apostolicarum, quæ paratam habent executionem, vt scribit Vestr. in praxi. lib. 3. cap. vlt. in fine. Secus si Iudex in executione modum excessit, nam hoc casu appellatio admittenda est, Gig. de pens. q. 95. num. 5. Et datur clausula si quid exequendum, &c. vel clausula, Quod Iudex appellationis ad legitimã executionẽ procedat.

Clausula sinè retardatione solutionis pensionis in rescripto apposita, secundùm opinionem Rotæ, quid operetur. Cap. XXII

SVMMARIVM.

1 Clausula sine retardatione solutionis pensionis posita in commissione appellationis præseruat iurisdictionem Iudicis à quo, vt in futurum possit cogere titularem ad solutionem.

2 Declara dummodo illi non fuerit inhibitum.

3 Tribuit iurisdictionem conditionalem, & operatur quòd Iudex non possit validè procederet in negotio principali, nisi soluta prius pensione.

4 Operatur, vt non possit in causa procedi etiam si pensio sit verè soluta, nisi de solutione in actis constet.

5 Item operatur, quòd lite pendente pensio sit soluenda, quàmuis lata sit prima sententia ad fauorem titularis.

6 Tribuit priuilegium causa, & est communis omnibus instantijs, donec de nullitate pensionis, aut extinctione sit iudicatum per tres conformes.

7 Amplia, siuè in prima commissione sit posita, siuè in secunda.

8 Data contra antecessorem afficit etiam successorem in beneficio causam prosequi volentem.

9 Impedit tertium agere quamdiù non est soluta pensio per titularem.

10 Suffragatur nedum contra successorem in eodem beneficio, sed etiam contra successorem in fructibus, super quibus pensio soluitur, præsertim si pensionarius ab antecessore aliquando ipsam pensionem exegerit.

11 Suspendit iurisdictionem etiam si pensionarius non sit in quasi possessione exigendi, dummodò litteræ sint expeditæ.

12 Vt operetur ex stylo Rotæ sufficit, vel quasi possessio exigendi, vel litterarum expeditio.

13 Manutentio non datur pensionario, licèt litteræ sint expediat, nisi etiam adsit quasi possessio exigendi.

14 Item non datur translatio, qui nunquàm exegit pensionem, licèt transferrens pacificè illam exegerit per 30. annos.

13 Pos-

15 *Possessio est facti, & sine facto non acquiritur, neque transfertur, etiam si sit rerum incorporalium, & num. 17.*

16 *Per translationem antiqua pensio extinguitur, & noua creatur.*

18 *Clausula sinè retardatione solutionis pensionis, An suspendat iurisdictionem, quando ex ventre litterarum constat de vitio, seu nullitate pensionis.*

19 *Non operatur, quando gratia est conditionalis.*

20 *Illius effectus non impeditur, quando adest quasi possessio exigendi, licet exceptio oriatur ex ventre Bullæ.*

21 *Fallit si possessio esset turbida, vel pensio fuisset soluta per compulsionem, & metu censurarum.*

22 *Solutio pensionis per compulsionem, & metu censurarum facta non constituit pensionarium in quasi possessione exigendi, nisi soluens acquieuerit compulsioni, & protestatus non fuerit in actu solutionis.*

23 *Clausula sine retardatione, &c. non operatur, nisi quoàd summam in sententia taxatam, quando est posita in commissione appellationis.*

24 *Item non operatur respectu translatarij, qui nunquàm exegit, nisi ipse iustificauerit translationem, ac etiam reseruationem antiquæ pensionis.*

25 *Amplia licet is, qui pensionem transtulit fuerit in quasi possessione illam exigendi per plures annos, dummodo non per triginta.*

26 *Possessio, seu quasi transferentis, vt releuet translatarium ab onere iustificandi, & probandi debet esse longissima, nempe triginta annorum.*

27 *Clausula, sine retardatione solutionis pensionis, quando habet adiunctam clausulam, arbitrio Rotæ, intelligitur, prout de iure.*

28 *Quando nulla adest causa, non retardatur effectus illius, præsertim quando pensio est iustificata, quo casu non est locus arbitrio ad retardandam solutionem, & n. 29.*

30 *Clausula, arbitrio Rotæ, addita clausulæ, sine retardatione solutionis pensionis, operatur, vt censeatur data facultas cognoscendi de validitate, vel inualiditate pensionis, ad effectum procedendi cùm retardatione, vel sine.*

31 *Item operatur retardationem solutionis pensionis, donec litteræ iustificentur.*

CLAVSVLA autem
sinè retardatione so-
lutionis pensionis in
rescripto apposita du-
os principales effectus
operatur, quos breui-
ter percurremus. Pri-
mus est effectus: Nam
posita in commissione
1 † appellationis præseruat iurisdictionem Iu-
dici à quo, vt in futurum possit cogere titula-
rem ad solutionem, vt in simili de clausula,
sinè præiudicio, &c. tradit Lancellottus de at-
tent. post inhibit. cap. 26. n. 13. Rota decis. 641.
n. 10. & 11. part. 1. diuers. Cæsar de Graff. de-
cis. 3. in fine, de re iudic. & fuit resolutum in
vna Tarraconen. Villæ de Reus, 8. Februarij
1593. coram Cardinale Seraphino, & in ter-
minis pensionis in causa Spoletana responsio-
nis, 5. Iulij 1599. coram Corduba.
2 Declara, vt † procedat, dummodo illi non sit
inhibitum, Gig. de pens. q. 69. nu. 5. in fine, &
Lancellottus in loco supra citato ampliat. 1. in
fine, num. 30.
3 Secundus est effectus, quia † hæc clausula,
sine retardatione, &c. tribuit iurisdictionem
conditionalem, & operatur, quòd Iudex non
possit validè procedere in negocio principali,
nisi soluta prius pensione, Sarnen. in compen-
dio Signat. num. 84. Paris. cons. 94. nu. 12. lib. 4.
Io. Paul. decis. 61. Put. decis. 19. de pens. Anton.
Ang. de clausula sine retardatione, &c. num. 6.
Cæsar de Graff. decis. 8. nu. 1. de re iudic. Rota
diuers. decis. 301. part. 1. & fuit dictum in cau-
sa Vercellen. pensionis, 29. Maij, & 15. Iunij
1587. coram Cardinale Platto; in Romana de
Cincijs 23. Iunij 1595. coram Cardinale Man-
tica, & de eodem anno in vna Burgen. pensio-
nis, 24. Nouembr. coram Cardin. Blanchetto.
4 Primò amplia, vt per istam † clausulam non
possit in causa procedi, etiam si pensio sit verè
soluta, sed de solutione in actis non constet,
ratio est, quia Iudex debet esse certus de sua
iurisdictione, ita tentum in vna Tarraconen.
pensionis, 15. Nouembris 1593. coram bo. me.
Gypsio.
Secundò amplia, vt hæc clausula operetur
5 etiam † lite pendente, Staphil. de lit. iustit. §. in
primis num. 84. Gig. de pens. quæst. 35. num. 9.
Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 1. num. 9. in fine.
Vndè non debet retardari, aut alias impediri
solutio pensionis, præsertim simpliciter, & de
consensu partium reseruatæ, super cuius nul-
litate lis mouetur, donec de nullitate, aut ex-
tinctione sit iudicatum, nisi sub modo cum
clausula irritanti, vel annullatiua actus in
contrarium gesti, aut sub conditione fuisset re-
seruata, quia tunc non verificata conditione,
aut modo reus non compellitur soluere, nisi
agens esset in possessione percipiendi, quia tūc
cogeretur, cùm in his non requiratur titulus,
ita Cassador. decis. 10. n. 8. de rescript.
Item operatur hæc clausula lite pendente,
tametsi lata sit prima sententia ad fauorem
6 titularis, quia hæc clausula † tribuit priuile-
gium causæ; vndè semper durat, & est commu-
nis omnibus instantijs, donec de nullitate pē-
sionis, aut extinctione sit iudicatum per tres
conformes, Aegid. decis. 41. & 525. Cassad de-
cis. 8. num. 5. de rescript. Put. decis. 426. n. 2. lib.
2. & in terminis huius clausulæ Rota diuers.
decis. 43. par. 2. & fuit resolutum in causa No-
uarien. decimarum 11. Decembris 1573. co-
ram Cardinale Blanchetto, & in vna Brixien.
pensionis 15. Martij 1599. coram Penia, Istud-
que

7 què procedit siue prima † commissio det clau-
sulam, siue secunda, aut alia in quacunque par
te iudicij, nam omnis processus post ipsam re-
cipit eandem conditionem vsque ad finem li-
tis, cum eadem sit ratio de ea, quæ de prima
commissione in his, quæ sequuntur, ex tradi-
tis per Cassad. d. decis. 8. num. 6. de rescriptis.

Tertiò amplia, nam hæc clausula suum pa-
8 rit effectuum, etiam si fuerit † data contrà an-
tecessorem, quia cùm suspendat iurisdictio-
nem afficit quoque successorem in beneficio
causam prosequi volentem; Quemadmodum
9 etiam impedit tertium † agere quamdiu non
est soluta pensio per titularem, vt per Caputa-
quen. decis. 1. lib. 1. in manuscript. Paleot. de-
cis. 210. & fuit dictum in vna Vrgellen. iuris
optandi, 10. Decembris 1601. coram Ludoui-
sio: Et præsertim obstat successori si pensiona-
rius ab antecessore aliquando pensionem per-
ceperit, cum talis possessio eidem suffragetur
10 † nedum contra successorem in eodem bene-
ficio, Put. decis. 151. lib. 3. Guid. Pap. decis. 762.
sed etiàm contra successorem in fructibus be-
neficij, super quibus ipsa pensio soluitur, Ac-
chil. decis. 6. de pens. & tenuit Rota in vna To-
letana pensionis, 5. Decembris 1603. coram
Iusto.

11 Quartò amplia, vt operetur † quàmuis pen
sionarius non sit in quasi possessione exigen-
di, dummodo tamen litteræ sint expeditæ;
12 Nam ex stylo Rotæ † ad effectum huius clau-
sulæ alterum de duobus sufficit, vel quasi pos-
sessio, vel expeditio litterarum, vt in decis.
301. num. 2. part. 1. diuers. & fuit decisum in
vna Burgen. pensionis 24. Nouembris 1595.
coram Cardinale Blanchetto, & aliàs sæpè; li-
cet secus sit ad effectum manutentionis, quo
13 casu † non sufficiunt litteræ, nisi etiam adsit
quasi possessio exigendi, quamuis ille, cui pen
14 sio debetur sit † translatarius, & transferens
pacificè exegerit pensionem per triginta an-
nos: Nam talis possessio translatario solum
suffragatur ad effectum, vt possit agere pro
* executione litterarum Apostolicarum* nō iu-
stificatis litteris transferentis, non autem ad
effectum, vt ei debeat concedi mandatum de
15 manutendo, quia quasi † possessio est facti, &
sine facto non acquiritur, neque transfertur,
l. quemadmodum l. cum hæredes, ff. de acquir.
possess. l. 1. §. sceuola, ff. si quis testam. lib. esse
iuss. fuerit. Vnde si translatarius ipse nun-
quàm exegerit non potest ei dari manutentio,
16 præsertim cum per translationem † antiqua
pensio extinguatur, & noua creetur, Ferret.
cons. 53. nu. 10. Gig. de pens. quæst. 74. num. 1.
& quæst. 88. n. 8. Ideò quasi possessio pensionis
extinctæ non potest translatario prodesse ad
effectum manutentionis, & ita tenuit Rota in
vna Brixien. pensionis 23. Maij 1594. coram
Cardinale Mellino, Vbi reiecta fuit differen-
17 tia, quæ fiebat † inter possessionem rerum
corporalium, & quasi possessionem incorpo-
ralium, cum semper sit necessarius actus ap-
prehensionis, Acchil. decis. 5. de possess. Capu-
taquen. decis. 137. & 423. par. 2. Ant. Aug. in
tit. de quasi possess. præsent. §. vltimo.

Limita primò istam clausulam, vt non ope-
18 retur, † quandò ex ventre litterarum constat
de vitio, seu nullitate pensionis, & non iure
pensionarij, Sarnen. in compendio Signat. nu.
84. Ant. August. de clausula sine retardatione
in princip. Cassad. decis. 10. de rescrip. Achil.
decis. 4. in fine eod. tit. Rota decis. 310. num. 3.
par. 1. diuers. Et ita fuisse semper in Rota ser-
uatum dixerunt Domini in vna Salamantina
pensionis, 15. Ianuarij 1586. coram Cardinale
Pamphilio, & in allegata Burgen. pensionis,
19. Februarij 1596. coram Cardin. Blanchetto.

In contrarium tamen est decis. Put. 34. lib.
1. quam sequuta fuit Rota in causa Romana
pensionis 23. martij 1576. coram eodem Car-
dinale Blanchetto, vt in decis. 301. in fine par.
1. diuers. Quia, vt in eis dicitur, aliunde etiam
contrarium probari potest, & ideo interim
pensionarius non est impediendus in exactio-
ne: Et hæc opinio à tempore fel. rec. Gregorij
xiij. eo ità mandante in signatura, vt retulit
bo. me. Robusterius, fuit seruata & videtur ve-
rior, ex quo propter hanc clausulam iurisdi-
ctio est data sub conditione.

Sed retenta prima opinione illam intellige,
19 vt procedat † quandò gratia est conditiona-
lis, puta postquàm clericali charactere insi-
gnitus fueris, cum hoc casu vitium, seu exce-
ptio nullitatis dicatur oriri ex ventre littera-
rum, & non aliàs, & ità declarauit Rota in vna
Compostellana pensionis 11. Maij 1584. co-
ram Cardinale Seraphino.

20 Secundò intellige, nisi † adsit quasi posses-
sio exigendi, quia tunc non obstante, quòd ex-
ceptio oriatur ex ventre Bullæ, effectus huius
clausulæ non impeditur, Cassad. decis. 10. n. 8.
de rescript. & fuit tentum in d. Burgen. pen-
sionis 19. Februarij 1596. coram Card. Blan-
chetto, & in vna Sabinen. pensionis coram Car
dinale Mantica ibidem allegata; Quamuis in
contrarium videatur decis. Acchill. 4. de re-
script. quam per te vide.

21 Sed istud vltimum non † obtineret, quandò
possessio esset turbida, vel pensio soluta fuisset
per compulsionem, & metu censurarum, cum
22 talis solutio non constituat pensionarium † in
quasi possessione exigendi, nisi soluens acquie
scat compulsioni, & non protestetur in actu so
lutionis, vt declarando decisionem Achil. de-
cimam de pens. tenuit Rota in causa Lucana
pensionis, 4. Iunij 1574. coram Cardinale Lan-
cellotto, & de anno 1593. in vna Recanaten.
in transactionis coram Gypsio.

Secundò limita istam clausulam, vt apposi-
ta in commissione appellationis non opere-
23 tur, nisi † quòad summam in sententia conten-
tam, vt fuit resolutum in vna Romana pensio-
nis, 23. Maij. 1576. coram Cardinale Blanchet-
to, quæ habetur in prima parte diuers. decis.
310. in impressis.

24 Tertiò limita, vt non operetur, † quoàd trã-
slatarium, qui nunquàm exegit, nisi ipse iustifi-
cauerit translationem, ac etiam reseruationẽ
antiquæ pensionis, vt fuit decisum in causa
Lauden. pensionis 29. Martij 1599. coram Pe-
25 nia: Idque procedit † licèt is, qui pensionem
transtulit fuerit in quasi possessione illam per-
cipiendi per plures annos, dummodò non per
26 triginta: Nam ad effectum, vt quasi † possessio
transferrentis releuet translatarium ab onere
iustificandi, & probandi, debet esse longissima
nempè triginta annorum, vt fuit dictum in
dicta Lauden. pensionis, & per prius in vna
Brixien. pensionis 28. Nouembris 1602. coram
Ludouisio, In qua fuit firmatum, quòd non suf-
ficiebat quasi possessionem transferentis ex-
cessisse viginti annos, nisi ascendisset ad tri-
ginta.

Prætereà cessat rigor huius clausulæ, quan-
27 dò in commissione addita est † clausula arbi-
trio Rotæ, quia intelligitur prout de iure Bar.
in extrauag. ad reprimendum in verb. videbi-
tur n. 8. Paris. cons. 56. n. 5. lib. 1. Socin. Iun. cons.
49. n. 16. lib. 2. Peregr. decis. 239. ad fin. lib. 2.
Cęsar de Grass. decis. 8. n. 3. de re iudic. Et ideò
stante hac additione stylus delegantis non erit
seruandus à delegato, sed magis seruanda erit
dispositio iuris communis, Rota decis. 349.
28 par. 1. diuers. n. 6. Quò fit, vt quando † nulla
adest causa, effectus clausulæ non impediatur,
vt fuit dictum in illa Romana pensionis 15. Iu-
nij 1597. coram Cardinale Pamphilio; Præser-
tim si pensio sit iustificata, quia tunc non est
29 locus † arbitrio ad retardandum solutionem;
vt fuit resolutum in Lucerina pensionis 27.
Martij 1602. coram Penia.

Operatur tamen hæc additio, vt censeatur
30 data facultas † cognoscendi de validitate, vel
inualiditate pensionis, ad effectum proceden-
di cùm retardatione, vel sinè, vt fuit tentum in
causa Compostellana pensionis 12. Octobris
1584. coram Cardinale Seraphino, & in causa
Lunen. Sarzanen. pensionis 15. Februarij 1593.
coram eodem. Et ideò, vbi hæc clausula adij-
citur, si detur de nullitate pensionis Rota an-
tequàm declaret arbitrium, solet degustare
validitatem pensionis, & si pensio est valida
non dat arbitrium, si verò est nulla, intrat ar-
bitrium, vt fuit dictum, & obseruatum in dicta
Compostellana pensionis 12. Octobris, & 7.
Nouembris 1584. & 15. Martij 1585. & in vna
Consentina pensionis 6. Nouembris 1596. co-
ram Cordubà.

31 Prætereà stante † hac clausula solet retar-
dari solutio pensionis, donec litteræ iustificen-
tur, vt fuit seruatum in causa Asculana pensio-
nis 28. Iunij 1593. coram Orano.

Filius hæres, qui non confecit inuentariũ an possit detrahere legitimã aduersus legatarios, vel fideicommissarios particulares. Cap. XXIII.

SVMMARIVM.

1 Legitima detrahitur per filium etiam non confecto inuentario aduersus fideicõmissarios vniuersales, secundum veriorem opinionem.

2 Debetur de corporibus hæreditarijs ipso iure.

3 Item debetur sinè aliquo onere, & grauamine.

4 Quoàd illam dicitur ius quæsitum filio statim à principio, quòd bona hæreditaria fuerint relicta per fideicommissum.

5 Detrahitur aduersus legatarios, & fideicommissarios particulares nullo etiam facto inuentario. & n. 10.

6 Filius hæres, licèt non fecerit inuentarium, si probauit hæreditatis quãtitatem, legatis tamen vel æqualem, vel minorem, potest ex legatis legitimam deducere, eaquè deducta legata ipsa per dictam deductionem diminuta soluere tenetur, tametsi quantitatem hæreditatis excesserint, & n. 10.

7 Patronus, qui inuentarium non fecit legitimam sibi debitam in bonis liberti non amittit.

8 Legitima filijs est magis debita in bonis parentum, quàm Patrono in bonis liberti.

9 Filius inuentario non confecto non amittit trebellianicam, & multò minus legitimam.

11 Tex. in auth. sed cum testator. C. ad leg. falcid. declaratur.

12 Legitima deduci potest etiam ex legatis particularibus, præsertim quando legata sunt bona meliora, & pretiosioria.

13 Nõ ab vno legatario, sed ab omnibus debet peti.

14 Ex legatis particularibus deduci non debet, quandò illis detractis remanent alia res ex melioribus, ex quibus arbitrio boni viri filius possit consequi suam legitimam.

15 Legitima deduci non potest ex bonis maioratui subiectis, si alia supersint, quæ sufficiant.

16 Legatarij, quando hæreditas est soluendo, præferuntur creditoribus in rebus legatis, & multò magis filij quoàd legitimam, quæ deducto ære alieno tantum debetur.

NON modica est controuersia in illo articulo; Nunquid filius hæres, qui non confecit inuentarium possit detrahere legitimam aduersus legatarios, vel fideicommissarios particulares de rebus ipsis legatis, vel fideicommisso subiectis, ità ut non teneatur integra legata, vel fideicõmissa præstare? In qua difficultate licèt negatiuã teneãt Menoch. de arbitr. iud. casu 163. nu. 20. Gabr. qui alios allegat in tit. de legitima conclus. 6. in prin. Fanuc. de inuent. par. 7. n. 14. vers. simi-
1 liter. Tamẽ opinio affirmatiua † vti verior amplectenda est, siquidem aduersus fideicommis-
12 sarios vniuersales legitima detrahitur per filiũ etiam nullo confecto inuentario, vt notant Angel. & Imol. in l. 1. §. hæc stipulatio, ff. si qui plus

quàm

quàm per leg.falcid.Soc iun.conſ.7. n.18. lib.
4.Fanuc.in tract.de inuent.in 7. parte, n.6.Et
2 ratio eſt, quia legitima † debetur de corpori-
bus hæreditarijs ipſo iure, vt eſt tex. in l. ſci-
mus, §. repletionem, C. de inoffic. teſtam. ac
3 † debetur ſine aliquo onere, & grauamine, l.
quoniã in prioribus, C. eod. tit. Et ideò relictis
bonis hæreditarijs per fideicommiſſum, ſta-
4 tim à principio eſt † ius quæſitum filio quòad
legitimam, & conſequenter cenſetur tantum
relictum à teſtatore, quantum importat de-
ducta legitima, vt poſt alios benè declarat
deciſ. Pedemont.148. num.13. Quæ ratio mi-
litat etiam aduerſus legatarios, ſiuè fidei-
5 commiſſarios † particulares, nam prouiſio, d.
l.quoniam in prioribus, eſt generalis, cùm
reijciat omne onus etiam reale; Ideò onus
adiectum ipſi filio ſuper rebus hæreditarijs
remouetur, & reijcitur quòad ſuam legitimã:
Et ità nulla facta diſtinctione de fideicommiſ-
ſario vniuerſali, vel particulari, ſed ſimplici-
ter, & indiſtinctè, quòd legitima per filium de-
trahatur, volunt Bart. Alber. & alij in authen.
hoc amplius, C.de fideicom. Alex. conſ.67. in
princ. lib. 4. vbi dicit indubitanter credere,
quòd ſi quis iudicaret contrarium, poneret ſe
in periculo, & tradunt etiam infiniti alij, quos
cumulat, d.deciſ. Pedemont.148.n.6.& Rolan.
in tract.de inuent. in 5. & vlt.par.§.dubitatio
oritur, num.19.verſ.hanc quoque ſententiam:
Et in indiuiduo, quòd detrahatur legitima
etiam aduerſus legatarios, & fideicommiſſa-
rios particulares, tradunt Rolan. vbi ſupra in
d.5.parte ſub n.19.Pedemon.d. deciſ.148.n.12.
& 13.Marc.Ant.Cue.in tract.de legitima, in c.
legitima nullum grauamen admittit, n.43. &
44. fol. mihi 121. Vbi reddit rationem, quia
non debet eſſe differentia inter legatarios, ſeu
fideicommiſſarios particulares, & fideicom-
miſſarios vniuerſales: Et hoc etiam tenet Co-
uar.in c. ſi hæredes, num.9. verſ. Quamobrem
6 ni fallor, de teſtam. dum dicit, quòd ſi † filius
hæres probauerit legitimis probationibus hæ-
reditatis quantitatem, eamdemquè certam ac
definitam, legatis tamen, vel æqualem, vel
minorem, poterit ſanè ex legatis legitimam
deducere portionem, eaque deducta legata
ipſa per dictam deductionem diminuta ſolue-
re tenebitur, tametſi quantitatem hæreditatis
exceſſerint: Et ità etiam in legatis particula-
ribus tenuerunt Ricard. Malumbra, & Cin.
quos refert, & ſequitur Bart.in Auth. ſi cùm
teſtator num.11.C.ad leg.Falcid.

Et benè facit tex. quem ipſe Bart. allegat
in §. non autem, in Auth. de hæred. & Falcid.
vbi ſuprà Imperator loquutus fuerat de falci-
dia non detrahenda ob non confectionem in-
uentarij, & quòd legata eſſent ſoluenda inte-
gra: Poſteà in d.§.non autem, loquitur de legi-
7 tima, & dicit, quòd ſi Patronus † inuentarium
non fecerit, nihilominus legitimam ſibi debi-
tam in bonis liberti non amittit, quod debet
intelligi reſpectu etiam legatariorum, cùm
non veniat limitatiuè ad materiam, de qua
ſuprà tractauerat. Et meritò ſi patronus legi-
timam ob eam cauſam non amittit, multò mi-
nus debet filius amittere debitum iure natu-
8 ræ; Magis † enim eſt debita legitima filijs
in bonis parentum, quàm patrono in bonis
liberti, cùm hæc iure poſitiuo, illa verò
iure naturæ filijs debeatur, Ad not. in l. ſi
quis libertum, §.fin. vbi gloſ. ff. ad l.Cornel. de
9 falſis. Et cum detractio † trebellianicæ non
ceſſet ex eo, quòd filij non confecerint inuen-
tarium ſecundùm opinionem, quam vti verio-
rem, & æquiorem ſequitur Rota, Caſſad. deciſ.
3. de teſtam. & fuit dictũ in vna Oriolen. bono-
rum de anno 1590. coram Orano, & in vna
Ceſenaten. hæreditatis 1. Iulij 1596. coram
eodem; Multò minus debet ceſſare detractio
legitimæ gloſ. in Authen. de hæred. & falcid. in
§. ſi verò non fecerit, & in Auth. ſed cùm te-
* ſtator, C. ad l.falcid. & eſt communis * opinio;
vt dicit deciſ. Pedem. 30. & 148. Craſſ. com-
mun.ſent.in §.legitima q.45.n.1. & per totã.

Non obſtat, quòd ſi filius non amittit legi-
timam ob non confectionem inuentarij, nihi-
lominus tenetur integra legata, vel fideicom-
miſſa ſoluere, etiam vltrà vires hæreditatis, ſe-
cundùm opinionem, quam ſequitur Fanuc. in
d.tract.de inuentario part.7.n.14. verſ. ſimili-
10 ter, Siquidem † reſpondetur, quòd opinio Fa-
nucij non eſt vera, & Bart. allegatus per ipſum
in d.Authen. ſed cùm teſtator, nu.11. non di-
cit, quòd hæres teneatur ſoluere integra lega-
ta abſq; diminutione legitimæ, ſed dicit quòd
primo loco eſt deducenda ipſa legitima à le-
gatis, & poſteà legata ſic diminuta ſunt ſoluen
da integra, veluti ſi ſunt legata 300. filius de-
bet detrahere 100. pro ſua legitima, & reliqua
200. ſic diminuta ratione legitimæ integra le-
gatarijs præſtare etiam de ſuo, ſi hæreditas
non ſit ſufficiens, & non quòd filius teneatur
ob non confectionem inuentarij ſoluere tota
integra 300. & ità etiam declarat Rolan. in d.
tract. de inuentario in 5. & vltima parte in §.
dubitatio oritur, num.19. verſ. ad quid prode-
rit hæc deductio, & tradit Bald. in l.1. num.3.
C. de bon. auct. Iud. poſſiden. Pedem. d. de-
ciſ. 148. nu.11. Quod etiam ſuadetur ratione,
quia, vt dixi ſtatim ab initio fuit ius quæſitum
filio, quòad legitimam in rebus hæreditarijs,
nec poterat recipere aliquod grauamen: Vndè
pater non habens in hæreditate niſi 300. le-
gando tota 300. ratione iuris legitimę, quod
competebat filio à principio, non dicuntur le-
gata niſi 200. & conſequenter nihil legata-
riorum intereſt, ſi filius conficit, vel non con-
ficit inuentariũ, cùm dicantur habere ſua le-
gata integra, ſi ipſis ſoluãtur 200. vt benè de-
clarat Rolan. in d.§ dubitatio oritur, ſub n.22.

Eodem modo reſpondetur ad tex. in d. Au-
then. ſi cùm teſtator, C. ad leg. falcid. quia in-
11 telligitur, † quòd legata debent ſolui integra,
népè reſpectu illius reſidui facta detractione
legitimæ, vt declarat idẽ Rola. vbi ſupra, n.19.

Et

Et prædicta eò magis obtinent, quando
12 † legata sunt alijs bona meliora, & precio-
siora; quia tunc sine dubio legitima poterit
etiam ex illis deduci, secundùm Corn. conf.
180. in quarto dub. num. 7. vers. secus vide-
tur. lib. 4. Crau. cons. 19. num. 14. Alex. in l. in
quartam, num. 16. vers. intelligo tamen di-
ctum, ff. ad leg. falcid. quem ibi sequitur,
Picus num. 115. vers. istud tamen venit, Ias. in
l. scimus, in princ. num. 7. in fin. C. de inoffic.
testam. & esse apud omnes indubitatam con-
clusionem tradit Crass. in d. §. legitima
quæst. 18. num. 5. in fine.

Sed quod dictum est, filium posse detrahe-
re legitimam ex legatis, seu fideicommissis
particularibus, primò declaratur, vt proce-
13 dat dummodò † non ab vno legatario, sed ab
omnibus legitima petatur, Ruin. cons. 17.
col. 3. in fin. lib. 5. Gabr. de legitima d. con-
clus. 6. num. 4.

Secundò declaratur non procedere, quan-
14 dò detractis † legatis remanet etiam aliæ res
hæreditariæ meliores, ex quibus arbitrio bo-
ni viri filius potest consequi suam legitimam,
quia tunc ex legatis ipsis particularibus legi-
tima deduci non debet, sed legata sunt inte-
graliter præstanda, si besse non excedant; Ita
Corn. in d. cons. 180. in 4. dubio, lib. 4. n. 7.
Alex. cons. 12. num. 2. lib. 5. & in l. in quartam,
num. 16. ff. ad leg. falcid. Ruin. cons. 57. n. 11.
& sequen. lib. 4. & cons. 27. in fine lib. 1. vbi in-
15 fert quod † legitima deduci non potest ex bo-
nis subiectis maioratui, si alia supersint, quæ
sufficiant, quam opinionem latè tuetur Pe-
regr. in tract. de fideic. art. 4. nu. 32. & sequen.
& verissimam putat Gabr. cons. 121. num. 57.
* in fine lib. 1. & * communem dicit Crass. in d.
§. legitima quæst. 18. n. 4. Ratio est, quia quan-
16 do † hæreditas est soluendo legatarij præfe-
runtur creditoribus in rebus legatis, Natt.
post Castren. cons. 199. num. 8. Surd. decis.
316. num. 12. Ergò multo magis præferuntur
filijs in legitima, quæ deducto ære alieno
tantum debetur, vt per Crass. d. quæst. 18. n. 4.
in fine.

Hypotheca an cadat in mercibus venalibus, & quanto tempore duret, breuiter explicatum. Cap. XXIV.

SVMMARIVM.

1 Hypotheca in mercibus venalibus cadit.
2 Durat post venditionem ipsarum mercium, quando Apotheca, vel Taberna, in qua merces venales retinentur, tota alienatur, vel eius pars, ita quòd penes emptorem non desinat esse corpus vniuersale, & num. 6.
3 Extinguitur, quando non alienatur ipsa Apotheca, sed tantum ipsius merces particulares.
4 Merces venales à principio censentur obligatæ secundum suam destinationem, & sic cum illa qualitate, quatenus non reperiantur alienatæ.
5 Hypotheca manet in mercibus subrogatis in locum venditarum.
7 Frumentum inter merces esculentas, & poculentas reputatur.
8 Hypotheca generalis in frumento, quod habetur venale non cadit, nisi cum sua qualitate, quatenus non fuerit alienatum, & num. 9.
10 Hypotheca in mercibus non extinguitur per venditionem, quando de tempore alienationis cōtra debitorem erat mota lis super hypothecaria.

QVAMVIS Iacob. de
Arena in l. generali, §.
vxori, ff. de vsufruct.
legat. Bald. in l. certi iu-
ris, num. 6. C. locati, &
Roman. in l. si constan-
te, num. 33. vers. aut
quæritur, ff. solut. ma-
trim. in hoc articulo
teneant partem negatiuam, quòd scilicèt in
mercibus venalibus non cadat hypotheca;
1 Nihilominus, † sententia affirmatiua ample-
ctenda est, quam tenuit, Cin. in l. vbi adhuc,
num. 19. & Bald. ibidèm sibi contrarius, n. 18.
19. & 38. & Salic. num. 12. C. de iur. dot. Bart.
in d. l. si constante sub num. 73. vers. si vero se-
quæritur, Ias. in §. item seruiana, num. 54. Instit.
de action. Ripa in l. 1. num. 8. ff. de pignor. Cal-
can. con. 15. num. 16. Paris. cons. 69. num. 3. lib.
4. Pinel. in rubr. C. de bon. matern. par. 1. n. 46.
in fin. Couar. var. resol. lib. 2. c. 5. nu. 2. Et hanc
Rota sæpius amplexa fuit, & præsertim in vna
Romana pecudum, 24. Maij 1600. coram
Cardinale Mellino, in qua fuit dictum hanc
* opinionem esse non solùm magis * commu-
nem, sed etiam veriorem.

2 Et durat † hypotheca in mercibus venali-
bus etiam post illarum venditionem, quando
alienatur tota Apotheca, vel eius pars, ita
quod penes emptorem non desinat esse cor-
pus vniuersale, vt scribit Bald. in d. l. vbi adhuc
num. 19. Bald. nouel. in d. l. si constante, nu. 72.
ff. solut. matrim. Rip. in d. l. 1. num. 9. ff. de pi-
gnor. Secus si non alienatur Apotheca, sed
3 † tantùm distrahuntur ipsius merces particu-
lares, quæ ibi retinentur ad continuam ven-
ditionem; Quia tunc, ne commercium impe-
diatur, obligatio seu hypotheca extinguitur,
cùm merces censeantur solùm à principio
4 obligatæ secundùm † suam destinationem, &
sic cùm illa qualitate, quatenus non repe-
riantur alienatæ, l. cum tabernam, ff. de pignor.
vbi Bald. per illum tex. n. 1. & Angel. in fine
princip. Præsertim si nouæ merces fuerint sub-
5 rogatæ, quia super † illis manet hypotheca,
& prouidetur indemnitati creditorum, vt di-
cunt supradicti Doctores. Ideò hypotheca so-
lùm seruit, dum res sunt penes debitorem, sed
illis distractis cessat hypotheca, vt post alios
tradit Ripa, in d. l. 1. nu. 8. ff. de pignor. Paris.
d. cons. 69. num. 3. lib. 4. Crot. in d. l. si constan-

te in secunda lect. num. 137. Strac. de Mercat.
in tit. de mand. in fine, num. 7. fol. mihi 106. &
tenuit Rota apud Ant. Aug. decis. 655. lib. 3.
& apud Put. decis. 297. lib. 2. quæ ratio ces-
6 sat in corpore † vniuersali Apothecæ, seù Ta-
bernæ, quæ de sui natura non exponitur, nec
retinetur venalis, & ideò non cadit sub obli-
gatione cùm illa qualitate, quatenus non
sit alienata, sed cadit sub hypotheca simpli-
citer, & transit in emptorem cùm sua hypo-
theca, siuè tota, siuè pars sit alienata, d. l. cùm
tabernam, & ibi Bald. in fine princ. cùm alijs
supra allegatis.

Prætereà quod dictum est de mercibus Apo
thecæ habet locum etiàm in alijs rebus ve-
nalibus propter eamdem rationem, vt appa-
ret ex Bart. in d. l. si constante, num. 73. Paris.
d. cons. 69. num. 3. lib. 4. Paul. de Castr. in d. l. 1.
num. 2. ff. de pignor. & propterea locum sibi
vendicat etiam in frumento ad vendendum
destinato, Couar. var. resol. lib. 2. cap. 5. nu. 12.
qui loquitur de frumenro, vino, & alijs venali-
7 bus: Frumentum † enim inter merces escu-
lentas, & poculentas reputatur, Rebuf. in
l. mercis appellatione, quæ est lex 66. post
princip. vers. merces autem, ff. de verb. si-
gnif Roder. Suarez cons. 2. num. 4. posito post
tract. Strach. de mercat. Ideò si habeatur ve-
8 nale in eo † non cadit hyporheca generalis;
nisi cùm sua qualitate, quatenus non fuerit
alienatum, vt dictum est de mercibus apo-
thecæ, & tradit Ruin. cons. 150. num. 8. ad fin.
vers. ea verò lib. 3. qui loquitur de frumento
existente in Domo vltrà necessitatem familiæ.

Ex quo inferebam in facti contingentia,
quòd cùm in Vrbe facientes mercaturam
grani, vel vt dicitur artem càmpi id faciant,
non vt perpetuò frumentum apud se retineāt,
sed, vt aliquandò illud vendant, vt est noto-
9 rium, resultat, quòd quatenus † frumentum
veniat sub generali hypotheca, dicatur veni-
re quatenus non sit distractum, cùm hoc in
casu non sit differentia inter merces apothe-
cæ, & frumentum, quia istud est diuersifica-
re factum, sed non rationem; Nàm ratio cur
venalia liberantur ab hypotheca per vendi-
tionem est illa, quia partes sciunt, quòd ista
non habentur, vt perpetuò sint penes debi-
torem, sed vt aliquando vendantur, quæ ra-
tio militat etiam in facientibus artem campi;
Ideò in eis debet habere locum eadem dispo-
sitio, vulgata l. illud, ff. ad leg. Aquil. Est be-
nè verum, quòd granum anni sequentis sub-
rogatur loco grani anni præcedentis venditi,
vt dicunt supradicti Doctores in omnibus ve-
nalibus. Et ità ex supradictis obtinui, quòd
cùm granum, de quo agebatur non esset pe-
nes debitores, sed venditum non poterat præ-
tendi super eo hypotheca.

10 Sed prædicta intellige, dummodò de † tem-
pore alienationis contrà debitorem alienan-
tem non sit mota lis à creditore in ipsa hypo-
thecaria, secus si iudicium esset cæptum, quia
tunc etiam in mercibus venalibus hypotheca
per venditionem non extinguitur, vt per
Negus. de pignor. 2. membr. 2. part. numer.
23. Bald. in d. l. vbi adhuc, num. 19. C. de
iure dot. Et tenuit Rota in allegata Roma-
na pecudum 5. Iulij 1599. coram Gypsio.

Fructus, qui supersunt deductis sumptibus ex hæreditate patris fideicommittentis, An debeant esse filiorum, & hæredum, vel potius conuerti in solutionem dotium in testamento eius filiabus relictarum. Cap. XXV.

SVMMARIVM.

1 *Fructus percepti post aditam hæreditatem non veniunt in restitutione fideicommissi, sed cedunt lucro hæredis.*

2 *Hæres soluens ex fructibus æs alienum testatoris, potest in restitutione fideicommissi tot bona etiàm fideicommisso subiecta retinere.*

3 *Dos promissa, vel constituta post mortem patris non dicitur debita, sed quasi debita, & pater non tenetur iure actionis, sed solo Iudicis officio.*

4 *Promissa, vel constituta à Patre dicitur verum debitum patris, & pro ea datur actio, & ideò fructus non compensantur.*

5 *Dos promissa, & constituta à patre si soluatur per hæredem ex fructibus, potest detrahi in restitutione fideicommissi, & num 6.*

7 *Relicta per Auum nepti præsumitur relicta contemplatione filij, præsertim quandò neptes non sunt adhuc nata, Ideò filius tenetur illam dotare de sua legitima, & de fructibus, quos percepit ex hæreditate patris.*

8 *Pater relinquens dotem filiabus proprijs agnoscit proprium debitum, ideò alij filij non tenentur de fructibus dotare.*

9 *Quandò filius est grauatus vltrà vires hæreditatis tenetur supplere debitum patris ex fructibus.*

REGVLA est pro fi-
lijs, & hæredibus,
quòd fructus percepti
1 post aditam † hære-
ditatem non veniunt
in restitutione fidei-
commissi sed cedunt,
lucro hæredis, l. in fi-
deicommissariam, vbi
Doct. ad Trebellian. l. postulante, §. sed si
huiusmodi, eod. tit. cùm alijs per Cardin.
Manticam de Coniectur. lib. 7. tit. 10. num.
2 7. Adeò quod si hæres ex fructibus † soluit
æs alienum testatoris, potest in restitutione
fideicommissi retinere tot bona, etiàm fidei-
commis-

commisso subiecta, iuxta not. in l.deducta, §. qui post, ad trebell. Ruin. conf. 135. numer. 10. lib. 3. Præsertim si fit filius primi gradus, qui non imputat fructus, nec in legitimam, nec in trebellianicam, l. scimus in princip. C. de inoffic. testamen. l. iubemus, C. ad trebellian.

Sed quia contra hanc regulam opponitur, vt procedat in vero debito, non autem in quasi debito, vtputa pro dote filiarum, l.mulier, §. cum proponeretur ad trebell. Ideò videndum est an intret dispositio illius tex. in casu quæstionis propositæ, & resoluendum est non intrare, quia illæ tex. à Doctoribus in-
2 telligitur, vt procedat † quandò dos fuit promissa, vel constituta post mortem patris, quæ non potest dici debita, sed quasi debita, cum pater non teneatur iure actionis, sed solo iudicis officio, l. qui liberos in princ. de rit.
4 nupt. Secus si fuerit † promissa, vel constituta a patre, quia tunc dicitur verum debitum patris, & pro ea datur actio, quo casu non compensantur fructus, l. à filio, ff. ad trebell. Ita declarat glos. 1.in d. §. cum proponeretur, quem intellectum sequuntur ibi Iacob. de Arena, & Bart. respondendo ad l. si debitor, ff. ad leg. falcidiam, & ibi Imol. in fine Castren. numer. 6. vers. Item adhuc oppono, cum sequen. Alex. numer. 13. vers. in glos. prima ibi pater pro ea, & numer. 14. & 16. Menoch. cons. 183. numer. 50. vbi distinguit inter dotem constitutam à patre, & constituendam à filio post aditam hæreditatem, Vt primo casu non habeatur ratio fructuum, secundò verò habeatur, & in terminis Dotis
5 promissæ & constitutæ à patre, quòd si † soluatur per hæredem possit hæres illam detrahere in restitutione fideicommissi, tradit Paul. de Castr. cons. 186. col. 2. vers. nec aliquid aliud lib. 2. Ruin. cons. 112. numer. 18. & cons. 115. numer. 13. lib. 2. Decian. cons. 49. numer. 13. lib. 2. Gabr. qui testatur de
* magis * communi cons. 123. numer. 7. & sequen. lib. 1. Quidquid scripserit in contrarium Paris. cons. 25. num. 63. & sequen. lib. 2. qui scripsit in eod. casu Ruin. & magis in
6 specie, quòd quando † pater promisit dotem filiæ, quòd hæres illam soluens non teneatur imputare fructus, voluit Aym. cons. 295. in 6. dubio.

Non obstant tradita per Marzar. consil. 1. ëpit. qu. 48. num. 41. quia ibi loquitur in do-
7 te relicta per Auum nepti, quæ cùm † præsumatur relicta contemplatione filij, præsertim quandò neptes non sunt adhuc natæ, vt per Alex. in l. in quartam, num. 28. ad leg. falcidiam, & cons. 154. num. 2. lib. 7. Dec. cons. 81. nu. 5. vers. successiuè ad sextum dubium, Nimirum si imputatur in legitimam filij, & filius tenetur illam dotare de sua legitima, & de fructibus, quos percepit ex hæreditate patris; Secus verò quando pater relinquit do-
8 tem filiabus proprijs, quia tunc dotes † reputantur tanquàm æs alienum, & pater legando videtur agnoscere debitum, propterea alij filij non tenentur de fructibus dotare, vt ibi declarat Marzar. num. 46. & in his terminis, Rub. cons. 124. tametsi contrarium videa-
9 tur † quandò filius est grauatus vltrà vires hæreditatis, quo casu debet supplere ex fructibus, l. ita tamen, §. hæres ex asse, & ibi Bart. ad Trebel. Mantic. vbi supra nu. 20.

An in feudo ex pacto, & prouidentia hæres cùm beneficio inuentarij teneatur ad debita, & quid in feudo mixto. Cap. XXVI.

SVMMARIVM.

1 *In feudo ex pacto, & prouidentia successor non tenetur soluere debita prædecessoris ex fructibus feudi, & num. 8.*

2 *Ampliatur etiam si succedens, sit hæres illius, qui debita contraxit sinè beneficio legis, & inuentarij.*

3 *In feudo concesso pro filijs, & descendentibus hæredibus successor tenetur satisfacere creditoribus antecessoris de fructibus feudi non obstante inuentario, secus si concessio sit facta pro filijs hæredibus, & eorum descendentibus.*

4 *Successor feudi quandò non teneatur nisi pro rata fructuum pendentium tempore mortis.*

5 *Cap. 1. An Agnat. vel fil. an procedat in feudo hæreditario, vel solum in feudo ex pacto & prouidentia, remissiuè.*

6 *Feudum respectu filiorum potest esse mixtum, & respectu aliorum ex pacto, & prouidentia.*

7 *Tenor inuestituræ attendi debet, & magis forma inuestituræ, quàm natura ipsius rei.*

9 *Decis. Afflie. 240. num. 9. in fine, & Vincen. de Franc. 1. num. 17. declarantur.*

10 *Filij primi gradus non possunt repudiare hæreditatem, & feudum retinere secus in posterioribus.*

11 *Qualitas hæredis in concessione facta pro filijs hæredibus, & eorum descendentibus non censetur repetita in persona descendentium.*

12 *Verbum hæres non attenditur, quandò ex sequentibus apparet disponentem ad ius sanguinis respexisse.*

13 *Renouatio feudi licèt differat à prima inuestitura, nihilominus debet attendi tenor primæ, quandò expressè fuit dictum, quòd renouat secundùm tenorem antiquæ inuestituræ.*

14 *Non potest fieri in præiudicium comprehensorum in prima inuestitura, quandò viuunt illi, qui sunt de comprahensis in illa secus si non adsint de comprahensis.*

15 *Inuestitura antiqua non attenditur, quandò*

dò apparet de illitis alteratione, puta si prima erat ad tertiam generationem, & secuuda sit facta pro descendentibus in perpetuum, maximè stante acceptatione secunda.

16 *In feudo mixto hæres cùm beneficio inuentarij non tenetur ad debita.*

17 *Feudum, quando est facta mentio de descendentibus, licet non sit dictum hæredibus, dicitur ex pacto, & prouidentia.*

18 *Feuda in Regno Neapolitano sunt hæreditaria, non ex pacto, & prouidentia.*

HAE C quæstio accidit in facto: Nam quidam accepit in feudum bona pro se suisque filijs hæredibns, & eorum descendentibus masculis in perpetuum; Ioannes autem, & Aloysius eius filij extiterunt hæredes, & Ioannes imposuit censum super parte dicti feudi, deindè decessit relictò hærede Francisco filio Aloysij prædefuncti, qui adiuit hæreditatem cùm beneficio legis, & inuentarij; Quærebatur an dictus Franciscus teneretur actione personali satisfacere creditori dicti census de fructibus, & cõmoditatibus feudi non obstante, quòd inuentarium confecisset?
1 Et respondi † negatiuè: Quia Ioannes, qui imposuerat censum non erat primus acquisitor feudi, nàm vt apparebat ex inuestitura, primus acquisitor fuerat Hieronymus, & concessio fuerat sibi facta pro se suisquè hæredibus, & eorum descendentibus masculis in perpetuum; quo casu cum Franciscus esset hæres Ioannis cùm beneficio inuentarij, factum ipsius Ioannis illi nocere non potuit, ità post alios Ruin. cons. 38. num. 16. cum seq. lib. 1. Vbi, quòd feudum non est propriè hæreditarium.

Cùm enim dictus Franciscus non esset filius Ioannis, sed transuersalis, videlicèt nepos ex fratre, poterat habere feudum, etiam quòd non esset eius hæres; Nàm habebat ex concessione Papæ, videatur Brun. cons. 25. vers. non obstat si dicatur: Ideò cùm non esset necesse, quòd esset hæres, resultabat, quòd si fuisset hæres etiam non confecto inuentario, ad aliquid
2 † non tenebatur pro dicto feudo, quod habebat separatum ab hæreditate, Alex. cons. 124. num. 8. lib. 4. & cons. Bruni sequuta fuit Rota, vt per Mohedan. decis. 277. quæ decidit istum casum.

Prætereà ex tenore inuestituræ cessabat difficultas: Nàm quicquid sit quandò conceditur feudum pro filijs, & descendentibus hæredibus, quo casu multi tenent feudum esse mixtum, & sic partim ex pacto, & prouidentia, quia non possunt succedere, nisi descendentes debent esse hæredes, & partim hæreditarium quia descendentes debent esse hæredes, & suc-
3 cessiuè inuentariũ non iuuat, vt non † teneatur de fructibus feudi; tamen dicta inuestitura alì terse habebat, quia erat facta pro Hieronymo, suisquè filijs hæredibus, & eorum descendentibus masculis in perpetuum; Adeò quòd qualitas, hæredis, solùm respiciebat filios, sed non reliquos descendentes, & sic quòad filios Hieronymi erat mixtum, quò verò ad alios successores erat ex pacto, & prouidentia, & ità procedit c. 1. An Agnat. vel fil.
4 Vbi quod † non tenetur nisi pro rata fructuum pendentium tempore mortis, Ruin. cons. 17. num. 10. vers. nec ex illa lib. 1.

Tametsi enim inter Doctores controuerta-
5 tur, an † d. c. primum procedat in feudo hæreditario, vel solùm in feudum ex pacto, & prouidentia, de quo per Marin. Frec. in tract. de sub. feud. lib. 3. in tertia forma; Nihilominus omnes fatentur, quòd inuestitura potest
6 esse taliter concepta, vt feudum † respectu filiorum sit mixtum, & respectu aliorum sit ex pacto, & prouidentia, vt ibi per Marin. Frec. n. 15. vers. Andr. auctoritas, cùm sequen. qui
7 benè loquitur: Et non mirum hoc, quia † tenor inuestituræ attenditur, c. 1. in fine de duob. fratr. & magis forma inuestituræ, quàm natura ipsius rei, Dec. cons. 38. nu. 6. Cranet. cons. 251. n. 4. Pedemont. decis. 23. n. 2. Voluit igitur disponens, quòd primi filij essent hæredes, sed
8 non alij successores: Et quandò feudum † est ex pacto, & prouidentia non tenetur aliquid soluere de feudo, vel illius fructibus, vt latè per Couarruuiam lib. 2. var. resolut. cap. 18. num. 5. vers. octauo, & in hoc conueniunt omnes.

9 Non obstat † decis. Afflic. 240. nu. 9. in fine quia loquitur de inuestituris Regni, quę fiunt pro hæredibus ex corpore legitimè descendentibus, adeò quòd qualitas, hæredibus respicit omnes, & in his terminis loquitur etiam Vinc. de Franc. decis. 1. n. 17. circa medium.

Non etiam obstat, quòd qualitas hæredis censeatur repetita quoad alios descendentes in perpetuum: Quia vltrà quòd est diuersa
10 ratio in filijs primi gradus, qui † non videntur posse repudiare hæreditatem, & feudum retinere, quòd cessat in posterioribus, Afflict. post glos. in c. 1. An agnat. vel fil. n. 9. vers. dic secundum: Respondebam, quòd istud locum habuisset, si qualitas fuisset posita post nominationem omnium, sed quia ponebatur post
11 nominationem filiorum, non † censebatur repetita in persona aliorum descendentium, Ità Bart. in l. fin. §. Scio, de leg. 2. videatur Alex. cons. 158. n. 2. lib. 6. & Socin. cons. 142. num. 22. lib. 3. Abb. in c. requiris, num. 10. vers. & vnum est negocium, de appellat. qui benè loquitur; Pro quo facit quod notat, Afflict. in c. 1. nu. 83.
12 de success. feud. qui dicit verbum, † (hæres) non attendi quandò ex sequentibus, vt in dicto casu, apparet disponentem ad ius sanguinis respexisse.

Nec refragatur, quòd illa esset renouatio,
13 quæ licèt † differet à prima inuestitura, nihilo-

nihilominus debebat attendi tenor primæ, quæ hæreditaria erat, etiam quoad alios successores, vt per Ferret. cons. 119. n. 1. Quia Ferret. loquitur quandò expressè dictum est, quòd renouat secundum tenorem antiquæ inuestituræ, qui non erat casus de quo agebatur;
14 Nam quamuis renouatio † non potuit fieri in præiudicium comprehensorum in prima, vt ipse dicit, n. 5. tamen istud obtinet quandò viuunt illi, qui sunt de comprehensis in prima inuestitura, vt post alios Dec. cons. 17. nu. 16.
* lib. 1. vbi de * comuni Soc. iun. cons. 110. n. 25. lib. 2. Secus si non adsint de comprehensis, vt in dicto casu, vbi concessio erat finita in persona Hieronymi, quia tunc Papa de nouo illi concedendo potuit mutare formam antiquæ inuestituræ: Præsertim quia non apparebat de alteratione primæ, quæ erat ad tertiam generationem, & secunda erat facta pro descendentibus in perpetuum. Vndè cùm Hierony-
15 mus ita acceptasset inuestituram, nó † erat amplius tenor antiquæ finitæ attendendus Brun. cons. 40. n. 43. Bald. cons. 215. lib. 2. Dec. cons. 185. n. 3. Rimin. cons. 154. n. 4. lib. 1. benè Ruin. cons. 20. n. 7. lib. 1. Pedemont. decis. 25. nu. 28. & 29.

Ex quibus inferrebam, quòd non erat opus intrare illam quæstionem, An in fæudo mixto hæres cùm beneficio inuentarij teneatur ad
16 debita: In qua tamen difficultate, quod † non teneatur, dicit Dec. cons. 185. n. 3. Socin. iun. cons. 72. n. 27. cum sequen. lib. 1. latissimè Ro-
* land. cons. 67. n. 20. lib. 1. vbi ostendit * com-
17 munem esse opinionem, quòd quando est † facta mentio de descendentibus, licèt sit dictum hæredibus, fæudum dicitur ex pacto, & prouidentia, & maximè n. 31. & in fin. cons. dicit quòd non est curandum de decisionibus Re-
18 gni Neapolitani, quia ibi omnia † fæuda sunt hæreditaria, & non ex pacto, & prouidentia, quod etiam dicit Marin. Frec. vbi supra lib. 1. tit. 5. n. 7. Ideò videmus quòd Afflic. in d. c. 1. An agnat. vel fil. defunct. n. 11. aliter loquitur quàm dixerit in decisionibus, quia ibi loquitur secundùm leges fæudorum, & in decisionibus iuxtà naturam fæudi secundùm Regni vsum.

Filij positi in conditione, an succedant tanquàm vocati ex testamento, vel saltèm iure transmissionis admittantur, ex facti contingentia diligenter discussum. Cap. XXVII.

SVMMARIVM.

1 Pro fideicommisso pronunciare non debemus, nisi de eo clarè appareat.
2 Non præsumitur quis velle, quod non loquitur.
3 Fideicommissum non extenditur ad alium casum, etiam ex maioritate rationis.
4 Item non extenditur de persona ad personam, quamuis eadem ratio militet in persona non expressa.
5 Filij in conditione positi censentur solùm vocati, vt succedant eorum patri, & cui positi sunt in conditione, non autem, vt succedant alteri.
6 Coniectura, quòd filij in conditione positi sint vocati, quando fuit transgressum ad plures gradus, reijcitur per Rotam.
7 Filij masculi positi in conditione, etiam si ad plures gradus sit transgressum, non censentur vocati, nisi ab vltimo factum sit fideicommissum in tota hæreditate, & num 8. & 13.
9 Non admittuntur etiam iure transmissionis secundum opinionem communem.
10 Grauet. dictum in cons. 62. reprobatur.
11 Transmissio fit ex coniecturis.
12 Declara dummodo coniectura sint tales, quæ necessariò mentem testatoris ostendant.
14 Coniectura, quòd filij in conditione positi censeantur magis dilecti, quàm extraneus substitutus, & ideò ad eos debeat fieri transmissio, reprobatur.
15 Filij in conditione positi censentur prædilecti, quò ad portionem illius, cui sunt positi in conditione non autem quoad portionem alterius, respectu cuius nihil fuit dictũ in substitutione.
16 Extraneus si fit vocatus post mortem filiorum sinè filijs existentia filiorum vnius filij facit deficere conditionem, sub qua erat substitutus, & pro illius exclusione non est opus, quod inducatur ius transmissionis.
17 Ius accrescendi per additionem hæreditatis extinguitur.

TESTATOR instituit Lucretiam, & Artemisiam eius filias, & ad inuicem si decesserint sinè filijs substituit; Et si obierint quandocunquè sinè filijs substituit Iacobum filium eius vxoris ex alio marito si vixerit, Sin autem eiusdem Iacobi filios, & hæredes vulgariter, & per fideicommissum. Mortuo testatore, & adita per filios hæreditate, decessit Lucretia relictis duobus filijs legitimis, & naturalibus, deindè obijt Artemisia nullis relictis liberis, sed instituto hærede eius viro: Quapropter filij Lucretiæ prætendunt bona Artemisiæ ad se pertinere ex duplici capite, vel quia sunt vocati ad fideicommissum, vel quia veniunt iure transmissionis ex persona eorum matris. Quæritur quid iuris?

Quòd attinet ad primum caput resoluendũ est, quòd non possint venire tanquàm vocati, quia de ipsis non loquitur substitutio, sed solùm Artemisiæ est substituta Lucretia eorum
1 mater, & pro fideicommisso † pronunciare nõ debemus, nisi de eo clarè appareat, Alciat. cõs. 93. n. 15. lib. 9. latè Rola. cõs. 34. n. 2. lib. 4. quia

2 † non præſumitur, quòd quis voluerit id, quod non loquitur, latè Soc.Iun. conſ.185.n.3.lib.2.
3 vbi n.8.dicit, quòd † nec paritas, nec maioritas rationis operatur, vt in alium caſum inducatur fideicommiſſum: Vndè cùm ſit ſubſtituta Lucretia, & non eius filij, velle, quòd ſint vocati filij Lucretiæ, eſſet extendere fideicommiſ-
4 ſum de perſona ad perſonam, quod non † poteſt fieri, Aretin.in l. Gallus. §.& quid ſi tantù n.18. verſ. quod ſecus videtur eſſe, de liber. & poſthum. Dec. in l. illam n.11. C. de collat.& conſ.218.nu.9. Cephal. conſ.269. n.12.etiam quòd eadem ratio militaret in perſona non expreſſa, Natt conſ.470.n.6 Aretin. vbi ſuprà.

Nec facit, quòd iſti filij ſint poſiti in conditione, & ſic ex perſona ſua videantur vocati,
5 quia quando poſiti † in conditione eſſent vocati, quod non oportet tractare hic, ſunt solùm vocati, vt ſuccedant ſuo Patri, & cui poſiti ſunt in conditione, non autem, vt ſuccedant alteri, Curt.Iun.conſ.96.nu.5. verſ. cum igitur, Ruin. conſ.181. nu.7. lib.2. Natta.conſ. 51. nu. 7. cum alijs per Burſat.conſ.64.n.18. Vltra quòd
6 Rota † in pluribus cauſis reiecit iſtas coniecturas ad inducendam vocationem, maximè quandò fuit tranſgreſſum ad plures gradus, Pariſ. conſ. 14. in fine & conſ. 56. num. 27. lib.1. Et ideò Rota in illa Bononien. fideicommiſsi de Pepulis, & in vna Romana fideicommiſſi de Bonadeis, & in vna Peruſina de Alphanis, & in multis alijs cauſis tenuit, quòd
7 licèt † maſculi ſint poſiti in conditione, & tranſgreſſum ad plures gradus, non per hoc poſiti in conditione ſint vocati, vt per Caputaquen.deciſ.99.lib.2.qui loquitur in fortioribus terminis, & dicit ita prius tenuiſſe Rotam in vna Romana de Albertonibus, & eſt deciſ. Ant. Aug. 8. lib.1. vbi dicit, Rotam tenuiſſe ex eo, quòd maſculi ſunt poſiti in conditione, & tranſgreſſum ad plures gradus, & manda-
8 tum fœminas dotari, non eſſe vocatos, † niſi ab vltimo ſit factum fideicommiſſum in tota hæreditate, quia tunc inter gradus diceretur inductum reciprocum fideicommiſſum.

Circa verò ſecundum caput, ſimiliter dicen-
9 dum eſt, quòd non poſſint † venire iure tranmiſsionis, quia licèt multi teneant, quòd fiat tranſmiſsio, quando filij ſunt poſiti in conditione, quos latè enumerat Cephal. dicens hãc eſſe validiſsimam coniecturam, in conſ.16.nu.42.lib.1.& Gabr.de hęred.inſtit.concl.2.n.35. Tamen iſta opinio eſt contra gloſ. in l.1.C.de his, qui ant.apert.tab.quàm totus mundus ſequitur, vt patet per Natt.conſ.551.n.5. Curt. Iun.conſ.57.col. fin. Pariſ.conſ.57. n.69. lib.2. Rip.in l.hæredes mei.§. cùm ita n.59.ad Trebell.Socin.Iun.cõſ.14.n.4.lib.4.Rim.conſ.167.
* inter conſ.vlt.volunt.Et iſtam eſſe magis *cõmunem oſtendit Card. Mantica plures citans. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. in fine n.27.Et ita tenuit Rota in vna Romana de Incoronatis coram bo.me. Cotta, & deinde in alia Romana de Gabrielibus coram Robuſterio. Vn-
10 dè † Cran.conſ.92.equiuocauit dùm argumẽtatur à vocatione ad tranſmiſſionẽ, quod argumentum retorquetur in contrarium, quia filij poſiti in cõditione, etiam quòd ſit dictum de maſculis, non per hoc dicuntur vocati, vt ſuprà deductum fuit ex pluribus deciſionibus Rotæ, in quibus expreſsè fuit reprobata deciſio Guid.Pap.184.& conſ.Dec.318.& de com-
* muni * teſtatur Pariſ.conſ. 141.n.11.lib.3.Soc. Iun.conſ.117.num.10.lib.2.Ripa in l.Centurio n. 162. de vulg. & pup. Theſaur. deciſ.96. ſub n.4.& bene reſpondet Ant.Aug.in d. deciſ.8.
11 Et quàmuis tranſmiſsio fiat † ex coniecturis, l. in conditionibus. §.1.& ibi not.Dec. de condit.& demonſtr.Socin. in l.hæredes mei §. cum ità, & ibi latè Hieron. Zanc. n.195. ff.ad
12 Trebell. tamen opus eſt, quòd † coniectura ſit valida, & neceſſario mentem teſtatoris oſtendat Iaſ.conſ.154.n.4.poſt med.lib.4.Dec.conſ.369.in prin.Soc.Iun.conſ.118.n.13. lib.1.Gozad.conſ.29.n.37.verſ.nec obſtat.Natt. d.cõſ.
13 551.n.19.Ideò non ſufficit iſta, quòd ſint † poſiti in conditione, & ſit tranſgreſſum ad plures gradus, quia eſt contra communẽ, aliàs ſequeretur, quòd ſemper quando tranſgreſſum fuiſſet ad plures gradus, eſſent vocati, quod tamẽ eſt falſum, vt ex ſupradictis conſtat, & aduertit etiam Socin.Iun.d.conſ.118. n.27.

Non obſtat, quòd in hac facti ſpecie poſt reciprocam ſubſtitutionem inter filias factam ſubſtitutus eſt extraneus, & minus dilectus his, qui ſunt in conditione poſiti, quo caſu plurimi quàmuis admittant non poſſe filios in conditione poſitos ſuccedere vti vocatos ex teſtamento, quod eſt receptiſſimum, tamen ſentiunt admitti eoſdem filios in conditione poſito iure tranſmiſſionis, vt poſt Anch. conſ.74. Socin.in d.§.cum ita col.4.& conſ. 6. lib. 3. in fine, concludit Gabr.in d. concluſ.2. de hæred. inſtit. n.21. & 22. Quia reſpondeo, quod hæc
14 coniectura † nihil valet, cum non ſit fundata in bonis rationibus: Nàm prima ratio, quod ex quò filij poſiti ſunt in cõditione videntur magis dilecti, quàm extraneus ſubſtitutus, & ideò ad eos debeat fieri tranſmiſsio, reprobatur à Doctoribus, vt poſt gloſ. tradit Ripa in d.§. cũ ita n.66.& ſequen.ad Trebel. Ruin. conſ.181. ſub nu.6. verſ.ſed dato lib.2. Gozad. conſ.29. col.penul. verſ. nec obſtat, Socin.conſ.74. in princ.lib.3.Alciat.conſ.117.nu.4.&ſeq lib.9. Card.Mantica de coniect.vlt.voluntat. lib.11. tit.20.n.21. Nàm verùm quidem eſt, quòd filij
15 ſunt † prædilecti quòad portionem matris, cui poſiti ſunt in conditione, nõn autem quòad portionem Amitæ, reſpectu cuius nihil de eis fuit dictum in ſubſtitutione, vt benè deducit idem Cardin. Mantica vbi ſupra nu.21. verſ. ſed & aduertendum, & apertè etiam ſentit Anchar. conſ. 426. incip. quod ſuprà concluſum, & Alex. conſ. 92. ſub num. 2. verſ. ſed præmiſsis lib.3. qui profitetur hãc eſſe cõmu-
* nẽ * ſententiam. Et hanc coniecturã in ſpecie reiecit Rota cõſiderata iſta reſponſione in vna

Firmana

Firmana bonorum coram Cantuccio, & deindè in eadem causa coram bo.me. Gypsio.

Altera etiam ratio, quòd non est verisimile, quòd testator voluerit præferre extraneum suis descendentibus huic casui non applicatur, quia etiamsi in filios filiarum transmissio non fieret, non per hoc succederet extraneus substitutus, quia cum sit vocatus post mor-
16 tem filiarum sine filijs, existentia † filiorum vnius filiæ facit deficere conditionem, sub qua substitutus erat extraneus: Ideò non est opus pro illius exclusione, quòd inducatur hoc ius transmissionis, vt optimè declarant Ripa, Ruinus, & alij suprà allegati: Et isto casu appositio conditionis, qua excluditur substitutus extraneus, non censetur facta in fauorem dictorum filiorum, sed filiarum institutarum, vt sic ex defectu conditionis substitutionis remaneant liberę, vt declarat Alciat. d. cons. 117. vers. tertio mouetur, nu. 4. lib. 9.

Nec coniectura de iure accrescendi vnito cum fideicommisso considerata per aliquos Doctores in hoc casu quidquam facit, quia
17 ius accrescendi † fuit extinctum per additionem hæreditatis, vt per Zanch. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, num. 287. & seq. & ibi Ripa, nu. 66. vers. aduertè, Alciat. d. cons. 117. sub n. 15. Card. Mantica vbi supra n. 13. Ex quibus concludendum est filijs Lucretiæ super bonis, de quibus agitur nullum ius competere.

Dos data filiæ, vel nepti, an fideicommissi onere grauari possit, & quādo in locū legitimæ subrogetur, & ibidē statutū Vrbis declaratum. Cap. XXVIII.

SVMMARIVM.

1 Dos data filiæ, vel nepti, si in locum legitimæ non succedit, fideicommisso grauari potest. si autem in locum legitimæ subrogatur, onus, & grauamen non tenet, & num. 2.

3 Viuente patre, vel auo retinet propriam naturam, nec in locum legitimæ subrogatur.

4 Data filiæ, quæ à statuto non sit exclusa, in legitimam imputatur.

5 Est loco legitimæ, quando datur filiæ, quæ sit exclusa a statuto propter dotem, secus si sit exclusa propter existentiam masculi.

6 Pater simpliciter relinquendo filiæ pro dote, etiam si apponatur clausula, pro omni, & toto eo, &c. censetur relinquere secundum dispositionem statuti, cui se conformare præsumitur.

7 Dos succedit loco legitimæ, quandò Pater relinquit filiæ non simpliciter ex causa dotis, sed etiam pro legitima, quamuis statutum ab ipsa legitima filiam excludat.

8 Statutum excludens filiam à legitima intelligitur si Pater velit, non autem si pater nollit illam esse exclusam, sed agnoscit vti filiam, cui legitima debeatur.

9 Dos filiæ relicta succedit in locum legitimæ, si hoc filijs masculis expediat, & statutum excludens fœminas eorum fauore sit factum, secus si hoc filijs non expediat.

10 Habens aliquid ex certa dispositione iuris, necessariò partem facit.

11 Dos non succedit loco legitimæ secundum statuta Vrbis.

12 Filia non potest petere supplementum legitimæ, nec reijcere onus fideicommissi à patre impositum, estò quòd dos succedat loco legitimæ, vbi statutum excludens filiam dotatam ex testamento, & ab intestato, mandat quòd debeat seruari voluntas Patris, nec eius testamentum possit impugnari, & num. 13.

14 Dictio (alio modo) est relatiua ad modos expressos, similes tamen expressis.

15 Querela inofficiosi testamenti de iure antiquo competebat filijs, tàm quandò minor quantitas legitimæ relinquebatur quam cùm onus super legitima imponebatur.

16 Legitima ex causa potest tolli in totum, & satis est, quòd alimenta interim præstentur, seu loco alimentorum præstetur dos, cuius filia frui debet donec viuit.

17 Filia agens ad supplementum legitimæ, vel quòd onus reijciatur ex ea, non dicitur impugnare testamentum de iure, sed de facto.

18 Verba debent intelligi cum effectu, quod fallit in terminis statuti Vrbis.

19 Filia petens supplementum legitimæ non dicitur impugnare testamentum patris.

DISPVTATIO est non leuis apud nostros iuris interpretes. An dos data à Patre filiæ, vel ab Auo nepti fideicommissi onere grauari possit. In qua quæstione Doctores cōmuniter distinguunt inter dotem, quæ succedit loco legimæ, & eam
1 quæ non succedit: Nam huic volunt † onus quodcunquè, & etiàm conditionem quamuis apponi posse, Bart. in l. fin. §. filiæ, n. 1. ff. de leg. 2. & in l. Lucins, §. maritus, n. 2. vers. si verò pater ff. ad trebel. Castren. cons. 16. n. 2. & 3. lib. 2.
2 Ab illa † verò omne onus aiunt reijciendum respectu quantitatis ipsius legitimæ, in reliquo autem, quod superest, onus, & grauamen tenet, l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero, ff. de condit. & demonstrat. Castren. cons. 325. n. 4. & 323. n. 1. lib. 1. & cons. 16. n. 2. & 3. lib. 2. Alex. cons. 55. n. 6. vers. his tamen non obstantibus, & n. 7. lib. 2. de cōmuni * Soc. Sen. cōs. 109. n. 3. lib. 1. Paris. cons. 43. n. 36. lib. 3. Et hanc distinctionem passim Rota sequitur, & illā præsertim fuit amplexa in vna Romana successionis, 2. Iunij 1595. coram Cardin. Pamphilio, & in causa Perusina restitutionis dotis, 10. Maij 1602. coram Cardinale Mellino.

Igitur, vt hoc dignoscamus perquirendū est, quando huiusmodi dos data filiæ, vel nepti in

lo cum

locum legitimæ subrogetur, & quando non. Et
3 quidem viuente † patre nulli dubium est, quin
dos naturam propriam retineat, quia cùm vi-
uo patre legitima non debeatur, nulla ratio
suadet, vt succedat loco legitimæ: Mortuo
autem patre est distinguendum.
4 Aut enim filia non est † à statuto exclusa,
& in hoc casu, cùm ei iam legitima sit debita,
dos in legitimam imputatur, l. quoniam no-
uella C. de inoffic. testam. Maximè si pater
iusserit, quòd filia non possit quidquam præ-
tendere ratione legitimæ, vel eius supplemen-
ti in bonis ipsius, sed debeat esse contenta do-
te relicta, Rota diuers. decis. 266. par. 1.

Aut filia per statutum excluditur: Et tunc
magna est controuersia, an Dos succedat loco
legitimæ. Rota tamẽ in pluribus causis, & præ-
sertim in Albanen. legitimæ. 22. Maij 1592. co
ram Cardinale Blanchetto, & in vna Callien.
dotis 11. Decembris 1598. & 24. Maij 1599.
coram Orano, amplexa fuit distinctionẽ Pauli
de Castro in d. l. Titio cẽtum. §. Titio genero,
n. 7. & col. pen. de condit. & demonstrat. quam
* communiter approbari tradit Bran. de stat.
exclu. fœm. art. 11. quæst. 3. colum. 3. Paulus
5 enim vult, quòd si † statutum decernat, vt exi-
stente masculo, filia dotata non succedat, cen
seri illam excludi propter dotem, quasi si do-
tata non esset non excluderetur, & propterea
vult dotem esse loco legitimæ, & oportere, vt
dotata sit de tempore mortis patris; quia si
tunc dotata non esset, succederet, & conse-
quenter legitimam statim petere posset: Sed si
statutum decernat, vt stantibus masculis fœ-
mina non succedat, sed debeat dotari; tunc
vult Paulus illam excludi propter existentiam
masculi, & dotem deberi sub cõditione, si ma-
trimonium sequatur, & consequenter dotem
non esse loco legitimæ, quia hoc casu ab inte-
stato cùm fratre succedere non potest; Et sic
distinctio Castrensis (vt ex ratione percipitur)
hæc est, vt si cùm masculo fœmina succedere
possit, dos sit loco legitimæ, & statim debea-
tur, sed si non possit, loco legitimæ non sit, &
in his terminis consuluit etiam Socin. conf. 75.
lib. 3. & Paris. conf. 25. n. 37. lib. 3. & conf. 54.
num. 14. lib. 2.

Sed hoc vltimum caput distinctionis Pauli
6 declaratur, Primò, vt procedat, quando † pa-
ter simpliciter filiæ relinquit pro dote etiam si
apponatur clausula pro omni, & toto eo, &c.
quia tunc quidem censetur voluisse relinquere
secundùm dispositionem statuti, cui se confor
mare præsumitur, videlicet pro dote, non pro
legitima, cum legitima statuto non debeatur,
vt per Castr. in d. §. Titio genero, ante nu. 9.
Secus si pater relinquat filiæ nõ simpliciter ex
causa dotis, sed etiam pro legitima, nam hoc
7 in casu dos † loco legitimæ succedit, dato
quòd statutum excludat filiam à legitima, vt
tenuit Rota in causa Albanen. compromissi
8. Februarij 1574. coram Cotta; Vbi stante
testamento patris, qui filiam instituerat in scu
tis tribus millibus pro dote, legitima, & tre-
bellianica, & quouis alio iure, & pro omni, &
toto eo, quod petere posset ex hæreditate ip-
sius testatoris quomodocunquè, & qualiter-
cumquè, Rota censuit dotem esse loco legiti-
mæ, quia pater instituendo filiam etiam pro
legitima, agnouerat vti suam, non autem vti
exclusam à statuto: Dato enim quòd statutum
excludat filiam à legitima, tamen intelligitur
8 si pater † vellit, non autem si pater nollit illam
esse exclusam, sed agnoscit vt filiã, cui legiti-
ma debeatur, Castren. conf. 52. n. 2. lib. 1. So-
cin. d. conf. 75. n. 3. lib. 3. Paris. conf. 53. n. 8. d.
lib. 3. Crat. conf. 160. n. 35. lib. 2. Rub. Alex.
in l. pater filium, de inoffic. testam. n. 174. qui
dicit quæstionem esse indubitatam, quãdo pa-
ter relinquit pro legitima.
9 Secundò declaratur, vt locum habeat, † vbi
filijs masculis expediat dotem non esse loco le
gitimæ, dummodo tamen statutum eorum fa-
uore factum sit; Secus si hoc filijs non expe-
diat, quia tunc dos filiæ data loco legitimæ
succedit; puta si ageretur, an filia faceret par-
tem in legitima, ita vt legitima filiorum ma-
sculorum esset semissis deducta ex eo dote, vel
potius triens deductis dotibus ex omnibus bo
nis: tunc enim, quia fieri potest, vt expediat
masculis filias facere partem, vel non facere,
attenditur vtilitas masculorum secundũ Paul.
de Castro conf. 52. col. fin. & conf. 286. num. 4.
lib. 1. Rub. Alex. conf. 122. col. fin. Et in ter-
minis statuti Vrbis lib. 1. cap. 85. quo decer-
nitur, vt Patri, si intestatus decedat existẽtibus
descendentibus masculis, in nullo succedat fi-
lia, siue maritata sit, & dotata, siue non mari-
tata, nec dotata, dummodo frater illam do-
tare paratus sit, tenuit Rota coram Fantuc-
cio 5. Martij 1554.

Verũ ista declaratio reprehenditur à Hier.
Gabr. conf. 140. n. 5. lib. 2. ea scilicet ratione,
10 quia qui † certa dispositione iuris aliquid ha-
bet, necessariò partem facit, l. planè. §. si duo-
bus de leg. 1. item quia absurdum videtur hoc
ponere in voluntate filiorum, cùm certum sit
eos nolle partem filiabus dimittere, & sic eo-
rum fauori renunciare, & vide eundem Gabr.
ibidem per totum conf. & præsertim n. 12. &
sequen. vbi in terminis statuti Vrbis defen-
11 dit † dotem non succedere loco legitimæ, &
consequenter fideicommissi onere grauari pos
se, quod etiam tenet in conf. 5. per tot. & in
conf. 116. n. 25. eod. lib. 2.

Quinimò cùm dictum statutum filiam do-
tam excludat ex testamento, & ab intestato,
& mandet per verba vniuersalia, & geminata,
vt debeat seruari voluntas patris, sustineri po
12 test, dispositionem † patris excludẽtem filiam
cum dote subiecta fideicommisso, esse præcisè
seruandam, nec posse ipsam petere supplemen
tum, nec reijcere onus fideicõmissi, esto quòd
dos ipsa succederet loco legitimæ, vt benè per
Ruin. post alios conf. 56. in fine lib. 3. tenuit
Rota in vna Romana supplemẽti dotis coram

Cæsa-

Cæsare de Grassis 14. Martij 1575. & rursus in alia Romana dotis de Marganis 18. Iunij
13 1582. coram Robusterio. Ratio est, quia † vbi statutum excludit filiam cùm verbis vniuersalibus, & concurrit iudicium patris, valet grauamen minuens legitimam in quantitate, & qualitate, vel alia causa, Bart. in d. l. Titio centum. §. Titio genero, n.5. cùm seq. de condit. & demonstrat.

Et istud in terminis dicti statuti comprobatur ponderando illius verba, quia postquàm statuentes dixerunt filias dotatas nihil posse petere ab hæredibus patribus ratione supplementi debiti de iure naturæ, vlterius disposuerunt, quòd nec per quamcumque viam, seu alio modo possit per filias impugnari testamé-
14 tum patris: Illa † enim verba (alio modo) sunt relatiua ad modos expressos, & implicant alios modos non expressos, similes tamen expressis, vt per glos. in Clem. 1. de præscript. & tradit Doct. in l. si fugitiuus C. de ser. fugit. Felin. in cap. sedes, de rescript. col. 2. Vnde cùm in statuto fuerit tantum expressus modus impugnandi testamentum patris per petitionem supplementi legitimæ, sequitur quòd dicta verba de necessitate debeant intelligi de alio simili modo non expresso, qui est quando filia petit remoueri grauamen à legitima: Nam
15 olim de iure † antiquo pariter vtroquè casu competebat querela inofficiosi testamẽti, tàm quando minor quantitas legitimæ relinquebatur, quàm cùm onus super legitima imponebatur, vt habetur in l. omnimodo, & in d. l. quoniam in prioribus, cùm ibi tradit. per Castren. C. de inoffic. testam. & tradit Bart. in d. §. Titio genero, n.6.

Nec facit, quòd purificata conditione fideicommissi super dote apposita, mulier nihil sit consequutura, quia hoc non est inconueniens,
16 cùm † ex causa possit legitima etiam in totũ tolli, & satis sit quòd alimenta interim præstentur, seu loco alimentorum præstetur dos, cuius filia frui debet donec, viuit, vt tradit Brun. de stat. exclus. fœmin. art. 1. quæst. 1. num 19.

Similiter non obstat, quòd filia petendo, vt remoueatur grauamen super dote appositum ex dispositione d. l. quoniam in prioribus, non videatur impugnare testamentum, & sic possit hoc petere, cùm per statutum prohibeatur tantùm impugnare testamentum: Quia licèt ve-
17 rum sit, quòd filia † agens ad supplementum legitimæ, vel quòd onus reijciatur ex ea, non dicatur impugnare testamentum, quia in effectu testamentum sustinetur ex dispositione d. l. omnimodo, & l. quoniam in prioribus; Nihilominus de facto benè dicitur impugnare, Corn. consil. 290. littera C. lib. 3. & quamuis
18 aliàs † verba debeant intelligi cum effectu l. 1. §. hæc autem, & ibi Ias. n.6. in 3. not. ff. quòd
19 quisquè. iur. tamen † secus est in terminis dicti statuti Vrbis, vbi statuentes intellexerunt de impugnatione facti: Nam in statuto fuit expressum de impugnatione, quæ fit per peti-
20 tionem † supplementi legitimæ, per quam tamen nõ dicitur in effectu impugnari testamentum, Bart. in l. cum lege n.2. C. de Episcop. & & cler. & tamen statuentes illum habuerunt, & intellexerunt pro impugnatione testamenti, vt colligitur ex verbis d. statuti, ibi, seu alio modo impugnari: Vnde similiter est dicendum idem Statuentes intellexisse, cùm testamentum impugnaretur per petitionem remotionis oneris impositi super dote, ponderando verba, seu alio modo, quæ non possunt verificari in alio meliori modo, quàm in præfato, vt dictum est. Et cum constet ex prædictis statuentes sic intellexisse, non est ab isto intellectu recedendum, maximè quia statutum non solùm dicit non posse per filiam impugnari te-
21 stamentum patris, sed etiam eius voluntatem. Et ex his remanet limitatum quod supra dicebatur, dotem granari non posse, quando succedit loco legitimæ, quia in terminis statuti Vrbis, in quo non dubitatur de potestate, & voluntate statuentium, concurrente iudicio patris succedit loco legitimæ cùm qualitate grauaminis.

Vsusfructus vxori relictus quando restringatur ad alimenta, & quando integer debeatur, & à quo tempore, diligenti studio enarratum. Cap. XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Legatum vsusfructus factum vxori institutis filijs secundum consuetudinem Bulgari ad alimenta restringitur.*

2 *Restringitur ad alimẽta etiam fauore filiorum primi matrimonij.*

3 *Item siue vxor relicta fuerit domina, & madonna, siue vsufructuaria simpliciter, vel vsufructuaria omnium bonorum, aut omnium & singulorum bonorum mobilium, & immobilium.*

4 *Consuetudo Bulgari non est fundata in interpretatione verborum, sed in coniecturata mente testatoris.*

5 *Vxor relicta vsufructuaria omnium, & singulorum bonorum mobilium, & immobilium non debet habere nisi alimenta, quando instituti sunt liberi.*

6 *Ampliatur, quamuis testatur prohibuerit vxorem quoquo modo molestari, aut inquietari super redditione rationis.*

7 *Item quamuis in legato adsit clausula omni meliori modo, dumtamen talis clausula stet sinè copula.*

8 *Item, quàmuis vxor fuerit relicta vsufructuaria vnà cum filijs.*

9 *Item, licèt vnà cùm ipsis filijs fuerit hæres instituta.*

10 *Legatum vsusfructus factũ matri sorori, & alijs simili-*

similibus personis ad alimenta restringitur, quando filij sunt instituti, & hoc siuè legataria haberet prius alimenta in Domo siuè non.

11 *Vxor relicta vsufructuaria etiam institutis filijs, debet habere integrum vsumfructum in bonis, quæ ob delictum filij ad fiscum perueniūt.*

12 *Item debet habere totum vsumfructum, si filij instituti decesserint.*

13 *Non debet habere nisi alimenta, quando vnus ex filijs decedit, cui alter filius sit substitutus quamuis legatū fuerit factum super illius portione.*

14 Idem, *quàmuis filio decedēti extraneus substituatur, si ex verbis testamenti appareat testatorem velle, quòd vxor habeat solùm alimenta.*

15 *Debet habere vsumfructum formalem, si filius institutus decesserit, cui extraneus sit substitutus vulgariter, quàmuis dictus filius decesserit viuo testatore. & num. 17,* Item *quàmuis hospitale, vel alia pia causa sit substituta, num. 18.*

16 *Legatum vsusfructus variatur secūdùm tempora propter diuersitatem personarum, in quibus non cadit vniformis fauor, vel conditio.*

19 *Vxori integer vsusfructus debetur mortuo filio harede instituto, quàmuis extraneus pupillariter ei sit substitutus, dummodo legatum sit annuum, si autem sit vnicum restringitur ad alimenta.*

20 *Legatum vsusfructus factum vxori filijs institutis non restringitur ad alimenta, quando apparet de mente testatoris in contrarium, quæ mens etiam ex coniecturis colligitur, & num. 21.*

22 *Non restringitur ad alimenta, quandò testator reliquit plenum vsumfructum, aut vsumfructum liberum, vel integrum, vel etiam francum, & n. 23.*

24 *Restringitur ad alimenta, quàmuis vxori sit iniunctum onus alendi ipsos filios institutos.*

25 Intelligitur *de vsufructu formali, quando testator voluit, quòd filius institutus durante dicto vsufructu esset hæres quoad solam, & nudam proprietatem.*

26 *Non restringitur ad sola alimenta, quādo filius non priuatur toto vsufructu.*

27 *Vxor cui relinquitur integer vsusfructus debet præstare cautionem de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri.*

28 *Declaratur, vt non teneatur dare fideiussores cùm effectu ante actum consignationis, sed pro consequendis fructibus sufficit sola oblatio verbalis, & n. 29.*

30 *Vxor relicta vsufructuaria non debet habere vsumfructum, nisi deducto ære alieno ex tota hæreditate.*

31 *Aes alienum à defuncto relictum ab hærede solui debet, non autem ab vsufructuario.*

32 *Quo ordine sit soluendum, & ex quibus rebus ex sententia* Rotæ *declaratur.*

33 *Hæres cùm beneficio legis, & inuentarij non tenetur de suo debita hæreditaria soluere.*

34 *Vsufructuarius possidens bona testatoris debet præstare patientiam, vt per hæredem ad eorum alienationem procedatur pro soluendo ære alieno defuncti.*

35 *Non potest retardare alienationem prætextu iurium, & actionum relictorum in hæreditate, quando inuentarium fuit confectum.*

36 *Vxor relicta vsufructuaria omnium bonorum, non habet vsumfructum in legitima ipsorum filiorum, etiam si filij sint instituti in nuda proprietate vltrà valorem ipsius legitimæ, & num. 38.*

37 *Legitima debetur filijs non solùm in proprietate, verum etiam in vsufructu.*

39 *Legatum vsusfructus factum vxori, quādo prætextu legitimæ filiorum non diminuatur.*

40 *Pater qui reliquit filio quantum sufficit pro legitima, liberè potest de rebus suis disponere.*

41 *Legitima detrahitur statim deducto ære alieno, & reputatur æs alienum, & n. 42.*

43 *Filio datur condictio ex lege contra hæredes pro consequenda legitima, quæ nullo modo sit relicta, sed tantum petita ex dispositione legis.*

44 *Filio agenti ad supplementum legitimæ in testamento relictæ, competit tacita hipotheca.*

45 *Vxor instituta hæres vsufructuaria omnium bonorum, nullo sibi dato cohærede in proprietate, intelligitur hæres ex vniuerso.*

46 *Vsusfructus causalis, qui sit, & quid operetur, ex sententia Rotæ declaratur.*

47 *Vxor relicta vsufructuaria extraneo hærede instituto debet habere vsumfructum formalem.*

48 *Extranei (in materia consuetudinis Bulgari) qui sint, & an mater hoc nomine contineatur, & num. 49.*

50 *Consuetudo non extenditur ad similes personas, & si sit odiosa non extenditur etiam ex identitate, vel maioritate rationis.*

51 *Vsusfructus relictus vxori instituto hærede extraneo, quando integer debeatur. & quando restringatur ad alimenta, remissiuè.*

52 *Vsusfructus solùm, non autem proprietas legata censetur, vxore relicta domina, & vsufructuaria omnium bonorum, vel maioris partis, extraneis hæredibus institutis.*

53 Verba, *reliquit vxorem dominam maiorem, & massariam, non important dominium absolutum, sed quamdam præheminentiam in Domo, sicut erat ante mortem mariti.*

54 *Comparatiui natura est relinquere positiuum in eodem termino.*

55 *Vxor habet electionem, an vellit proprietatem, vel vsumfructum, quando testator illam relinquit* Dominam, *& vsufructuariam certæ rei, cuius valor non absorbeat totum ferè patrimonium, & n. 58.*

56 *Legatum omnium bonorum mobilium, & stabilium non comprehendit iura, & actiones.*

57 *Legatum vsusfructus vxori factum intepretatur vario modo, secundum coniecturatam mentem testatoris.*

59 In *vsufructu concursus non datur, quando alicui omnium bonorum vsusfructus relinquitur altero hærede vniuersali instituto.*

60 Con-

60 *Concursus locum habet in legatis particularibus. in quibus vni relinquitur totum integrale. & aly pars substantialis.*

61 *Nomen fundi non potest verificari sinè vsufructu.*

62 *Hæreditas consistit in iure etiam abstracto à proprietate, & vsufructu, & institutio potest verificari etiam sinè vsufructu.*

63 *Concursus in vsufructu non datur, quandò proprietas ab illo separatur.*

64 *Proprietatis mentio facta ad differentiam vsusfructus intelligitur de nuda proprietate, nisi fiat mentio proprietatis implicitè, seu concretiuè sub nomine fundi, & n 65.*

66 *vsusfructus concursus non datur inter proprietarium, & vsufructuarium, quando testator æquis portionibus in vsufructu duos hæredes instituit, & ad inuicem substituit.*

67 *Non datur, etiam si quis in testamento fuerit hæres institutus, & in codicillis vsusfructus omnium bonorum alteri fuerit relictus.*

68 *Item non datur, licèt quis fuerit institutus hæres explicitè in omnibus bonis, aut in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus iuribus, & actionibus præsentibus, & futuris.*

69 *Item nec datur licèt aliquis fuerit institutus in proprietate durante, & extincto vsufructu.*

70 *Datur si extraneus hæres fuerit institutus pleno iure.*

71 *Item si fuerit institutus cùm clausula omni meliori modo.*

72 *Clausula (omni meliori modo) adiecta institutioni hæredis importat idem quod pleno iure quandò illi præcedit copula, secus quando stat sine copula. quia tunc non ampliat institutionem, sed tantum confirmat.*

SÆPISSIME vsu venit, quòd vxor à marito relinquatur vsufructuaria omnium bonorum; Ideo non est inutile explicare, quid ex tali legato vxor ipsa consequatur: Et pro resolutione tres casus sunt distinguendi.

Primus casus est, quando filij sunt institu-
* ti hæredes, & tunc * apud omnes est receptũ,
1 quòd legatum † vsusfructus factum vxori restrigantur ad alimenta, iuxtà consuetudinem Bulgari, de qua per glos. & Doct. in l. 1. & Authen. hoc locum. C. si secundò nupserit mulier, & post alios latissimè Gail. pract. obser. lib. 2. obseruat. 144. n. 3. Illustrissimus Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 7. Gabr. de vsufr. conclus. 2. Surd. de aliment. tit. 2. quæst. 15. n. 1. Crescen. decis. 5. de testam.

Et hęc quidē conclusio extenditur primùm,
2 vt procedat † etiam fauore filiorum primi matrimonij, quibus contrà nouercam non minus fauendum est, quàm filijs communibus, vt in l. hac ædictali. C. de secund. nupt. Ruin. cons. 41. n. 9. lib. 3. Card. Mantica, vbi suprà nu. 13.
* & est communis * opinio, de qua testatur Gabr. cons. 97. n. 3. & sequen. lib. 2.

Secundò extenditur, vt locum habeat siuè
3 vxor relicta fuerit Domina, & madonna, quia per hæc verba colligitur testatorem non sensisse de mero vsufructu, sed respexisse ad consuetudinem Bulgari, Gabr. d. cons. 97. nu. 12. & censetur testator intellexisse de ijs pręheminentia, & statu, in quibus permanebat ipso viuente, vt per Gail. vbi supra n. 2. & sequen. Siuè relicta fuerit vsufructuaria simpliciter, Surd. d. quæst. 15. n. 4. vel vsufructuaria omnium bonorum, aut omnium, & singulorum bonorum mobilium, & immobilium: Quia
4 consuetudo † Bulgari non est fundata in interpretatione verborum, sed in coniecturata mente testatoris, cùm non sit verisimile, quòd pater voluerit integros fructus vxori relinquere, & priuare filios, quia hoc esset crudele, vt dicit Io. Andr. in addit. ad specul. tit. de pignoribus. §. fin. num. 16. in addit. incip. durat. Aret. cons. 40. n. 2. & dicit Ias. cons. 90. lib. 1. quòd ab ista opinione non est recedendum in iudicando, quidquid ipse tenuerit in lecturis: Idem tenet Paul. de Castr. cons. 459. n. 1. lib. 2. Bertran. cons. 10. n. 8. lib. 1. Capel. Tholos. decis.
* 462. & hanc * cōmunem dicunt Grat. cons. 68. n. 1. lib. 1. Cels. Vgo cons. 21. in princ. vers. dicebam, & cons. 75. num. 8. & Aretin. sequitur Paul. de Monte Pico in repetitione. §. Titia cùm nuberet, n. 32. vers. confirmatur, de leg. 2. Ex quibus apparet Socin. cons. 1. n. 11. lib. 4. qui sequutus fuit opinionem Bald. malè fuisse loquutum: sicuti etiam malè loquitur Card. Mautica d. lib. 9. de coniect. tit. 7. n. 32. Nam
5 licèt vxor relinquatur † vsufructuaria omniũ, & singulorum bonorum mobilium, & immobilium, non per hoc habebit vsumfructum, sed solùm alimenta, quando instituti sunt libe-
* ri, Crescen. decis. 5. de testam. & est * communis, de qua attestatur Gabr. d. conclus. 2. n. 4.

Tertiò supradicta conclusio extenditur, vt
6 procedat, quàmuis † testator prohibuerit vxorem quoquo modo molestari, aut inquietari super redditione rationis, quia talis prohibitio infert solùm, quòd vxor non teneatur reddere rationem administrationis ex illa pręheminentia, quam habebat in Domo viuente testatore, non autem quòd propterea sit vsufructuaria, Paris. cons. 26. n. 16. lib. 2. Socin. Iun. cōs. 74. n. 12. in fine, & cōs. 13. lib. 4. Rimin. Sen. cons. 116. n. 31. Aym. cons. 32. sub nu. 2. vers. quinimò ex verbis sequentibus, Angel. cons. 144. & tenuit Rota in causa Maceraten. alimentorum, siuè vsusfructus 27. Nouembris 1602. coram Horatio Cardinale Lancellotto. Quod præcipuè locum habet, quando non solùm vsusfructus, sed etiam administratio vxori fuit relicta, quia remissio inuentarij, & redditionis rationis respicit dictam administrationem, vt fuit consideratum per Rotam in illa Romana hæreditatis de Beuilaqua 13. Fe-

bruarij

bruarij 1598. corã Orano, & tradit Card. Mantica d. lib. 9. de coniect. tit. 7. n. 16.

7 Quartò extenditur, vt habeat locum † licèt adsit clausula omni meliori modo, vt in d. Maceraten. vbi hæc clausula stabat sine copula, & fuit dictum, quod intelligebatur de legato in sui natura, non autem faciebat illud in aliam speciem transire.

8 Quintò extẽditur, vt procedit tametsi † vxor fuerit relicta vsufructuaria vnà cum filijs; siquidem hoc casu pater non videtur voluisse filios matri coniungere in legato, sed solùm ostendere, quòd vxor ità alimenta perciperet, vt filij etiam vnà cùm ea alerentur, Gabr. conf. 127. num. 3. & 4. lib. 1. Card. Mant. d. lib. 9. de coniect. tit. 7. num. 5. & sentit Bald. conf. 30. num. 2. lib. 5. Castren. consil. 218. num. 1. lib. 1. Gozad. consf. 40. in princip. Roland. conf. 74. lib. 2. Et licèt Surd. in d. tract. de aliment. quæst. 15. n. 212. vers. & ego credo, existimet in hoc casu vxori deberi vsufructum dimidię partis bonorum, tamen à prima opinione non est recedendum, quam amplexa fuit Rota in causa Senen. donationis, relata inter impressas diuers. decis. 762. par. 1. & in allegata Maceraten. coram Horatio Cardinale Lancellotto.

Sextò etiam extenditur, vt locum habeat,
9 quando † vxor vnà cum ipsis filijs fuit hæres instituta, Gabr. d. conclus. 2. nu. 10. de vsufr. Card. Mantica d. lib. 9. tit. 7. n. 8. de coniect. Surd. d. quæst. 15. n. 81. & sequ. de aliment.

10 Septimò extenditur, vt procedat † etiam quando vsusfructus est relictus matri, sorori, vel similibus personis, Bald. in d. §. Titia col. 2. vers. fin. vers. idem credo, & in Authen. hoc locum n. 2. ad fin. C. si secundo nupserit mulier. latè Picus in d. §. Titia, n. 15. vbi ampliat siuè legataria haberet prius alimenta in Domo, siuè non, latè quoq; Rimin. Sen. conf. 188. per totum, & Card. Mantic. d. tit. 7. n. 12. vbi hanc partem tenet etiam si legataria non fuisset in Domo, nec præheminentiam habuisset, sequitur Surd. d. quæst. 15. n. 9. & sequen. vbi reprobat Angel. & Signorol. qui distinguendo contrarium tenuerunt.

Octauò extenditur, vt locum habeat siuè per vltimam voluntatem, siuè per contractum vxori vsusfructus relinquatur, quia vtroquè casu viget ratio consuetudinis Bulgari, vt per Surd. d. quæst. 15. num. 260. vers. existimo tamen, & n. 261. & sequen.

Sed quamuis vxor relicta Domina, & vsufructuaria institutis filijs debeat habere solùm alimenta, vt dictum est, tamen hoc li-
11 mitatur primùm, vt non procedat † si bona ob delictum filij ad Fiscum perueniant, nam eo casu mater in bonis confiscatis habebit integrum vsumfructum, Ruin. consil. 26. num. 3. & sequen. lib. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 139. n. 83. latè Surd. in d. tract. de aliment. quæst. 15. n. 196. & sequen.
12 Secundò limitatur non procedere † si filij instituti decesserint, quià tunc matri integer vsusfructus debetur, secundùm propriam verborum significationem, cùm hoc casu cesset coniectura voluntatis testatoris, propter quam ab ea receditur fauore filiorum: Et hæc quidem limitatio omni caret dubitatione, quando filijs non est facta substitutio, vt patet ex allegatis per Gabr. dict. conclus. 2. num. 61. & conclus. 3. num. 7. in tit. de vsufructu. Quando autem pater in testamento filijs substituit est distinguendum. Aut sub-
13 stituti sunt filij ad inuicem, & tunc † vno moriente legatum vsusfructus factum vxore vltrà alimenta non augetur, etiam si fuerit factum super portione dicti filij, vt fuit resolutum per Rotam in allegata Maceraten. alimentorum: Ibi enim maritus plures habens filios ex prima vxore, & ex secunda vnum eos omnes æqualiter hæredes instituerat, facta inter eos substitutione vulgari, pupillari, & fideicommissaria, & iure legati reliquerat vxorem suam vsufructuariam omnium bonorum prouenientium in portionem Iacobi communis filij vnà cum dicto Iacobo toto tempore vitæ ipsius vxoris, & quòd dicta vxor esset semper domina, & madonna, &c. Mortuo autem Iacobo in pupillari ætate intrabat substitutio: Vnde cùm dubitaretur, an dictæ mulieri deberetur vsusfructus, vel tantùm alimenta, fuit tentum deberi tantùm alimenta per supradicta.

14 Aut filijs decedentibus extraneus est substitutus, & tunc † si ex verbis testamenti appareat voluntatem testatoris fuisse, quòd vxor haberet solùm alimenta, illa seruanda est, nec propter mortem filiorum legatum variatur, vt declarat Ruin. consil. 17. num. 13. versic. & ex hoc vltimo lib. 1. Paris. conf. 21. num. 17. & 20. lib. 3.

Aut non constat de tali voluntate, & est distinguendum: Aut extraneus fuit vulgariter substitutus, & tunc communis * est opi-
15 nio, quòd post † mortem filiorum vxor debeat habere vsumfructum formalem, ex quo legatum censetur tacitè à substituto repetitum, vt voluit Bart. in d. l. Titia. §. Titia num. 10. de leg. 2. Bald. in l. & si contrà tabulas, num. 2. ff. de vulg. & pupil. Imol. in d. §. Titia ad fin. & Paul. de Monte Pico ibidem numer. 36. dicens hanc esse communem opinionem. & magis * communem attestatur Dec. consil. 476. num. 3. versic. secundò respondetur, latè Roman. consil. 516. maximè num. 8. Paris. conf. 21. num. 7. lib. 2. Angel. consf. 109. incip. quidam patronus, num. 3.
16 vers. mortuis autem filijs, vbi dicit, quòd † legatum variatur secundùm tempora propter diuersitatem personarum, in quibus non cadit vniformis fauor, vel conditio, latè Gabr. qui alios allegat d. conclus. 3. num. 7. & 10. de vsufruct. Card. Mantica d. tit. 7. num. 19. Simon. de Præt. de interpret. vltim. volũt. lib. 4. dub. 10. num. 60.

Et

Et hæc communis opinio locum sibi vendi-
17 cat etiam † quandò filius decedit viuo testa-
tore, & testamentum sustinetur vigore clausu-
læ codicillaris, Alex.cõs.42.per tot.lib.2.Paul.
de monte Pico in d.§. Titia, n.40.circ.fin.Ca-
ualcan.de vsufruct.mulieri relicto, nu.21.
18 Item procedit, quamuis † Hospitale, vel alia
pia causa sit substituta, Bald. in d.l. si contra
tabulas circa fin. ff. de vulg. & pupil. & Imol.
ibidem col.3. vers. & hoc tenendo bene facit,
latè Socin.iun.cons.86.n.24. & sequen. lib.1.
Picus in d.§.Titia, nu.37. vers. decimoquarto
quæro, Gabr.d.conclus.3.de vsufruct.n.17.

Aut extraneus fuit pupillariter substitutus
filijs, & tunc distingui debet inter legatum an-
19 nuum; & vnicum; Nam primo † casu post mor-
tem filiorum matri integer vsusfructus debe-
tur, ex quo legatum singulo anno incipit de-
beri ex persona substituti, qui cum sit extra-
neus, non præbet iustam causam restringendi
vsumfructum ad alimenta: Secundo verò ca-
su sicuti antè mortem filiorum vxori debe-
bantur solum alimenta, ita etiam ex post, cum
inspiciatur initium ipsius legati, quod viuen-
tibus filijs recepit certam formam, & inter-
pretationem, & ideò propter mortem illorum
non variatur, ità distinguit Bart. in l.Titia, §.
fin.n.10. & 11.ff. de legat.2. Idem Bart. cons.
27.lib.1.Bald.cons.119.col.fin. vers. quatenus
ergo lib.3. vbi corrigit se, quòd alibi contra-
rium tenuerit, vt in cons.426. & sequ.lib.2.Sic
quoque distinguunt, Ang.cons.109. n.5. Rom.
cons.516.n.8.Natt.cons.605. nu.2.& 3. lib. 3.
Ruin.cons.17.nu.14. lib. 2. & hanc distinctio-
nem Bart. approbauit Rota in dicta causa Ma
ceraten. alimentorum coram Horatio Card.
* Lancell. & esse communiter *receptam dicunt
Paul.de monte Pico in d.§.Titia nu. 45. Gail.
pract.obseruat.lib.2.obseruat.2.n.9.post prin.
& Surd.de aliment.tit.10.d.q.15.num.194.

Tertiò supradicta conclusio, quod vsusfru-
ctus vxori relictus institutis filijs resoluatur
20 in alimenta, limitatur vt non procedat † quã-
dò de contraria mente testatoris apparet, vt
per Castren. cons. 218. column.1.lib. primo.
Præsertim quandò adsunt verba, quæ non con-
ueniunt alimentis, Grat. cons. 117. lib. 2.
post Socin. sen. cons. 1. num. 7. & 8. lib. 4.
* Gozad. cons.47. n.3. qui de * communi atte-
21 statur. Idquè procedit † etiam si voluntas ex
coniecturis colligatur, Crescen.d.decis.5. de
testa. & admisit Rota in allegata Maceraten.
alimentorum 27.Nouembr. 1602.coram Lan-
cellotto, & latè post alios tradit Card. Mant.
de coniect.d.lib.9.tit.7.num.20.
22 Prima igitur coniectura est, quando † te-
stator vxori plenum vsumfructum legauit,
Corn.cons.5.col.fin. vers.& copula lib.2.Dec.
cons.18.n.1.& cons.490. num.9. Gozad.cons.
47.n.5.Gabr.d.conclus.2.de vsufr. nu.46. op-
timè Surd.cons.418.nu.10. qui defendit idem
23 esse, si testator † relinquat vsumfructum libe-
rum, vel integrum, vel etiam francum.

Altera coniectura deduci solet ex onere
24 iniuncto vxori atendi filios; sed istam ex pro-
fesso reprobat Gabr.cons.127.num.2.lib.1. ex
mente Bald. cons.30.num.3.lib.4. Socin. sen.
cons.279.lib.2. qui quamuis loquatur in ca-
su, quo vxor fuit relicta Domina, & vsufru-
ctuaria. fortior tamen est eorum resolutio, cum
vxor videatur admissa ad medietatem alimen
torum: Et in indiuiduo casum hunc decidit
Franc.Marc.in decis.Delfinati 845.n.3.par.1.
& ita tenuit Rota in allegata Romana hære-
ditatis de Beuilaqua 13. Februarij 1598. co-
ram Orano, tametsi eo in casu vxor fuisset re-
licta gubernatrix, tutrix, & curatrix filiorum,
& testator moriente vxore substituisset in om-
nibus, & per omnia in eius locum sororem
vxoris, cui non erat verisimile, quod vsumfru-
ctum voluisset relinquere, Bald. in d.l.Titia,
vers.idẽ credo de leg.2.Menoch. de præsump.
lib.4 præsump.139.n.64.Præterea ibidẽ testa-
tor grauauerat filium soluere legatum annuũ
relictum pro eius anima, quod proculdubio
adimplere non potuisset, si vsusfructus fuisset
matri relictus, Ruin.cons.206.num 39. lib.2.
Gabr. cons.108.lib.2.

Tertia, & quidem vrgentissima est conie-
25 ctura, quando † testator voluit quòd filius
durante vsufructu vxori relicto esset hæres
quoad solam, & nudam proprietatem, quam
amplexa fuit Rota in causa Bononien. vsus-
fructus 4. Februarij 1604. coram Iusto: Vbi
post legata facta Dominæ Catherinæ Mare-
scottæ vxori q. D.Ioannes Armius instituerat
hæredes vniuersales, & vsufructuarios quoad
vsumfructum tantum dictam Dominam Ca-
therinam coniugem, & Dominum Aurelium
eius vnicum filium legitimum, & naturalem
æqualiter, & æquis portionibus inter eos om-
ni meliori modo, &c. Interim verò durante,
& pendente vsufructu præfato quoad nudam,
& solam proprietatem instituerat, & nomi-
nauerat hæredem proprietarium vniuersalem
Dominum Aurelium filium: Contigit dubi-
tari, An institutio in medietate vsusfructus
in persona Dominæ Catherinæ restringenda
esset ad alimenta; vel potius ei integer vsus-
fructus deberetur? Et Rota tenuit, quòd inte-
ger vsusfructus debebatur D.Catherinæ ex cõ-
iectura voluntatis testatoris, quæ clara colli-
gebatur ex eo, quòd testator declarauerat, vt
filius durante vsufructu esset hæres quoad nu-
dam proprietatem, & sic hæres proprietarius,
& finito vsufructu haberet illius hæreditatem
pleno iure: Nam si institutio in vsufructu fuis-
set restricta ad alimenta tantum, filius non
habuisset interim nudam, & solam proprie-
tatem, & sic fuisset recedendum à volunta-
te testatoris, qui cum explicitè mandasset
quòd eius vxor haberet dimidiũ vsusfructus,
intellexerat de vsufructu formali: Præser-
tim quia non reliquerat totum vsumfructum,
sed tantum dimidiam: Vnde videbatur ces-
sare ratio consuetudinis Bulgari, quia fi-

26 lius † non erat priuatus toto vsufructu, quo casu concludunt Doctores non esse restringendum legatum ad alimenta, Card. Mantica post alios in loco suprà citato, num. 31. Gabr. d. conclus. 2. de vsufr. num. 31. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 139. num. 19.

Ex alijs quoquè fontibus aliæ coniecturæ elici possunt, ex quibus colligitur perspicua intentio testatoris, quòd vxori plenum, & integrum vsumfructum voluerit relinquere, quas videre poteris apud Cardin. Manticam, d. lib. 6. de coniect. tit. 7. à num. 22. vsque ad fin. & apud Surd. d. tract. de aliment. d. quæst. 15. num. 228. & plurib. sequen. vbi copiosè singulas coniecturas examinat.

Verumtamen in his casibus, in quibus vxori vsusfructus formalis institutis filijs relinquitur, aliqua etiam sunt consideranda. Et pri-
27 mò aduertendum est, quòd cautio † de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri ab vxore præstanda est, si petatur, & nõ sit in mora, alioquin ei fructus non debentur, Bero. cons. 41. n.
* 29. lib. 1. qui testatur de * communi Legistarum, & Canonistarum opinione, Abb. in c. fin. n. 2. de pign. Benè verum est, quòd si hæres recuset vsumfructum consignare, fructus currunt etiam à die oblationis fideiussionis: Quia cum
28 cautio realis † non sit præstanda antè actum traditionis, Bald. cons. 408. n. 10. lib. 1. Ruin. cons. 91. num. 8. lib. 2. Rolan. cons. 92. nu. 12. lib. 2. Pinel. in l. 1. par. 2. n. 78. circà medium, C. de
29 bon. mater. Mater † non tenetur dare fideiussores cum effectu antè actum consignationis, & consequenter ro consequendis fructibus oblatio verbalis ficit, ad tradita per Doct. in l. si mora, ff. solut. matr. & ita fuit tentum per Rotam in dicta causa Bononien. vsusfructus coram Iusto die 9. Iunij 1604.
30 Secundò est aduertendum, quod † vsusfructus vxori non debetur, nisi deducto ære alieno ex tota hæreditate, l. generali, §. fin. ff. de vsufruct. legat. l. vsufructu bonorũ, ff. ad leg. falcid. Card. Mant. de coniect. lib. 9. tit. 6. nu. 12. & Rota tenuit in eadem causa Bononien. coram
* Iusto sub die 27. Iannarij 1606. Communis * enim est Doctorum sententia contrà Bart. in
31 l. fin. ff. de vsufr. leg. quòd onus † soluendi æs alienum relictum per defunctum pertineat ad hæredem, non autem ad vsufructuarium, vt post Bald. cons. 82. num. 2. lib. 5. tradit Castren. in l. fin. §. sin autem, C. de bon. quæ lib. & cons. 294. n. 4. lib. 2. & cons. 459. num. 3. eod. lib. per tex. in l. vsufructu bonorum, ff. ad leg. falcid. Alex. in l. si filio, §. si vir. num. 14. ff. solut. matr. cum relatis per Rolan. cons. 8. num. 13. lib. 2. Couar. lib. 2. var. resol. cap. 2. nu. 4. Debet ta-
32 men hæc † æris alieni solutio fieri cum hoc temperamẽto, & primò ex pecunijs testatoris, si sint in hæreditate, aliàs ex iuribus, & actionibus, & nominibus debitorum si extent, sin minus, aut non sufficiant, ex mobilibus, & postmodùm ex immobilibus minus fructuosis, & damnosis, Bellon. cons. 3, num. 2. & ad hunc effectum si hæres confecerit inuentarium,
33 (quo casu † non tenetur de suo debita hæreditaria soluere, l. fin. §. sin autem, C. de iure de liber.) debet vxor vsufructuaria, quæ possidet
34 bona præstare † pacientiam, vt iuxtà præmissum ordinem ad alienationem procedatur, Mohed. decis. 123. latè Borgnin. de vsufr. mul.
35 relict. num. 212. Nec prætextu † iurium & actionum relictorum in hæreditate potest retardare alienationem, quandò inuentarium fuit factum, quia confectio inuentarij releuat hæredem ab onere probandi illorum non existentiam, Ita fuit resolutum in vna Æsina bonorum 19. Februarij 1590. coram Orano, in qua fuit etiam dictum, quòd cum solutio æris alieni non patiatur dilationem, sufficit, vt hæres promittat, quòd si progressu temporis detegantur extare iura, & actiones, inuestire habeat pecunias ex illis redactas ad commodum, & vtilitatem vsufructuarij.

Tertiò est etiam aduertendum, quòd licèt vxor fuerit relicta vsufructuaria omnium bonorum institutis filijs in nuda proprietate,
36 tamen † non habebit vsumfructum in legitima ipsorum filiorum, cum illis legitima de-
37 beatur non solum in proprietate, verum † etiã in vsufructu, auth. nouissima, & ibi Bald. nu. 3. Salic. nu. 2. C. de inoffic. testam. §. prohibemus, & ibi glos. in verb. relinquat, de trien. & semis. & not. in l. vxori meæ, ff. de vsufruct. legat. Id-
38 que procedit † quamuis proprietas relicta filijs excedat valorem legitimæ: Nam opinio contraria Angel. in d. §. prohibemus, quam sequitur Cepol. cautel. 21. & Ias. in d. Auth. nouissima, num. 44. non videtur vera, si quidem quando filius est institutus vltrà legitimam, grauamen etiam vsusfructus reicitur quidem à legitima, sed remanet in residuo, l. scimus, §. cùm autem, C. de inoff. testam. per quem tex. Roder. in l. quoniam in prioribus in tertia ampliat. n. 2. C. eod. tit. dicit Angelum inconsideratè fuisse loquutum.
39 In vno tamen casu † non posset legatum vsusfructus prætextu legitimæ diminui, videlicèt, quandò non absorberet totam hæreditatem, neque bessem excederet, cum satisfactum sit legi, quæ requirit filijs relinqui legitimam in proprietate, & vsufructu, Ita fuit tentum per Rotam in dicta causa Bononien. vsufructus, 17. Nouembris 1608. coram Ortembergo. Vbi cũ testator hæredes vniuersales quoad vsumfructum tantùm instituisset vxorem, & filium, quo verò ad proprietatem filium solũ, & Dominus Aurelius prætenderet primũ detrahendã esse legitimam liberam ab onere vsusfructus, & deindè in reliquis bonis vsumfructũ esse diuidendum, contrarium resolutum fuit: Nã legitima D. Aurelij, qui erat filius vnicus, erat triens, l. Papinianus, §. quarta, ff de inoff. testam. auth. nouissima, C. eod. tit. §. 1. in auth. de trien. & semis. Ideo cùm haberet totã proprietatem, & medietatem vsusfructus, frustrà petebat quod intus habebat, cùm omne id,

quod

quod perceperat ex testamento patris in legi-
timam computare deberet, l. quoniam nouel-
la, l. omnimodò, §. imputari, & l. scimus, iu prin.
C. de inoffic. testam. Bart. in l. in quartam, n. 10.
& ibi scribētes, ff. ad leg. falcid. Surd. cons. 388.
n. 18. & decis. 169. n. 5. Et est regulare, quòd pa
40 ter, † qui reliquit filio quantum sufficit pro
legitima liberè possit res suas legare, l. paren-
tibus, C. de inoffic. testam. §. quamobrem in
auth. de restit. & ea, quæ parit, &c. Ias. in l. fi-
lium, quem habentem, nu. 17. C. famil. hærcis.
Ruin. cons. 57. n. 24. lib. 2. Purpur. cons. 495. n. 2.
41 Nec obstat, quòd statim † deducto ære alie-
no detrahitur legitima, d. l. Papinianus, §. quar
ta, ff. de inoff. testam. cum illa sit quasi debita,
vt per glos. in l. si emancipata in verb. nullis
42 rationibus, C. de iur. & fact. ignor. Et † repute-
tur æs alienū, d. § Papinianus, §. impubes, Bal.
in l. 2. circ. fi. C. de lib. præter. & in l. quamquā,
C. ad leg. falcid. Bart. in l. si quis legatū, §. fin.
ff. ad leg. Cornel. de fals vbi dicit, quòd filius
in legitima æquiparatur vero creditori; Siqui-
dem pro responsione dicebatur, quòd in eo ca
su ista disputatio non erat necessaria, quia
non habet locum, nisi quandò legitima nul-
lo modo fuit relicta, sed petita ex dispositio-
43 ne legis simpliciter, & tunc † solùm pro ea fi-
lius haber condictionem ex lege contra hære-
* des, vt est * communis opinio, & notat. in l. in
quartam, vbi latè Alex. nu. 15. ff. ad leg. falcid.
Dec. cons. 235. in casu magnifici, n. 6. Negus. de
pignor. 4. membr. 2. par. princip. n. 164. vers. ta-
men contrariam sententiam: Vel procedit
quandò agitur pro supplemento legitimæ in
testamento relictæ, iuxtà terminos, l. omni-
44 modò, C. de inoffic. testam. Et tunc † competit
tacita hypotheca, sicut pro alijs in testamen-
to relictis, l. 1. C. com. de leg. Dec. d. cons. 235.
n. 6. Quandò verò integra legitima relicta est
indicio testatoris, nemo est, qui dicat filium
amplius petere posse. Et hæc dicta sufficiant
quoad primum casum; quandò vxori relin-
quitur vsusfructus filijs institutis.

Secundus casus est, quādò maritus vxorem
instituit hæredem vsufructuariam omnium
bonorum, nullo sibi dato cohærede in pro-
prietate, & tunc explorati iuris est, quòd
45 vxor † integrum habet vsumfructum, siqui-
dem intelligitur hæres ex vniuerso, l. 1. & l. si
ex fundo, & l. si ità si quis hæres, ff. de hæred.
instit. Bald. in l. id quod pauperibus, quæst.
24. num. 27. C. de Episcop. & Cler. Salic. in
l. extraneum in fin. & ibi Alex. num. 8. & Ias.
sub num. 6. C. de hæred. instit. Alex. cons. 111.
num. 1. & cons. 162. num. 2. lib. 2. Ruin. cons.
54. num. 1. & 7. lib. 1. Bero. cons. 41. num. 36.
lib. 1. Cefal. cons. 59. num. 15. cum sequen.
lib. 1. Rolan. cons. 29. nu. 26. lib. 4. Petrus Pi-
chius de testamen. coniug. lib. 5. c. 4. & seq.
Mant. lib. 4. de coniect. vlt. volunt. tit. 5. art.
1. Menoch. cons. 273. num. 50. & de præsumpt.
lib. 4. præsumpt. 141. nu. 3. & 26. & fuit ten-
tum per Rotam in vna Romana hæreditatis,
24. Maij 1604. coram Cardinale Pamphilio:
Hoc etenim casu vsusfructus causalis relictus
46 censetur, non formalis, & virtualiter † impor-
tat vltrà vsumfructum etiam proprietatem,
& consequenter prohibitionem alienationis,
ne ipsa vxor possit ad libitum disponere de
proprietate, sed illam conseruare teneatur
substitutis, vt fuit dictum in causa Fanentina
de Calderonibus, die 16. Ianuarij 1587. co-
ram Cardinale Blanchetto, & ex multis com-
probant, Soc. sen. cons 14. n 4. & 5. lib. 1. & Sil-
uan. cons. 23. num. 2.

Tertius est casus, quandò testator extra-
neum hæredem instituit, vsumfructum verò
47 legauit vxori, & tunc † non est dubium, quin
intelligatur relictus vsumfructus formalis,
quia consuetudo Bulgari fauore filiorum fuit
introducta; Ideò cessat, quandò extranei
sunt instituti, vt Bart. expressit in d. §. Titia
* num. 9. Alex. qui dicit * communem, cons.
57. colum. 1. lib. 3. Curt. sen. cons. 14. num. 3.
Hanc etiam dicunt communem Paul. de mon-
te Pico in d. §. Titia, num. 56. Gabr. de vsu-
fruct. d. concl. 2. num. 54. Cardinal. Mant.
d. lib. 9. tit. 7. in fin. Surd. in tract. de alim.
d. quæst. 15. num. 85. qui dicit, quòd filijs,
& descendentibus exceptis in hac materia
48 alij omnes † extranei vocantur, & de matre
in specie consuluit Angel. cons. 338. num. 2.
sequitur Alex. d. cons. 57. num. 1. vers. sed
circa hoc est videndum, lib. 3. Imol. in d. §.
49 Titia, in fine. Sed contrarium † in matre vo-
luit Anchar. cons. 237. num. 2. quæ opinio
magis etiam placuit Menoch. de præsumpt.
lib. 4. præsumpt. 140. num. 4. ob præsumptam
scilicèt affectionem, & pietatem ergà paren-
tes, quorum fauore sicuti filiorum debet fie-
ri interpretatio voluntatis, vt vxor relicta
vsufructuaria alimenta dumtaxat consequa-
tur: Ego tamen à prima opinione non rece-
do, si quidem non per omnia eadem ratio
subseruit: Nàm pater plus diligit filium,
quàm filius patrem, l. isti quidem, ff. quod
met. caus. l. fin. C. de Curat. furios. & hæ-
reditas parentum magis est debita filijs, quàm
contrà filiorum parentibus, & alijs, l. scripto,
ff. vnd. liber. l. nam & si parentibus, ff. de in-
offic. testam. Vndè quod fauore liberorum
receptum est, non debet trahi ad ascendentes,
& alios extraneos hæredes institutos, argum.
l. 3. §. 1. de legat. præstan. Præsertim, quia
50 † consuetudo non extenditur ad similes per-
sonas, Cefal cons. 26. n. 17. & cons. 338. nu. 45.
Roland. cons. 94. n. 17. lib. 2. & cons. 69. nu. 30.
lib. 3. Etsi sit exorbitans, & odiosa, vt est ista
de qua agitur, non extenditur etiam ex iden-
titate, vel maioritate rationis, Bero cons. 71.
* nu. 33. lib. 1. Gabr. qui de communi * attesta-
tur in tit. de præscript. conclus. 2. n. 16.

Ampliatur autē, & limitatur hic casus plu-
51 ribus † modis, vt habetur per Gabr. d. conclus.
2. & 3. de vsufr. & Surd. in loco proximè alle-
gato à n 99. vsque ad 161. vbi copiosè tractat

quando usufructus relictus uxori instituto
hærede extraneo integer debeatur, & quando
restringatur ad alimenta, ad quem te remitto,
cum singula prosequi non sit mei instituti.

Illud tamen non omittam, quòd quando
52 vxor est † relicta Domina, & vsufructuaria om
nium bonorum, vel maioris partis, non cense-
tur legata ipsa proprietas, sed tantùm vsusfru
ctus institutis extraneis hæredibus, & hoc ex
præsumpta voluntate testatoris, cum nõ sit ve-
risimile, quòd totius, vel ferè totius hæredita-
tis voluerit dominium ab hæredibus abdica-
re, vt inquit Socin. cons. 210. col. 2. vers. sed in
contrarium, lib. 2. & benè aduertit Sim. de
Præt. de interpret. vltim. volunt. fol. mihi 417.
n. 91. in fine. & ita tenuit Rota in vna Spole-
tana vsusfructus 10. Nouembris 1586. coram
Orano, vbi testator reliquerat eius vxorem
dominam maiorem, massariam, & vsufru-
ctuariam omnium, & quorumcumque bonorũ
suorum mobilium, & stabilium, si vitam vi-
dualem, & honestam seruare vellet in Domo
testatoris, instituto hærede vniuersali extra-
neo non extantibus filijs: Et cum dubitare-
tur, An esset in electione vxoris, velle vsum-
fructum, vel proprietatem dictorum bono-
rum, fuit decisum, hoc non esse positum in
eius electione, sed tantummodò illi legatum
53 fuisse vsumfructum: Nam illa † verba (reli-
quit vxorem dominam maiorem, & massa-
riam) non important dominium absolutum,
sed quamdam præeminentiam in Domo,
sicut erat ante mortem mariti, & vt inquit
Iacob. de Arena in l. cum si exhibuissent. §.
qui ait, de public. & vectig. hæc verba non
important dominium, sed quamdam potesta-
tem, & auctoritatem massaricandi, vt per
Bart. in d. l. Titia. §. fin. nu. 4. de leg. 2. & ibi
Picus n. 23. Et verba (dominam maiorem)
præsupponunt alium dominum minorem,
54 quia † natura comparatiui est relinquere po-
sitiuum in eodem termino secundum Gram-
maticos, & habetur in l. vbi autem non appa-
ret, in princ. de verb. oblig.

* Nec obstat illa * communis conclusio, quòd
quando testator relinquit vxorem Dominam,
& vsufructuariam certæ rei, tunc est in ele-
55 ctione † vxoris eligere proprietatẽ, vel vsum-
fructum, vt per Bart. in d. l. Titia §. fin. nu. 3.
& ibi Bald. Imol. & Cuman. Corn. cons. 257.
n. 4. vers. vis autem verborum sonat. lib. 1. &
cons. 173. n. 4. in fin. lib. 3. Quia hæc opinio
est fundata in textu in l. si Titio fundus de
vsufr. legat. qui loquitur in legato rei parti-
cularis: Secus autem est in legato omnium
bonorum mobilium, & stabilium, quòd licèt
non sit vniuersale, quia non comprehendit
56 iura, † & actiones, Alex. cons. 45. n. 12. lib. 1.
Corn. cons. 173. n. 9. lib. 5. Cardin. Mantica
de coniect. vlt. volun. lib. 9. tit. 2. nu. 1. tãmen
comprehendit maiorem partem bonorum, &
secundum intentionem testatoris fortassè ve-
risimile est, quòd ipse voluerit omnia bona
comprehendere: Etenim tota hæc materia est
57 coniecturalis, & dicta verba † interpretantur
vario modo, secundùm coniecturatam men-
tem testatoris, vt benè per Card. Mantica di-
cto lib. 9. tit. 7. n. 4. Vnde si extant liberi im-
portant alimenta secundùm consuetudinem
Bulgari, si non extant liberi, & sint adiecta
vniuersitati bonorum, important vsumfructum
58 tantùm, si est factum legatum certè † rei est
in facultate vxoris eligere proprietatem,
vel vsumfructum, si vero est factum legatum
certæ rei, quod ferè absorbeat totam hære-
ditatem, vt in legato bonorum mobilium, &
stabilium, quod frequentius contingit, vt fe-
rè totum patrimonium absorbeat, licèt sit rei
particularis, tamen importat vsumfructum
tantùm, vt fuit de mente Socin. d. cons. 210.
col. 2. vers. sed in contrarium lib. 2. Ruin. cons.
41. n. 9. lib. 3. Bertran. cons. 91. col. fin. in secũda
iij. Card. Mant. vbi supra, & Sim. de Præt. d. fol.
417. n. 91. in fine.

Consequenter quæritur pro declaratione
huius tertij casus, Vtrùm vxor relicta vsu-
fructuaria omnium bonorum integrum vsum-
fructum consequatur, An verò extraneus hæ-
res institutus cum ea faciat partes per con-
* cursum? Et quidem communis * opinio est,
quòd vxor debeat habere totum vsumfru-
59 ctum, eo quia concursus † non datur quando
alicui relinquitur vsusfructus omnium bono-
rum altero hærede vniuersali instituto, l. vxo-
ri meæ. ff. de vsufr. legat. Castren. cons. 218.
num. 2. lib. 1. Socin. cons. 1. nu. 14. cum se-
quen. lib. 4. Ruin. cons. 190. nu. 11. lib. 2.
Gozad. cons. 47. num. 121. Paris. cons. 94.
num. 33. qui testatur de communi. & cons. 97.
num. 19. lib. 2. Alex. cons. 75. num. 15. lib. 7.
Natt. cons. 297. n. 2. Picus in d. l. Titia cum
nuberet num. 3. ff. de legat. 2. Gabr. consil.
102. num. 3. lib. 2. Cardin. Mantic. lib. 9. de
coniect. tit. 6. num. 17. Quamuis enim ex di-
spositione l. si alij, de vsufr. legat. concursus
60 locum † habeat in legatis particularibus in
quibus vni relinquitur totum integrale, &
alij pars substantialis, vt in casu ibi expresso,
vbi vni legatur fundus, alteri vero vsusfru-
ctus eiusdem fundi; tamen hoc ideò est, quia
61 nomen † fundi non potest verificari sinè vsu-
fructu, l. Meuius. §. fundi. ff. de leg. 1. Vndè
necessario est locus concursui, cùm eadem res
duobus sit relicta, l. si pluribus. ff. de legat. 1.
sed hæc ratio cessat, quando relicto alicui
vsufructu omnium bonorum, alter hæres vni-
62 uersalis instituitur, cum hæreditas † consi-
stat in iure etiam abstracto à proprietate, &
usufructu, & possit institutio uerificari etiam
sinè usufructu. Castren. d. cons. 218. Ruin. dict.
cons. 190. n. 11. Gabr. d. cons. 102. n. 5. cum alijs
supra allegatis.

* Et hæc quidem * communis sententia sinè
scrupulo dubitationis locum habet, quando
63 est facta † separatio usus fructus à proprietate,
ut quia usus fructus uni, alteri proprietas,
bono-

bonorum relicta sit, quia tunc non datur concursus in vsufructu, cum mentio proprie-
64 tatis facta ad differentiam † vsufructus, intelligatur de nuda proprietate, perindè, ac si dictum fuisset deducto vsufructu, instit. de vsufr. in princ. l. si tibi vsusfructus, ff. quemad. vsufr. amit. Castren. in l. proprietatis, num. 2. C. de probat. latè Accoramb. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. & in his terminis tradit Alber. in l. si proprietas, ff. de vsufr. accrescen. Bald. in l. cùm quæstio, sub num. 1. cùm sequen. C. de leg. & fatetur Rimin. Sen. in cons. 411. num. 5. lib. 3. Quamuis
65 aliud dicendum sit, quandò † est facta mentio proprietatis implicitè, seu concretiuè sub nomine fundi, vt in d. l. si alij, & in l. Sempronius, §. fin. de vsufr. leg. & in d. l. si proprietas, de vsufr. accresc. & declarat Bald. in d. l. cum quæstio, sub num. 1. & sequen. & Alberic. in d. l. si proprietas, cùm alijs supra citatis.
66 Simili quoque modo, si † testator duos æqualiter, & æquis portionibus in vsufructu hæredes instituit, & ad inuicem substituit, itaut si vnus ex eis moriatur alter in prædicto vsufructu succedat, eique alterius prædefuncti pars accrescat, euidens coniectura colligitur, testatorem velle eos habere integrum vsumfructum absquè aliqua communicatione cum hærede proprietario, cuius nullam mentionem fecit in substitutione, prout fecisset, si voluisset quòd ei accresceret pars vsusfructus, ad l. 1. §. fin autem ad deficien. C. de caduc. tollen. Et ita fuit tentum per Rotam in causa Bononien. vsusfructus, 16. Iunij 1597. coram Cardinale Pamphilio; Vbi ex dicta substitutione etiam inferrebatur hæredes vsufructuarios esse in vsufructu prædilectos, l. qui filias, in princ. ff. de legat. 1. Bart. in l. fin. ad trebellian. cuius contrarium sequeretur ex concursu hæredis proprietarij, quia vnusquisque ipsorum licèt magis dilectus minus tamen separatim consequeretur ex dicto concursu, quàm solus proprietarius, qui licet minus dilectus consequeretur integram medietatem vsusfructus, quòd esset absurdum, Bart. in l. Gallus, §. etiamsi parente, ff. de lib. & posthum.

Extenditur autem hæc communis conclusio tribus modis: Primo, vt habeat locum
67 † etiam si quis in testamento fuerit hæres institutus, & in Codicillis vxori relictus fuerit vsusfructus omnium bonorum, vt per Cardinalem Mantica, d. lib. 9. de coniect. tit. 6. numer. 18.

Secundò debet extendi, vt locum habeat
68 etiam si quis fuerit † hæres institutus explicitè in omnibus bonis, aut in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus, iuribus, & actionibus præsentibus, & futuris, quia neque tunc concurrit in vsufructu cum vxore, cui legatus est vsusfructus omnium bonorum, sicuti contra Ruin. tenet idem Card. Mant. vbi suprà, num. 20.

Tertiò etiam debet extendi secundum Rotam in allegata Bononien. vsusfructus coram Cardinale Pamphilio, vt procedat licèt quis
69 fuerit † institutus in proprietate durante, & extincto vsufructu, quia non propterea sequitur, quòd ex regula pariformis determinationis detur concursus, itaut is habere debeat proprietatem cùm vsufructu eo durante, sicut eo extincto, cum dicta verba solùm censeantur adiecta, ne hæredi vsufructuario videatur vna cùm vsufructu etiam bonorum proprietas relicta, & sic ad ostendendum ipsum non esse hæredem proprietarium in vita cum onere restituendi post mortem, quod causaret detractionem trebellianicæ, & alios effectus, iuxtà not. per Bald. in l. id quod pauperibus, num. 14. C. de Episcop. & cleric. Salic. in l. extraneum, quæst. vltima, C. de hæred. instit. & per Alex. cons. 162. num. 2. & 3. lib. 2. & Ruin. cons. 36. num. 3. lib. 2. cum his, quæ aliàs latissimè deducta fuerunt in causa Perusina de Alfanis 13. Februarij 1597. coram Orano.

Illud tamen admonendi sumus, quòd si ex-
70 traneus † hæres fuerit institutus pleno iure, erit locus concursui, & vxor non habebit totum vsumfructum, sed solum pro medietate, & hæres pro alia medietate, Alex. cons. 56. col. 1. in fin. vers. vnde cum in testamento, lib. 3. Paris. cons. 94. num. 40. lib. 2. Natt. cons. 297. num. 2. Becc. cons. 98. num. 3. & 11. Et licèt Ripa in l. re coniuncti, num. 40. ff. de leg. 3. & Hieron. Gabr. cons. 102. n. 3. lib. 2. hanc limitationem reijciant, tamen optimè illam defendunt Cardin. Mantic. d. lib. 9. de coniect. tit. 6. num. 19. & Surd. d. quæst. 15. num. 112. & seq.

71 Et idem est si extraneus † fuerit institutus cum clausula omni meliori modo, &c. quia hæc clausula importat idem quod pleno iure secundum Ruin. cons. 40. numer. 10. lib. 2. Quod tamen fuit intellectum per Rotam in causa Bononien. vsusfructus proximè allegata, quandò huic clausulæ præcedit copula,
72 Secus quandò † stat sine copula, quia tunc non operatur vltrà modum expressum, nec ampliat institutionem, sed tantùm confirmat in illis terminis, in quibus facta reperitur, Felin. in c. cum super col. penul. de offic. deleg. Cassad. decis. 7. de appellat. Paris. cons. 12. num. 69. lib. 1. Acchil. decis. vnica, de verb. signif. Veral. decis. 124. par. 1. & 273. lib. 2. in manuscript.

Vsusfructus omnium bonorum in quibus rebus relictus videatur. Cap. XXX.

SVMMARIVM.

1 *In legato vsusfructus omnium bonorum venit* G 3 *vsus-*

vsusfructus totius substantiæ testatoris.

2 *Item venit vsusfructus nominum debitorum.*

3 *Item vsusfructus rerum, quæ vsu consumuntur.*

4 *Item vsusfructus pecuniæ.*

5 *Item laudemium, quod vsufructuario debetur, non hæredi.*

6 *Item fructus recollecti à testatore, quamuis non cedant lucro legatarij, qui finito vsufructu debet illorum æstimationem restituere.*

7 *Vsusfructus, an debeatur in rebus venalibus si omnium bonorum vsusfructus legetur, remissiuè traditur.*

8 *Ius præsentandi ad vsufructuarium omnium bonorum pertinet, non autem ad hæredem, & num. 12 & 16.*

9 *Iuspatronatus in alium transit cum Vniuersitate, etiam sine consensu Episcopi.*

10 *Vsufructu legato omnis fructus rei ad vsufructuarium pertinet.*

11 *Ius præsentandi est fructus iurispatronatus.*

13 *Decis. 10 in fin. de iurepatr. in nou. declaratur.*

14 *Ius præsentandi, seu iuspatronatus, an transeat in maritum cùm Vniuersitate data in dotem, & num. 15.*

17 *In legato vsusfructus omnium bonorum veniũt fructus rerum, quæ sunt alijs singulariter legata pro medietate.*

18 *Regula, quod generi per speciem derogatur, non procedit quandò genus, & species non concurrunt super eodèm iure, sed super diuerso.*

19 *Vsufructuarius omnium bonorum non concurrit cum legatario particulari, quando ex coniecturis apparet de mente testatoris.*

20 *Ampliatur quamuis legetur vsusfructus vxori dum vixerit, & vitam vidualem seruauerit.*

21 *Item quamuis vxor fuerit relicta vsufructuaria omnium, & singulorum bonorum.*

22 *Vsufructuarius, vt totum vsumfructum consequatur, oportet testatorem exprimere totalem, vel integrum vsumfructum, aut sine diminutione, aliàs concurrit cum legatario particulari.*

23 *In legato vsusfructus omnium bonorum non venit vsusfructus bonorum fæudalium, quandò fæudum est ex pacto, & prouidentia, secus si sit hæreditarium, & num. 24.*

25 *Vsusfructus constitui non potest in bonis emphyteoticis, nisi emphyteusis sit hæreditaria.*

26 *In legato vsusfructus omnium bonorum non veniunt bona fideicommisso subiecta secundum magis communem.*

27 *Testator censetur relinquere solum ius, quod habet in re relicta.*

28 *Verba testatoris de bonis loquentia debent intelligi secundum tempus mortis.*

29 *Bona fideicommisso subiecta sub institutione vniuersali non veniunt.*

30 *Verba generalia recipiunt restrictionem secundum subiectam materiam.*

31 *In legato vsusfructus omnium bonorum veniũt bona subiecta fideicommisso, quando hæredi vocato ad fideicommissum modicum præiudicium infertur.*

32 *Item, quando legatur vsusfructus omnium, & quorumcunque bonorum.*

33 *Item, quando fideicommissum pertinet ad hæredem scriptum, dummodò sit hæres vniuersalis, non autem legatarius, aut in re certa institutus, & num. 34.*

35 *Hæres institutus in proprietate dicitur in re certa institutus.*

36 *Hæres vniuersalis ad tempus institui nõ potest.*

37 *Vsusfructus tunc demum extinguitur, quando à proprietate separatus ad ipsam proprietatem reuertitur, & cum illa consolidatur.*

38 *In legato vsusfructus omnium bonorum venit etiam vsusfructus eorum bonorum quæ post testamentum testator acquisiuit secundũ Bart. sed contrarium, quòd veniant tantum bona, quæ fuerunt testatoris tempore testamenti, defenditur ibidem num. 39.*

40 *Bonorum appellatione in dispositione testatoris, veniunt tantum præsentia, & non futura, licèt testator vsus fuerit verbis vniuersalibus, nec adiecerit pronomen meum.*

41 *Bonorum appellatione in testamento veniunt acquisita post ipsum testamentum, quando ex coniecturis apparet, quod testator respexit ad tempus futurum, etiamsi coniectura aliundè colligantur.*

42 *In legato vsusfructus omnium, & quorumcumque bonorum mobilium, & immobilium comprehenduntur etiam acquisita post testamentum.*

43 *Ex verbis vniuersalibus, & geminatis colligitur coniectura sufficiens quòd testator voluerit etiam legare bona futura.*

44 *Legatum vsusfructus omnium bonorum factum coniunctæ personæ comprehendit etiam futura.*

45 *Idem est, quando legatum restrictum ad bona tempore testamenti redderetur inutile.*

46 *Interpretatio fieri debet, vt legatum aliquam vtilitatem afferat.*

47 *In legato vsusfructus veniunt etiam quæsita post testamentum, si testator hæredem in omnibus bonis mobilibus, & immobilibus instituat, vsumfructum vero bonorum mandat alteri dari pro medietate.*

48 *Institutio trahitur etiam ad futura.*

49 *Vna pars testamenti aliam declarat.*

50 *Dictio, vero, est aduersatiua, & inducit repetitionem omnium qualitatum expressarum in præcedenti dispositione.*

OPPORTVNE autem ex prædictis sequitur videndùm, si alicui vsusfructus omnium bonorum legetur, quibus ex rebus relictus præsumatur? Et quidem explorati
1 iuris est totius † substantiæ testatoris vsumfructum intelligi legatum,

tum, l. quoties in fine, ff. de vsufr. Nulla enim res est, quæ non cadat in vsumfructum, l. vsufructu bonorum, ff. ad l. falcid. l. omnium la secunda & ibi not. ff. de vsufr. Igitur censetur le-
2 gatus † etiam vsusfructus nominum debitorum, per tex. in l. vxori meæ, de vsufr. legat. Vbi legato vsusfructu omnium bonorum intelligitur etiam relictum calendarium, quod est liber rationum continens nomina debitorum, l. qui filium in princ. de leg. 3. & ita tradit Bart. in d. l. vxori meæ num. 1. & in l. fin. nu. 5. de vsufr. legat. Paris. cons. 94. num. 10. lib. 2.
3 Natt. cons. 297. num. 4. Item † censetur legatus vsusfructus earum rerum, quæ vsu consumuntur, l. 1. & 2. de vsufr. earum rerum quæ vsu consum. Sic etiam legato vsusfructo om-
4 nium bonorum debetur † vsusfructus pecuniæ, cum & in ea vsusfructus consistat, d. l. 2. & §. constituitur instit. de vsufr. Alex. cons. 58. nu. 7. lib. 3. Socin. iun. cons. 96. nu. 3. lib. 1. Item vsu-
5 fructuario debetur † laudemium, cum sit fructus, qui propter ipsam rem percipitur, vt declarat Oldr. cons. 24. post princ. & post alios tradit Surd. decis. 31. num. 12. vbi attestatur
* de * communi simili quoque modo veniunt
6 fructus † recollecti à testatore licèt non cedant lucro legatarij: nam finito vsufructu debet eorum æstimationem restituere, & ità debet cauere, sicuti in his rebus, quæ vsu consumuntur est constitutum, Aym. consil. 300. n. 5.
7 An autem † vsusfructus debeatur in rebus venalibus distinguendum est, vt tradit Card. Mant. lib. 9. de coniectur. vlt. volunt. tit. 6. n. 13. & sequen.

Sed pulchra hic exoritur dubitatio, An ille, cui relictus fuit vsusfructus omnium bonorum habeat etiam ius præsentandi, itaut præsentatus ab eo sit præferrendus præsen-
8 tato ab hærede? Et affirmatiuè † concludendum est.
9 Primò, quia iuspatronatus † in alium transit cum vniuersitate etiam sine consensu Episcopi, c. ex litteris, & c. cum secundum de iurepatron. Ergò transit etiam in vsufructuarium omnium bonorum, quia huiusmodi legatum intelligitur vniuersale, l. quoties §. vlt. ff. de vsufr. coniuncta l. cogi in princip. cum l. præcedenti, ff. ad Sen. cons. trebell. & l. vxori meæ, ff. de vsufr. legat.
10 Secundò, quia vsufructu † legato omnis fructus rei ad vsufructuarium pertinet, l. vsufructu legato, ff. de vsufr. Ergò cum in bonis defuncti iuspatronatus cõprehendatur, ius præsentandi magis ad vsufructuarium, quã ad hæ-
11 redem pertinere debet, quia † est fructus ipsius iurispatronatus, Innoc. Butr. Abb. & alij in c. consultationibus de iure patron. glos. vlt. & ibi Doct. in c. cum Bertoldus de re iudic. Rot. decis. 10. de iur. patron. in nouis.
12 Et hanc opinionem, quòd ius † præsentandi magis pertineat ad vsufructuarium omnium bonorum, quàm ad hæredem, & consequenter quòd ab eo præsentatus præferatur, tenuit Rota in vna Alexandrina beneficij 29. Martij 1591. coram Cardin. Mantica, & post longam disputationem tuetur, Lambert. de iure patr. lib. 1. par. 2. qu. 10. princ. art. 3. vbi etiam n. 22. vers. posset etiam dici, cum sequ. refert Antonium Corsetum, qui postea fuit auditor Rotæ, Christoforum Albam primarios Doctores suo tempore legentes in studio Patauino ita consuluisse, & sic iudicatum fuisse.

Neque huic sententiæ obstat d. decis. 10. in fine de iure patron. in nouis; Vbi tenet quod si villa data fuerit in dotem, in qua sit iuspatronatus, & maritus, & vxor concurrant in præsentando, præsentatus ab vxore debeat præferri præsentato à marito, tametsi ipse maritus debeat fructus dotis percipere, c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. c. salubriter de vsur. l. dotis fructus in princ. ff. de iur. dot.
13 Si quidem, † vt ex uerbo, crederem, euidenter constat, hoc non fuit à Rota decisum, sed dictum à Collectore decisionis, & ita intelligit, Abb. in c. ult. n. 8. in fin. de concess. præben. & quamuis ipse sequatur opinionem collectoris, ea tamen non uidetur tuta, quia repugnant rationes superius descriptæ.

Præterea etiam si collectoris opinio admittatur illa tamen sine ueri præiudicio potest habere locum quòad maritum, qui fructus dotis percipit pro sustinendis oneribus matrimonij, c. salubriter de usufr. & l. pro oneribus, C. de iur. dot. Huiusmodi autem fructus præsentationis ad sustinenda onera matrimonij non uidetur pertinere, sed ad honorẽ, & ideò
14 secundum aliquos † ad maritum non transit, sed debet apud uxorem permanere, ut dicit Ant. de Butr. in d. c. ult. n. 12. & Abb. n. 8. in fine de concess. præben. & Ias. in l. diuortio, §. si uir in fundo, n. 7. ff. sol. matr. Aliud uerò dicẽdum est in usufructuario omniũ bonorum, quia generaliter omnes fructus ad illũ pertinet, nullaque habetur consideratio alicuius oneris.

Imò communis est opinio, quòd iuspatro-
15 natus transeat † in maritum cum uniuersitate data in dotem, ut attestatur Roch. de Curt. de iure patron. in uerbo ipse, uel is à quo, qu. 28. n. 62. ad finẽ: Et ideò communis etiam in-
16 telligitur opinio, quod † iuspatronatus transeat in usufructuarium omnium bonorum, & ita intelligit, & profitetur Lambert. d. lib. 1. par. 2. q. 10. princip. art. 3. in fine.

Consequenter quæritur, An legato usufructu omniũ bonorum debeantur etiam fructus earum rerum, quæ sunt alijs singulariter lega-
17 tæ? Et respondendum est † deberi pro medietate, ut tenuit Rota in una Vrbeuetana fructuum 11. Ianuar. 1602. coram Horatio Card.
* Lancell. mota ex cõmuni * Doctorũ opinione, in hac materia, secundum quam concurrentibus usufructuario uniuersali omniũ bonorum, & legatario bonorũ particulariũ, ambo cõcurrunt in usufructu, itaut usufructuarius omniũ bonorũ in rebus alij legatis medietatem usufructus habere debeat, alia uerò medietas, ad

lega-

legatarium particularem pertineat, iuxta tex. in l. si alij, & in l. Sempronio, ff. de vsufruct.legat.Bart.in d.l.Sempronio,num.2.& in l. vlt.in fine eod tit. Couar.var.resol. lib.2. c. 2. num. 7. plures refert Card. Mant. de Coniect. vlt. vol. lib.9. tit.6. num. 22. late Rolan. cons.8. nu.36. lib.2. Ant.Gom.tom.2.var.resol. c. 15.nu.5.Crass. in §. legatum, quæst.25. n.1. multos cumulat Becc.cons.98.num.9.Qui
* omnes dicunt hanc esse * communem opinionem, eamque rationibus comprobant, & respondent ad sententiam Bald. qui contrarium tenuit in l. quoties in fin. C. famil. ercifcun.
18 Regula † enim, quòd generi per speciem derogetur rectè tollitur ab omnibus, cùm illa non procedat in his terminis, in quibus genus, & species non concurrunt super eodem iure, sed super diuerso,vt latè deducit Rolan. in alleg.cons.8.n.37.
19 Sciendum tamen est, quòd † ex coniecturis ab hac opinione receditur secundum Abb. cons.4.num.6. lib.2.Paris.cons.97. n.22.vol.2. Card.Mant.vbi supra n.23.in fine,itaut omnes fructus ad vsufructuarium pertineant, vel è contrà omnes habeat legatarius,prout ex coniecturata mente testatoris colligi potest; sed coniecturæ debent esse sufficientes, & claræ, Ideò secundum Rotam in dicta causa Vrbe-uetana fructuum,non sufficeret,quòd vsufru-
20 ctus † esset legatus vxori dum viueret, & vitam vidualem seruaret, ex quibus verbis resultat legatum annuum, ità vt plenus vsufructus debeatur, iuxta cons.Paris.94. lib.2. quia in casu Parisij Catherina erat instituta in pleno, & integro vsufructu, vt ibi per eum, num. 19.& 27.

Pari ratione non sufficeret, quòd vxor esset
21 relicta † vsufructuaria omnium,& singulorum bonorum, & sic per verba vniuersalia, & importantia totalitatem, quia hæc coniectura tollitur ex ipsamet doctrina Bart. communi-
* ter * approbata in d.l.si alij, Vbi loquitur etiã si sit legatus vsufructus omnium, & singulorum bonorum, & ita declarat procedere Cardin. Mant.loco citato: Nam dicta verba vniuersalia important totalitatem bonorum,non autem totalitatem vsufructus, nec est bona illatio de vno casu ad alium:Ad hoc enim, vt
22 vsufructuarius consequatur integrum vsumfructum oportet testatorem exprimere totalem,vel integrum vsumfructum,aut sine diminutione, alias concurrit cum legatario particulari,vt per Crass.d.q.25.num.3.& 4.

Sed quamuis vsufructu omnium bonorum legato totius substantiæ vsufructus intelliga-
23 tur relictus, non † tamen debetur vsufructus bonorum feudalium, de quibus testator non potest disponere, c.1.in princ.de success.feud. Paris.cons.98.n.3.& 4.lib.2.Neuiz.cons.9.n.2. Boer.quæst.199.n.4. Paul. de monte Pico in l. Titia §.Titia cum nuberet, nu.99. de legat.2.
24 vbi hoc restringit † in feudo ex pacto, & prouidentia, secus si feudum sit nouum, & hæreditarium,de quo pater potest disponere in præiudicium filiorum, & agnatorum, vt latè per Menoch.cons.16 .col.3.4.& 5. lib.2.

Et quod dictum est de bonis feudalibus,
25 procedit etiam † in emphyteoticis,quia si concessio sit ex pacto, & prouidentia, in eis vsufructus relinqui, & constitui non potest, secus si emphyteusis sit hæreditaria, vt late per Picum in d.§.Titia cum nuberet,n.105.Paris.d. cons.98.nu.8. lib. 2. Tiraq. de retract. consanguin.§.1.glos.7. n.48.

Simili quoque modo vsufructu omnium bo-
26 norum legato, non videtur † legatus vsufructus eorum bonorum, quæ sunt subiecta fidei-
* commisso,secundum magis veram, & * communem opinionem, quam tenet Paris. d.cons. 98.n.14.lib.2.Socin iun.cons.58.nu.3.cum sequen.lib.3. Card.Mant. qui dicit ita obtinuisse,de coniect.vlt.volun.lib.9.tit.6. n.9. cũ seq. & n.11 in fine, latè Bornin. de vsufr. mulieri
* relict.n.48.& esse communem * testatur Crass. de vlt. volunt §.legatum,q.27. Hanc etiam tenet Cæsal.cons.516. per tot.lib.4.quod consiliũ Rota fuit sequuta in vna Bononien.vsufructus 11.Decembr.1589. coram Card.Pamphilio.Etenim explorati iuris est, vt in dubio ne-
27 mo censeatur † relinquere quod nõ habet,sed solum ius, quod habet in re relicta, & si habeat, partem cẽsetur relinquere illam partem tantùm, l.serui electione, §. seruus, vbi glos. Bart.& alij de leg.1.Soc.iun.cons.72.n.70.lib. 1. Vndè si testator habeat aliquod ius, quod per eius mortẽ sit peremptorium, censetur tãtum legasse ius, quod habet,non autem illud, quod cum ipso extinguitur, l.quod in rerũ,§. 1.ff de l.1. & ibi Bart. quem sequuntur, Alex. Ias.Zas.& alij,Bald in l.1.C. de sacros. Eccles. Card.Mant.de coniectur.vlt.vol.lib.9. tit.1.n.
* 18.de communi * Soc.Iun.cons.74.n.28.lib.1. & Corn cons.83.& 165.col.4.in princ.lib.2.

Quæ opinio sine scrupulo dubitationis procedit, quandò testator ad bona sua se restrinxit,Rolan.cons 71.n.28.lib.2. & Cæsal.vbi suprà n.17. Neque enim dicuntur bona granati, quæ fideicommisso subiacent, Crau.cons.144. col.1. Et quamquàm vinẽte grauato dominiũ bonorum apud illum resideat,satis tamen est, quòd tẽpore mortis desinant esse sua, quia cũ testamentum conferatur in tempus mortis, c.
28 cum Marthæ,de celebrat miss. verba de † bonis loquentia debent intelligi secundum illud tẽpus,vt per Cæsal.d.cons.516.n.30.cũ seq. & ante ipsũ Corn.cons.165.n.21.lib.2. quem sequitur Rim.iun cons.394. n.5. lib.4. Qua ra-
29 tione nec † etiam sub institutione vniuersali veniunt bona fideicommisso subiecta,Dec.cõs. 394.n.1.Paris cons.7.u.9.lib.1.Cæs. cons.3.nu. 93.& d.cons.516. n.13. cum sequ. Et sic cessat coniectura, quæ deducitur ex verbo generali
30 (omnium)quia†verba generalia recipiunt restrictionem secũdum subiectam materiã, Bart. in l.generali, §.vxori,vers. item nota si testator,ff.de vsufr.legat.Capra cons.45.n.9.

* Limitatur hæc * communis opinio secundùm Alber. in conf.73. vt non habeat locum,
31 quando hæredi † vocato ad fideicommissum modicum præiudicium infertur, vtputà si agatur de vsufructu paucorum annorum, & statim bona ad hæredem reuerti debeant.

Rursus limitatur per Socin. Iun. conf. 68.
32 n.16. lib.4. si testator † dixit de vsufructu omnium, & quorumcumquè bonorum, quia tunc veniunt etiam ea bona, quæ largo modo, & minus propriè comprehenduntur, ad ea, quæ habentur apud Roman. conf. 31. & consuluit Alciat. conf.135. lib.5. & Paul. Leon. conf.13. post num. 12.

33 Tertiò limitatur, quando † fideicommissum pertinet ad hæredem scriptum, quia eorum etiam bonorum, quæ subiecta sunt fideicommisso vsusfructus legatus intelligitur, sicuti respondit Alba conf.73. n.6. & Alciat. d. cons. 135. in 1. art. copiosè Socin. Iun. d. conf. 68. n.12. & 13. lib. 4. & Menoch. de præsumpt. lib.4. præsumpt.142. n.12. In hoc etenim casu testator censetur velle grauare hæredem in bonis proprijs, quia, cùm non sit opus, quòd hæres aliquid redimat, cessat illa ratio, quòd non sit verisimile, quòd testator voluerit grauare hæredem ad redimendum rem legatam, iuxtà tradita in l. cùm filius. §. Dominus ff. de leg. 2. & benè declarat Card. Mant. d. lib.9. de coniect. tit.1. num.21.

34 Sed istud locum habet † in hærede vniuersali, non autem in legatario, aut in re certa instituto, ità ex facto respondi in casu, in quo testator habens bona sua libera, & alia post eius mortem per fideicommissum restituenda Clementiæ sorori, voluit omnium bonorum hæredes vsufructuarias esse prædictã Clementiam, & Lauram eius vxorem æquis portionibus, donec vixerint, quas etiam in eodem vsufructu inuicem substituerat, durante autem, & extincto dicto vsufructu, hæredem proprietarium in prædictis bonis instituerat nepotem ex fratre: Nam cùm dubitaretur, An dimidia pars vsusfructus eorum bonorum, quæ ratione fideicommissi ad Clementiam spectabant, deberetur vxori; respondi non deberi, quia Clementia erat tantùm instituta in medietate vsusfructus, & sic in re certà, quo casu nõ censebatur in bonis proprijs grauata, ex quò non erat propriè hæres, sed legataria, cùm testator haberet hæredem vniuersalem in proprietate, Dec. conf. 279. n.2. & 4. Castren. conf. 294. post. num.3. vers. sed hic aduertendum. lib.2. latè Cefal. conf.37. post num.23. vers. his præmissis, lib.1.

Nec obstare dicebam, quòd hæres non esset institutus simpliciter, sed in proprietate, quo
35 casu † ipse quoquè videbatur in re certa institutus, & sic tàm ipse, quàm Clementia iure accrescendi consequebantur totam hæreditatem, & vterquè dicebatur hæres vniuersalis, l. ex facto la 2. ff. de hæred. instit. Castr. vbi suprà, & Ruin. conf. 165. n.1. ad fin. lib.3. Siquidem in eo casu constabat testatorem voluisse, quòd solus hæres proprietarius esset hæres vniuersalis. Primò, quia ad vitã tantùm voluit esse hæredes vsufructuarias. Clementiã, & Lauram, quas mulieres æquis portionibus ad vsumfructum vocabat: Hæres verò proprietarius fuerat simpliciter institutus: Vnde ex intentione testatoris ipse fuerat hæres vniuersalis, non autem Clementia, & Laura, quæ non
36 potuissent † hæredes vniuersales ad tempus institui, l. hæreditas ex die ff. de hæred. instit. quo argumento in terminis vtitur Dec. conf. 273. n.4. in fine. Secundò, quia testator dictas mulieres in in vsufructu inuicem substituerat, ergò supposuit solum vsumfructum illis reliquisse, & institutum in proprietate esse hæredem vniuersalem, vt arguit, Cefal. d. conf. 37. post nu. 3. Tertiò, quia testator in legato vsusfructus non fuerat vsus verbo, instituo, vt fecerat quando egit de hærede proprietario, & clarum est quòd verbum, instituo, est proprium verbum, quo de vniuersali hæreditate iure directo disponitur, l. 1. & tot. tit. ff. de hæred. instit. Postremò omnem difficultatem tollebant verba illa, quibus testator hæredem proprietarium vocabat, dum illum durante vsufructu, & eo extincto hæredem instituerat; supposuit enim vsumfructum legatum extingui, ergò non intellexit illum cum proprietate aliqua relinquere, cùm alias nisi esset à proprietate separatus, non daretur illius ex-
37 tinctio, quia tunc † dicitur extingui, quando à proprietate separatus ad proprietatem reuertitur, & cùm illa consolidatur, §. 1. in fine, & §. fin. Instit. de vsufr.

Vltimò dubitari contingit, An vsufructu omnium bonorum legato eorum etiam bonorũ, quæ post testamentum acquisita fuerunt, vsufructus legatus intelligatur? Et intelligi lega-
38 tum † Bart. existimauit in l. si ità col.2. nu. 4. versic. aut in testamento. ff. de aur. & argen. leg. quam sententiam latè defendit Bero. conf. 44. num.20. lib.2. & quæst. 30. num.5. & seq.
* & magis * communem dicit Thesaur. Decis. 168. n.1. vers. sed retenta.

39 Contrariam † verò opinionem, quòd in legato eà tantùm bona comprehendantur, quæ fuerunt testatoris tempore testamenti, tenet Crauet. in rubr. de leg. 1. num.92. Socin. Iun. conf.99. per totum lib. 3. qui multos allegat, quæ sentẽtia in dubio mihi magis placet, cùm
40 regulariter traditum sit dispositionem † testatoris intelligi de bonis præsentibus, & non de futuris, d. l. si ita legatum. de aur. & arg. leg. l. vlt. in princ. eod. tit. & tradit Bart. per illum tex. in l. vltima. §. 1. de leg. 2. Quod procedit etiam si testator vsus fuerit verbis vniuersalibus, Fulg. conf. 99. n.10. Corn. conf. 14. n.15. lib.1. Alex. conf.171. n.1. & sequen. lib. 6. Paris. conf. 21. n.31. cum sequen. lib.2. Socin. Iun. dicit cõf. 99. Item quãuis nõ adiecerit pronomen (mecum) vt post alios quos refert, tradit Couar. in lib. pract. quæst. cap.2. n.2.

Supra-

Supradicta tamen opinio Bart. absquè du-
41 bitatioue locum habet, quando † ex coniectu
ris apparet, quòd testator respexit ad tempus
futurum, nam in ista materia in primis atten-
ditur voluntas testatoris, etiam si aliunde col-
ligitur, Socin. Iun. cons. 98. n. 26. lib. 1. Rolan.
cons. 39. n. 20. lib. 4. Card. Mant. de coniect.
vlt. volunt. lib. 3. tit. 11. n. 23. & latè consuluit
Hieron. Gabr. cons. 119. n. 8. & sequen. Vnde
42 si † legatum sit conceptum verbis vniuersali-
bus, & geminatis, veluti si dictum sit, lego v-
sumfructum omnium, & quorumcunque bo-
norum mobilium, & immobilium, vtiquè com
prehendantur etiam acquisita post testamen-
tum, Rolan. cons. 54. n. 44. lib. 3. Brun. de aug-
men. conclus. 4. limit. 3. Herculan. disputat. 1.
43 col. 21. vers. non obstat. Ex verbis † enim vni-
uersalibus, & geminatis colligitur coniectu-
ra, quòd testator voluerit etiam legare bona
futura, iuxtà cons. Crot. 14. n. 39. Bero. quæst.
29. per tot. Aym. cons. 294. col. 5. vers. si ver-
ba vniuersalia, qui benè loquitur, & latè dis-
currit super istis verbis vniuersalibus gemina-
tis, & de dictione, quæcunquè, quòd compre-
hendat ea, quæ aliàs non comprehenderentur,
plura congerit Tiraq. de retract. lign. §. 1. glos.
7. nu. 20. cum sequ. Et hanc opinionem, quòd
in legato vsufructus omnium, & quorumcun-
què bonorum mobilium, & immobilium, ve-
niant etiam bona acquisita post testamentum,
tenuit Rota in vna Spoletana vsusfructus 20.
Februarij 1585. coram fel. record. Clemente
Papa Octauo tunc Auditore.

44 Altera est coniectura, quando † legatum
usufructus omnium bonorum est factum ual-
dè coniunctæ personæ, nam ueniunt etiam fu-
tura, Bart. in d. l. si ità uers. hæc uera, & in l. si
cognatis. num. 2. uers. dico ergo, & ibi Socin.
n. 26. uers. 2. limitatio, de reb. dub. Ruin. cons.
160. n. 15. lib. 2. Cefal. cons. 144. nu. 28. lib. 1.
Neuizan. cons. 71. n. 5. & 8. Menoch. cons. 141.
n. 24. & 27. etiam alio coniuncto instituto, Me-
noch. d. n. 24. Marsil. sing. 636. Bero. cons. 44.
n. 25. lib. 2. Rimin. Iun. cons. 216. n. 52. lib. 2.
Simon. de Præt. lib. 4. interpret. fol. 408. nu. 8.
cum sequen.

45 Tertia est coniectura, quando † legatum re
strictum ad bona tempore testamenti redde-
retur inutile: Puta si legatus sit vsufructus om-
nium bonorum mobilium, & testator sit talis
ætatis, vt superuiuere posit per plures annos,
quia cum mobilia, quæ extabant tempore te-
stamenti progressu temporis vsu consumãtur,
consequenter ne legatum efficiatur inutile,
debet intelligi legatus etiam vsusfructus bo-
norum acquirendorum, cùm illa interpreta-
46 tio † sit sumenda, per quam legatum vtilita-
tem afferat, iuxtà tex. in l. quoties, de reb. dub.
l. si quando, in princ. de leg. 1. Alex. cons. 248.
num. 6. lib. 6. & plura congerit Socin. Iun. d.
con. 98. n. 16. & sequ. lib. 1.

Quarta, & vrgens est coniectura, quando
47 testator † aliquem instituit hæredem in omni-
bus bonis mobilibus, & immobilibus: Vsum-
fructum verò bonorum voluit alteri dari pro
medietate; Nam in hoc legato venit etiam
vsusfructus eorum bonorum, quæ testator ac-
quisiuit post testamentum, ea ratione, quia in-
48 stitutio † trahitur etiam ad futura l. 1. §. si ex
fundo, & l. si ita quis, de hæred. instit. Ruin.
cons. 32. n. 8. lib. 2. Vnde cùm testator grauet
statim hæredem vsumfructum bonorum alteri
dare, constat, quòd intellexit de illis bonis, in
quibus illum instituerat hæredem: Sicut igitur
institutio trahitur ad futura, ita etiam gra-
49 uamen trahi debet, cùm † vna pars testamen-
ti aliam declaret, Bart. in l. si legatarius. §. fin.
de leg. 3. Ruin. cons. 109. num. 3. lib. 1. Quod
maximè procedit, quãdo institutio est concep-
ta de bonis præsentibus, & futuris; Quia si te-
stator statim subdat, bonorum verò vsumfru-
ctum pro medietate voluit ab hærede alteri
dari, necessariò intelligit de illis bonis, in qui-
bus eum hæredem instituit, & sic de præsenti-
50 bus, & futuris, propter illam † dictionem, ve-
rò, quæ est aduersatiua, & inducit repetitionẽ
omnium qualitatum expressarum in præceden
ti dispositione, iuxtà doctr. Bald. in l. omnes po
puli, sub n. 21. de iustit. & iure. Alex. in l. si fi-
lius à patre, in princ. sub n. 6. de liber. & po-
sthum. Ruin. cons. 111. n. 6. lib. 3. Socin. Iun.
cons. 83. n. 10. lib. 1. Alex. cons. 134. n. 24. lib. 6.
Et sic perinde habetur, ac si dixisset bonorum
verò præsentium, & futurorum vsumfructum
volo dari Sempronio pro medietate, qui casus
tunc non habet difficultatem: Nam cùm, vt di-
xi, in ista materia sit procedendum ex verisi-
mili mẽte testatoris, & vbi est verisimilis mens
testatoris quòd intellexerit de futuris, veniãt,
Menoch. cons. 142. n. 23. satis redditur ex præ-
dictis verisimilis mens testatoris, cùm vsum-
fructum eorum bonorum in quibus hæredem
vniuersalẽ instituerat, voluit dari Sempronio.

In relaxatione mandati vigore sententiæ, an citatio requiratur, breuiter declaratum. Cap. XXXI.

SVMMARIVM.

1 Citatio in relaxatione mandati vigore sententiæ requiritur, aliàs executio non valet, maximè si non idem Iudex, qui sententiam protulit eam mandat executioni, sed alius n. 5. vel executio fiat aduersus hæredem condemnati, n. 6.

2 Ampliatur, etiam si adsit res iudicata ob non interpositam appellationem, vel propter desertam appellationem interpositam.

3 Item, quàmuis fiat executio super eadem re, super qua fuit iudicatum, & inter easdem partes, inter quas fuit pronunciatum.

4 A communi opinione receditur, quando conuincitur per concludentem rationem.

VAL-

VALDE controuersa est illa quæstio, An in relaxatione mādati vigore sententiæ requiratur citatio, vt patet ex traditis per Gabr. de citat. conclus. 1. nu. 129. & seqq. & quidem glos. magna in l. 1. prope finem. C. de Iudic. inquit sententiam mandari executioni sine causæ cognitione, manifestè his verbis insinuans, neque partis citationem requiri: quæ enim causæ cognitionem nullā desiderant sine partis citatione geri possunt, glos. fin. in l. si deserta C. si propter publ. pens.

Verum æquior, & humanior sententia est
1 quod † requiratur talis citatio, Alex. in l. à Diuo Pio §. in venditione n. 30. & seq. ff. de re iudic. Cassad. decis. 6. n. 2. de caus. possess. & propriet. Et in hac opinione magis incalescunt iura allegata per Alex. vbi supra, Franc. in c. ex parte nu. 90. de appellat. benè Duen. regul. 92. in 2. ampliat. Et hanc quoquè sententiam aliàs Rota sequuta fuit coram Cardinale Blanchetto in causa Taurinen. Capellaniæ 24. Februarij 1579. & in causa Barchinonen. bonorum coram Cardinale Seraphino 16. Februarij 1587. Fundatur optima ratione, quia ex citatione non grauatur ille, qui petit executionem, & videtur satis cōueniens, quòd alia pars possit deducere suas defensiones, quę ei possunt competere pro impedienda executione.

2 Extenditur hæc sententia, vt † procedat etiam post rem iudicatam ob non interpositam appellationem, vel propter desertam appellationem interpositam, quo casu oportebit sem per partem citare, vt videat, an aliquid opponere velit, quare senteutia non sit executioni mandanda, vt probat tex. in l. si contrà maiorem. C. de appellat. vbi dicitur, Iudicem tunc demum mandaturum sententiam suam executioni propter desertam appellationem, quando animaduerterit tempus appellationi præfixum præterlapsum fuisse: Hoc autem animaduertere Iudex non poterit, nisi demùm parte citata, l. fin. C. si per vim, vel alio modo, & ita ex d. tex. notat ibi Bald. & Bart. in l. vnica, n. 9. ff. nil nou. appell. pend. Angel. in l. 1. n. 30. C. de Iudic. Card. in Clement. sicut, q. 2. n. 4. de appellat. Alex. in d. l. à Diuo Pio. §. in venditione n. 32. Dec. cons. 97. n. 2. Afflict. in constit. lib. 2. rub. 17. n. 13.

3 Rursus ampliatur, vt locū † habeat quamuis fiat executio super eadem re, super qua fuit indicatum, & inter easdem partes, inter quas fuit pronunciatum, vt fuit tentum per Rotam in vna Romana Sancti Thomæ 17. Decembris 1604. coram Coccino. Nec obstat, quod contraria opinio videatur magis communis, vt per Gabr. d. conclus. 1. n. 131. quia quicquid dicendum sit, hodie stante decisione Rotali, & quòd multi superuenerunt scriptores non mediocris auctoritatis, qui prædictam
4 opinionem sequuti sunt, à † communi opinione receditur, quando conuincitur per concludentem rationem, vt per Felin. in c. 1. nu. 54. de constit. Gabr. cons. 100. num. 45. & sequen. & cons. 101. n. 10. lib. 2.

Præterea hæc opinio, sine vlla dubitatione
5 procedit, quoties † non ipse idem Iudex, qui sententiam protulit, mandat eam executioni, sed eius successor, tunc enim oportebit semper præmittere citationem, per tex. in l. ædictum vers. planè ff. de Iudic. Bald. in l. ordo col. 2. n. 12. vers. nota ex hac lege. C. de execut. rei iudic. Alex. in d. §. in venditione n. 35. de communi. Dec. in cap. ex ratione num. 17. vers. prædicta conclusio de appellat.

6 Idem est, quando fit † executio sententiæ aduersus hæredem condemnati: Nam licèt ius exequendi transeat contra hæredem l. ex contractu ff. de re iudic. l. postulante, vbi Bart. Angel. Imol. & Alex. notanr. ff. ad trebell. oportet tamen semper præmittere citationem tāquàm aduersus personam nouam, Angel. post Innoc. in d. l. 1. num. 29. C. de Iudic. & in l. oratione num. 3. ff. de ferijs, Alex. in d. §. in venditione num. 34. Felin. in d. cap. ex ratione n. 10. de appellat. Rolan. cons. 20. n. 15.

Filius in potestate constitutus si instituatur sub conditione casuali, vel mixta, an dicatur præteritus, vel potius reiecta conditione testamentum quoàd legitimam sustineatur. Cap. XXXII.

SVMMARIVM.

1 *Filius in potestate constitutus si instituatur sub conditione casuali, vel mixta non dicitur præteritus, sed reiecta conditione testamentum quoad legitimam sustinetur secundum veriorem, & magis communem sententiam, & n. 14.*
2 *Conditio casualis, vel mixta de qua loquitur tex. in l. si pater. C. de instit. & substit. ita dicitur propriè cōditio, sicut conditio potestatiua.*
3 *Tex. in l. omnimodo C. de inoff. testam. declaratur, & n. 5. & sequen.*
4 *Testamentum dicitur subuerti etiam quando datur de nullitate.*
6 *Dictio penitus omne etiam minimum excludit.*
7 *Tex. in l. quoniam in prioribus C. de inoff. testam. comprehendit illum, cui fuit aliquid relictum quocunque titulo sub conditione.*
8 *Interpretatio potius à iure antiquo sumenda est, quam à iure nouo, quando ad illud fuit facta reductio per ius nouissimum.*
9 *Tex. in l. scimus §. cum autem C. de inoff. testam. quomodo sit correctus per authen. ex causa C. de lib. & posthum.*
10 *In legibus Codicis contrarietas dari non debet.*
11 *Interpretatio fieri debet, vt leges antiquæ minus quam fieri possit corrigantur.*

12 Dies,

12 *Dies incerta, & sic dies mortis instituti, importat conditionem casualem.*

13 *Testamentum hodie valet non obstante conditione, dummodò relinquatur titulo institutionis.*

GRAVIS admodum, & perplexa est disputatio; Nunquid filius in potestate constitutus, qui instituitur sub conditione casuali, vel mixta dicatur præteritus, vel potius relicta conditione testamentum sustineatur quoad legitimam? In qua difficultate plurimi Doctores ex professò tenuerunt testamentum non sustineri, vt latè defendit Socin. qui plures rationes adducit in cons. 97. per totum & in cons. 98. in princ. vbi omnes alios enumerat & de * communi testatur lib. 3.

1 Quidquid tamen sit contraria † sententia
amplectenda est tanquam verior, & magis cómunis; Quòd enim sit verior probatur ex eo, quia fundatur in l.quoniam in prioribus.C.de inoff. testam. Vbi in distinctè dicitur, quòd de legitima sunt reijciendæ conditiones: Nam
2 conditio † casualis, vel mixta de qua loquitur
tex. in l. si pater. C. de institut. & substitut. Ita dicitur propriè conditio, sicut conditio potestatiua, Imò magis propriè dicitur conditio illa, quæ est casualis; quàm ista potestatiua: Nàm illa nihil ponit in esse culpa, & impedimẽto fortunæ, vel tertij, ista verò propriè nullam moram, vel dilationem sustinet, nisi facto, & culpa nostra, quòd etiam apparet ex illis alijs verbis, ibi, Vel quodcunque onus, &c. quæ verba sunt vniuersalia, & comprehendunt ea omnia, quæ aliàs non comprehenderentur. l. 1. in fin. ff. de his quæ in fraud. credit. Et non est dubium, quòd conditio etiam mixta, vel casualis dicitur grauamen, siuè onus.

Nec aliquid facit, quòd d.l.quoniam in prioribus, debeat intelligi in casibus, in quibus testamentum esset validum, sed filio competeret querela ad illud rescindendum, & sic in conditionibus potestatiuis, secus in illis casibus, in quibus testamentum esset nullum, & filio competeret quærela ad faciendum declarari nullitatem, ex quo venit ad interpretationem, l. omnimodò, C. eod. tit. de inoffic. testam. in qua prætenditur, quòd tractetur tantùm de quærela circa rescissionem testamenti.

3 Quia respondetur, quòd † tex. in d.l. omni-
modò loquitur etiam quando testamentum posset dici nullum, & in casu, in quo filius habebatur pro præterito, & hoc colligitur ex illis verbis (in quibus de inofficiosis defunctorum testamentis, vel alio modò subuertendis) quæ verba (vel alio modo subuertendis) debent etiã verificari, quãdo filio in potestate esset aliquid relictum cum grauamine, vt tũc habeatur pro præterito, quò casu tanquàm præteritus habet potestatem subuertendi testamentum duplici via, vna per contratabulas, alia per ius dicendi testamentum nullum, l. maximum vitium. C. de liber. præterit. Et ita declarant Salic. in d.l. quoniam in prioribus sub n. 5. vers. & ego idẽ sequor, vbi etiam Roder. Suarez in 1. ampliat. sub n. 5. vers. secundùm fundamentum istorum &c. Alex. in d.l. si pater col. 7. circa med. vers. sed contraria opinio.

Nec dicatur, quòd in dicta l. omnimodò præsupponitur testamentum validum, ex quo datur querela ad rescindendum, & subuertendũ, quia respondetur, quòd dicitur etiã testamen-
4 tum † subuerti, quãdo datur de nullitate, pro-
ut dicitur in d.l. maximum vitium. C. de Lib. præter. Et tantò magis, quia extant etiam illa alia verba, Vel alio modo, &c. quæ si non comprehẽderent casum nullitatis, essent superflua, prout considerat Imol. in l. fin. n. 13. vers. Item aduertendum ff. de condit. instit.

Nec etiam obstat illa ratio, super qua se fundant Socin. & alij, qui pro contraria opinione allegantur: Videlicet quod in d.l. omnimodo Imperator expressè dicit, quòd quòad casum præteritionis iura antiqua remaneant intacta & consequenter non posse dici prædictum tex. loqui in casu, in quo filio esset aliquid relictum cum grauamine, & sic quando haberetur pro preterito secundum iura antiqua, qui posset quærelare de nullitate: Quia respódetur, quòd
5 quandò † Imperator dicit, quòd iura antiqua
quoad præteritionem remaneant intacta, intelligit quando omninò filius est præteritus, & nihil fuit relictum, secus quandò aliquid fuit relictum minus legitima, ità tradit, & declarat Imol. in d. l. fin. sub nu. 14. vers. Item non obstat, quòd iura prædicta, &c. ff. de condit. instit. Alex. in d. l. si pater col. 7. circa fin. vers. quia fateor, quòd quando filio nihil omninò relinquitur, & Suarez in d.l. quoniam in prioribus, sub nu. 6. vers. ad tertium, dum dicebatur, &c. Et quòd ita sit, satis clarè mihi videtur hoc posse colligi ex verbis ipsius tex. ibi, dùm Imperator dicit, si verò, vel præterierint, vel exhæredatione, vel alia eorum mentione facta, nihil eis penitus reliquerint, tunc vetera iura locum habere sancimus, &c. Ex quibus verbis apparet Imperatorem velle ea tantùm iura antiqua remanere incorrecta, quæ irritant testamentum eorum, qui vel nullam mentionem fecerint de filijs, vel si aliquam fecerint, nihil eis penitus relinquerent: Ergò quando de illis fecerunt mentionem, & aliquid reliquerunt cum grauamine, non potest dici, quòd iste casus sit comprehensus sub dicta reseruatione iurium antiquorum.

Quòd probatur etiam ex illa dictione
6 (penitus) cuius † natura est, vt omne etiam
minimum, & quomodocunque relictum excludat, glos. in l. si qui aduocatorum. C. de postul.

& in

& in l. 2. C. de const. pecun. Alber. in suo dictionario in verbo, penitus, cùm alijs, de quibus per Parif. conf. 58. num. 11. lib. 1. & consequenter istud verbum (penitus) non potest verificari in eo patre, qui instituit filium sub conditione casuali, vel non potestatiua, quia, & filium nominauit, & illi non modo nihil penitus reliquit, sed imò instituit. Ergo iste casus ex dispositione istius legis non remanet incorrectus, sed correctus.

Confirmatur hoc ex illis verbis, de quibus in ipsa l. omnimodò, ibi, Et hæc quidem de ijs personis statuimus, quarum mentionem testantes fecerint, & aliquam eis quantitatem relinquerint, &c. quæ verba verificãtur etiam in institutione facta sub conditione casuali.

Præterea, & hoc comprobatur ex his, quæ tradit Grat. in conf. 112. num. 8. lib. 2. qui
7 probat d. l. quoniam † in prioribus comprehendere illum, cui fuit aliquid relictum quocunquè titulo sub conditione, cùm tex. loquatur in filijs habentibus emolumentum, in quibus etiam filijs verificantur illa verba, de quibus in eodem textu, ibi, qui ex antiquis legibus de inofficioso testamento, &c. cum de iure antiquo filij, quibus erat aliquid relictũ quocunquè titulo sub conditione, & non iure institutionis, ex quo aliquod emolumentum habebant, non possent dici præteriti, sed quia illud erat conditionale competebat querela; Ergò tanto magis debet comprehẽdere illum, qui fuit institutus, quia aliàs esset absurdum, quòd testamentũ esset validum propter emolumentum relictum filio iure legati, & non esset validum, si fuisset relictum iure institutionis.

Nec obstat si dicatur istam rationem Graci nil facere pro opinione ista, ex quo per ius nouissimum sit factus regressus ad ius antiquum, per tex. in §. aliud quoquè capitulum, in Authen. vt cùm de appellat. cognos. nam sicut de iure antiquo requirebatur titulus institutionis, ita etiam de iure nouissimo; Et sic, an testamentum, in quo filius sit institutus sub conditione casuali sit nullum
8 potius esse † sumendam interpretationem à iure antiquo, ad quod fuit facta reductio per ius nouissimum, quàm à iure codicis nouo, quod per posterius ius fuit correctum: Quià respondetur quod in dict. §. aliud quoq; capitulum, fit mentio tantum de titulo institutionis, prout apparet ex eius lectura, meritò in reliquis quòad reiectionem conditionis casualis, vel mixtæ debet dici, quòd ius pristinum remaneat intactum, l. sancimus C. de testam. l. præcipimus C. de appellat. Quod eo magis est dicendum, quia hoc pacto fauetur testamentis, l. si pars, ff. de inoffic. testam. c. fin. de re iudic. Suarez in d. l. quoniam in prioribus, ampliat. prima paulò ante num. 6. vers. sed in re dubia.

Secundò hæc sententia fundatur in l. scimus §. cùm autem, C. de inoffic. testam. quæ loquitur de relicto facto filio post mortem instituti, quæ est conditio casualis, cùm non dependeat à volũtate filij, l hæres meus, in 2. respon. de condit. & demonstrat. poterat enim filius ante institutum mori, & sic dies fideicommissi non cederet, l. cùm heres ff. quãdo dies leg. ced. quo casu filius remanebat præteritus, l. ita tamen §. qui rogatus ff. ad trebell. & tamen dicit tex. ad litteram, quòd remouetur, & tollitur de medio dicta conditio, quo ad legitimam.

Et ex hoc patet responsio ad id, quod quidam dixerunt; quòd hic §. sit correctus per auth. ex causa C. de lib. præter. sumptam ex dict. §. aliud quoquè Capitulum, in auth. vt cùm de appellat. cognosc. Quia non est ve-
9 rum, nam est solum † correcta in eo, quod volebat sufficere relinqui per fideicommissum, cum hodie debeat relinqui iure institutionis, sed non in eo quòd remouet conditionem casualem, quia si hodie instituatur filius sub conditione casuali, quò ad legitimam reijcitur conditio, & sic quò ad reiectionem conditionis iste, §. est incorrectus, Imol. in l. suus quoquè colum. 3. circa fin. vers. sed ille §. cum autem ff. de hæred. instit. & ibi Paul. de Castr. num. 2. benè Suarez in d. l. quoniam in prioribus, ampliat. 1. num. 4. cum seq. qui respondet ad omnia, quæ exaduerso allegantur.

10 Non obstat, quòd † in legibus Codicis non debet dari contrarietas, l. 1. §. quibus, C de nouo Cod. facien. & in terminis nostris tenuit Io. Marc. Aquil. in repet. l. cẽturio. par. 1. n. 84. de vulg. & pupill. Quia omissa ista regula ita generali dico, quod non est contrarietas, sed ampliatio, & qui ampliat non corrigit, Dec. in l. edita n. 22. C. de eden. Nam vbi in principio illarum legum forsan Imperator loquutus fuerat de conditione non casuali, lex ista venit ad suppletionem: Et responsio, quæ ab aliquibus datur ad dictũ §. cum autem, quòd ibi filius erat in alio casu exhæredatus, est diuinatiua, quia tex. ille de hoc nullum verbum facit, sed solum se fundat in eo, quòd reijcit conditiones, vt etiam respondet Suarez vbi suprà. Nec est bona responsio, quòd diuinatio tollitur, cum d. §. cum autem referat se ad d. l. omnimodò & l. quoniam in prioribus, quæ loquuntur de tollendo querelam tantum, quia, vt dixi dictæ leges loquũtur etiam quan do testamentum posset dici nullum, & in casu in quo filius habetur pro præterito, quod etiam patet ex verbo (inofficioso) ibi posito, quod potest comprehendere etiam remedium contratabulandı datum præterito, vt per Suarez, vbi suprà sub num. 6.

11 Nec aliquid facit, quòd debeat † sumi interpretatio, per quam leges antiquæ minus corrigantur, Et ideò quòd cùm in dict. §. cùm autem, de eo tantum quæratur, vtrum fideicommissum relictum ab extraneo post mortem, debeatur pro aliqua parte purè, præsumendum est testamentum illud fuisse validum, ita vt opus esset querela ad rescindendum: Quia dico, quòd istud repugnat verbis dicti

H §. cum

§. cùm autem, nam in dict. §. Imperator vult tollere conditionem respectu legitimæ: Quod enim dubium poterat esse data validitate testamenti, quod reliquum debebatur post mortem? sed quia validitas dependebat ex eo, quòd pro legitima reijceretur conditio, Ideò Imperator ad sustinendum testamentum voluit conditionem reijci à legitima, & in reliquis seruari conditionem.

Nec dicatur dictum §. cùm autem loqui in casu, quo filius sub die incerta ad totum erat vocatus per fideicommissum, & sic ibi non
12 adesse conditionem; Quia respondeo † quòd dies incerta, & sic dies mortis instituti importat conditionem casualem, vt est text. in l. dies incerta, & in l. quibus diebus §. quidam Titio ff. de cond. & demonstr. gloss. fin. circa medium in l. Seius saturninus. ff. ad Tre-
* bellian. * de communi Ias. in l. si cui legetur §. hoc autem, num. 6. de legat. 1. Paris. consil. 82. num. 4. lib. 4.

Nec referebat iure antiquo, an filius in totum, vel pro parte esset hæres institutus sub conditione casuali, quia semper testamentum erat nullum: Venit postea l. quoniam in prioribus, & d. §. cum autem, & substulit quò ad legitimam conditionem, adeo quòd quò ad legitimam relictū remanebat purum: sed quia ista lex contentabatur quocunque relicti titulo superuenit d. §. aliud quoque Capitulum, & voluit requiri titulum institu-
13 tionis, dummodo igitur † titulo institutionis relinquatur testamentum hodie valet, quia reijcitur conditio quò ad legitimam: Et ideo Emanuel Costa in cap. si pater. §. idem filio num. 35. cum sequent. de testam. fatetur hanc
* opinionem *communem, sed difficultatem remanere, an filius sit institutus, vel substitutus, quia si est substitutus remotio conditionis non sufficit, quia semper remanet præteritus à primo gradu, quod etiam dicit Ripa in l. 1. ff. de vulg. & pupill. num. 7.

Ex his igitur apparet hanc opinionem esse verissimam, & probari per leges, quibus nullo modo potest responderi nisi cauillando, vt dicunt Paul. de Castr. & alij infrà allegandi.

14 Eam etiam censeo † esse magis * commu-
* nem, quia Doctores antiqui, qui exaduerso adducuntur non tractant in specie, An dispositio de qua in dict. l. si pater. C. de instit. & substit. sit correcta per d. l. scimus §. cum autem, sed tantùm notaut id quod dicitur in d. l. si pater, Nec dicunt, an hodie ita esset obseruandum, & ita loquuntur Odofr. Iacob. Butrig. Cin. n. 8. & Petr. de Bellapertica in d. l. si pater: Et primus ex antiquis, qui non obstante dispositione §. cum autem, quòd etiam hodie sit obseruandam dispositio, l. si Pater, fuit Rayner de Foroliuij respondens ad Bart. qui mutauerat opinionem, ex quo postea melius considerando inuenit tex. pro opinione glos. in d. l. scimus §. cum autem, de inoffic. testam. prout refert Paul. de Castr. in d. l. si pater. n. 8. vers. Bart. dicit se pluriès, &c. & hoc quoq; pòst alios tradit Suarez in d. l. quoniā in prioribus in 1. ampl. sub n. 5. Meritò prædicti Doctores, qui non animaduerterunt ad d. §. cum autem, nec in indiuiduo tractarunt, An hodie sit seruanda dispositio de qua in d. l. si pater, vel sit correcta, non possunt numerari inter alios Doctores tenentes contrariam opinionem.

Præterea etiam cōputatis prædictis Doctoribus pro contraria parte, nihilominus dico,
* quòd opinio nostra est magis *communis, quia illam tenuerunt omnes infrascripti, videlicet.

Glos. in d. l. si pater. C. de instit. & substit.

Ricard. de Malumbr. quē refert Socin. conf. 234. vers. sustineri non potest lib. 2. & referunt quoquè omnes scribentes in d. l. si pater.

Bart. in d. l. si pater sub num. 2.

Paul. de Castr. ibidem sub nu. 8. qui dicit, quod totus mundus sequitur opinionem Bart. tanquàm veriorem.

Corn. ibidem n. 10. & n. 25. vers. ex quibus pater, & cons. 114. col. 1. qui dicit, quod magis cō muniter obseruatur, & conf. 301. sub nu. 6. lib. 4. qui attestatur de communi opinione.

Alex. ibidem tam in addit. ad Bart. quam in lectura sub n 8. vers. sed contraria opinio.

Ias. n. 19. vers. contrariam opinionem.

Iacob. de S. Georgio sub n. 13. & 14. qui dicit etiam, quod ita fuit iudicatum per tres sententias.

Ioan. Sicard. ibidem num. 6. vbi attestatur de communi opinione.

Salicet in d. l. quoniam in prioribus sub n. 5. vers. & ego idem sequor, & in d. l. scimus. §. cū autem vers. interim ergo est præteritus.

Ripa in l. 1. num. 7. ff. de vulg. & pupil. qui tenet, quod est correcta quantum ad institutionem, & in respons. 128.

Socin. ibidem sub n. 31. vbi de magis cōmuni attestatur. & in d. conf. 234. col. 1. vol. 2.

Honofr. de Perusio.

Ioannes de Monte Sperello.

Ioannes Bapt. de Sancto Seuerino quos refert Socin. in d. conf. 234.

Guglielm. de Benedict. in c. Raynutius in verb. reliquit num. 28. de testam.

Emanuel Costa in c. si pater de testam. lib. 6. & in l. Gallus §. & quid si tantū fol. 112. quem quoq; refert Michael Craff. in tract. de success. tam ex testam. in §. testamentum, quæst. 37.

Roder. Suarez in d. l. quoniam in prioribus ampliat. 1. sub n. 5. & præsertim in fine.

Ant. Gomes. tom. 1. variar. resol. c. 11. de success. contra testam. sub n. 29. vers. hodie tamen talis conditio, &c. vbi attestatur de communi.

Vasq. de success. creat. lib. 1. §. 10. & in d. l. quoniā in prioribus n. 179. vbi attestatur de cō muni. & lib. 4. §. 30. par. 2. nu. 117. & de success. progr. & in dict. l. scimus §. cum autem fol. mihi 46. vers. deniquè per hunc tex. Vbi post Ias. attestatur de magis communi.

Conar. in c. si hæredes sub n. 9. vers. sed ipse compertum habeo, de testam.

Guido

Guido Pap. decis. 456.
Bertrand. consil. 171. sub num. 2. in vltima parte lib. 1. vbi attestatur, quod ista hodie est communis,* & quòd ab ea, nec in iudicando, nec in consulendo esset tutum recedere, & cōsil. 135. in princ. par. 2. lib. 2.
Grat. cons. 112. num. 4. lib. 2. qui de communi opinione attestatur.
Curt. Iun. cons. 148. num. 9. lib. 2. qui de communi attestatur.
Villalob. comm. opin. in verbo filius n. 120.
Petr. Io. Anchar. quæst. 47. n. 5. cum seqq.
Iul. Clar. in §. testamentum. quæst. 39. ad fin. qui dicit hanc esse magis communem, & veriorem, & dicit quoque, quòd plures Illustres Doctores attestantur hanc opinionem communiter in practica obseruari.
Card. Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 11. tit. 18. num. 14. alias fol. mihi 306.
March. Ant. Cucus in tract. de legitima fol. mihi 114. vers. sed contrarium tenuerunt.
Gabr. cons. 131. num. 14. vbi etiam attestatur de communi lib. 1.
Michael Cras. in d. tract. de success. tàm ex testamen. in §. testamentum, quæst. 37. versic. contrariam verò partem.
Tyber. Decian, cons. 50. lib. 2.
Et sic apparet pro hac opinione esse 33. Doctores, inter quos extant 11. qui attestantur de communi, vel magis communi, nec computo Bald. in cons. 84. in princip. lib. 4. nec Angel. cons. 97. colum. 2. ex quo alibi tenuerunt contrarium.
Pro parte verò contraria extant Doctores antiqui ante Bartol. & aliqui alij Doctores vsque ad tempus Socini, quos omnes enumerat ipse Socin. in consum. 98. in princ. lib. 3. Nempe Azo. Iacob. de Aret. Iacob. de Rauen. Petr. de Bellapert. Guliel. de Cun. Rayn. de Foroliuij, Rodulf. Cin. Odofr. Bald. Angel. Benedict. de Plumb. Fulgos. Cuman. Franc. de Rampon. Bellamer. Ant. de Butr. & ipse Socin. in d. cons. 98. inter quos non est computādus Baldus, quia tenuit contrarium in d. consil. 84. nec etiam Angel. qui etiam tenuit contrarium in d. cons. 97. nec Socin. qui tenuit contrarium tàm in cosilijs, quàm in lecturis, & Bellamer. decis. 26. quia imò Rota contrarium tenuit vbi supra, & ipse Bellamer. inclinat pro hac opinione tanquàm æquiore, & in fine relinquit electionem lectori, & sic demptis istis essent tantum quatuordecim.
Post verò Socin. nullus ferè sequutus est hanc opinionem nisi Dec. Duaren. Modern. Aquilan. Ruin. Gualden. Simon de Prætis, nec inter istos potest numerari Alciat. in rubric. de vulg. & pupill. num. 11. quia loquitur in longè diuersis terminis à caso nostro, nempè quando filius esset substitutus sub conditione, An hodie posset sustineri tanquàm esset institutus in primo gradu, in quo negatiuè tenuerunt Costa, & Ripa in locis supra allegatis. Nos verò sumus in institutione facta sub conditione, quæ dicitur facta in primo gradu. Et sic cùm opinio contraria habeat solum 20. Doctores, inter quos, vt dixi, antiqui non essent numerandi; quia non animaduerterunt ad d. §. cùm autem; Et opinio nostra habeat 33. Doctores, clarè apparet, quòd hæc opinio est magis* communis. Vnde secundum eam debet iudicari, quia est etiam æquior, cum per eam consulatur filio, & testamento, vt per Bellam. vbi supra, item quia communiter vbiquè obseruatur, & practicatur, vt dicit Clar. d. quæst. 39. ad finem, & eam amplexa fuit Rota in vna Rauennaten. hæreditatis 30. Maij 1586. coram Cardinale Seraphino.

An sub vulgari substitutione contenta in compendiosa restricta ad bona testatoris tacita pupillaris contineatur. Cap. XXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Substitutio vulgaris operatur, vt succedatur testatori, non autem pupillo, nec comprehenditur sub compendiosa, nisi quando verba, & mens etiam vulgari conueniunt.*
2 *Contenta in compendiosa restricta ad bona testatoris non continet tacitā pupillarem, per quam substitutus posit consequi bona pupilli.*
3 *Substitutio pupillaris tacita sub vulgari etiam expressa verbis specialibus non cōtinetur, quando apparet testatorem nolle pupillariter substituere, etiam si tacitè, vel per coniecturas id percipiatur.*
4 *Substitutio restricta ad bona testatoris euidentem coniecturam facit, quòd testator voluit facere fideicommissariam substitutionem, non autem pupillarem, etiam si filius moriatur in pupillari ætate.*
5 *Substitutio compendiosa restricta ad bona testatoris operatur, vt censeatur facta substitutio in re certa.*
6 *Facta per verbum commune sine mentione pupillaris ætatis est fideicommissaria, nec potest esse directa.*
7 *Substitutio pupillaris tacita quomodo contineatur sub vulgari per interpretationem legis.*
8 *Non suppletur contra mentem testatoris etiam tacitam, & præsumptam.*
9 *Suppletur a lege, quando in eum casum, quo filius in pupillari ætate decederet substitutionem non fecit, secus si fecit fideicommissariam.*
10 *Substitutio directa in eundem casum reddit fideicommissariam superfluam & ei aduersatur.*
11 *Sustitutio pupillaris cum fideicommissaria concurrere non potest.*
12 *Substitutio exemplaris tacita continetur sub vulgari.*
13 *In substitutione compendiosa verbo communi facta, & restricta ad bona testatoris non conti-*

ontur exemplaris.

14 *Bald. in l. precibus num. 41. C. de impub. & alijs substit. reprobatur.*

15 *Socin. Iun. & Eman. Costæ opinio refellitur.*

16 *Sub vulgari substitutione contenta in compendiosa comprehenditur pupillaris omnino tacita à lege præsumpta.*

17 *Lex superflua remedia non inducit.*

18 *Expressum semper facit cessare tacitum, quando tacitum est superfluum.*

EST etiam egregia illa quæstio; An sub vulgari substitutione contenta in compendiosa restricta ad bona testatoris contineatur tacita pupillaris? Et non contineri est resoluendum: Nam
1 quamuis † sub compendiosa comprehendatur vulgaris, quando verba, & mens etiam vulgari conueniunt, per per quam succeditur testatori in bonis suis nō autem in bonis pupilli l. cohæredi. §. cum filiæ, de vulgar. Bar. & *communiter Doct. in l. Cēturio, vbi post alios Ripa n. 46. ff. eod. Corn. cons. 297. col. 2. lib. 1. Bald. cons. 270. col. fin.
2 lib. 5. tamen † sub illa vulgari non continetur tacita pupillaris, per quam substitutus cōsequi possit bona pupilli; Quoniam si propter illam restrictionem excluditur pupillaris, quæ (restrictione circumscripta) fuisset generaliter expressa secundum * communem, & receptam Doctorum sententiam, quam tenent Bald. in l. precibus, num 44. vers. præterea attende, & ibi Salic. col. pen. n. 26. C. de impub. Ripa in dict. l. centurio num. 120. de vulgar. Alex. cons. 162. col. fin. lib. 2. cum alijs allegatis per Card. Mant. de coniectur. lib. 5. tit. 7. num. 12. & lib. 7. tit. 3. nu. 18. multò magis excluditur omninò tacita, sicuti est illa, quæ continetur sub vulgari, vt in terminis ait Dec. in l. in testamento C. de testamen. milit. col. 5. in princip. & clarissimè Sforz. Odd. de compendiosa fol. 38. à tergo versic. respondeo quòd, &c.

3 Etenim receptissimum est, si quo † modo appareat testatorem noluisse pupillariter substituere, etiamsi tacitè, vel per cōiecturas id percipiatur, tacitam pupillarem sub vulgari etiam expressa verbis specialibus non contineri l. quamuis. C. de impub. & alijs substit. Marian. Iun. cons. 103. num. 44. lib. 1. Quòd
4 verò ex † restrictione substitutionis ad bona testatoris euidens coniectura colligatur etiam si filius moriatur in pupillari ætate faciendi fideicommissariam substitutionem non autem pupillarem trad. Corn. cons. 322. nu. 9. lib. 3. Dec. cons. 371. in fine, Paris. cons. 73. num. 54. lib. 2. cum alijs allegatis per modernos Aquilan. in d. l. centurio nu. 174. de vulgar. Card. Mant. de coniect. lib. 5. tit. 7. n. 17. Qui dicunt adeò claram, & vehementem esse præsumptionem, quæ capitur ex restrictione testatoris ad bona propria, vt necesse sit liquido apparere de contraria voluntate, ita vt vix alia interpretatio admitti possit. Si igitur ex hac coniectura percipitur sufficienter noluisse testatorem disponere de rebus pupilli, qui proprius est effectus pupillaris, sequitur necessariò, vt resistēte mente testatoris non possit sub vulgari in eadem substitutione compendiosa contineri tacita pupillaris l. iam hoc iure, in fine, de vulg. & pupillar.

Et quidem si ad hunc effectum illa coniectura sufficit, quòd substitutio facta sit personis imparibus, quo casu natura pupillaris non repugnat, multò magis sufficere debet coniectura sumpta ex restrictione ad bona testatoris; quæ immediatè ex pupillari, & secundum eius naturam capi non possunt; Vnde necessariò infertur voluntas pupillariter non substituendi, vt declarat Ripa, in d. l. centurio n. 100. & ante n. 106. vers. tertiò facit, vbi post Salicet. in d. l. precibus ait, impossibile esse, vt substitutio restricta ad bona testatoris contineat pupillarem, vt patet ex not. à Corn. cons. 95. n. 13. lib. 2. Dec. cons. 371. n. 4. qui ait ex hac restrictione constare apertè, quòd noluit disponere de bonis pupilli, quod illa etiam ratione suadetur, quia nisi hæc restrictio id operaretur esset prorsus superflua ad l. si quando de leg. 1. ope-
5 ratur autem † restrictio, vt censeatur substitutio facta in re certa Alex. in l. 1. de vulg.
6 n. 9. quæ cum † fit per verbum commune sine mentione pupillaris ætatis est fideicommissaria, nec potest esse directa, vt notant omnes in d. l. cohæredi. §. fin. de vulg. Et consequenter ita substituendo manifestè ostendit nolle se pupillariter substituere, aut de bonis pupilli aliquo modo disponere.

Nec dici potest testatorem omisisse disponere de bonis pupilli eorumquè dispositionem reliquisse dispositioni iuris; Nam si non ex verbis saltem ex mente, & ratione collecta ab expressis dum substitutionem restrinxit ad bona sua, sufficienter expressit se excludere bona pupilli l. maritus, cum simil. C. de procurat. Et hæc expressio est æquipollēs verbali expressioni. Bart. in l. Prætor ait col. 1. de nou. oper. nunc. Tametsi ad hunc effectum sufficiat tacita voluntas, & coniectura, vt dictum fuit, quæ coniectura hoc casu propter naturam limitationis est violenta Ripa in d. l. centurio ad num. 106. Corn. cons. 95. numer. 13. cum alijs præmissis.

7 Nec refert, quòd † tacita pupillaris contineatur sub vulgari per interpretationem legis etiam contra verba testatoris d. l. iam hoc iure, Bald. cons. 170. num. 5. lib. 5. Quia verum quidem est casum pupillaris suppleri per legem, & substitutionem ad illam extendi non ex mente testatoris, quæ colligi possit ex verbis, vel ex dispositione ipsius; Verum etiam est mentem præsumi à lege ipsa propter

ter

ter dispositam, siquidem considerata substitu-
tione vulgari specialiter, vel generaliter ex-
pressa propter hanc dispositionem præsumit
lex, quod si testator cogitasset de substitutio-
ne pupillari, vel putasset eum casum euentu-
rum in illum etiam substituisset, vt optimè
declarat Caccialup. in d. l. precibus, num. 10.
8 Ideoquè contra † mentem testatoris etiam ta
citam, & præsumptam lex tacitam pupilla-
rem non supplet d. l. iam hoc iure, in fine, &
d. l. quamuis, Rursum nihil hoc refert, quia
9 pupillarem † supplet lex, quando in eum ca-
sum, quo filius in pupillari ætate decederet
substitutionem non fecit; Sed quando in eum
casum etiam mortis, scilicet in pupillari ætate
substitutionem fideicommissariā fecit, lex non
supplet tacitam pupillarem, quia induceret in
eundem casum substitutionem diuersam, &
10 contrariam, quia directa † substitutio in eun-
dem casum reddit fideicommissariam super-
fluam, & ei aduersatur Bald. cons. 20. col. 2.
vers. 4. ratio, lib. 3. Vnde licèt testator in ca-
su, quo filius moreretur in pupillari ætate ei
substituat per fideicommissum, impossibile est,
vt lex supplere possit tacitam pupillarem, ca-
11 su quo filius moreretur impubes, quia † pu-
pillaris, cum fideicommissaria concurrere non
potest, optimè Ruin. cons. 103. num. 27. lib. 2.
Card. Mant. de coniect. lib. 5. tit. 14. num. 14.
& tit. 16. num. 12. 16. & 23. & latè Moder. de
Aquilan. in d. l. centurio n. 41. in 3. parte.

Sanè quod dicitur de pupillari procedit e-
tiam in exemplari l. humanitatis, vbi omnes
C. de impub. & alijs substit. Anchar. consil. 8.
col. 2. Alex. cons. 25. in fine lib. 1. Idcircò ta-
12 cita † etiam exemplaris continetur sub vulga-
ri, Bart. in l. ex facto, de vulg. num. 23. Salicet.
in d. l. precibus nu. 39. Sicuti igitur quando
compendiosa restricta est ad bona testatoris,
sub illa non continetur exemplaris, quia non
potest concurrere cùm fideicommissaria, Dec.
cons. 371. num. 3. & col. fin. in princ. Ruin. d.
cons. 103. Marian. Inn. cons. 103. num. 47. &
48. lib. 1. qui post Anchar. d. cons. 8. colum. 2.
13 cōcludunt in substitutione † compendiosa ver
bo communi facta, & restricta ad bona testa-
toris non contineri exemplarem, quia conti-
netur fideicommissaria, ita etiam dicendum
est de pupillari. Vnde quemadmodum huius-
modi restrictio excludit pupillarem, quæ (il-
la restrictione circumscripta) esset generali-
ter expressa, ita, & multo magis excludit om-
nino taciram, quæ est minoris potentiæ Doct.
in l. cum quid ff. si cert. petat. vbi Ias. nu. 17.
Alex. cons. 59. num. 10. lib. 3. Authen. mul-
to magis C. de Sacrosanct. Eccles. Dec. in d. l.
in testamento col. 5. in princ. Absurdum enim
esset substitutum, qui per restrictionem substi-
tutionis ad bona testatoris, non potest succe-
dere per pupillarem generaliter expressam
admitti ad eadem bona per pupillarem om-
nino tacitam ad cap. cum quid de reg. iur. in
6. nec est verisimile testatorem voluisse capi
bona pupilli per omnino tacitam, quæ noluit
capi per expressam.

14 Non obstat † dictum Bald. in d. l. precibus
num. 41. quem similiter refert Corn. col. 13.
num. 22. in fine; Quia Baldus non loquitur de
compendiosa restricta ad bona testatoris; Et
quia, si licèt mihi sentētiam meam liberè pro-
ferre illud dictum, quod Baldus magis dispu-
tando, quàm docendo, aut decidendo non
ita consideratè protulit, sustineri nequit, & est
contra mentem omnium Doctorum atiquo-
* rum, qui illo tempore * communiter affirma-
bant, substitutionem compēdiosam verbo com
muni factam sine distinctione temporum esse
omni tempore fideicommissariam, nec conti-
nere pupillarem: Nam si verum esset, quod
disputādo asserit Baldus, quòd si non contine
retur pupillaris generaliter expressa, tamen
contineretur pupillaris tacita sub vulgari in
eadem compendiosa contenta, Quęstio illa per
tot annos agitata, & acerrimè disputata fuis-
set frustatoria, & inanis; Effectus enim dispu-
tationis ille erat, vt sciretur, Vtrum si filius
moreretur in pupillari ætate consequi posset
eo modo substitutus bona pupilli, & directo
succedere, quod non posse Doct. cum Glos. in
d. l. precibus etiam tempore Bart. & Bald.
* communiter* asserebāt, pro qua opinione res-
pondit Bart. cons. 241. in princip. concludens
non posse succedi impuberi, nisi per fideicom-
missum, & sic præsupponit sub vulgari in eius-
modi compendiosa contenta pupillarem non
contineri, quod etiam alij omnes censuerunt
asserentes esse huiusmodi substitutionem om-
ni tempore fideicommissariam, quæ concur-
sum tacitę pupillaris non admittit, vt dictum
fuit: Et hanc opinionem, quod sit omni tem-
pore fideicōmissaria, sequutus est etiam Bald.
dicens se semper ita consuluisse cons. 350. lib.
4. & alibi sæpe, & firmauit Rota in eadem
Firmana bonorum 5. Nouembris 1584. coram
Bubalo.

15 Ex his puto † opinionem Socin. Inn. cons.
121. n. 32. lib. 1. & Emanuelis Costæ in cap. si
pater de testam. in 6. par. 3. in verbo, de filio
ad filium n. 13. & 14. veram non esse, & in ca-
su nostro pupillarem tacitam sub vulgari con-
tenta in compendiosa non contineri, & illis
casibus, quibus sub compendiosa non conti-
netur pupillaris, vt generaliter expressa, nun-
quam locum esse posse pupillari omnino taci-
tæ veluti scripsit etiam Odd. de compend. par.
4. in fine fol. 38. & par. 5. quæst. 2. fol. 81. vers.
sed ego, vbi reprobat. Socin. d. cons. 121. &
Costam. Imò arbitror ego constitui posse hanc
16 conclusionem, quod † nunquàm sub vulgari
contenta in compendiosa comprehēdatur pu-
pillaris omnino tacita à lege præsumpta per
rationem assignatam à Socin. in d. l. centurio
n. 273. & Rip. num. 147. Siquidem si compen-
diosa ita concepta est, vt contineat pupilla-
rem generaliter expressam, cessat causa, cur
lex sub vulgari illam subintelligat, quia esset

17 superflua, & lex † superflua remedia non in-
truducit ad l.1. §. si vir, de acquir. possess. Ias.
in l. qui bis idem in 2. not. n.9. de verb. oblig.
Et nihil interest, vtrum dispositio sit expressa,
vel generalis, aut minus tacita, vel minus spe-
cialis Dec. in l. in toto iure de reg. iur. col. 1.
18 expressum † verò semper facit cessare tacitum
si tacitum esset superfluum Aret in l. 3. de le-
gat. 1. col. 4. in princip. Sin verò compendio-
sa ita concepta sit, vt pupillaris generaliter
expressa contineri non possit, tunc minus con-
tineri potest, tanquàm omnino tacita sub vul-
gari, vt declaratum fuit: Illa enim ratione qua
excluditur expressa eadémet excluditur omni-
no tacita, vt per Odd. vbi supra.

An mater possit dicere testamentum nullum ex proposita facti specie discutitur. Cap. XXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Vocatus in euentum, quòd pracedens conditioni non pareat dicitur vulgariter substitutus, & per vulgarem admittitur.*
2 *Substitutio vulgaris fit etiam per verba directa.*
3 *Plures si vocentur sub contrarijs conditionibus quilibet eorum dicitur institutus & primum locum obtinet prout conditio portabit.*
4 *Conditio quòad legitimam reijcitur, siue sit potestatiua, siue casualis, vel mixta & n.6.*
5 *Opinio Bald. in cons. 84. lib. 4. approbatur à Rota.*
7 *Mater ne possit testamentum nullum dicere, sufficit quòd in eo gradu, in quo testamentum valet, sit instituta, & non præterita.*
8 *Agnati si sunt instituti, & substitutus filius, primus gradus corruit, & incipit valere testamentum à secundo gradu.*
9 *Lex. 2. C. de instit. & substit. declaratur.*
10 *Institutiones plures æquè principaliter fieri possunt sub contraria conditione.*
11 *Hæres semel, nō potest desinere esse hæres directò.*
12 *Cephal. cons. 452. n. 21. lib. 3. declaratur.*

TESTATOR vniuersales hæredes instituit filios masculos non solum legitimos, sed etiam bastardos, si qui ex eo procrearentur, & si sine filijs decederet, instituit hæredem eius vxorem seruando vitam castā, & vidualem, & si cōtrariū faceret, & nuberet, eo casu hæredem instituit eius matrē. Obijt deinde testator sine filijs: Quæritur, An mater possit dicere testamentum nullum?

Pro parte affirmatiua facit, quia cum tempore testamenti testator nullos filios haberet, mater, quæ primum locum obtinebat, erat de iure in primo gradu instituenda, & tamen ex tenore testamenti apparet, quòd in primo gradu instituti sunt filij nascituri non solum legitimi, sed etiam bastardi, in secundo vero vxor, & in tertio mater, si vxor vitam castam, & vidualem non seruaret, quo casu mater dicitur substituta, & non instituta, siquidem
1 vocatus † in euentum, quòd præcedens con-
ditioni non pareat, dicitur ei vulgariter sub-
stitutus, & per vulgarem admittitur, l. 2. C. de
instit. & substit. Bart. in l. 1. de vulg. & pu-
pill. num. 54. Alexan. num. 29. Ripa n. 221.
2 Et cum † vulgaris fiat etiam per verba dire-
cta, Instit. de vulg. & pupill. in princip. l. 1.
& 2. §. sed si quis ita ff. eodem, illud verbum
instituo non arguit institutionem, sed substi-
tutionem factam vxori in euentum, quòd con-
ditioni non pareret; mens enim testatoris vi-
detur fuisse, non, vt concurrerent vxor, & ma-
ter, vt cohæredes, sed succederet mater post
vxorem, si conditioni non pareret, iuxtà l. ver-
bis Ciuilibus, de vulg. & pupill. cum ibi not.
& pro hac opinione facit in terminis decisio
Bald. cons. 504. lib. 5. quam refert, & sequi-
tur Ripa in d. l. 1. num. 7. de vulg. Item facit
consilium Cephal. 450. n. 21. lib. 3.

Sed istis non obstantibus, Ego in contra-
riam sententiam procliuior sum, quòd imò
testamentum non possit dici nullum; Nam
3 quando † aliqui vocantur sub contrarijs con-
ditionibus, quilibet eorum dicitur institutus,
& primum locum obtinet, prout conditio ip-
sa portabit, Aret. post. Fabr. instit. de vul-
gar. & pupill. in princ. num. 4. vbi Viglius,
* n. 6. attestatur * de communi, quorum doctri-
nam approbauit Rota in vna Rauennaten. hæ-
reditatis 24. Nouembris 1582. coram Cardi-
nale Seraphino. Vnde cum vxor sit instituta
faciendo vitam vidualem, & in casu contrarij
sit instituta mater, non potest negari, quòd
mater dicatur instituta cum vxore in eodem
gradu, quo casu testamentum non dicitur nul-
lum defectu præteritionis matris, quia quo-
4 ad ipsam † conditio habetur pro non apposi-
ta respectu legitimæ, & est, ac si purè fuisset
instituta, l. quoniam in prioribus C. de inoff.
testam. l. scimus §. cum autem eod. tit. & cla-
rè determinat Bald. cons. 84. lib. 4. Guido Pap.
decis. 456. & Bertran. cons. 135. lib. 2. par. 2.
Et licèt Bald. d. cons. 504. lib. 5. quem refert
Ripa vbi suprà contrarium teneat, tamen ad
5 sustinendum testamentum verior est † opinio
Bald. in dict. consil. 84. quam etiam appro-
bauit Rota in eadem causa Rauennaten. die
24. Martij 1582. Nam quicquid sit in perso-
nis, quæ non sunt necessariò instituendæ in
primo gradu, in quibus posset cadere talis dif-
ficultas propter conditionem, tamen in per-
6 sonis à quibus reijcitur conditio, semper † in-
stitutio quoad legitimam remanet pura, siue
conditio sit potestatiua, siue casualis, vel mix-
tà, vt per Bart. in l. si pater num. 2. C. de

instit.

instit. & substit. vbi Paul. de Castr. nu. 8. dicit, quòd totus mundus sequitur opinionem Bart. vt testamentum sustineatur, & hanc opinionem magis * communiter obseruari attestatur Corn. cons. 124. in princ. lib. 4. Ias. in d. l. si pater num. 19. vers. contrariam opinionem, Socin. in l. 1. sub n. 31. de vulg. vbi de magis communi, Grat. cons. 112. n. 4. lib. 2. Curt. Iun. cons. 148. num. 9. lib. 2. Ant. Gom. tom. 1. var. resolut. cap. 11. num. 29. vers. hodie tamen, Clar. in §. testamentum, quæst. 39. ad finem, qui dicit hanc opinionem magis * cõmunem, & veriorem, Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 14.

Non obstat, quòd in primo gradu instituti sunt filij nasci turi, quia primus gradus fuit factus caducus, ex quo nulli filij nati sunt, & sic testamentum incipit valere à secundo gradu, in quo per contrariam conditionem mater dicitur hæres instituta; sufficit † enim quod ab eo gradu, in quo testamentum valet, mater sit instituta, & non præterita, l. si filiusfamilias, de hæred. instit. l. ex facto, §. huius de vulg. & pupil. l. 3. §. fin. de lib. & posthum. Cum enim mater non esset necessariò instituenda cùm filijs nasci turis, sufficit, quòd fuerit instituta in gradu, in quo præterita rumperet testamentum, qui est quandò non nascuntur filij legitimi, sicut videmus in l. Gallus, §. idem credendum, ff. de lib. & posthum. Vbi sufficit instituere nepotem si filius moriatur, qui succedit ex institutione, cùm succedat antequàm alteri sit delata hæreditas, quia tunc potest esse iure directo remota conditione; secus si non esset vocatus per verba institutionem importantia, quia tunc etiam remota conditione, non esset institutus, sed substitutus.

Etsi dicatur, quòd sunt instituti etiam bastardi antè matrem, dico quòd si nati fuissent etiam de iure antiquo valuisset testamentum, quia ille gradus fuisset peremptus, & cæpisset valere à secundo, in quo mater est instituta, quòd esse potest, etiam secundum leges antiquas, vt in iuribus præallegatis; Et hoc est quod voluit Alex. in l. si pater, num. 4. ff. de vulg. vbi erant † instituti agnati, & substitutus filius, vultque, quòd primus gradus corruat, & incipiat valere testamentum à secundo gradu, quod etiam dicit idem Alex. in l. inter cætera in fine, ff. de lib. & posthu. & sequitur, Ias. in authen. nouissima, nu. 6. C. de inoff testam. Et licèt Ripa in d. l. 1. num. 7. & alij improbent Alex. tamen improbant, quia in casu suo variatur modus succedendi, quia vbi erat substitutus, vult quòd sit institutus simul cùm primis institutis, quòd fieri non potest, Oldr. cons. 171. num. 12. Sed in casu nostro non agitur, quòd substitutio fiat institutio, nec quòd mater concurrat cùm bastardis in primo gradu institutis, sed quòd deficiat primus gradus tanquàm bastardi nati non sint, & incipiat secundus gradus tenere primum locum, in quo mater reperitur instituta, & in priori gradu non reperitur aliquis, qui præteriri non posset, vt post alios benè declarat Emanuel Costa in c. si pater, §. eidem filio nu. 39. vers. ego tamen de testam. lib. 6. qui declarat optimè hanc materiam: Nec hic variatur modus succedendi, quia mater non est substituta, sed instituta, quia verba ergà matrem sunt directa, Videlicet, Instituò hæredem, Vndè licèt sit instituta sub contraria conditione, si non nascentur, tamen quòad legitimam hæc conditio reijcitur, vt dixi, & sic non obstat dictum Ripæ de quo supra.

Non etiam obstat, l. 2. C. de instit. & substit.
9 Quia ibi si † hæres non pareret cõditioni erat alter substitutus, & non institutus, ex quo onus erat adiectum hæredi post aditam hæreditatem, quo casu non potest esse nisi per viam substitutionis: Et licèt vulgaris etiam possit fieri per verba directa, tamen hoc non tollit,
10 quòd plures institutiones † æquè principaliter fieri non possint sub contraria conditione, & tamen sint institutiones, & non substitutiones.

Est igitur differentia, an aliquis sit institutus, vel substitutus postquàm alter fuit hæres, nam isto casu, siuè testator vtatur verbis directis, siuè alijs, semper est substitutus alter postea vocatus, cùm semel hæres † non possit desinere directò esse hæres, & iste non est casus noster.

11

12 Nihil etiam facit † cons. Cesal. 450. nu. 21. lib 3. quia in causa illa de Borgogninis constabat de intentione testatoris, quòd si filij nascebantur deberent directò esse hæredes, & ideò illa verba (& donec nascantur) de necessitate erant impropriandam ex l. si ità scriptum, de hæred. instit. Quia si Nappus interim, quòd filij nascerentur fuisset hæres, si filij posteà nati fuissent, non potuissent esse hæredes directò, sed solùm per fideicommissum, vt fuit etiam dictum per Rotam in eadem causa coram Cardinale Seraphino de anno 1585. sed si viuente Cæsare de Nappis fuisset purificata conditio, quod filij non nascerentur, puta quia fuisset mortua mulier, ex qua debebant nasci Cæsar, & illi de Borgogninis fuissent hæredes directò, tanquàm caducato primo gradu institutionis, sub cuius contraria conditione ipsi erant instituti. Sed in casu nostro, conditio, si testator morietur sine filijs fuit purificata per mortem testatoris, quia tunc constitit istum decessisse sine filijs, ideò statim factus est locus institutioni de matre, & vxore factæ, si moreretur sine filijs: Et sic concludo testamentum non posse dici nullum.

An valeat legitimatio non facta mentione filiorum legitimorum. Cap. XXXV.

SVMMARIVM.

1 *In legitimatione non requiritur citatio filiorum legitimorum.*

Non

2 *Non est facienda mentio filiæ legitimæ, quando illius non interest, quòd fiat legitimatio, vel ne, quod declara, vt infra. num 7.*

3 *Filia exclusa à statuto, & testamento propter dotem, non habet beneficium contrà testamentum, nec etiam quoad supplementum legitimæ.*

4 *Clausula, quibusuis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon legibus Imperialibus, statutis qualitercunque roboratis, cæterisque contrarijs non obstantibus, &c. in legitimatione apposita, quid operetur, & n. 10.*

5 *Legitimatio non valet ex defectu voluntatis Papæ, si pater, qui fecit legitimare filium, non narrauit quòd habebat filiam, seu alium filium legitimum, & naturalem.*

6 *Valet sine citatione, quando est facta mentio filiorum legitimorum.*

8 *Filia dotata à Patre non potest venire contrà testamentum Patris, sed debet esse contenta dote sibi relicta à Patre, iuxta formam statuti, dummodò pater testetur in fauorem filiorum, & descendentium, qui alias sint capaces, secus si sint incapaces.*

9 *Rescriptum gratiosum subreptitium est semper nullum.*

10 *Clausulæ generales nihil operantur in ignoratis, vel in his, quæ sunt facti.*

11 *Legitimatio non facta mentione de filijs legitimis, & naturalibus, non valet etiamsi adsit derogatoria, & clausula non obstantibus, &c. & quàmuis Papa legitimaret nomine proprio, & de plenitudine potestatis.*

PATER non facta mentione, quòd habebat filiam legitimam, & naturalem obtinuit à Papa legitimari, & habilitari eius filium spurium ad omnia iura, & bona paterna, tàm ex testamento, quàm ab intestato perindè ac si ex legitimo matrimonio natus esset, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis quibuscunque, legibus Imperialibus, & statutis municipalibus, cæterisque contrarijs, auctoritate apostolica, de speciali dono, & gratia, &c. Postea is pater decessit instituto hærede dicto filio legitimato, & relicta tantùm dote ipsi filiæ legitimæ, & naturali, quæ propterea dicit debere admitti ad totam hæreditatem allegando dictam legitimationem non facta mentione de ipsa, non suffragari. Quæritur quid iuris?

Pro validitate legitimationis adducitur, quòd fuit obtenta ad instantiam Patris, qui vti Dominus bonorum suorum poterat de illis ad libitum disponere, & ideò non videbatur necessaria mentio, nec citatio dictæ filiæ legitimæ, postquam non poterat impedire voluntatem patris petentis legitimari filios; Præsertim quia legitimatio est donum patris,

1 & gratia Principis, in qua † non requiritur citatio filiorum legitimorum, Feder. de Sen cōs. 57. Bald. cons. 105. primo videndum est, lib. 5. & cons. 56. lib. 2. Ias. cons. 110. col. 3. vers. moueor in primis, lib. 4. Bart. & Paul. de Castr. in l. Gallus, §. & quid si tantum, col. pen. vers. sed aduerte, de lib. & posthum. Alex. cons. 2. n. 15. lib. 1. Tiraquel. in l. si vnquam in verbo, susceperit liberos, nu. 65. & 76. Gabr. de citat. concl. 1. n. 135. qui alios citat. Et hanc partem quòd non requiratur citatio, tenuit Rota apud Achil. decis. 2. qui fil. sint legit.

Quod non videbatur habere difficultatem in hac facti specie propter statutum excludens filias dotatas à successione intestati, & contrà testamentum Patris, quo casu filiæ non intererat fieri legitimationem, vel ne; Et conse-
2 quenter de illa † mentio non videbatur faciē-da, Castr. cons. 27. n. 1. & sequ. lib. 2. Ias. cons. 68. col. 6. vers. Sextò principaliter lib. 3. Ruin. cons. 68. n. 3. vers. præterea, & cons. 93. n. 7. 8. &
3 12. lib. 3. Quando enim † filia est exclusa à statuto, & testamēto propter dotem, tunc non habet beneficium contrà testamentum, nec etiam quòad supplementum legitimæ, Bald. in authen. res quæ, n. 16. C. com. de legat. Ruin. cons. 56. n. 3. lib. 3. Dec. cons. 505. n. 6. vsque ad finem, Aym. cons. 12. n. 15. Rol. cons. 95. n. 18. lib. 3. Menoch. de arbitr. iud. cas. 142. n. 2.

Præterea hæc legitimatio videbatur suffragari, quia fuit facta à Papa cùm clausula (quibusuis cōstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon legibus Imperialibus, statutis qualitercunque roboratis, cæterisq. contra-
4 rijs non obstantibus) quæ † clausula sic concepta sufficit ad derogationem contrarium disponentium, cum sit apta omnia comprehendere, quæ in contrarium possent opponi & in specie, & in genere, Adeò quòd legitimatio non facta speciali mentione de filia suffragatur, vt tradit Ias. d. cons. 68. col. 5. vers. 3. moueor cum seq. in 3. 4. & 5. fundamento lib. 3. & cons. 110. col. 4. vers. præterea lib. 4. Alex. cons. 187. num. 14. & 15. & nu. 18. lib. 5. Rolan. cons. 61. num. 57. & 58. lib. 1.

Sed istis non obstantibus est resoluendum
5 legitimationem esse nullam † ex defectu voluntatis Papæ, quia non fuit ei narratum, quòd Pater, qui fecit filium legitimare haberet filiam legitimam, & naturalem, quo ca-
* su communis * est Doctorum conclusio, quòd non valeat legitimatio, Iacob. de Beluis. in §. & quoniam, in authen. quib. mod. nat. effic. sui Paul. de Castr. in l. Gallus, §. & quid si tantum, in fine, de lib. & posthum. vbi Ias. n. 85. Socin. col. fin. vers. 2. conclusio, & cons. 65. n. 10. lib. 3. Roman. cons. 292. Alex. cons. 25. & cons. 66. lib. 1. Corn. cōs. 93. n. 21. lib. 2. Paris. cōs. 3. n. 15. lib. 2. Rolan. cons. 89. nu. 32. lib. 1. Couar. Epit. par. 2. cap. 8. §. 9. n. 7. & lib. 2. var. resol. cap. 20. in fine Decian. cons. 40. num. 48. lib. 3. Siluester Aldobran. inter cons. Crotti cons. 422. nu. 37. cum plurib. sequen. quod etiam est positum in-

ter

ter cons.Riminal.sen. cons. 717. cùm alijs per
Gabr.de legitimat.conclus.7. in princ. Et hæc
opinio nedùm est communis, * sed etiã verissi-
ma,quicquid dixerint Feder.de sen. Bald. Ias.
& Ruin. in consilijs supra allegatis ; Et supra-
dicti Doctores loquuntur non solum quando
Pater habet filium, sed etiam si habeat filiam,
& hanc opinionem tenuit Rota apud Peregr.
decis.91. lib.2. licèt in eo casu in quo facta sit
6 mentio filiorum legitimorum teneat † non re-
quiri illorum citationem, vt per Put.decis.89.
lib.2.& in his terminis procedit decis.Acchil.
de qua supra; Et ratio est,quia tunc legitima-
tio potest fieri eis inuitis, secus verò si de illis
non fuit facta mentio, quia hoc casu non præ-
sumitur,quòd Papa vellit illis præiudicare, &
consequenter legitimatio est nulla ex defectu
voluntatis, vt fatetur idem Ruin.cons.199.nu.
57.lib.2.& cons.28.col.4.lib.5.

Non obstat, quòd valeat legitimatio non
facta mentione de filia, quando per hoc ei
non præiudicatur, vt per Ias. & Ruin. in locis
suprà citatis ; Quia respondetur,quòd quam-
uis hæc limitatio sit vera, & eam sequnta fue-
rit Rota in vna Romana de Busseido de anno
1567. coram Robusterio;Non tamen applica-
tur casui nostro;quia posset procedere, quãdo
7 † filia fuisset omninò inhabilis ad succeden-
dum,prout in fæudo loquitur, Ruin. cons. 36.
num.4.lib.1. vel quando extitissent filij legiti-
mi,& naturales, à quibus ètiam nõ subsequu-
ta legitimatione filij illegitimi fuisset exclu-
sa,quasi tunc non interesset ipsius filiæ fieri le-
gitimationem, vel ne, in quibus terminis lo-
quitur Paul. de Castr.d.cons.27.lib.2. Sed hic
filia patri successisset si non fuisset facta legi-
timatio,cùm non extarent filij legitimi,& na-
turales ; Et ideò cùm ratio præiudicij ipsius
filiæ,propter quam de ea fieri debeat mentio
locum habeat, debet etiam locum habere ea-
dem dispositio, vt benè considerat, Gabr. d.
conclus.7.n.23.& seq. Et hanc opinionem am-
plexa fuit Rota in vna Sabinen. Castrorum,
1.Aprilis 1588. coram Bubalo, Vbi in specie
fuit reprobatum d. cons.Ias.68. & cons. Ruin.
8 93. lib. 3. Et quamuis filia † dotata à Patre
non possit venire contra testamentum patris,
sed debeat esse contenta dote sibi relicta à
patre iuxtà formam statuti, tamen hoc statu-
tum procedit, vbi Pater testatur in fauorem
filiorum, vel descendentium,qui aliàs sunt ca-
paces,vt per Natt.de stat.exclud. fæm.q.4.nu.
141. & firmauit Rota in causa Romana de
Lante 21.Maij 1676. coram fel. record. Cle-
mente Papa viij. tunc Auditore ; & in illa de
Alterijs coràm bo. me. Episcopo Lauretano ;
Secus verò si filij sint incapaces,vt in casu no-
stro, vbi testamentum patris excludens filiam
non potest seruire ad validandam legitima-
tionem ante obtentam,quæ fuerat ab initio ip-
so iure nulla ; cum non possit prẽter dispensa-
tionem nullam per suum testamentum vali-
didari,& præiudicare filijs legitimis, & natu-
ralibus, quia hoc modo faceret nouam legiti-
mationem à se ipso sine Principe,vt per Socin.
in subscriptione ad cons.Ruin.71.lib.3.nu.28.
& pluribus sequen. & facit Cassad.decis.3. &
4.de pens.super regul.

Non obstat Rum.d. cons.98. n.3. & d.cons.
93.nu.7.volens quòd etiam non facta mentio-
ne legitimorum, legitimatio valeat, licèt per
eam non fiat præiudicium legitimis, quem se-
quitur Gabr. d. conclus.7. nu. 28. Quia vltrà
quòd hæc opinio nobis non præiudicat,cùm
satis sit, quòd non fiat præiudicium filiæ legi-
timæ, & sic quòd non excludatur à successio-
ne;dico, quòd Ruin. fuit reprobatus à Rota
in dictis cons.Nã cum sit * communis conclu-
sio, quòd legitimatio non facta mentione le-
9 gitimorum sit subreptitia, rescriptum † gra-
tiosum subreptitium est semper nullum, Aym.
cons. 68. num.3. Et quod nullum est nullum
producit effectum, ex regula communi. Et
in omnem euentum Ruin. posset saluari solùm
in duobus casibus. Primò quando non esset
facta mentio agnati transuersalis ex allega-
tis per Gabr. d. conclus. 7. num. 14. & tenuit
Rota in causa Bononien. de Borgogninis corã
Robusterio.Secundò, quòd legitimatio valeat
quòad remotionem infamiæ, & quoad hono-
res, secus quoad successionem,vt per Tiraqu.
de reuocand.donat.in verbo,donatione largi-
tus, num.316. & sequen. & fuit resolutum in
illa Portuen. bonorum de Columna 27. No-
uembris 1577.coram Cardinale Seraphino, &
latè fuit etiam idem tentum coram Robuste-
rio in illa Romana de Peruschis, 15. Ianuarij,
& 29. Februarij 1580.

Nec refragatur generalis derogatio legum,
& statutorum, quam in simili legitimatione
tenuit obstare,Ias.d.cons.68.lib.3.n.16.Quia
10 similes † clausulæ generales nihil operantur
in ignoratis,vel in his,quæ sunt facti, quæ Pa-
pa præsumitur ignorare, vt per Gabr. d.con-
11 clus.7.n.17.Et quòd † in legitimatione,etiam
si adsit derogatio, & clausula non obstan.&c.
debeat fieri mentio de filio legitimo, & natu-
rali tradit Curt.sen.cons.19.n.7.Quòd proce-
dit etiam si Papa legitimaret nomine proprio,
& de plenitudine potestatis, Butr.in c.per ve-
nerabilem, col.13.qui fil.sint legit. Paris.cons.
3.nu.16.lib.2. Aldobrandin.inter cons.Rimin.
sen.cons.717.num.3. & tenent ferè omnes su-
pracitati.

Petitorium, quandò suspendi possit paucis declaratum. Cap. XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Petitorium suspendi potest vbicunquè agitur remedio possessorio.*

2 *Potest suspendi tam in iudicio reintegrandæ, quàm adipiscendæ.*

Suspen-

3 *Suſpenſio petitorij operatur, quòd Iudicis ligatæ ſint manus, itaut in illo pronunciandi facultatem non habeat.*

4 *Petitorio ſuſpenſo omnes probationes ad diſcolorandum titulum tendentes reiectæ cenſentur.*

5 *Petitorij ſuſpenſio pluries fieri poteſt, & pluries quoquè ab ea recedi.*

6 *Poteſt fieri nedum in prima inſtantia, ſed etiam in ſecunda, & tertia.*

7 *Item tam in cauſa profana, quàm in beneficiali.*

8 *Petitorio ſuſpenſo probationes concernentes ipſum petitorium non præiudicant ſuſpenſioni, quando ſunt factæ ad iuſtificandum poſſeſſorium.*

9 *Petitorij ſuſpenſio habet vim proteſtationis, vt quidquid fit in cauſa, fiat ſolùm ad effectum poſſeſſorij.*

10 *Fievi poteſt, quamuis pars conſenſerit ſuper petitorio cognoſci.*

11 *Operatur dummodò fiat antè concluſionem in cauſa in vltima inſtantia, quæ eſt concluſio totius cauſæ, & non alias.*

12 *Declara, niſi Iudex, qui de cauſa cognoſcit aliud ex iuſta cauſa viderit expedire, tunc enim etiam poſt concluſum in cauſa ſuſpenſio petitorij admittitur.*

13 *Petitorij ſuſpenſio non admittitur, quando calumnioſè fuit petita.*

14 *Item non admittitur in ſecunda inſtantia, quando in prima quis obtinuit ſententiam fauorabilem in petitorio.*

15 *Petitorium trahit ad ſe poſſeſſorium.*

16 *Suſpenſioni petitorij non eſt locus in ſecunda inſtantia, quando ſententia lata in prima in ipſo petitorio ad fauorem actoris habuit ſuum plenarium effectum, veluti ſi tranſiuit in rem iudicatam, ſecus ſi ſententia non habuit effectũ, nec in rem iudicatam tranſiuerit.*

17 *Sententiæ effectus per appellationem ſuſpenditur.*

18 *Petitorij ſuſpenſio tertio venienti ad cauſam non nocet, dummodo ius tertij ſit ſeparatum à iure ſuſpendentis.*

19 *Non habet locum, quando periculum eſſet in mora, & ſine ſcandalo ſuſpenſio fieri non poſſet.*

20 *Item non habet locum in iudicijs poſſeſſorijs ſui natura mixtis.*

21 *Item, nec admittitur, quando actor, qui prius intentauerat petitorium, petijt illud ſuſpendi, & de poſſeſſorio cognoſci.*

22 *Allegans contraria repellitur.*

23 *Petitorij, & poſſeſſorij cumulatio non habet locum, quando vtraque pars proponit remedium poſſeſſorium retinendæ.*

* RECEPTA eſt apud * omnes, &
vera concluſiò; quòd quando pro-
ponitur remedium poſſeſſorium.
1 tunc poſſit † petitorium ipſum ſu-
ſpendi, c. Paſtoralis vbi Abb. nu. 2.
Imol. nu. 6. & omnes Doctores de
cauſ. poſſeſſ. & propriet. Rota in nou. deciſ. 5.
nu. 3. eod. tit. & fuit dictum in vna Bononien.
bonorum coram Oradino relata à Caputàqu.
deciſ. 70. in manuſcript. In qua Domini conſti-
2 tuerunt regulam, quòd tam † in iudicio rein-
tegrandæ, quàm adipiſcendæ, poteſt petito-
rium ſuſpendi, per d. c. Paſtoralis, & Gozad.
conſ. 10. n. 22. 34. 35. & 38. Et huiuſmodi ſu-
3 ſpenſio operatur, quòd † Iudicis ligatæ ſint
manus, itàut in petitorio, & illum concernen-
tibus pronunciandi facultatem non habeat,
d. c. Paſtoralis, de cauſ. poſſeſſ. & propr. Clem.
vnica, eod. tit. Socin. in l. rem quæ nobis, q. 9. n.
19. verſ. ſecunda ratio, ff. de acquiren. poſſeſſ.
Rota deciſ. 19. num. 2. de reſtit. ſpoliat. in nou.
4 Ideò omnes † probationes ad diſcolorandum
titulum tendentes reiectæ cenſentur, Put. de-
ciſ. 76. lib. 2. Caputaq. deciſ. 322. par. 2.
5 Item † ſuſpenſio petitorij pluries fieri po-
teſt, & pluries quoque ab ea recedi, Rota de-
ciſ. 8. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in nouis, & te-
nent Ant. de Butr. & Abb. in d. c. Paſtoralis, Pe-
regr. deciſ. 76. aliàs 54. Incipien. fuit reſolutum
in vna Bononien. lib. 1. & deciſ. 9. lib. 2. Pariſ.
conſ. 70. num. 9. lib. 3. Gozad. d. conſ. 10. n. 22.
6 verſ. imò pluries poteſt ſuſpendi, Et poteſt † fie-
ri nedum in prima inſtantia, ſed etiam in ſe-
cunda & tertia, quod tradunt Doct. in d. Cle-
men. vnica, & tenuit Rota in d. deciſ. 8. verſ. in
tantùm Capic. deciſ. 30. n. 6. Caputaqu. deciſ.
323. incip. petitoriũ, par. 2. per tex. in d. Clem.
7 vnica; Nec eſt habenda ratio, an † cauſa ſit
profana, vel beneficialis, tam in vtraque pro-
cedit d. concluſio, vt conſtat ex allegatis de-
ciſionibus, & ex Pariſio, & Gozadino, qui lo-
quuntur in cauſis profanis.
8 Præterea licèt appareant † factæ probatio-
nes concernentes petitorium, nihilominus il-
læ non præiudicant ſuſpenſioni, quandò ſunt
factæ ad iuſtificandum poſſeſſorium, Ant. de
Butr. in c. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. Gozad.
d. conſ. 10. nu. 34. quod in dubio præſumitur,
9 quia † ſuſpenſio petitorij habet vim proteſta-
tionis, vt quicquid fit in cauſa fiat ſolum ad
effectum poſſeſſorij, vt per Pontan. de ſpol.
c. 9. par. 2. num. 96. verſ. omnis tamen ſuſpen-
dendi poteſtas.
10 Similiter huiuſmodi † ſuſpenſio fieri poteſt
quàmuis pars conſenſerit ſuper petitorio co-
gnoſci, Gozad. d. conſ. 10. nu. 21. Rota diuerſ.
deciſ. 9. num. 1. par. 3. lib. 2. Et ſi commiſſio di-
cat, vt procedatur tam in petitorio, quàm in
poſſeſſorio, adhuc poterit non ſolum ſemel, ſed
etiam pluries in eadem inſtantia petitorium
ſuſpendi, veluti ſi poſt primam ſuſpenſionem
pars denuò paſſa ſit ſuper petitorio cognoſci,
Gozad. d. conſ. 10. n. 34. verſ. 3. Mil. in repert.
verſ. poſſeſſorium cum petitorio, Rota diuerſ.
d. deciſ. 9. n. 1. par. 3. lib. 2.
Declaratur autem ſupradicta regula, vt
11 procedat † dummodò ſuſpenſio petitorij fiat
antè concluſionem in cauſa in vltima inſtan-
tia, quæ eſt concluſio totius cauſæ, aliàs ſecus,
Rota d. deciſ. 8. verſ. ante tamen concluſioné,
de-

de cauſ.poſſeſſ.& proprietat.in nou.Gozad.d.
12 conſ.10.num.20. & 22. Niſi † Iudex, qui de
cauſa cognoſcit, aliud ex iuſta cauſa viderit
expedire, quia tunc etiam poſt concluſum in
cauſa,ſuſpenſio petitorij admittitur,per tex.in
d.c. Paſtoralis; & declarant ibi Doct. & Pon-
tan.de ſpol.par.2.c.6. n.48. verſ. hæc namque
ſuſpenſio.

Secundò declaratur, vt ſuſpenſio petitorij
13 non ſit admittenda, quandò † petitur calum-
niosè, veluti ſi conſtaret de bono iure illius
contrà quem peteretur ſuſpenſio, vt tradit
Pontan.in d.tract.de ſpolio d.par.2. c.6.n.45.
Rota diuerſ. d. deciſ. 9. antè finem, & deciſ.
1118.n.1.lib.3.par.3.Mohed. deciſ.198. alias,
14.de reſtit.ſpoliat. & probatur in d.c. Paſto-
ralis, vbi Abb.n.35.verſ.nàm duæ rationes,de
cauſ. poſſeſſ. & propriet.

14 Tertiò declaratur, quandò † quis in prima
inſtantia obtinuit ſententiam fauorabilem in
petitorio,quia tunc in alia inſtantia non eſt lo-
15 cus ſuſpenſioni, cum petitorium † trahat ad
ſe poſſeſſorium,c.cùm dilectus,de cauſ.poſſeſſ.
& propriet. Rota d.deciſ.8. eod. tit. in nouis,
verſ.quod perditur priuilegium.

16 Sed hoc intelligitur quandò † ſententia
lata in petitorio ad fauorem actoris habuit
ſuum plenarium effectum, veluti ſi ab ea non
fuit appellatum,& tranſiuit in rem iudicatam,
vt intelligit Rota in d.deciſ.8. in illis verbis,
quia verum eſt ſi ille actus haberet, ſiue ha-
buiſſet ſuum effectum. Item in illis,quia tunc
petitorium, &c. ſecus ſi ſententia non habuit
effectum,nec tranſiuit in rem iudicatam,quia
tunc petitorium poterit ſuſpendi, licèt ſuper
eo fuerit pronunciatū, ità tenuit Rota in vna
Palentina decimarum,5.Iunij & 8.Nouembris
1589.coram Penia. Et ratio eſt,quia per ap-
17 pellationem † effectus ſententiæ ſuſpenditur,
c.venientes,de iur.iuran.l.vnica, §.integrè, ff.
nihil innon.appell.pend.& cauſa reducitur ad
eumdem ſtatum, in quo erat in prima inſtan-
tia, l. ita demùm vbi Bart. in princ. Bald. &
alij,C.de procur.Roman.conſ.381.nu.2.Aym.
conſ.210.num.6. Capel.Toloſ.quæſt.280.n.1.

18 Quartò declaratur,nam † ſuſpenſio petito-
rij non obſtat tertio venienti ad cauſam, Ant.
de Butr.in c.in litteris, nu.23. Abb.nu.33. de
reſt.ſpoliat.Pont. d.c.6.nu.53. lib.2. Rota de-
ciſ.3.de cauſ.poſſ.& propriet.in nouis. Dum-
modò ſecundum Butr. ius tertij ſit ſeparatum
à iure ſuſpendentis, & licèt Abb. vbi ſupra,
num.33.verſ.ſed aduerte, & in c.veniens il ſe-
cundo nu.7. verſ. quod autem de teſtib. con-
trarium teneat,quem ſequitur Felin.ibi n.12.
tamen ego à ſententia Butrij non recedo, in
quam procliuior etiam eſt Ripa in l. naturali-
ter, §. nihil commune, n.80.verſ.quid dicen-
dum, ff.de acquir. poſſeſſ. quem videas, nam
ibi diſtinguendo conciliat illas opiniones.

19 Quintò declaratur, quandò † eſſet pericu-
lum in mora,& ſine ſcandalo ſuſpenſio petito-
rij fieri non poſſet, quia tunc non admittere-
tur, Butr.in c.ex parte, n. 33. de reſtit. ſpol.
Gozad.d.conſ.10.num.9.& 42.in fine, cum
alijs allegatis per Gabr. de reſtit. ſpol. concl.
1. num. 148.

20 Sextò declaratur, vt ſuſpenſio † non ſit ad-
mittenda in iudicijs poſſeſſorijs natura mix-
tis, qui diffiniri nequeant ſine ipſius petitorij
cognitione, Aegid. in d.c.paſtoralis in quin-
ta quæſt. princip.Rub. Alex.conſ.167. num.2.
Contard.de moment.poſſeſſ. limit.2.§.8. n.9.
Pont.d.cap.6.n.51. verſ.licèt poſſet. Veluti ſi
ageretur interdicto aquæ ducendæ, gloſ. in l.
3.§.quædam, verſ. priuatio, ff.de interdict.
Vel ageretur in poſſeſſorio in cauſa matrimo-
niali, Caſſad.deciſ.4. num.3. verſ.& ita,vt lit.
pend.In his enim, & ſimilibus caſibus, cùm
poſſeſſio habeat annexam cauſam proprieta-
tis,ſuſpenſio petitorij non admittitur,Vitalin.
in d.clem.vnica nu.52. de cauſ.poſſeſſ. & pro-
* priet.Ripa de* communi in d.l.naturaliter,§.
nihil commune,num.154.de acquiren. poſſeſſ.
Socin.Iun.conſ.182. num.10.lib.2. Grat.conſ.
139.num.12.lib.1.

Septimò declaratur,vt non procedat,quan-
21 dò † actor,qui prius intentauerat petitorium,
petijt illud ſuſpendi, & de poſſeſſorio cogno-
ſci. Hoc enim ipſo, quòd ad petitorium
confugit faſſus eſt aduerſarium poſſidere c.
examinata,de Iudic. Quò fit, vt ſi ad ſuſpen-
dendum petitorium admitteretur ſibi futurus
ſit contrarius, Ideoqúe tanquàm contraria
22 † allegans eſt repellendus, Bart. in d.§. nihil
commune num.10.Alex.num.20. Cyn.in l.or-
dinarij,num.5.C.de re iudic. Diuerſum eſſet,
ſi vtraque pars proponeret remedium poſſeſ-
ſorium retinendæ, & vnaquæque inſtaret pro
ſuſpenſione petitorij: tunc enim non ex regu-
la ſuſpenſionis, ſed ex natura iudicij, ceſſaret
23 † cumulatio poſſeſſorij, & petitorij,tum ratio-
ne ordinis, tum etiam ratione repugnantiæ,
Bart.in d.§.nihil commune, n.29.Ripa n.168.
Abb. in d. c. Paſtoralis ſub num.16. cum alijs
per Menoch.de retin.poſſeſſ.remed.3.n.548.

Creditor ſimul & hæres defuncti, an & quando deducat ſuum creditum ex bonis hæreditarijs, & quo tempore talis deductio facta intelligatur eleganter explicatum. Cap. XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Creditor,& hæres defuncti adeundo hæreditatem cùm beneficio inuentarij, poteſt deducere ſuum creditum etiam ſine facto Iudicis, niſi vellet aliquam rem particularem ſibi appropriare pro ſuo credito, vel alias vti beneficio ſeparationis.quia tunc ſeruanda eſt forma l. à Diuo Pio,§.ſuper rebus ff.de iudic.& num.3.*

2 *Inuentarium operatur,vt actiones,quæ cõpetunt hæredi in effectu non confundantur, & n.12.*

4 Cre-

4 *Creditor simul, & hæres defuncti, potest deducere suum creditum etiam non confecto inuentario, dummodo non fuerit simpliciter institutus, sed grauatus restituere.*

5 *Hæres grauatus restituere hæreditatem, quam minuit æs alienum dicitur integrè restituere, etiam quòd deducat debitum hæreditatis.*

6 *De hæreditate non dicitur nisi quod superest deducto ære alieno.*

7 *Deductio crediti, quæ fit ab hærede creditore censetur facta de tempore aditionis hæreditatis, non autem de tempore restitutionis fideicommissi, & num. 15.*

8 *Creditor hæres defuncti si ab initio non deducit suum creditum amittit illius fructus, & eos tenetur in trebellianicam imputare.*

9 *Hæres grauatus in restitutione fideicommissi potest retinere suum creditum.*

10 *Creditor hæres grauatus restituere, si nullum patiatur damnum, censetur de suo credito sibi satisfecisse de tempore restitutionis hæreditatis.*

11 *Actio, & passio in eodem subiecto esse non possunt quoad actionem personalem, secus quoad hypothecariam.*

13 *Additio hæreditatis, quandò habeat vim solutionis, & quando non, & nu. 14.*

* ILLVD quoquè apud omnes* est absolutum, quòd creditor, qui est hæres sui debitoris cũ beneficio inuentarij,
1 potest † sibi de suo credito satisfacere; Quia adeundo hæreditatem cùm dicto beneficio constituitur in eodem statu, in quo futurus esset, si non adiuisset hæreditatem, & facit censeri iacentem ipsam hæreditatem, vt not. Bald. in l. fin. §. in computatione, num. 3. & Ias. num. 4. C. de iure deliber. Quo casu potest
2 deducere suum creditum, quia † beneficium inuentarij operatur, vt actiones, quæ competunt hæredi in effectu non confundantur, idem Bald. in l. irritum, C. ad leg. falcid. & in l. si vxor, num. 2. C. de bon. auct. iud. possid. Roman. cons. 276. num. 2. Ias. in l. more, nu. 53. de acquir. hæred. Et ad hunc effectum non requi-
3 ritur † aliquod factum Iudicis, nisi hæres velit aliquam rem particularem hæreditatis sibi appropriare pro suo credito, vel aliàs vti beneficio separationis, vt loquitur Bald. in l. debitori, C. de pact. num. 1. Nam hoc in casu seruanda est forma, l. à Diuo Pio §. super rebus, ff. de iudic. sicuti declarauit Rota in causa Romana fideicommissi de Goris, 27. Nouembris 1591. coram Cardinale Serafino.

4 Quinimò prædicta locum habent, † quamuis hæres non confecerit inuentarium, dummodò tamen non fuerit simpliciter institutus, sed grauatus restituere; Quia hæres etiam non confecto inuentario, quando est grauatus fideicommisso, non amittit suum creditum, sed
5 illud deducere potest, cùm hæres † grauatus restituere hæreditatem, quam minuit æs alienum, dicatur integrè restituere, etiam quòd deducat debitum hæreditatis, quia non dici-
6 tur esse de hæreditate, nisi † quod superest deducto ære alieno, Bald. in d. l. debitori, n. 4. C. de pact. & ibi Dec. n. 4. Angel. cons. 64. in fine, Paul. de Castr. in l. ità tamen, §. si ex trebelliano num. 2. ad trebel. & cons. 77. col. 1. lib. 2. Ruin. cons. 112. n. 19. & cons. 115. nu. 13. lib. 2. Rolan. cons. 65. n. 13. lib. 2. cum alijs cumulatis per Decian. cons. 85. num. 2. lib. 2. & per Rolan. de inuent. car. 198. & sequen.

Et istæ quidem conclusiones sunt veræ, &
* tenentur * cõmuniter à Doctoribus; Difficultas est, quando hæres grauatus sibi non satisfecit de suo credito implorando officium Iudicis, quo casu licèt omnes conueniant creditum deduci posse, nihilominus controuertunt, An talis deductio ab hærede facta censeatur tempore additionis hæreditatis, an verò tempore restitutionis fideicommissi: Sed verius est
7 hanc † deductionem censeri factam de tempore additionis hæreditatis; ne aliàs creditor
8 damnum patiatur, quia si non sibi † satisfaciat ab initio amittit fructus sui crediti, & illos tenetur in trebellianicam imputare; Vndè ne amittat fructus, necesse est inducere solutionem ex ipsa additione hæreditatis, vt benè in his terminis tradit, Paul. de Castr. in l. peculium, in princip. ff. de pecul. & licèt Docto-
9 res dicant, quod hæres † grauatus in restitutione fideicommissi possit retinere suum creditum, Bald. in d. l. debitori, num. 4. Dec. nu. 3. Curt. iun. n. 3. Paul. de Castr. in l. ab omnibus, §. fin. de leg. 1. Aym. cons. 144. num 5. non tamen infertur, quòd antea non sit facta solutio, cum tẽpore restitutionis possit retineri quod antea fuit solutum; Et sic Doctores non excludunt retentionem, quæ fit per fictam solutionem, per quam extinguitur obligatio quotiescunquè creditor adeundo hæreditatem debitoris ex confusione damnum pateretur, iuxtà l. stichum, aut Pamphilum, §. additio, ff. de solut. per quem tex. optima ratione Bart.
* Paul. de Castr. Imol. & cæteri * cõmuniter ibi, & Marian. cons. 170. nu. 5. lib. 2. iuxtà mentem Papiniani distinguunt, An hæres ex dilatione solutionis pateretur damnum, aut contrà non pateretur, Quia si damnum pateretur volunt quòd censeatur sibi soluisse statim hæreditate
10 adita; si autem damnum † non pateretur dicunt deductionem crediti factam censeri de tempore restitutionis hæreditatis.

Ex quo benè tollitur illa ratio, quòd hæres sine beneficio inuentarij, non possit sibi sol-
11 uere, cùm actio, † & passio in eodem subiecto esse non possint: Quia vltrà quòd hæc ratio non est generalis, cùm procedat tantùm in actione personali, non autem in hypothecaria, vt notant Doctores in d. l. debitori in princip. vbi Castr. num. 2. & benè declarat idem Castren. in l. cum quis, §. fin. de solut. Negus. de pignor.

pignor in 1. m   ibro 5. part. princip. num.
53. dico, quòc   i est verum, prout ex prædi-
ctis verum esse   onstat, quòd vbi hæres pati-
tur damnum ex confusione, tunc admittitur
ista ficta solutio, vtiquè fatendum est, quòd
tempore aditionis, & sic eodem instanti, quo
creditor efficitur debitor per quamdam fi-
ctionem separetur creditum suum ab hæredi-
tate, vt adeundo tantò minus consequatur
ex hæreditate, quantùm importat suum cre-
ditum; Etenim quemadmodum in l. fin. C.de
iure deliber. introductum fuit, vt confecto in-
12 uentario † per hæredem actiones non confun-
derentur, sed quòd hæres fungeretur vice
duarum personarum, vt per Bald. in d. l.fin.
§. in computatione nu. 3. & 4. Purpurat. in
d. l. debitori nu. 32. C. de pact. Ità quoquè
iura antiqua, vbicunquè suberat æquitas, in-
troduxerunt hanc fictionem, & voluerunt,
13 quòd ipsa aditio † haberet vim solutionis, vt
est tex. clarus in d. l.Stichum, aut Pamphi-
lum, §. aditio, de solut. & declarant omnes
suprà allegati.

Sed istud intelligitur procedere quoties-
14 cunquè hæres † possedit hæreditatem, & il-
lam totam restituit, secus si nunquàm illam
possedit, sed tota ad alium peruenit, tunc
enim non potest induci hæc ficta solutio per
aditionem, sed hæres tantùm agit ex prime-
ua actione, quæ hoc in casu reuiuiscit, quam-
uis fuerit confusa per aditionem, vt per
Alex. in d. l. debitori nu. 10. & ibi Ias. num.
6. vers. tertius casus Dec. num. 8. & Curt.
Iun. num. 22. Socin. cons. 29. in fine lib. 4.
Aut saltem ei competit condictio indebiti,
vel incerti, Bald. cons. 115. incip. Domina
Contessina lib. 5. Aym. cons. 144. sub num.
5. Rolan. de inuentar. car. 202.

Ex quibus concludendũ est creditorem hæ-
redem fideicommisso grauatũ censeri sibi sa-
tisfecisse statim adita hæreditate, & illius pos-
sessione adepta, non autem tempore restitu-
15 tionis, quam † opinionem vltrà Castren. suprà
relatum tenuit etiàm Bart. in d. l. peculium,
quam legit sub l. sed si damnum, Soci. Iun. d.
cons. 170. n. 5. & seq. lib. 2. Alciat. cons. 113. col.
fin. lib. 9. Port. Imolen. cons. 92. n. 94. Et vide-
tur fuisse de mente Angel. in cons. 64. propè fi-
nẽ, dùm dicit, quòd per aditionẽ videtur sibi
hæres soluisse; Et hanc quoquè sententiã am-
plexa fuit Rota in vna Romana de Incorona-
tis 28. Iunij 1577. coram felic. recor. Clemẽ-
te Papa Octauo tunc Auditore, & rursus in
alia Romana fideicõmissi 15. Octobris 1584.
coràm bo. me. Bubalo, in qua fuit responsum
ad cõs. Pancirol. 98. n. 7. quod in contrariũ al-
legabatur, quòd ibi hæres non patiebatur dã-
num ex solutione de tempore aditionis; Qui-
nimmò ipsemet nu. 19. vers. eodem modo te-
net, quòd si hæres patiatur damnum respectu
fructuum, censeatur sibi satisfecisse ab initio
de tempore aditionis sequẽdo dictum Paul. de
Castr. in d. l. peculium in princip. ff. de pecul.

Actori quandò variatio sit permissa, & an per obseruationem terminorum substantialium à via executiua recessum videatur. Cap. XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Variatio actionis actori permittitur, adeo vt vna intentata actione possit siuè in prima, siuè in vlteriori instantia, alteram intentare, etiam diuersam, & contrariam, dummodò commissio causa sit generalis, & non restricta ad certam actionem.*

2 *Remedium recuperandæ potest intentari omisso remedio retinendæ.*

3 *De nullitate contractus opponi potest licèt anteà ad illius executionem actum fuerit.*

4 *Actor, qui ordinarium iudicium intentauit non potest deinde executiuè agere, nisi adsit clausula, quòd vna via electa alteri praiudicatum non censeatur.*

5 *Item, nisi lis ordinaria pendeat super contrauentione alicuius instrumenti, Quia tunc actor non prohibetur vigore eiusdem instrumenti executiuè agere.*

6 *Iudex, qui incæpit procedere via ordinaria contrà debitorem relicto illo iudicio potest executiuè agere creditore contradicente, secus si creditor consentiat processui ordinario.*

7 *Creditor, qui virtute instrumenti obligatione camerali roborati intentauit expresse viam ordinariam, potest si debitor sit contumax recedere ab illo iudicio, & viam executiuam intentare.*

8 *Termini substantiales sunt obseruandi etiam in via executiua, quandò agitur de causa graui.*

CONTINGIT persæpè dubitari, An in
prosequutione causæ
actori variatio per-
mittatur? Quæ dispu-
tatio duos distinctos
casus habet. Primus
est, quandò versamur
circà varietatẽ actio-
1 num, & tunc dicendum est, quòd licita † est
variatio in tantùm, quòd vna intentata actio-
ne potest siuè in prima, siuè in vlteriori in-
stantia altera intentari etiam diuersa, &
contraria, dummodò commissio causæ sit
generalis, & non restricta ad certam actio-
nem, Afflict. decis. 53. & decis. 156. vbi
2 omisso † interdicto retinendæ intentatum fuit
interdictum recuperandæ, idem vult Boer.
decis. 402. nu. 14. & tenuit Rota decis. 254.
& tribus sequen. part. 1. diuers. & in vna
Placentina Aquarum 8. Martij 1596. coràm

Cardinale Arigono, vbi prius petita fuerat executio contractus, & cùm sententia fuisset lata in partibus ad fauorem partis petentis executionem dicti contractus, & pars aduersa appellasset, & causa fuisset in Rota commissa cùm clausula generali; Quam, & quas &c. & cùm toto negocio principali, &c. & in Rota fuisset pronunciatum contrà sententiam de partibus, & pars appellasset, fuit dubitatum
3 coràm Iudice ad quem, an pars ista † posset dare de nullitate contractus, cùm anteà prosequuta fuisset executionem illius, & fuit resolutum, quod sic, ratione de qua suprà.

Secundus casus est, quando non versamur circà varietatem actionum, sed circà modum
4 agendi, veluti si actor † ordinarium iudicium intentauerit, & postmodùm vellit aggredi viam executiuam, & hoc casu si non adsit clausula, quòd vna via electa alteri praeiudicatum non censetur, variatio non est permissa, cùm per talem electionem creditor sibi praeiudicauerit, c. vt qui dicas, de elect. lib. 6. c. 1. de postul. praelat. eod. lib. Authen. qui semel. C. quomodo, & quando Iudex, notat glos. in l. perinde la 2. ff. ad leg. Aquil. Bald. in l. diffamari in 2. col. C. de ingen. & manum. Aretin. in §. omnium in 3. col. Instit. de act. Maran. de ordin. iudic. in 6. par. nu. 24. & ità fuit resolutum per Rotam in vna Romana donationis 4. Maij 1558. coràm Alexandro Ionio, & rursus in alia Romana pecuniaria 9. Octobris 1561. coràm Caputaquen. vt refert Lancellot. de attentat. in 2. part. cap. 4. tit. de attent. lite penden. limit. vlt. Qui licèt dicat articulum esse dubium, & Rotam in alia Romana obseruationis concordiae 23. Iunij 1561. coràm Oradino tenuisse contrarium, tamen re vera dicta decisio non repugnat, cùm tantum in ea dicatur, quòd li-
5 te † ordinaria pendente super contrauentione alicuius instrumenti, non prohibetur actor vigore eiusdem instrumenti executiuè agere, ex quo agendo ad obseruantiam contrauentioni intentatae videtur renunciasse, & ità declarando decisiones praedictas firmauit Rota in vna Romana pecuniaria 28. Iunij 1593. coràm bo. me. Litta.

Romanus autem in cons. 133. nu. 1. sic ex mente glos. in Clement. saepè in verb. parti-
6 bus, distinguit; Quod si Iudex, † ipse, qui vtroquè modo procedere potest, inceperit procedere via ordinaria contrà debitorem, creditor poterit contradicendo facere, vt procedat via executiua, secus si non contradicat, sed consentiat expresè processui ordinario, quia tunc ex post non poterit recedere ab illo iudicio; sed in eo persistendum erit vsquè ad finem litis, Ità etiam refert Galef. in tract. suo de forma obligat. Camer. particula 3. quaest. 2. nu. 4. qui etiam sub nu. 7. ex pluribus
7 ostendit quòd si † creditor, qui virtute instrumenti obligatione camerali roborati intentasset expresè viam iudicij ordinarij contrà debitorem suum eum citando, & talis debitor sit in eo iudicio cōtumax, creditor poterit recedere ab illo iudicio ordinario, & viam executiuam intentare, nec poterit reus pendentiam iudicij ordinarij allegare in poenam suae contumaciae, ità limitando supradictam conclusionem, quòd scilicet via ordinaria electa non possit via executiua intentari, iuribus ibi per eum allegatis.

Sed dubium est, an per obseruationem terminorū substantialium à via executiua recessum censeantur: Et dicendum est quòd non, vbi quis vult absolui per sententiam,
8 Nam hoc in casu termini † substantiales sunt obseruandi etiam in via executiua, quando agitur de causa graui, veluti excedente summam scutorum ducentorum iuxtà facultates Auditoris Camerae, quicquid dicat decis. 4. de appellat. in nonis; Et ità fuit resolutum in vna Romana Fornariae prima Iunij 1576. coràm Robusterio, & deindè in vna Fauentina transactionis 29. Aprilis 1596. coràm Cardinale Blanchetto, &c.

Dominus vassallo viuente, an, & quando possit alium inuestire de faeudo. Cap. XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Dominus viuente Vassallo potest alium inuestire de faeudo conferendo collationem in tempus mortis possessoris sine haerede.*
2 *Conuentiones respicientes casum mortis alterius de iure communi non valent.*
3 *Vsusfructus si alicui sit constitutus in vita sua, potest constituens de eodem vsufructu disponere, vt post mortem illius ad alium deueniat.*
4 *Inuestitura faudi facta per Dominum viuente vassallo in casum caducitatis, & deuolutionis habet effectum, siuè inuestiens antè primum faeudatarium decedat, siuè vassallus secundus praemoriatur, nam eius haeredes possessionem faudi vacantis nanciscuntur, dummodò sint legitimi, & in faeudo successibiles.*
5 *Ius conditionale contingens ex contractu inter viuos est transitorium ad haeredes etiàm antè conditionis existentiam.*
6 *Inuestitus de faeudo viuentis in casum caducitatis, seu deuolutionis vacante faeudo potest, auctoritate propria possessionem corporalem apprehendere.*
7 *Vassallus abusiuè inuestitus quandò possit propria auctoritate faeudum capere.*
8 *Inuestiens aliquem de faeudo nondum sibi aperto, non potest inuestituram reuocare etiam antequàm faeudum aperiatur, nisi concessio sit facta propter importunitatem impetrantis, & num. 9.*
10 *Dominus viuente faeudatario, potest filio eius qui*

qui successurus est, concedere nouam inuestituram, & quid talis inuestitura operetur.

11 Prælatus non tenetur adimplere inuestituram à Prædecessore factam de caducitate successionis, & nu. 19.

12 De fæudo viuentis potest quis nedum verbaliter sed etiam realiter inuestiri, quandò ex iusta causa possessor fuit priuatus.

13 Inuestitura facta de caducitate successionis fæudi etiam incerti valet.

14 Inuestitura de fæudo viuentis non habet effectum si Vassallus primus moriatur cum legitimis hæredibus, ad quos fæudum deuoluatur.

15 Item non valet si fiat purè.

16 Non ligat inuestientem, nisi stipulatio sit adhibita.

17 Successor inuestientis, vt teneatur adimplere inuestituram factam de fæudo viuentis, debet succedere, vt hæres.

18 Fiscus, si inuestiens condemnetur, non tenetur ad præstationem dicti fæudi, cùm non sit hæres illius, sed tantùm successor.

20 Ius Prælati, seù Clerici consistit in sola administratione, nec causatur ex successione, sed electione.

21 Prælatus non potest supplantare suum successorem in præueniendo ante tempus.

22 Tenetur facere Vassallo inuestituram realem, si fæudum operatur viuo prædecessore inuestiente.

23 Prælatus etiàm superior, & mediatus potest reuocare inuestituram factam de caducitate successionis, quamuis fæudum fuisset vacaturum aliter, quam per mortem possessoris.

24 Præsentia in fæudalibus, an inducat consensum remissiuè traditur.

25 Inuestitura facta de fæudo viuentis tanquam vacante non valet.

26 Ambitiosa restringitur ad suum casum.

27 Concessio facta de re, vt deuoluta ex causa non vera, non operatur, quamuis posset valere si esset facta de re, vt deuoluta ex causa vera.

28 Contractus non operatur vltrà intentionem agentium.

29 In priuilegio causa debet attendi, & ea cessante cessat priuilegium.

30 Causa in Principe præsumitur, quandò ipse nullam expressit, sed si vnam expressit, licet inualidam, alia valida non præsumitur.

31 Clausula in concessione fæudorum Regni Neapolis apponi solita, quòd Rex cedit, & transfert in concessionarium omne ius, omnemquè actionem Regiæ Curiæ quomodocunquè, & qualitercunquè competentem, & competituram non operatur, nisi quoad iura deuoluta ex causa expressa.

32 Clausula generalis refertur ad rem, & causam prius specificatam.

33 Renunciatio generalis restringitur ad contractum specialem super quo interponitur.

34 Verba generalia indefinitè prolata recipiunt interpretationem a verbis specialibus.

IN hac quæstione con-
stituenda est regula
affirmatiua: Quòd Do-
1 minus † viuente Vas-
sallo possit inuestire
alium de fæudo, confe-
rendo collationem in
tempus mortis posses-
soris sinè hærede, & sic
in casum caducitatis, & deuolutionis; Quæ in-
uestitura quotiescunque fæudum aperitur, de-
bet haberi rata etiàm à successore inuestien-
tis, & Vassallus mittendus est in corporalem
fæudi possessionem, c. 1. qui succed. ten. & ibi
Bald. & Aluar. in c. moribus, si de fæudo fuerit
2 contro. Quamuis etenim aliàs de iure † com-
muni similes conuentiones respicientes casum
mortis sint reprobatæ, l. inter stipulantem,
§. Sacrum ff. de verb. oblig. l. fin. cùm ibi not.
ff. de pact. tamen inuestitura hæc reprobata
non est; Sumus namquè in contractu cæle-
brato super re ipsius Domini concedentis, qui
nullo modo erat obligatus primo feudatario
ad non infæudandum secundo in casu caduci-
tatis ipsius fæudi, argum. l. si ità quis §. ea
lege ff. de verbor. oblig. Sic etiam videmus,
3 quòd si esset alteri constitutus † vsusfructus
in vita sua, potest constituens de eodem vsu-
fructu disponere, vt post mortem illius ad aliũ
deueniat, l. qui fructus, & l. fundi ff. de vsufr.
legat. l. vt hæredibus de legat. 2. benè Aluar.
in c. 1. de feud. dat. in vim leg. commis. & no-
tat. Andr. de Isern. in d. c. moribus.
4 Amplia primò, vt inuestitura † hæc rata
haberi debeat non solùm ab inuestiente, &
eius hærede, in casu, quo inuestiens antè pri-
mum fæudatarium decedat, verùm etiam in
casu, quo ipse Vassallus secundus præmoria-
tur: Quia vacante fæudo eius hæredes posses-
sionem nanciscuntur, d. c. 1. qui succed. tenean.
& declarat Aluar. ibi col. 2. & est tex. in c. 1.
hic potest esse tit. qui succed. ten. dummo-
do sint legitimi, & in fæudo successibiles; Et
5 facit ratio, nàm † ius conditionale contingẽs
ex contractu inter viuos est transitorium
ad hæredes etiam ante conditionis existen-
tiam, §. ex conditionali Instit. de verbor.
oblig.
Secundò amplia, Nàm statim, quod fæu-
6 dum † vacat, potest inuestitus auctoritate pro-
pria ingredi possessionem corporalem, Aluar.
in d. c. 1. col. 1. hic potest esse tit. qui succed.
ten. dum dicit quod per inuestituram abusi-
uam non transit possessio, sed licentia ingre-
diendi possessionem; sed idem Aluar. in c. 1.
in princip. 2. col. quid sit inuestit. inquit quod
7 tunc Vassallus abusinè inuestitus potest pro-
pria auctoritate fæudum capere, quando in-

inuestitura diceretur, quod inuestiuit, & tradidit, per Innoc. in c. ex his, de consuetud. & not. in l. prædia, ff. de acquir. possess. Sed huic dicto aduersatur, quia verbum, (tradidit) non videtur posse adaptari ad tempus viuentis, nisi dicamus illud referri ad tempus mortis, sicut ipsamet inuestitura.

8 Tertio amplia, vt inuestiens † aliquem de feudo nondum sibi aperto, non possit inuestituram reuocare etiam antequam feudum aperiatur, Andr. de Isern. in d. c. 1. qui succed. ten. col. 9. & ibi Nicol. de Neap. & Aluar. col. vlt. talis enim concessio est permissa de iure feudorũ, vt ibi, & in d. c. moribus: Quod limi-
9 ta, nisi † per importunitatem impetrantis concessio facta fuisset, arg. c. 2. & 3. de concess. præben. de qua tamen importunitate debet legitimè constare, vt per Aluar. in loco proximè allegato.

10 Quartò amplia, Nam † viuente feudatario eiusdemq; feudi possessore potest Dominus filio eius, qui successurus est concedere nouam inuestituram, cum hoc, quod habeat locum post mortem patris, & releuabit ab onere ca-
11 piendi post mortem ipsius Patris, nisi † Dominus feudi sit Prælatus, qui deinde prædecedat feudũ tenenti, quia tunc non tenebitur eius successor talem inuestituram ratam habere, vt per Ant. de Alex. in rubr. qui succed. ten.

12 Quinto amplia, vt ne dum verbaliter, verum etiam realiter possit quis de feudo viuentis inuestiri glos. 2. in d. c. 1. hic potest esse tit. qui succed. ten. & ibi Aluar. col. 2. vers. quæro subsequenter, & col. vlt. Quod intelligi debet secundum eos, quando ex aliqua iusta causa possessor priuatus fuisset.

13 Sexto amplia, vt valeat † inuestitura facta de caducitate successionis feudi etiam incerti, vt puta de primo feudo, quod vacabit Bald. in c. 1. de feud. dat. in vim leg. commiss.

Sed quamuis viuente Vassallo possit quis de feudo inuestiri, vt dictum est, Nihilominus huic conclusioni dantur nonnullæ declaratio-
14 nes: Quarum prima est, vt inuestitura † huiusmodi tunc demũm effectum consequatur si vassallus primus moriatur sine legitimis hęredibus, ad quos feudum deuolueretur, aliàs secus, vt in iuribus pręallegatis, & maximè in d. c. 1. hic potest esse tit. qui succed. ten. vbi Aluar. in verbo compelluntur.

15 Secunda declaratio est, nisi † inuestitura de feudo viuentis pure fiat, quia tunc nullo modo valet per tex. in d. c. 1. hic potest esse tit. qui succed. tenean. glos. 2. in verb. scilicet qui succed. ten. & ibi Aluar. in secunda oppositione.

16 Tertia est declaratio, vt † inuestitura hæc non liget inuestientem, nisi stipulatio sit adhibita, quandoquidem inuestituram à se factam sine stipulatione tenetur solũ quis ratam habere, quando inuestitus est in possessione secundum Bald. in l. 2. in fin. quo temp. mil.

17 Quarta affertur declaratio, quoniam † ad hoc, vt successor inuestientis teneatur ratificare hanc inuestituram, debet succedere, vt hæres, & ità loquuntur iura præallegata: Vnde si inuestiatur quis de feudo vacaturo iuxta formam dictorum iurium, & postea inuestiens condemnetur, ita quòd bona sua acci-
18 piat Fiscus, aperto feudo non † tenebitur Fiscus ad eius præstationem, cùm non reputetur hoc casu hęres; sed successor l. quotiens in fine, ff. de nouat. l. inter eos, §. 1. ff. de fideiuss. l. fin. ff. de duob. reis, Bald. in d. c. 1. hic potest esse tit. qui succed. ten. col. 3. & Aluar. ibidem quæst. vlt.

19 Et idem † est in Prælato, qui non tenetur adimplere inuestituram à Prędecessore factam de caducitate successionis, d. c. 1. qui succedi ten. c. moribus, si de feud. fuer. controu. & c. 1. de controu. inter Dom. & Vass. Et ratio est,
20 quia † ius Prælati, seu Clerici consistit in sola administratione, nec causatur ex successione, sed electione l. si certarum in fin. cum ibi not. ff. de testam. milit. c. 1. de præben. c. Apostolica 8. quæst. 1. Et successor non censetur eadem persona cum Prælato prædecessore: Sed in hærede veri Domini aliud est, quoniam gerit vicem defuncti, l. spem ff. de donat. l. nec emptio, C. de contrah. empt. Et Prælatus
21 † non potest supplantare suum successorem in præuemendo ante tempus Archid. in c. decessor 25. quæst. 2. & Bart. in l. illa institutio in
22 princip. ff. de hæred. instit. Sed solum † si feudum aperiretur viuo ipso Prælato inuestiente tenebitur facere Vassallo inuestituram realem d. c. 1. qui succed. ten. & c. 1. de cleric. qui inuestit. fec. Et hoc adeo verum est, vt Prælatus etiam superior, & mediatus possit reuocare inuestituram factam de caducitate successionis, Bald. in d. c. 1. col. 4. hic potest esse tit.
23 qui succed. ten. Quod procedit † etiam si feudum fuisset vacaturum aliter, quàm per mortem possessoris, vt quia ad tempus limitatum illud tenebat: Nam si interim alter inuestiretur verbaliter, & postea moriatur inuestiens, successor suus non hæreditario iure veniens non arctabitur stare dictæ inuestituræ, Bald. in d. c. 1. hic potest esse tit. qui succed. ten. quem refert, & sequitur Aluar. ibi column. secunda.

Sed intellige prædicta, nisi ipse inuestitus de feudo fuerit iam missus in possessionem talis feudi consentiente d. primo Vassallo, vt in d. c. 1. qui succed. ten. cum concord. Non tamen sufficit, quod sit præsens missioni in possessionem illę primus ad hoc, vt successor Prælati teneatur: Imò requiritur consensus expressus secundum Andr. de Isern. in d. c. 1. & Nicol. de Neapoli, quos refert Aluar. ibidem in vltim. quæst. argum. eius quod not. Din. in reg. qui tacet, de reg. iur. in 6. Et ratio est, quia tractatur de præiudicio tertij, scilicet Prælati successoris ad not. in l. etiã de
24 auct. tut. Sed circa hoc, an † præsentia in feudalibus inducat consensum videas latè Iacob.

de

de S. Georgio in verb. & cum pacto de non alienando, col. 5. & 6. & Curt. de feud. 4. par. vers. & in primis quaero. Et propterea si inuestitus de nouo immissus fuerit in possessionem clandestinam, tunc successores Praelati non compellerentur adimplere, ex quo iura praedicta videlicet, c. 1. qui succed. ten. sunt odiosa, cum permittant inuestituram de re viuentis contra l. fin. C. de pact. merito non debent trahi nisi ad casum, de quo loquuntur, c. Odia de reg. iur. lib. 6.

25 Quinta declaratio est, Nam † si inuestiretur quis de feudo viuentis tanquam vacante, & sic deuoluto ob mortem, & postea ille, qui mortuus putabatur viuus repertus sit, talis inuestitura, quae si fuisset facta de feudo, vt deuoluendo valuisset, nullo modo valebit, Andr. de Isern. in d. c. moribus, si de feud. fuer. controu. quem refert, & sequitur Aluar. in vltim. quaest. & Iacob. in verb. inuestiuit col. vlt. Ra-
26 tio est, quia talis inuestitura † tanquam ambitiosa est restringenda ad suum casum, & non extendenda per tex. in c. susceptum de rescrip. in 6. & in l. si ita, ff. de aur. & argen. leg. Debet enim inuestitura dicere de feudo deuoluto, & deuoluendo vt per Aluar. vbi supra post Andr. Quinimò subdit notabiliter Andr. in d. c. moribus, quòd si inuestiatur quis de feudo tanquam vacante per mortem, vt puta, Lelij, & re vera nō vacabat per mortem eius, sed ob refutationem, vel felloniam, aut aliam causam, inuestitura non tenet per d. c. susceptum, sequuntur Iacob, & Aluar. in locis praeallegatis:
27 Sic ergo, si concessio † posset valere de re, vt deuoluta ex vna causa vera, & fieret de re, vt deuoluta ex alia non vera, nihil operatur, & idem firmat Alex. cons. 128. col. 3. lib. 5. allegat, l. si de certa, C. de transact. & l. cum quaeritur cum l. seq. de except. rei iudic. Et facit
28 quia † contractus non operatur vltrà intentionem agentium, l. non omnis, ff. si cert. pet. l. 1. §. an veniat, ff. depositi. Item facit quia
29 † in priuilegio causa debet attendi & ea cessante cessat priuilegium, vt plenè per Socin. cons. 166. in fi. lib. 2. vers. postremo, vbi allegat etiam cons. Cardin. 96. quod est satis ad propositum. Erit ergo cautela secundum Iacob, vt in inuestitura apponantur verba (siue vacet feudum per mortem, siue quouis alio modo) & ita dicit limitandum esse d. c. susceptum.

Et ex his alias in causa ardua inferrebatur Neapoli in Regio consilio: Rex enim concesserat Comiti Materae Terram Ginosae, vt deuolutam ad Regiam Cameram, ob notoriam rebellionem Antonij Grisoni, defendebatur Antonius à crimine rebellionis, fuerat tamen hostis: Fuit dictum concessionem non valere, quia causa hostilitatis, quę forsan fuisset vera, non fuit expressa, & causa rebellionis narrata fuit falsa, & vltra praedicta fuit allegatus cons. Curt. cons. 21. col. 10. in fine, dicens illud, quod
30 dicitur in Principe † praesumi causam procedere, quando nullam expressit, sed si vnā expressit licet inualidam, non praesumitur aliā valida per l. cum de in rem verso, ff. de vsur. & l. si certis annis, C. de pact.

Sed quaero, quid esset si in priuilegio appo-
31 neretur † clausula, quod Rex cederet, & transferret in concessionarium omne ius, omnemque actionem Regiae Curiae quomodocunque, & qualitercumq; competentem, & competituram, vt videtur esse de forma omnium priuilegiorum? Et adhuc puto clausulam hanc non operari, nisi quoad iura deuoluta ex causa ex-
32 pressa; Clausula enim † generalis refertur ad rem, & causam prius specificatam, d. l. si de certa, & l. legatorum, §. 1. & ibi Bart. de leg. 2. l. si ex pluribus, ff. solut. matr. l. si ita quis, §. fin. ff. de verb. oblig. Et facit Bald. in l. iubemus, C.
33 ad Velleian. dicens, quòd † renunciatio generalis restringitur ad contractum specialem, super quo interponitur: Et idē Bald. in l. quod
34 per istum, C. famil. haercis. vbi quòd † verba generalia indefinitè prolata recipiunt à verbis specialibus intellectum.

Vt cessionarius possit petere assistētiam ex iure cesso super feudalibus, an requiratur, quòd in cessione consensus Domini interueniat. Cap. XXXX.

SVMMARIVM.

1 *Cedens alicui omnia iura sibi competentia contrà alterum videtur etiam cedere potestatem capiendi auctoritate propria ei in instrumento concessa.*

2 *Nouus consensus Domini non requiritur in cessione rei feudalis, quando in concessione ipse Dominus consensit, quòd res possit vendi, & alienari.*

3 *Cessionarius intentans vtilem actionem ex cessione, non debet illam fundare super obligatione, & hypotheca fundata in personam suam, sed in personam cedentis, & petere adiudicari sibi.*

4 *Contractus super feudo non valet, per quem transfertur dominium, seu hypotheca, aut aliud ius in feudo.*

5 *Cessionarius potest petere assistentiam ex hypotheca, & potestatem capiendi ipsi cedenti competentem, & petere feudum sibi adiudicari, dummodo in adiudicatione nouus consensus Domini interueniat.*

6 *Consensus obtentus ab Agente ex iure cesso post conclusum in causa valet de aequitate.*

APVD omnes est receptum, quòd si habeo debitorem instrumentarium, qui propter debita hypothecauit mihi omnia bona feudalia cū consensu Domini, Et cedam omnia iura mihi competentia contra illum alicui alteri, puta Sempro-

1 nio, videor † etiam cedere potestatem capiendi auctoritate propria mihi in instrumento concessam, Bart. in l. prima §. fin. ff. de nou. oper. nunc. Et hæc quidem conclusio nullam habet dubitationem. Difficultas est, An ad hoc, vt cessionarius possit petere assistentiam ex iure cesso super fæudalibus, requiratur, quod in cessione interueniat consensus Domini? Et resoluendum est, quòd si bona erant mihi hypotheecata cum potestate capiendi propria auctoritate, & illa vendendi, alienandi, vel in solutum retinendi (vt communiter apponitur in instrumentis, non requiritur
2 † nouus consensus in cessione, quia satis est, quod Dominus consentiat potestati mihi traditæ de capiendo, & retinendo, vel vendendo: Videtur enim Dominus consensisse generaliter non solum quòd illa bona fæudalia sint hypothecata, & per me capi possint, sed etiam quòd per me possint alienari, faciunt not. per Andr. de Isern. in l. Imperialem in princ. de prohib. feud. alien. per Feder. quòd quando consensus est concessus generaliter alienationi, potest fieri alienatio cuicunque, secus si sit concessus simpliciter, vt alienetur in Titium, quia non poterit alienari in Seium. Si verò non sit ità ampla potestas vendendi data adhuc in hypotheca non vallata consensu Do-
3 mini idem est dicendum, quia † cessionarius intentans vtilem actionem ex cessione non habet illam fundare super obligatione, & hypotheca fundata in personam suam, sed in personam meam, & petere adiudicari sibi, vt declarat Bart. in l. 1. C. & ff. de act. & obligat post glos. Ergo cum intentat actionem, quæ non præsupponit obligationem, seu hypothecam acquisitam sibi ex cessione, debet valere contractus tanquam non transferrens in eum dominium, neque hypothecam, aut obligationem, sed simpliciem actionem hypothecariam datiuam, non fundatam super aliqua obligatione existente in persona sua: Ille enim
4 contractus † super fæudo non valet, per quem transfertur dominium, seu hypotheca, aut aliud ius in fæudo, vt dicit Andr. in const. constitut. 3. col. 2. Vnde concludendum est, quòd cessionarius poterit petere assistentiam in hypotheca, & potestatem capiendi mihi competentem, & petere fæudum sibi adiudicari, & procedit iudicium; sed in adiudicatione dein-
5 de facienda sibi requiritur nouus † consensus Domini, cum in primo Dominus consenserit quòd adiudicatio fieret mihi, & non illi: Vndè consensus non extenditur ad illum, sed nouus requiritur, sicut dicitur in adiudicatione, quæ fit ex secundo decreto, vt not. Andr. in constit. si quis post litem, & in c. 1. §. quid ergo de inuestit. de re alien. fact. bene Capic. decis. 51.
6 num. 9. 10. & 11. qui etiam dicit, quod † consensus obtentus ab Agente ex iure cesso post conclusum in causa valet de æquitate. Et hæc sunt notanda, quia eueniunt de facto: Et quatenus dicitur requiri nouum consensum, fortiùs procedit si apponatur clausula quoad expressa tantùm, &c. & ità iudicauit sacrũ regiũ Consiliũ Neapolitanũ in causa Gasparis Conte mercatoris Catalani cum filia Lucę Rufsi vxoris quondam Francisci Ferrandi, Vbi in adiudicatione opus fuit nouo consensu.

Allegatio Lapi 89. in quibus casibus locum habeat, & in quibus non, ex sententia Rotæ plenè, ac dilucidè explicatum. Cap. XLI.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans beneficium ad iustificationem sui tituli non tenetur docere de titulo sui prædecessoris, sed sufficit probare, quod Prædecessor longo tempore beneficium possederit, quodque communi opinione reputabatur habere ius, & titulum in beneficio.*

2 *Titulus beneficij Prædecessoris non est plenè probandus.*

3 *Allegatio* Lapi *vtilitatis gratia, & ad tollendam difficultatem probandi titulum prædecessoris vsu fuit recepta.*

4 *Ad probandum titulum antecessoris sola possessio absque communi reputatione non sufficit, iuxtà allegat.* Lapi, *nec communis reputatio, si possessio sit recens.*

5 *Ad probandum titulum auctoris hodie iuxta stylum Rotæ, sufficit probare antecessorem fuisse triennalem pacificum possessorem.*

6 *Triennalis possessor per regulam aduersus omnes est tutus titulo suo.*

7 *Succedens in ius alterius magis grauari non debet, quàm Prædecessor si viueret.*

8 *Allegatio* Lapi *non admittit probationem incontrarium, quod declara, vt in n. 11. & 70. & 72.*

9 *Item continet potius præsumptionem, quàm fictionem.*

10 *Fictio, & præsumptio quomodo inter se differant, explicatur.*

12 *Allegatio* Lapi *procedit non solùm quando beneficium impetratur, vel vacat per mortem naturalem* Prædecessoris, *sed etiam quando vacat propter mortem ciuilem.*

13 *Resignatarius non tenetur iustificare titulum resignantis, quàmuis non constet de resignatione, nisi per narratiuam ordinarij, dummodò resignatarius ipse lite pendente obtinuerit nouam prouisionem, etiam quoad effectum resignationis, & huic nouæ prouisioni consenserit is, qui resignasse dicitur, & num. 14.*

15 *Beneficium per permutationem legitimè factam potest canonicè retineri, etiam si de titulo non constet.*

16 *Nominatus ad beneficium non tenetur probare titulum* Prædecessoris.

17 *Allegatio* Lapi *locum habet, etiam si probetur prædecessorem habuisse titulum ab initio inualidum, nisi ab ipso successore, qui opponit de allegatione, titulus inualidus esset productus, & num. 18.*

19 *Item*

19 Item procedit, quamuis prædecessor fetuerit eius titulum esse infectum.

20 Item locum habet quamuis daretur concursus titularis veri, & putatiui.

21 Impetratio benefìcij per obitũ titularis putatiui, qui fuit pacificus possessor triennalis, præfertur impetrationi factæ per obitum titularis veri.

22 Allegatio Lapi locum habet, non solum vbi agitur de præsumendo titulum, sed etiam quandò agitur de præsumenda dispensatione.

23 Item operatur, quòd successor non teneatur iustificare dispensationem obtentam ab auctore, licet subreptitia prætendatur.

24 Locũ habet in quibusuis beneficijs etiam exceptis.

25 Item contra habentem regressum.

26 Item procedit in retrocessione, quam successor allegare potest in fauorem Prædecessoris.

27 Resignatarius præsumitur retrocessisse in fauorem resignantis, qui per triennium possedit beneficium resignatum, dummodo impetrans probet dictam possessionem triennalem, et quod resignans decesserit in possessione.

28 Item præsumitur retrocessisse, quàmuis adeptus esset possessionem, & de illa cõstaret per instrumentum, si post possessionem adeptam passus fuit resignantem possidere triennio.

29 Retrocessio præsumpta iuxta allegationem Lapi ad fauorem resignantis, non habet locũ ad fauorem eius, qui non publicauit resignationem.

30 Allegatio Lapi nón intrat, quando post porrectam supplicationẽ cedens superuixit triennio, & postea eo mortuo fuit præstitus consensus.

31 Intrat etiam si possessio fuerit capta à Prædecessore litteris non expeditis.

32 Item prodest non solum immediato successori, sed etiam secundo, vel tertio.

33 Regula de triennali est merè personalis, nec ad successores eius priuilegium transfertur.

34 Allegatio Lapi non iuuat possessorem, sed successorem triennalis possessoris.

35 Habet locum, quamuis non probetur possessio auctoris de tempore obitus, dummodo probetur triennalis possessio pacifica.

36 Item Procedit, quãuis ordinarius nõ visitauerit.

37 Item locum habet in spolio, si spolians spoliauit suum spoliatorem.

38 Item procedit, etiam si habilitates auctoris, Videlicèt Clericatus, ætas, & aliæ exactè non probentur.

39 Clericatus secundum Rotam non probatur per publicam vocem, & famam, quando agitur de habilitatibus proprijs, non autem auctoris.

40 Allegatio Lapi procedit, quamuis non probetur possessio triennalis pacifica ipsius auctoris, dummodo exaduerso non doceatur de titulo in persona alterius.

41 Item procedit, quamuis interuenerit molestia de facto, nisi molestia fuerit super possessione, & fructibus.

42 Resignatarius iuuatur allegatione Lapi, licèt facta fuerit resignatio post commissã causam contra resignantẽ litteris non expeditis, cum clausula dummodo, &c. antè tamen triennium ad articulandum.

43 Allegatio Lapi locum habet, vbicunque etiã antecessor fuit triennalis pacificus possessor, postquam aduersarius destitit ab executionibus contra eum relaxatis, & illis renunciauit, vel aliàs post rem iudicatam, aut litem derelictam lapsum sit triennium.

44 Non habet locum in beneficijs vnitis.

45 Item nec procedit, si prædecessor non fuit triennalis pacificus possessor.

46 Item non habet locum, si antecessor de tempore obitus non possidebat.

47 Possessio ad effectum allegationis Lapi in auctore requiritur, quòd fuerit pacifica tẽpore obitus & litigiosa non suffragatur iuxta stylũ Rotæ.

48 Allegatio Lapi non habet locum si possessio antecessoris fuerit spoliatiua.

49 Itẽ non procedit ad fauorem successoris spoliatoris secundum veriorem, & magis communem opinionem, etiam si spolium non sit violentum, dummodo spolians non spoliasset suum spoliatorem, & num. 50.

51 Non præcludit viam habenti iura anteriora ad illa prosequenda, licèt Prædecessor post sententiam contra eum latam, & executoriales decretas longo tempore possederit.

52 Habet locum in resignatione, quæ fit irreuocabiliter perfecta, non autem in ea, quæ reuocabiliter.

53 Resignans, quando resignatio non est perfecta; vt quia sit tantum porrecta supplicatio, potest pænitere, nec ius ab eo dicitur abdicatum; secus si resignatio est perfecta, quia etiamsi post resignationem per triennium pacifice possederit, tamen præsumitur retrocessio.

54 Allegatio Lapi non habet locum si Prædecessor vere, & nomine proprio non possedit.

55 Item non prodest pensionario, nec etiam translatario ad effectum iustificandi gratiam transferrentis, quamuis agatur contra successorem in beneficio, qui reseruationi non consensit, nec pensionem vnquam soluit.

56 Non habet locum si Papa prorogauerit regulam de triennali.

57 Tempus prorogatum non est idem.

58 Allegatio Lapi non procedit ad fauorẽ illius, qui non est successor, siue habentis gratiã si neutri.

59 Gratia si neutri dicitur euentualis, & nil certi tribuit ex persona antecessoris.

60 Obtinens gratiam si neutri nouam penitus gratiam, & nouum titulum habere dicitur.

61 Allegatio Lapi non habet locum in successore, qui titulum sui prædecessoris impugnauit.

62 Ex actu impugnato nemo debet commodum reportare.

63 Successor qui titulũ sui prædecessoris impugnauit, iuuatur allegatione Lapi si succubuerit, secus si nõ succubuerit in impugnatione, & n. 64.

65 Allegatio Lapi non facit, quin successor teneatur iustificare titulum resignantis adhuc viuentis, de quo constabat in actis, sed non erat in forma probanti.

69 Non

67 *Non habet locum, si quis resignauit in aliquem puta Titium reseruato regressu, & Titius possedit triennio, & postea cum fuisset locus regressui, idem resignans secundo resignauit etiam reseruato regressu in Sempronium, qui obijt, & ... fuit prouisus per obitum; Sed, an hoc sit verum vide num. sequenti.*

68 *Item nõ procedit si Prædecessor fuit Simoniacus.*

69 *Episcopus super simonia non dispensat, imò nec Papa solet dispensare cum Simoniaco, vt benefitium acquisitum per simoniam retineat.*

71 *Probatio ex confessione resultans admittitur etiam contra præsumptionem iuris, & de iure.*

73 *Allegatio Lapi facit præsumere meliorem titulum de mundo.*

74 *Præsumptio allegationis Lapi non tollitur per probationem titu[illegible], cum ex cursu temporis validus præs[illegible].*

75 *Declara, nisi probaretur, quòd ad vtilitatem alterius auctor à principio possidebat, quia tunc non præsumeretur titulus diuersus à causa dictæ possessionis.*

76 *Habens beneficium in commendam dicitur ad vtilitatem Ecclesiæ possidere, nec in eo allegatio Lapi locum habet.*

77 *Possessionis causam nemo sibi mutare potest.*

78 *Allegatio Lapi nõ procedit hodie quo ad præsumptam retrocessionem, vbi resignatio non fuit publicata, nisi ageretur de præsumenda publicatione auctoris ad fauorem resignatarij, quia tũc hac allegatio bene facit præsumere resignationem fuisse publicatam, & n. 79.*

80 *Item non habet locum, vbi agitur in petitorio.*

81 *Item nec procedit, quando successor sciebat communem reputationem sui auctoris falsam esse, licet aliud sit, vbi Prædecessor sciebat titulum suum esse infectum.*

82 *Non prodest successori in beneficio quo minus titulum sui auctoris ostendere teneatur, quando superior ex officio inquirit de titulo Clericorum suorum, nisi superior ipse tacitè, vel expressè visus sit consensisse, quia tunc cõtra eum benè poterit inquiri. sed ille non arctabitur ad probandum titulum, & n. 83.*

84 *In allegatione Lapi, vt ea locum habeat non requiritur negligentia illius, qui prætendit ius in beneficio, & opponit contra impetrantem, quòd tenetur iustificare titulum sui auctoris.*

85 *Requiritur negligentia resignatarij, qui post resignationem stetit in possessione per triennium.*

86 *Ignorans non censetur iuri suo renunciare.*

87 *Renunciatio expressa non trahitur ad ignorata.*

88 *Allegatio Lapi locum habet, si habens regressum permisit postquàm regressus factus fuerat locus, successorem pacificè possidere, ad effectũ, vt successor possit excludere habentem regressum.*

89 *Impetrans non iuuatur allegatione Lapi, quando habens regressum ignorauit antecessorem pacificè possidere.*

90 *Allegatio Lapi contra ignorantem non procedit secundum Sarnensem.*

91 *Præscriptio lõgi temporis contra ignorãtem non currit, etiam si aliquis sciat ius sibi competere, & ignorat factum, quo mediante competit sibi exercitium illius iuris. & n. 92.*

93 *Tempus statutum currit etiam ignoranti, quando præfigitur in merum cuiuspiam fauorem, & non in odium negligentis.*

94 *Allegationi Lapi est locus absque vlla consideratione scientiæ, vel negligentiæ illius contendentis, quòd iustificetur titulus Prædecessoris, quãdo præsumi potest titulus in auctore absquè eo, quòd præsumamus contendentem cum impetrante renunciasse, vel cassasse aliquod ius.*

95 *Item locum habet allegatio Lapi nulla habita consideratione scientis, & negligentis, qui prætendit ius in beneficio vbicumque potest præsumi ab initio titulus iustus, vel quòd ex post facto superuenerit absque eo, quòd extinguatur ius alterius.*

QVAM sit frequens in foro disputatio de allegatione Lapi 89. nemo est qui nesciat, per eam enim causæ beneficiales sæpè in Rota definiũtur: Ideo nõ erit inutile illam explicare: Hoc igitur vult Lapus in summa, Quòd impetrãs † beneficiũ ad iustificationẽ sui tituli non teneatur docere de titulo sui prædecessoris, per cuius mortem illud impetrauit; sed sufficiat ei probare, quòd Prędecessor longo tẽpore beneficiũ possederit, quodquè cõmuni opinione reputabatur habere ius, & titulũ in beneficio, Idem tenet Rota decis. 10. in fine, de rerũ permut. in antiq. & decis. 4 eod. tit. in nouis Ægid. decis. 593. & 644. Anchar. cons. 117. vbi loquitur de antecessore, qui possedit 17. annis, quod erat in viridi obseruantia tempore Cassadori, vt ipse refert de caus. possess. propriet. decis. 2. in princ. & decis. 3. Idem tenuerunt Gemin. & Franc. in cap. susceptũ de rescript. in 6. Boer. decis. 42. num. 5. Sarn. in regul. de trien. q. 16. 49. in fine, Et idem fuit etiam tentum per Rotam in vna Pampilonen. Parochialis de Ianzi 21. Iunij 1604. coram Coccino, & aliàs sæpè.

Ratio huius conclusionis est, quia non est pronunciandum super iure, & titulo Prædeces-
2 soris, & ideo † non requiritur plena eius probatio, vt sentit Ægid. dicta decis. 593. Cassad. d. decis. 2. de caus. possess. & propriet. Altera ratio est, quia subest magna difficultas probãdi titulum prædecessoris; Nam sequeretur absurdum, quòd successor teneretur probare non solum titulum antecessoris immediati, sed etiam aliorum antecessorum, & sic vltra centesimum, vt eleganter animaduertit Lap. in d. allegat. col. 16. & Ægid. in d. decis. 644. Vtilitatis ergò gratia † recepetum fuit, vt impetranti sufficiat probare diutinam possessionem Auctoris vna cum communi opinione, quod pluribus exemplis comprobari posset.

4 Neque enim sola † possessio absque communi

ni reputatione sufficit, nec cõmunis reputatio
si possessio sit recens, vt supponit Lapus vbi su
pra n.8.vers. venio ad secundum, & post n.15.
vers. & procedunt prædicta,& tradit Ægid. in
supracitatis decisionibus 593.& 644. post me-
dium Cassad. d. decis.2. Paris. cons.37.num.6.
iuncto n.8. lib. 4. Ferret. cons.9. num.4. vers.
Comprobo,& cons.18.num.2.Rebuff.super re-
gul.de annal. glos.21. ad finem,Crescen.decis.
21. de probat.

5 Hodie tamen † sufficit probare solam trien
nalem possessionem auctoris iuxta stylum Ro
tæ, quæ longum illud tempus, hoc est decen-
nij,quod per lapum requirebatur à Prædecessore
sore reduxit ad triennium propter regulam
de triennali, quæ post Lapum à Concilio Ba-
siliensi processit, & est sumpta ex Clem. 1. de
* sequestr.possess.& fruct. Et ita nunc * communi-
niter obseruatur, vt sufficiat probare antecessorem
forem fuisse triennalem possessorem pacificum
secundum Cassad. d. decis.2. num.6. de caus.
possess. & propriet. & decis.7. post nu.7. vers.
sed prout dixi, de procurat. Sarnen. super re-
gul. de trien. quæst. 16. n.2. Mohed.decis.11.
alias 120. Et ratio est secundum Achill.decis.
6 14. de probat. Quia † triennalis possessor per
regulam aduersus omnes est tutus titulo suo,
Et ideo sicut ille non tenebatur aliud iustifi-
care, ita nec successor, ne magis grauetur is,
7 qui succedit † in ius alterius, quàm prædessor
si viueret, contra regulam, qui in alterius,de
reg. iur. lib.6.

Sed non parua exoritur quæstio à nobis ta-
men breuiter terminanda. An scilicet in alle-
gatione Lapi versetur potius fictio,quàm præ-
sumptio? Aliqui enim videntur sentire in ea
magis versari fictionem, vt Sarnen. in reg. de
trien. d. quæst.16. n. 8. Et hoc suaderi potest,
8 quia † in hac allegatione non admittitur pro-
batio in contrarium; Videlicet, quòd Antecessor
sor tempore mortis non fuerit verus Rector,
& quòd possederit sine vitio,vt tenet Lap. col.
16. in ante fin. vers. Nec obstat. Ergo conse-
quens est,quòd sit fictio,nam contra fictionem
legis non admittitur aliqua probatio,quòd ve
ritas aliter se habeat,vt est glos. in cap. 2. de
arbitr. in 6.Felin.in c. quanto n.2.de præsum.

9 Sed verius est, quòd sit † præsumptio non
fictio,quia Lapus præsumit superuenisse iustũ,
& canonicum titulum, vt in d. allegat.col.15.
in fine,& tradunt omnes in principio allegati.
10 Istudquè probatur viua ratione, quia † fictio
inducitur super certo, & contra ipsam verita-
tem: Sed præsumptio inducitur super incerto,
in quo præsumitur aliquid fuisse, vel esse, glos.
in l. vnica §. accedit C. de rei vxor.act. Alex.
cons.158. n.7. lib.2. Alciat. de præsumpt.par.
1.n.2. & sequen. & par.2. n.3. Cum ergo non
appareat verum antecessor habuerit iustum ti
tulum, & ex longeua possessione, & communi
opinione præsumatur, quòd iustus titulus su-
peruenerit, sequitur quòd ista sit præsumptio,
non fictio.

11 Nec facit, quòd non † admittatur probatio
in contrarium, quia hoc non excludit præsum
ptionem, quando super ea inducitur firmum
ius,quod habetur pro veritate l. antiq. C. ad
Velleian. latè Alciat. in loco præallegato n.3.
vbi limitat septem modis. Voluit enim Lapus,
quòd ista sua præsumptio sit quasi species præ-
sumptionis iuris, & de iure. Quod eo magis
dicendum est, quia in tractatu pertinente ad
beneficia non solet habere locum fictio.

Extenditur primò hæc conclusio Lapi, vt
12 procedat non solum † quando beneficium im-
petratur, vt vacans per mortem naturalem
prædecessoris, sed etiam quando vacat prop-
pter mortem ciuilem, veluti si fuit permuta-
13 tum, aut resignatum; Nam † resignatarius nõ
tenetur aliter iustificare titulum resignantis,
cum eadem sit ratio in moriente ciuiliter,quæ
in naturaliter, vt sentit Lapus in themate di-
ctæ allegationis, Cassad. d. decis. 2. n.4. & 5.
& decis.4. de caus. possess. & propriet. Caput-
aquen. decis.25. par. 1.per totam. Istudquè
14 locum habet quàmuis † nõ constet de resigna-
tione nisi per narratiuam ordinarij, dummo-
do resignatarius ipse lite pendente obtinuerit
nouam prouisionem etiam quoad effectum re-
signationis, & huic nouæ prouisioni cõsenserit
is, qui resignasse dicitur,vt tenuit Rota in vna
Placentina Canonicatus prima Iulij 1551.co-
ram Reomano relata per Veral.decis.96.lib.1.
in manuscriptis: Et quòd satis sit fidem face-
re de permutatione legitimè facta absque ti-
tuli probatione eius, in cuius locum permu-
tans successit, tenet Calder. cons.10. de rer.
15 permut. Vbi quòd per † permutationem legi-
timè factam potest beneficium canonicè reti-
neri, etiam si de titulo non constet.

16 Secundò extéditur,vt locum habeat † etiam
in nominato, quia nec iste titulum sui præde-
cessoris probare cogitur, vt tenet Rebuf. in
tract. nominat. quæst.19. in 17.quæst princip.
vbi dicit sic fuisse alias in Senatu decisum;
Idem concludit Philipp.Prob.in addit.ad glos.
pragmatic.tit. de pacif. possess. in verb.inqui-
rant sub num.2. vers. vel dic.

17 Tertio extenditur, vt procedat † etiam si
probaretur prædecessorem habuisse titulum ab
initio inualidum, & ratio est, quia potuit va-
lidus superuenisse, cum attendatur potentia,
ex qua cum possessione id præsumitur, vt In-
nocen.& Abb. dicunt in cap. solicitè de restit.
spoliat. & tradit Cassad. in d. decis. 4. & de-
cis.3. n.4.de caus.posses.& proprietat.Sarnen.
de trien. quæst.10. in fine, & quæst.26. nu.12.
Put. decis. 356. in fine lib. 1. Quod intellige
18 verum †,nisi ab ipso successore,qui opponit de
allegatione Lapi, titulus inualidus esset pro-
ductus,quia tunc cessaret præsumptio alterius
tituli, nec allegatio suffragaretur Put. decis.
240. n.2.lib.3. Crescen. decis.21. de probat.

Quartò extenditur, vt procedat quàmuis
19 prædecessor sciuerit eius titulum esse infectũ,
quia mala fides antecessoris non nocet succes-
sori

fori quo minus secundum hanc allegationem ex lapsu temporis, & communi opinione præsumatur bonus titulus superuenisse, ad tex. in l. si nulla vbi Bald. & alij C. de acquir. possess. Paris. cons. 23. num. 209. lib. 1. Mandos. ad ad dictam allegation. quæst. 6.

20 Quintò extenditur, vt locū habeat † quamuis daretur concursus titularis veri, & putatiui; Nam licèt titularis verus præferatur putatiuo in concurrentia cap. susceptum, & ibi Doct. de rescript. in 6. Nihilominus, quando
21 putatiuus † obijt in possessione pacifica triumannorū, impetratio per obitum putatiui præfertur, cum præsumatur titulum bonum putatiuo superuenisse, quem impetrans iustificare non tenetur Simonet. decis. 36. lib. 2. late Cassad. d. decis. 3. n. 1. de caus. possess. & propriet. Sarnen. de trien. quæst. 10. in fine, & quæst. 26. num. 12.

22 Sextò debet extendi, vt procedat † non solum vbi agitur de præsumendo titulum, vel titulum iustum, & validum, sed etiam quando agitur de præsumenda dispensatione, veluti in promotis ad Episcopatum, in quibus præsumitur dispensatio ad retinenda beneficia incompatibilia, & in antecessore illegitimo, cum quo secundum hanc allegationem præsumitur fuisse dispensatum, vt tenuit Rota in vna Placentina Canonicatus coram Thoma de Tanis, relata à Chissan. decis. 14. Idquè maximè locum sibi vendicat, si inhabilitas erat notoria, cum non sit verisimile, quòd Episcopus, qui quotannis visitat Ecclesias, & inquirit de vita, moribus, & titulo Clericorum suorum iuxta cap. ordinarij de offic. ordin. in 6. tollerasset eum tanto tempore, si dispensatus non fuisset, Ita Lapus col. 16. in princ. & Anchar. d. cons. 117. ante finem, Quod consiliū Rota pluries canonizauit. Sarnen. decis. 21. lib. 1. Achil. decis. 2. de pension. Pension. Peregr. decis. 108. in fine lib. 2. Idem Sarnen. in regul. de trien. quæst. 10. col. 3. vers. 2. principaliter, Vbi dicit ita per illud consilium in alia causa fuisse iudicatum.

Septimò extenditur, Nam hæc allegatio nedum præsumit dispensationē antecessoris, qui
23 pacificè possedit per triennium, sed etiā † operatur, vt successor non teneatur iustificare dispensationem obtentam ab auctore, licèt subreptitia prætendatur, Chissan. decis. 15.

24 Octauo extenditur, vt procedat † in quibuscunque beneficijs etiam exemptis Achil. decis. 20. n. 2. de probat. & etiam affectis, seu reseruatis, Cassad. decis. 4. de caus. possess. & propriet. Sarnen. de trien. quæst. 30. n. 4.

25 Nono extenditur, vt locum habeat † etiam contra habentem regressum, Cassad. de caus. possess. & propriet. decis. 5. Sarnen. in d. reg. de trien. quæst. 16. in fine, & q. 44. etiam in fine.

26 Decimo extenditur, vt procedat † etiam in retrocessione, quam successor allegare potest in fauorem prædecessoris, Mohed. decis. 241. & in impressis decis. 19. de renunciat. Vnde si resignans possedit per triennium beneficium resignatum post resignationem, & impetrans per obitum probet possessionem triennalem resignantis post resignationē, & quod resignās decessit in possessione, præsumendum est, quòd
27 resignatarius † retrocesserit in fauorē resignantis, & sic quòd beneficium vacet. Cassad. d. decis. 3. & 4. de caus. possess. & propriet. Et istud obtinet etiam si resignatarius adeptus esset possessionem, & de illa cōstaret per instrumentum, quia si post possessionem adeptam passus
28 fuit † resignantem possidere triennio, adhuc intrat allegatio Lapi, Caputaquen. decis. 251 par. 1. in impressis. Sed hoc intelligendum est, nisi publicatio resignationis facta non esset,
29 quia tunc huiusmodi † retrocessio præsumpta non intrat ad fauorem eius, qui non publicauit per Constit. Gregor. XIII. de publican. in §. quod si quidquam, Modern. in tract. de resignat. lib. 11. quæst. 6, n. 110. Idē dicas si post porrectam supplicationem cedens superuixerit triennio, & postea eo mortuo fuerit præ-
30 stitus consensus, quia tunc † quoque huiusmodi allegatio cessat, vt tenuit Rota in vna Astoricen. beneficij coram Ant. Augustino 27. Februarij 1548. relata per Put. decis. 2. sub tit. de alleg. Lapi, & est decis. 106. lib. 3. in impressis.

31 Vndecimò, hæc allegatio locum habet † etiam si possessio fuerit capta à prædecessore litteris non expeditis, quia extrauagans iniunctæ, de elect. & alia Iulij tertij, quod non possit apprehendi possessio Ecclesiarum, & beneficiorum, nisi litteris expeditis, non impediunt, quominus sit locus Allegationi Lapi, quia tūc præsumitur illas fuisse expeditas per viam secretam, Ita tentum per Rotam in vna Vicentina Præpositura 28. Iunij 1555. coram Vestano relata per Verall. decis. 98. lib. 1. in manuscriptis.

Duodecimo extenditur, quia hac allegatione iuuatur non solum immediatus successor,
32 sed etiam † secundus, vel tertius Mohed. decis. 15. de caus. possess. & propriet. Et sic quando etiam post obitum primi beneficium fuisset pluries resignatū, & Episcopus non continuasset visitare, vt tenuit Rota decis. 779. n. 1. & 2. par. 3. diuers. Nam licet verba Lapi de successore loquentia in dubio immediato interpretanda videantur, ad tex. in l. qui liberis. §. hæc verba. de vulg. & in l. ex facto §. fin. ff. ad Trebellian. Et regula de triennali, ad cuius terminos hæc allegatio videtur reducta, non extendatur ad primum successorem; Nihilominus passim est receptum, vt allegatio prosit etiam vlterioribus successoribus, in quibus eadem ratio militat; In regula enim de triennali est
33 diuersa ratio, Nam illa † est merè personalis, Cassad. decis. 10. n. 1. & decis. 14. post n. 2. super regul. Sarnen. ad dictam regulam quæst. 13. ante n. 7. Vbi hanc opinionem dicit veriorem. Vnde nil mirum, si ad successores eius priuilegium non transeat ad tex. in l. 1. §. si hæres, & in l. si hæres perempto fundo ff. ad Trebel. Sed alle-

34 allegatio† Lapi non iuuat possessorem, sed successorem triennalis possessoris.

Decimo tertiò extẽditur, vt procedat quãm
35 uis † non probetur possessio auctoris de tempore obitus, quia sufficit probare triennalem possessionem pacificam, cum illa præsumatur continuata vsquè ad mortem, & ex tali possessione præsumpta successor tueri potest, Gloss. & Doct. in l. siue possidetis C. de probat. & in l. non ignoranit. C. de exhib. Abb. & alij in cap. cum ad sedem de restit. spoliat. Roman. cons. 329. in fine Menoch. lib. 6. præsumpt. 64. nu. 21. Rota decis. 4. de probat. in nouis, & ibid. adden. & decis. 80. par. 2. diuersorum.

36 Decimo quartò extẽditur, vt locum habeat etiam † si Ordinarius non visitauerit, Rota decis. 779. nu. 2. par. 3. diuers. & fuit tentum in vna Valuen. Prioratus 20. Maij, & 3. Iulij 1589. coram Cardinale Mantica. Quamuis enim Lapus vim faciat in visitatione, tamen eius allegatio fundatur etiã In alijs, quàm in visitationibus; Aliàs raro locum haberet, cum rarò Episcopi soleant visitare, vt ponderat Rota in d. decis. 779.

37 Decimo quinto extenditur, vt procedat † etiam in spolio, vbi tamen spolians spoliauit suum spoliatorem, sic tenuit Rota in causa Salamantina Portionis coram Accorombono relata à Peregr. decis. 13. lib. 2. in manuscrip. & tradunt Modern. in tract. de resignat. benefic. lib. 13. quæst. 6. n. 109.

Decimo sextò extenditur, vt locum habeat,
38 etiam † si habilitates auctoris, puta Clericatus, ætas & aliæ exactè non probeutur; nam sufficit illas probare per publicam vocem, & famam, nec est necessè articulari, quod auctor esset de legitimo matrimonio natus, vt per Put. decis. 77. num. 1. lib. 3. & tenuit Rota in vna Oueten. de Villa vitiosa coram Antonio Augustino relata per Achil. decis. vnica de habilit. per decis. Ægid. 112. & 645. Tametsi enim Rota decis. 312. & 342. in antiqu. velit
39 clericatum † non probari per publicã vocem, & famam, tamen id proceditiu habilitatibus proprijs, non autem auctoris, in quibus non requiritur tàm exacta probatio, & ita intelligit Rota in dicta Oueten. & Put. in allegat. decis.. 77. num. 3. lib. 3.

Decimo septimò extenditur, vt procedat quã-
40 uis † non probetur possessio trienualis pacifica ipsius Auctoris, dummodo exaduerso non doceatur de titulo in persona alterius, vt fuit tentum per Rotam in vna Abulen. corã Peregrino 28. Nouembris 1544. relata à Put. decis. 1. in tit. de allegat. Lapi in manuscriptis.

41 Decimo octauo extenditur, vt procedat † etiam si interuenerit molestia de facto, quia ad interumpendam allegationem istam, non sufficit huiusmodi molestia, nisi fuerit super possessione, & fructibus: Ideo facta resignatione post commissam causam contra resignantem litteris non expeditis, cum clausula dummodo, &c. ante tamen triennium ad articulandum, po-
42 test resignatarius † iuuari dicta allegatione, quia ante illum terminum non est inducta lis, sic tenuit Rota in vna Pacen. Parochialis 23. Octobris 1551. coram Aut. August. relata à Veral. decis. 95. lib. 1. in manuscript.

43 Idem est, vbicunque † antessor postquam aduersarius destitit ab executionibus contra eum relaxatis, & illis renunciauit, fuit triennalis pacificus possessor vsq; ad obitum, Aragon. decis. 6. Vel aliàs post rem iudicatam, aut litem derelictam ab aduersario lapsum sit triennium, Peregr. decis. 109. lib. 2 & fuit tentum 31. Maij, & 14. Iunij coram Cardinale Quirogha, cuius decis. habetur in manuscriptis diuersorum decis. 55.

Sed quamuis secũdum allegationem istam successor in beneficio regulariter non teneatur docere de titulo sui prædecessoris, vt supra dictum fuit, tamen hoc multis modis restrin-
44 gi debet: Et primò, vt non † procedat in beneficijs vnitis, ita tentum coram Io. Baptista de Rubeis, in causa Eugubina beneficij 4. Iunij 1584. & antea in vna Perusina Heremitorij 4. Maij 1577. coram Cardinale Quirogha, vt in manuscriptis diuersorum decis. 55.

Secundò restringi debet, vt non procedat
45 quando † prædecessor non fuit triennalis pacificus possessor; Cassad. decis. 2. de caus. possess. & propriet. & fuit tentum iu vna Compostellana Canonicatus 3. Iulij 1553. coram Achil. relata à Veral. decis. 92. lib. 1. in manuscript.

Tertiò debet restringi, vt locum nõ habeat;
46 quando † Antecessor de tempore obitus non possidebat. Neque enim sufficit præcedens triennalis possessio pacifica, nisi etiam in antecessore concurrat continuatio possessionis vsque ad mortem naturalem, vel ciuilem, prout supponit Lapus post num. 16. & ante & Cassad. dict. decis. 2. in princ. de caus. possess. & propriet. Paris. cons. 1. n. 61. lib. 1. & cons. 37. uum. 6. lib. 4. Sarnen. d. q. 16. post n. 1. & fuit etiam tentum in vna Segobien. Parochialis corã Ant. Augustino relata per Veral. decis. 409. lib. 1. in manuscript. vbi resignans per nouenuium post resignationem remanserat in possessione beneficij resignati, sed quia resignatarius paulò ante obitum resignantis vigore suæ resignationis, & litterarum desuper expeditarum, eiusdem beneficij possessionem acceperat, fuit dictum uon esse locum allegationi Lapi, quia non poterat dici resignantem obijsse in possessione, sicut allegatio requirit, cum possessio eo viuente per resignatarium capta fuisset. Istudque locum sibi vendicat secundum Rotam ibidem, quamuis antea resignans in possessione diu permansisset, quia cum per resignationem abdicasset à se omne Ius, & possessionẽ, non ob aliam causam videbatur permansisse in possessione, quàm, vt eam conseruaret ad libitum resignatarij.

47 Et talis possessio de tempore † obitus iuxtà stylum Rotæ debet esse pacifica, nam litigiosa

non

sitana beneficij 16. Iunij 1553. coram Capizuccho relata à Veral. decis. 93. lib. 1 in manuscript. Secus si non constaret ex qua causa triennio post resignationem possedisset, & in possessione obijsset, vt in alia Anconitana 3. Iunij 1551. coram Fabio, relata ab eodem Veral. decis. 94. lib. 1.

Hinc etiam Rota in vna Brixien. pensionis 28. Nouẽbris 1594. coram Cardinale Mel
55 lino tenuit hãc allegationẽ† non prodesse pensionario cum non possideat, vt titularis: Et sicut non prodest pensionario, ita nec translatario ad effectum iustificandi gratiam transferentis, etiam si agatur contra successorem in beneficio, qui reseruationi non consensit, nec pensionem vnquam soluit; vt ibidem fuit dictum per decis. Put. 360. lib. 1.

56 Octauo debet restringi, vt nõ † habeat locũ quotiescunq; Papa prorogauit regulã de triennali, Veluti si successor triennalis decessisset in quãto anno suæ possessionis, Et ego haberẽ prorogationem dictæ regulæ ad annum, Achil. decis. 6. super. reg. de trien. Et fuit tentum in vna Valentina præpositurae coram Ant. Aug. 14. Nouembris 1548. relata per Put. decis. 10. sub tit. de alleg. Lapi: Etenim omnes rationes propter quas hæc allegatio iuxta stylum Rotæ est reducta ad triennium, tolluntur per prorogationem dictæ regulæ, cum per illam consenetur ius, & cesset negligẽtia, quę est causa nedum præsumptionis allegationis Lapi, sed etiã præscriptionis triennalis, aliàs sequeretur absurdum, quòd per indirectum quis obtineret quod directo habere nõ posset. Et facit etiam
57 quia† tempus prorogatum est idem l. Sed & si manente ff. de precar. Et prorogatio censetur facta cum eisdẽ qualitatibus l. labeo §. hoc autem ff. de arbitr. Bart. in l. 1. §. & post operis vers. sed si in bannũ ff. de oper. nou. nunc. Host. in cap. Præterea el 2. in fine de appellat. Paris. cons. 43. n. 2. lib. 1. Boer. decis. 284. n. 9. Curt. Sen. cons. 57. num. 42.

58 Nono restringi debet, vt non † procedat ad fauorem illius, qui non est successor, Caputaq. decis. 27. part. 1. vbi loquitur in resignatario, qui non dicebatur successor, eo quia ius remanserat penes resignantem. Idem quoque est dicendum de habente gratiam si neutri, Nam iste non potest dici successor ad effectum huius allegationis, cum hu
59 iusmodi gratia † sit euentualis, & nil certi tribuat ex persona antecessoris, Gemin. cons. 79. num. 7. Item quia obtinens gratiam
60 si neutri † nouam penitus gratiam, & nouum titulum habere dicitur, Roman. cons. 362. n. 4. Put. decis. 48. in fine lib. 1. Rota decis. 238. in nouis.

61 Decimo restringi debet, vt non † habet locũ in successore, qui titulũ sui prædecessoris impugnauit, Sarnen. in reg. de trien. d. quæst. 16. in fine, qui dicit Rotã sic tenuisse per cons. Rom.
62 347. in 2. dubio, Ratio est quia ex actu † impugnato nemo cõmodum reportare debet, et ex eo de reg. iur. lib. 6. Archid. in cap. 3. n. 3. de confess. eod. lib. de cõmuni * Guid. Pap. q. 182. & Curt. Iun. in cons. 41. n. 14. Sed istud intelligendum est dũmodo successor in impugnatio
63 ne non succumbat, secus si † succubuerit, quia tunc non prohibetur se iuuare ex actu impugnato, Abb. in c. capitulum, & ibi Felin. n. 14. vers. limita 6. & nu. 13. de rescript. Roman. d. cons. 347. n. 7. Bart. in l. post legatum n. 3. cum pluribus sequen. ff. de his qui, vt indign. Rota decis. 312. num. 3. par. 1. & decis. 118. num. 1. par. 2. diuers. & ita in terminis huius allegationis fuit tentum in vna Placentina Decanatus sub die vltima Ianuarij 1597. coram Penia, & per prius in vna Toletana Parochialis 24. Februarij 1592. coram Cardinale Seraphi
64 no, Vbi successor impugnauerat † titulum sui auctoris dicens illũ possedisse sine titulo valido, & cõtra eum litem introduxerat super fructibus malè perceptis: Et cum in impugnatione succubuisset, intrabat allegatio Lapi per prædicta, sed quia opposito fuit habita pro bona, & vera, Quia auctor ille composuerat se cum Camera, fuit dictum nõ esse locum dictæ allegationi.

Vndecimo restringitur, vt non obstante
65 hac allegatione † successor teneatur iustificare titulum resignantis adhuc viuentis, de quo constabat in actis, sed non erat in forma probanti. Put. decis. 7. sub tit. de allegat. Lapi in manuscript.

Duodecimo restringitur, vt non habeat lo
66 cum, vbi quis † resignauit in aliquem, puta Titium reseruato regressu, & Titius possedit triennio, & postea cum fuisset locus regressui, idem resignans secundo resignauit etiam reseruato regressu in Sempronium, qui obijt, & alius fuit prouisus per obitum. Ita tentum in vna Cartaginen. Canonicatus coram Fabio 21. Martij 1545. relata per Put. in d. tit. de allegat. Lap. decis. 3. Sed de veritate huius
67 decisionis † ego dubito cum nisi videatur falso fundamento, Videlicet, quod allegatio Lapi procedat solum in successore immediato, quod superius in duodecimã ampliatione falsum esse demonstrauimus.

Decimo tertio restringitur, vt non proce
68 dat, quando† Prædecessor fuit Simoniacus; ratio est quia tunc dispensatio ordinarij præsumi non potest, cum super Simonia Episcopus non dispenset glos. in cap. & diligenti de Simon. sicuti, nec potest præsumi dispensatio
69 Papæ, quia † Papa non solet dispensare cum Simoniaco, vt beneficium acquisitum per Simoniam retineat, vt per Doct. in cap. Simoniaco, vbi Felin. nu. 5. de Simon. & hanc opinionem videtur tenere Mandos. in. addit. ad allegationem istam quæst. 14.

Decimo quarto restringitur, vt locum non habeat, vbi contrarium probaretur concludenter: Nam licet præsumptio, quæ oritur ex hac allegatione sit iuris, & de iure, nihilominus
70 contra eã † probatio in contrariũ admittitur,

K quan-

quando est concludens, vt in terminis tradit Caputaquen. decis. 26. par. 1. in impressis, & tenuit Rota in dict. Toletana Parochialis coram Cardinale Seraphino, vbi contrarium
71 probabatur ex confessione, quæ probatio † solet admitti etiam contra præsumptionem iuris, & de iure, glos. in l. in contractibus super verbo nullo modo C. de non numer. pecun. & communiter * teneri scribit Conar. sponsal. par. 2. cap. 4. §. 1. num. 3. Paris. cons. 96. n. 107. lib. 1. Roman. cons. 350. n. 19.
72 Sed hoc intelligi debet, quando † Aduersarius vult probare auctorem non fuisse triennalem pacificum possessorem, aut non fuisse communiter habitum pro Rectore, nam in his casibus benè admittitur probatio contra hanc allegationem, dummodo sit concludens, vt dixi; Secus autem est, si aliquis vellet probare non titulum auctoris, seu titulum infectum, quia talis probatio non releuat, vt per Lapum sub num. 16. vers. nec obstat, Mandos. in addit. quæst. 9. vers. Ego sic distinguerem Mil. in repert. in verbo, beneficium impetrans ad finem: Et ratio est, quia potest esse quòd habuerit alium bonum titulum, quod etiam Rota tenuit de rer. permut. decis. 4. in nouis, & decis. 10. eod. tit. in antiq. Cassad. decis. 3. & vlt. sub num. 7. de procurat. & decis. 3. num. 4. de caus. posses. & propriet. Est enim
73 allegatio † ista tantæ virtutis, & potentiæ, vt faciat præsumere meliorem titulum de Mun-
74 do, Mohed. decis. 241. Quæ præsumptio † non tollitur per probationem tituli infecti stante cursu temporis, vt per Cassad. dict. decis. vlt. num. 7. Crescent. decis. 261. alias vltima de probat. Sarnen. de trien. quæst. 10. Quod tamen ipse verum intelligo, nisi probaretur,
75 quòd ad vtilitatem † alterius Auctor à principio possidebat, quia tunc non præsumeretur titulus diuersus à causa dictæ possessionis, vt tradit Caputaquen. decis. 93. lib. 1. in manuscript. & ita declarat Put. decis. 360. lib. 1. & in his terminis fuit etiam tentum per Rotam in allegata Toletana Parochialis 19. Iunij 1592. coram Litta; Vbi constabat auctorem ab initio habuisse Parochialem in commendam à Capitulo Toletano donec Papa ei prouideret de Rectore, & sic auctor ille ad vti-
76 litatem † dumtaxat Ecclesiæ possidebat c. cassinensis 61. distinct. & c. constitutum 7. quæst. 1. Vnde fuit dictum, quòd non poterat titulus omnino diuersus à causa dictæ possessionis prætendi alio non docto, tum quia sequens possessio ex causa antecedenti de qua apparebat, præsumebatur l. 2. C. de acquir. possess. Socin. cons. 15. in fine lib. 4. Alciat. de præsumption. Regul. 2. præsumpt. 23. Tum etiam
77 quia † nemo sibi ipsi causam possessionis mutare potest, ad l. 3. §. illud ff. de acquir. possess. & in l. cum nemo C. eod. tit. Gabr. cons. 195. num. 9. lib. 1. Et sic non intrabit allegatio Lapi, quæ dumtaxat fundatur in possessione, quam auctor retinebat ad sui vtilitatem, vt ex ipsamet allegatione Lapi videre est. Et ad hoc faciunt tradita superius in septima limitatione.

Decimo quinto restringi debet, vt non pro-
78 cedat † hodie quoad præsumptam retrocessionem, vbi resignatio non fuit publicata secundũ constitutionem fel. rec. Gregorij XIII. de publican. & tradũt Modern. in tract. de resignat. lib. 11. quæst. 6. nu. 95. Sed hoc declaratur, vt procedat in odium resignantis, qui non publicauit, & post resignationem stetit per triennium in possessione pacifica; quia tunc benè verum est, quod non intrat hæc allegatio vt s. præsumatur ei facta retrocessio à resignatario, vt loquitur dicta constitutio, in §. quod si quidquam, ibi, nec præsumptæ, aut tacitæ retrocessiones, &c. Et ratio est, quia non facta publicatione eo ipso beneficium vacat: Secus
79 autem est, vbi † agitur de præsumẽda publicatione auctoris ad fauorem resignatarij, quia tunc hæc allegatio benè facit præsumere resignationem fuisse publicatam, & rite factam, Rota decis. 190. num. 4. & n. 6. par. 2. diuers. & fuit dictum in allegata Abulen. Canonicatus 16. Iunij 1589. coram bo. me. Gypsio.

Decimo sexto debet etiam restringi, vt non
80 procedat † vbi agitur in petitorio, quia tunc requiritur vera tituli probatio, Ægid. decis. 611. Rota decis. 15. de præben. in nouis, & tradunt. Modern. de resign. benef. lib. 10. q. 4. n. 13.

Decimo septimo restringitur, vt non pro-
81 cedat, quando successor † sciebat communem reputationẽ sui auctoris falsam esse, quia tunc hac allegatione iuuari nequit, sed aliter titulum antecessoris probare tenetur, vt per Mandos. in addit. ad d. allegat. quæst. 7. Et ratio est secundum eum, quia aliorum error illius scientiam non excusat, Abb. in cap. ad probandum, & ibi Felin. num. 8. in 2. limit. de reiudic. Roman. singul. 767. Dec. cons. 407. n. 2. hoc enim casu opinio cedit veritati cap. consuetudo 8. distinct. licet aliud sit, vbi prædecessor sciebat titulum suum esse infectum, vt dixi supra in 4. ampliatione.

Decimo octauo restringitur, vt non proce-
82 dat, quando † superior ex officio inquirit de titulo clericorum suorum, quia tunc hæc allegatio non prodest successori in beneficio, quominus titulum sui auctoris ostendere teneatur, c. ordinarij de offic. ordin. lib. 6. Abb. in cap. licet Heli num. 22. de Simon. & ibidem Alex. de Neuo in vlt. addit. vers. 1 2. vero casu.
83 Nisi superior ipse † tacitè, vel expresse visus sit consensisse, quia tunc benè contra eum poterit inquiri, sed ille non arctabitur ad probandum titulum, vt per adden. ad Rotam decis. 1. in fine vlt. addit. de restit. spoliat. in nouis.

Vltimo tractandum est, An huiusmodi allegatio locum habeat contra ignorantem, qui prætendit ius in beneficio? Et hic articulus difficilis est; Et licet aliqui dicant allegationem Lapi habere locum cõtra ignorantem ex traditis per Cassad. de caus. posses. & propriet. decis.

decis. 5. & per Sarnen. in reg. de trien d. quęst. 16. & quæst. 49. in fin. Hoc tamen dictum indistinctè positum non est probabile: Vnde, vt veritas dilucidius appareat res est explicanda distinguendo plures casus.

Primus est, An simpliciter loquendo in allegatione Lapi requiratur negligentia illius, qui prætendit ius in beneficio, & opponit contra impetrantem, quod tenetur iustificare titulum sui auctoris: Et tunc dicendum est
84 non require † negligentiam, & Lapum sensisse, quòd suæ allegatio habeat locum nulla attenta negligentia, quia fundamentum Lapi versatur in longeua possessione Antecessoris, & in communi reputatione; atque in tollerantia ordinarij, & subditorum, quæ consistant in facto aliorum, & non illis, qui prætendit ius in beneficio; Vnde cum hæc posint verificari absque negligentia prætendentis ius, ea non requiritur, nec est in aliqua consideratione. Et ideo si intelligamus Lapum in impetrante, cum quo concurrat alius similiter impetrans excipiens impetranti, quòd iustificet titulum sui auctoris, vnde vult absolui, iuxta ea, quæ tradit Cassad. d. decis. 3. nu. 2. in fin de caus. posses. & propriet. Nulli dubium est, quòd negligentia non est in aliqua consideratione, & ad hoc tendunt, quæ argumentando considerat Sarnen. in dict. quæst. 16. num. 2. super reg. de trien. Et hic primus casus non videtur habere dubitationem.

Secundus casus est, quãdo applicamus allegationem Lapi facto continẽti præsumptũ retrocessionẽ, prout videtur loqui Sarnen. in d. q. 16. vers. tamen prædictis non obstãtibus, &c. finge enim, quòd aliquis impetrauit beneficiũ per obitum Męuij, & quęrit Canonizare suum titulũ, & obtinere condemnatoriam cõtra possessorem, qui obijcit, quòd beneficiũ non vacauit per mortem, eo quòd Mæuius antea illud resignauerat; si impetrans replicat, quòd Mæuius resignans post resignationem remanserit in possesione, in qua stetit per decennium secundum Lapum, vel per triẽnium secundum Rotam, & vsque ad mortem, & fuit communiter habitus pro Rectore, & vt talis tolleratus ab ordinario, & subiectis; Quæritur, An ad hoc, vt sit locus allegationi Lapi requiratur negligentia resignatarij? Et dicendum est,
85 quòd sic, quia † Lapus præsumit superuenisse nouum, & iustum titulum in resignante, qui non potest commodè præsumi, nisi præsumatur retrocessio facta à resignatario, & sic quòd ipse sciuerit nedum factam resignationem sibi, sed etiam habuerit notitiam de posteriori possessione resignantis, & de communi opinione, & tollerantia: Nam cum per primam resignationem legitimè factam, & admissam Męuius abdicauerit à se ius, & illud fuerit trãslatum à Papa in resignatarium, ipso viuente, vel non priuato, non potuit beneficium viuentis in Mæuium de nouo transferri c. 2. de concess. præben. Ideo cum præsumatur facta retrocessio à resignatario, consequens est, vt præsumatur resignatarium sciuisse primum resignan-
86 tem possedisse: Nam ignorans † non censetur iure suo renunciare l. mater. ff. de inoffic. testam. Alex. cons. 8. n. 24. lib. 3. Et renunciari non potest rei, quam quis ignorat, Abb. in cap. vnico. num. 3 de cleric. per salt. promot. Imo
87 renunciatio † expressa nõ trahitur ad ignorata, latè Tiraq. in l. si vnquam in præfat. n. 98. vers. a. modo C. de reuoc. donat. Quapropter, vt præsumptio superuenientis tituli, quæ non potest introduci absque præambula retrocessione, posit accommodari, necesse est, vt resignatarius sciuerit statum ipsius negocij, Et cum non curauerit ius competens sibi in beneficio prosequi, Verisimile est concurrentibus cæteris, quòd ipse retrocesserit, & consequenter superuenerit nouus titulus resignanti: Et sic in isto casu negligentia resignatarij requiritur, vt sit locus allegationi Lapi.

Tertius casus est, quando accomodamus allegationem Lapi illi speciei, in qua aliquis habet regressum per cessum, vel quamcumque amisionem præterquam per obitum ipsius Rectoris, & impetrans per mortem vult iuuari allegatione Lapi, sed aduersarius opponit de suo regressu, Et impetrans replicat, quod postquam venerat casus regressus, Antecessor permansit in possesione per triennium habitus, & tolleratus pro vero Rectore, & tunc dubitatur, An habeat locum allegatio Lapi, & secundum Cassad. d. decis. 5. de caus. posses. & propriet. & Sarnen. in d. q. 16. n. 8. & quæst. 49. in fine de triennali est distinguendum.

Aut habens regressum permisit postquam regressui factus fuerat locus, Antecessorem
88 pacificè posidere, & tunc est † locus Allegationi Lapi, vt successor posit excludere habentem regressum; quia cum sciret vacationem beneficij, & subintraret regressus, & distulerit per longum tempus, vel per triennium secundum Rotam agere contra possesionem, præsumendum est, quòd regressum extinxerit, & cassauerit.

Aut habens regressum ignorauit, & tunc
89 impetrans † non iuuatur allegatione Lapi, quia in ignorante non cadit præsumptio extinctionis regressus: Et quòd contra ignorantem
90 non sit locus † allegationi Lapi inducitur ex mente Sarnen. in d. q. 49. in fine, quia pręscriptio nõ currit contra ignorantẽ l. 1. C. de annal. except. c. quia diuersitatem de concess. præben.

Sed hoc vltimum fundamentũ Sarnen. licet dicat per illud Rotam ita tenuisse, nõ videtur tutum, quia similitudo inter præscriptionem, & allegationem Lapi non vsquequaque procedit, vt idem Sarnen. fatetur eadem q. 49. nu. 6.
91 & tantò fortius, quia † præscriptio longi tẽporis currit contra ignorantẽ, l. fin. circa fin. C. de long. temp. præscript. latè Balb. de præscrip.
92 quæst. 28. par. 4. quartæ partis princip. Quæ cõclusio procedit † etiã si aliquis sciat ius sibi competere, & ignorat factum, quo mediante

K 2 com-

competit sibi exercitium illius iuris, vt post Petr. de Peruf. in tract. de quarta Episcopali, & Corn.conf. 338. lib. 1. tenet idem Balb. in d. quaest. 28. in fine. Istudquè paenitus dissoluit fundamentum praedictum, quia cum prae-
93 figatur † aliquod tempus in merum cuiuspiam fauoré, non etiam in odium negligentis, tunc id tempus statutum currit etiam ignoranti, c.statutum de praeben. in 6.& ibi glos.in verb. numerandum, cum qua transeunt ibi Gemin. & Franc. col. 1. vers. secundo nota.

Vnde ego puto dicendum, quòd si volumus in isto casu impetrantem iuuari allegatione Lapi praesumédo cassationem,& extinctionem regressus,& tunc vera est resolutio Cassad. & Sarnen. quia non potest praesumi cassatio in ignorante ex his, quae dicta sunt in secundo casu. Si verò volumus allegationem Lapi procedere absque extinctione regressus, tunc res habet maiorem difficultatem, & inquirendum est, An possit praesumi superueniſſe iustum titulum exclusiuum regressus: Quod mihi videtur durum, & non facilè occurre, nisi praesumamus Papam consensisse, & suspendisse regressum.

Igitur in hoc articulo sic distinguendum censeo: Quòd aut potest praesumi titulus in antecessore sine aliquo praeiudicio iuris illius, qui obijcit, quod iustificetur titulus praedecessoris, vt contingere potest in duobus impetrantibus per obitum antecessoris, & quaerentibus canonizare ius suum, vel in vno impetrante agente contra possessorem nullum aliud ius praetendentem, quàm solus possessionis,& petentem se absolui, eo quia actor non iustificat titulum sui auctoris; Vel quando vnus resignauit simpliciter in manibus ordinarij, qui beneficium contulit, sed nulliter, tamen prouisus stetit in possessione per triennium reputatus, & tolleratus verus Rector, vt est casus confictus à Sarnen. in dict. quaest. 16. versic. tamen praedictis non obstantibus, &c. Et in istis, & similibus casibus, in quibus
94 praesumi potest † titulus in auctore absque eo, quòd praesumamus contendentem cum impetrante renunciasse, vel cessasse aliquod ius, quia nullum ius praecedens praetendit; Dico quod est locus allegationi Lapi absque ylla consideratione scientiae, vel negligentiae illius contendentis, quod iustificetur titulus praedecessoris: Nam intrant rationes, argumenta Lapi, absque eo quòd aliqua ratio habeatur scientis, vel ignorantis negligentis, vel diligentis ex dictis supra in primo casu: Nam iste modus probandi receptus fuit vtilitatis gratia,& ob difficultatem probandi titulos alienos, vt diffuse Lapus prosequitur.

Aut non potest praesumi titulus in auctore, nisi ex eo inferatur praeiudicium iuri alicuius, vt resignatarij, cuius praesumitur retrocessio, vel regressatarij, cuius regressus cassatio praesumitur, qui est casus Cassad. & Sarnen. Et tunc commodius est praesumere retrocessionem, & extentionem per media habilia: Et sic est praesumendum, quod resignatarius, & regressatarius habuerint notitiam, nempe quod ille auctor remansit in possessione, & fuit habitus, & tolleratus pro vero Rectore, aliàs non commodè praesumeretur retrocessio, vel cassatio, qua non data non commodè praesumitur titulus. Et hoc planè procedit tenendo, quod non potuit subintrare titulus, nisi praesupponatur retrocessio, vel cassatio: Secus si posset dari titulus absque impedimento retrocessionis, & cassationis.

95 Concludo igitur, quòd vbicunque † potest praesumi ab initio titulus iustus, vel quòd ex post facto superuenerit absque eo, quòd extinguatur ius alterius, tunc sit locus allegationi Lapi, nulla habita consideratione scientis, & negligentis, qui praetendit ius in beneficio, &c.

An dos à patre profecta mortua in matrimonio filia relictis post se liberis ad eundem patrem reuertatur, & quid in dote promissa sit statuendum breuiter declaratur. Cap. XLII.

SVMMARIVM.

1 *Dos à Patre profecta mortua in matrimonio filia relictis post se liberis non ad patrem, sed ad ipsos filios pertinet secundum consuetudinem Bulgari, quae per totum mundum seruatur, & num. 3.*

2 *Consuetudo generalis,& notoria non est probanda, sed asserenti in loco particulare contrarium seruari, onus probandi incumbit.*

4 *Dos à patre profecta ad filios pertinet mortua in matrimonio filia etiam si non fuerit numerata, sed tantum promissa.*

5 *Statutum loquens de dote data habet locum etiā in dote promissa.*

6 *Dos stante mora habetur pro data in praeiudicium obligati.*

QVAESTIO haec, An soluto matrimonio per mortem vxoris superstitibus filijs dos à Patre profecta reuertatur ad ipsū Patrē, olim fuit valde cōtrouersa inter Bulgarum, & Martinū, vt refert Accursius in l. dos à Patre profecta, in ver. filia, C. solut. matrim.& post eū ibi omnes, & in l. post dotē ff. eod. tit. Et negatiuam acerrimè defendit Calder. conf. 1. per totū per donat. inter vir. & vxor. Salicet. in d.l. dos à patre Riminald. latissimè in d.l. post dotē, & Soc. Sen. cōf. 9. li. 1. Alij vero

vero quàmplurimi affirmatiuam tenẽtes eam
communem appellant quos omnes hinc inde
fideliter refert Capic. decis. 176. ac Thesaur.
decis. 190.

Sed quidquid dicendũ sit in puncto iuris, omnes in locis citatis in hoc conueniunt, quòd
de consuetudine à Curia Bulgari orta, Mar-
1 tini opinio seruetur, nempe quod † dos ipsa
ad filios, non autem ad Patrẽ pertineat, quam
sententiam tenuit etiam Bald. cons. 273. lib. 1.
& cons. 307. lib. 4. & 275. lib. 5. Castren. cons.
310, par. 1. Zabarel. cons. 111. n. 2. & 152. Et
2 talis consuetudo, cum sit † generalis, & notoria non est probanda, imò asserenti in loco par
ticulari contrarium seruari, onus probandi
incumbit; Odofred. in l. 3. §. vtrum ff. de minor, & in l. iure succursum. ff. de iure dot Qui
dicit hanc esse consuetudinem totius Italiæ:
3 Imò totius † mundi consuetudinem istam appellat Angel. in d. l. post dotem n. 4. Alex. nu.
102. Ias. n. 101. & 102. Curt. Iun. nu. 25. Guid.
Pap. cons. 12. n. 8. & infinitos hoc idem attestan
tes cumulat, & ponderat Capic. d. decis. 176.
num. 18. Quibus addo Neuizan. cons. 45. n. 37.
& seq. Gabr. cons. 165. num. 16. lib. 2. & Thesaur. d. decis. 190. num. 4.

Dubitari tamen solet, An dicta consuetudo
in dote etiam promissa locũ sibi vendicet stãte
quod dispositio d. l. dos à Patre in dote data lo
qui tantũ videatur. Et quidẽ quòd non procedat in dote promissa, tenet Menoch. cons. 238.
* n. 30. & seq. vbi de magis * cõmuni attestatur,
Cephal. cons. 709. n. 9. lib. 5. & Nonius cons. 48.
4 nu. 9. 16. & 17. Sed contraria sententia verior
est quam amplectuntur Socin. Iun. cons. 35.
n. 16. lib. 1. Dec. cons. 35. per totum. Guid. Pap.
quæst. 565. n. 3. Siluan. cons. 2. sub nu. 74. vers.
non refragatur, Rolan. de lucro dot. quæst. 5.
* n. 9. de communi * Ioseph. Ludou. conclus. 11.
in 1. ampliat, & Thesaur. d. decis. 190. num. 6.
☞ Hanc quoque approbauit Rota in vna Clusina
dotis 12. Ianuarij 1598. coram Camillo Peregrino, & per prius in vna Auximana dotis
14. Martij 1575. coram Cardinale Seraphino.
Vbi fuit etiam discussum, An intret dictæ consuetudinis effectus quãdo, & ipsi filij post mor
tem matris decesserunt. Et pro hac opinione
5 benè facit, quia videmus, quòd statutum † loquens de dote data habet locum etiam in dote promissa, Salicet. in l. si constante col. 2. C.
de donat. ante nupt. Bart. cons. 139. incip. statuto Ciuitatis, Socin. Iun. in rubr. ff. solut. ma
trim. in 2. par. num. 111. Calcan. cons. 31.
num. 17. & 29. Alexan. cons. 63. in fine num.
26. vers. quia respondeo lib. . latè Tiraquel.
de retract. conuentionali ad finem, num. 32. &
in l. si vnquam in verbo donatione largitus
num. 170. C. de reuoc. donat.

Præterea hæc sententia sine scrupulo dubitationis procedit, quando pater, qui promissit
dotem fuit in mora constitutus, Bald. in l. fin.
n. 2. vers. Ego consului C. de dot. promis. Nam
6 stante † mora dos habetur pro data in præiudicium obligati, vt per Bald. vbi supra Castr.
in l. iubemus §. sanè n. 3. & 4. C. de Sacros. Ec
cles. & in l. fin. n. 2. vers. & hoc videtur verũ C.
ad leg. falcid. Alex. in l. si donaturus §. si quis
n. 7. vers. aut posterior fuit in mora dandi ff. de
condit. caus. dat. & ibi etiam Ias. qui alios alle
gat. nu. 14. Socin. cons. 32. num. 7. lib. 3. Rolan.
cons. 10. num. 6. lib. 1.

Statutum Vrbis disponens de cõtractibus mulierum certa solemnitate celebrãdis, an habeat locum in mulieribus fideiubentibus. Cap. XLIII.

SVMMARIVM.

1 Statutum Vrbis lib. 1. c. 151. disponens de contractibus mulierum certa solemnitate celebrandis habet locũ etiam in mulieribus fideiubentibus.

2 Licet in quatuor tãtũ casibus loquatur, procedit tamen etiã in alijs, in quibus viget eadẽ ratio.

3 Comprehendit etiam contractum cum matre, licet fideiubeat pro filijs, vel principaliter cõtrahat in fauorem alterius quamuis resultet commodum filiorum, & n. 4.

5 Item comprehendit etiam contractum iuratum.

6 Iuramentum nihil operatur, quando statutum detrahit fidem instrumento obligationis.

7 Statutum Vrbis de contractibus mulierum celebrandis cum certa solemnitate non habet locum in muliere se obligante ad fauorem piæ causæ.

8 Item nec procedit, quando mulier se obligat pro dote alterius mulieris, præsertim si promissio sit facta mulieri pauperi, quæ non possit cõgruè dotari de bonis proprijs & num. 10.

9 Statutum quantumuis generaliter loquens non comprehendit causam dotis, vbicumque dos specialiter priuilegiata reperitur.

11 Mulier potest se obligare pro dote alterius mulieris non obseruata forma statuti.

12 Item valet promissio mulieris ex causa dotis, nõ seruata forma statuti non solum si mulier teneatur dotare, sed etiam si non teneatur.

13 Non valet si fideiubeat pro marito etiam ex causa dotis.

14 Ampliatur, etiam quãdo maritus, & vxor simul se obligantes se constituũt principales debitores.

15 Item quamuis mulier principaliter se obligauerit, & maritus fideiusserit pro eo.

16 Item licet mulier se obliget cum socero, vel propinquo, aut fratri viri.

DISPVTATIO est in sacro Rotæ Auditorio frequens, & vtilis, An statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. disponens de cõtractibus mulierum certa solemnitate celebrandis locum habeat in mulieribus fi-
1 deiubentibus. Et locum habere † est resol-

 uendum

uendum; Nam licèt dictum Statutum in
quatuor tantum casibus loquatur tamen pro-
2 cedit etiam † in alijs in quibus viget eadem
ratio Put. decis. 7. 85. & 160. lib. 3. Cre-
scen.decis.3.de constit. Rota decis.529. par.1.
diuer. Ideo procedit etiam in fideiussionibus,
vt in terminis fuit decisum in vna Romana fi-
deiussionis,13.Maij 1596. coram Cardinale
Seraphino, & rursus in alia Romana Societa-
tis officij 4. Februarij 1602. coram Penia.

Extenditur primò conclusio hæc, vt proce-
3 dat,etiam si † mater fideiubeat pro filijs, quia
statutum comprehendit etiam contractum
cum matre,quando ex facie scripturæ apparet
damnum matris, vt fuit tentum coram Car-
dinale Mellino in causa Sancti Seuerini bono-
rum 8. Februarij 1602. Et idem est si mater
4 † principaliter contrahat in fauorem alterius,
licèt resultet commodum filiorum, Eugen.
cons.88.num.52.

5 Secundò extenditur, vt procedat † etiam in
contractu iurato, nam licèt fideiussio facta à
muliere cum iuramento, non seruatis solem-
nitatibus,valeat de iure communi,Bart. in l.si
quis pro eo num.11. vers.& ideo dico,ff.de fi-
deiussor, & fuit firmatum in causa Interam-
nen. mercium 4.Iunij 1597. coram Penia non
tamen valet attenta dispositione dicti statuti,
cum statutum non acquiescat cautelis à iure
communi inuentis, sed alterius non seruatis
solemnitatibus detrahat fidem instrumento
6 obligationis, qua † sublata iuramentum nihil
operatur,l.non dubium, C. de legib. Modern.
de priuil.iuram. priuil. 61.nu.11. & 18. & ita
tentum in allegata Romana fideiussionis co-
ram Cardinale Seraphino,vbi contractus mu-
lieris fideiubentis sine solemnitatibus statuti
fuit iudicatus inualidus, non obstante iura-
mento.

Sed quamuis dictum statutum etiam in cō-
tractu fideiussionis locum habeat, vt dictum
est, nihilominus hoc limitatur, vt non proce-
7 dat, quandò † mulier se obligat ad fauorem
piæ causæ, quia tunc non requiruntur solem-
nitates statutariæ, vt fuit dictum in vna To-
lentina pecuniaria 26.Ianuarij 1590. coram
Comitulo.

8 Rursus, limitatur, vt non procedat † quo-
tiescunq; mulier se obligat pro dote alterius
mulieris; Nam licèt valde controuersum sit,
An statutum generaliter loquens indistinctè
comprehendat causam dotis, vt est videre
apud Hieronym. Gabr. cons. 20. nu.4. lib.2.
& apud Menoch. cons.142. n.6.lib.3. qui plu-
res pro se cumulat, tamen Doctores * magis
communiter in eo conueniunt huiusmodi cau-
sam non comprehendi sub statuto quantum-
9 uis generaliter loquente, vbicumque † dos
specialiter priuilegiata reperitur, vt in pro-
posito casu, in quo dos habet hoc priuilegium
particulare, quòd mulier se possit pro dote
obligare,l.si dotare, & l.final. C.ad Velleian.
l.promittendo, ff.de iur.dot.Bald. Nouel. in
tract.de dot.par.6. priuil.12. nu.1.& 2. Cefal.
cons.408.num.9.lib.3.Natta cons.52.num.15.
lib. 1. Quam opinionem Rota semper ample-
xa est in terminis dicti statuti Vrbis, Put.de-
cis.160.lib.3.Caputaquen.decis.3. & 199.n.3.
par. 3. & fuit resolutum coram Cardinale
Blanchetto in vna Romana euictionis 27.
Martij 1588.vbi fuit allegatus, Salic. in l. fin.
n.3.in 4.notab.C. de iure dot. Quod maximè
10 verum est in promissione dotis facta † mulieri
pauperi, quæ non possit congruè dotari de
bonis proprijs, Alex.in l.si constante, nu.18.
ff. solut. matrim. Bald. Nouel. in d. tract. de
dote par. 5.num.4. Natta cons. 410. num.13.
lib. 2.

Et quòd non inualidetur promissio mulie-
11 ris facta ex causa dotis etiam † non seruata
forma statuti tradit Socin. cons.80.num.23. &
seq.lib.4. Ias.cons.157. in secundo dubio vers.
sed præmissis lib.2. Paris.cons.81.num.8.lib.3.
& ita in terminis statuti Vrbis tradit Capu-
taquen.d.decis.199.par.3.Et in terminis obli-
gationis factæ per mulierem ex causa dotis
non obseruata forma constitutionis Marchiæ
requirentis certas solemnitates pro validita-
te obligationum, & contractuum mulierum
tenuit Rota in vna Senogalien. dotis 15. Iu-
nij 1598.& 10.Martij 1599.corā Lancellotto.

Amplia limitationem istam, vt locum ha-
beat non solum in muliere, quæ tenetur dota-
12 re,sed etiam in ea, quæ † non tenetur, & cu-
ius necessaria non reputatur obligatio, vt fuit
resolutū in vna Romana dotis, 29.Maij 1602.
coram Ortembergo per tex. in d.l.final. C. ad
Velleian. in illis verbis pro qualibet muliere,
cum qua licitum est matrimonium contrahe-
re, quæ non sunt restricta ad eas, quæ neces-
sario dotantur, sed omnes generaliter com-
prehendunt.

13 Sublimita, vt non procedat, quando † mu-
lier fideiubet pro marito, quia pro eo non
potest intercedere, nec etiam ex causa dotis
vt probat tex.in auth.si qua mulier,C.ad Vel-
leian. inducendo prout facit Bero. qui latè
post Bart.istud comprobat cons.48. per totum
lib. 1. & eum refert, & sequitur Honded. in
cons.45.num.24.lib.1. Ratio est quia dos hoc
in casu non est specialiter priuilegiata, Vnde
statuti dispositio non cessat.

Amplia hanc sublimitationem, vt locum
14 sibi vendicet etiam † quando maritus,& vxor
simul se obligantes ambo se constituunt prin-
cipales debitores, ad tradita per Iacob. de
Beluis in d.Authen. si qua mulier,& ibi Bald.
num. 13. & Salic.n.8.C.ad Velleian. Aret. in
§.item si in iudicio, num.39. vers.quid si vir,
instit. de except.

15 Secundò amplia etiāsi † mulier principali-
ter se obligauerit, & maritus fideiusserit pro
ea quia adhuc præsumitur mulierē intercede-
re pro viro,& dicitur color quæsitus,vt inquit
Bald.in d.auth.si quam mulier,n.9.& Salicet.
etiā n.9.Aret.vbi supr.n.38.vers.quid è cōtra.

Tertiò

16 Tertiò etiam amplia,licèt † mulier ſe obliget cum ſocero,vel propinquo,aut fratre viri, quia adhuc viri contemplatione ſe obligaſſe præſumitur, & obligatio non tenet Nicol. de Mattarel. in d. Authen. ſi qua mulier, & ibi Bald. nu. 1. & Salic.num.4. Aret.in d.§. item ſi in iudicio,num.37.verſ.& aduertas Inſtit.de exception.

Conditio, ſi contraxerit matrimonium cum vna ex filiabus, N. iniuncta legatario, vt dicatur impleta, an ſufficiat vnam tantum fuiſſe requiſitam, quæ recuſauerit nubere, vel potius vtraque ſit requirenda. Cap. XLIV.

SVMMARIVM.

1 *Conditio alternatiua negatiua concepta vtriuſque concurſum requirit.*

2 *Conditionis alternatiuè ſenſus contrarius quid importet.*

3 *Caſus impotentia quoad purificationem conditionis includit caſum voluntatis in actibus neceſſarijs, non vbi electio eſt data legatario, & num. 10.*

4 *Conditio, ſi contraxerit matrimonium cum vna ex filijs N. iniuncta legatario dicitur impleta, ſi vna fuerit requiſita, qua recuſauerit nubere.*

5 *In conditionibus alternatiuis electio eſt legatarij,quando verba ſunt directa in eius perſonam, ſecus quando in perſonam hæredis diriguntur, quia tunc electio eſt ipſius hæredis, & num 6.*

7 *Conditio habetur pro impleta,quando deficit facto illius,in cuius perſona impleri debuit.*

8 *Legatum factum ſub conditione affirmatiua alternata quomodo ſub contraria conditione ademptum videatur, ex Socino declaratur.*

9 *Tex.in l.vter ex fratribus, de condit.inſtit. explicatur.*

TESTATOR legauit Franciſco eius ex fratre nepoti ſcuta mille in euentum, in quem ipſe Franciſcus matrimonium contraheret cum vna ex filiabus N. Vndè legatarius vnam ex dictis filiabus requiſiuit, quæ cum eo nubere recuſauit. Quæritur an teneatur alteram requirere ad effectum, vt dicatur ſatisfeciſſe voluntati Teſtatoris.

Pro parte affirmatiua adducitur, quia in hac conditione ſi nupſerit cùm vna ex dictis filiabus, non poteſt dici per legatarium ſtetiſſe,quominus conditioni pareret niſi conſtet ipſum cum nulla earum nubere potuiſſe, quia dicta conditio ad effectum, vt dicatur impleri non poſſe, videtur reſolui in alternatiuam negatiuè conceptam, videlicèt ſi cum neutra,vel ſi cum altera nubere non poterit, in qua al-
1 ternatiua requiritur † concurſus vtriuſque, nempe quòd nec cum vna,nec cum altera nubere poſſit,vt declarat Butr.in c. inter cætera, n.8.in fine,& ibi Abb. num.2.de reſcript. Iaſ. in l.cum quidam in fine de verb.obligat.& videtur tex.in l.ſi is,qui ducenta, §.vtrùm, ff.de reb. dub.

Et quandò etiam non eſſet conſtituenda differentia, an negatiuè, vel affirmatiuè concipiatur alternatiua, vt putat Dec.in d. c. inter cæteras, num.6.verſ.& concluſio, tamen cùm in hoc caſu affirmatiua hæc, ſi cum vna ex dictis filiabus matrimonium contraxerit, habeat, vt dixi implicitam contrariam negatiuam, ſi cum neutra contrahet, ad veritatem iſtius negatiuæ requiritur,quòd cum neutra contrahere poſſit,vt ſentit Din. in regul.in alternat.nu.6.de reg.iur. in 6.Dec. in loco proximè citato, vt declarat etiam Felin.ibidem, num.16. verſ.fallit quarto. Et extat bonum exemplum apud Socin. conſ. 52. maximè ſub num. 12. verſ. ad quartum lib. 1. vbi in ſimili
2 docet ſenſum † contrarium conditionis alternatiuæ importare, quòd vtraque pars deficiat, quia quemadmodũ in ſenſu affirmatiuo ſufficit alteram impleri, ita in ſenſu contrario requiritur,quòd vtrique ſatisfiat,vt verbi gratia,ſi dictum ſit, ſi Titius, aut Seius erit conſul dabit centum; ſufficit enim ad conſequendum centum alterum horum eſſe Conſulem; à contrario verò,vt ſtipulatio non committatur, neceſſe eſt neutrum ipſorum eſſe conſulem; Nam & in propoſito,quamuis pro conſequendo legato ſufficeret Franciſcum contraxiſſe matrimonium cum altera ex dictis filiabus, tamen à contrario,vt dicatur non potuiſſe contrahere,neceſſe eſt, quod cum neutra potuerit contrahere: Et ſic videtur, quod vtraque ſit requirenda; Nam licet vna tantum requiſita verum ſit dicere; alteram earum nolle nubere, tamen poteſt ſimul eſſe verum alteram velle, vt dicit tex. in d. l. ſi is, qui ducenta, §. vtrum; Et facit tex. in l. vter ex fratribus de condit.inſtit.vbi ad effectum conditionis adimplendæ ſufficit, quod alter ex fratribus ducat conſobrinam in vxorem, ſed ad effectum, vt non dicatur impleta requiritur,quòd neuter illam duxerit.Et ideò non videtur conditioni ſatisfactum, nec conſtare, quod ei ſatisfieri non poſsit, niſi vtraque ex dictis filiabus requiſita fuerit, & vtraque recuſauerit.

Nam ſicut ſi vna earum fuiſſet mortua, tenebatur legatarius requirere filiam ſuperſtitem, qui caſus eſt indubitabilis; ita quoque dicendum videtur, ſi altera earum
3 nollit nubere, quia caſus † impotentiæ includit caſum voluntatis quoad purificationẽ condi-

conditionis, vt est tex. in c. prudentiam §. adijcimus, & ibi Abb. de offic. delegat. Barbat. ibidem in princ. & de communi Dec. in c. scissitatus nu. 5. de rescriptis: Et hæc sunt, quæ pro parte affirmatiua in medium deducũtur.

Sed istis non obstantibus existimo contrarium esse verius, Quod imo † legatarius non
4 teneantur vtramque filiã requirere: Moueor, quia conditio hęc, si cum vna ex dictis filiabus nuptias contraxerit, resoluitur in alternatiuam, videlicet si cùm vna, vel cùm alia contraxerit, & ideò cùm versemur in condi-
5 tione alternatiuè concepta, est † in potestate legatarij quàm vult ex dictis filiabus in vxorem ducere l. plerumquè in fine de iur. dot. l. si is, qui ducenta §. vtrum de reb. dub. Corn. cons. 215. nu. 2. vers. licet in legatis lib. 4. Præsertim quando alternatiua est concepta verbis affirmatiuis, Ruin. cons. 167. n. 19. lib. 1. Et quando verba sunt directa in personam legatarij, vt in casu isto, Nam tunc
6 electio est ipsius legatarij, sicut etiam est † ipsius hæredis, quando ad eum verba diriguntur, vt per Glos. in l. Lucio ff. de leg. 2.

Vndè cùm legatarius habeat electionem nubendi vni ex dictis filiabus, cui vult, & ipse elegerit vnam, quæ nubere recusauit, non est dubium, quòd illa recusante habetur perindè, ac si nuptiæ fuissent celebratæ, ex quo conditio defecit ex facto eiusdem filiæ, in cuius persona conditio impleri debuit, per tex. in l. in testamento la 2. de condit. & demonstr. l. 1. C. de instit. & substit. l. 1. C. de his quæ sub modo d. l. vter ex fratribus, de condit. instit. & consequenter ex iuris inter-
7 pretatione cõditio dicitur † adimpleta, quod sufficit vt not. Ias. in l. huiusmodi §. legatum nu. 5. de leg. 1.

Nec dicatur stare per legatarium, ex quo recusante vna potest requirere alteram filiã, quo casu non censetur satisfecisse intentioni testatoris, quæ est, quod cum vna ex dictis filiabus contrahat matrimonium; Quia stante facultate legatarij eligendi quam ipse vellit, vt supra dictum est, recusante vna non tenetur aliam requirere aliàs alternatiua non esset posita ad sui commodum; & si legatarius esset obligatus aliam requirere auferretur ei electio data à testatore, quod nõ est dicendũ.

Non obstat quod hæc conditio affirmatiua resoluatur in alternatiuam negatiuè conceptam; quia dico, quod quamuis in hac materia Doctores controuertant, an sit constituenda differentia inter alternatiuam affirmatiuè, vel negatiuè conceptam, vt per Dec. in d. c. inter cæteras n. 6. Euerard. in loco à natura alternat. vers. 2. istud argumentum formatur, tamen quidquid sit non releuat, quòd hęc conditio affirmatiua resoluatur in cõtrariam dispositionem, quasi datum sub ista cõditione affirmatiua alternata sub cõtraria cõditione ademptũ videatur, quia, vt aduertit
8 † Socin. cons. 52. nu. 12. vers. ergò in casu nostro, lib. 1. si hoc attenderetur nunquàm verificaretur conditio alternatiua in altera parte: Sumendum est igitur argumentum in casu de quo agitur hoc modo; Si Franciscus cùm vna contraxerit matrimonium, vel per eum non steterit, quominus cùm vna contraheret, consequetur legatum, sub contraria verò conditione non consequetur legatum, si nec cùm vna, nec cùm alia nuptias cõtraxerit, ad cuius alternatiuæ negatiuæ exclusionẽ sufficit, quòd cum altera voluerit contrahere, & ipsa recusauerit, quia hoc casu non verificatur conditio negatiua in vtraque parte, prout necesse est illam verificari, ad hoc, vt legatum censeatur ademptum, vt benè declarat Socin. vbi suprà.

Nihil etiam facit tex. in d. l. vter ex fratri-
9 bus de condit. instit. quia vt declarat † ibi Paul. de Castro, si consobrina neutrum ex fratribus vult ducere, ambo fratres erunt hæredes pro æquali portione, ipsi enim non poterant eligere, sed erant eligendi à consobrina; sed in casu nostro in contrarium est ratio manifesta, quia legatarius habet electionem, & recusante electo, nõ tenetur amplius alium requirere.

Et sic tollitur etiam, quod dicitur casum impotentiæ includere casum non voluntatis,
10 quia id † procedit in actis necessarijs, non vbi electio est data legatario, vt hic, quia testator non restrinxit Franciscum, sed voluit illi faciliorem viam parare, vt posset eligere quam vellet.

Ex quibus concludo per Franciscum fuisse satisfactum voluntati testatoris requirendo vnam ex dictis filiabus, nec esse obligatum aliam requirere, vt cum illo vellit nuptias contrahere.

Conditionem fideicommissi extare ex proposita facti specie demonstratur. Cap. XLV.

SVMMARIVM.

1 *Filij filiorum institutorum ex legis dispositione secundum præsumptam voluntatem testatoris, censentur in conditione positi in reciproca substitutione eis vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum facta.*

2 *Cons. Oldr. 21. locum habet, quandò conditio, si sinè filijs, substitutioni apposita est momentanea, non autem, quandò est successiua.*

3 *Conditio successiua dicitur, quandò sit substitutio, si omnes filij instituti decedant quandocunque sinè liberis, & descendentibus.*

4 *Dictio (descendentibus) apposita in substitutione post verbum filijs operatur successiuitatem, & comprehendit omnes in infinitum & n. 6.*

5 *Substitutio facta hæredi, si decederet sine filijs, & liberis, intelligitur facta sub conditione suc-*

successiua, & duplici, sicut si esset facta hæredi instituto, si ipse decederet sinè filijs, & filij filiorum sinè descendentibus.

7 *Defectus liberorum, & descendentium requiritur tempore mortis grauati iux. cons. Oldr. 21.*

8 *Cons. Oldr. 21. procedit, quando substitutio fit sub conditione si decesserit sinè liberis, non autem si ad ampliationem addatur, & descendentibus.*

9 *Successiuitas conditionis ex quibus coniecturis probetur.*

10 *Cons. Oldr. 21. non procedit, quandò testator vltimo ex filijs decedenti sine liberis, & descendentibus masculis, substituit agnatos collaterales.*

11 *Item non procedit, quandò substitutio, & fideicommissum fuit factum causa agnationis conseruanda.*

12 *Voluntas disponentis ex ratione declaratur.*

13 *Dictio relatiua (ipsis) iuncta dictioni vniuersali in substitutione, quid operetur.*

14 *Dictio (omnibus) efficit, vt comprehendantur ea, quæ alias non comprehenderentur.*

15 *Interpretatio semper fieri debet, vt dispositio sit conformis mente testatoris.*

16 *Conditio subintellecta à l. cum Auus de condit. & dimonstr. habetur pro expressa, etiam si statutũ mandet verba testatorum ad litteram intelligi.*

17 *Ruin. cons. 181. n. 3. lib. 2. declaratur, & n. 18.*

CAMILLO filio Valerij Testatoris, & hæredi instituto pro dimidia, quia mortuus est sinè filijs, successit partim ab intestato, partim ex fideicommisso Ægidius alter filius, & hæres pro altera dimidia eiusdem Valerij Patris ex reciproca substitutione, quæ fuit in primo gradu inuicem facta dictis Ægidio, & Camillo, sub conditione, si sine liberis decederent, subintellectu à lege ex præsumpta mente testatoris l. cum Auus de condit. & demonstrat. vbi expressè dicitur, præsumi testatorem hoc dixisse, quamuis scriptum non fuerit.

Cum igitur Valerius in primo gradu substitutionum filios institutos tàm natos, quàm nascituros, quos pariter instituerat, inuicem substituisset, si sine liberis decederent, quæ conditio censetur expressa, vt probat d. l. cum Auus; fecit secundum gradum substitutionis in hæc verba.

Et ipsis omnibus decedentibus quandocũquè sinè liberis, & descendentibus masculis, vltimo ex eis sic decedenti substituit Iulium, & Alfonsum ipsius testatoris fratres in capita, & præmortuorum liberos, & descendentes in stirpes, declarans velle bona sua perpetuò stare, & conseruari in familia, & prohibens detractionem trebellianicæ.

Mortuus autem est post Camillum Ægidius cùm Hieronymo, & Frãcisco filijs, & deinceps mortuo Hieronymo sine filijs, obijt vltimo loco Franciscus sinè filijs legitimus, & naturalibus, relista Sulpitia filia illegitima, quæ dicitur legitima, & viuentibus ex Iulio, & Alfonso fratribus testatoris præmortuis Pompeo, & Hortensio eorum respectiuè filijs legitimis, & naturalibus.

Igitur dubitari contingit, An per mortem Francisci filij Ægidij, & nepotis testatoris, in quo desijt linea masculina descendentium testatoris, conditio fideicommissi extitisse dicatur? Et affirmatiuè resoluendum puto; Nàm illa substitutio in hæc verba concepta, & ipsis omnibus descendentibus quandocunq; sinè liberis, & descendentibus masculis, tunc vltimo ex eis sic decedenti substituit Iulium, & Alfonsum ipsius testatoris fratres in capita, & præmortuorum liberos, ac descendentes in stirpes, duplici modo interpretari potest. Primò, vt illa dictio (ipsis) referat solùm filios institutos, vt vltimo ex eisdem filijs decedenti sinè liberis, ac descendentibus succedant substituti; Altero autem modo, vt referat etiàm liberos filiorum institutorum, qui ex le-
1 gis † dispositione secundùm præsumptam testatoris voluntatem censentur in conditione positi in reciproca substitutione eis vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum inuicem facta, iux. l. cùm Auus, de condit. & demonstrat. secundùm quam interpretationem substitutio de fratribus testatoris, & eorum filijs facta vltimo sic decedenti, necessario intelligeretur facta Francisco, qui vltimus omnium decessit.

Ego autem arbitror quocunquè modo hæc substitutio intelligatur, admittẽdos esse Pompeum, & Hortensium filios fratrum testatoris præmortuorum: Siquidem etiàm secundùm primam interpretationem, quamuis Ægidius vltimus ex filijs institutis mortuus sit cum Francisco filio masculo, tamen satis est Franciscum posteà decessisse sine filijs masculis, quoniam cons. Oldr. 21. cum congestis per Ant. Gabr. de fideicom. conclus. 7. locum
2 † habet, quandò conditio, si sine filijs, substitutioni apposita est momentanea, non autem quando ex mente testatoris collecta ex verbis vel dispositione testamenti, apparet illam esse successiuam, itant sufficiat filios, qui tempore mortis grauati superstites fuerunt, decedere postea sinè filijs, Aym. cons. 98. num. 1. & 14. Socin. cons. 250. col. 7. vers. infertur, & secundò lib. 2. Cesal. inter cons. Port. 46. num. 21. Gabr. d. conclus. 7. n. 4. latissimè Paul. Leon. cons. 27. lib. 2. inter cons. vltim. volunt. n. 84. vsquè ad n. 91. Rimin. Iun. cons. 21. num. 53. lib. 1.

Prima autem coniectura, quæ hoc in casu suadet testatorem voluisse conditionem esse successiuam, non autem momentaneam, col-

ligitur

ligitur ex verbis substitutionis, quia non est facta simpliciter sub conditione si filij instituti decederent sinè filijs, veluti in l. pater Seuerinam, §. 1. de condit. & demonstr. l. cum vxori, C. quando dies leg. ced. l. ex facto §. pen. ad trebell. & ponit quæstionem Paul. cons. 97. num. 3. lib. 2. & alij plurimi: vel sub conditione, si sine hæredibus de suo corpore natis, vt ponit Cyn. in authen. sed & si quis, in fin.
3 C. de secund. nupt. Sed sub conditione, † si omnes filij instituti decederent quandocunque sinè liberis, & descendentibus, quo casu illa dictio (descendentibus) esset superflua, nisi operaretur successiuitatem, vt sufficeret filios filiorum, qui soli hoc casu continentur sub nomine liberorum propter dictionem subsequentem magis generalem (descendentes) decedere sine descendentibus, vt in terminis scribit Paris. cons. 57. lib. 2. qui vt ex principio consilij apparet loquitur de substitutione facta, vt si Zambonus hæres institutus decederet sine filijs, ac descendẽtibus masculis, succederet Comes Calza, & quamuis Zambonus decessisset cum Gaspare filio, tamen respondit extitisse conditionem fideicommissi, quoniam Gaspar decessit sine filijs, quia conditio propter di-
4 ctionem † descendentibus oppositam post dictionem filijs, erat successiua, vt concludit, col. fin. & idem decidit idem Paris. cons. 75.
5 n. 60. eod. lib. 2. Vbi tradit substitutionem † factam hæredi, si decederet sine filijs, & liberis, intelligi factam sub conditione successiua, & duplici, sicut si esset substitutio facta hæredi instituto si ipse decederet sine filijs, & filij filiorum sine descendentibus, iuxta doctr. Bart. in l. & si sic, §. 1. ff. de leg. 3. & in l. centurio, nu. 37. & magis ad propositum, Bald. in l. præcibus col. fin. n. 49. C. de impuber. & ibi Salic. n. 26. q. 6. Et hanc opinionem sequitur etiam Simon de Præt. de interpr. vlt. vol. lib. 3. num. 20. fol. 317. & Decian. cons. 46. col. pen. inter cons. Port. Imol. & ita circumscriptis etiam coniecturis decidit Rota ponderata adiectione
6 verbi, † descendentibus, quod omnes in infinitum continet ex not. in l. Gallus, §. quidam rectè de lib. & posthum. coram Viceecomite in causa Bononien. de Elefantucijs die 14. Nouembris 1584.

Et quamuis huic opinioni obstet illa ratio,
7 quod defectus † liberorum, & descendentium videtur requisitus tempore mortis grauati, itaut si quis existat ex descendentibus, deficiat substitutio, vt Old. ait d. cons. 21. & percipitur ex notat à Socin. in l. solemus, in fine, de condit. & demonstr. Tamen dico non oportere in hoc casu qualitatem adesse tempore verbi, idest tempore mortis, sed sufficere, vt postea verificata fuerit, iuxta not. per Card. in c. perpendimus de sent. excom. numer. 7. Sarnen. in regul. de annal. par. 5. quæst. 50. in fine, & dixit Rota in eadem Bononien. de Elefantucijs. Et sic licet Oldr. in d. cons. 21. loquatur quandò scilicet in conditione positi sunt alternatiuè filijs, vel nepotes, vel descendentes, tamen dici potest aliud esse cum testator copulatiua vtitur, vnde perspicua est voluntas ampliandi, vt Paris ait, vbi supra.
8 Vel dici potest † Oldr. decisionem esse approbatam non in casu nostro, sed secundum terminos, l. ex facto, §. pen. ad trebel. l. cum vxori, C. quando dies leg. ced. l. pater Seuerinam, §. 1. de condit. & demonstrat. cum simil. quando scilicet substitutio fit sub conditione, si decesserit sine liberis, non autem si ad ampliationem addatur dictio, & descendentibus: Et quidem negari nequit, quin adiectio huius dictionis magnam coniecturam faciat pro successiuitate conditionis, maximè in casu nostro, in quo adsunt aliæ coniecturæ efficaces, & concludentes.

9 Prima est quod testator † exclusit filias proprias, imò etiam neptes filias filiorum hæredum institutorum, eisque prætulit agnatos collaterales, & consequenter verosimilius est voluisse illos præferre pronepotibus, l. si viua, C. de bon. mat. Soc. d. cõs. 250. col. 4. in fi. lib. 2.

Secunda coniectura est, quia testator vltimo ex filijs decedenti sine liberis, & descendentibus masculis substituit agnatos colla-
10 terales, quo casu † non procedit d. cons. Oldr. 21. vt notat. Curt. Iun. in cons. 121. n. 15. Aym. cons. 98. nu. 1. Gabr. d. conclus. 7. num. 7.

Tertia est coniectura, quia substitutiones, & fideicommissa facta sunt à testatore causa agnationis conseruandæ, nam voluit bona perpetuò stare, & conseruari in familia, & prohibuit detractionem trebellianicæ, quæ ra-
11 tio facit † ne sit locus cons. Oldr. sed substitutio facta censeatur etiam si filij filiorum, qui extiterint tempore mortis grauati postea decedant sine descendentibus, quia non censetur considerata conditio ipsa, sed eius effectus, vt tradit Socin. d. consil. 250. libro 2. column. 1. versic. secundò, quia testator, Anchar. cons. 27. colum. penult. versic. Non obstat si dicatur Marian. Iun. cons. 160. num. 73. Gabr. d. concl. 7. in fine. Ratio enim conseruandi bona perpetuò in agnatione suadet, vt etiam in hunc casum videantur agnati vltimò ex filijs institutis substituti, quia ex
12 † ratione declaratur mens disponentis, l. cum pater, §. dulcissimus de leg. 2. Bart. in l. pater fundum, §. filiam de leg. 3. & ibidem Alciat. Roman. cons. 457. num. 2. Alex. cons. 59. nu. 3. lib. 3. Cum igitur ratione conseruandæ agnationis testator prohibuerit alienationem & detractionem trebellianicæ, & excluserit filias, & neptes fœminas eisque prætulerit agnatos, quos exclusis fœminis vocauit post mortem omnium filiorum institutorum sine descendentibus masculis consequutus est ipsũ sensisse de conditione successiua itaut substitutio non expiraret mortuo aliquo ex filijs cum filio, quoniam hoc repugnat rationi quæ patefecit testatorem in intellexisse de conditione successiua per quam admittantur

tur agnati etiam si filij hæredum institutorum decederent sine filijs masculis exclusa filia Francisci legitimata Socin. d. cons. 250. col. 4. in fine, & col. 7. Grat. cons. 5. col pen. lib. 2. Crot. cōs. 58. n. 11. 12. & 19. Decian cōs. 46. n. 21. & 22. inter cons. Port. Marzan cōs. 4. nu. 11. & 12. Simon. de Præt. de interpret. vlt. volunt. lib. 3. nu. 10. fol. 316. Paris. d. cons. 57. per tot. lib. 2. Et certè si testator de hoc fuisset interrogatus, an voluisset filiam legitimatam Frācisci præferri agnatis respondisset quòd non stantibus coniecturis de quibus supra vnde istud debet haberi pro expresso, glos. in l. tale pactum §. fin. de pact. & not. in l. Titius §. Lucius vbi Bart. & alij de liber. & posthum.

Ex his concludo etiam secundum primam interpretationem, vt dictio illa (ipsis) referat solum filios institutos, Ægidium qui vltimus ex eis decessit, quoniam Camillus decessit sine filijs, & alij nati non sunt censeri grauatū restituere Pompeo, & Hortensio hæreditatem in casum qui euenit mortis Francisci sine filijs, quia intelligitur grauatus sub duplici cōditione si ipse decederet sine filijs, vel ipso decedente cum filijs filij sine liberis decederent.

Alio modo interpretari possunt eadem verba, vt sub illis verbis, & dictione relatina (ipsis, iuncta dictione vniuersali, omnibus contineantur non solum filij institutis, sed etiam eorum liberi, qui sub conditione si sine liberis subintellecta à lege censentur anteà expressi d. l. cum Auus, Nam cum illa verba, & ipsis omnibus referant substantiuum incertum, & sint vniuersalia comprehendunt non solum filios in dispositione positos sed etiam descēdentes filiorum, quos testator præsumitur ex dispositione legis in conditione posuisse: Si quidem quod huiusmodi † dictio relatiua
13 (ipsis) iuncta dictione vniuersali referat etia positos in conditione not. Socin. d. cons. 250. n. 4. in fine ante num. 5. Cuman. cons. 13. Nā cum æquè principaliter sint in conditione subintellecta expressi descendentes filiorum sicuti filij instituti in substitutione debet relatio fieri ad omnes Bart. in l. fin. §. Titia. de lib. leg. maximè propter vim dictionis † vniuer-
14 salis (omnibus,) quæ efficit, vt comprehendantur etiam illa, quæ alia non comprehenderentur l. Iulianus de leg. 3. Socin. d. cons. 250. nu. 5. Et quidem hoc casu esset hæc dictio prorsus superflua, nisi hoc operaretur; satis enim fuisset dicere, & ipsis filijs decedentibus: Præsertim cum ex coniecturis, & ratione fideicommissi expressa perspicuum sit voluisse testatorem prouidere conseruationi agnationis, qui effectus sequi nequit si velimus esse locū etiam hoc casu d. cons. Oldr. 21.
15 Et facienda † est semper interpretatio, vt dispositio sit conformis menti testatoris Arect. cons. 88. nu. 3. Socin. Iun. cons. 139. nu. 9. lib. 1. Cum igitur eadem ratio vigeat, vt referantur positi in conditione, & testator relationem simpliciter fecerit nec alijs nec descendentibus nominatis dubitari nequit quià etiam descendentes filiorum sint relati, & sic substitutio facta sit tàm filijs, quam eorum descendētibus, decedentibus sine filijs masculis, & vltimo ex eis, sic decedenti; Ergo secundum hanc interpretationem substitutio est Francisco expressè facta casu quo decederet sine filijs masculis, quia ipse decessit vltimus ex descendentibus filiorum institutorum.

Et quamuis illa conditio in substitutione reciproca non legatur in testamento tamen satis est, quod ex verbis testamenti inferatur Bald. in l. 1. C. de his qui ant. ap. tab. col. fin. not. in l. de his ff. de transact. Socin. in d. l. cū Auus nu. 88. Vbi quod expressio facta probatur præsumptione legis. Testator enim non se restrinxit ad eos, qui legerentur in suo testamento, sed ad eos, qui continebantur in parte præcedenti, & qui ex dispositione legis censentur à testatore ipso expressi, vt percipitur ex notat. post Bart. à Socin. in d. l. cum Auus nu. 62. 71. & 88. & Corn. in l. generaliter §. cum autem col. 3. in princ. C. de instit. & substit. & Card. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 10. tit. 8. nu. 12. qui concludit post
16 Socin. d. n. 88. conditionem † censeri expressam, & subintelligi etiam si statutum mandet verba testatorum ad literam intelligi. Ergo illa verba, Et ipsis omnibus decedentibus quandocunque sine liberis, & descendentibus masculis tunc vltimò ex eis sic decedenti, &c. hunc sensum habent, & decedentibus omnibus filijs institutis, vel filiorum institutorum descendentibus masculis tunc vltimo ex eis sic decedenti succedant fratres, vel eorum filij; Ergo Francisco, qui vltimus ex descendentibus filiorum sic decessit fuerunt expressè substituti dicti Pompeus, & Hortensius filij fratrum testatoris.

Hæc dici potest secundum hanc interpretationem fideicommissum esse inutile, quasi Franciscus non reperiatur honoratus à testatore, sed solum in conditione positus l. ab eo C. de fideicommis. Nam hoc casu censetur honoratus propter coniecturas vrgentes, quæ concurrunt, quæ simul iunctæ sine dubio sufficiunt ad limitationem glos. in l. Lucius la 2. ff. de hæred. instit. Etenim Franciscus est descendens ex filio, & est expressè grauatus, vt ostensum fuit, & descendentes filiorum sunt in conditione positi cum qualitate masculinitatis sæpius repetita, & plures facti sunt substitutionum gradus, & omnes gradus facti sunt ratione agnationis conseruandæ, Ideo dubitari nequit quia omnes descendentes in conditione positi sint vocati, Nam quamuis aliæ multæ coniecturæ præmissæ per se non sufficerēt quæ singulæ probabiles sunt, vt percipitur ex not. à Card. Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 3 nu. 1. 2. 3. & 13. tamen ratio agnationis conseruandæ, quæ per se est potentissima, & concludens sine dubio cum illis sufficit,

c it, vt not. Cagnol. in l. 1. C. de pact. nu. 51. qui alios citat Gabr. de fideicomm. conclus. 4. nu. 28. & in terminis nostris Card. Mant. d. tit. 3. nu. 15.

Nec præmissis obstat, quod relatio fieri debeat ad filios in dispositione positos non autem ad illos, qui sunt positi in conditione, vt
17 per Ruin. cons. 181. n. 3. lib. 2. Quia hoc † posset procedere in casu in quo non possent omnes sub dispositione comprehendi; tunc enim potius esset facienda relatio ad nominatos in dispositione sed cum in casu nostro tàm filij, quàm filiorum filij sint principaliter nominati vtiquè secundum doctr. Bart. in d. l. fin. §. Titia de lib. leg. debent omnes contineri; Bart. enim nullam differentiam facit quomodo nominati sint, dummodò sint principaliter, non autem solum ad demonstrationem nominati Socin. d. cons. 250. col. pen. in fine,
18 & col. fin. in princ. & in hac re ni fallor † Ruinus decipitur quatenus differentiam facit eo casu quo omnes comprehendi possunt inter nominatos in dispositione, vel in conditione; Quatenus autem in casu suo vult in substitutione aliorum superstitum non contineri positos in conditione, benè loquitur, quia ille dictiones, alius, & superstites referunt nominatos per nomina propria; Hoc igitur casu in quo nulla dictio est adiecta per quā dici possit ab hac parte esse exclusos positos in conditione, illa interpretatio capienda est, vt etiā ipsi contineantur sub illis verbis, & ipsis omnibus.

Nec facit, quod dictio, ipsis, sit personalissima, quia non agimus, hic, vt aliæ personæ comprehendantur quàm expresse, sed dicimus referri per eam dictionem æque filios institutos, sicut filios in conditione positos & sic personalitatem retinere. Idcircò Socin. d. cons. 250. num. 5. & col. pen. in fine lib. 2. per dictionem, ipsis, vult referri omnes descendentes tam nomine proprio, quàm sub collectiua illa dictione contentos: Et cum in casu nostro eadem ratio agnationis conseruandæ militet nulla est ratio, cur vellmus filios in conditione positos non contineri, cum hoc modo intentioni testatoris melius, & plenius satisfiat.

Concludo igitur admittendos esse Pompeū & Hortensiū filios fratrum testatoris præmortuorum exclusa Sulpitia filia Francisci tanquā substitutos expresse ipsi Francisco si ea verba, & ipsis omnibus, &c. comprehendant etiam descendentes filiorum; Et si non comprehendant, sed referant solos filios institutos, nihilominus admittendos esse ad fideicommissum, vbi substitutos Ægidio, qui vltimus decessit ex filijs sub duplici conditione veluti in prima parte declaratum fuit, &c.

Quandò duo notarij simpliciter sunt rogati, An censeantur rogati insolidùm, itàut instrumentum publicatūm ab vno tantùm probet, eleganter explanatum. Cap. XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Notarij duo si sint rogati simpliciter, præsumuntur rogati in solidum, & instrumentum publicatum per vnum tantum probat.*
2 *Notariatus officium est publicum auctoritate & vtilitate, vel saltem publicum auctoritate.*
3 *Quando duo adhibentur simpliciter qui habent officium publicum saltem auctoritate semper eis censetur concessa auctoritas insolidum.*
4 *Procuratores vel de legati si plures adhibeantur simpliciter non censentur dati insolidum sed coniunctim.*
5 *Notarij Iudicibus ordinarijs æquiparantur.*
6 *Notarius assumptus, vt roget se cum alio intelligitur simul, & non insolidum.*
7 *Subscriptio vnius notarij sufficit, quando instrumentum datur in publicam formam. licet sit necessarium, quod duo interueniant in receptione instrumenti si partes ità conuenerunt, & num. 8.*
9 *Instrumentum publicatum ab vno notario tantum, ex duobus simpliciter rogatis probat quando alter est mortuus, vel se subscribere non potest.*
10 *Non probat quando statutum ad tollendam falsitatem, & erroris materiam disponit, quod ambo notarij etiam simpliciter rogati in Instrumentorum publicatione se debeant subscribere nisi adminicula concurrant, & num. 11.*
11 *Instrumenti fides potest ex adminiculis suppleri licet deficiat solemnitas statutaria, & n. 13.*
12 *Declara quando statutum tollit tantum fidem scripturæ, & annullat, secus si à statuto requiratur certa forma probationis, quia tunc si non sit seruata dicta forma actus ille non potest aliunde probari.*
14 *Instrumento annullato non intelligitur annullatus contractus in eo contentus si aliunde constet de illius veritate.*
15 *Bulla Archiuij annullans instrumenta rogata per notarium non matriculatum non habet locum vbi apparet vere actum fuisse factam licet tenor per testes non probetur.*
16 *Statutum annullans instrumenta sine certa forma probationis confecta non habet locum vbi adest mixta probatio, sed quando producitur solum instrumentum sine aliqua probatione.*
17 *Copia probat si sit adminiculata taliter quod inducat animum Iudicis ad credendum.*

ILLVD quoque explicandum est, quod sæpenumero in controuersiam venit; Nunquid quandò sint rogati duo notarij simpliciter nec fuit dictum insimul præsu-

præsumantur rogati insolidum itaut instrumẽtum publicatum per vnum tantum probet? In
1 qua quæstione † affirmatiue est resoluendum, vt in specie tradit Dec. cons. 36. sub n. 4. uers. præterea dato Guliel. de Benedict. qui articulum hunc late disputat in c. Raynutius de testam. in uerbo mortuo, itaquè testatore il 1. circa finem uers. in contrarium allegabam Rimin. Sen. in cons. 472. n. 28. libi 3. Purpurat. cons. 402. n. 77. lib. 2. Menoch. cons. 1. n. 201. cum seq. lib. 1. & de arbitr. iudic. casu 187. n. 8. & hanc opinionem tamquam neriorẽ Rota fuit amplexa in vna Vrbeuetana Grani 16. maij 1578. coram Bubalo, & apud Pur. decis. 6. lib. 1. Chissan. decis. 104. Pro qua aducuntur duæ rationes, & primam assignant Dec. & alij Doct. supra allegati, quia pro ualiditate actus præsumi debet, quod insolidum fuerint rogati: Non est enim uerisimile quod si non fuissent insolidum rogati vnus notarius tantũ subscripsisset. Altera ratio est, quã
2 assignant Domini de Rota, quia † notariatus officium est publicũ auctoritate, & vtilitate, vel saltem publicũ auctoritate, vt habetur in c. cum P. Tabellio. vbi Innocen., & alij de fide instrum. & est glos. in §. si uero absit in uer. tabellarijs de hered. & falcid. & probat tex. in §. Orphanotrophos ibi, præsentibus personis publicis, idest, tabellarijs C. de Episc. & cle-
* ric. Et ita tenent * omnes, ut per Tiraquel. de
3 constit. par. 3. limit. 3. n. 27. Vbicunque † autem duo adhibeatur simpliciter, qui habent officium publicum saltem auctoritate, semper eis censetur cõcessa auctoritas in insolidum, vt notanter declarat Bart. in l. 1. §. si plures sub n. 5. col. 2. vers. vt igitur, liqueat de exercit. act. & ibi Paul. de Castr. n. 4. & Angel. in princ. Prob. in addit. ad Monachum in c. si duo sub n. 15. de procurat. in 6.

Hinc patet non bene loquutum fuisse Alberic. in l. 1. nu. 11. ff. de offic. proconsul., & eius sequaces, quia fundantur exemplo procuratorum, vel delegatorum in quibus bene
4 procedit regula, quod † non censẽtur rogati in solidum, sed nos sumus in officialibus habẽtibus officium auctoritate publicum, qui iudi-
5 cibus ordinarijs † æquiparantur glos. in l. 1. ff. de iudic. & bene considerauit Rota in dictis decisionibus.

Non obstat Bald. in l. ius iurandi n. 8. C. de testibus, & ibi Salicet. quia loquitur quan-
6 do notarius † est assumptus, vt se roget cum alio, quæ dictio (cũ) exponitur pro simul, Paris. cons. 111. n. 17. lib. 1. Præterea possunt concordari opiniones Doctorum ex doct. Menoch. in d. casu 187. sub n. 10. & in d. cons. 1. sub n. 207. per totum, quod quando est consensum, quod duo notarij interueniant si vnus tantum recipit instrumentum, tunc non est satisfactum partibus, quia voluerunt adhibere maiorem solemnitatem quàm
7 vnius notarij & ideo † in receptione duo notarij esse debẽt, & ita procedit doctrina Alberic. & Bald. ac aliorum, & hæc videtur ratio assignata in decis. Guid. Pap. 122. Vbicunque autem duo notarij interuenerunt in receptione, & sic solemnitas requisita à partibus iam habuit suam perfectionem, tunc postea quando instrumentum datur in publicam formam,
8 vt probet sufficit subscriptio † vnius notarij; Sicut etiam videmus, quod in receptione, debent adesse testes, & tamen instrumento postea eleuato ab instrumento, in quo hadibiti fuerunt testes, non requiritur, quod illi testes aliquid faciant, vt ibidem per Menoch. sub n. 10. & sequen. Quod sine scrupulo dubitationis procedit in instrumento antiquo, cum propter antiquitatem temporis multo magis locum habeat supradicta conclusio, vt per Dec. d. cons. 36. sub n. 4. Purpurat. d. cons. 402. sub n. 77. Menoch. d. cons. p. sub n. 203. & sequen.

9 Idẽ est, vbi † vnus ex præfatis notarijs mortuus sit, vel se subscribere nõ possit, quia tunc multo magis alterius subscriptio pro fide instrumẽti sufficit, vt tenet Guliel. de Benedict. in d. c. Raynutius, in verbo, mortuo itaque testatore il 2. col. fin. vers. or sumus nos, cum alijs per Boer. decis. 21. n. 4.

Limitatur tamen supradicta conclusio, vt
10 non procedat, quando † ad tollendam falsitatem, & erroris materiam statutum disponit, quod ambo notarij etiã simpliciter rogati in instrumentorum publicatione se debeant subscribere, quia tunc instrumentum publicatum non seruata dicta forma non probat, vt in terminis statuti Vrbis, alias fuit resolutum per Rotã. Quod tamen intelligi debet, nisi admi-
11 nicula † concurrant, nam in hoc casu fides instrumenti poterit ex adminiculis suppleri, vt per Bald. cons. 400. u. 5. vers. præterea lib. 4. per l. instrumenta C. de probat. Et quamuis idem Bald. in c. 1. §. item si Vassallus n. 9. de controu. inuest. dicat quod, quando à statuto requiritur certa forma, puta certus numerus testium pro forma contractus, tunc si non sit seruata dicta forma actus ille non possit aliunde probari, tamen eius dictum pro-
12 cedit, vbi statutũ † dat certam formã contractui, & inducit formã probationis, puta quod fideicomissum non possit probari, nisi per scripturam cõfectam manu duorum notariorum, secus si statutum tollat tãtum fidem scripturæ & annullet; hoc enim casu scriptura illa poterit aliũde adminiculari; Nam aliud est, quod statutum annullet cõtractum non seruata certa forma, vt in casu Baldi, vel inducat certam speciem probationis, vt per Caccialup. in l. admonendi n. 220. & ibi Curt. Iun. n. 188. de iure iuran. & per Brun. in tract. de forma, & solemnit. col. 10. circa fin. vers. pro præfata conclusione; Aliud est, quod annullet instrumentum ipsum, quia hoc casu fides instrumenti poterit suppleri ex adminiculis, vt supra ex eodem Bald. probatum est,

Et in specie, quod quando instrumentum

 non

13 non tenet, quia deficit † aliqua solemnitas
statutaria, possit adminiculari per testes,
tenet Salicet. in l. hac consultissima num. 8.
C. qui testam. facere pos Ruin. cons. 1. num. 22.
lib. 3. vbi bene distinguit: Et ratio est in prom-
14 ptu, quia annullato † instrumento, non intel-
ligitur annullatus contractus in eo conten-
tus, si aliundè constet de illius veritate, vt
per Doct. in l. seruum filij. §. eum qui Chi-
rographum vbi Alex. & Ias. de leg. 1. Alexand.
cons. 170. num. 3. lib. 7. Tiraq. de retract. lign.
§. 2. glos. 1. n. 2. Decian. cons. 29. n. 8. lib. 2. Et
ità tenuit Rota in illa Domorũ in Burgo co-
ràm Robusterio, & rursus in vna Romana
Fideicommissi de Vrsinis, 22. Iunij 1587. co-
ràm Orano, in qua fuit resolutum, quòd in-
strumentum publicatum per vnum notarium
tantum, quod propterea erat nullum ex for-
ma statuti Vrbis, poterat coadiuuari ex àd-
miniculis, & alijs probationibus: Et in ter-
15 minis Bullæ † Archiuij annullantis instrumẽ-
ta rogata per notarium non matriculatum,
quòd non habeat locum, vbi probatur verè
actum fuisse factum, licèt tenor per testes nõ
probetur, tenuit Rota apud Put. decis. 300.
incip. die 24. Aprilis lib. 1. & cõfirmauit dein-
dè coram eodem Robusterio in causa Anco-
nitana de Tomatijs.
16 Et ratio est, quia † statutum non habet lo-
cum, quandò adest mixta probatio, sed quan-
dò producitur solùm instrumentum sinè alia
probatione, vt latè per Ias. in l. certi condi-
ctio. §. 1. num. 9. ff. si cert. pet per Ripa in l. 1.
n. 42. de verb. oblig. Et hinc est, quòd licèt co-
17 pia non probet, tamẽ bene † probabit, si fuerit
adminiculata taliter, quòd inducat animũ Iu-
dicis ad credendũ, quia probationes sunt arbi-
trariæ, Caputaq. decis. 234. par. 1. in impressis.

Omissio iuramenti calumniæ, quando reddat iudicium nullum. Cap. XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumnia expressè petitum debet præstari alias processus non valet.*
2 *Si non fuit petitum, eius omissio non vitiat.*
3 *Debet præstari in omni instantia imo in executione si petatur.*
4 *Præstari debet in iudicio etiam summario.*
5 *Vitiat processum etiamsi Iudex ad vlteriora procedat.*
6 *Est inductum ob publicam vtilitatem ne veritas oprimatur nec Iudex etiam expresse potest illud remittere.*
7 *Reddit processum nullum quamuis vigeat consuetudo, vt si iuramentum hoc fuerit petitum remitti possit.*
8 *Potest præstari per procuratorem etiam habentem generale mandatum ad lites.*
9 *Præstitum in obstructione terminorum ad sententiam amplius præstari non debet.*
10 *Non vitiat processum quando ex actis apparet de bono iure illius, pro quo fuit lata sententia.*
11 *Item non vitiat si eodem die, quo sententia fuit lata fuerit petitum, quamuis non præstitum, nisi fuerit petitum in protestatione facta in termino citationis ad sententiam, & numero 12.*
13 *Protestatio secundum propriam naturam sententiam præcedit.*
14 *Ordo scripturæ sequendus est.*

NON semel in dubium
reuocatur, An ex omis-
sione iuramẽti calum-
niæ processus vitietur?
In qua quæstione di-
1 cendum est † proces-
sum vitiari si iuramen-
tum exprese fuerit
petitum iuxtà deci-
sionem Put. 398. lib. 2. secundùm quam Ro-
ta pluries iudicauit, & præsertim in vna
Policastren. pensionis 24. Octobris 1575.
coram Cardinale Seraphino, & de commu-
ni attestatur, Corn. cons. 316. nu. 10. lib. 3. &
Socin. Iun. indecisiuo cons. 59. n. 1. lib. 2. se-
cus si iuramentum non fuerit petitum, quia
2 tunc † censetur tacite remissum, & proces-
sus valet Hostien. in summa tit de lit. contest.
sub nu. 3. Mathesil. singul. 64. vbi Appostilla
num. 2. allegat decis. Rotæ 663. in antiquis
Marant. in praxi par. 6. in primo actu 2. par.
iudicij num. 2. & fuit tentum in vna Burgen.
residentiæ 30. Maij 1586. coram Cardinale
Plato.
Extende, nam, vt processus valeat debet
3 hoc † iuramentum præstari in omni instantia,
imò etiam in executione si petatur c. 2. in
princ. de iuram. calum. in 6. Curt. Iun. in l.
1. §. cum, & Iudices n. 4. C. eod. tit.
4 Rursus extende, vt præstari † debeat etiam
in iudicio summario Clem. sępe de verb. signif.
& ibi Doct. maxime Imol. sub vers. additis
nu. 4. Bart. in extrauag. ad reprimendum in
vers. & figura n. 11. & Rota tenuit in vna Bo-
nonien. attentatorum 24. Octobris 1588. co-
ram Bubalo.
Tertio etiam extende, vt omissio huius iu-
ramenti reddat processum nullum tametsi
5 Iudex † procedat ad vlteriora, quia non per
hoc videtur huiusmodi exceptionem reiecisse;
siquidem Iudex hoc iuramentum calumniæ
expresse etiam non potest remittere, cum sit
6 inductum † propter publicam vtilitatem, ne
veritas opprimatur l. 2. §. sed quia veremur
cum glos. in verb. remitti de iure iuran. pro-
pter calumn. dan.
Quarto extende, vt processus sit nullus
7 etiam si † vigeat contraria consuetudo, vt si
iuramẽtum hoc fuerit petitum remitti possit,
siquidem talis consuetudo non valet c. cæte-

rum

rum de iuram.calumn. glos. in d.c.1.vers. tacitè eod.lib.6. Socin. Iun.d.cons.59.n.3.lib.2. Rolan. cons.21. n.10. lib. 1.& fuit dictum in allegata Bononien.attentatorum.

Aduertendum tamen est, quod hoc iura-
8 mentum † potest præstari etiam per procuratorem habentem generale mandatum ad lites,&c. Bart. in l.qui bona.§.qui aliena n.17. de damn.infect.& ibi Alex.n.8.& ita obseruari de generali consuetudine quidquid de rigore iuris esset dicendum attestatur Mathesil.
9 singul. 149. Et sufficit † si præstetur in obseruatione terminorum ad sententiam, vt fuit tentum per Rotam in vna Romana resceissionis contractus 16. Martij 1590. coram Penia & alias sæpius.

Secundo est aduertendum, quòd omissio
10 huius † iuramenti non vitiat processum etiam si expresse petitum fuerit, quotiescunque ex actis claré, & manifestè constat de bono iure illius, pro quo lata fuit sententia, nam hoc in casu sustinetur ipsa sententia non obstante dicta omissione, Sic tenuit Rota in vna Romana de Magdalenis 26. Aprilis 1599. coram Cardinale Seraphino, & in vna Chien. pecuniaria 16.Decembris 1592. coram Cardinale
11 Mellino. Et hoc idem est dicendum si † eodem die, quo sententia fuit lata iuramentum calumniæ fuerit petitum, nam ad excludendum attentata præsumendum est sententiam præcessisse, quo casu omissio iuramẽti nõ vitiat, Crescen. decis.63. lib.1. Achil. decis.1. de iureiuran. Quod intellige verum secundùm Rotam in dicta Bononien.attentatorum,
12 nisi iuramentum fuerit petitum † in protestatione facta in termino citationis ad sententiam, quia tunc ex illius omissione processus vitiatur, cùm iuramentum intelligatur petitum ante ipsam sententiam, quæ in vltima tantùm parte ferri debuit, c. consuluit de offic. & potest. Iudic. delegat. & quia
13 † protestatio secundùm propriam naturam debet præcedere, l. vlt.§. idem si prædixerit. ff. de naut. caup. & stabul. cum concordan.
14 Vnde † ordo scripturæ sequendus est, c. pen. post princ. de elect.lib.9. l. qui soluendo la 2. ff. de hæred.instit.cum vulg.

Testamentum primum quandò dicatur reuocatum per secundum,& an confessio debiti facta in testamento reuocato sit obligatoria. Cap. XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum primum non reuocatur nisi secundum sit validum,etiam si testator coràm septem testibus dicat nolle illud valere.*

2 *Item non reuocatur, nisi ex secundo hæreditas adiri possit, etiam si testator vtatur verbis, cassauit, & annullauit, & nu.3.*

4 *Reuocatur quando testator dicit, quòd vult decedere intestatus, etiam si secundum testamentum non fiat, & nu.5.*

6 *Testator dicens, quod vult decedere intestatus, tacitè videtur instituere legitimos hæredes venientes ab intestato.*

7 *Confessio non iurata facta parte absente non probat, nec ex ea agi potest.*

8 *Verba testatoris sunt intelligenda secundùm naturam actus, ad quem se parauit.*

9 *Confessio debiti facta in testamento reuocato nõ valet, præsertim si testator dicat,quod reuocat in omnibus, & per omnia.*

10 *Confessio debiti iurata, vel facta parte præsente, & acceptante est obligatoria, & ex ea in iudicio agi potest, licèt sit facta in testamento reprobato.*

11 *Contractus, & donationes inter viuos possunt fieri etiam in testamentis quando interueniũt requisita,vt est præsentia vtriusque.*

12 *Confessio facta in testamento ex qua ius parti fuit quæsitum, est irreuocabilis, quandò pars,cuius ius quæritur, vel alius pro ea interuenit.*

* RECEPTA est crebriori * calculo sentẽtia illa quòd primũ testamentum à testatore reuocatũ censetur per secundum, quandò se-
1 cũdum † est validum, secus si sit nullum, vt quia non habeat hæredis institutionem, quia tunc non reuocatur primum, etiam si testator coram septem testibus dicat nolle illud valere: Nàm, vt reuo-
2 catio teneat † requiritur,quòd ex secũdo hæreditas adiri possit, §. pen. Instit. quib.mod. testam.infirm. l.sancimus.C.de testam.Bar.in l. si iure n.3.ff.de leg.3 Alex.cõs.30.n.4.lib.3. & cons.159.nu.5.eod.lib.3.Corn. cons.7.nu.7.
* lib. 4. de * communi Natt. in repet. authen. hoc inter liberos in 5.& 6.quæst.C.de testam. Paris.qui etiã de communi attestatur cons.46. n.26.lib.3.Socin.Iun.cons.62.n.1. lib.3. Ruin. cons.6.lib.2.Iul.Clar.in §.testamentum quæst. 91.cũ sequ. Dec.cons.582.n.1.Dilect. de arte
* testam. tit. de testam.cant.3.n.1.de * cõmuni Soc. Iun. in l. si quis n.48.de leg.3. Couar. in rubr.de testam. par.2.n.21. vers.septima conclusio. Hanc quoque opinionẽ de iure ciuili admittit Bald.in l.1.n.66.C.de Sacros.Eccles. Anchar. in c. cum esses n.20.de testam. & ibi Imol.n.28.Cuman.in l.filius qui in potestate n.29.cũ seq. de liber. & posthum.& veram,&
* * cõmunem dicũt Alex. in d.l. sancimus n.8. & ibi Rimi.n.4.& in l. si ità scriptũ.§.regul.n. 3. cum sequen. de hæred. instit. Cephal.cons. 519.n.14.Bursat.cons.307.n.72.lib.3.

Et licèt multi recedant ab ista sententia, & teneant contra Bart.vt facit Bald.sibi contrarius in d. l. sancimus num. 2. cùm quo vide-

tur transire, Salic. ibi n. 3. Imol. in d. §. regula nu. 5. latè Barbat. conf. 60. nu. 70. lib. 2. & latissimè Socin. Iun. sibi contrarius cons. 145. lib. 2. Tamen ab opinione Bart. non est recedendum tanquàm magis * communi, & maioribus auctoritatibus munita: Quæ quidem locum habet etiàm si † testator vtatur verbis, cassauit, & annullàuit: Nàm licèt per ista verba Barbat. in d. conf. 60. voluerit primum testamentum censeri reuocatum, quem sequitur Bero. conf. 4. lib. 2. Nihilominus eius opinio non est tenenda, quia lex requirit actualem cassationem, & non contentatur de verbali, & ità loquitur d. l. Sancinus. C. de testam. vt per Alex. in d. conf. 159. nu. 9. lib. 3. cum alijs supra allegatis.

3

Limitatur hæc communis * opinio, vt non procedat quotiescunque testator vltrà verbum (casso) addidit † verba (quia volo decedere in testatus:) Nàm tunc reuocatio tenet, Socin. Iun. d. conf. n. 62. lib. 3. Corn. in d. l. sancinus. nu. 7. Et ista est * communis limitatio, quam dat. Bart. in d. l. si iure: Quæ locum sibi vendicat, licèt secundum testamentum non fiat: Nàm quàmuis sit magna controuersia, An sufficiat simplex reuocatio testamẽti absq; eo, quod fiat secundum, vt patet ex tradit per Card. Mant. lib. 2. de coniect. vlt. vol. tit. 15. nu. 19. Tamen communiter * tenetur, quòd quandò testator vlterius procedit exprimẽdo † causam, quia vult decedere intestatus, tũc absquè dubio reuocatio valeat, l. 1. §. si hæres. ff. si tabul. testam. nulla extab. Et ratio est, quia videtur testator ex hoc tacitè † instituere legitimos hæredes venientes ab intestato, quorum aditione adeptio hæreditatis confirmatur, l. si quis ità hęres instituatur, ff. de hæred. instit. Bar. in d. l. si iure, n. 3. de legat. 3. Bald. & Salic. in d. l. Sancimus. C. de testam. Alex. d. cõs. 30. n. 3. lib. 3. Corn. conf. 39. n. 3. lib. 2. Dec. cõs. 582. n. 1. Couar. vbi supra n. 21. Clar. in d. §. testamentũ q. 92. Card. Mant. d. tit. 15. n. 18. & ità quoquè tenuit Rota in vna Perusina hereditatis 16. Martij 1605. corã Card. Pamphil.

4, 5, 6

Sed opportunè hic quæritur, si testator in suo testamento legauit cẽtum alicui puta Titio, quę cõfessus est ei debere ex causa mutui, & posteà condidit aliud testamentum, & primum reuocauit, An hæc confessio sit obligatoria, itàut ex ea iu iudicio experiri possit?

Pro resolutione duo casus sunt distinguendi: Primus est, quando † confessio non est iurata, & fuit facta parte absente, & tunc communis * opinio est, quòd non probet debitum, nec ex ea agi possit, per tex. in authen. quod obtinet, C. de probat. & in l. Lucius §. quisquis il 2. vbi Bart. & alij omnes, ff. de leg. 2. Idem Bart. in l. cũ quis decedens, §. codicillis, ff. de legat. 2. latè Bero. conf. 15. n. 21. lib. 3. Gomes. de testamen. c. 12. nu. 81. vers. item quæro, an, & quando, Duran. de art. testãn. tit. 6. cautel. 6. Emanuel à Costa in l. si ex cautione, in 12. limit. nu. 2. C. de non numer. pecun. Vasq. de success. creat. lib. 1. §. 9. n. 30. In quibus locis dicunt talem confessionem nõ probare verum debitum, nisi aliter confirmetur instrumento, testibus, vel alia simili probatione: Et ratio est, quia † verba sunt intelligenda secundùm naturam actus, ad quem testator se parauit, l. 1. §. fin antem. ff. de hæred. instit. qnem ad hoc citat in notabili quæstione Io. Faber. in §. 1. Instit. de leg. Cum igitur defunctus destinauerit testamentum condere, & de suis bonis per vltimam voluntatem disponere, non est credendum, quòd voluerit confiteri animo se obligandi vltrà quàm ferat natura vltimæ voluntatis: Vndè reuocato testamento, in quo confessio continetur, ipsa † quoquè cõfessio cẽsetur reuocata, præsertim si testator dicat, quòd reuocat in omnibus, & per omnia, quia tũc nihil remanet, qnòd nõ sit reuocatum, vt per Paris. conf. 24. n. 39. lib. 2.

7

8

9

10 Secũdus casus est, quandò † huiusmodi cõfessio est iurata, vel fuit facta parte præsente, & acceptante, & sic emanauit per modum contractus inter viuos; Et tunc est obligatoria, & ex ea in iudicio poterit experiri etiàm quòd sit facta in testamento reprobato, Bald. in conf. 262. circa fin. lib. 3. & faciunt tradita per Abb. & Felin. in c. examinata col. 2. de rescript. Capic. decis. 71. n. 1. Gabr. de confes. conclus. 4. n. 2. & sequen. Nec enim sequitur est facta in testamento, ergo sequi debet illius

11 naturam, quia etiàm † in testamentis possunt fieri contractus & donationes inter viuos, quandò interueniũt requisita, vt est præsentia vtriusquè, quo casu actus est irreuocabilis, glos. communiter * approbata in l. hæredes palam §. fin. ff. de testam. benè Boer. decis. 353. n. 4. & sequen. Bart. in l. rationes. C. de probat. & in l. Creditores. C. de fideicom. Vbi cõ-

12 cludit confessionem † factam in testamento, ex qua ius parti quæsitum est, irreuocabilem esse, quandò pars, cui quæritur, vel alius pro ea interuenit, idem tenent Cyn. in l. generaliter n. 10. & seq. & Alber. n. 7. & sequen. C. de non numerat. pecun. qui latè distinguunt ad idem Bald. in conf. 488. lib. 4. Cum. conf. 31. & optimè Surd. conf. 169. lib. 2. per totum.

Error in qualitate Iudicis quandò vitiet processum. Cap. XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Error in persona Iudicis vitiat processum quandò litigatur coràm eo, qui nullam habet iurisdictionem.*

2 *Itèm vitiat, quandò litigatur coràm eo, quem partes credebant esse illorum Iudicem, cùm nõ sit, licèt respectu aliorum ordinariam habeat iurisdictionem.*

3 *Non vitiat, quandò erratur in qualitate Iudicis, credendo eum delegatum, cùm non sit, sed tantum ordinarius.*

4 De-

4 *Declara, nisi error partium, & error Iudicis simul concurrant.*
5 *Quandò defectus est solùm in causa efficiente, si non valet quòd agitur, prout agitur, debet valere, ut valere potest.*
6 *Viam quis eligere non præsumitur, per quam iudicium reddatur elusorium.*
7 *Iudicium quando potest valere ex iurisdictione ordinaria, ex ea debet sustineri.*
8 *Glos. in l. si per errorem. ff. de iurisd. omn. iudic. declaratur.*
9 *Declinatoria fori omissa non vitiat processum, quando Iudex coram quo fuit litigatum erat competens, secus si funditus carebat iurisdictione, quia tunc semper opponi potest, & nu. 11. & 12.*
10 *Error tam iuris, quam facti impedit prorogationem iurisdictionis, quando erratur in illius fundamento.*

FREQVENS in foro est
illa disputatio; An er-
ror in qualitate Iudi-
cis coràm quo litiga-
tus vitiet processum;
Hæc autem, vt diluci-
dius explicetur tres
casus sunt distinguen-
di. Primus est quan-
1 do † error consistit in credendo eum esse Iu-
dicem, qui nullo modo est, & tunc absquè du-
bio processus vitiatur, cùm nec etiàm con-
sensus litigantium possit illi tribuere iurisdi-
ctionem. l. priuatorum. C. de iurisdic. omn.
iudic.

Secundus est, quandò erratur circa eum,
qui licèt respectu aliorum ordinariam ha-
beat iurisdictionem, tamen inter ipsos litigan-
tes nullam habet; Et tunc est distinguendum,
2 Nàm aut errant † credentes eum Iudicem
eorum, cùm non sit, & error etiàm vitiat, per
tex. l. si per errorem ff. de iurisd. omn. iud. &
in l. consensisse. ff. de iudic. Aut erratur in
qualitate Iudicis, credendo eum delegatum,
cùm non sit, sed tantum ordinarius, & tunc
licèt Bald. in l. 1. C. qui pro sua Iurisdict. &
Roman. in l. 1. §. si quis ità, de verb. oblig.
vellint, errorem vitiare Iudicium, tamen
3 † contra opinio est verior, cùm talis error
non tollat consensum, siquidem ista qualitas,
in qua erratur non est inductiua proroga-
tionis, cùm ille esset Iudex ordinarius; Et
pro hoc adduco simile in errore iudicis, si
enim Iudex errat in fundamento suæ iurisdi-
ctionis credendo se Iudicem, cùm non sit, ta-
lis error benè vitiat iudicium, l. quæro. ff. de
eo qui pro tut. l. sed si de sua de acquir. hæred.
Bart. in l. 2. ff. de iudic. Sed vbi errat in qua-
litate, tunc error non vitiat secundùm An-
gel. in d. l. si per errorem per l. 2. §. 1. vers.
proinde. ff. de Iudic. Innoc. in c. cum ex offi-
cij de præscript. Specul. in tit. de iurisdic. omn.
iudic. §. 1. vers. vltimo not. Quod tamen in-
4 tellige, vbi † cum errore iudicis nõ concurrit
error partium, quia tunc error in qualitate
etiàm vitiaret secundùm Angel. in l. falsus in
vlt. quæst. C. de furt. & in d. l. 2. ff. de iudic. &
tradit Felin. in d. c. cum ex officij col. 10. vers.
4. limitata, de præscript. Et hoc modo con-
currente vtriusquè tàm Iudicis, quàm partiũ
errore, procedit quod dicunt Host. Io. Andr.
Bald. Card. & alij in d. c. cũ ex officij. Quod
scilicèt sententia lata per ordinarium, qui per
errorem iudicat vt delegatus, cum non sit
est nulla, per glos. fin. in c. ex literis de offic.
delegat. Igitur quemadmodum error in qua-
litate respectu Iudicis non vitiat processum,
nisi concurrat cùm errore partium, ità nec er-
ror respectu litigantium debet vitiare, ni-
5 si concurrat cum errore Iudicis. Quod
etiam comprobatur, quia cùm hic † sit defe-
ctus solùm in causa efficiente, si non valet
quod agitur, prout agitur, debet valere,
vt valere potest, c. 1. de dispens. impub. lib.
6. Bart. in l. 1. §. si quis ità, de verb. obligat.
Et cùm istud a litigantium voluntate depen-
deat, præsumendum est, quòd voluerint iu-
dicium valere omni meliori modo, & non
6 † elegisse viam, qua iudicium redderetur elu-
sorium, l. 3. ff. de testam. milit. Ideò cum iu-
7 dicium † possit valere ex iurisdictione ordi-
naria, ex ea debet sustineri, arg. l. quoties de
reg. iur. & l. quoties de reb. dub. Et quamnis
glos. in d. l. si per errorem exemplificet Vr-
banum pro Peregrino, tamen aut glos. malè
8 † loquitur, cum ille error esset solùm in
qualitate, aut ibi errabatur, quia credebant
Vrbanum esse Iudicem in illa causa, qui non
erat Iudex, sed spectabat ad Iudicem Pere-
grinum, vel è contrà, & sic error erat in cau-
sa finali inductiua prorogationis.

Tertius casus est, quandò erratur in non
9 opponendo † declinatoriam fori, quam pote-
rat reus opponere, & tunc error non vitiat
processum secundùm Abb. in c. ad petitionẽ
col. 2. de accusat. Vbi quòd quamuis error
10 tàm iuris, quam facti † impediat prorogatio-
nem iurisdictionis; tamen illud est verum, vbi
erratur in fundamento iurisdictionis, secus si
in non opponendo aliquam exceptionem de-
clinatoriam, per illum tex. & idem tenet Ias.
in d. l. si per errorem col. 3. per glos. in l. 2.
§. 1. in verb. consensus de Iudic.

Alex. tamen in d. l. si per errorem vers. vl-
timò limita, videtur dicere totum contrariũ
11 Vndè distinguendum est: Nam aut † Iudex
coràm quo fuit litigatum erat competens, li-
cèt posset ejus iurisdictio declinari, & tunc si
declinatoria per errorem fuerit omissa, vale-
bit iudicium, & ita loquitur tex. & ibi Abb.
in d. c. ad petitionem, Aut sumus in declina-
toria, quæ ostendit Iudicem funditus ca-
ruisse iurisdictione, & illa si per errorem
omittatur, semper opponi potest, & ità loqui-
tur Alex. in loco supra citato, & facit glos. in
clem. 1. in verb. non obstante, quã Card. dicit

ibi singularem, de seq. possess. & fruct. quæ
12 vult, quòd vbi aliàs † nulla exceptio opponi
potest, admittitur tamen exceptio, per quam
apparet iudicem nullam habuisse iurisdictio-
nem cum illa nunquàm censeatur reiecta;
Idē voluit glos. fin. in l. 1. de iur. & fact. ignor.
& in §. temporales Instit. de perpet. & tempor.
act. & tradit Felin. in rubr. de foro compet.
quem vide, quia hoc ampliat tribus notabili-
bus modis.

Si quis fuerit institutus hæres, quia filius testatoris, itèm propter sua ergà ipsum benemerita, nunquid cessante filiatione, Institutio ob benemerita sustineatur. Cap. L.

SVMMARIVM.

1 *Institutio facta quia hæres sit filius testatoris, item propter benemerita, si constet illum non esse filium, non sustinetur ob solam causam meritorum.*

2 *Merita inter personas prohibitas per solam assertionem non probantur.*

3 *Donatio inter Patrem, & filium non conualidatur propter assertionem meritorum.*

4 *Merita probantur per assertionem inter personas non probibitas.*

5 *Testator magis præsumitur motus ad instituendum ex causa naturali sanguinis, quam accidentali meritorum.*

6 *Causa naturalis præsumitur finalis, ciuilis autem impulsiua.*

7 *Donatio facta tàm propter benemerita, quàm propter sanguinem ob superuenientiam nouæ prolis reuocatur.*

8 *Causa dispositionis si vtraquè sit naturalis, aut vtraquè Ciuilis, & æquè potens, tunc vtraquè etiàm præsumitur finalis, & sufficit alteram adesse, licet vna cesset; secus si vna sit naturalis, alia ciuilis, quia tunc naturalis præsumitur finalis; quia cessante dispositio cessat, licèt causa ciuilis permaneat, & nu 9.*

10 *Meritorum causa concurrente, causa sanguinis dicitur impulsiua, quæ sola attendi non debet.*

CONTINGIT etiàm
dubitari si aliquis fue-
rit institutus hæres,
quia filius testatoris,
itèm propter sua ergà
ipsum benemerita, An
cessante filiatione,
quia constet illum non
esse filium, institutio
1 ob benemerita sustineatur? Et negatiuè † est
resoluendum, quia aut talia verba ob bene-
merita proferuntur inter personas prohibi-
tas, vtputa, quia testator sciebat, quòd ille
erat spurius aut naturalis, cui relinquere pro-
hibebatur Authen. ex complexu. C. de incest.
nupt. & tunc cessante filiatione institutio cor-
ruit, nec sustinetur ratione meritorum, quia
2 † inter personas prohibitas talis assertio me-
ritorum non probat, sed præsumitur potius
in fraudem apposita l. qui testamentum in fine
ff. de probat. Bart. in l. si fortè, in fine de pe-
cul. Castren. Io. Andr. in addit. ad speculat.
in rubr. de reb. eccles. non alien. col. 2. vbi
dicit ita fuisse iudicatum in causa cuiusdam
Episcopi, à quo proximiores sui extorserant
gratuitum consensum certæ partis redditnū,
allegando benemerita, &c. & ibi concludit
3 † donationem factam inter patrem, & filium
non conualidari propter assertionem merito-
rum, quod etiàm latè tradit Clar. in §. dona-
tio, quæst. 3. & 8. Tiraquel. in l. si vnquàm, in
verbo, donatione largitus, num. 91. & Guid.
Pap. decis. 95.

Aut verò talis assertio fit inter non prohi-
bitos, puta, quia testator habebat illum pro
filio suo legitimo, & quem hæredem facere
nulla ratio prohibebat; Et licèt hoc casu as-
4 sertio † meritorum probet benemerità, vt per
Bart. in d. l. si fortè & Guid. Pap. vbi suprà,
adhuc tamen dicendum est, quòd cessante
filiatione ipsa institutio corruat, per l. si pa-
ter, C. de hæred. instit. Hic enim concurrunt
duæ causæ vna sanguinis, quæ est naturalis,
nempè filiatio putatiua, alter verò acciden-
talis, & ciuilis, quæ est benemeritorum; Ideò
5 præsumendum est testatorem † potius motum
fuisse ad instituendum ex causa naturali san-
guinis, quàm accidentali, arg. l. qui habebat.
ff. de tut. & l. tutor, §. qui tutoribus. ff. de ex-
cus. tutor. & c. requisiti §. si verò de testam.
6 siquidem causa † naturalis, præsumitur fina-
lis, ciuilis verò impulsiua, d. l. si fortè in fina-
libus verbis, & ibi Bart. de Castren. pecul.
Et ad hoc benè facit, quòd dicitur de dona-
tore, qui aseruit se donare tàm propter bene-
merita, quàm propter sanguinem, quia pro-
7 pter superuenientiam † nouæ prolis reuoca-
tur donatio, Socin. cons. 295. incip. in causa
contra filios nu. 6. & 10. lib. 2. Quod non es-
set si præsumeretur facta ob benemerita An-
gel. in d. l. si vnquam. C. de reuocan. donat.
Roman. in l. si verò §. de viro limit. 48. ff. so-
lut. matrim. & cons. 26. Alex. cons. 28. lib. 3.
& cons. 40. lib. 4. Dec. cons. 20. Et quamuis
Ripa in d. l. si vnquàm, quæst. 17. videatur te-
nere contrarium, tamen eius opinio procedit,
8 vbi † vtraquè causa sit naturalis, aut vtraquè
Ciuilis, & æquè potens, quia tunc vtraquè
etiam præsumitur finalis, & propterea cùm sit
æquè considerabilis sufficit alteram adesse, li-
cèt vna cesset, l. si ventri ff. de priuileg. credit.
At secus, vbi vna causa est naturalis, altera
9 verò ciuilis, quia tunc † naturalis præsumitur
finalis, & inductiua dispositionis, d. l. si fortè,
ibi sanguinis etiam ratio non militiæ causa
meri-

meritum accipiendæ hæreditatis præbuerat. Vndè non sufficit adesse causam ciuilem meritorum quotiescunquè causa sanguinis cessat.
10 Nàm meritorum † causa est impulsiua, ideo attendi non debet, cùm non sit proprie causa, sed quoddam motiuum, secundùm Bald. in l. 1. col.2. de fal. ca. adiect. leg.& in l.1. col.2. de lib. præter Felin. in c. postulasti col.3.de rescript.& in c.solitæ col.1.de maior. & obedien.

Constitutio fel. record. Pij Papæ V. de publicandis resignationibus, An per Bullam Gregorij XIII. in totum abrogetur. Cap. LI.

SVMMARIVM.

1 *Consensus in resignatione antè Pium Papam Quintum poterat præstari per obitum resignātis dummodò in vita esset porrecta supplicatio, nec resignans aliquid sibi reseruasset; Post Pium Quintum verò eo ità statuente talis consensus non valet.*

2 *Lex correctoria tantùm corrigit, quantum loquitur.*

3 *Item debet intelligi in terminis in quibus loquitur.*

4 *Verba generalia ad causam pro qua lex seù constitutio emanauit restringuntur.*

5 *Recipiunt restrictionem, quam ipse loquens dat.*

6 *Bulla Pij Papæ Quinti de publicandis resignationibus per Bullam Gregorij XIII. abrogatur in totum, etiàm in ea parte qua disponitur quòd consensus debeat extendi ante obitū resignantis, alias resignatio sit nulla & n. seq.*

7 *Dictio (supradictis) restringit dispositionem ad superiora, perinde, ac si specialiter essent repetita.*

8 *Dictio (insuper) intelligitur circà superiora, vt addat superiori dispositioni, & retentis eisdem terminis.*

9 *Resignatio statim atquè fuit porrecta supplicatio de iure dicitur perfecta. & nu. 27.*

10 *Probatio est consequutio rei probatæ.*

11 *Consensus, qui in resignatione præstatur, non est de substantia ipsius resignationis, sed tantùm requiritur pro expeditione literarum & n. 29.*

12 *Reuocato vno, censetur quoquè reuocatum aliud, quod est consequutiuum ad illud, & requiritur tanquàm eius pars, & nu. 13.*

14 *Item censentur reuocata omnia eius connexa.*

15 *Literæ in Cancellaria non expediuntur super resignatione, nisi post extensionem consensus.*

16 *Qui vnum dicit, ex quo aliud sequitur vtrumquè dixisse videtur.*

17 *Bulla fel. recor. Gregorij XIII. de publicandis resignationibus tollit omnes fraudes, quæ ex extensione consensus post obitum alias considerabantur.*

18 *Derogatio in secunda constitutione posita tollit solùm ea, quæ videntur contraria dicta constitutioni.*

19 *Limita, quandò expressè secunda constitutio abrogat primam per aliam clausulam, quam per clausulam derogatoriā, Non obstantibus, &c. vt quia dicat, quod abrogat primam.*

20 *Constitutio specialis tollitur per generalem, quando expressè abrogatur.*

21 *Clausula derogatoria sola tollit totā præcedentē constitutionem, etiam in his, quæ non sunt penitus contraria secundæ, vbicunque ad sunt verba generalia.*

22 *Verbum (omnino) comprehendit omnes casus, & significat indistinctè, & totaliter.*

23 *Verbum (abrogamus) de sui natura significat in totum, & non in partem.*

24 *Verba prægnantia, & vniuersalia in aliqua dispositione adiecta interpretari debent, ne sint superflua.*

25 *Bulla Gregorij XIII. de publicandis indistinctè mandat literas publicari nulla habita consideratione temporis, quo fuerit extensus consensus, cum sit contenta sola literarum expeditione.*

26 *Item vult, quod à principio facta resignatione omne ius abdicetur à resignante, & beneficium vacet, & reseruetur dispositioni Papæ, si publicatio non fit infra sex menses.*

28 *Constitutio Pij Papæ Quinti de publicandis, &c. circa extensionem cōsensus abrogatur per Bullam Gregorij tanquam magis fauorabilem, & reducentem nos ad ius commune.*

29 *Verba semper debent capi, vt sient demonstratiuè, & non taxatiuè.*

ANTE fel. recor. Pium Quintum vigore Alexandrinæ poterat consensus præstari post obitū resignātis, dummodò probaretur per eum, vel procuratorē in vita fuisse porrectam supplicationem, quod habebat locum si simpliciter resignabat, secus si aliquid sibi reseruabat, quia nec tunc post eius obitum præstari poterat. Superuenit Pius Quintus, & in constitutione sua de publicandis resignationibus statuit,
1 quod consensus † præstetur in vita resignantis, aliàs non valeat, etiàm quod probetur supplicationem fuisse porrectam in vita resignantis per ipsum resignantem, seù eius procuratorem, & sic correxit Alexandrinam, quę volebat tali casu cōsensum posse præstari post obitum. Gregorius autem XIII. dedit aliam formam publicationis resignationum, & nihil expressit circà præstationem consensus, sed in fine suæ constitutionis addidit ista verba; Non obstantibus prædicti Pij Quinti, & alijs omnibus prædecessorū constitutionibus de publicādis resignationibus hactenus editis quas omnes omninò abrogamus, &c.

Igi-

Igitur dubitari contingit, An per Bullam
Gregorij censeatur abrogata prior constitutio
Pij Quinti, non solum in ea parte, quæ concer-
nit publicationem resignationis, sed etiam in
ea, qua disponitur, quòd consensus debeāt ex-
tendi ante obitum resignantis, alias resigna-
tio sit nulla?

Materia ista, quantum ad casum proposi-
tum videtur habere aliquam difficultatem;
Quia cum Pontifex Gregorius induxerit no-
uam formam circa publicationem, & nihil di-
xerit circa præstationem consensus, videtur,
quòd constitutio Pij Quinti non sit abrogata,
2 quoad præsentationem consensus, quia † lex
correctoria tantum corrigit quātum loquitur,
l. si vero, §. de viro, ff. solut. matrim. Dec. cons.
333. n. 3. vers. quibus tamen, & cons. 669. n. 6.
Paris. cons. 12. nu. 44. lib. 4. Et intelligere de-
3 bemus † legem corrigentem in terminis, in
quibus loquitur, Cassad. super regul. decis. 16.
Vnde solum videtur correcta Bulla Pij Quinti
circa modum publicandi, pro qua publicatio-
ne reformanda emanauit Constitutio Grego-
rij, & non quoad aliud, quod consensus non
possit post mortem extendi, de quo nihil lo-
quitur Bulla Gregorij.

Et verba illa, quod alias Bullas tàm Pij V.
quàm aliorum omnino abrogat, licet sint ge-
neralia, videntur restringenda quoad publica-
tionem, & non quoad extensionem consensus,
de qua non loquitur: Quia cum emanauerit
constitutio pro dando formam publicationi-
4 bus, verba illa † generalia ad istam causam
pro qua emanauit restringuntur, l. si de certa,
vbi omnes, C. de transact. Abb. cons. 114. n. 4.
lib. 2. Ruin. cons. 101. n. 10. vers. & hic habe-
mus lib. 1. Crauet. qui plures citat cons. 221.
num. 8. vers. septimò, & cons. 242. n. 6.

Idque verba ipsa indicare videntur dum di-
cunt, Non obstantibus prædicti Pij Quinti, &
aliorum Prædecessorum constitutionibus de
publicandis resignationibus, & sic derogatio
videtur restricta ad materiam publicationis,
quo casu generalitas non est attendenda, quia
5 verba quātumuis † generalia recipiunt restri-
ctionem, quam ipse loquens dat, Bart. in l. ge-
nerale §. vxori ff. de leg. 3. Ruin. cons. 78. n. 4.
vers. præterea lib. 1.

Verū istis non obstantibus contraria senten
6 tia est amplectenda, Videlicet † quod per Bul-
lam Gregorij sit in totum abrogata, & subla-
ta Bulla Pij Quinti. Hoc probatur primo, quia
constitutio Pij licet tàm in rubro, quàm in ni-
gro separatè faciat mentionem de publicatio-
ne, & de extensione consensus, Nihilominus in
§. & insuper, disponit de extensione tanquam
de parte ipsius publicationis, seu qualitate
illius, quia vult, quòd ante obitum cedentis
consensus extendatur in casibus supradictis, &
sic in casibus publicationis faciendæ, cum so-
lum de publicatione loquutus fuerit in præ-
7 cedentibus: illa enim † dictio (supradictis)
restringit dispositionē ad superiora, perinde,
ac si specialiter essent repetita, Ripa in l. filius
familias §. Diui, n. 3. de leg. 1. Gabr. de fidei-
8 com. conclus. 3. n. 9. Et † dictio (insuper) in-
telligitur circa superiora, vt addat superiori
dispositioni, & retentis eisdem terminis, cap.
statutum §. insuper, de rescript. in 6. cap. vbi
periculum, §. ipsos insuper, de elect. eod. lib.
Bero. cons. 80. nu. 5. lib. 2. Nam Pontifex vltra
procedendo, & addendo ipsi materiæ publica-
tionis, dicitur illi imponere ad eius esse hanc
qualitatem, quòd insuper etiam probetur ex-
tensionem consensus fuisse factam in vita resi-
gnantis, ad not. per Bald. in l. 1. nu. 43. C. de
confess. & in l. ea quæ sub n. 6. vers. Vnde na-
tura qualitatis C. de condit. indeb. Aymon.
cons. 208. sub num. 6.

Et quòd dicta probatio extensionis consen-
sus sit potius pars accessoria, & consequutiua
siue qualitas publicationis, quàm resignatio-
9 nis, apparet, quia ipsa † resignatio statim at-
que fuit porrecta supplicatio siue per principa-
lem, siue per procuratorem de iure dicitur
perfecta, cap. cum quidam, vbi Ant. de Butr. de
renunc. Cassad. decis. 1. eodem tit. & post Cal-
der. Abb. Gemin. & alios tradit Boer. decis.
348. nu. 4. vers. in contrarium, &c. Et ratio est
secūdum Doct. quia principalis, siue eius pro-
curator faciendo facere supplicationem, & il-
lam porrigere Papæ, vt signet, & admittat, vi-
detur consentire. Vnde si ita est, quòd per por-
rectionē supplicationis resignatio dicitur per-
fecta, necessario debemus dicere, Pium Quin-
tum voluisse hoc requisitum extensionis con-
sensus ad perfectionem, & validitatem publi-
cationis, sine quo ipsa non potest valere, nec
stare, Cassad. d. decis. 1. n. 4. Præsertim quia
Pius Quintus non inducit formam in ipsis re-
signationibus faciēdis, scilicet, vt super eis de-
beat extendi consensus ante obitum resignan-
tis, sed vult, quòd debeat probari, quòd ita
consensus fuerint extensi, & sic respicit ipsam
probationem resignationis publicatæ; Vnde
non potest negari quia sit se quella, & accesso-
10 rium ipsius publicationis, cum probatio † sit
consequutio rei probatæ, vt notum est, & fa-
ciunt tradita per Boer. d. decis. 348. paulo an-
te num. 6. ibi, præsumitur potius fieri pro exe-
cutione, &c. Guidobon. decis. 93. Crescēt. de-
cis. 208. Vbi quòd consensus potest præstari
11 post obitum, quia non est de substantia † resi-
gnationis, sed pro expeditione litterarum; hoc
idem sensit Sarnen. super regul. de infirm.
quæst. 31. num. 2.

Quo sic stante, quòd ista extensio stet con-
sequutiuè, & accessoria ad publicationem, &
sit eius qualitas, sequitur, quòd reuocato prin
12 cipali † per constitutionem Gregorij, qui de-
dit alium modum publicandi, censeatur quo-
que reuocata materia extensionis consensus,
quæ est consequutiua ad publicationem, & re-
quiritur tanquam eius pars, Bald. in l. vnica
in princ. C. de latin. liber. & facit etiam ibi-
dem tex. in illis verbis, satis absurdum est, ip-

ſa origine rei ſublata, eius imaginem derelin-
qui, &c. ibi not. Salic. in 2. not. Et reuocato
13 vno † per ſtatutum nouum cenſetur quoque
reuocatum aliud, quod ſtat conſequutiuè ad
illud, Bart. in l. 1. ff. de legit. tutor. Anchar.
in repet. cap. canonum ſtatuta, col. mihi 19.
circa princip. verſ. quæro quid ſi lex prouidet
in duobus caſibus, de conſtit. Et reuocato vno
14 cenſentur quoque reuocata omnia † eius con-
nexa, vt poſt alios per Aym. conſ. 275. num. 5.
lib. 2.

Secundo, & clarius huiuſmodi ſententia
probatur, quia ideo in conſtitutione Grego-
rij nihil dicitur, neque diſponitur expreſsè cir
ca extenſionem conſenſus, quia idem Grego-
rius ſtatuit publicationem fieri debere cum
litteris expeditis, quod non fecerat Pius Quin
15 tus: ſed quia † litteræ non poſſunt expediri,
niſi poſt extenſionem conſenſus, Caſſad. d. de-
ciſ. 1. n. 4. de renunciat. conſequenter diſpo-
nendo circa litteras expeditas, diſponit etiam
circa conſenſum extenſum, tanquam eius an-
tecedens, l. ad rem mobilem, de procurat. Et
ſic non poteſt dici, quòd conſtitutio Gregoria-
na omiſerit conſtitutionem Pij V. in hoc ca-
16 pite: Nam † qui vnum dicit, ex quo aliud ſequi
tur, vtrumque dixiſſe videtur, Bald. in l. ope-
ra n. 5. C. qui accuſare non poſſunt.

Quod tanto magis es dicendum, quia per
17 Bullam Gregorij tolluntur † omnes fraudes,
quæ ex extenſione conſenſus poſt obitum aliàs
conſiderabãtur, quia mandat litteras reſigna-
tionis publicari debere infra ſex menſes à die
datæ, & ſic conſenſus omnino intra huiuſmodi
tempus extendi debet, ex quo prout dixi pu-
blicatio ſecundum hanc conſtitutionem debet
fieri cum litteris expeditis, quæ non poſſunt
expediri, niſi extenſo conſenſu per notarium
Cameræ vel Cancellariæ: Et ita ſunt ſublatæ
omnes fraudes, quæ poterant oriri ex illis cõ-
ſenſibus paruis, qui retinebantur in ſaculo ad
hoc, vt eueniente obitu reſignantis, reſigna-
tarius quandocunque quodammodo iure hæ-
reditario ſuccederet in beneficio.

Tertiò puto ego in totum reuocatam eſſe
Bullam Pij V. per illa verba de quibus in con-
ſtitutione Gregorij, Ibi, quas omnes omnino
abrogamus, &c. Nam quãuis regula ſit, quòd
18 derogatio † in ſecunda conſtitutione poſita
tollat ſolum ea, quæ videntur contraria dictæ
Conſtitutioni, vt poſt Bart. Rom. & alios tra-
dit Natta conſ. 52. n. 13. lib. 1. Alex. conſ. 122.
n. 1. & ſequen. lib. 4. hoc tamen non procedit,
19 quando † expreſsè ſecunda conſtitutio abro-
gat primam per aliam clauſulam, quàm per
clauſulam derogatoriam: Non obſtãtibus, &c.
vt quia dicat, quòd abrogat primam, vt in ter
minis declarat Paul. de Caſtr. per illum tex. in
1. conſtit. Cod. quæ eſt de Iuſtin. Cod. confirm.
ſub n. 4. Io. Monach. in cap. 1. circa princ. de
20 conſtit. in 6. Vbi vult, quòd etiam † conſtitu-
tio ſpecialis tollatur per generalem, quando
expreſsè abrogatur. Cum igitur in conſtitu-
tione Gregoriana vltra clauſulam derogato-
riam, Non obſtante conſtitutione Pij Quinti
adſit etiam expreſſa abrogatio eiuſdem Bullæ
in dictis verbis, quas omnes omnino abroga-
mus, &c. ſumus in caſu claro, quòd Conſtitu-
torio Pij Quinti fuit in totum abrogata per
prædicta.

21 Quod confirmatur, quia etiam ſola † clau-
ſula derogatoria tollit totam præcedentem
conſtitutionem, etiam in his, quæ non ſunt pæ-
nitus contraria ſecũdę, vbicunq; adſunt verba
generalia, vt declarat Iaſ. in l. ſciendum ſub
n. 4. in prima limit. qui ſatiſd. cog. Dec. in l.
in toto ſub n. 8. de regul. iur. In Bulla autem
Gregorij vltra clauſulam derogatoriam adeſt
expreſſa abrogatio cum verbis vniuerſalibus:
22 Imprimis enim adeſt verbum, omnino, † quod
comprehendit omnes caſus, & ſignificat indi-
ſtinctè, & totaliter, Ruin. conſ. 133. num. 22.
lib. 5. Iaſ. conſ. 4. ſub nu. 3. verſ. & vltra iſta
verba, lib. 1. Secundo adeſt alia dictio vniuer-
23 ſalis, quas omnes; Tertio adeſt † verbum, ab-
rogamus, quod de ſui natura ſignificat in to-
tum, & non in partem, l. derogare, quæ eſt 102.
ff. de verb. ſignif. vbi Alciat. Rebuf. & alij: Vn-
de cum ſint tot verba vniuerſalia importan
tia totalitatem dictæ conſtitutionis, oſtendi-
tur manifeſtè, quod in totum, & ſine aliqua
diminutione dicta conſtitutio Pij Quinti fuit
abrogata ad tradita per Aym. conſ. 294. col. 3.
4. & 5. cum ſimul. Et propterea benè appli-
catur alia limitatio Iaſ. & aliorum ſupradi-
ctorum.

Et quod illa verba (quas omnino abroga-
mus) fuerint appoſita ad hūc effectum, vt com
prehenderent quoque modum probandi ex-
tenſionem conſenſus, comprobatur vlterius,
24 quia alias dicta verba tàm † prægnantia, &
vniuerſalia eſſent ſuperflua, & nullius effectus,
quod non eſt dicendum, ad tradita per Aym.
conſ. 135. ſub nu. 24. Et quòd ita ſit apparet,
quia reſpectu publicationis expreſsè fuit facta
prouiſio per Gregorium, & conſequenter cir-
ca hoc nulla erat neceſsaria abrogatio prędi-
ctæ conſtitutionis, nec quòd de ea fieret ali-
qua mentio, vt notant omnes in cap. 1. de con-
ſtit. lib. 6. Corſet. in ſuis Singular. in verbo
correctio, circa finem, & poſt alios tradit Bo-
lognet. in l. omnes populi ſub num. 109. ff. de
iuſt. & iur. Vnde, vt dicta verba tàm prægnan
tia ſint alicuius effectus, debemus dicere, ope-
rari abrogationem reſpectu extenſionis con-
ſenſus, de quo non fuit facta expreſſa prouiſio.

Et eo magis, quia in hac parte poteſt dici,
quòd Bulla Pij Quinti ſit contraria conſtitu-
25 tioni Gregorij; Quia Gregorius † indiſtinctè
mandat litteras publicari nulla habita conſi-
deratione temporis, quo fuerit extenſus con-
ſenſus, cum fuerit contentus ſola expeditione
litterarum. Conſtitutio vero Pij Quinti vult
limitatè, quòd illæ tantum reſigntiones publi
centur, quæ habent conſenſum extenſum in
26 vita reſignantis. Item quia Gregorius † vult,
quòd

26 quòd à principio† facta resignatione omne ius abdicetur à resignante, & beneficium vacet, & referuetur dispositioni Papæ, publicatio nō fit infra sex menses; Constitutio vero Pij Quinti vult, quoad ius remaneat penes ipsum resignantem, si non extendatur consensus in vita, Quæ non possunt stare simul, quia si facta resignatione est abdicatum semel omne ius per constitutionem Gregorij, sequeretur, quòd quando postea resignās decederet non extenso consensu in vita, beneficium vacaret per obitum iuxta Bullam Pij Quinti. Et sic quòd ius, quòd semel fuit extinctum, & abdicatum à resignante, ad illum rediret, & reuiuiscere cōtra regulas iuris; Et quòd plus est, quòd rediret de tempore inhabili, nempe de tempore obitus, & quòd eodem modo vacaret; Vnde cum Bulla Pij Quinti in hoc sit contraria constitutioni Gregorij absque dubio abrogatio comprehendit hanc partem, vt post Glos. & bart. supra allegatos tradunt Roman. cons. 40. num. 5. & cons. 322. & clare etiam determinat Io. Andr. in addit. ad Speculat. in tit. de execut. sent. §. postremò in addit. contrarium vide, &c.

Quæ interpretatio præsertim videtur facienda, quia quòd consensus possit extendi post obitum, est de iure communi, cum iam in vi-

27 ta resignantis per porrectionem † supplicationis sit perfecta resignatio, & præstitus consensus, vt per Cassad. vbi supra. Et dicta extensio non requiritur pro essentia; & substantia resignationis, sed pro illius exequutione, cum nō possint expediri litteræ sine eius extensione, vt supra dixi. Quinimo procurator potest cogi post obitum resignantis ad ipsum cōsensum præstandum, vt per Cassad. d. decis. 1. num. 3. de renunc. Boer. d. decis. 348. nu. 7. & ratio est secundum ipsos, quia talis consensus nō est nisi executiò ad actum perfectum: Vnde si hoc

* est de iure communi, tanto * magis debemus

28 capere hunc intellectum, quòd † constitutio Pij Quinti in hoc etiam circa extēsionem consensus abrogetur per Bullam Gregorij tanquam magis fauorabilem, & reducentem nos ad ius commune, glos. in cap. statutum, in verbo numerandum, de præben. in 6. Alex. in l. si constante col. 2. ff. solut. matrim. Roman. cons. 318. n. 5. Felin. in c. cum accessissent. n. 5. vers. & adduci posset, de constit. Ias. in l. si vnus §. pactus ne peteret, ff. de pactis.

Ex quibus etiam apparet resolutio circa illud, quod dicebatur de generalitate istius dictionis (omnino) nempe, quòd sit restringenda quoad publicationem, pro qua emanauit Bulla Gregorij, quia respondetur, quòd Pontifex nullo modo se restrinxit ad publicationem, sed voluit occultas, & simulatas resignationes prohibere, prout ostendunt verba proœmij, ibi ad prohibendas simulatas, & occultas beneficiorum resignationes, &c. Et huic malo prouidetur non solum per modum publicandi, sed etiam imo forsan plus per modum extendendi consensus: In qua parte cōstitutio Pij Quinti fuit sublata per Gregorianam tanquam inutilis quoad occultas resignationes: Quia cum pro extensione consensus post obitum supplicatio est porrecta, signata, & dotata ante obitum, vt per Cassad. decis. 1. de rer. Clarum est; quod post datam huiusmodi resignatio nō potuit esse occulta plusquam per sex menses, quia illa supplicatio signata, & datata post sex menses amplius non suffragabatur tanquam non publicata; Ergo non amplius ea prima resignatio poterat dici occulta, cum post sex menses esset necessaria noua publicatio, & noua resignatio. Vnde quia parum proderat hæc constitutio in hac parte, & etiam quia multum poterat nocere si consensus fuisset præstitus in vita, & tamen hoc probari non posset, eam in totum Gregorius abrogauit, & propterea vsus fuit verbis vniuersalibus expressè derogantibus ipsi constitutioni, vt supra dictū fuit.

Nec aliquid faciunt illa alia verba, de quibus in constitutione Gregorij, ibi Non obstantibus prædicti Pij Quinti, & alijs omnibus aliorum prædecessorum constitutionibus de pu-

29 blicandis, &c. tum quia† verba semper debent capi, vt sonant. demōstratiuè, & non taxatiuè, vt post Bart. in l. Centurio de vulg. & pup. tradit Paris. cons. 21 num. 47. lib. 2. tum etiam quia, si omnia disposita in constitutione Pij Quinti circa extensionem consensus stant consequutiuè, & accessoriè ad publicationem, prout supra probatum fuit, nihil interest, quòd dicta verba restringant Cōstitutionē respectu publicationis, quia reuocato vno, censetur quoque reuocatum aliud, quod stat consequutiuè, & accessoriè iuribus supra allegatis. Et ex his concludo per constitutione Gregorij esse in totum abrogatam constitutionem Pij Quinti de publicandis: Quam opinionem tenuit etiam Rota in vna Hispalen. cōstitutionis de publican. sub die 8. Nouembris 1585. coram Robusterio.

De prouisione beneficij facienda per concursum, & an Episcopus magis idoneum eligere teneatur, & quis in hac materia sit magis idoneus. Cap. LII.

SVMMARIVM.

1 *Concursus non requiritur in prouisione beneficiorum simplicium.*

2 *Est necessarius, quando prouidetur de beneficio curato, etiam reseruato ob vacationem in mensibus Apostolicis.*

3 *Beneficium curatum etiam reseruatum à Papa debet conferri approbato, & electo per concursum.*

4 *Concursus requiritur in collatione beneficij curati etiam reseruati, & specialiter affecti vigore inducti, siu priuilegij in fauorem Illustrissi-*

ſtriſſimorum Cardinalium, ſeu Abbatum, & capitulorum, vel etiam ſi eius cura Epiſcopo incumbat, et per vnum vel plures adminiſtretur.

5 Oldr. opinio, quod beneficium non dicatur curatum, quando cura apud plures reſidet tanquam repugnans Cōcilio Tridentino non eſt tenenda.

6 *Concurſus requiritur in prouiſione, quæ fit de beneficio curato, quamuis beneficium vacet per reſignationem in Curia dummodo reſignatio ſit ſimplex: Item quamuis Eccleſia ſit patrimonialis, vel receptiua.*

7 *Eſt neceſſarius in beneficio curato, etiam reſeruato, quod ſit iuris patronatus Eccleſiaſtici, vel mixti.*

8 *Ad concurſum beneficij curati, quod eſt de iurepatronatus Eccleſiaſtici, vel mixti admitti debent tam nominati à Patronis quàm alij.*

9 *Concurſus ad beneficia curata non datur, quando reſignatio fit in manibus Papæ ad fauorem certæ perſonæ.*

10 *Vacatio beneficij propriè non inducitur ex reſignatione in manibus Papæ ad fauorem certæ perſonæ.*

11 *Concurſus non datur ad beneficium iurispatronatus laicorum, niſi ab eodem Patrono plures fuerint præſentati.*

12 *Item non datur, quando approbatus per concurſum, & electus non vult conſentire penſioni à Papa ſuper beneficio reſeruatæ, ſed beneficium alteri confertur præuio examine ſimplici ad curam animarum.*

13 *Decreto irritanti vt derogetur non ſufficit quòd Papa de illo notitiam habuerit.*

14 *Ius aliquod ad rem conſiderabile non acquiritur in beneficio, quando illis collatio tanquam de reſeruato ſpectat ad Papam.*

15 *Concurſus non datur ad beneficium curatum exigui redditus.*

16 *Item non datur ad Parochialem vnitam alicui dignitati.*

17 *Item nec datur ad beneficium litigioſum, niſi vterquè ex litigantibus deceſſerit; & n. 18.*

19 *Epiſcopus non tenetur eligere idoneorem, vbi confertur beneficium ſimplex, ſed poteſt gratificare quem vult, In beneficijs autem curatis ex pluribus idoneis iudicatis ab examinatoribus debet eligere magis idoneū, & n. 20. & 21.*

22 *A iudicio Epiſcopi in collatione Parochialium per concurſum facta datur appellatio, quando Epiſcopus doloſè, & irrationabiliter iudicat, & num. 23.*

24 *Declaratio nam de huiuſmodi dolo, & irrationalitate debet liquido conſtare.*

25 *Magis idoneus reputatur, & cæteris præferri debet in collatione beneficij curati, ille de cuius moribus Epiſcopus eſt melius informatus.*

26 *Item ille, qui habitat in loco beneficij, & poteſt reſidere, & prouidere neceſſitatibus Eccleſiæ, etiam ſi alij ſint doctiores, & n. 28*

27 *Vtilitas Eccleſiæ ſemper eſt præferenda omnibus qualitatibus præſentati.*

28 *Ordinarius poteſt aliquem ad concurſum admittere non obſtante quod terminus ab eo præfixus ſit elapſus, & aduerſarius qui comparuerat durante termino contradicat.*

30 *Iudici datur poteſtas paſcendi reo contumaci expectando eum actore etiam contradicente.*

31 *Ad electionem faciendam ſi quis vocetur nec veniat ad diem per Capitulum aſsignatum, et Capitulum dicat expectandum, præſentes non poſſunt recedere.*

32 *Vocati ad Synodum recedere non debent niſi finita Synodo, vel ad alium terminum prorogata.*

33 *Edictum in electionibus, & prouiſionibus non circunducitur.*

34 *Temporis lapſus à Iudice præfixi omnibus viam claudit, vt amplius audiri non debeant.*

35 *Epiſcopus (ſi tempore quo debet fieri prouiſio beneficij per concurſu, non adſit examinatores Synodales) non obſtante forma Concilij Tridentini, poteſt deputare nouos examinatores, abſque celebratione Synodi, ſicuti ante Concilium ei permiſſum erat, & n. 39.*

36 *Forma à lege inducta quando non poteſt præciſe adimpleri, remittitur.*

37 *Diſpoſitio legis ceſſat quando ceſſat eius præſuppoſitum.*

38 *Quando Conſtitutio inducit nouam formam, & illa de facto non poteſt obſeruari, ſufficit, quod actus fiat eo modo, quo prius fieri poterat.*

40 *Si Epiſcopus deficientibus examinatoribus Synodalibus alios non deputauerit, & interim labatur tempus intra quod prouiſio beneficij per cōcurſum fieri debet, beneficium ad Sedem Apoſtolicam deuoluitur.*

41 *Negligentibus iura non ſubueniunt, ſed neceſſitate rerum impeditis.*

42 *Impedimētum quod quis poteſt adhibita diligentia remoueri eum non excuſat.*

43 *Decretum irritans tanquam acceſſorium eſt intelligendum ſecundum ea quæ ſunt diſpoſita.*

44 *Impedimentum non eſt iuſtum quod ex culpa propria procedit.*

45 *Tenatus ſex menſium reſtitutum ordinarijs ad conferendum Eccleſias parochiales ex Conſtitutione Pij V. ad vnguem obſeruari debet.*

SI quęratur quænam beneficia debeât per cōcurſum prouideri eſt diſtinguendum, quia ſi beneficium eſt ſimplex ſufficit †, quòd conferatur idoneo, nec neceſſe eſt, quòd fiat cōcurſus ad effectum, vt magis idoneo conferatur, gloſ. in cap. Monaſterium 16. quæſt. vlt. cap. 3. verſ. quia in minoribus vbi Abb. de iure patron. Idem Abb. in cap. conſtitutus il 2. & ibi Franc. num. 4. de appellat. Caputaq. deciſ. 69. lib. 1. in manuſcript. Creſcen. deciſ. 12. de conceſ. præben. & idem velle videtur Concilium Tridētinum, poſtquam in ſimplicibus, nullam præſcribit formam examinis, & concurſus, ſed tantum requirit habilitates de iure cōmuni neceſſarias,

cap. 4.

cap. 4. in fine de reform. seß. 22. & c. 13. seß. 7.
sicque tenuit Rota in vna Calaguritana redu
ctionis motus proprij, 29. Martij 1595. coram
Cardinale Seraphino.

2 In beneficijs verò curatis † iuxta eiusdem
Concilij Tridentini præscriptum seß. 24. c. 18.
debet fieri pronisio per concursum, quãuis cõ-
stet de reseruatione, vt quia beneficium vacet
in mensibus Apostolicis, nam adhuc debent
proponi ædicta ab ordinario, & facto examine
ab eo siue eo impedito ab eius Vicario, atque
ab alijs examinatoribus non minus quàm tri-
bus in Synodo Diocesana deputatis, illi qni
3 fuerit † ab examinatoribus approbatus, & ab
Episcopo electus, collatio Ecclesiæ à Papa fa-
cienda est, & non alteri. Et dispositio Conci-
4 lij procedit etiam in beneficio reseruato †, vel
affecto specialiter vigore indulti, seu priuilegij
in fauorem S.R. Ecclesiæ Cardinalium, sen Ab
batum, vel Capitulorũ; Vel etiam si eius cura
Episcopo incumbat, & per vnũ, vel plures ad-
5 nunistretur; Nam opinio † Oldr. in cons. 67.
nu. 1. quòd beneficium non dicatur Curatum
quando cura apud plures residet, tanquam
repugnans Concilio non est tenenda, & in spe-
cie reprobatur per Rotam in vna Gerunden.
Sacristiæ, quæ habetur inter impressas diuers.
decis. 48. num. 8. par. 1. Simili quoque modo
Concilium Tridentinum locum habet, quam-
6 uis beneficium vacet † per resignationem in
Curia, dummodo resignatio sit simplex, & e-
tiam si Ecclesia sit patrimonialis, vel recepti-
ua, in quibus consueuerit Episcopus vni, vel
pluribus curam animarum dare. Item proce-
7 dit † in beneficio reseruato, quod sit iuris Pa
tronatus Ecclesiastici, vel mixti, quia nulla
habita ratione patronorum, ordinarius debet
ædicta concursus proponere, & idoneum eli-
gere, ac Romam mittere cum fide à Summo
Pontifice instituendum, sicut fit in alijs, quæ
non sunt de iure patronatus, & ad hunc con-
cursum admitti debent tàm nominati à Patro
8 nis † quàm alij, vt censuit Congregatio eius-
dem Concilij in vna Florẽtina Parochialis de
anno 1599. quàm declarationem sequnta fuit
Rota in d. Florentina 28. Maij eiusdem anni
coram Iusto, in qua fuit tentum, quòd nomi-
nato, seu præsentato à patronis ante concur-
sum non potest dici aliquod ius quæsitum.

Sed quamuis in beneficijs curatis regulari-
ter fiat pronisio per concursum vt dictum est,
tamen istud fallit primo, quotiescunque resigna
9 tio fit † in manibus Papæ ad fanorem certæ
personæ, & ratio est, quia resignatio huiusmo-
10 di non inducit † propriam vacationem, Cas-
sad. d. decis. 3. de renunc. Put. decis. 357. n. 1.
lib. 1. & decis. 314. n. 2. lib. 2. Gabr. cons. 199.
num. 1. & seq. lib. 2. & consequenter dispositio
Concilij super concursu in ea locum non ha-
bet, sed resignatarius prouisus à Papa, vel man
datum de prouidendo in forma dignum obti-
nens solum examinari debet absque concur-
su, & approbari si idoneus repertus fuerit, si-
ue resignatarius sit pronisus in Curia, siue in
partibus, vt censuit sacra Congregatio Illu-
strissimorum interpretum eiusdem Concilij in
vna Aurien. Parochialis 3. Kalend. Februarij
1565. & in vna Illerden. 3. Octobris 1566.

11 Secundò fallit quando beneficium † est iu-
ris patronatus laicorum, nam tunc præsenta-
tus à Patrono deber simpliciter examinari, &
si idoneus fuerit repertus instituui, vt in eodem
Concilio disponitur, d. c. 18. seß. 24. vers. quòd
si iuris patronatus: Nisi ab eodem patrono
plures fuerint præsentati, quia tunc inter eos
debet fieri concursus iuxta declarationẽ alias
factam ab eadem sacram Congregatione.

Tertiò fallit, quando approbatus per con-
12 cursum, & electus † non vult consentire pen-
sioni, quæ à Papa super beneficio de tempore
prouisionis reseruatur, nam ipso sic recusante
Papa solet beneficium alteri conferre absque
concursu preuio solo examine simplici ad cu-
ram animarum, cum derogatione expressa,
vel tacita dicti Concilij propter decretum ir-
ritans, vt tenuit Rota in dicta decisione 48.
num. 2. & 11. par. 1. diuers. Vbi dicitur, quòd
13 non sufficit † Papam habere notitiam dicti de-
creti, vt illi derogatum censeatur. Neque
obest hoc casu, quòd approbato per concur-
sum sit acquisitũ ius ad rem vigore dicti Con-
14 cilij, quoniam, quando collatio † spectat ad
solum Papam tanquam de beneficio reserua-
to, non dicitur acquisitum ius ad rem consi-
derabile, vt fuit tẽtum per Rotam in vna De-
tursen. Parochialis, 12. Februarij 1593. coram
Penia, & in vna Placentina Parochialis de an-
no 1585. coram Cardinale Seraphino.

15 Quarto etiam fallit, si Parochialis † adeo
exigui redditus sit, vt examinis per cõcursum
operam non ferat, aut nemo sit, qui se dicto
examini quærat subijcere; aut ob apertas fa-
ctiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis re-
periuntur, facile grauiores rixæ, aut tumultus
possint excitari; Nam isto casu poterit dictum
examen omitti, & priuatum aliud adhiberi,
vt disponit Concilium in d. cap. 18. ad finem
§. si tamen.

16 Quintò fallit, quando Parochialis † est vni-
ta alicui dignitati, hoc enim casu cessat pro-
uisio per concursum, vt sacra Congregatio
censuit.

17 Sextò fallit, quando † beneficium est litigio-
sum, quia tunc si alter collitigantium cedat,
vel decedat, siue possessor Parochialis sit, siue
non, cũ ab ordinario alius subrogari nequeat,
ne multiplicentur collitigantes, aut collitigau
ti superuiuenti præiudicium inferatur, c. 1. &
2. vt lit. pen. lib. 6. Clem. 1. eod. tit. solet Pa-
papa alium collitigantem gratiosè subrogare
quoad ius, & possessionem defuncti absque
18 aliquo concursu, secus si vterque † collitigans
obierit, quia tunc fiet prouisio per cõcursum,
ex quo per mortem vtriusque lis dicitur extin
cta, vt in d. Clem. 1. vt lit. pend. vbi Vitalin. n. 2.
& 34. Card. n. 3. Cassad. decis. 3. n. 3. eod. titulo.

Præ-

Prætereà in hac materia ad quædam est
aduertendum, Et primò, quòd in huiusmo-
di concursu, & electione facienda Episcopus
tenetur iudicium suum regulare secundùm
iuris dispositionem; Nàm quidquid sit in be-
neficijs simplicibus, quo casu quandò duo
19 sunt † præsentati, vel plures est in facultate
ordinarij attendere merita, veluti gratifica-
tione, vt per Anchar. in Clemen. plures, n. 14.
vers. primo casu, & ibi Card. §. fin. sub nu. 1.
vers. primò autem, de iurepatron. & fuit ten-
tum in vna Aquilegien. iurispatronatus, de
anno 1585. & de anno 1586. 5. Maij coràm
Ioanne Baptista de Rubeis; Adeò quòd si ex
duobus præsentatis Episcopus instituerit vnũ,
non sit amplius quærendum de meritis, sed
20 satis sit, quòd is, qui fuit institutus † sit ido-
neus, quamuis potuerit eligi alius idoneor,
vt declarat Dec. cons. 129. sub nu. 2. quem
sequitur Lambert. de iurepatron. in 3. parte
lib. 2. quæst. 5. art. 2. in fine, & tradit. Butr. in
c. tuam, per illum tex. sub nu. 13. de ætate
21 & qualitat. Nihilominus † in concursu ad be-
neficia curata, in quibus dispositio Concilij
procedit, ex pluribus idoneis iudicatis ab
examinatoribus Episcopus debet eligere ma-
gis idoneum; Quia Concilium non dat Epi-
scopo facultatem eligendi quem velit, sed quẽ
magis idoneum iudicauerit: Quod quidem
iudicium tenetur Episcopus regulare secun-
dùm dispositionem iuris, vt dixi; Vndè à di-
22 cto iudicio † admittitur appellatio secundùm
Constitutionem Pij Quinti super collatione
Parochialium ædita, & potest appellans præ-
electum prouocare ad nouum examen, & si
ipse in eo magis idoneus repertus fuerit, re-
uocata electione, prima, ipse Parochialem
obtinebit, ità fuit decisum per Rotam in vna
Detrusen. parochialis 18. Decembris 1581.
coram Gyptio.

Sed istud temperari debet, vt procedat
23 quandò † iudicium Episcopi est irrationabile;
Nam ex Constitutione Pij Quinti non conce-
ditur simpliciter appellatio, sed tunc demùm
quando Episcopus dolosè, & irrationabiliter
iudicat, vt probant verba Constitutionis ex-
pressa alijs ad hoc ponderata per Rotam in
vna Rauennaten. Parochialis 2. Decembris
1592. corã Cardinale Arigonio. Et de hu-
24 iusmodi † irrationabilitate, & dolo Episcopi
liquido cõstare debet, cum in dicta Bulla ver-
bi ponantur in conditione ibi (constito de
prioris eligentis irrationabili iudicio) l.
Lucius, & ibi not. ff. de condit. & demonstrat.
Alex. in l. Imperator sub nu. 4. & 5. ff. de leg.
1. Dec. in rubr. de probation. nu. 115. & fuit
dictum in vna Pampilonen. beneficij 17. Maij
1577. coram Cardinale Blanchetto, & in vna
Nullius Parochialis concursus 4. Octobris
1600. coram Ludouisio. Pro iudicio enim
ordinarij præsumitur. c. in presentia de renũc.
Quod etiam colligitur ex dicta constitutione:
Et quod de ordinario dicitur habet locum
etiam in Episcopo subrogato, ad l. si eum
§. qui iniuriarum. ff. si quis caut.

Secundo est etiam aduertendum, quod in
25 hac materia † ille magis idoneus reputatur,
& cæteris præferri debet de cuius moribus, vi-
ta, & alijs qualitatibus Episcopus est melius
informatus, Caputaquen. decis. 406. & post
alios Lambert. de iurepatron. lib. 2. 7. quæst.
princ. par. 1. art. 24.

26 Similiter qui habitat † in loco beneficij, &
potest residere, & prouidere necessitatibus
Ecclesiæ tanquam magis vtilis, cæteris præ-
ferri debet, iuxta tradita per eumdem Lam-
bert. de iurepatron. in 3. par. lib. 2. quæst. 5.
art. 17. in fine, & melius in fine d. quęst. vers.
collige ex omnibus dictis, &c. vbi concludit
27 semper esse † præferẽdam vtilitatem Ecclesiæ
omnibus alijs qualitatibus præsentati; Quod
28 procedit quamuis alij sint doctiores † quia
non propterea sunt iudicãdi digniores sed is,
qui iuxtà munus, & rem cui præficiendus est
aptior eius ministerio apparet, vt post alios
aduertit Couaru. in regula peccatum par. 2.
§. 7. n. mihi 4. vers. dignior vero, & tenuit Ro-
ta in vna Beneuentana Parochialis 13. Iunij
1590. coram bo. me. Orano.

29 Tertio notãdum est, quòd ordinarius † po-
test aliquem ad concursum admittere, non
obstante quòd terminus ab eo præfixus sit
elapsus, & aduersarius, qui comparuerat du-
rante termino, cõtradicat, vt fuit resolutũ per
Rotam in vna Calaguritana dimidij beneficij
22. Aprilis 1602. corã Ortembergo, idq; æqui-
tas, & fauor Ecclesiæ suadere videtur, cuius
interest plures oppositores concurrere. Et hãc
* opinionem tanquam receptiorem, * & de iure
veriorem approbarunt Domini, argum. l. & si
30 post tres. ff. si quis caut. Si enim Iudici † cir-
ca Iudicia data est potestas parcendi reo con-
tumaci expectando eum, actore etiam contra-
dicente, c. consuluit, & ibi glos. in verb. gra-
tiam, & singulariter Felin. nu. 1. de offi. deleg.
l. 1. C. quomodo, & quando Iudex, l. si cùm
dies, §. si quis ex arbitratoribus. ff. de arbitr.
quanto benignius est hoc fieri posse in ele-
ctionibus, & prouisionibus, alijsq; extraiudi-
cialibus?

31 Ita in electione † si quis vocetur ad electio-
nẽ faciendã, nec veniat ad diem per Capitulũ
assignatum, & Capitulum dicat respectandum,
præsentes non possunt recedere non finita
32 electione; sicuti vocat † ad Synodum recede-
re non debeat, nisi finita Synodo, vel ad aliũ
terminum prorogata. Nec enim in electioni-
33 bus, † & prouisionibus, sicut in iudicijs circũ-
ducitur Edictum c. Ecclesia, il 2. & ibi glos.
1. & 2. de elect. Innocen. in d. c. consuluit, nu.
3. Hostien. nu. 5. Butr. n. 27. & fuit decisum
in Firmana parochialis 6. Martij 1592. co-
ram Cardinale Pamphilio, vbi non solùm age-
batur de potestate, verum etiam de necessita-
te admissionis.

Non obstat cons. Oldr. 3. quia ibi agebatur

de accusatione, & oppositione criminum, quæ
34 statum hominis respicit; Ideoq; lapsus † temporis à Iudice præfixi omnibus viam claudit, vt amplius audiri non debeant; Aliud est, si quis ius suum, vel sibi debitum prosequatur; Aliud etiam respectu Superioris, vt ad deliberationem, & negotij expeditionem per proposita intra tempus viam aperiat Oldr. d. cons. 3. nu. 6. & 12.

Quartò admonendi sumus, quòd si eo tem-
35 re † quo debet fieri prouisio per concursum, non adsint examinatores Synodales, de quibus loquitur Sacrum Concilium Tridentinum sess. 24. c. 18. de reformat. Episcopus non obstante forma Concilij, potest deputare nouos examinatores absq; celebratione Synodi, vt fuit resolutum per Rotam in vna Placentina parochialis de Malpartida 29. Nouembris
36 1593. coràm Litta. Nam vbi forma † à lege inducta non potest præcisè adimpleri, tunc illa remittitur, Roman. cons. 433. nu. 5. cum alijs adductis per Aym. cons. 177. n. 1. Et Tiraquel. ad leg. Connubial. glos. 6. n. 6. & 32. & 69. Rolan. cons. 81. nu. 25. & sequen. lib. 1. & cons. 43. num. 36. lib. 2. & cons. 30. n. 13. lib. 3. Alciat. in l. 1. n. 41. de lib. & posthum. Concilium enim loquitur cum præsupposito, quòd examinatores Synodales existant; ergò cessan-
37 te hoc præsupposito † cessat eius dispositio, l. mancip. C. de seru. fugit. & ibi Fulgos. & Salicet. num. 3. Dec. cons. 201. nu. 2. Ruin. cons. 83. nu. 5. lib. 5.

38 Præterea benè facit, quia quando † Constitutio inducit nouam formam, & illa de facto non potest obseruari, velut quia non adsint personæ, vel qualitates requisitæ, sufficit, quòd actus fiat eo modò, quo prius poterat, c. quia propter, & ibi Abb. n. 12. de elect. Idē Abb. post Io. Andr. cons. 25. nu. 12. lib. 2. & in c. 1. nu. 11. de elect. Aym. cons. 17. nu. 2.

Quarè Episcopus, qui cum Synodalibus examinatoribus, qui nondum sunt deputati, vel sunt absentes, aut impediti, non potest de parochialibus, vt Concilium disponit, prouidere, potest per se ipsum examinatores
39 deputare, sicut † antè Conciliū ei permissum erat, vt in c. accepimus, & ibi glos. in verb. examinati, de ætate, & qualit.

Ex quo ad vnum infertur valdè notandum,
40 quòd si Episcopus examinatores † non deputauerit, & interim labatur tempus, intra quod prouisio per cōcursum fieri debet, beneficium ad Sedem Apostolicam deuoluitur, vt fuit tentum in allegata Placentina Parochialis: Neque enim ex sua negligentia debet Episcopus commodum reportare; & negligentibus
41 non † subuenitur, sed necessitate rerum impeditis l. non enim negligentibus. ff. ex quib. caus. maior. Nam cum extra Synodum posset examinatores deputare, vt dictum est, vel saltem si eos non deputauit, possit ei negligentia imputari, quia erat in eius potestate Synodum intra sex menses perficere, sequitur,
42 quòd impedimentum † quòd potuit adhibita diligentia remoueri, eum non excuset l. sed & si per Prætorem. §. hac clausula, vers. sed nec ad eos. ff. ex quib. caus. maior. c. quia diuersitatem de concess. præben. vers. & hæc Bart. in l. quibus diebus, in princip. & ibi Socin. nu. 3. de condit. & demonstr. Ruin. cons. 15. n. 5. lib. 4. Communem * dicit Socin. iun. cons. 76. nu. 79. & 80. lib. 1.

Et quamuis in Concilio adsit decretum ir-
43 ritans, tamen illud tanquam † accessorium est intelligendum secundum ea, quæ sunt disposita, Put. decis. 309. nu. 2. & sequen. lib. 1. Cassad. decis. 10. n. 4. super regulis. Et sic nihil facit, quòd Episcopus non possit antè celebrationē Synodi prouidere de Ecclesijs parochialibus propter defectum examinatorum Synodalium; Quia satis est, eum potuisse exa-
44 minatores deputare; Nec iustum † dicitur impedimentum, quòd ex culpa propria procedit; c. 1. de ætat. & qualitat. Gemin. cons. 42. nu. 12. & sequen. & cons. 43. nu. 1. & ex prædictis apparet. Istudq; locum sibi vendicat, etiā si sex, vel pauciores dies fuerint elapsi, post semestre præstitutū Ordinarijs ad conferendū Ecclesias Parochiales, ex Cōstitutione fel. rec. Pij V. quæ est in ordine 37. Quia Rota in
45 dicta Placētina parochialis dixit, tēpus † Cōstitutionis ad vnguem obseruari oportere, l. scire oportet, de excus. tut. ibi, consequens autē est, not. Felin. in c. cū n dilecta, n. 62. de rescript. Curt. Iun. cons. 66. nu. 4. Ruin. cons. 144. n. 6. lib. 4.

Regula de mense, an locum habeat in beneficijs patrimonialibus, breuiter declaratum. Cap. LIII.

SVMMARIVM.

1 *Regula Cancellariæ de mense habet locum in omnibus beneficijs.*

2 *Verbum (omnia) comprehendit quodcunque, & nihil excludit, etiam, quod esset maior ratio in vno, quàm in alio.*

3 *Regula de mense comprehendit etiam beneficia, quæ dantur in titulum, & sunt in Ecclesia numerata, etiam quòd sint patrimonialia.*

4 *Beneficia patrimonialia per indulta Dominorum Cardinalium censentur reseruata.*

5 *Regula de mense fortius operatur, quam indulta Cardinalium.*

6 *Regulæ Cancellariæ habent locum etiam in beneficijs iurispatronatus.*

7 *Reseruatio Papæ cadit etiam in beneficijs, quæ sunt in Ecclesia numerata, & extinguuntur cum persona.*

8 *Beneficia iurispatronatus non pertinent ad collationem ordinarij, beneficia autem patrimonialia pertinent, licèt teneatur ea conferre filijs*

filijs patrimonialibus.

9 *Beneficia patrimonialia cadunt sub regula de infirmis.*

10 *Staphileus, quatenus confundit beneficia patrimonialia cum beneficijs iurispatronatus, reprehenditur.*

11 *Couar. pract. quaest. c. 36. nu. 4. verf. similiter, declaratur.*

LICET non parum dubitationis habeat articulus ille, An regula Cancellariae de mēse locum habeat in beneficijs patrimonialibus, Attamen affirmatiua sententia amplectenda est, si qui-
1 dē regula † procedit in omnibus beneficijs, vt expresse in ea disponitur, propter verbum
2 vniuersale (omnia) † quod comprehendit quodcunque beneficium, & nullum excludit, l. Iulianus. ff. de leg. 3. l. à procuratore. C. mand. etiam quòd esset maior ratio in vno, quàm in alio, Dec. in l. 1. in 1. lect. n. 9. & in 2. lect. nu. 33. C. de sent. quae pro eo quod in-
3 teresse proferrunt; Vndè comprehendit † etiā beneficia, quae dantur in titulum, & sunt in Ecclesia numerata, etiam quòd sint patrimonialia, vt tradit Felin. in c. postulasti col. 10. n. 5. vers. circa de rescript. Quod etiam ex eo comprobatur, quia in huiusmodi beneficijs etiam patrimonialibus vendicant sibi locum indulta Dominorum Cardinalium, & per illa
4 cēsentur † reseruata, vt tradit in specie Caputaq. in 2. par. decis. 89. & in 1. decis. 66. Put. decis. 163. lib. 3. Et nihilominus indulta non habent clausulas fortiores, quàm regula,
5 Imò regula † cùm procedat per viā legis, fortius operatur, vt per Calder. conf. 11. de priuil. Imol. in Clement. 1. in vlt. notab. de sepult. & facit tex. in Clemen. dudum, in fine,
6 eod. tit. Et hinc videmus, quòd † regulae Cācellariae habent locum, & procedunt in beneficijs iurispatronatus, vt attestatur Caputaquen. decis. 36. part. 3. quidquid dixerit Dec. cons. 224. Imò quod plus est, quamuis beneficium esset in Ecclesia non numerata, & extingueretur cum persona, vt per Sarnen. quaest. 21. reg. de impetr. benefic. per
7 obit. famil. Card. Nihilominus † cadit in eo reseruatio Papae, vt tradit Gaspar. de Perusio in tract. reseruat. quaest. fin. num. 5.

Ex quibus apparet, non valere consequentiam, Regula non habet locum in beneficijs iurispatronatus; ergò nec in beneficijs patrimonialibus; Quia imò procedit etiam in beneficijs iurispatronatus, vt dixi, & dato, quòd non procederet, adhuc haec con-
8 sequentia non esset bona; † Nàm beneficia iurispatronatus non pertinent ad collationem ordinarij, beneficia autem patrimonialia pertinent, licèt teneatur ea conferre filijs patrimonialibus, & hac ratione cadunt sub regulis, quae aliquo modo concernunt collationem ordinariorum, prout etiam eadem ratione cadere dicuntur sub indultis, Put. d. decis. 163. lib. 3. Caputaquen. d. decis. 66.
9 par. 1. & decis. 89. par. 2. Et sub † regula de infirmis, vt defendit Mandos. ad d. regulam q. 15. per totam, vbi nu. 13. & 14. meritò re-
10 praehendit Staphileū, quatenus † absolutè cōfundebat beneficia patrimonialia cum beneficijs iurispatronatus, cùm possint aliqua beneficia esse patrimonialia, non tamen iurispatronatus, vt in Diecesi Calaguritana, cuius ipse meminit nominatim.

11 Et hinc quoque tollitur † obiectio ex Couar. pract. quaest. c. 36. num. 4. vers. similiter. Nàm ipse loquitur de beneficijs patrimonialibus, quae etiam sunt iurispatronatus, & de his quoque non audet aliquid affirmare, sed se remittit ad praxim, & obseruantiam.

Iurisdictio data inferiori, quandò censeatur concessa cumulatiue, & quandò priuatiue ad Iudices ordinarios. Item quando Archiepiscopus possit cogere subditos sui suffraganei. Cap. LIV.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio data inferiori in dubio censetur data cumulatiue ad Iudices ordinarios, non autem priuatiue, etiam si competat ex fundatione, & nu. 2.*

3 *Priuatiue censetur concessa, quandò datur Praelato regulari.*

4 *Item quandò conceditur fauore personae, in quā exerceri debeat, & fauor eius sit non habere plures, qui eam exerceant.*

5 *Item quandò acquiritur per praescriptionem.*

6 *Archiepiscopus non habet iurisdictionem in subditos sui suffraganei, quamuis ei suffraganeus sit subiectus immediatè, & n. 7.*

8 *Iudex non eamdem iurisdictionem habet in accessorio, quam habet in principali.*

9 *Indigens opera non subditi, debet vti literis requisitorijs.*

10 *Iurisdictio suffraganei propter eius negligentiam ad Archiepiscopum deuoluitur.*

11 *Expressum dicitur per regulam generalem, vbi ea colligitur ex ratione decidendi casum particularem.*

12 *Archiepiscopus propter negligentiam suffraganei potest exercere iurisdictionem in eius subditos, quamuis existat in Dioecesi dicti suffraganei.*

13 *Episcopus suscipiens mandatum Archiepiscopi contra eos, qui ei, & non Archiepiscopo subsunt, dicitur procedere iure proprio, & non non metropolitico.*

14 *Item poterit alteri vices suas committere.*
15 *Declara nisi iurisdictio esset ad Archiepiscopum deuoluta, quia tunc, vt delegatus procedit iure delegantis, non autem proprio.*

ILLVD etiã vnanimi Doctorũ sentẽtia receptum esse scimus, quod iurisdictio data inferiori in dubio censetur tributa cumulatiue ad Indices
1 † ordinarios, non autem priuatiue: Ista est
* cõmunis * cõclusio, quã tenent Bart. in l. 1. C. de offi. Præfect. Vrbis, Bald. in l. vnica §. vbi autem nu. 6. C. de caduc. tollen. Anchar. cõs. 164. sub nu. 5. vers. nec ex eo, quod Populus, latè Roman. cons. 393. num. 1. cum nonnullis sequentibus, Paul. de Castr. in l. testamenta
* sub num. 6. C. de testam. Ias. qui * cõmunem dicit in l. quod in rerum. §. si quis post nu. 8. ff. de legat. 1. Felin. in c. pastoralis post num. 2. vers. regulariter videtur de offic. ordin. Dec. cons. 3. nu. 3?. Ruin. qui de communi attestatur cons. 7. n. 1. lib. 4.

Ampliatur hæc conclusio, vt procedat
2 etiam si iurisdictio competat † Prælato inferiori ex fundatione, vt fuit resolutum per Rotam in vna Abulen. iuris visitandi 30. Nouembris 1600. Coram Ludouisio; Vbi facultas visitandi Prælato inferiori ex fundatione competebat, & tamen fuit dictum quòd non intelligebatur adempta facultas visitandi tributa Episcopo ex dispositione Concilij Tridentini sess. 22. cap. 8. de reformat. cum intelligi debeat cumulatiue, & non priuatiue ad Episcopum, contra quem debet esse expressa prohibitio, vt etiam censuit Sacra Congregatio eiusdem Concilij.

E contra vero eadem conclusio limitatur,
3 vt non procedat in Prælato † regulari, cui speciali iure censetur concessa iurisdictio priuatinè, Abb. in d. c. Pastoralis sub nu: 6. vers. sed in regularibus aliud puto, & ibi Felin. n. 4. de offic. ordin.

Rursus limitatur quoticscunque iurisdictio
4 fuit † concessa fauore personæ, in quam exerceri debeat, & fauor ipsius sit non habere plures, qui eam exerceant, Bald. in d. l. vnica, nu. 7. C. de caduc. tollen. Angel. cons. 375. ad finem vers. quarto fallit, Aret. cons. 102. sub n. 1. Felin. in d. c. pastoralis num. 2. in fine vers. limita quinto. Corn. cons. 3. sub nu. 5. vers. 2. respondetur lib. 2. Afflict. decis. 41. n. 2. in fine, & nu. sequen. Aym. cons. 411. nu. 34. vers. septimo circa, Rimin. Iun. cons. 715. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 18. sub nu. 16. vers. nonus est casus, & Rota tenuit in d. causa Abulen. iurisuisitandi.

Tertiò limitatur, vt non habeat locum in
5 iurisdictione acquisita per præscriptionem, quia intelligitur priuatiua ad Iudicem ordinarium, vt per Calder. de præscript. cons. 2. Felin. in d. c. Pastoralis nu. 5. de offic. ordin. Balb. de præscript. par. 1. quæst. 5. princip. quæst. 10. nu. 8. Et hanc quoque tenuit Rota in vna Burgen. Iurisdictionis 2. Decembris 1585. coram Cardinale Seraphino, vbi agebatur de iurisdictione acquisita mediante vsu longissimi temporis, & sic per præscriptionem, & fuit dictum, quòd erat priuatiua ad Episcopum.

Alias limitationes adducit Felin. in d. c. pastoralis de offic. ordin. quem videas, quia hanc materiam late pertractat.

Sed non inconueniens videtur hoc in loco explicare, An Archiepiscopus ex sua iurisdictione possit cogere subditos sui suffraganei ad aliquid faciendum, puta testimonium ferendum in aliqua causa, vel aliud simile
6 peragendum? Et negatiue resoluendum est, quando ipsi subditi non consentiunt, vt expressè cauetur in d. c. pastoralis de offic. ordin. in princip. & in c. 1. §. neque, de for. cõpet. Et ratio est, quia Archiepiscopus † in subditos suffraganei nullã habet iurisdictionẽ, quæ tamen requiritur ad hoc, vt cogere possit l. eum qui, de iurisd. omn. iudic. vbi Bald. num. 1. & Abb. in d. c. pastoralis num. 5. Bene verum est, quod potest cogere ipsum
7 suffraganeum, quia † ipse est immediatè subditus Archiepiscopo, vnde in eo cessat ratio d. l. eum qui, Et hoc expresse tradit glos. in d. c. 1. §. neque, in verbo suscipere, de foro
8 compet. Vbi notat non † eamdem iurisdictionem habere iudicem in accessorio, quam habet in principali: Et licèt ibi dicat, quòd Archiepiscopus mandabit suffraganeo, illud tamen verbum, mandabit, intelligi debet de coactione, vt per Io. Monach. ibid. vers. idem quod talis, in verbo suscipere compellant, vbi ait, quòd si suffraganeus, non acquiescat, poterit animaduertere in eum, sicut in subditum immediatũ, & tradunt ibi Gemin. Franc.
* & alij * communiter, & ita etiam concludit Abb. in d. c. pastoralis nu. 12. & in hanc sententiam omnes conueniunt.

Verum quia ordinarium est confugere ad
9 literas † requisitorias, quando quis indiget opera non subditi, vt post alios tradit Couar. pract. quæst. cap. 10. nu. 2. Propterea difficultas in eo versatur, si suffraganeus negligat subditos suos cogere ad instantiam Archiepiscopi, An ipse Archiepiscopus possit eos per se cogere? In quo articulo licèt Doctores sint varij, tamen affirmatiua senten-
* tia verior est, & * communior, vt scilicet pro-
10 pter talem negligentiam † iurisdictio deuoluatur ad Archiepiscopum, c. cum simus 9. q. 3. & ibidem glos. in summa, & in c. fin. in verb. negligentes, ead. quæst. & in c. 1. in verbo, culpis, de supplen. neglig. prælat. in 6. vbi Gemin. ad glos. in verb. iurisdictio.

dicit,

dicit, quòd * totus mũdus approbat hanc sententiam, sequitur Franc. num. 3. Hostien. in d. c. pastoralis, & ibidem Felin. n. 6. vbi tradit, totum mundum tenere hanc opinionem, & quòd contraria opinio est noua, allegat Paul. de Eleazar. in c. 1. de supplen. neglig. Prelat. lib. 6. Io. Andr. in d. c. pastoralis n. 5. Bellamer. num. 1. Præposit. in d. c. cùm simus 9. quæst. 3. Et licet aliqui Doctores dicant metropolitanum non habere iurisdictionem in subditos suffraganei, nisi in casibus à iure expressis. Nihilominus satis hoc in iure,
11 est expressum per regulam † generalem, quæ colligitur ex ratione decidendi casum particularem, d. c. cùm simus 9. quæst. 3. Et hanc opinionem in specie tenuit Rota coram Cardinale Seraphino in vna Valentina iurisdictionis, 18. Aprilis 1597. In qua fuit etiam dictum, quod tali potestate vti po-
12 test Archiepiscopus † etiã quando causas cognoscit existens in Diœcesi suffraganei, quia eius iurisdictio non ampliatur, nec minuitur eius ex qualitate loci, sed eadem ei competit vtrobiquè.
13 Et est aduertendum, † quod si in hoc casu Episcopus suscipiat mandatum Archiepiscopi contra eos, qui ei, & non Archiepiscopo subsunt, tunc dicitur procedere iure proprio, & non metropolitico, cum ius cogendi non subditos non sit penes Archiepiscopum, nisi in casu tantùm negligentiæ, vt dixi. Et quòd Episcopus eo casu iure proprio, & non superioris auctoritate procedat, tradit Abb. in c. quod ad cõsultationẽ. n. 28. in fi. & nu. 29. de re iudic. Bart. in l. à Diuo Pio §.
14 qui Romæ n. 6. ff. eod. † Ideò poterit etiam alteri vices suas committere, c. fin. de offic. ordin. Abb. in c. constitutus nu. 6. de fideiuss. l. sæpè, & sequen. de offic. Præsid. Rota decis. 18. de concess. præben. in nouis. Quod ta-
15 men procedit solùm in † coactiuis, nam in alijs ad Archiepiscopum deuolutis, & in quibus iurisdictio esset penes ipsum, Episcopus suscipiens mandatum Archiepiscopi procedit vti delegatus iure delegantis, non autem proprio, & ideò tenetur per se ipsum exequi mandatum, nec potest vices suas alteri delegare.

In beneficialibus, an, & quando vltimus status attendatur, ex his, quæ Rota censuit luculenter enarratum, atque explicatum. Cap. LV.

SVMMARIVM.

1 Status vltimus, ac vltima, & immediata quasi possessio attendi debet in consideranda qualitate beneficiorum.

2 Beneficium ab initio curatum pro non curato habetur, si ad præsens regatur sine cura, & si habeat curam, pro curato habetur, licet a principio esset sine cura.

3 Beneficium habens Rectorem perpetuum, collatiuum potius, quam manuale præsumitur, nec potest dici de mensa, quamuis Rector aliquid soluat Monasterio occasione beneficij, & num. 4. Item quamuis beneficium existat intra Ecclesiam Monasterialem, & nu. 5.

6 Beneficia secularia in Ecclesijs Monasterialibus esse possunt.

7 Status vltimus attenditur ad cognoscendum, an Cappella sit beneficium Ecclesiasticum conferibile, vel potius oratorium simplex.

8 Oratorium simplex ex quibus signis cognoscatur.

9 Beneficium ex statu præsenti præsumitur semper tale fuisse a principio, & nu. 20.

10 Beneficium Ecclesiasticum dicitur, quod perpetuo conferri potest, nisi fundator iusserit in perpetuum illud spectare ad collationem certarum personarum, veluti Abbatis certi monastery, cum hoc quòd etiam possit administrationem illius alteri concedere in totum, vel in partem, prout sibi videbitur, quia tunc beneficium dicitur Ecclesiasticum, quamuis non sit conferibile, & numero 11.

12 Præsentatus ab eo, qui habet pro se vltimum statum, & sic quasi possessionem præsentandi, præfertur præsentato a vero patrono.

13 Status vltimus, seu quasi possessio præsentandi operatur, ut in literis apostolicis non sit facienda mentio de veris patronis, sed de existentibus in possessione.

14 Electus ab eo, qui est in quasi possessione eligendi, dicitur legitimè electus, & præfertur cuicunque alteri electo.

15 Collatio beneficij facta per illum qui est in quasi possessione conferrendi, præfertur collationi cuiuscunque.

16 Collatio, est præsentatio sunt de fructibus iuris præsentandi, siue conferendi.

17 Status vltimus beneficij sæcularis attenditur, quamuis de sæcularitate non constet, nisi ex collationibus Papæ, dummodo de contrario statu non appareat.

18 Collationes Apostolicæ non mutant statum beneficij, nec inferrunt existenti in quasi possessione præiudicium, & num. 34. Nisi sint factæ eo animo, ut imprimant alium statum, n. 37.

19 Faciunt statum beneficij collatiuum, quando non apparet de contrario statu manualitatis.

20 Status vltimus non constito de contrario inducit præsumptionem similis status de præterito.

21 Collationes Papæ nullæ, & subreptitiæ non faciunt statum beneficij collatiuum.

22 Status vltimus beneficij etiam non præscriptus, attendi debet.

23 *Item non præscriptus sufficit pro sustinenda collatione, etiam ad effectum includendi, vel includendi reseruationem Papæ, licèt qualitatem benefiey non immutet.*

24 *Debet attendi, etiàm si de illo non constet, nisi per vnicum actum effectum sortitum.*

25 *Possessio, vel quasi iuris conferendi acquiritur etiam ex vnica collatione, quæ fuerit sortita effectum.*

26 *Acquiritur Episcopo, etiam ex collatione facta per assertum Vicarium.*

27 *Item acquiritur Episcopo successori, licèt collatio sit facta mortuo Episcopo prædecessore ab eius Vicario generali, nisi constet, quòd obitus prædictus ad notitiam Vicarij peruenerit.*

28 *Officium Vicarij post obitum Episcopi expirat.*

29 *Resignatio facta in manibus Vicarij generalis mortuo Episcopo antequàm de illius obitu certioretur, valet.*

30 *Status vltimus beneficij, seù quasi possessio ex vnico actu non acquiritur, quandò actus ille fuit admissus cùm clausula sine praiudicio.*

31 *Clausula sine praiudicio, &c. preseruat ius tam in petitorio, quam in possessorio, itaut per patientiam, seù consensum præstitum in illo actu tantum, non autem in futuris, sibi quis censeatur praiudicasse.*

32 *Status vltimus non acquiritur ex vnico actu conditionali.*

33 *Præsentatio ab vno ex conpatronis facta aliorū possessionem præseruat, nisi fuerit facta priuatiuè quoad alios.*

35 *Prouisio Apostolica non impedit ius patronatus, nec quasi possessionem illius etiam illi derogando.*

36 *Inferior non potest mutare statum beneficij.*

38 *Collatio Papæ facta seculari de beneficio regulari expresso nomine regularitatis dispositiue, immutat statum beneficij, si autem beneficium regulare datur in commendam, vel ex dispensatione possideatur, vel dicatur dependere à Monasterio, aut dicatur officium regulare, qualitas contraria non mutatur, nisi commendetur sæculari habenti aliud beneficium in titulum, & nu. 39.*

40 *Status vltimus beneficij etiam lite pendente attendi debet.*

41 *Collatio existentis in possessione conferendi facta post motam litem super proprietate valet, & præfertur collationi illius ad quem collatio de iure pertinet, sed non est in possessione.*

42 *Existens in possessione iuris præsentandi potest præsentare etiam lite pendente, dummodò lis vertatur super proprietate iuris præsentandi, si autem vertatur inter præsentatos super ipsa præsentatione, tunc patronus non potest præsentare, & nu 43.*

44 *Præsentatio ad beneficium potest fieri in vnum ex collitigantibus etiam lite pendente inter præsentatos, dummodò fiat in superstitem altero ex collitigantibus cedente, vel decedente, & nu. 45.*

46 *Declaratur, nisi propter nouum ius collatum in personam collitigantis lis citius finiri posset, quia tunc potest in eum fieri præsentatio, etiam quod alter non cedat, vel decedat.*

47 *Status vltimus beneficij, seù Ecclesia quæ à Clericis sæcularibus, & monachis promiscuè gubernatur, dignoscitur ex maiori parte eorum, qui sunt vltimi possessores.*

48 *Beneficium dicitur sæculare etiam si fuerit gubernatum per 40. annos à Religiosis ibi ministrantibus tanquam sæcularibus.*

49 *Status vltimus beneficij attendi debet, etiam ad effectum ne actus retractatur, quamuis possidens in petitorio succumbat.*

50 *Præsentatio ad beneficium institutione sequuta, non infringitur, quamuis postea euincatur iuspatronatus ab ipso præsentante, & declaretur ipsum non fuisse patronum.*

51 *Collatio non vitiatur quamuis pronuncietur contra possessorem in petitorio.*

52 *Possessio, seu quasi validat actum, donec possidens à tali possessione amoueatur.*

53 *Status vltimus beneficij non attenditur, quando constat de violentia, & mala fide possidentis.*

54 *Collatio, siuè præsentatio ad beneficium facta per possessorem violentum, non valet.*

55 *Possessor malæ fidei non facit fructus suos. imò tenetur de extantibus rei vendicatione, & de consumptis condictione sine causa.*

56 *De statu vltimo beneficij non est facienda mentio in litteris impetrationis, quando possessio est violenta.*

57 *Status vltimus, seu quasi possessio non attenditur in actibus negatiuis, præsertim in his, quæ sunt meræ facultatis, & quando agitur contra superiorem.*

58 *Item non attenditur, quando adsunt duæ possessiones ambæ compatibiles.*

59 *Collatio illius, qui intrusus reperitur in beneficio reseruato, & confert beneficia pertinentia ad collationem dicti beneficij, non valet quamuis sit in bona fide.*

60 *Reseruatio inficit titulum, & possessionem, & ligat etiam ignorantes.*

61 *Intrusus in beneficio non facit fructus suos.*

62 *Collectoris opinio, in decis. 20. de præben. & in decis. 4. eod. tit, in antiquior. declaratur.*

63 *Status vltimus possessoris non attenditur, quando in contrarium constat de illius proprietate.*

64 *Possessio, seu quasi iuris præsentandi non suffragatur, quando constat præsentationem ad alium spectare ratione proprietatis.*

65 *Collatio iurispatronatus facta ab ordinario existente in quasi possessione libere conferendi, non valet, si fuit facta postquam de proprietate constitit in contrarium.*

66 *De proprietate beneficij aduersus possessorem habentem vltimum statum, non aliter dicitur constare, quàm per confessionem partis, vel per rem iudicatam.*

67 Sta-

67 *Status nouus in beneficio imprimitur, qui attendi debet, non obstante priori statu contrario, vbicunque præscriptio legitima cum possessione concurrat, ea autem cessante à priori statu non receditur.*

68 *Possessio vltima non præscripta non tollit titulum, & præscriptionem præcedentem.*

69 *Status, seù qualitas beneficij, vt immutari possit, quæ sint necessaria.*

70 *Præscriptio quadragenaria, quando requiratur ad mutandum statum beneficij secularis, & quando sola decennalis sufficiat, & n. 76.*

71 *Staffilei opinio, quòd ad præscribendum statum beneficij secularis inastinctiò sufficiant decem anni, reprobatur.*

72 *Fauor redditus ad ius commune cessat, quando quis priuatur iure suo.*

SÆPISSIME in Sacro Rotæ Auditorio controuertitur, qualis status beneficij sit attendendus? Igitur, vt clarius hanc materiam explicemus constituēda est huiusmodi regula: Videlicet, quòd
1 in considerandа † qualitate beneficij vltimus
status, & vltima atque immediata quasi possessio attenditur, per tex. in c. cùm Ecclesia Sutrina, ibi vltimo, & immediate, de caus. possess. & propriet. Hanc conclusionem passim Rota tenet, vt in decis. 24. nu. 2. de præben. in nouis, & decis. 49. vers. Item quia vltimus status, de rescriptis, in antiquis, idem scribit Oldrad. cons. 312. num. 2. & alij per eum allegati, & per Ferret. cons. 282. nu. 11. & 12. & cons. 210. nu. 4.

Ex quo infertur secundū Bald. in l. si mater tua n. 2. C. ne de stat. defunct. per quinquen-
2 niū quæratur, quòd beneficium † ab initio
curatum pro non curato habetur, si ad præsens regatur sine cura; Et è conuerso si nunc habeat curam animarum, pro curato reputatur, quamuis à principio esset sine cura.

Rursus infertur, quòd beneficium ex vltimo eius statu collatiuum potius, quàm ma-
3 nuale præsumatur, videlicet, si habeat † Re-
ctorem perpetuum; Quia beneficium habens rectorem perpetuum non potest dici de mensa, glos. in Clement. vnica §. quædam etiam, in verbo, ad mensam, de excess. prælat. Si quidem Rector non capit fructus de manu Monasterij, sed iure proprio, glos. in d. Clemen. vnica, Innoc. in c. Monacis de præben. Et ità tenuit Rota in vna Taruisina Parochialis 27. Nouembris 1602. coràm Ludouisio; vbi fuit dictum, hoc procedere, quamuis Rector
4 aliquid † solueret Monasterio occasione be-
neficij, quia ex tali solutione arguitur quidem subiectio, sed non arguitur, quòd sit de mensa illius: Simili quoque modo Rota in vna Parmen. Prioratus 14. Aprilis 1600. coràm Penia, ex vltimo statu iudicauit beneficium
5 esse collatiuum, quamuis existeret intra Ec-
clesiam Monasterialem, & consequenter videretur manuale, Cassad. decis. 1. n. 9 de præ-
6 ben. Siquidem etiā in Ecclesia regulari † pos-
sunt esse beneficia secularia, quæ Clericis secularibus conferantur c. fin. §. præcipimus per tot. & ibi Ant. de Butr. num. 16. vers. nam & monaci Anchar. nu. 15. vers. si videtur, & melius num. 16. vers. quia & Monaci de stat. Monachorum.

Tertio etiā infertur, quòd ad cognoscendū
7 an Cappella † sit beneficium Ecclesiasticum
conferibile, vel potius oratorium simplex, vltimus eius status inspicitur, præsertim si sit antiquus, Dec. cons. 126. n. 1. & tenuit Rota in vna Volaterana Cappellæ 16. Nouembris 1594. coram Cardinale Seraphino: Vbi constabat Cappellam tanquàm simplex oratoriū fuisse per longissimum tempus rectam, & gubernatam per Confratres laicos, qui ad eorū nutum, & sub certi salarij constitutione semper deputauerant Cappellanos absque aliqua Episcopi auctoritate, vel alterius Prælati Ec-
8 clesiastici, qui status † ostendebat illud esse
oratorium simplex ipsius Confraternitatis, ad Roman. cons. 47. num. 10. Dec. cons. 148. nu. 1. Et licèt ibi adesset Campanile, & missæ celebrarentur tamen cùm hæc essent signa æquiuoca, quæ possunt conuenire etiam priuatis oratorijs, Abb. in c. petentibus nu. 3. de præben. Dec. d. cons. 48. Archid. in c. nemo de consecrat. distinct. 1. Lambertin. de iure patron. par. 1. art. 7. 2. quæst. princip. n. 10. Nec aliqua afferentur signa, quæ demonstrarent illud esse beneficium Ecclesiasticum, sed potius Oratorium, vt per Feder. de Sen. cōs. 130. Rebuf. de pacif. posses. n. 343. Silua. de benefic. par. 1. quæst. 1. Gig. de pension. quæst. 86. Rota censuit illam non fuisse Cappellam Ecclesiasticam conferibilem, sed oratorium sim-
9 plex, quod ex † statu præsenti præsumebatur
semper tale fuisse etiam à principio, ad Cassad. decis. 4. nu. 7. de præben. & decis. 7. de iurepatron. nu. 7.

Sed hic pro intellectu prædictorum velim
10 obserues, quòd quamuis regulariter † benefi-
cium Ecclesiasticum illud sit, quòd perpetuò conferri potest, vt per Abb. in c. auctoritate, in fine de cens. Sarnen. in regula de infirm. quæst. 23. tamen aliquando potest esse bene-
11 ficium Ecclesiasticum, quàmuis † non sit con-
feribile, puta si ille, qui fundauit beneficiū, voluit in perpetuum illud spectare ad liberā dispositionem certarum personarum, veluti Abbatis certi monasterij cùm hoc, quòd etiā possit administrationem illius alteri concedere in totum, vel in partem, prout sibi videbitur, Ità tentum per Rotam in vna Perusina Sanctæ Mariæ de Niue 30. Aprilis 1599. coram Cardinale Pamphilio.

Quartò ex eadē cōclusione deducitur, quod
12 præsentatus † ab eo, qui habet pro se vlti-

mum

mum ſtatum, & ſic quaſi poſſeſsionem præ-
ſentandi, præfertur præſentato à vero patrono,
c. conſultationibus, de iure patron. & ibi Ant.
de Butr. n. 9. verſ. per hoc. Abb. num. 6. idem
Abb. conſ. 54. nu. 2. lib. 1. Oldrad. d. conſ. 312.
nu. 2. ante medium, verſ. & ideo præſentatus,
& conſ. 124. nu. 1. Aym. conſ. 322. nu. 5. verſ.
imò præſentatus Roch. de iure patron. in
verb. Competens quæſt. 19. nu. 39. & ſequen.
Lambert. eod. tract. lib. 2. par. 1. quæſt. 3. ar-
tic. 6. num. 1. & 2. Rota deciſ. 14. de iure pa-
tron. in antiq. Put. deciſ. 189. lib. 1. cum multis
alijs congeſtis per Menoch. conſ. 90. nu. 124.
Ideo poſt Innoc. egregie tradit Card. conſ. 69.
13 n. 4. verſ. ſufficit, quòd quando adſunt † veri
patroni non exiſtentes in quaſi poſsione præ-
ſentandi, & alij non patroni exiſtentes in qua-
ſi poſſeſsione, in litteris Apoſtolicis non eſt
opus facere mentionem de veris patronis,
ſed de exiſtentibus in quaſi poſſeſsione, quia
per litteras Apoſtolicas non præiudicatur ve-
ris Patronis, quoad præſentationem, quan-
do non ipſi, ſed quaſi poſſeſſores facere de-
bent, & Card. referunt, & ſequuntur Felin. in
tract. quand. lit. Apoſt. non par. colum. ante
penult. in 9. limit. Dec. conſ. 117. nu. 1. circa
med. & conſ. 126. num. 3. Lambert. de iurepa-
tron. art. 1. quæſt. 3. par. 1. lib. 2. n. 8. & latius
art. 23. quæſt. 9. par. 3. lib. 2.

Et quod dictum eſt dē præſentatione, locum
14 habet etiam in electione, quia electus † ab eo,
qui eſt in quaſi poſſeſsione eligendi, dicitur
legitime electus, & præfertur cuicunque al-
teri electo, cap. querelam de elect. Dec. con-
ſil. 152. num. 4. Et idem eſt in collatione,
15 Nam collatio beneficij † facta per illum, qui
eſt in quaſi poſſeſsione conferendi, & ita ha-
bet vltimum ſtatum, præfertur collationi cu-
iuſcunque, cap. cum olim de cauſ. poſſeſs. &
propriet. Calder. conſ. 23. de præben. Rota de-
ciſ. 49. de reſcript. in antiq. Put. deciſ. 206. lib.
16 1. Cum enim collatio † & præſentatio ſint de
fructibus iuris conferendi, ſiue præſentādi, Ro
ta deciſ. 7. n. 1. de iure patron. in nouis Caſſad.
deciſ. 3. n. 6. de penſion. ſpectāt ad poſſeſſorem,
l. bonæ fidei ff. de acquir. rer. domin. Et itafuit
reſolutū per Rotā in vna Bracharen. Monaſte-
rij de Iunchas 4. Maij 1598. corā Horat. Card.
Lancellotto, & per prius in vna Imolen. iuris
patronatus coram Cantuccio, & in deciſ. 167.
n. 10. par. 2. diuerſ. Vbi dicitur Collationem
iuris patronatus factam ab ordinario exiſten-
te in quaſi poſſeſsione libere conferendi, eſſe
præferendam præſentationi patroni in quaſi
poſſeſsione non exiſtentis, vbi tamen de
proprietate iuris præſentandi non conſtet.

Extenditur autem ſupradicta regula, quòd
17 vltimus ſtatus † beneficij ſit attendendus, etiā
ſi de vltimo ſtatu ſecularitatis non conſtet,
niſi ex collationibus Papæ, dummodo tamen
de contrario ſtatu non appareat. Nam quam-
18 uis collationes † Apoſtolicæ regulariter non
mutent ſtatum, Ant. de Butr. in cap. porrecta n.
2. verſ. & ita dicit Paulus de confirmat. vtili
vel inutil. Calder. conſ. 26. in fine de præben.
Nihilominus quando non apparet de contra-
19 rio ſtatu manualitatis, faciunt ſtatum † benefi-
cij collatiuum, qui attendi debet, ad effectum,
vt collatio valeat, cap. ſi iudex laicus §. idem
eſſe verſ. iſque ſtatus de ſent. excom. Caldar.
conſil. 28. verſ. & ſtatus præſens de præben.
Et inde quoque oritur præſumptio ad creden
dum antiquum ſtatum beneficij fuiſſe ſimilem
20 vltimo, cum vltimus ſtatus † non conſtito de
contrario inducat præſumptionem ſimilis ſta-
tus de præterito, l. liberis. §. fin. de liber.
cauſ. in l. ſi prius num. 18. ff. de oper. nou.
nunciat. Bald. in l. in perſona num. 2. verſ.
ſed in materia contingenti, C. de probat.
Et ita tenuit Rota in allegata Parmen. Prio-
ratus 14. Aprilis 1600. coram Penia. Quod
tamen intelligi debet, quando collationes
21 Papæ ſunt validæ, ſecus ſi ſint nullæ, † & ſub-
reptitiæ, quia tunc per eas aliquis ſtatus col-
latiuus induci nequit, vt per Dec. conſ. 128.
numer. 4. verſic. Tertio allegata in contra-
rium, & poſt eum Ferrett. dict. conſil. 210.
numer. 8.

Secundo extenditur, vt locum habeat,
22 quamuis vltimus † ſtatus non ſit præſcriptus,
iuxta deciſ. 2. de præben. in nouis ſub num.
2. quæ vult, quòd ſi prætendatur beneficium
eſſe ſeculare, nec doceatur de priori ſtatu con-
trario, ſufficiat oſtendere vltimum ſtatum
ſeculare eſſe, licet non probetur, quòd ille ſta
tus fuerit præſcriptus, ſubditque hanc fuiſſe
ſingularem opinionem Ægidij, quæ Dominis
placuit: Idem tenet Rebuf. ſuper concord. tit.
de collat. §. volumus in verbo, regularia, verſ.
quarto requiritur, & in conſ. 34. num. 13. verſ.
non obſtat, vbi inquit, quòd beneficium tale
præſumitur, in quali ſtatu reperitur tempore
vacationis, licet non ſit præſcriptum tanquam
tale per ſpacium quadraginta annorum, per
c. cum de beneficio, de præben. lib. 6. cum alijs
per eum allegatis.

Et iſtud abſque vlla dubitatione proce-
dit, quando incidenter agitur inter prouiſos
de validitate ipſius collationis, quia ad hunc
effectum ſufficit qualiſcunque poſſeſsio, licet
non præſcripta, cum vt dixi collatio ſit fru-
ctus iuris conferendi, qui ad poſſeſſorem ſpe-
ctat; Vnde quamuis iſta quaſi poſſeſsio, & vl-
23 timus ſtatus non ſit ſufficiens † ad immutan-
dam qualitatem beneficij, puta, quòd de regu
lari efficiatur ſeculare, ſufficit tamen pro ſu-
ſtinenda collatione etiam ad effectum inclu-
dendi, vel excludendi reſeruationem Papæ, iux
ta conſ. Calder. 23. incip. An ſi Papa, de præ-
ben. approbatum à Rota, vt per Mohed. deciſ.
8. alias 179. de priuileg. Simonet. de reſeruat.
quæſt. 70. Put. deciſ. 206. lib. 1. Thom. de Tanis
deciſ. 1. & fuit ſæpe alias in Rota deciſum,
& ſignanter in vna Vicentina beneficij 19. No
uembris 1599. coram Cardinale Pamphilio, &
rurſus in vna Ferrarien. Prioratus 17. Mar-
tij

tij 1608. coram Penia, vbi constabat de vlti-
mo statu sæcularitatis, quia beneficium tan-
quàm sæculare fuerat in titulum collatum ab
ordinario; quòd licet à sua primæua origine
fuisset regulare, & propterea prætenderetur
reseruatum; Nihilominus quia lis erat non
inter ipsos principales collatores, sed inter
prouisum ordinarium, & Apostolicum, Ro-
ta tenuit, quòd ad sustinendam collationem
ordinarij, & ad effectum excludendi reser-
uationem Papæ, attendenda esset dicta qua-
si possessio, & vltimus status beneficij, per d.
cons. Calder. 23.

Tertio extenditur, vt procedat etiam si nõ
24 constet † de quasi possessione, seu vltimo sta-
tu, nisi per vnicum actum effectum sortitum,
puta per vnicam collationem, Federic. de
Sen. cons. 234. sub num. 4. vers. est dicendum,
Dec. cons. 226. nu. 2. vers. & ista quasi posses-
sio, Ferret. d. cons. 210. nu. 5. Et tenuit Rota
in supra allegata Bracharen. 4. Maij 1598.
corã Card. Lãcellotto, In qua fuit dictũ, quod
ad effectum acquirendi quasi possessionem iu-
25 ris conferendi, sufficit vnica † collatio effe-
ctũ sortita, per c. querelam de elect. & c. cum
Ecclesia Sutrina, vbi glos. in verb. trium,
Abb. nu. 22. Ripa n. 91. de caus. poss. & pro-
priet Aym. cons. 322. nu. 2.

26 Et illud procedit etiam in † collatione fa-
cta per assertũ Vicarium, quia per illam Epi-
scopo acquiritur quasi possessio conferendi,
Ant. Aug. in repert. tit. de offic. Vicar. nu. 10.
Quinimò ex collatione facta à Vicario gene-
rali licet sit facta Episcopo mortuo, & ante
successoris aduentũ, acquiritur ista quasi pos-
27 sessio † conferendi Episcopo successori, non
constito quòd obitus prædictus ad notitiam
Vicarij peruenerit, vt tradit Papazzon. in
addit. ad decis. primam n. 4. de offic. Vicar. in
nouis, vbi inquit Rotam sic tenuisse in vna Li-
cien. Canonicatus, & præbendæ coram Anto-
nio Agustino, per cons. Calder. 4. de offic. de-
28 legat. Quamuis etenim † officium Vicarij
post obitum Episcopi expiret, c. fin. de pro-
curat. Abb. in c. penult. de offic. Vicar. & in
huiusmodi reuocatione, quæ fit per mortem
certificatio non videatur necessaria, ad not.
per glos. post Innocen. in c. de vna de renunc.
Felin. in c. ex parte Decani col. 11. de rescript.
vers. fallit octano: Attamen hæc opinio te-
nenda est propter errorem communem, & vti-
litatem publicam, ad l. Barbarius. ff. de offic.
Præt. ob quam rationem Rota etiam censuit
29 validam esse resignationem factam in mani-
bus Vicarij generalis mortuo Episcopo, ante-
quam de illius obitu certioraretur, vt per
Mohed decis. 29. de renunciat. alias 215.

Sed quamuis per vnicum actum quasi pos-
sessio, & vltimus status acquiratur, vt dictum
est, tamẽ istud declaratur. Primo vt nõ proce-
30 dat, quando † actus esset admissus cũ clausula
sine præiudicio, &c. quia tunc etiam si esset ef-
fectuatus, non tamen ex eo acquireretur qua-
si possessio conferendi, aut præsentandi pro-
31 pter dictam clausulam, quæ præseruat † ius
tam in petitorio, quam in possessorio, itaut
per patientiã, seu consensum præstitum in il-
lo actu tantum, non autem in futuris sibi quis
censeatur præiudicasse, iuxta tradita per De-
cium in c. cum accessissent sub nu. 17. col. pen.
vers. 3. limitatur, & vers. quinto intelligitur, &
ibi Felin. n. 30. vers. quinto limita de constit.
Put. decis. 188. lib. 2. & fuit dictũ in vna Maio-
ricen. Iurispatronatus 4. Decembris 1587. co-
ram Bubalo.

32 Rursus declaratur, vt non procedat † in
consensu dato sub conditione, puta quatenus
beneficiũ sit iurispatronatus, & non alias, &c.
vt fuit dictum in vna Britinorien. Iurispatro-
natus 2. Aprilis 1601. corã Card. Lãcellotto.

Tertio declaratur, vt non procedat quan-
do compatronus simpliciter præsentauit, quia
ex tali præsentatione non acquiritur quasi
33 possessio † præsentandi aduersus alium com-
patronum, sed requiritur, quod præsentaue-
rit priuatiue quoad alium, Alioquin per præ-
sentationem ab vno compatrono factam alte-
rius quasi possessio præseruatur, iuxta cons. Fe-
der. de Sen. 102. in fine cum simil. & fuit di-
ctum in vna Burgen. Cappellaniæ 29. Aprilis
1587. coram Gypsio.

Quarto principalis conclusio extenditur,
vt locum habeat etiam si Papa in principio,
seu in medio beneficium ipsum contulerit,
quia licèt vbi de contrario statu non apparet
collationes Apostolicæ faciant statum colla-
tiuum, vt suprà diximus, secus tamen est, vbi
34 de vltimo † statu beneficij aliter constat, quia
tunc huiusmodi collationes non mutant illum
statum, nec inferunt existenti in quasi posses-
sione præiudicium, Ægid. decis. 107. incip.
per collationem, & decis. 212. incip. in causa.
Achil. decis. 13. de iurepatron. Lambert. de
iurepatron. lib. 3. quæst. 7. in princ. art. 7. nu. 6.
35 Vbi voluit prouisionem Apostolicam † non
impedire iuspatronatus, nec quasi possessio-
nem illius, etiam illi derogando, vt late per
Felin. in tract. quando literæ apost., & habe-
tur per Dec. cons. 126. sub num. 4. vers. & sic
dicta collatio. Vnde tempus collationum
Apostolicarum erit de medio deducendum,
iuxta decis. Guidob. 125. Quod multo qui-
dem magis obseruandum est in collationibus
36 inferioris, qui non habet potestatem † im-
mutandi statum beneficij, vt post Archid. tra-
dunt Io. Andr. Gemin. Franc. & alij in c. cum
de beneficio de præben. in 6. & de Episcopo
fuit dictum in vna Vrgellen. Parochialis 13.
Ianuarij 1606. coram Marquemontio.

Verum tamen licet collationes Apostolicæ
statum non mutent, vt dictum est, tamen
hoc procedit quandò non constat de animo,
& intentione Papæ, quòd voluerit mutare
37 statum, secus si conferat, † eo animo, vt im-
primat alium statum; quia tunc status be-
neficij bene immutatur, Anchar. in d. c. cum
de

de beneficio n.2.Io.Andr. col.2. Gemin.n.10.
Franc. nu.6. & alij de præben. in 6. Silua be-
nef. par.3. quæst. 11. num. 124. Felin. in cap.
in nostra num. 41. in fine de rescript. Rebuf.
super concord. tit. de collat. §. volumus in
verb. regularia vers. 3. requiritur; Vbi po-
nit exemplum, quando seculari confertur † be
38 neficium † regulare expresso nomine regula-
ritatis dispositiue, quia tunc inducitur mu-
tatio, licet beneficium non sit illius qualitatis;
secus si daretur in cõmendam, vel ex dispen-
satione possideretur, vel diceretur dependere
à Monasterio; aut diceretur officium regula-
re: Nam tunc qualitas contraria non præscri-
beretur, Nisi beneficium cõmendaretur aliud
iam habenti, cum hoc casu commenda fieri
censeatur ratione alterius beneficij: Ideo si se-
39 culari habẽti† beneficium in titulum commen
daretur regulare, non expressa tamen ea qua-
litate, sed simpliciter Papa diceret, Parochia-
lem Ecclesiam tibi commendamus, tunc in il-
la commenda qualitas præscriberetur, vt de-
clarat Rebuff. in loco proxime allegato, di-
cens ita vidisse in practica obseruari.

Quintò eadem conclusio extẽditur, vt pro-
40 cedat etiam † lite pendente, puta si quis exi-
stat in quasi possessione conferendi, nam po-
test vti sua possessione, & ipsi collatio debe-
tur, quamuis ei fiat controuersia in petitorio,
Lap. alleg. 136. num. 4. & sequen. tradunt
* omnes* post Innocen. in c.2.de restit.in integr.
& ibi Butr.n.21. Ferret.cons.192. in fine Boer.
decis.2. num. 26. & fuit resolutũ per Rotam in
allagata Braccharen. Monasterij 4. Maij 1598.
coram Horatio Card. Lancellotto, & facit de-
cis. 49. de rescript. in antiq. Vbi dicitur, quòd
41 ille †, qui est in possessione conferendi, si post
motam litem super proprietate conferat, va-
let eius collatio, & præfertur collationi illius,
ad quem collatio de iure pertinet, non tamen
est in possessione.

Idem est dicendum respectu præsentatio-
42 nis, nam existens † in possessione præsentan-
di, & sic habens vltimum statum potest vti
sua possessione etiam lite pendente, Feder. de
Sen. cons. 234. col.2. circa medium vers. sed
in casu proposito Aym. cons. 322. sub num.5.
43 Dummodo lis† vertatur super proprietate iu-
ris præsentandi, vt loquitur Federic. Secus
quando lis vertitur inter præsentatos super
ipsa præsentatione, quia tunc patronus, licet
existat in quasi possessione præsentandi, ta-
men lite pendẽte non poterit præsentare, cap.
1. & 2. vt lit. pend. in 6. Lap. allegat. 22.
num. 3. vbi Adden. qui alios cogerunt, &
* de communi *attestantur in verbo, renuncian-
te, Crescen. decis.8. num. 2. & decis. 10. de
iurepatron. & ratio est, ne superstiti detur no-
uus collitigans, vt in d.cap.2. & fuit resolutum
per Rotam in vna Pampilonen. de Canqueri
21. Maij 1603. coram eodem Lancellotto.
44 Sed istud temperandum est, vt non † pro-
cedat, quando præsentatio fit in persona col-
litigantis, quia tunc cessat ratio d. cap. 2. vt
per Roch. de iurepatron. in verbo honorificum
quæst. 23. Lancellott. de attent. lit. pend. in
præfat. nu.576. & num. 590. Crescen.d.decis.
45 10.de iurepatron. Dummodo† tamen præsen-
tatio fiat in superstitem altero ex collitigan-
tibus cedente, vel decedente; alias secus, ex
quo tunc per nouum ius, quod datur colliti-
ganti, qui non habet voces aliorum, datur oc-
casio, & materia litigandi, & ne tàm cito lis
finiatur, quo casu nec in collitigantem po-
test fieri præsentatio, Crescent. dict.decis. 10.
46 de iure patronat. Nisi propter † hoc nouum
ius collatum in personam collitigantis, lis
citius finiri posset, quia tunc potest in eum
fieri præsentatio, etiam quòd alter non ce-
dat, vel decedat, vt fuit dictum in vna Are-
tina Cappellaniæ 24. Ianuarij 1603. coram
Cardinale Pamphilio, & facit dict. decis. Cre-
scen. 10. de iure patron.
47 Sextò extenditur, vt procedat, †quamuis Ec
clesia promiscuè gubernetur tàm per clericos
seculares, quàm per Monachos, quia ad iu-
dicandum de qualitate beneficij, attenditur
maior pars eorum, qui sunt vltimi possesso-
res; puta, si pro maiori parte sunt clerici se-
culares, beneficium erit seculare, Ioan. Andr.
in d. cap. cum de beneficio in verbo, guberna-
tum, Et ibi Franc. & Anchar.nu.2.vers.quærit
Io. Andr. de præben. in 6. Quod præsertim
obtinet, si Monaci ibi ministrent tanquam se-
culares, non tanquam regulares, puta, quia
Episcopus eos præfecerit curæ animarum,
48 hoc enim casu † beneficium dicitur seculare,
etiam si per religiosos fuerit promiscuè gu-
bernatum per 40. annos, vt tradit Lap. in d.
cap. cum de beneficio n.2. & Anchar. ibidem
in fine vers. 3. quæro.

Septimò extenditur, vt locum habeat etiam
49 ad effectum, vt actus † non possit retractari,
quamuis possidens in petitorio succumbat,
vt in præsentatione; quæ institutione sequu-
ta non infringitur, quamuis postea euinca-
50 tur ius†patronatus ab ipso præsentante, & de-
claretur ipsum non fuisse patronum, iuxta
cap. consultationibus, & ibi Abb. ante fin. vers.
item præsupposito, de iure patron. Lambert.
eod. tit. lib. 2. par. 1. quæst. 3. art. 1. num. 2.
51 & sequen. Idem est † in collatione, quæ non
vitiatur, licet postea pronuncietur contra
possessorem in petitorio, Rota decis. 14. de
iure patron. in antiqu. Aymon. cons. 322.
num. 5. versic. nec vitiatur collatio; Et quòd
52 possessio, seu quasi †validet actum, donec pos-
sidens à tali possessione amoueatur, tradit
etiam Bartol. consil. 82. incip. Punctus quæ-
stionis, num.1. versic. sed posito, & Bald. cons.
177. lib. 2.

Sed quamuis vltimus status beneficij, ac
vltima atque immediata possessio regulari-
ter sit attendenda, vt dictum est, tamen hoc
53 primum limitari debet, vt non † procedat,
quando constat de violentia, & mala fide
posi-

possidentis, Rota in nouis decis. 7. de iure patron. vbi dicitur, collationem, siue præsentationem factam per possessorem violentum,
54 de cuius violentia †, & mala fide constat, non valere, cum malæ fidei possessor non faciat
55 fructus suos, imò teneatur de extantibus † rei vendicatione, & de consumptis cōdictione sine causa, l. mala C. de rei vendicat. l. si nauis, alias si quis, §. fin. eod. tit. §. sed si rem, & §. illorum ergo, Instit. de offic. iudic.

Ex quo infertur secundum Anchar. in dict. cap. cum de beneficio num. 1. vers. sexto not. de præben. in 6. quod præsens status beneficij regularis, in quo alias consueuerunt ministrare Clerici seculares, non obstat impetranti beneficium illud tanquam consuetum gubernari per seculares, si constat quasi possessionem status præsentis contra morem antiquum occupatam fuisse, & religiosos esse in
56 mala fide, cum de huiusmodi statu † præsenti non sit facienda mentio in litteris; Secus est secundum Lapum ibidem num. 4. vers. nunquid ergo, quando religiosi tempore impetrationis bona fide erant in possessione, vel quasi regendi illud beneficium tanquam regulare, quia, tunc non valebunt litteræ impetratæ de illo, vt beneficio consueto clericis secularibus assignari, nisi in eis fiat mentio de religiosa possessione, per cap. dudum de priuil. in 6. & cap. fin. de decim.

57 Secundo limitari debet, vt non † procedat in actibus negatiuis, in quibus non datur status quasi possessionis, in his præsertim, quę sūt meræ facultatis, & quando agitur contra superiorem, Card. cons. 38. col. 1. vers. 3. quia, Felin. in c cum accessissent n. 26. vers. ex quo infertur de constitr. Capuraquen. decis. 306. nu. 7. par. 1. vbi inquit, sic fuisse tentum in vna Tirasonen. Iurisdictionis coram Achill. de Grassis.

58 Tertiò debet limitari, vt locum non † habear, quando adsunt duæ possessiones ambæ compatibiles, quia tunc non vltima tantum, sed vtraq; est attendenda, vt tradit Beninten. decis. 23. in fine.

Quartò etiam limitari debet, vt non procedat, vbi quis intrusus reperitur in beneficio
59 reseruato, & confert beneficia † pertinentia ad collationem dicti beneficij; quia tunc talis collatio non valet, quamuis conferens sit in bona fide; Nam reseruatio inficit titu-
60 lum †, & possessionem, & ligat etiam ignorantes, propter decretum irritans. Vnde cum talis intrusus non habeat possessionem illius beneficij, seu dignitatis reseruatæ saltem talem, quæ habeat iuris adminicula, non facit
61 fructus † suos, & consequenter conferre nō potest, sic tenuit Rota decis. 202. de præben. in antiqu. & decis. 4. eod. tit. per Bisignet. tamen si Collector ibi in fine credat cōtrarium, si conferens erat in bona fide, sed illius opinionem non puto veram ex prædictis. Bene verum est, quòd eius sententia posset proce-
62 dere, quando † talis detentor fuisset tolleratus per triennium in pacifica detentione, & beneficium non esset reseruatum ratione vacationis apud sedem, cum hoc casu illi regula de triennali suffragetur.

Quintò restringi debet, vt nō habeat locum
63 quando † in contrarium de proprietate beneficij apparet, quia tunc vltimus status possessionis non attenditur, Ferrett. consil. 210. num. 7. in fine vers. 1. non obstat. Hinc est, quòd licet alias attendatur præsentatio facta à maiori parte eorum, qui sunt in quasi possessione præsentandi, nihilominus si con-
64 stet † præsentationem ad alium spectare ratione proprietatis, dicta quasi possessio non suffragatur, Abb. in cap. consultationibus num. 9. de iure patron. Ioan. Paul. decis. 47. & fuit resolutum in vna Compostellana Parochialis 16. Ianuarij 1595. coram Cardinale Blanchetto. Simili quoque modo, quamuis collatio iurispatronatus facta ab Ordinario existente in quasi possessione libere conferendi valeat, & præferatur præsentationi patroni in quasi possessione non existentis, quando fuit facta antequam constaret de proprietate iuris patronatus; Nihilominus, si fuit fa-
65 cta † postquam constitit de dicta proprietate, præsentatio præfertur ipsi collationi, ea ratione, quia proprietas absorbet causam possessionis, cap. cum dilectus, de caus. possess. & propriet. & declarat Abb. in dict. cap. cōsultationibus, num. 9. vers. quod ego intelligerem, de iure patron. Paul. de Citad. eod. tit. par. 6. artic. 3. quæst. 7. nu. 16. Dec. cons. 127. num. 1. & cons. 149. num. 2. post med. vers. & retenta ista conclusione Lambert. de iure patron. art. 6. quæst. 3. par. 1. lib. 2. num. 4. vers. tertius est casus.

Aduertendum tamen est, quòd in proposito non dicitur constare de proprietate, ni-
66 si de illa constet, vel per † confessionem partis, vel per rem iudicatam, eo quia causa per tres conformes fuerit terminata. Siquidem lite ipsa durante possessor, habens vltimum statum non prohibetur vti sua possessione, cùm non dicatur constare de non iure suo, quamdiu in progressu litis de illo docere potest, iuxta decis. Ægidij 103. & fuit dictum in vna Valentina Parochialis 26. Ian. 1582. coram Cardinale Seraphino, vt in vna Firmana iurispatronatus 28. Maij 1584. corā Cardinale Blanchetto.

Secundò est aduertendum, quòd licet vltimus status possessionis non attendatur, quando constat de proprietate in contrarium, nihilominus si cum possessione concurrat præscrip-
67 tio legitima, nouus status † in beneficio imprimitur, qui attendi debet, non obstante priori statu contrario; cessante autem præscriptione à priori statu non receditur; Veluti si constet antiquum statum Ecclesiæ regularem esse ex fundatione, vel præscriptione; nam ille debet attendi, donec ostendatur posterior status secularitatis, qui sit legitimè præscriptus, vt post Lapum in d. cap. cum de beneficio,

cio,tradunt Butr. & Gemin. ibid. nu.8 Franc.
num.5. Felin. in d. cap. in nostra corollar.46.
sub num.43. Silua de benef. par. 3. quæst.11.
68 nu. 127. Vltima † enim possessio non præscrip
ta non tollit titulum, & præscriptionem præ-
cedentem, Federic. de Sen. cons.234. sub n.4.
late Dec. d.cons.126.num.4. Et ita sæpius te-
nuit Rota, vt in decis. 2. de præben. in nouis,
& in vna Perusina Sancti Benueniatis 13. Maij
1588. & 19. Martij 1589. coram Cardinale
Pamphilio, & in dicta Bracharen. Monasterij
19. Decembris 1597. coram eodem: Vbi fuit
reuocata sententia Ordinarij Bracharen.qua-
tenus declarabat, Ecclesiam Beatæ Mariæ de
Iunchas non esse regularem, ex quo non osten
debatur posterior status secularitatis, qui es-
set legitimè præscriptus, cum tamen exaduer
so appareret de antiquo statu dictæ Ecclesiæ
regulari. Hoc idem fuit tentum in vna Par-
men. Prioratus 28. Ianuarij 1594. coram Lit-
ta, quæ fuit confirmata 19.Iunij 1595. coram
eodem, Vbi cum probaretur pertinentiam col-
lationis tanquam de regulari spectare ad Ab-
batem, fuit dictum, quòd ille status erat at-
tendendus, ex quo Episcopus non probabat
collationes ab eo factus fuisse, vti de benefi-
cio seculari sciente, & patiente ipso Abbate
per spacium 40. annorum, iuxta cons. Cald.
12.de iure patron.Simili quoque modo in vna
Vrgellen. Parochialis 13. Ianuarij 1606. co-
ram Marquemontio, vbi apparebat Ecclesiam
antiquitus fuisse Parochialem, & alteri vnitã,
fuit dictũ, quòd non poterat disci recessum ab
69 eo status, nisi daretur alius status † inductus ab
habente potestatem, & voluntatem primæuum
immutandi, & præscriptus per quadragenna-
riam, cum bona fide ad tex. in d.c.cum de be
neficio, & insuper adesset scientia eius, de cu-
ius præiudicio agebatur, Abb. in d.c.cum Ec-
clesia Sutrina, n.25. & ibi Ripa n. 64. de caus.
possess. & propriet. Put. decis. 28. nu.4. lib.1.
cum hæc omnia sint necessaria, vt qualitas be
neficij immutari possit, vt post alios declarat
Rebuff. super concord. tit. de collat. §. volu-
mus in verbo regularia.

Veruntamen circa hoc velim obserues, qua-
70 dragennariam † possessioné ita demum requi
ri ad præscribendum statũ secularitatis, quan
do status præcedens beneficij fuit completus
per similem præscriptionem 40. annorum, vel
alias constat de illo ex institutione, vel funda-
tione; At secus quando status beneficij à prin
cipio erat secularis, & deinde mutatus fuit in
regularem, & sic obseruatus per decem, vel vi-
ginti annos, ita quòd non sit adimpleta legi-
tima præscriptio 40. annorũ; Quia tũc ad effe
ctum, vt iste secundus status iterum mutetur,
& reducatur ad primæuum statum secularita-
tis, sufficit præscriptio decennalis, sic tenet Ro
ta decis.2. nu.1. & 3. vers. at vbi primus sta-
tus, de præben. in nouis, & Gemin. in d.c.cum
de beneficio, num. 8. Franc. num. 5. eod. tit.
lib. 6. Felin. in d. cap. in nostra num.43. de

71 rescript. Et quamuis † Stafil. de lit. grat. in
10. forma expectatiuarũ, & Sarnen. de expect.
sub num.106. allegando dicta decis.2. teneat,
quòd ad præscribendum statum secularitatis
indistinctè sufficiant decem anni, tamen
eorum opinio non est vera; Nam Rota conten
72 tatur solum decennali præscriptione, † quãdo
status beneficij à principio fuit secularis, & ho
die etiam prætenditur talis, licet interuene-
rit: medius status regularitatis non præscrip
tus spacio 40. annorum; Et hoc ratione faci-
lioris redditus ad primæuam naturã; Ex quo
status secularitatis nõ erat omnino extinctus,
& peremptus per præscriptionem completam,
sed tantum mutatus in parte, quo casu status
diminutus durabat in essentia, quamuis ces-
saret effectus: Ideo cum in eo essent reliquiæ,
facilè fit redditus ad ipsum, secundum Bald.
in authen. quas actiones, num.5. C.de sacro-
sanct. Eccles. At secus quando status secula-
ritatis fuit omnino extinctus, & sublatus per
præscriptionem completã alterius status con-
trarij, quia tunc cum nullæ remaneãt reliquiæ
secularitatis, l. 1. in princ.ff. de lat. lib. sol. &
ita sit impossibilis reintegratio, vel reuersio
ad illum statum, l.si vnus, §. pactus ne peteret,
ibi, sed si pactum conuentum ff. de pact. vbi
Bart. & Bald. in fine, Fulgos. num.22. vers.in
glos. fin. Cin. in d.authen. quas actiones n.8.
Alber. num.2 Paul. de Castr. num.9.vers. Do-
ctores tamen dicunt, & Ias. num.29. sequitur,
quòd ad tollendum præscriptionem præceden
tem requiratur similis præscriptio quadragen
naria: Præsertim cum agatur de auferendo ius
re iam alteri acquisitio mediante præscriptio-
ne, quo casu cessat fauor assistentiæ iuris com
munis, quo omnia beneficia sunt secularia.
Quia, vt inquit Negusan. in Silua nupt. lib. 6.
73 nu.26. post Rocchum, materia redditus † ad
ius commune non est fauorabilis, quãdo quis
priuatur iure suo. Et talis præscriptio qua-
dragennaria inducitur etiam per vnicum actũ
habentem causam successiuam, & continuatio-
nem tanti temporis, vt post Abb. tradit Felin.
in d. cap. in nostra num.41. vers. & primò vi-
de de rescriptis.

Regulam de annali non obstare ex subiecta facti specie demonstratur.
Cap. LVI.

SVMMARIVM.

1 *Possessio annalis non interrumpitur per mandatum de manutenendo nullum ex defectu iurisdictionis.*

2 *Regula de annali loquitur, quando fit impetratio de beneficio ab alio per annum possessio.*

3 *Præsumptio est, quòd aliquis perceperit fructus magis ex causa licita, quàm illicita ad euitandum spolium, & delictum.*

4 Lit

4 *Lis per subrogationem gratiosam durat in persona subrogati, sicut duraret viuente eo, in cuius locum facta est subrogatio.*

5 *Possessio annalis interrumpitur per solam executionem citationis.*

6 *Monitorium executum potest quandocunque reproduci, nec circumducitur, nisi quando est transactum longum tempus, ita vt lis sit habita pro derelicta.*

7 *Breue secundum stylum tribunalis Auditoris Cameræ iustificatur per testes summariè examinatos ad effectum decernendi monitorium contra intrusos.*

IOANNES Præpositus ob non residentiã, & alia delicta fuit priuatus per sententiam Ordinarij sua præpositura sub die 14. Maij 1597. & die 14. Iunij eiusdem anni Episcopus suppressit, & extinxit dictam Præposituram, eiusque fructus vniuit Capitulo: die 21. eiusdem Capitulum accepit possessionẽ bonorum dictæ Præposituræ. Die 27. Februarij 1598. Capitulum habuit recursum ad Consilium Regium, & præstita cautione de stãdo iuri contra Ioannem, & narratis molestationibus obtinuit mandatum de manutenendo cum monitione, ne molestaret Capitulum super dicta possessione cũ clausula si senserit se grauatum &c. Postea die 27. Martij 1598. post obitum dicti Ioannis, Episcopus de nouo vniuit dictam præposituram mensæ Capitulari. Die 2. Maij eiusdem Anni Alphonsus à Papa impetrauit dictam præposituram per obitum Ioannis cum gratiosa subrogatione etiam quoad possessionẽ, & fructus: Qui Alphonsus obtinuit breue de capiẽda possessione nomine Cameræ sub die 4. Iunij 1598. & eadem die obtinuit monitorium ab Auditore Cameræ contra Capitulum intrusum in dicta Præpositura. Die 29. Augusti 1598. monitoriũ fuit intimatum Capitulo, vt traderet possessionem dictæ Præposituræ, cum clausula si senserit, &c. Et Capitulum dedit cedulam responsionis allegando subreptionem monitorij, & breuis, & alia. Posteà per obitum Alphonsi Ludouicus fuit prouisus de præpositura à Papa cum gratiosa subrogatione etiam quo ad prosequutionem litis contra Capitulum. Dubitatur itaque, An dicto Ludouico obstet regula de annali.

Et resoluendum est dictam regulam non intrare; Nam licet per monitorium obtentum à Capitulo, & mandatum de manutenendo à Iudicibus secularibus non fuerit interruptus cursus annalis possessionis, tum quia illud mandatum fuit nullum ex defectu iurisdictionis emanatũ à iudicibus laicis, quo casu non in-
1 terrũpitur † possessio annalis, vt per Sarnen. in reg. de annali, quæst. 45. tum etiam quia ex illo actu capitulum non fuit impeditum in perceptione fructuum, vt per Sarnen. vbi supra q. 46. præsertim, quia non constat, quod monitorium fuerit intimatum Ioanni: Nihilominus ex alio fuit interrupta possessio annalis quia ante annum cõpletum Alphonsus impetrauit Præposituram, & regula loquitur quãdo
2 fit † impetratio de beneficio ab alio per annum possesso; Hic autem Capitulum ante impetrationem Alphonsi non possedit per annũ. Primo, quia de illi' possessione nõ cõstat ante 21. Iunij 1597. Nam licet Capitulũ perceperit fructus Præposituræ de anno 1596. tamen cũ Ioannes tunc non esset priuatus, potuit percipere dictos fructus ex eo, quod Ioannes non residebat, vel ex alia causa, non vti
3 possessor Præposituræ; Et potius † præsumendum est, quod Capitulum percepit illos fructus ex aliqua causa licita, quam ex causa illicita, spoliando Ioannem sua Præpositura ad euitandum delictum, ad tradita per Alciat. reg. 2. præsumpt. 3. Secundo, quia etiam si cõstaret de anteriori possessione Capituli, illa fuit effecta litigiosa per litem super priuatione contra Ioannem: Cum igitur Capitulum non possederit per annũ, & Ludouicus impetrauerit per obitum Alphonsi cum subrogatione etiam quo ad prosequntionem litis; sequitur non esse locum dictæ regulæ de annali ad fauorem Capituli.

Non obstat, quod per obitum Alphõsi actoris omnis lis fuerit extincta, iuxta decis. Egid. 156. Cassad. de re iud. decis. 1. n. 2. Quia præsupposita subrogatione gratiosa in fauorem Lu-
4 douici, lis adhuc durat † in personã subrogati sicut duraret viuente eo, in cuius locum facta est subrogatio c. 1. & 2. vt lit. pend. in 6. Clem. 1. eod. tit. Fuit autẽ in hoc casu lis introducta per Alfonsum vigore breuis, & obtẽtum monitorium cõtra Capitulum, quod fuit executũ, & licet non fuerit reproductum, tamen potest quandocumque reproduci, & ad effectum interrumpẽdi cursum annalis possessio-
5 nis, † sufficit citationẽ fuisse executam, vt bene per Sarnen. de trien. quæst. 22. n. 6. in fine vers. sed in regula ista.
6 Nec dici potest, quod monitorium † fuerit circumductum, ex quo non fuit reproductum iuxta decis. Peregr. 95. lib. 1. Quia Peregrinus loquitur in casu, quando erat transactũ longum tempus, itaut lis sit habita pro derelicta.

Nihil etiam facit, quod Auditor Cameræ nulliter processerit ex defectu Iurisdictio-
7 nis, quia de stylo † illius tribunalis est, quod ad iustificationẽ Breuis testes summarie examinentur, & postea decernatur monitorium contra intrusos.

Oblatio verbalis, quando sufficiat ad excusandum debitorem à mora. Cap. LVII.

SVMMARIVM.

1 *Oblatio verbalis sufficit ad excusandum debitorem à mora, quando creditor recusat recipere.*

2 *Operatur etiam respectu futuri temporis, si constat de animo creditoris, quòd non vult etiam in futurum recipere, & n.4. & 7.*

3 *Sufficit in legato annuo donec creditor mutat voluntatem.*

5 *Capic decis.16.n.1. declaratur.*

6 *Citatio legitime facta non est vlterius facienda in alijs terminis quando citatus expresse recusauit nolle amplius comparere in iudicio.*

8 *Argumentum à citato ad creditorem morosum valet:*

8 *Oblatio verbalis, vt dicatur legitime facta quot requisita requirantur.*

10 *Creditor non tenetur acceptare partem crediti sibi oblatam à debitore, quando totum debitum est clarum, si autem sit illiquidum, vel debitor partem debiti confiteatur, & partem neget, tunc tenetur recipere partem quam debitor confitetur & n.11 & 12.*

12 *Item cogitur acceptare sortem principalem, quando vsuræ seu fructus sunt illiquidi, vel in iudicio negentur.*

COMMVNI calculo
traditur à Doct. quòd
quamuis alias oblatio
verbalis nõ sufficiat ad
excusandum debitorẽ
1 à mora, tamẽ † sufficit
quãdo creditor recu-
sat recipere, l. qui de-
cẽ, de solut. Bal. in l. 1.
n. 4. C. ne lic. tert. prouocare, Paul. Raphael. &
post eos Iason. 8. & seq. in l. qui Romę, in princ.
verb. obligat. Alex. in l. si mora, sub n. 5. vers.
quinto fallit, ff. eod. tit. Ruin. cons. 70. n. 4. lib.
1. Ripa in l. quod te nu. 20. si cert. pet. Socin.
cõs. 199. n. 3. lib. 2. Cepol. cons. ciuil. 107. n. 15.
Natta cons. 3. nu. 4. lib. 1. Tiraquel de retract.
conuent. §. 4. glos. 6. nu. 21. Boer. decis. 124. nu.
26. & seq. Gabr. de solut. conclus. 8. nu. 1. Ri-
min. Iun. cons. 166. num. 28. & seq. lib. 2. vbi de
communi.

Quæ conclusio procedit etiam in annuis,
seu temporalibus præstationibus, nam semel
2 oblata † vna præstatione, & reuocata, oblatio
non est amplius facienda, & vsuræ non cur-
runt, vt probat tex. in l. si per te non stat. C. de
vsur. qui textus loquitur in vsuris, quæ quoti-
die currebant, & in l. qui Romæ §. seia ff. de
verb. oblig. vbi etiam agitur de vsuris debi-
tis ex transactione, quam quis impugnabat, &
in l. pater Seuerinam, §. fin. de condit. & de-
3 mõstr. vbi quòd in legato annuo † sufficit obla-
tio, donec creditor mutat voluntatem, idem
etiam tradit Cassan. cons. 41. col. 2. sub nu. 3.
vers. imò etiam impedit cursum vsurarum,
Fulgos. cons. 201. nu. 2. Et multo magis hoc est
dicendum, quando constat de animo credito-
4 ris, quòd non vult tunc, nec in futurũ † reci-
pere, vt declarat Claud. de Seissel. in l. si mora
n. 10. sol. matr. quem sequitur Cassan. d. cons.
41. nu. 3. Gabr. in tit. de solut. conclus. 8. nu. 5.
De quo animo etiam in futurum dicitur con-
stare per coniecturas, vt per Fulgos. d. cons.
201. nu. 2. Vbi creditor recusabat accipere pe-
cunias, quia dicebat, quòd volebat bona, &
concludit ex hoc impediri cursum vsurarum
pecuniarum; quod etiã probatur in d. §. Seia,
vbi ille, qui litigabat super transactione cen-
setur recusare vsuras ex transactione debitas,
vt ibi not. Bart. nu. 1. & Ias. n. 19. Quod ma-
xime verum est ad excusandum ipsum debi-
torem, qui potest propterea credere, quòd
sicut creditor semel recusauit vnam præsta-
tionem, ita, etiam sit recusaturus in futurum,
Ruin. cons. 113. sub nu. 1. vers. quia ex quo se-
mel dixit nolle recipere lib. 1.

Nec facit, quòd de oblatione facienda pẽ-
dente iudicio tradit Capic. decis. 16. n. 6. Quia
5 Capic. & alij sequaces † loquũtur, quando pẽ-
det iudicium super caducitate, sed non quan-
do vlterius creditor, seu Dominus negat re-
cipere, quia tunc omnis mora, & caducitas
penitus cessat, vt probatur in d. §. seia, & te-
nent fere omnes in principio citati, qui loquũ-
tur quo ad excusandum à pœna, & caducitate.

Præterea hoc indubitatum videtur si cre-
ditor expresse dicat, quòd non vult acceptare
etiam in futurum, Pro quo bene facit quod
dicitur de citatione, quia sicut citatio legiti-
6 me facta nõ † est vlterius facienda in alijs ter-
minis, quando citatus expresse recusauit nol-
le amplius comparere in iudicio, glos. in l. tres
denunciationes. C. quomod. & quand. Iudex, &
✲ est magis * communis opinio, de qua attestã-
tur Alex. cõs. 81. n. 2. lib. 2. & Iacobat. qui plu-
res citat. in tract. de cõcil. lib. 2. art. 2. n. 4. tom.
3. Ita etiã oblatio semel legitime, & bene fa-
cta non est vlterius facienda si creditor recu-
7 sauerit † nolle amplius recipere, etiã respectu
8 futuri temporis, quod argumentum † à citato
ad creditorem morosum valere tradunt, Doct.
in d. l. qui Romę in princip. de verb. obligat. &
Socin. in regul. 269. nu. 11.

Sed in proposito est aduertendum, quò ad
hoc vt debitor propter morã excusetur, obla-
9 tio non dicitur legitima, nisi tria † copulatiuè
concurrant. Primo, quod sit facta pure, non
cõditionaliter, Grat. cons. 93. col. fin. lib. 1. Se-
cundo, quod creditor expresse eã recusauerit,
Gabr. conclus. 8. n. 2. de solut. Tertio, quod re-
cusatio sit iniusta, quia si creditor habeat iu-
stam causam recusandi oblationem factã, de-
bitor à mora nõ excusatur, Grat. d. cõs. 93. col.
fin. Gabr. vbi supra n. 3. Vnde si pars debiti tã-

tum

10 tum offeratur, creditor non cogitur eã † recipere, Alex. in l. quidam existimauerunt nu. 8. & Iasn. 6. vers. primo intellige, ff. si cert. pet.
11 Salicet. in l. 1. n. 3. C. de solut. Et hoc † quando totum debitum est clarum, neque à debitore reuocatur in controuersiam, in quibus terminis loquitur tex. in l. tutor §. huius. ff. de vsur. Secus quando debitor partem debiti confitetur, & partẽ negat, quia tunc creditor nõ habet iustam causam recusandi, sed tenetur recipere partem debiti, quam reus confitetur, & Iudex ad id potest illum compellere, per tex in d. l. quidã existimauerunt. ff. si cert. pet. & ibi notant omnes, vt per Alex. ibi n. 7. & seq. Et idem est quando pars debiti est liqui-
12 da, † pars vero indiget liquidatione, quia tũc creditor tenetur recipere id quod est liquidũ, nam ante liquidationẽ pars non potest dici in mora, vt bene per Afflict. decis. 205. & Alex. in d. l. quidã n. 5. in fine vbi dicit creditorem nõ habere causam recusandi partem debiti, si alia pars sit illiquida; Et hanc opinionem tenuit Rota in vna Zamoren. fructuum 27. Nouembris 1585. coram Cantuccio; Vbi cũ præsupposito etiã quòd vsuræ sint pars debiti prin
13 cipalis, fuit dictum, † quòd quando vsuræ, seu fructus sunt illiquidi, vel alias in iudicio negantur, creditor cogitur acceptare sortem principalem.

An acquisita per filios viuente patre ex fructibus bonorum sibi in testamento assignatorum, sint ipsorum filiorum, vel potius ad patrem pertineant, ex facti specie optime discutitur. Cap. LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Bona acquisita per filios viuente patre ex fructibus bonorum sibi assignatorum, tanquam profectitia sunt ipsius patris, licet pater dederit plenam administrationem filijs, & nu. 2.*
3 *Pater permittendo, quod filius disponat de fructibus bonorum aduentitiorum, non censetur donare, sed remittere vsumfructum.*
4 *Bona profectitia ipso facto patri quæruntur, vt nec momento stare possunt penes filium.*
5 *Pater sicut non potest expressè donare filio, ita nec tacitè.*
6 *Diuisio, seu assignatio bonorum facta per patrẽ filijs in eius testamento, in dubio censetur facta in administrationem, & peculiũ, & n. 8. & 10.*
7 *Facta ea intentione, vt sit translatiua dominij non valet.*
9 *Et valida quando fit inter viuos cum iuramento, & nu. 16.*
11 *Domini duo insolidum esse non possunt.*
12 *Dominium rei non transfertur, quando facultatem disponendi Dominus sibi reseruauit.*
13 *Bona assignata ex diuisione paterna filijs, intelliguntur ex causa peculij, etiam si in diuisione dicatur, quòd pater in perpetuum, & iure proprio etiam quoad proprietatem bona assignat, & liberam facultatem disponendi concedit, sicut si essent patres familias.*
14 *Diuisio facta in testamento de sui natura est mutabilis.*
15 *Verba sunt intelligenda etiam contra proprium sensum ad effectum, vt assignatio bonorum facta per patrem filijs eo viuente censeatur facta iure peculij.*
16 *Iuramentum facit valere donationem inter patrem, & filium, & supplet defectum insinuationis.*
17 *Decis. Put. 132. lib. 2. declaratur.*
18 *Bonorum traditio facta per patrem viuentem filijs, & perceptio fructuum facta per filios longo tempore ex dictis bonis, videtur importare donationem inter filios.*
19 *Titulus præsumptus, & tacitus cessat, quando constat de vero.*
20 *Dispositio facta per viam prælegati in testamento, non potest transire ad donationem inter viuos, licet sint adiectæ regulæ, quæ donationem importare videntur.*
21 *Emancipationis præsumptio ex cursu temporis inducitur.*
22 *In concessione peculij potest dari libera facultas administrandi.*
23 *Opinio irrationabilis, & contra mentem testatoris non attenditur.*
24 *Testator non præsumitur velle, nisi id quod de iure potest.*
25 *Tex in l. Lucius la 1. de legat. 2. & Doctrina Bart. declaratur.*
26 *Bonorum assignatio facta post legatum iam factum dicitur fieri animo dissoluendi obligationem futuram legati.*
27 *In prælegatis non est locus executioni, nisi pro parte cohæredis, pro alia autem parte capiuntur iure hæreditario.*
28 *Diuisio sapit potius institutionem, quam legatum, quando non adest alius institutus.*
29 *Traditio sine causa non sustinetur.*
30 *Testator subijciendo bona donata fideicommisso, quod tacitam legati reuocationem in euentum fideicommissi inducit, videtur etiam de fructibus disposuisse, licet de illis non expresserit.*
31 *Donatio per fideicommissum iniunctum bonis donatis, reuocata censetur.*
32 *Morte confirmata retrotrahitur ad effectum acquisitionis fructuum.*
33 *Legati assignatio in vita, vbi illa fit sub commemoratione legati, sortitur naturam donationis causa mortis.*
34 *Donans, vbi de rebus donatis disponit, aut donationem reuocat, de fructibus quoque censetur disponere.*
35 *Acquisitio fructuum, vbi ex confirmatione donationis robur accipit, in legatum transit.*
36 *In fideicommisso, quod capit prælegata, sicut veniunt bona, ita etiam veniunt fructus, &*

ad istum effectum sufficit generalis dispositio, licet in specie de bonis assignatis mentio non fiat.

37 *Sub fideicommisso non veniunt ea, quæ capiuntur ex dispositione per mortem confirmata.*

TESTATOR volens prouidere dilectioni fraternæ inter filios; quos habebat in potestate, & ne post eius mortem orirentur discordiæ super diuisione bonorum condito testamento inter ipsos diuisit æquis portionibus omnia bona sua, & cuilibet eorum præsenti, & acceptanti certam portionem iure proprio, & quo ad vsum, & proprietatem reliquit iure prælegati, & causa diuisionis pro diuiso, & alias omni meliori modo, &c. cũ potestate, & mandato amplissimo cuilibet ipsorũ concesso dicta bona administrandi, perinde ac si essent patres familias, & homines sui iuris, reseruata tamẽ sibi semper, & quoad vixerit facultate, dominio, & arbitrio omnia moderandi: Et mox æquis portionibus eosdem filios hæredes vniuersales instituit in omnibus bonis, eosque, & eorum filios & descendentes etiam in prælegatis præfatis inuicem substituit in perpetuum, cum prohibitione alienationis, & detractionis trebellianicæ; declarans supradictã dispositionẽ facere ad effectũ, vt omnia eius desideria, & cogitationes effectũ sortiri possent post eius mortem.

Post testamentum huiusmodi superuixit testator per plures annos, & interim vnus ex filijs multa bona acquisiuit ex fructibus bonorum sibi per patrem assignatorum: Quæritur, An bona per dictum filium acquisita ad ipsum spectent, vel potius fuerint effecta patris, itaut veniant sub fideicommisso vniuersali in dicto testamento contento.

1 Et resoluendum est, quòd fuerint † acquisita Patri per gloss. quæ hoc videtur decidere in terminis, in l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. Nam ibi pater dedit filio prædium, vt se, & familiam suã aleret, & concludit, quòd si supersunt fructus, vel ex eis acquiratur, dicitur patrimonium patris, quia profectitium, & cum gloss. tenent Alber. Bald. & cæteri om-
2 nes ibi. Vnde in casu isto licet pater † dederit plenam administrationem filijs, tamen acquisitum ex dictis bonis tanquam profectitiũ debet esse ipsius Patris, & successiue cadit sub fideicommisso: Nam quod dicitur, quòd pater permittendo filios de fructibus disponere, videatur donare, procedit in aduentitijs, quorum fructus patri acquiruntur, si velit; Ideo
3 permittendo † quòd filius disponat de illis, non videtur velle acquirere, sed remittere vsumfructum, & ista non censetur donatio, sed lucri remissio, seu non acceptatio, vt per Angel. in d. l. cum oportet, §. fin autẽ res, col. 1. cũ seq. & Paul. de Castr. n. 4. post Gulielm. de Cun. & Bald. in authen. ex testamento nu.
4 9. vers. decimum quartum. C. de collat. Sed in profectitijs hæc ratio non cadit, quia † ipso facto patri quæruntur tanquã proueniant ex re propria, vt nec momento possint stare penes filium, l. placet. ff. de acquir. hæred. l. frater à fratre, de cond. indebit. Et ideo Pater
5 sicut † non potest expresse donare filio, l. donationes, §. pater, de donat. Ita nec etiam tacite, Menoch. cõs. 364. n. 16. qui plures allegat, & bene Cagnol. in d. l. frater à fratre, n. 335.

Præterea, quòd ista assignatio facta filijs per patrem intelligatur facta in administrationem, & peculium, non autem ex aliqua causa dominij translatiua, liquet ex eo, quòd cum filij essent in potestate, non potuisset pater etiam si voluisset dominium aliquod in illos transferre, l. pen. §. si pater ff. pro suo l. 2. C. de inoff. donat. l. donationes, quas parentes, C. de donat. int. vir. & vxor. Ergo as-
6 signatio † debet intelligi facta ex causa peculij, prout semper in dubio præsumitur, Bart. in d. l. 2. col. 2. vers. 3. casu, & ibi quoque cæteri Doctores, Bald. in l. 2. nu. 7. vers. quarto quid si testator, C. com. de leg. Corn. cons. 144. n. 12. ad finem cum seq. lib. 2. & cons. 228. in
7 princip. lib. 4. Et ideo si pater diuidat † bona inter filios ea intentione, vt talis diuisio sit translatiua dominij, talis diuisio non tenet, Socin. cons. 4. nu. 4. lib. 1. & diffusè Marsil. qui alios citat singul. 674.

8 Et in terminis, quod † bona assignata [illegible] diuisione paterna, non intelligantur tradita, nisi ex causa peculij, sentit Bald. in l. 3. nu. 2. cum seq. C. de donat. Paul. de Castr. Barbat. & alij de quibus per Dec. qui hoc idem tenet cons. 86. num. 8. vers. in contrarium, Panorm. cons. 66. nu. 3. lib. 2. Corn. qui late comprobat d. cons. 228. in princ. lib. 4. Bertran. cons. 152. n. 7. lib. 7. Paris cons. 16. n. 37. lib. 2. & cons. 34. n. 4. cum sequen. lib. 3. qui licet in casu suo contrarium resoluat, ipse tamen se fundat, quia non fuit facta diuisio in testamento, sed per
9 actum inter viuos cum iuramento, † quo casu propter iuramentum potest valere donatio inter patrem, & filium concludendo, quòd secus esset si fuisset facta in testamento, vt ibi nu. 40. & iste est casus noster.

Quod fortius videtur concludendum, quia
10 testator voluit istã † assignationẽ valere omni meliori modo, sed melior modus est, quòd cẽseatur facta potius ex causa peculij, quã donationis, quia primo modo tenet, altero nõ tenet; Ergo censetur facta ex causa peculij, vt in his terminis ad sustinẽdã assignationẽ impropriando etiã verba arguit Corn. cõs. 273. n. 8. vers. hinc est ne actus sit nullus, lib. 4.

Accedit, quia Pater in assignatione, de qua agimus reseruauit sibi dominium, & liberam facultatem omnia eius arbitrio moderandi, quæ verba bene conueniunt concessioni in pecu-

peculium, ex qua dominium non transfertur, sed nō conueniunt donationi, seu alteri titulo
11 dominij translatiuo, cum non † possint effe- duo domini insolidum, l. si vt certo §. si duobus vehiculum.ff.commod. Et qui facultatem
12 disponendi sibi reseruat, non videtur † velle dominium transferre, arg. l. in re mandata C. mand. quia aliàs esset implicare contradictionem l. nemo. ff. de pact. Rimin. Sen. conf. 319. nu. 14. cum sequen. lib. 2. & dixit Rota in vna Romana Montium coram fel. record. Clemente Papa Octauo tunc Auditore sub die 15. Nouembris anni 1576. In qua loca Montium fuerunt in alterum translata, & facultas disponendi erat penes transferentē reseruata.

Et benè etiam facit, quia testator expressè titulum prælegati, qui non potest habere effectum, nisi post mortem, & in assignatione bonorum cuilibet filiorum facta vsus est verbo, reliquit, quod pariter designat tempus post mortem, & excludit translationem dominij in vita; Et in testamento asseruit, se prædictam dispositionem facere, vt eius desideria, & cogitationes effectum sortiri possent post eius mortem; Ex quibus omnibus liquidò percipitur eius propositum fuisse, nihil disponere, quod effectum in vita sortiretur per translationem dominij, ad notata in l. fin. de hæred. instit. & in l. cum pater, §. dulcissimis, de leg. 2. Præsertim, quia dedit mandatum filijs prædicta bona administrandi; Nam si ex mandato patris administrare debebant, resultat necessario (si vitam testatoris inspiciamus) cōcessio in peculium, quia hæc administratio bonorum ipso viuente non ex alio titulo, quàm ex eius mandato fiebat.

Quibus non obstant verba diuisionis, dum
13 pater † in perpetuum, & iure proprio etiam quo ad proprietatem bona assignat, & liberā facultatem disponendi concedit, sicut si essent patres familias, quia illa priora verba, quæ concernunt dominij translationem, intelligenda sunt post mortem testatoris, & dummodo testator in eadem voluntate perseuerauerit, ad tradita per Dec. conf. 475. nu. 5. & præsertim, quia subiecta materia hoc suadet, nam sumus in diuisione facta in testamen-
14 to, quæ † de sui natura est mutabilis, vt per Oldr. conf. 251. in princip. Posteriora autem verba important traditionem in liberam administrationem, & in peculium: Et ex his verbis ita interpretando colligitur clara intentio testatoris, volentis, quòd in vita sua eius filij haberent liberam administrationem bonorum, & post mortem haberent dominium secundum naturam vltimæ voluntatis cum onere fideicommissi, & si aliter diceremus esset implicare contradictionem, & in ista ma-
15 teria, vt assignatio † censeatur facta iure peculij, verba sunt intelligenda etiam contra proprium sensum, vt de verbo donauit est tex. cùm glos. & ibi Doct. traditur, & præcipuè Dec. post n. 37. & Ias. qui de * communi testatur, col. 1. in l. si donatione. C. de collat. & benè hoc probat Panormit. qui loquitur in casu, in quo data erat filijs plena facultas disponendi, nec concurrebant ea, quæ ad donationem excludendam in hoc casu concurrunt, d. conf. 66. & Corn. d. conf. 173. n. 8. ad finem.

Et ex his cessant deducta per Grat. conf. 7. lib. 2. Quia nō loquitur in casu, quando pater in vltima voluntate lure prælegati diuisit, & assignauit filijs bona sua, sed quando per viā contractus, in quo aderat iuramentum, quod
16 facit † valere donationem inter patrem, & filium, & supplet defectum insinuationis, vt potest videri nu. 37. & 41. & quia erat facta ob benemerita, vt per eum, & idem dicit Pariς. qui in eodem casu consuluit, d. conf. 34. n. 11. iuncto nu. 40. vbi quòd secus est in vltima voluntate, & Corn. conf. 228. lib. 4. loquitur in filio emancipato, vt patet nu. 12. Et ideo retorquetur, nam ibi in princip. dum loquitur de filio simpliciter, dicit, quòd donatio non valet, vt donatio, sed vt in peculium, & administrationem, idem tradit Dec. conf. 86. n. 8. vers. in contrarium, distinguendo inter filium in potestate, & emancipatum, sequitur Paris. d. conf. 16. nu. 37. lib. 2. qui alios citat.

17 Pariter non applicatur decis. † Put. 132. lib. 2. tum quia non potest procedere in filio in potestate, vt supra dictum est, tum etiam quia, ibi agebatur de fructibus consumptis ne filius videretur deliquisse, nos verò agimus de fructibus extantibus, & sic retorquetur in contrarium: Et præter hoc in casu Putei non fuit expressum, quod diuisio fiebat iure prælegati, vt hic, & pater in testamento asseruit de bonis diuisis aliàs disposuisse, quæ dispositio non poterat intelligi, nisi per viam actus inter viuos, ne alias censeretur voluisse decedere cum duabus vltimis voluntatibus, vt benè explicat idem Put. decis. 86. lib. 2. quæ optimè facit pro ista parte.

Neque in hoc casu est consideranda tradi-
18 tio facta † à testatore, & perceptio fructuum longo tempore eo viuente, quæ videntur importare donationem inter viuos, iuxta doctrinam Salicet. in l. filiæ cuius nu. 11. C. famil. hercisc. quam defendit Dec. in d. l. qui donatione, nu. 39. C. de collat. Quia Salic. loquitur quando ignoratur causa: Sed hic habemus causam administrationis expressam, quo casu
19 non est † recurrendum ad titulum tacitum, & præsumptum, l. cum ex filio §. 1. de vulg. l. cōtinuus §. cum ita, de verb. obligat. Et cum tota hæc dispositio sit facta per viam prælegati
20 in testamento, non potest † transire ad donationem inter viuos, licèt sint adiectæ regulæ, quæ donationem importare videntur, vt per Curt. Iun. conf. 56. nu. 3. Socin. Iun. conf. 114. col. 1. & 2. lib. 3.

Non obstat præsumptio emancipationis,
21 quæ † ex lapsu temporis inducitur, vt per Ias. in l. qui in aliena in princip. n. 50. de acquir. hæred. Cagnol. in l. si emancipati nu. 84. C. de collat.

collat. post Doct. in l. 2. C. si aduersus rem iu dic. Quia hic nō constat, quod filius, qui dicta bona acquisiuit, fecerit actus, qui cadunt tantum in emancipato sciente, & patiente patre, prout requiritur, vt per Bald. in d. l. 2. nu. 6. Præterea constat quo titulo iste filius administrauerit, & ideo cessat præsumptio emācipationis.

Nec facit, quòd Pater voluerit filios posse disponere, ac si essent patres familias, Quia hoc non repugnat concessioni in peculium, in
22 qua potest † etiam dari libera facultas administrandi, l. 1. cum alijs, ff. quod ius. Et filij quantum ad contractus, qui cum ipsis geruntur, pro patribus familias eo casu habentur.

Non etiam subsistit, quòd saltem ex opinione testatoris videatur dominium fuisse in filios translatum, & quòd hæc opinio possit operari, vt testator non intellexerit fructus bonorum in vita illius acquisitos sub fideicōmisso cadere, Quia opinio non potest facere capacem dominij eum, qui non est, & opinio
23 irrationabilis, † & contra dispositionem testatoris non attenditur Bald. in l. 3. C. de donat.
24 col. 1. Et testator † non præsumitur voluisse, nisi id quod de iure poterat, ex latè congestis per Cardinalem Manticam de coniect. lib. 6. col. 1. cum sequen. Vltra quod hic nulla adest causa putatiua probabilis, ex qua potuerit transferri dominium, ad not. in l. 1. §. si vir vxori, de acquir poss. Imo potius percipitur patrem animum transferendi dominium non habuisse, nisi post mortem.

Postremo non refragatur, quòd quamuis dici nequeat patrem donasse inter viuos bona filijs in potestate, tamen dici possit præueniendo hæredem in executionem testamenti & in dissolutionem obligationis futuræ tradendo in vita, quod habituri erant post mortem, transtulisse statim in eos dominium per traditionē, sed tamen quia traditio facta est sub commemoratione legati, quòd reuocabile erat, reuocabiliter, atque hoc modo factos esse filios viuente patre Dominos, & consequenter bona acquisita venire sub fideicommisso, iuxta doctrinā Bart. in l. legatū est, & in l. Lucius. la 1. de legat. 2. cum alijs per Tiraq. de iure constit. ampliat. 34. nu. 2.

Primo quia ex præmissis apparet testatorē noluisse transferre dominium, nisi post mortem, maxime diuidendo bona in testamento, & relinquendo illa iure prælegati, ac diuisionis, & ideò non intrat præsumptio, quòd legatum soluere, & mortem præuenire voluerit.
25 Secundò, quia d. l. Lucius † & doctrina Bart. procedit in casu, quo diuersis temporibus fit legatum, & traditio, veluti si post iam factum testamentum testator rem legatam tradat, & ita ipse, & alij loquuntur, non autem si in eodem instanti fiat legatum, & assignatio, vt isto casu; & diuersa est ratio inter vtrumque casum, quia si assignatio, quæ
26 fit † post legatum iam factum dicitur fieri animo dissoluendi obligationem futuram legati, Bald. in d. l. legatum, in fine, & animo illud extinguendi, vt probat tex. in d. l. Lucius la 1. de leg. 2. & scribit Couar. super rubr. de testam. in 2. par. col. vlt. ante finem, non potest eo casu considerari animus dissoluendi obligationem, vel extinguendi legatum, quando eodem momento vtrumque procedit.

Tertio, quia doctrina prædicta procedit in legato, in quo testator præuenit hæredem, faciendo scilicet id, quod hæres post mortem facere tenebatur, itaut hæres obligatus non remaneat, Bald. in d. l. Lucius in 2. notab. & Paul. nu. 3. quod cessat in casu nostro, quia
27 regulariter † in prælegatis ōn est locus executioni, nisi pro parte cohæredis, quoniam pro alia parte capiuntur iure hæreditario, l. legatum est delibatio quædam, ff. de leg. 1. Hoc verò casu, quia tota fere ha... litas distribuenda est in prælegata, tota, & integra capiuntur iure hæreditario, neque executioni pro aliqua parte locus esse potest, l. quid ergo, vbi glos. & Doct. ff. de legat. 1. Bart. Alex. & alij omnes in l. Marcellus §. quidam liberis, ad trebelian. Ergo cum in eodē testamēto pater diuiserit omnia bona, & filijs prælegauerit nō potest doctrina Bart. huic casui applicari, in quo omnia prælegata iure hæreditario capiū-
28 tur, & diuisio potius † sapit institutionem, quā legatū, ex quo non adest alius institutus, Fulgos. cons. 89. col. 3. vers. sexto sine autoritate, & magis in specie Corn. d. cons. 273. n. 9. lib. 4.

Quarto, quia doctrina Bart. non potest applicari, nisi eo casu, quo traditio legati facta esset extraneo, quo casu bene posset in illum transferri dominium; secus in filio in potestate existente, cui non rectè donatur, vt iam dictum fuit: Et quando Doctores dicunt assignationem rei legatæ præsumi factam in executionem legati præuentiuam mortis, & ex illa dominium transferri, præsupponunt terminos habiles, & legatarium capacem dominij, l. qui testamento, in princ. ff de testam.

Quinto, quia quando agitur de assignatione paterna, & de filijs in potestate existentibus, vt isto casu, cessat ratio quare debeat præsumi traditio facta in exequutionem legati, nam in extraneo ideo illa præsumitur, quia non concurrit alia causa, propter quam tradi-
29 tio fiat, & sine causa † traditio non sustineretur, l. nunquam nuda, ff. de acquir. rer. domin. At in filio cōcurrit causa, quòd pater iure peculij bona assignet, & ideo non potest necessario inferri ad traditionem ex causa prēuētiua executionis legati.

Maximè, quia causa assignationis in peculium tenet de iure, & donatio, quæ tacite resultat ex assignatione in executionem legati non tenet, vt supra fuit dictum: Vnde isto casu potius capienda est coniectura, quòd pater in causam peculij, quam in exequutionē legati tradiderit, etiā si donatio morte testatoris cōfirmari posset, Corn. d. cons. 144. n. 14. lib. 2.

Et

Et confirmatur auctoritate omnium eorũ, quos supra citaui, qui dicunt assignationem ex causa diuisionis intelligi factam ex causa peculij, non donationis, nam quælibet diuisio, vt dixi sustinetur iure prælegati, & si assignatio censeretur facta in executionem legati, quod donationem sapit, vt habetur in locis prædictis, falsa esset prædictorum opinio.

Cæterum quicquid sit, quia effectus disputationis stat in eo, an sicuti bona diuisa veniunt sub fideicommisso, ita etiam veniant fructus, & bona ex illis acquisita, parum refert, an bona fuerint in peculium assignata, prout vere assignata fuerunt, vel fuerint in executionem legati translata: Siquidem isto quoque casu puto in restitutione fideicommissi fructus venire, quasi patri in vita quæsitos, quia quæ filij viuente patre mediante assignatione percipiunt, iudicari debent, ac si post mortem patris ad filios deuenissent, Castren.
30 conf. 393. in fine lib. 2. & testator † subijciendo bona donata fideicommisso, quòd tacitam legati reuocationem in euentum fideicommissi inducit, videtur etiam de fructibus disposuisse, licet de illis nihil expresserit, Crem. sing. 16. Cott. memor. in verbo legatum, Tiraq. in l. si vnquam. in verb. reuertatur. nu. 278. C. de reuoc. donat. Ant. Gomez. var. resol. tit. de donat. nu. 21.

Optime in propositum Corn. cons. 208. num. 2. vers. in casu autem nostro, lib. 4. vbi,
31 quòd per fideicommissum † iniunctum bonis donatis dicitur recedi à donatione; non autem confirmari donatio, quia implicat contradictionem, quòd quis habeat bona titulo donationis, & fideicommisso grauetur, & idẽ probat tex. in l. sequens quæstio, in fine. ff. de leg. 2. vbi clarissime hoc notat Paul. & Oldr. cons. 221. col. 2. & idem Corn. d. cons. 228. nu. 6. lib. 4. Vnde cum isto casu recedatur à donatione saltem in euentum fideicommissi, videtur etiam ab illo recedi quantum ad fructus, qui eodem iure censentur ex prædictis.

Et hinc sequitur non obstare, quòd donatio dicatur morte confirmata, & quòd propte-
32 rea † retrotrahatur ad effectum acquisitionis fructuum iuxta ea, quæ habentur per Doct. in l. donationes quas parentes, C. de donat. Quia hic donatio non est confirmata simpliciter, Imò reuocata saltem in euentum, quòd veniat casus fideicommissi, & ideò similiter non operabitur acquisitionem fructuum, nisi quatenus non sit locus fideicommisso, cum eo tantum casu censeatur confirmata.

Et faciunt, quę dicuntur de donatione can-
33 sa mortis, cuius † naturam sortitur assignatio legati in vita, vbi illa fit sub legati commemoratione, vt per Bald. in l. 1. col. fin. C. si quis omis. caus. testam. & Tiraquel. de iure
34 constit. ampliat. 24. nu. Nam vbi donans † de rebus donatis disponit, aut donationem reuocat, de fructibus quoque censetur disposuisse, l. cum quis, & ibi omnes. ff. de condic. ob caus. Et in terminis, quòd reuocatio donationis trahatur retro etiã quo ad fructus scribit Palat. rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 72. num. 1.

Accedat prædictis, quod & si verum esset per confirmationem donationis fructus fuisse
35 acquisitos, ea tamen † acquisitio, quia ex cõfirmatione robur accipit in legatum transit Bald. in l. si mortis. nu. 5. vers. aut non constat de meritis. C. ad leg. Falcid. & cons. 430. in princ. lib. 1. Socin. cons. 91. nu. 7. circa fin. lib. 1. Corn. d. cons. 144. ad fin. Vnde si filij non potuerunt isto casu bona, & fructus cepisse,
36 nisi iure legati, sicut † in fideicommisso, quòd capit prælegata, veniunt bona, ita etiã veniunt fructus, & ad istum effectum sufficit generalis dispositio, licet in specie de bonis assignatis mentio non fieret Decian. d. cons. 3. n. 30. & facit Paris. cons. 2. n. 49. lib. 3.

37 Nec obstat, quòd ea, quæ † capiuntur ex dispositione per mortem confirmata, nõ veniunt sub fideicommisso, d. l. sequens quæstio, Grat. d. respons. 7. nu. 46. lib. 2. Quia testator expresse vult quòd veniant sub fideicommisso etiam bona per diuisionem assignata, & tamen diuisio, de qua ibi agebatur non tenebat, nisi quatenus morte esset confirmata, & in legatum transiret, vt per Natt. qui alios refert cons. 273. vers. post mortem autem patris, lib. 5. Vltrà quòd non sumus in casu d. l. sequens, vbi dispositio erat per viam cõtractus, & separata à testamento, quod non est hic.

Et per ista credo satis apertam reddi iustitiam huius fideicommissarij, non obstantibus exaduerso deductis, quibus videtur ex præmissis sufficienter responsum.

Agenti spolio quando sufficiat probare duo extrema, & quæ probatio requiratur. Cap. L I X.

SVMMARIVM.

1 *Agens spolio tenetur probare duo extrema, antiquiorem scilicet possessionem suam, & nouam conuenti.*
2 *Non tenetur probare de iniusta sua eiectione.*
3 *Possessio noua præsumitur clandestina, & vitiosa, probata possessione anteriori.*
4 *Actori sufficit ea in iudicium deduxisse, ex quibus resultat fundamentum intentionis absque eo, quòd probet ea, quæ veniunt in replicationẽ.*
5 *Agenti ad nullitatem alienationis factæ in forensem contra formam statuti, sufficit ostendere alienationem in forensem factam, absque eo quòd probet non fuisse solemnitates statuti seruatas.*
6 *Agens spolio non tenetur probare possessionem suam de tempore spolij, sed satis est docere, quòd aliquando ante spolium possederit.*
7 *Possessio, probatis extremitatibus præsumitur*

tur medio tempore continuata.

8 *Agenti ſpolio ſufficit probare poſſeßionem de tempore anteriori, etiam ſi à lege, vel ſtatuto vera poſſeſsio exigeretur tempore ſpoliationis pro forma.*

9 *Agens ſpolio aduerſus titulo poßidentem, An debeat probare, quòd reus conuentus poßidet vi, clam, aut precario, & nu. 10.*

11 *Actio ſpolij datur aduerſus titulo poſsidentem, etiam ſi res ad eum ſine vitio peruenerit.*

12 Præſumptio, *quòd qui olim poſſedit præſumatur poſſediſſe tempore ſpoliationis in rebus mobilibus, locum non habet.*

13 *In iudicio ſpolij vltrà probationem extremorum titulus etiam iuſtificari debet, quotieſcunque poſſeſsio non datur ſine titulo.*

14 *Poſſeſsio ſola non ſufficit in iuriſdictionalibus, niſi etiam doceatur de proprietate.*

15 Item *nec ſufficit abſque titulo, quando petitur reſtitutio decimarum à laico, vel a Clerico illas poſsidente in aliena Parochia.*

16 *Item non datur in matrimonio carnali, niſi probetur titulus matrimonij.*

17 *Item nec poſſeſsio ſufficit abſque titulo ſaltem colorato in beneficialibus, quando agens intentat remedium reſtitutorium.*

18 *Exceptio intruſionis obſtat agenti interdicto recuperandæ in beneficialibus, quamuis ei non obſtat exceptio notorij criminis.*

19 Spoliatus *ad obtinendum in iudicio ſpolij ſi beneficium ſit ſpecialiter reſeruatum, vltra antiquiorem poſſeſsionem ſuam probare, etiam debet titulum ſaltem coloratum.*

20 *Reſeruatio Apoſtolica inficit titulum, & poſſeſsionem.*

21 Spoliatus *beneficio ſi ante litem motam illud pacifice poſſedit per triennium non tenetur probare titulum.*

22 *Agenti ſpolio contra non fundantem ſe in iure communi ſufficit ſolam poſſeſsionem probare, etiam ſi ius commune reſiſtat.*

23 In *ſpolio attentato lite pendente non requiritur probatio tituli etiam colorati, ſed ſufficit probare ſolum ſtatum.*

24 *Exceptio tu non poſſediſti tempore allegati ſpolij in iudicio recuperandæ admittitur.*

25 *Agens ſpolio vltra poſſeſsionem ſuam probare debet quod Iudex non rite, & recte proceſſerit, quotieſcunque ſpoliator ingreſſus fuit poſſeßionem eius auctoritate.*

26 Secundum *extremum, hoc eſt poſſeſsio rei conuenti, in remedio recuperandæ leuioribus probationibus probatur.*

27 Item *ſufficit teſtimonium de auditu à parte quæ tenet, & poſsidet rem ſpoliatam.*

28 *Item ſecundum extremum ſpolij probatur, per ſuſtentationem litis cum adminiculis.*

29 *Item probatur ex ſola litis conteſtatione, per quam ſolam probatur moleſtia in poſſeſsione.*

30 Primum *extremum in iudicio ſpolij, hoc eſt ſpoliati poſſeſsio debet probari plene, & concludenter.*

31 *Non probatur per vnum teſtem etiam de viſu & publica voce, & fama niſi ſaltem concurrat alius de publica voce, & fama.*

32 *Teſtes de fama deponentes in cauſa ſpolij, quæ debeant ſpecificare.*

33 Primum *extremum in ſpolio probatur per confeſsionem in libello ſeu commiſsione ab aduerſario factam dummodo talis confeſsio ſit clara, & concludens.*

34 *Confeſsio dubia debet interpretari, vt minus quam fieri poſsit confitenti præiudicet.*

35 Confeſsio *facta in commiſsione, quod ſpoliatus erat pacificus poſſeſſor primum extremum in ſpolio non probat.*

36 *Idem eſt in confeſsione facta in articulis, ſi ſit de poſſeſsione ſpoliatiua.*

37 *Immiſsio iudicialis etiam cum colonorū recognitione non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſsione, ſi Iudex non rite, & recte proceſsit.*

38 Poſſeſsio *non acquiritur ex ſola recognitione coloni, quando poſſeſsio eſt plena, & ipſe colonus alteri poſsidet, ſed eſt neceſſaria expulſio coloni cum familia etiam à conſpectu prædij, ſecus ſi poſſeſsio ſit vacans.*

39 *Poſſeſsio per ſimplex conſtitutum à colono trāſfertur ſi ſit vacans, vel per quemcunque actū declaret ſe velle poſsidere nomine eius qui poſſeſsionem ſic vacantem ingreditur, quamuis aliquid verbis non exprimat, & n. 40.*

41 *Primum extremum præſumptiua aut ſemiplena probatione in antiquis probatur.*

42 *Deciſ.* Putei *73. lib 3. declaratur.*

43 *Primum extremum in antiquis probatur etiam per teſtes de auditu auditus, & de publica voce, & fama.*

44 *Fama publica in factis antiquis quorum non extat memoria habetur pro ſcientia, & veritate.*

45 *Enunciatiua plurium inſtrumentorum in antiquis habet vim famæ.*

46 Locationum *inſtrumenta in antiquis probant poſſeſsionem etiam contra tertium ſi locationes effectum ſortita fuerint, & nu. 47.*

48 *Primum extremum in antiquis probatur per clauſulam conſtituti, quamuis aliter non conſtet de tempore conſtituti.*

* IN materia interdicti recuperandæ pro regula traditur * cōmuniter à Doctoribus, vt agenti hoc interdicto ſufficiat pro fundamēto intentionis probare

1 duo † extrema antiquiorem ſcilicet poſſeſsionem ſuam, & nouam conuenti, Abb. in c. cum ad ſedem nu. 28. de reſtit. ſpoliat. Socin. Sen. in l. rem quæ nobis nu. 16. ff. de acquir. poſſeſ. & conſ. 266. col. 6. nu. 12. verſ. primo quia hoc lib. 2. Alex. conſ. 6. nu. 5. lib. 3. & conſ. 89. nu. 8. lib. 5. Gozadin. conſ. 99. nu. 5. Afflict. deciſ. 327. nu. 2. cum alijs infinitis qui allegari poſſent.

Et

Et hæc quidem conclusio procedit etiam si
2 actor † non probet de iniusta sua eiectione,
vt post Innoc. in c. sæpe num. 2. de rest. spol.
tradit idem Abb. in d.c.cum ad sedem nu. 17.
& 18. Alex.d.cons.6.n.5.lib.3. Afflict.d.decis.
327.nu.2. Gabr. de restit. spoliat. conclus. 9.
nu.67. vbi post Curt. Iun. hanc testatur esse
* commune * opinionem, quam etiam Rota sequitur, & in specie ita fuit resolutum in vna
Illerden. Canonicatus 24. Maij 1596. coram
Orano. Probata enim possessione anteriori
3 possessio † recens præsumitur clandestina, &
vitiosa, vt post Bald. tradit Afflict. d. decis.
327. num. 2. Et consequenter onus probandi
contrarium trāsit in nouum possessorem, cum
4 actori sufficiat † ea, in iudicium deduxisse, ex
quibus resultat fundamentum intentionis absque eo quod probet ea quæ veniunt in replicationem, exemplo agentis ad nullitatem alienationis factæ in forensem contra formam
statuti; Nam satis est, quod ostendat aliena-
5 tionem in forensem † factam, absque eo quod
probet non fuisse solemnitates statuti seruatas, Oldrad. cons. 729. nu.3. Curt. Sen. post
glos. & alios quos allegat cons.72.num.1. Castren. cons. 89. incip. posset quis dicere nu.
2. lib.2. Ruin. cons.120.num.5.lib.4.& tenuit
Rota in vna Auximana Molendini 23. Iunij
1572.coram Robusterio.

Præterea supradicta conclusio locum habet
6 tametsi † actor non probet possessionem de
tempore spolij, cum satis sit docere quod aliquando ante spolium possederit, vt est text.
in c. olim il 3. de restit. spoliat. ibi, vel prius
* etiam habuisset, & est communis * opinio in
d. c. cum ad sedem de qua attestatur Alciat.
de præsumption. reg.2. præsumpt. 21. nu.10.
Tiraquel. late de præscript. §. 1. glos.5. vers.
sed nunquid satis, &c. Gabr. d.conclus.5. nu.
100. Menoch. de recuperan. remed. 15. num.
386. qui alios complures eiusdem sententiæ
referunt. Ratio est, quia in materia possessionis recuperandæ, qui aliquando possedit
præsumitur etiam tunc possedisse quando fuit
7 eiectus; Nam probatis † extremitatibus tēporum præsumitur possessio medio tempore
continuata, vt late per Alciat. dicta reg. 2.
præsumpt.22. Et quamuis tex. in l.1.§. interdictum autem.ff.de vi, & vi armat. maximè
videatur refragari, & Oldr.cons.1.col.1. glos.
in d.c.cum ad sedem de restitut.spoliat. Curt.
Sen. cons. 71. col. 2. & alij quidam relati per
Gabr. d.conclus.5. nu. 101. ex illo adnotauerint fore necessariam probationem possessionis illius temporis, quo quis fuit spoliatus; tamen pro concordia dici potest satis hanc possessionem probari præsumptione iuris si fuerit
probata præteriti temporis possessio, nec probatum fuerit contrarium, vt bene ad singula
obiecta respondendo firmat Couar. in reg.
possessor 2.part.relect.4.1.nu.§.de reg.iur.lib.
6. Et ita tenuit Rota in illa Romana Palatij
10. Octobris 1578. coram Cauuecio, vt in
impressis diuers. decis. 80. num. 8. par. 2.

8 Extenditur hæc ampliatio, vt † procedat
etiam si à lege, vel statuto vera possessio exigeretur tempore spoliationis pro forma, nam
adhuc agenti spolio sufficit probare possessionem de tempore anteriori, cum ita sit iuris
præsumptio, quæ rem reddit claram, & euidentem Bart. in l.1.C.de fid. instrum. lib.10.
Arét.cons.15. col.1.Ias. in l.n on hoc num.15.
vers.confirmo istam. C.vnde legit. Ripa in c.
cū Ecclesia Sutrina n.23. vers.Tertio ampliari
de caus. posses. & propriet. Alciat. de præsumpt. in præfat. par. 3. num.3. cum alijs per
Menoch.dict.remed. 15.nu.400.

Sed quamuis in spolio regulariter sufficiat
probare duo extrema, vt supra dictum fuit,
9 tamen hoc limitatur. Primo vt nō † procedat
vbi agitur aduersus titulo possidentē, quia tūc
actor debet etiam probare quod reus conuētus possidet vi, clam, aut precario alias succumbit. Ita post Alex. Paris.& alios quos allegat scribit Menoch. d.remed.15.nu.402. cū
sequen. ex doctrina Bart. in l. si de eo §. fin.
vers.quæro ergo ff. de acquir.posses.

Sed hanc limitationem ego non puto verā,
10 quia † fundatur in illa opinione, quod actio
spolij non detur contra bonæ fidei possessorē
habentem titulum à non vitioso auctore,
quam tenere videntur Alex.& alij à Menoch.
allegati & firmat ipse d.remed. 15.num.90. &
91. Secus igitur dicendum est si attendatur
* alia opinio magis * cōmunis, quod immò actio
11 spolij † detur aduersus titulo possidētem etiā
si res ad eum sine vitio peruenerit, quam tenet Ruin.cons.46.n.6.lib.1. Afflict. decis.361.
nu.35. Thesaur.decis.29. Misinger.cent. 3.obseruat. 85. & passim obseruat Rota, vt per
Cassad decis.7.de restit. spoliat. Mohed. decis.
3. eod. tit. Put.decis. 151.lib.3. Rota diuers.
decis.344.post nu.1. par.1.& fuit dictum in
vna Hispalen. Corduben. præstimoniorum 28.
Februarij 1600. coram Horatio Cardinale
Lancellotto. Hoc enim casu non requiritur
alia probatio quam duorum extremorum, vt
rectius declarādo tradit Gabr. de restit. spoliat.conclus.5.nu.73.

Secundo itaque dicta conclusio limitatur
vt non procedat in rebus mobilibus, quarum
possessio de facili perditur l. si rem mobilem
12 ff. de acquir.possess. Vnde præsumptio † quod,
qui olim possedit præsumatur possedisse tempore spoliationis in his rebus locum non habet, vt per Alciat.d.regul.2. præsumpt.21.nu.
5. & videtur tenere glos. in l. inciuile. C. de
furt. & firmat Speculat. in tit. de act. seu pet.
§. 1. vers. quid si ago. Idem tenet Paul. de
Castr. in l. si minorē. C.de in integr. rest. mi-
* nor. Et est magis * communis, & forte verior
opinio secundum Menoch.d.remed.15.nu.46.
licet Abb.in d.c. cum ad sedem aliter senserit.
13 Tertio etiā limitatur, vt nō † procedat quotiescumque possessio nō datur sine titulo quia
tunc vltra extremorum probationem debet
etiam

etiam ipse titulus iustificari; Exemplum po-
ne in iurisdictionalibus quæ non possunt ha-
beri nisi à Principe fuerint concessa hoc enim
14 casu † in iudicio spolij non potest quis obti-
nere docendo de sola possessione nisi etiam
doceat de proprietate Ægid. decis. 49. & decis.
433. & notatur in l. 1. §. permittitur. ff. de a-
qua quotid. & æstiua.

15 Aliud exemplum est quando petitur † re-
stitutio decimarum à laico, vel à clerico qui
illas possidebat in aliena Parochia, nam illa
denegatur nisi titulus probetur cum tali pos-
sessor sine titulo ius resistat, c. causam quæ
de præscript. c. ad decimas de restit. spoliat.
lib. 6. notat Ripa in l. naturaliter §. nihil com-
mune n. 81. ff. de acquir. posses.

16 Sic etiam in matrimonio carnali † non da-
tur possessorium nisi probetur titulus matri-
monij c. ex parte, vbi Abb. n. 25. & sequen. &
c. ex transmissa de restit. spoliat.

Sunt enim hæc possessoria mixtæ naturæ in
quibus absque titulo non concluditur posses-
sio nec datur in eis possessorium, vt in simili
not. in l. 4. §. quædam ff de interdict.

Idem in beneficialibus est dicendum in
17 quibus agens † remedio restitutorio obtine-
re non potest nisi cum possessione doceat etiã
de titulo saltem colorato, Castrens. cons. 253.
col. 2. vers. super 3. artic. lib. 1. in antiquis
Rota decis. 1. de restit. spoliat. in nouis. Ægid.
d. decis. 49. Cassad. decis. 1. in fine eod. titulo.
Chissan. decis. 176. Præsertim si spoliatus præ-
tendatur intrusus in beneficio cum exceptio
18 intrusionis † obstet agenti interdicto recupe-
randæ in beneficialibus c. patet 3. q. 1. & fa-
cit glos. in Clem. vnica de caus. poss. & pro-
priet. quæ dicit quod exceptio defectus pro-
prietatis taliter agenti obstat etiam quod ei
non obster exceptio notorij criminis ea ra-
tione quia tale crimen non indueit priuatio-
nem ipso facto Abb. in c. ex parte nu. 21. de
rest. spoliat. per tex. in c. referente de præben.
19 Vnde si beneficium est specialiter † reseruatũ
spoliatus ad obtinendum in iudicio spolij vl-
tra antiquiorem possessionem suam probare
etiam debet titulum saltem coloratum quia
20 reseruatio † Apostolica inficit titulũ, & pos-
sessionẽ c. si eo tempore de elect. in 6. Socin.
Sen. in d. l. rem quæ nobis nu. 19. ff. de acqnir.
posses. quem sequitur de communi attestando
Ripa in d. l. naturaliter §. nihil commune nu.
82. vers. ego non puto eod. tit.

Aduertendum tamen est, quod istud non
21 procedit quando † constat spoliatum benefi-
cio ante litem motam illud pacificè possedisse
per triennium, vel successisse possessori pacifi-
co triennali, quia tunc non est necessaria titu-
li probatio iuxta decis. Cassad. 2. de caus.
posses. & propriet. Et ista est vna declaratio
ad dictam tertiam limitationem.

Altera declaratio est, vt procedat solum
quando actio spolij intentatur contra eũ qui
se fundat in iure communi Sarnen. in reg. de
trien. quæst. 10. cum alijs per Guidobon. decis.
22 135. Secus est quando agitur contra † non
fundantem se in iure communi quia tunc suf-
ficit solam possessionem probare etiam si ius
commune resistat, vt tradit glos. in d. c. ad
decimas in verbo eumdem clericum de restit.
spoliat. in 6. & ibi Anchar. nu. 4. vers. si vero
ius commune. Gemin. n. 13. vers. aut clerici vo-
lunt præscribere. Franc. nu. 9. vers. quarto casu
principali, & tenuit Rota in vna Elboren. De-
cimarum 1. Decembris 1606. coram Penia.

Tertia affertur declaratio, vt non procedat
23 in spolio † attentato lite pendente, quia tunc
non requiritur probatio tituli etiam colorati,
sed sufficit probare solum statum Oldr. cons.
206. col. 2. vers. ad 2. quæstionem Lap. Abb. &
Gemin. in d. c. ad decimas de restit. spoliat.
in 6. Alex. cons. 99. n. 9. lib. 5. late Couar. pract.
quæst. c. 23. n. 4. Et hanc opinionem Rota pas-
sim sequitur vt in decis. 2. de rest. spol. in nouis.
Cassad. decis. 3. n. 6. eod. tit. Ægid. d. decis. 49.
vbi assignat rationem, quia magis considera-
tur contemptus superioris, & integritas sta-
tus causæ quam ius agentis.

Quarto dicta principalis conclusio, quod
agenti spolio sufficiat probare antiquiorem
possessionem suam, & nouam conuenti, limi-
tatur, vt non procedat quando spoliator con-
uentus probat, quod tempore allegati spolij
24 alius, vel ipse possidebat cum talis † exceptio
tu non possedisti tempore allegati spolij in
hoc possessorio admittatur ad late tradita per
Menoch. remed. 1. recuper. posses. n. 354.

Quinto limitatur, vt non habeat locum
quando spoliator ingressus fuit possessionem
auctoritate seu mandato Iudicis ad l. iuste
possidet. ff. de acquir. posses. glos. in c præsen-
tiam in glos. fin. 7. quæst. 1. Bald. in l. fin. in 1.
25 not. C. vnde vi. Hoc enim casu † actor ad ob-
tinendum in remedio spolij vltra possessionẽ
antiquiorem suam probare etiam debet quod
Iudex non rite, & recte processerit ad tradita
per Hostien. in tit. de restit spol §. quando fa-
cienda in princip. Bald. cons. 157. lib. 2. Abb. in
c. cõquerente n. 12. de restit. spoliat. Felin. in c.
dilectus sub n. 1. vers. fallit secundo de rescrip.
Aym. cons. 18. nu. 8. Caputaquen. decis. 186.
par. 3. Cæsar de Gras. decis. 1. nu. 4. de constit.
& fuit alias sæpius per Rotam resolutum.

Oportune autem hic quæritur qualis pro-
batio in his duobus extremis probandis re-
* quiratur? Et dicas communem * sententiam,
& praxim hanc esse, vt in probando secundo
26 extremo idest possessione † rei conuenti le-
uiores probationes sufficiãt Rota decis. 8. de
27 restit. spol. in nouis. Vbi quod sufficit † testi-
moniũ de auditu à parte, quæ tenet, & possi-
28 det rẽ spoliatã, & sufficit † sustentatio litis cũ
adminiculis, vt passim tenet Rota, & fuit di-
ctum in vna Regien. bonorum 17. Aprilis
1576. coram Cardinale Blanchetto, & in vna
Mediolanen. emphyteusis 18. Aprilis 1603.
29 corã Ludouisio: Quinnimo † ex sola litis cõ-

testatione

testatione secundum extremum probari tra-
dit Caputaquen. decis. 372. par. 2. ea ratione,
quia ex sola contestatione litis probatur mo-
lestia in possessione secundum Alex. cons. 73. in
princ. lib. 3. & Dec. cons. 694. col. 2. in fine.
30 Primum autem † extremum, spoliati scili-
cet possessio debet probari per probationem
plenam, & concludentem secundum stilum
Rotæ vt per Sarnen. in regul. de infirm. resig.
q. 36. Caputaquen. decis. 331. n. 6. & decis. 371.
& 373. par. 2. Ant. August. in repert. de pri-
mo extremo nu. 1. Put. decis. 17. & 23. de re-
stit. spoliat. in manuscript. Rota diuers. decis.
* 765. n. 1. par. 2. Et est magis * communis & ve-
rior opinio quam tenet Bart. in extrauagan.
ad reprimendum vers. summarie n. 10. & seq.
Roland. qui de magis communi attestatur
cons. 50. nu. 16. lib. 2. Et secundum hanc iu-
dicasse consilium Neapolitanum scribitur per
Afflict. decis. 364. n. 5. & crebriorem affirmant
etiam Gabr. de restit. spoliat. conclus. 5. n. 126.
& Menoch. d. remed. 15. nu. 408. cum sequen.
Ratio est quia hoc possessorium plenarium est
cuius causa non est leuis præiudicij, sed ma-
gni cum sententia in eo ferenda sit diffiniti-
ua nec aliam post se super possessione expe-
ctet sententiam: Vnde sicut in causa magni
præiudicij exactę probationes requiruntur ita,
& in probando hoc primo extremo Ripa in
c. sæpè n. 2. & 3. de restit. spol. Curt. Sen. in l.
admonendi n. 323. de iureiuran. Alex. d. cons.
139. n. 18. lib. 6.
31 Ex hoc primo infertur non sufficere † vnũ
testem etiam de visu, & publica voce, & fama
nisi saltem concurrat alius de publica voce,
& fama quia tunc coniunguntur, & faciunt
plenam probationem, vt per Caputaquen. d.
decis. 373. part. 2. & adhunc effectum non est
32 necesse quod testes † de fama specificent à
quibus fama huiusmodi ortum habuerit nec
causam qua mouentur nec alia requisita per
Bart. in l. de minore §. si plurium de quæstion.
sed satis est quod dicant qualiter publice di-
cebatur ex Bald. in c. præterea col. 6. de testib.
Cassad. decis. 3. de probat. Paris. cons. 52. in fi-
ne lib. 3. Caputaquen. decis. 299. par. 3.
Secundo infertur, quod licet primum ex-
tremum ad effectum spolij probetur per con-
fessionem in libello seu commissione ab aduer-
sario factam. l. cum precum. C. de lib. caus. &
fuit dictum in illa Papien. tenutæ 26. Maij
1603. coram Ludouisio; Nihilominus hoc
33 procedit quando † talis confessio est clara, &
omnino concludens, quia dubia recipit illam
34 interpretationem † per quam minus quàm
fieri possit ius confitentis lædatur l. si quis in-
tentione ambigua. ff. de Iudic. Menoch. cons.
112. nu. 21. Rimin. Iun. cons. 204. n. 15. & ita in
terminis confessionis factæ in commissione
in qua asserebatur, & dicebatur spoliatum
esse possessorem pacificum quod per talem cõ-
35 fessionem † non esset legitime probatum pri-
mum extremum tenuit Rota apud Mohed. de-
cis. 2. de restit. spoliat. per decis. Ægid. 691. in
5. Fallentia.
Addo ego idem esse in confessione facta in
36 articulis quãtumuis geminata, quia † nõ re-
leuat si est de possessione spoliatiua, vt tenuit
Rota in vna Romana spolij canneti 20. Maij
1596. coram Orano in qua fuit dictum, quod
primum extremum non probabatur ex eo
quod reus conuentus alias agendo spolio cõ-
tra auctorem tunc agentis confessus fuisset
virtualiter eum posidere ea ratione quia di-
cta confessio non poterat acceptari sine sua
qualitate hoc est quod possedisset spoliatiue,
& sic improbe, quæ improba possessio ei in
aliquo opitulari non poterat iuribus vul-
garibus:
Tertio etiam infertur, quod licet ex sola
immissione iudiciali etiam sine expulsione
colonorum probetur primum extremum si Iu-
dex rite, & recte processerit, secus tamen est
37 si non processit rite, & recte quia tunc † im-
missio iudicialis etiam cum colonorum reco-
gnitione non priuat possessorem sua possessio-
ne, & consequenter ex ea primum extremum
non probatur sic tenuit Rota in vna Romana
Domus ad Imaginem Pontis 13. Iunij 1576.
coram Cardinale Lancellotto, & in alia Ro-
mana pecuniaria 19. Iunij 1600. & 18. Iunij
1601. coram Cardinale Millino, & sæpius in
alijs causis. Ratio prædictorum est quia quã-
38 do possessio † est plena, & colonus alteri pos-
sidet tunc est necessaria expulsio colonorum
eũ familia etiam a conspectu prædij nec suf-
ficit recognitio ex quo facto suo non potest
interuertere possessionem Domini l. fin. C. de
acquir. possess. l. peregre §. quibus & l. quamuis
§. si conductor, & ibi Bart. ff. eod. tit. Dec. cõs.
400. nu. 9. Gozzad. cons. 86. n. 10. Bero. quæst.
47. & cons. 69. n. 10. lib. 3. Put. decis. 6. de caus.
posses. & propriet. quæ ratio cessat si possessio
sit vacans & colonus alteri non possideat,
quia tunc ad effectum vt alius possessionem
sibi acquirat non est necessaria exacta expul-
sio sed sufficiunt tales actus, ex quibus appa-
reat colonum nolle sibi possidere, sed tertio
39 ingredienti: Quia sicut hoc casu † colonus
potest transferre possessionem in alium per
simplex constitutum Bart. in l. quod meo nu.
9. ff. de acquir. posses. Tiraquel. de constit. li-
mit. 14. n. 3. Paleot. decis. 100. Ita per quem-
40 cunque † actum declaret se velle possidere
nomine eius, qui possessionem sic vacantem
ingreditur constituit eum possessorem, quam-
uis aliquid verbis non exprimat Crescent. de-
cis. 17. lib. 1. & fuit resolutum per Rotam
in causa Maceraten. hæreditatis sub die 4. Iu-
nij 1590. & 18. Martij 1591. coram Cardina-
le Pamphilio, & in vna Bononien. de Carna-
libus 19. Ianuarij 1602. coram eodem.
Sciendum tamen est, quod primum extre-
mũ nõ semper plene est probandũ sed aliquã-
41 do sufficit † præsumptiua, aut semiplena pro-
batio vt in casu decis. 88. & 394. par. 1. diuers.
Quod

Quod intellige verum si antiquitas temporis concurrat, prout dictæ decisiones loquuntur, & tradit late Pontan de spol lib.2.sub nu. 95. circa fin. Ea antẽ circũscripta essent duræ decisiones ad tradita per Anchar.cons.42. & per Felin.in rubr.de probat. Vbi quod quando requiritur plena probatio non sufficiunt probationes præsumptiuæ.

42 Nec obstat decis.Put.75. lib.3. Nam † Put. ibi loquitur in casu, in quo de possessione plene constabat, sed dubitabatur ex quo titulo illa procederet, & concludit, quod sufficit ex præsumptione iuris possessionem illam attribui titulo vnionis tanquam præambulo iux.l. quædam.ff.de rei vendic.

43 In antiquis autem primum † extremũ pro-
batur etiam per testes de auditu auditus Put.
decis.78. lib.1. Felin.in c. veniens col.6. vers.
scias etiam de testib. Item per publicam vo-
44 cem, & famam, quæ in † factis antiquis quo-
rum non extat memoria habetur pro scientia,
& veritate Curt.Sen. in l.admonendi n.28. ff.
de iureiur. & fuit resolutum in vna Spoletana
bonorum 26. Martij 1590. coram Penia. Simi-
li quoque modo probatur per enunciatiuam
45 plurium † instrumentorum, quæ in antiquis
habet vim famæ Bald.&S.lic.in l.cum aliquit
C.de iure delib. Aret.in c.cum causam n. 21.
& Felin.n.4.de probat. Achil.decis.5. de iure-
patron. Et fuit tentum in vna Esina bonorum
prima Iunij 1596. coram Cardinale Pamphi-
lio in qua fuit dictum primum extremum in
46 antiquis † plene probari per instrumenta lo-
cationum etiam in præiudicium tertij, vt post
Innocen.in c.veniens de verb.signif.tradit Ca-
stren.cons.81.col.2.in fine lib.2.Dec.cons. 36.
sub num.6. vers.& quod ex instrumento anti-
quo Aym.cõs.54.n.11.& de antiquit.tempor.
par.1. §.viso de fama n.21. Abb.cons.64. nu.
17.cum alijs per Menoch.in 3.remed.retinen.
nu.574.

47 Et quod in antiquis locationes † quæ effectum sortitæ fuerunt probent possessionem etiam contra tertium tradit glos.in l.qui vniuersas §. quod per colonum & ibi Aret. nu.7. qui attestatur de cõmuni. ff.de acquir. posses. Alex.cons.18.n.19 lib.1. Natta cons.672. n.2. Bald.in auth.quas actiones n.16.C.de Sacros. Eccles.Aym.d.§.viso de fama n.22.

48 Pariter quoque primam † extremum in antiquis probatur per clausulam constituti quãuis aliter non constet de tempore constituti vt fuit dictum in allegata Esina bonorum coram Cardinale Pamphilio per Dec. cons.302. sub n.9.in fine Mars.sing.521.Cassan.in cõsuetud. Burgund.tit.de success.§.1.vers. quarto limita.Tiraq.de constit.in 1.limit.n.18. Quidquid dixerit Aym.d.§.viso de fama sub nu.21. Qui licet dubitet de hoc dicto loquitur tamen quando constitutum inducitur principaliter ad probationem dominij & n.22. sequitur dictum Socin.quod constitutum probet concurrentibus adminiculis, & coniecturis.

Quis probare debeat valorem fructuum beneficij, ad effectum cognoscendi, an pensio imposita subsistere posit, vel ne. Cap. L X.

SVMMARIVM.

1 *Valor fructuum beneficij ad effectum cognoscendi, an pensio imposita subsistere posit vel ne probari debet per eum qui vult pensionem impugnare, si ipse impositioni pensionis consensit secus si non consensit, quia probandi onus pensionario incumbit.*

2 *Prouisus de beneficio habet intentionem fundatam de iure communi quod Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.*

3 *Potest dicere pensionem nullam, & inualidam licet pensionarius existat in quasi possessione exigendi.*

4 *Valor fructuum beneficij à pensionario probari debet, si pensio sit reseruata cum clausula dummodo medietatem fructuũ non excedat, vel dũmodo remaneant centum pro titulari etiam si pensionarius ipse impositioni pensionis consenserit, & n. 6.*

5 *Dispositio conditionalis nisi verificetur non releuat.*

7 *Valor fructuum beneficij debet probari per titularẽ quãdo agitur super reductione pensionis.*

8 *Probari debet à pensionario si pensio sit reseruata cum clausula dummodo, &c. vbi dicta conditio apponitur reseruationi pensionis, secus si non apponatur reseruationi, sed post reseruationem puram adyciatur clausula etiam si super illis aliæ pensiones reseruatæ existant quia tunc onus iustificandi dictam conditionem non spectat ad pensionarium nisi titularis ostendat quod sint aliæ pensiones antea reseruatæ.*

SOLET non semel in controuersiam
deduci, cui incum-
bat onus probandi
valorem fructuum
beneficij ad effectũ
cognoscendi, An
pẽsio imposita sub-
sistere posit, vel ne?
In qua quæstione
1 est † dicendum, quod huiusmodi onus incum-
bat prouiso volenti pensionem impugnare, si
ipse impositioni pensionis consensit Guidob.
decis. 245. cum alijs adductis in vna Valenti-
na pẽsionis de anno 1586. coram Robusterio;
Secus si pensioni non consensit, nam tunc pen-
sionarius ipse tenetur probare, quia prouisus
2 de † iure cõmuni habet intentionem fundatã,
quod Ecclesiastica beneficia sine diminutione
conferantur: Quo fit, vt posit dicere pẽsio-
3 nem † nullam, & inualidam; licet pensiona-
rius existat in quasi possessione exigendi, quia
dicta

dicta quasi possessio ei non prodest nisi respectu solutionis, quæ non retardatur donec per tres sententias & rem iudicatam causa fuerit determinata. Et idem est, vbi agitur de probanda aliqua qualitate expressa per vim con-
4 ditionis, vel modi, vt si si pensio reseruata sit cum clausula dummodo medietatem fructuum non excedat, vel dummodo remaneant centum pro titulari, Nam adhuc tenetur pēsionarius assumere onus probandi, cum eius intentio fundetur in dispositione conditiona-
5 li, quæ † nisi iustificetur non releuat ad l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. caus. testam. cum concordantibus. Et istud obtinet
6 quamuis † titularis consenserit impositioni pensionis quia consensus huiusmodi intelligitur præstitus sub eadem met conditione, sub qua pensio reseruata extitit; Quod si non de nullitate pensionis dari possit, sed agatur
7 super illius reductione † tunc onus probandi incumbit titulari, qui agit non habito respectu maioris, vel minoris pensionis; Nam Papa non censetur apposuisse conditionem ad effectum, vt illa non verificata pensio in totum nulla reddatur, sed solum, vt ad minorem summam reduci posset, vt clare demonstrat, clausula, dummodo, &c. Ita distinguendo tenuit Rota in vna Salamantina pensionis 26. Martij 1593. coram Gypsio.

Sed aduertendum est quod licet onus probandi valorem fructuum beneficij incumbat pensionario quotiescunque pensio reseruatur cum clausula dummodo, &c. tamen hoc de-
8 claratur, † vt procedat, vbi dicta conditio apponitur reseruationi pensionis in quibus terminis loquitur allegata decisio coram Gypsio, & fuit etiam tentum in vna Meluitana pensionis 27. Iunij 1597. coram Litta, vbi erat reseruata pensio super fructibus beneficij, dummodo illa, & aliæ forsan super illis alijs assignatæ pensiones annuæ medietatem illorum non excederent, & fuit resolutum, quod pensionarius tenebatur iustificare dictam conditionem, & ita probare concludenter valorem beneficij deductis oneribus de tempore reseruationis ostendendo illud pensionibus non esse grauatum vltra medietatem; Secus autem quando modus, vel conditio prædicta non est apposita reseruationi, sed post reseruationem puram adijcitur clausula etiam si super illis aliæ pensiones reseruatæ existant, & hæc clausula limitatur, seu modificatur per clausulam dummodo omnes pensiones huiusmodi medietatem fructuum non excedant: Hoc enim casu onus iustificandi dictam conditionem non spectat ad pensionarium, nisi titularis ostendat, quod ad sint aliæ pensiones antea reseruatæ. Hæc namque clausula dummodo, &c. in tali ca-
9 su respicit solum alias pensiones quatenus adsint, & clausula præcedens, etiam si super illis aliæ pensiones reseruatæ existant non potest intelligi de illa pensione quæ tunc reseruatur, sed de diuersis, & ideo clausula subsequens dummodo, &c. quæ est modificatiua clausulæ præcedentis debet intelligi retentis eisdem terminis, & sic quando adsunt aliæ, maxime ponderando illud verbum omnes, quod tanquam vniuersale præsupponit concursum aliarum. Ita declarando tenuit Rota Carpentoracten. pensionis 15. Martij 1601. coram Horatio Cardinale Lancellotto, & per prius in vna Monopolitana pensionis 13. Iunij 1597. coram Orano.

Emphiteuta, qui iurauit soluere canonem singulis annis si deficiat in vno anno tantum, an statim priuetur iure suo, & nunquid ad euitandam caducitatis pœnam sola oblatio sufficiat. Cap. LXI.

SVMMARIVM.

1 *Emphiteuta, qui iurauit soluere canonem singulis annis, vel in aliquo termino conuento, si de alia conuentione non appareat, non soluendo priuatur statim iure suo.*
2 *Iuramentum adiectum ab emphiteuta promissioni de soluendo canonem, quando operetur effectum deuolutionis, & nu. 3.*
4 *Tantum operatur, quantum adest de consensu, & non vltra.*
5 *Oblatio sola sufficit ad euitandam pœnam caducitatis, quando ob canonem non solutum caducitas incurritur, secus quo ad effectum consequendi plenariam liberationem a canone emphiteotico, quia tunc requiritur depositio, & consignatio.*
6 *Non operatur etiam sequuta depositione, & consignatione, quando creditor iusta de causa illam recusat recipere.*
7 *Item non operatur, quando fit ab emphiteuta post aliquod tempus incursa caducitatis, vel fit parte non citata, nec in loco vbi fieri debet, item vbi non est facta de toto debito.*

PRO resolutione primæ quæstionis duo casus sunt distinguendi. Primus est quando nō adest expressa conuētio partium, quod ob non solutionem canonis per biennium, vel triennium continuum,

trinum; sit locus deuolutioni, & tunc commu-
1 nis opinio est, quod † emphiteuta, qui iurauit soluere canonem singulis annis, vel in aliquo termino conuento, puta de semestre in semestre, si non soluit priuetur statim iure emphiteotico, non aliter expectato biennio, vel triennio, iux. l. 2. C. de iure emphit. authen. qui rem, C. de Sacros. Ecclef. c. potuit extr. locat. Gozad. qui de communi * attestatur cons. 57. n. 19. Cur. iun. cons. 205. nu. 14. lib. 3. Et tenuit Rota apud Cassad. decis. 2. n. 7. de iureiuran. & apud Simonet. lib. 1. decis. 4. tit. de locat. fundatur hæc conclusio, quia pro-
2 pter † iuramentum non subintelligitur clausula si per biennium, vel triennium non soluerit, quæ est tacita conditio iuxta d. authen. qui rem. C. de Sacros. Eccles. & d. c. potuit locat. Ideo nil mirum si emphiteuta priuatur etiam non expectato biennio, vel triennio.

Secundus casus est, quando contractus emphiteoticus non est celebratus simpliciter, sed cum expresso pacto, quòd sit locus deuolutioni ob non solutionem canonis per biennium, vel triennium; Et tunc quia stante huiusmodi pacto dicta clausula, seu conditio si per biennium non soluerit, non subintelligitur,
3 sed dicitur † expressa, licet emphiteuta iurauerit soluere singulis annis, nihilominus tale iuramentum non potest operari effectum deuolutionis ante biennium, vel triennium finitum, quia alias operaretur contra intentionem iurantium, & esset cōtra naturā iura-
4 menti, quod † tantum operatur, quātum adest de consensu, & non vltra, vt inquit Aret. cōs. 74. n. 1. per c. quemadmodum de iureiurand. Aym. cons. 102. nu. 7. vers. quinto respondeo Bart. communiter * receptus in l. si quis pro eo nu. 15. de fideiuss. Et ita distinguendo tenuit Rota in vna Romana deuolutionis domorum 21. Februarij 1575. coram Cantuccio, vbi fuit allegatus Bald. in c. quærelam in fin. de iureiur. qui fuit originalis auctor supradictæ communis * opinionis. Hoc idē fuit resolutum in alia Romana deuolutionis 4. Februarij 1602. coram Litta; In qua contractus emphiteoticus erat celebratus cum expresso pacto, quòd esset locus deuolutioni ob non solutionem Canonis per biennium, & fuit dictum, quòd non erat locus deuolutioni per defectum in vno tantum anno, etiā si emphiteuta iurasset soluere singulis annis, & de semestre in semestre, quia hoc intelligendum erat quoad actum solutionis ad effectum commoditatis partium, non quo ad pœnam caducitatis, circa quam aliud pactum expresse, & specialiter contrahentes inierunt.

Quod vero attinet ad alium articulum dicendum est, quòd in illis casibus, in quibus incurritur caducitas ob canonem nō solutum
5 sola † oblatio sufficiat ad euitandam caducitatis pœnam, secus quoad effectum consequendi plenariam liberationem à Canone emphiteotico. Quia tunc requiritur non solum oblatio, sed depositio, & consignatio, Cyn. Alber. Iacob. de Arena, Bald. Angel. Salic. & alij in l. 2. C. de iure emphit. vbi Ias. nu. 18. testatur de * communi, & ibi fatetur post eum Negusan. de pignor. part. 5. membro 3. num. 3. & Socin. cons. 118. in fine lib. 4. Et ita distinguendo tenuit Rota in vna Rauennaten. Domus 2. Aprilis 1576. coram Cantuccio inter impressas diuers. decis. 26. part. 2.

Declara tamen, vt oblatio etiam sequuta depositione, & consignatione non operetur
6 quando † creditor illam recusat acceptare iusta de causa Claud. de Seissel. in l. si mora nu. 10. vers. prædicta tamen intellige. ff. solut. matrim. cum alijs de quibus per Rotam decis. 71. num. 12. parte 2. diuers. Sicuti pro
7 non facta habetur † quando fit ab emphiteuta post aliquod tempus incursæ caducitatis vel fit parte non citata nec in loco vbi fieri debet, Item, vbi non est facta de toto debito Afflict. decis. 150. nu. 11. cum alijs de quibus in decis. diuers. 572. numer. 3. in vers. tum etiam quia dicta oblatio, & in vers. sequen. parte 1.

Lex ciuilis, seu Princeps sæcularis, an possit prohibere, ne in contractibus iuramentum interponatur. Cap. LXII.

SVMMARIVM.

1 *Lex ciuilis potest etiam de materia spirituali disponere coadiuuando dispositionem iuris canonici dummodo illi non contradicat, & num. 18.*

2 *Solet iuramentum declarare, & interpretari.*

3 *Reges, & Principes sæculares non debent pati quod peierantes viuant.*

4 *Iuramentum de iure Canonico præstari non debet nisi ex necessitate.*

5 *Lex ciuilis circa iuramentum quam potestatem habeat, & nu. 6.*

7 *Facta multa vinculum inducunt quæ antequā fierent impediri possunt.*

8 *Hæres iussus à testatore aliquid iuramento promittere non tenetur iuramentum præstare, sed tantum debet obseruare, quod testator iniunxit.*

9 *Lex ciuilis disponens de iuramento quando secundum Bartolum sustineatur.*

10 *Laici de iuramento disponere non possunt.*

11 *Iuramentum operatur quod illud præstans in contractu possit ad eius implementum coram Iudice Ecclesiastico conueniri.*

12 Lex

12 *Lex Ciuilis seu constitutio Principis sacularis prohibens ne in contractibus iuretur, non valet, & nu. 13. & alijs sequentibus, & praesertim nu. 17.*

14 *Iuri Canonico standum est quando materia est spiritualis, licet lex ciuilis illi contradicat.*

15 *Lex ciuilis statuens ne in contractibus iuramentum praestetur iure canonico contradicit.*

16 *Iurandi necessitas tunc dicitur subesse, quando iuratur eo fine, vt alteri persuadeatur quod vtiliter persuadetur.*

19 *Glos. in Ladigere §. quamuis de iurepatronat. declaratur.*

20 *Lex ciuilis non potest disponere super iuramento etiam si subsit legitima, & rationabilis causa.*

21 *Laici non possunt quidquam statuere in materia matrimonij, siue annullando matrimonium iam contractum, siue impediendo contrahendum.*

22 *Text. in l. 2. C. de indict. vid. tollen. declaratur.*

23 *Statutum, siue lex ciuilis disponens de iuramento non valet, siue loquatur in rem, siue in personam.*

EST etiam egregia illa disputatio interpretum, Numquid lex ciuilis prohibens ne in contractibus iuramentum interponatur sit valida? Etenim pro opinione affirmatiua primo ad-
1 ducitur, quia lex † Ciuilis potest etiam de materia spirituali disponere coadiuuando dispositionem iuris Canonici capit. 1. de oper. no. nunc. Fortun. Garz. in tract. de vlt. fin. iuram. nu. 348. iunctis exemplis ab eo congestis n. 333. cum seq.
2 vbi probat leges † Ciuiles iuramentū declarare, & interpretari consueuisse; Imò ait Bald. in l. cum quis col. 7. C. de iur. & fact. ignor. quod quando lex ciuilis disponit aliquid secundum legem diuinam dupliciter, ex contrario actu peccatur, nempe ob praeceptum iuris diuini, & ob iussum à iusto Principe promulgatum: Et hoc modo defenduntur tituli de iureiurando, qui habentur vtrobique in ff. & C. & tot aliae leges Ciuiles de iuramento multipliciter disponentes. Hinc dixit tex. in c. Rex 23. quaest. 2. non debere
3 sinere Reges, vt peierantes viuant, quod vtique non dixisset, si Regibus non liceret quidquam iuris circa iuramentum sibi vendicare statuendo, cum eiusdem sit leges promulgare, & transgressores punire l. 2. §. post originem. ff. de orig. iur. Si igitur potest lex ciuilis disponere circa iuramentum conformando se iuri canonico, consequens est, vt possit prohibere praestationem iuramentorum in contractibus, quae & si iure canonico expresse non sit prohibita, videtur tamen contra eius mentem cum ius canonicum nolit iuramenta volun-
4 tate praestari, † sed tantum necessitate c. & si Christus de iureiuran. Io. de Sil. in tract. de iureiur. in prima parte in 3. quaest. num. 5. In his autem contractibus sola voluntate, imò causa non subsistente, & indistincte, ac sine rerum, & personarum, ac circunstantiarum delectu praestari iuramenta consueuerunt. Vnde videtur Princeps saecularis prospiciens abusibus posse edere constitutionem cum iure canonico consentientem.
5 Secundo facit quia † lex ciuilis habet vim Apostolicam circa iuramentum glos. in Ladigere §. quamuis de iure patron. cuius saepe Doct. in hac quaestione mentionem faciunt.
6 Tertio etiam facit, quia lex † ciuilis habens in se aequitatem, & rationem naturalem potest annullare, & remittere iuramentum, Anchar. in repet. c. canonum statuta de constit. vers. quid dicis in materia iuramenti, Bald. in l. 2. C. de indict. vid. tollen. & in l. non dubium. C. de legib. Ergo multo magis impedire ne praestetur.
Quarto adducitur, quia etiam si lex ciuilis non posset disponere de iuramento praestito, potest tamē prohibere ne praestetur, tum
7 per regulam, quae habet † multa impediri posse antequam fiant, quae facta vinculum inducunt l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alien. iur. cum simil. tum per tex. in l. quae sub conditione. §. si quis sub iusiurandi. ff. de cond. instit. & in l. 2. C. de indict. viduit. tollen. quo-
8 rum priore cauetur haeredem iussum † aliquid iuramento promittere, non teneri ad iuramentum praestandum, sed tantum debere obseruare quod testator iniunxerit; posteriore autem expresse prohibetur, ne praestetur iuramentum de viduitate seruanda.
Quinto eadem opinio comprobatur, quia licet non valeret lex ciuilis disponens de iuramento, tamen id procederet quando disponeret in rem prohibendo † actum, non autem quando disponit in personam, Bal. in d. auth. Sacramenta puberum. C. si aduers. vend. & in l. si quis pro eo. de fideiuss.
Postremo, quod lex ciuilis tametsi nequeat tollere iuramentum possit tamen ab initio impedire ne iuretur, sentire expresse videntur Bald. in l. non dubium n. 17. C. de leg. Imol. in c. cum contingat nu. 37. vers. item idem de iureiuran. Gemin. in c. quamuis in 5. column. vers. sed quaeritur de pact. in 6. Ias. in auth. Sacramenta puberum nu. 82. C. si aduers. vend. Fortun. Garz. d. tract. n. 374. Iustup. in repet. c. per vestr. 15. §. vlt. nu. 26. Didac. il Segur, & alij quos refert, & sequitur Couar. in d. c. quamuis in 1. parte relect. §. 3. num. 7. & 8. Nauar. cons. 1. lib. 5. de sent. excom. Io. Gutier. de act. iudicial. iuram. capit. 131. numero 9. Molin. de iustit. & iur. tract. 2. disput.

2. disputat. 149. vers. quoad potestatem.

Quibus tamen non obstantibus omnino adhærendum est contrariæ sententiæ, vt scilicet lex ciuilis minime queat prohibere, ne in contractibus iuramentum interponatur.

Primo quidem, nam iuramentum est res spiritualis cap. 2. de iureiur. Et ad Ecclesiam spectat c. fin. de for. compet. libro 6. c. venerabilem de elect. Ergo laica † potestas circa
10 illud disponere non potest cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ vbi Doct. de constitut. c. tuam de ordin. cognit. c. fin. de reb. Eccles. Ad Sacerdotes enim Deus voluit quæ Ecclesiæ sunt disponenda pertinere non ad sæculi potestates c. si Imperator 96. distinct. Illustris est ea de re Basilij Imperatoris confessio in fine 8. Synodi: Non datum est (inquit) laicis decernendi quidquam de Ecclesiasticis caussis, opus enim hoc est Pontificium, si quidem Ecclesiastica potestas Euangelica lege instituta est, & Petro, & cæteris Apostolis eorumque successoribus omnino commissa, & non Principibus sæcularibus: Quæ ratio in hoc proposito sæpe à Doctoribus inculcata cum generaliter militet, siue Princeps sæcularis iuramentum præstitum annullet, siue præstandum impediat, necessariò sequitur, vtroque casu prohibitum esse Principi sæculari aliquid statuere, vel præscribere, quia vtroq; casu de re spirituali disponitur.

11 Secundo, quia † iuramentum addit forum foro efficitque, vt qui illud præstiterit in contractu possit ad eius implementum coram iudice Ecclesiastico conueniri c. fin. vbi Doct. de for. compet. in 6. Vnde lex ciuilis seu
12 constitutio Principis sæcularis prohibens † ne in contractibus iuretur, tendit in diminutionem iurisdictionis Ecclesiasticæ, quam impedit iuramentum prorogari, & consequenter viribus carere censetur, vt not. in d. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, & alibi sæpe per Doctores.

13 Tertio, quia iuramentum † obligat Deo, & in Deum dirigitur c. debitores de iureiur. & d. cap. & si Christus, Et propterea ius ciuile quod est infimum nullo modo potest disponere de obligatione quam homines contrahūt cum Deo, Qua ratione vsus est Fortun. Garzi. d. tract. num. 325.

14 Quarto, quia vbicunq; † lex ciuilis contradicit iuri canonico standum est sine dubio iuri canonico quando materia sit spiritualis, * Bart. communiter * receptus in l. priuilegia nu. 2. C. de Sacros. Eccles. Doct. in c. 1. de oper. nou. nunc. At lex ciuilis in hac parte contradicit iuri canonico, ergo in materia spirituali quale est iuramentum, standum est iuri canonico, & propterea lex seu constitutio ciui-
15 lis illi aduersa non tenet. Quod vero † lex ciuilis dum statuit non licere in contractibus præstare iuramentum sit contraria iuri canonico patet ex tex. in d. c. & si Christus de iur. iur. §. quemadmodum, vbi Innocentius tertius interpretando illa verba (nolite iurare) declarat intelligenda esse, vt iurari non possit, nisi cum necessitas exigit, tunc enim licere pro re vera, licita, & honesta secure iurare. Quo loco illud verbum (necessitas) includit etiam vtilitatem, vt declarat post glos. Anton. de Butr. receptus in d. c. & si Christus §. Iacobus num. 3. Ioan. de Sel. in tract. de iureiurand. in 5. quæst. num. 7. Dicitur enim
16 tunc subesse † necessitas iurandi, quando præstatur eo fine, vt alteri persuadeatur, quod vtiliter persuadetur, vt declarat optimus tex. in cap. ita ergo 22. quæst. 1. vbi persuadendo cunctis, vt se retineant à iurando, nisi cum necessitas cogit, exponendo verbum (necessitas) ita subdit videlicet, Cum viderit pigros homines ad credendum, quod eis vtile est credere, nisi iuratione firmetur; Quod, & innuint cap. 1. cum sequen. eadem causa, & quæst. Habemus ergo expressam iuris canonici dispositionem, & iuris diuini ex iure canonico interpretationem, quod ex causa necessitatis, & vtilitatis, videlicet ad confirmandam promissionem, & astruendam promissori fidem iurare liceat. Vnde sequitur prohibitionem iuramenti in contractibus præstandi à lege Ciuili factam nedum aperte aduersari iuri Canonico, immo conuellere, & subuertere interpretationem iuris diuini quæ in d. c. & si Christus, & alijs supra allegatis continetur. Et ideo minime valere.

Tandem, vt alias rationes omittam, quod
17 fas non sit † legi ciuili, siue Principi sæculari de iuramento quidquam validè disponere scribunt Aret. consil. 8. Boer. decis. 237. numero 8. Paul. de Castr. Hostien. Anton. de Butr. Abb. Cyn. Salicet. Alexan. & alij congesti per Ias. in l. fin. numero 25. ff. qui satisd. cog. quam opinionem ipse etiam validissimis rationibus confirmat numero vigesimosexto versic. quid tenendum. Et quamuis nonnulli contradixerint, tamen ista opinio est receptissima, vt patet ex auctoritatibus relatis per Ias. d. numero 26. vbi ex Alexand. attestatur hanc esse veram, & magis
* communem * opinionem, Socin. Iun. consi. 3. numero 24. vsque ad numerum 44. lib. 2. Villalob. in tractatu commun. opinion. littera I. nu. 99. Gabr. de iureiur. concl. 5. nu. 15. Bero. Crot. & alij quos sequitur Roland. consil. 51. n. 14. lib. 2. & præter eos Bertrand. consi. 30. ex casu col. 4. vers. tum & quia lib. 3. in nou. qui etiam de communi testatur: Et in terminis non valere constitutionem Principis sæcularis etiam si non annullet iuramētum, sed prohibeat ab initio ne iuretur, tuetur nouissime cōtra modernos Aluar. Valascus in tract. consultationum, ac rerum iudicatarum in Regno Lusitaniæ consultat. 99. vbi pro hac parte adducit

ducit Alex. Cassan. Curt. Affict. Ruin. & Vi-
talin. de clausul. tametsi postea veritus tribu-
nalis secularis offensionem legem Lusitaniæ
alia ratione non tamen valida defendere con-
tendat, nempe quòd cum sit ab immemorabili
tempore obseruata posit allegari Pontificia
confirmatio.

Non obstant argumenta in contrarium de-
ducta; Nam ad primum respondetur verum
quidem esse, quod lex sæcularis potest coadiu-
18 uare dispositionem canonum, dumtamen † il-
* lis non contradicat glos. comuniter * appro-
bata in dict. c. 1. in verb. adiuuantur de oper.
nou. nunc. vbi Doct. At prohibitio, de qua
controuertimus manifeste iuri cannnico con-
dicit, quamuis enim cap. & si Christus im-
probet iuramenta voluntaria, & necessaria
tantum laudet, tamen nomine necessariorum
veniunt etiam ea, quæ in his contractibus ad
astruendam sibi fidem promissores interponũt,
vt deductum fuit in quarto fundamento. Vnde
cum ius canonicum declarauerit in huiusmo-
di casibus licere iurare, est illi contraria, &
consequenter nulla lex ciuilis quæ prohibet
ne iuretur.

Ad secundum respondetur propositionem
illam glos. quod lex habeat vim Apostolicam
in remittendo iuramentum esse intelligendam
19 de lege † canonica non de lege ciuili, vt de-
clarat Ias. in d. l. fin. numero 15. ff. qui satis.
cog.

20 Ad tertium respondetur legem † ciuilem
non posse disponere super iuramento etiam
si subsit legitima, & rationabilis causa, quia
non sufficit causa rationabilis, nisi etiam adsit
statuendi potestas, quæ deficit in sæcularibus
quod ad materiam iuramenti spiritualem,
* & hæc est communis * opinio contra Bald. vt
ex Ias. Alexan. & Canonistis in cap. tua de
decim. testatur Fortun. Garz. d. tract. de vlt.
fine iuram. num. 365. Præterea respondetur
frequentiam periuriorum non esse probabi-
lem causam arcendi contrahentes à iurando,
quia malum, tunc non subest in iuramento,
sed in eius inobseruantia, vt habetur in d. c.
& si Christus; Et quamuis iuramentum à ma-
lo proueniat, scilicet ab incredulitate eorum,
quibus promittitur, qui non aliter mouentur
ad fidem habẽdam, ipsum tamen iuramentum
est bonum, cap. non est, in fin. cum seq. 22.
quæst. 1.

Ad quartum, quod ad rationem attinet
iam demonstrauimus, quod cum & Canones,
& Doctores generaliter loquantur, vt sæcula-
ris potestas non possit disponere de iuramen-
to, id habet locum siue præstandum impedia-
tur, siue præstitum irritetur, quia eadem ra-
tio subest vtroque casu scilicet, quia materia
iuramenti ad ipsos non pertinet. Regula au-
tem l. patre furioso, quàm frigide nimis pro
fundamento tam improbatæ opinionis qui-
dam recentiores adduxerunt, nõ procedit quo-
ties subest eadem ratio tam in impediendo, ne
actus sequatur, quàm in improbando iam
sequutum vt per Doct. in d. l. patre furioso.
Hinc videmus, quod cum materia matrimonij
21 spectet ad forum Ecclesiasticum, laici † non
possunt circa illud statuere neque annullando
matrimonia iam contracta, neque impedien-
do contrahenda secundum opinionem Docto-
rum tenentium non valere statutum prohibens
mulieribus ne nubant extra territorium, quam
tuetur de hoc attestans Curt. Sen. cons. 207.
cui alias in causa grauissima re etiam ad San-
ctissimum relata adhæsit Sacra Congregatio
Concilij.

Paret itaque eum, qui caret potestate de
re spirituali statuendi, non posse statuere quo-
quo modo circa eam, siue prohibendo ne fiat
siue factum irritando: Quo vero ad text. in
l. quæ sub conditione. §. si quis iusiurandi de
cond. inst. & in l. 2. C. de indict. viduit. toll.
Sat esset respondere, quod omnes leges ciuiles
de iuramento disponentes sunt nullæ, tam ex
mente iuris ciuilis, quam ex mente iuris ca-
nonici Abb. & Io. And. in d. cap. tua relati per
Garz. d. tract. numero 327. Tamen speciali-
ter etiam respondetur d. §. si quis iusiurandi
non prohibere ne præstetur iuramentum, sed
remittere necessitatem illud præstandi, quam-
uis testator illud iniunxerit, & ita non tollere
iuramentum, sed tantum vim dispositionis te-
statoris, quæ cum habeat fomitem à iure Ci-
uili, tolli potuit ab eodem iure ciuili, vt egre-
gie declarat Garz. d. loco numero 375. versic.
22 placet conclusio. Ad † text. itidem in l. 2. C. de
indict. vid. tol. respondetur ibi non impediri
iuramentum, sed tolli necessitatem iurandi,
qua obstringebatur vxor, si volebat consequi
legatum defuncti: Quæ necessitas cum esset
per legem ciuilem nempe per l. Iul. Miscellam
inducta, vt ibidem per Bald. per eãdem legem
ciuilem potuit remitti ad reg. l. nihil tam na-
turale. ff. de reg. iur.

Ad quintum respondetur distinctionem Bar.
* tanquam verbalem * communiter refelli, &
23 statutum disponens † de iuramento non vale-
re, siue loquatur in rem, siue in personam,
Gabr. latissime d. conclus. 5. tit. de iureiur. nu.
15. vers. tamen. vbi innumeros auctores pro hac
parte adducit.

Ad sextum licet supra ex tot grauissimis
Doctoribus indistincte loquentibus sit osten-
sum hanc esse communem opinionem, vt supra
habetur in 5. fundamento; Est tamen etiam
in specie considerandum, quod nonnulli Do-
ctores, qui allegantur pro parte contraria
in recitandis auctoritatibus valde sunt alluci-
nati. Nam huius assertionis origo tribuitur
Bald. in l. non dubium. C. de leg. qui perperam
allegatur, Ibi enim Bald. non dicit valere le-
gem ciuilem prohibentem ne iuretur, sed tan-
tum disputat, an egeat absolutione, qui iura-
mentum præstitit contra legem prohibentem

iurari, vt videre est ibi nu. 37. Supponit autem Bald. legē fuisse validam, & disponere potuisse, quia quādo de aliquo quæritur, quoad alia præsupponūtur termini habiles per iura vulg. Vnde eius verba, vel sunt intelligenda de lege canonica, vel de lege ciuili in illis casibus, in quibus disponendo super iuramento consentanea est dispositioni iuris canonici, quo casu tenet, vt supra est deductum. Et ita aperte constat verba Baldi qui male allegatus causam errori præbuit, nihil prorsus pertinere ad quæstionem nostram, qua illud quæritur, an valeat lex ciuilis prohibens ne iuretur, non autem an sit necessaria absolutio, quando lex valide prohibuit, ne iuraretur, qui sunt termini, in quibus loquitur Bald. Itaque Imol. corrupte Baldum allegat dum in c. cum contingat de iureiur. num. 39. versic. item dicit, refert Bald. dicere quod lex disponens circa iuramentum prohibendo præstari valet, quia, vt dictum est Bald. de validitate non quærit, sed eam præsupponit. Et quamuis Imol. non recte alleget Bald., non tamen eam doctrinam ita relatam sequitur. Nam a nu. 38. vsque ad num. 46. prolixe retulit varios Doctores varie de materia iuramenti loquentes, vbi autem ipse suum interponit iudicium num. 46. vers. & ex prædictis, solum dissoluit quæstionem, an statutum posit exneruare vires iuramenti, in qua sentit contra communem opinionem, sed non disputat, an statutum vetare posit, ne iuramentum præstetur. Et licet ante illum vers. ad confirmationem eius opinionis, quod statutum posit prohibere ne quis iuramentum recipiat sine certa solennitate, adducat inter alias rationes eam, quod ius Ciuile, quandoq; prohibet iuramentum præstari: tamen cum id perfunctorie ad confirmationē alterius quæstionis attigerit non potest tanquam Imolæ opinio allegari ad decisionem causarum Soccin. Iun. cons. 1. nu. 134. lib. 1. Tob. Non. cons. 12. nu. 17. & cons. 48. nu. 27. Et quanuis referat nu. 39. doctrinam Bald. non dicitur tamen eam fateri, vel approbare c. ad hæc de rescript. Cephal. cons. 278. num. 8. Verum est itaque quod nec Bald. nec Imol prò opinione fauente Principi laico allegari possunt. Et tamen Gemin. in d. c. quamuis refert Imol. pro hac opinione, eique adhæret, Geminianum refert, & sequitur Ias. in d. authen. Sacramenta puberum, eorumque auctoritate moti sunt omnes cæteri, qui nouissime hanc opinionem defenderunt, sed cum pateat sequutos esse antiquos tribuentes ipsis id, quod nunquam scripserunt, aut tenuerunt, nihil facienda est auctoritas eorum falso innixa fundamento. Nauar. autem d cons. 1. nu. 4. rem non examinat, & sine lege, & auctoritate loquitur; Alij vero huius opinionis assertores postremi præterquā quod non sunt magnæ auctoritatis, valde sunt assentationis nomine suspecti, cū essent subiecti potestati Principis secularis, de cuius legis validitate disserebant. Et hoc pacto liquet nullam nobis veram, & solidam aduersus communem antiquiorum, & grauium Doctorum sententiam contra nos afferri.

Vassallus, qui recepit fœudum ad censum seu pensionem annuam, si cessauerit per triennium in solutione an perdat ipsum fœudum. Cap. LXIII.

S V M M A R I V M.

1 *Fœudum ob inobseruantiam pactorum potest reuocari sicut ipsa donatio.*

2 *Vassallus qui pro fœudo tenetur ad certam annuam pensionem, seu censum si cessauerit per triennium in solutione cadit à iure suo, etiam absque interpellatione.*

3 *Declara nisi ab Ecclesia fœudum recognoscatur.*

4 *Item declara quando fœudum principaliter datur ob vtilitatem percipiendam, secus si principaliter innitatur gratiæ seu præeminentiæ, & subiectioni, & nu. 7.*

5 *Fœudum proprie non dicitur quando cōcessio fit pro annua quantitate, sed potius emphyteusis, vel contractus innominatus, & transit etiam ad fœminas, & nu. 6.*

8 *Nō amittitur ob non solutionem quando fœudatarius ad seruitia tātum personalia tenetur nisi adsit interpellatio, & nu. 9.*

10 *Fœudum ob non solutionem non amittitur quando seruitium personale est dignius, & principalius reali præstatione, secus si pensio quæ soluitur præualet seruitio personali, & nu. 11.*

12 *Vassallus licet receperit fœudum ad annuam pensionem modicam non principaliter ob præstationem ipsam, tamen ob non solutionem cadit quando iurauit soluere, tametsi in vno solo anno cessit.*

13 *Declara, nisi in concessione adesset pactum expressum, quod sit locus deuolutioni ob non solutionem per triennium, quia tunc iuramentum non potest operari effectum deuolutionis ante triennium finitum.*

14 *Iuramentum tantum operatur quantum adest de consensu, & non aliàs.*

DVBITATVM apud interpretes nostro scio, an Vassallus qui pro fœudo tenetur ad certam annuā pensionem, seu censum si cessauerit per triennium in solutione perdat ipsum fœudum? Quod enim capaua iure suo ad instar emphyteutæ tenet Innocen. in cap. ad Apostolica de re iud. lib. 6. per illum text. in vers. posset etiam, vbi Papa pri-

priuauit Federicum Imperatorem Regno Siciliæ quia cessauerat per nouem annos pēsionem soluere; Idem voluit Bald. in c. quæ in Ecclesiarum col.5. de constit. dicens hoc esse singulare dictū Innocētij in d.c. ad Apostolicæ. Et facit tex. optimus in c.1.§. sed nec est alia iustior quæ fuer. prim. caus. de benef. amit. Hoc etiā voluit Bal. in c. fin. col. pen. de re iudic. Et quāuis dicat ibi hoc nō esse expressum in vsibus feudorum, tamē contrarium ipse dixerat in d.c. quæ in Ecclesiarum per tex. in d. §. sed nec est alia. Hanc etiam opinionem indistincte tenet Curt. de feud. in 4. par. vers. 39. post Ias. in præl. feud. col. 16. cū seq. vers. supraſcriptis licet de eo mentionem non faciat. Primo per tex. in d. §. sed nec est alia, qui generaliter, & indistincte loquitur. Secundo per rationem à simili quod habet feudum cū donatione quoad reuocationē, vt in d.c.1.§. prædictis modis quæ fuer. prim. caus. ben. amit.
1 Nēpe quod sicut † ob inobseruantiā pactorū potest reuocari donatio l. fin. C. de reuoc. donat. ita, & feudū. Tertio quia in materia feuda si deficiēte lege particulari debemus iudicare per alia iura communia c.1. de feud. cogn. Sed quando esset, quod de iure feudorū, casus hic nō reperitur decisus, prout iā reperiretur per d.§. sed nec est alia. habemus iura cōmunia de emphiteuta loquentia, per quæ casus iste modo quo supra decidi debet. Nec secundū hanc
2 opinionem requiritur † aliqua interpellatio, cum simus in casu, in quo est taxatum certum tempus solutionis, videlicet singulo anno, & dies interpellat pro homine l. magnā. C. de cont. stipul. Et quia fit æquiparatio de emphiteuta, in quo interpellatio non requiritur. Et pro hac opinione vide etiam Alex. cōs. 44. col. 1. lib. 3. & cons. 11. col. 2. lib. 5.

Cōtrariam sententiā quod immò Vassallus qui pro feudo tenetur ad certam annuam pēsionem non cadat ob canonem per triennium
3 non solutum, præsertim † quādo sumus in Ecclesia, à qua feudū ipsum recognoscitur tenet Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua vers. 85. quem refert, & sequitur Io. Fab. in l. 2. C. de iur. emphit. idem tenet Imol. in c. 2. col. 20 de feud. vbi subdit, quod etiam si per mille annos cessaret non cadit; Ad idem Franc. in d.c. ad Apostolicæ §. sed licet n. 6. & ibid. Gemin. Roman. in l. 1. §. 1. ff. de pub. Aluar. in d §. sed nec est aliqua vers. quæro quid si ex feudo Alex. cons. 19. col. 2. lib. 5. vers. quod autem vbi di-
✱ cit, quod ista est * communis conclusio, & Aluar. vbi supra refert se ita in facti contingentia consuluisse cū Paul. de Castr. Et iuxta hāc opinionē negatiuā consuluit etiā Collegium Mediolanense cuius Consilij auctor fuit Io. de Castel. secundum Lauden. in c. 1. in princip. 3. col. qui feud. dar. poss. qui dicit, quod hæc opinio sibi videtur de iure verior, & communiorem appellat Ias. in præl. feud. col. 15. Vbi refert auctoritates, & iura facientia pro hac parte, & respondet contrarijs.

Tertia fuit opinio Lauden. in d.c. 1. in princ. 4. col. de his qui feud. dare poss. distinguentis,
4 quod Aut † contrahētes principaliter habuerunt respectū ad præstationem realē, & cōmodū bursale nēpe, quia census sit adeo magnus respectu rei datæ in feudū, quod præsumendū sit Dominum dedisse principaliter ob vtilitatē percipiendam iuxta exemplum Ias. vbi supra col. 19. Et tunc si cessetur per trienniū in solutione poterit Vassallus si Domino placuerit priuari feudo; Pro quo facit dictū Bald. in l. libertus col. vlt. vers. itē nota quod si instrumē-
5 tū. C. de oper. libert. Vbi si in Instrumēto † res detur in feudū pro annua quantitate hoc non erit proprie feudū, sed potius emphyteusis, vel cōtractus innominatus l. naturalis. §. at cum do. ff. de præscript. verb. & not. Cyn. in auth. ingressi quęst. pen. C. de Sacrof. Eccles. facit idem Bald. in c. si cautio de fid. instrum. Vbi decidit, quod si Papa cōcessit alicui Castrum in feudū pro certa prestatione annua, est magis locatio quàm feudū, & propterea secundū eū tali feudo renunciari non potest. arg. l. Aristo, & ibi Bart. ff. de donat. Itē facit Bald. in c. fin. col. 1. de caus. poss. & propriet. Vbi post Innocen. dicit quod feudū nō probatur licet pro concessione quid annū soluatur, nā iste est census, nō
6 fidelitas. & transit ad hæredes etiam † fœminas c. significaui de rescript. & ita dicit Bald. se consuluisse in quæstione facti, & Bald. refert Ias. in præl. feud. col. 4.

Aut secundum Lauden. feudū principaliter instituitur gratię, puta facta est concessio vt soluatur ensis, vel equus, aut libra piperis, & tūc quia solutio harum rerum non respicit principaliter commodū pecuniarium Principis sed quamdam præheminentiam, & subiectionem
7 c. 1. de feud. dat. in vic. cessatio † solutionis nō priuat Vassallum ipso feudo. Hanc opinionē Lauden. videtur tenere etiam Aluar. in d. §. sed nec est alia vers. quęro quid si ex feudo, dū respondet ad illum tex. Et cum ea pertransit etiam Iacob. de S. Georgio in verbo cum pacto quod dicti Vassalli col. 2. licet Ias. vbi supra contra eam aliqua consideret. Et hæc sententia, vt magis æqua placet etiam Ant. de Alex. in consult. Regni incip. si Vassallus.

Sed quidquid sit mihi placet distinctio Ias. vbi supra in præl. feud. col. 20. Quod aut sumus in feudo simpliciter gratis dato in quo
8 feudatarius † ad seruitia tantum personalia tenetur, & tunc procedit secūda opinio quod quamuis per mille annos cessatū fuerit in solutione non perdatur feudum per c. licet si de feud. fuer. controuers. & alia iura adducta per Ias. requirentia interpellationē, quia quando
9 adest † interpellatio tunc bene amittitur feudū, & ita procedit tex. in d. §. sed nec est alia, & facit etiā c. Imperialem §. firmiter in verb. vocatus de prohib. alien. per Fæder.

Aut sumus in feudo, in quo vltra seruitia personalia expresse conuentū est, vt præstetur etiam aliquid reale consistens in pecunia

fru-

frumento, vel animalibus iuxta d.§.firmiter
& c.1.§. similiter de cap. Corrad. Et tunc si
10 seruitium † personale est dignius, & principa-
lius reali præstatione puta si pensio consistat
in re modica, vt in ense Accipit re, &c. Et hoc
su idem dicendum est, quod de proprio feudo
in primo membro dictum fuit, vt queamdmo-
dum in seruitio personali; si Vasiallus cessa-
ret per mille annos in solutione non caderet
ita in isto cum sequi debeat naturam eius;
quod est dignius, & principalius; Secus si pen-
11 sio quæ † soluitur præualet seruitio personali
nempe quia præstetur magna quantitas pe-
cuniæ, quia tunc fæudatarius cessans soluere
cadit ad instar emphiteutæ, cum istud non di-
catur proprie fœudum per rationes, & aucto-
ritates adductas per Ias. in loco præallegato.

In dubio verò quando non apparet, quod
sit dignius, & principalius, an scilicet serui-
tium personale, vel pensio realis dic secundũ
eum, quod si in concessione dicitur quod sit
in fœudum, erit contractus fœudi, secus si non
dicatur in fœudum, quia erit contractus in-
nominatus, & regulabitur secundum naturã
illius contractus, cui magis assimilabitur iux-
ta l.naturalis.§.pen.ff.de præscript.verb.

Vnum tamen non omitto, quod Iacob. de
S. Georg. in d. ver. Et cum pacto quod dicti
Vassalli, dum tenet, quod Vassallus recipiens
fœudum ad annuam pensionem modicam non
principaliter ob præstationem ipsam non ca-
12 dit iuxta opinionem Lauden. limitat † nisi
Vassallus iurasset soluere censum nam tunc se-
cundum eum etiam si in vno solo anno cessa-
uerit poterit contra ipsum agi ad pœnam l. si
quis maior. C.de transact. vt. s.priuetur com-
modo contractus allegat Bald. in c. quærelam
in glos. r. de iureiur. Vbi dicit, quod licet in
casu illius decretalis sit expectandum bienniũ
tamen si ibi fuisset interpositum iuramentum
sufficeret cessatio per vnum annum solum:
Adducit etiam Alex. in cons. 126. qui loqui-
tur in emphiteuta lib. 1. Addo ego Gozzadin.
qui de communi attestatur cons. 57. n. 19. Cur.
Iun. cons. 205. n. 14. lib. 3.

13 Sed aduerte, quod istud nõ procederet † vbi
in Concessione adesset pactũ expressum quod
esset locus deuolutioni ob non solutionem cẽ-
sus per triennium, quia stante huiusmodi pa-
cto iuramentũ non potest operari effectũ de-
uolutionis ante trienniũ finitũ, quia alias ope-
raretur contra intentionem iurantium, & es-
set contra naturam ipsius iuramenti, quod tã-
14 tum † operatur, quantum adest de consensu,
& non alias, vt inquit Aret. cons. 74. nu. 1. per
c. quemadmodũ de iureiur. Aym. cons. 102. n.
7. vers. quinto respõdeo Bart. cõmuniter rece-
ptus in l. si quis pro eo n. 15. ff. de fideiussor. &
ita limitando Bald. in d. c. quærelam tenuit
Rota in vna Romana deuolutionis domorum
21. Februarij 1575. coram bo. me. Cantuccio,
& deinde in alia Romana deuolutionis 4. Fe-
bruarij 1602. coram Litta.

Mortuo fæudatario sine filijs, & agnatis, an fructus fœudi pendentes ad eius hæredes pertineant. Cap. LXIV.

SVMMARIVM.

1 *Fructus fœudi Ciuiles pendentes mortuo fæuda-
tario sine filijs, & agnatis spectant ad hære-
des Vassalli, si tempore eius mortis aduenerit
dies eorum solutionis, si autem nondum ve-
nit dictum tempus, pertinent ad Dominum.*
2 *Fructus fæudi naturales, & industriales pen-
dentes tempore mortis Vassalli sine filijs, &
agnatis, quando ad Dominum pertineant, &
quando non.*

PERSÆPE in dubiũ reuocatur, An mortuo fæudatario sine filijs, & agnatis, fructus fœudi pendentes ad illius hæredes pertineant? In qua quæstione dicendum est quod fructus quidem
1 ciuiles, † puta pensiones Domorum, & reddi-
tus spectent ad hæredes Vassalli si tempore
eius mortis aduenerit dies eorum solutionis,
secus si nõdum venit tempus solutionis, quod
de iure est in fine anni l. 3. C. locat. quia tunc
isti fructus ciuiles pertinent ad Dominum, vt
late per Andr. de Isern. in consuetud. feud. in
tit. hic finitur lex Feder. §. his consequenter.
In alijs autem fructibus est distinguendum
2 secundum † eum. Quia aut sumus in loco
in quo est in vsu d. §. his consequenter, & ser-
uabitur distinctio de qua ibi, Nempe quod si
Vassallus decedat ante Martium omnes fru-
ctus ad Dominum pertineant, aut post Calẽ-
das Martij vsque ad Augustum, & spectant ad
hæredes Vassalli, sed si post Augustum moria-
tur omnes fructus sunt Domini. Et hoc vl-
timum secundum Andr. ibid. habet locum in
fructibus, qui incipiunt pendere post Augu-
stum, non in his, qui eo tempore pendebant,
vt est vindemia, & oleum, quia isti sunt hære-
dis Vassalli. Aut sumus in loco in quo d. §.
non est in consuetudine. Et est tunc subdi-
stinguendum. Nam aut sunt fructus natura-
les, & seruabitur idẽ ius in fœudatario, quod
in vsufructuario, scilicet si sunt separati à solo
tempore mortis, vel non. Aut sunt industria-
les, & seruabitur distinctio l. diuortio. C. de
iur. dot. Ita fuit decisum Neapoli in Regio
Consilio tempore Regis Federici: Nam cum
esset mortuus Franciscus Brancaccius sine fi-
lijs legitimis, & naturalibus, & Rex præten-
deret quod fœuda Loriani, & Tretulæ vna
cum meliorationibus factis essent deuoluta
& Franciscus mortuus esset de mense Iunij,
ex decreto Sacri Consilij fuit seruata distin-
ctio

ctio d. §. his consequenter; Et Rex ipse relaxari fecit fructus suo hæredi; & de anno 1563. 4. Septembris in Camera facta relatione in collaterali consilio accedente voto D. Io. Andreæ de Curtis idem fuit decisum in causa Marchionissæ Padulæ, & fuit dictum, quòd d. §. his consequenter erat in viridi obseruantia Neapoli, Actuarius fuit Io. Bernardinus de Penna.

Primogenitus, quando cum alijs fratribus fœudum conferre teneatur, paucis explicatum. Cap. LXV.

SVMMARIVM.

1 *Pater emendo fœudum pro se, & filijs ita quòd primogenitus succedat, videtur ordine successiuo quærere, & conditionaliter, si primogenitus, & filij superuixerint Patri.*

2 *Primogenitus mortuo Patre eo superstite tenetur fœudum cum alijs fratribus conferre, & num. 4.*

3 *Collatio inter fratres, vbi acquisitio bonorum post mortem habuit originem in vita Patris, ex contractu conditionali locum habet, perinde, ac si acquisitio vere facta fuisset in vita Patris.*

5 *Si pater recepit emphiteusim pro se, & filijs suis post mortem suam, videtur facta tacita donatio à patre filijs, & sic veniunt potius ex donatione, quàm successione.*

ILLVD etiam in materia feudali notandum est, quòd tradit Andr. de Isern. in c. Imperialem §. præterea Ducatus, col. 3. de prohibit. alien. per Fæder. quòd pater † e-
1 mendo feudum pro se, & filijs ita quòd primogenitus succedat, videtur ordine successiuo quærere, & conditionaliter, si primogenitus, & filij superuixerint patri, & idem dicit Andr. in c. 1. §. & si libellus col. 3. in princip. de alien. fœud. pat. inquiens ita se habere communem interpretationem. Ratio est, nam dator intelligit id quod lex, & consuetudo, scilicet, vt primogenitus succedat, ergo sequitur, quòd mortuo patre superstite primogenito, dicatur extitisse
2 se conditio; Quo casu primogenitus † tenetur feudum cum alijs fratribus conferre, attento quòd ista acquisitio facta post mortem videtur habuisse originem à contractu inito cù patre viuente: Et hoc est quod voluit dicere Andr. in d. §. præterea ducatus, col. 3. dum inquit, quòd licet filius primogenitus, pro quo pater videtur emisse, potuerit præmori patri quod tamen cum non euenerit, perinde habetur, ac si tempore certum fuisset, quòd pro ipso primogenito fœudum acquirebatur, & per consequens succedit regula, quòd quà-
3 do † acquisitio post mortem habuit ortum in vita patris ex aliquo contractu conditionali habebit locum collatio perinde, ac si acquisitio vere fuisset facta in vita patris vt probatur in l. 2. §. illud quoque, & §. si sub conditione. ff. de collat. bon. Doct. in l. ea demum. C. de collat.

Quinimo in casu isto videtur posse probabiliter dici, quod prædicta acquisitio dicatur esse facta potius in vita quam in morte, & ita in proprijs terminis consuluit Fulgos. consil. 228. Antonius de murando col. 2. vbi dicit parum referre an ipsi filio feudum immediate quæratur in vita patris ex pecunijs paternis, an vero patri quidè primo quæratur ita quod post mortem patris solus filius habeat: Nam ex concessione, & conuentione cum ipso patre viuente habitis videntur omnia processisse, subdens, quod fœudum ad filios fidelis potius ex pacto, & contractu seu concessione Domini, quam successione patris dicitur pertinere, allegat not. in c. 1. §. cum vero Corradus qui fœud. dar. poss. Et idem sentit Andr. vbi supra dum dicit quod sicut si pater expresse do-
4 nasset † vni filio fœudum ipse deberet conferre ita, & si tacite, vt quia lex vel consuetudo dicat primogenitù debere præferri. quia actus viuentium, & contrahentium intelliguntur secundù ea, quæ lex intelligit. Et sic Pater emèdo feudum intendebat quod primogenitus succederet, & istud etiam est de mente Salicet. in l. omnino §. illud de inoffic. testam. dum dixit, quod feudum quæritur filijs post mortem patris ex contractu ipsius patris, & eius contemplatione. Et istud clarius voluit Bald. in authen. si quas ruinas col. 4. & 7. C. de Sacros.
5 Eccles. dum dicit quod si pater † recepit emphiteusim pro se, & filijs suis post mortem suam, quod videtur facta tacita donatio à patre filijs adeo quod veniunt potius ex donatione, quam successione, & vt hæredes, & per Alex. in l. si patroni col. 4. ad trebellian.

Fideicommissum extare ex proposita facti specie demonstratur. Cap. LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Testator si in euentum in quem vllo tempore nulli descendentes ex ipso, vel eius filijs extarent substituit dictis descendentibus, aliam personam videtur quoque descendentes inuicem substituisse.*

2 *Substitutio reciproca tacita non inducitur nisi tria requisita concurrant, videlicet, quod ij inter quos prætenditur facta substitutio sint honorati, quod substitutio sit facta vltimo morienti,*

uenti, & quod in tota hæreditate.

3 *Positi in conditione regulariter non censentur vocati secundum opinionem quam seruat. Rota*

4 *Non censentur vocati quãuis sint grauati quãdo hæc sola coniectura concurrit ex sententia eiusdem Rota.*

5 *Vocati censentur quando sunt grauati, si adest aliqua alia coniectura quamuis leuis.*

6 *Coniecturæ ex quibus positi in cõditione censeantur vocati aliquot enumerantur, & n. 7. & 8.*

9 *Positi in conditione ita demũ per grauamen illis iniunctum censentur vocati quando nominatim sunt grauati.*

10 *Substitutio dicitur facta ab vltimo moriente, quando substituti non vocantur nisi post mortem omnium descendentium.*

11 *Dicitur facta ab vltimo moriente, quamuis aliqua persona non sit expressa, quando sumus in descendentibus, quos testator præsumitur voluisse præferri substitutis.*

12 *Verba, eo casu, denotant temporis extremitatem.*

13 *Substitutio, quando dicatur facta in tota hæreditate.*

14 *Dictio, ex, denotat causam immediatam.*

15 *Nõ impedit quominus veniant etiam remotiores.*

TESTATOR sibi hęredes vniuersales instituit Ioannem Ludouicum, & Franciscum eius filios legitimos & naturales, & quoscunq; alios eius filios legitimos & naturales nascituros æqualiter: Et si aliquis eorum decederet in pupillari ætate, vel postea quandocunque sine descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio natis tunc, & eo casu substituit sic decedenti pupillariter, vulgariter, & per fidecommissum alios filios ipsius testatoris superuiuentes, vel præmortuorum filios masculos legitimos, & naturales in stirpes, & non in capita; Et si eo casu aliquæ filiæ fœminæ legitimæ, & naturales, & ex legitimo matrimonio natæ remanerent, & in bonis paternis non essent tot bona, quæ sufficerent ad eas dotandũ voluit d. Testator suppleri debere de bonis eius hæreditatis, Et si contingerit vllo tempore nullos descendẽtes masculos legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio natos extare ex ipso Testatore, & ex supradictis eius filijs natis, & nasciturıs, eo casu voluit hæreditatem suam peruenire pro vna dimidia parte ad monasterium Sancti Gregorij, & pro alia dimidia ad Hospitale mendicantiũ, & sic dicta loca pia pro partibus antedictis substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum dictis suis descendentibus.

Mortuo testatore eius filij hæredes instituti hæreditatem adiuerunt; Deinde decesserũt superstitibus Vincentio filio Ludouici, & Antonio & Bartolomeo filijs Francisci. Postea decesserũt dicti Antonins, & Bartolomæus filij Francisci sine filijs masculis. Vincentius vero filius Ludouici decessit superstitibus Hieronymo, Iulio, & Tideo filijs masculis legitimis, & naturalibus. Postremo decesserunt Hieronimus nullis susceptis filijs, & Tideus superstitibus Lactantio, & Annibale eius filijs, & tandem decessit Iulius nullis susceptis filijs masculis sed superstite Maria eius filia fœmina, & hærede ex testamento.

Modo Lactantius, & Annibal filij Tidei, & abnepotes, & descendentes masculi dicti testatoris, agunt ad tertiam partem dictæ hæreditatis, & bonorum quæ ad manus Iulij vltimo prædefuncti eorũ patrui peruenerunt, & quæ hodie Maria ipsius Iulij filia, & hęres detinet: siquidem dicti actores prætẽdunt, quod per mortem Iulij eorum patrui sine filijs masculis defuncti fuerit factus locus fideicommisso ad eorum fauorem vti nepotum, & descendentium ex dicto testatore, quod quidem fideicommissum prætendunt esse inductum ad fauorem omnium descendentium vigore illius clausulæ, si autem contingerit vllo vnquam tempore.

Verum quia dicta Maria filia fœmina prætendit, quod fideicommissum in dicto testamento inductum porrigatur solum ad descẽdentes ex testatore, & filijs testatoris tantum & sic vsque ad nepotes testatoris, & in dictis nepotibus fideicommissum expirauerit, nec ad vlteriores gradus extẽdatur, vel saltem quod nullum adsit fideicommissum reciprocum inter descendentes. Ideo dubitatur, An ex dicto testamento dicatur inductum fideicommissum ad fauorem dictorum Laurentij, & Annibalis filiorum Tidei.

Et dicendum est introductum esse fideicõ-
1 missum: Nam cum testator † in euentum in quem vllo tempore nulli descendentes ex ipso, vel ex eius filijs extarent, substituerit dictis descendentibus loca pia ab eo nominata, satis videtur ipsos quoque descendentes inuicem substituisse iuxta terminos l. Titia Seio §. Seia libertis de leg. 2.

Concurrunt etiam tria requisita, quæ ad
2 inducendam † tacitam reciprocam substitutionem sunt necessaria ex cõmuni * sententia de qua testantur plures relati per Aym. consf. 161. per Zanch. in §. cum ita 6. par. nu. 86. per Ant. Gabr. de subst. concl. 4. per Mantic. lib. 7. tit. 5. n. 15. de coniect. vlt. vol. videlicet quod ij inter quos prætenditur facta substitutio sint honorati, Quod substitutio sit facta vltimo morienti; Et quod in tota hæreditate.

Nam primo dicti descendentes fuerunt vocati si non expresse saltem tacite dum fuerunt positi in conditione, & successiue grauati re-
3 stituere locis pijs: Quamuis enim † positi in cõditione regulariter nõ censeãtur vocati secundum opinionem quam seruat Rota, vt per Verall. decis. 100. vers. & hæc opinio fuit alias

Cano-

Canonizati, &c.lib. 2. in manuscript.ac etiam
4 sola coniectura † quod sint grauati non sufficiat ex sententia eiusdem Rotæ apud Put. decis. 215. Nicolaus, &c.lib. 3. quam etiam magis
* communem * dicit Mantic. lib. 11. de coniect. tit. 3. col. 3. tamen si concurrat aliqua alia
5 coniectura quantumuis † leuis facit, vt positi in conditione, & grauati censeantur omnino vocati, vt concedit Rota apud eundē Put. d. decis. 215. & tradit Paris. post Corn. & alios cons. 41. n. 67. lib. 2.

Hic autem concurrunt nonnullæ aliæ con-
6 iecturæ nempe † quia dicti descendentes sunt positi in conditione sub qualitate masculinitatis, quo casu facilius admittitur positos in conditione esse vocatos etiamsi adsit statutū exclusiuum fœminarum si tamen fœminis aliquid relictum sit, vel iussæ sint dotari, vt in casu nostro, & in terminis probat Socin. Iun. cons. 110. n. 23. & 24. lib. 3. & Mantic. d. lib. 11. tit. 3. num. 5. & 6.

7 Itē sunt positi in conditione sub † alia qualitate, quod sint nati ex legitimo matrimonio, quo casu si præseruaretur eis tantum ius successionis ab intestato, prout voluit glos. in l. Lucius la 2. de hæred. instit. concurrerent cum eis legitimati, quod esset contra mentem testatoris, vt post Bart. tradit Alex. in l. ex facto n. 20. de vulg. & pupill. & late confirmat Roman. cons. 194. n. 10. vsq; ad fin. Fulgos. qui tollit obiecta cons. 65. n. 1. & seq. Dec. qui de
* communi * attestatur cons. 307. nu. 12. in fine, & n. 13. Socin. Iun. qui dicit quod huic coniecturæ nihil opponi potest d. cons. 110. nu. 25. & late comprobat Mantic. dicto lib. 11. tit. 3. nu. 7.

8 Præterea si in isto casu † masculi non essent vocati, fœminæ succederent simul cum masculis, quæ ab intestato pariter cum masculis succedunt l. maximum vitium de lib. præter. Imò quod plus est si vnus ex descendentibus obijsset cum fœminis, prout euenit in casu nostro si masculi positi in conditione non essent vocati non succederent sed excluderentur à fœminis, quod esset absurdum, & contra intentionem testatoris, quo casu positi in conditione censentur vocati Corn. cons. 74. nu. 4. & 6. lib. 2. Mantic. vbi supra n. 16.

Ideo concurrentibus istis coniecturis cum eo, quod positi in conditione sunt grauati resultat conclusio quod etiam sint vocati, quia hic concurrunt coniecturæ, de quibus per Put.
9 vbi supra, Et sic nihil facit, quod † positi in conditione ita demum per grauamen illis iniunctum censeantur vocati si nominatim sint grauati, vt per eundem Mantic. d. lib. 11. tit. 3. col. 5. vers. hæc autem sententia; Quia vltra quod satis videtur grauamen nominatim iniunctum ex quo testator nominatim dictis descendentibus substituit dicta loca pia, ibi, & sic dicta loca pia substituit dictis descēdentibus, &c. dico hanc circumstantiam non esse necessariam quando, vt in casu nostro adsunt aliæ coniecturæ, vt bene per Clar. in §. testamentum quæst. 78. in fine.

Adest etiam aliud requisitum quod substitutio sit facta vltimo morienti, Nam substitu-
10 ti † non vocantur nisi post mortem omnium descendentium, quo casu substitutio dicitur facta ab vltimo moriente Bart. in l. quidam testamento vbi etiam Aret. col. 3. ff. de vulg. Socin. in l. hæredes mei. §. cum ita nu. 8. & cons. 249. nu. 10. lib. 2. Cephal. qui plures citat cons. 166. n. 23. lib. 2.

Nec refert quod nominatim non sit expressum quod fieret vltimo decedenti, Nam omisso quod Socin. Iun. in præalleg. cons. 110. num. 40. defendit sufficere, quod absolute facta sit post mortem omnium in tota hæreditate, dico
11 etiam, quod cum simus † in descendentibus quos testator præsumitur voluisse præferri substitutis non est necessaria expressio vltimi morientis, vt ex sententia Socin. ita distinguentis in §. cum ita nu. 8. tradit Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 5. nu. 14. vers. tertius casus, & Ant. Gabr. de substit. conclus. 1. n. 20. & in terminis quando pia causa est substituta Bero. cons. 105. n. 5. vers. tertius casus lib. 2.

Et quod hæc substitutio sit facta vltimo morienti probatur etiam ex illis verbis, eo
12 casu, &c. quæ denotant † temporis extremitatem l. 4. §. 1. ff. de condit. & demonstr. & sic requiritur extremus dies, & est necessarium, vt omnes descendentes moriantur, vt sit locus substitutioni sicuti in his terminis ponderat Cephal. d. cons. 166. nu. 21. Et cum hoc casu pluralitas non possit resolui in suas singularitates, quia substituti non debent admitti nisi quando iam nulli extabunt descendentes, cessat difficultas quæ facit, vt cæteri non censeātur vocati in locum singulorum descendentium prout decedent.

Concurrit præterea tertium requisitum
13 quod † substitutio facta sit in tota hæreditate nam nullis extantibus descendentibus testator mandauit hæreditatem suam ac bona & iura hæreditatis suæ peruenire pro dimidia parte ad Monasterium Sancti Gregorij, & pro alia dimidia ad Hospitale Mendicantium; Quando enim testator facit mentionem suæ hæreditatis quia pars solius vltimi decedentis non potest dici hæreditas, sed pars hæreditatis, satis videtur substitutio facta in tota hæreditate, vt post Socin. Iun. in d. l. hæredes mei §. cum ita nu. 18. vers. putarem tamen, & in citato cons. 110. n. 31. & sequen. lib. 3. tradit Mantic. d. lib. 7. tit. 5. nu. 12. vers. fatendum tamen est; Quod adhuc magis, & citra omnem dubitationem dicendum est ex quo idem testator distribuit dictā hæreditatē in duas partes, ac in singulis substituit diuersas personas, Namque in ita non tam tacite, quàm expresse videtur in tota hæreditate substituisse, vt probat idem Socin. Iun. d. cons. 110. n. 34. lib. 3.

Non obstat, quod hæc substitutio videatur restricta ad filios, & nepotes testatoris dum ex-

expresse concipitur de descendentibus ex ipso
testatore, & ex eius filijs propter naturā di-
14 ctionis, ex, quæ † denotat causam immedia-
tam, vt in his terminis probat Alex. cons.
56.nu.3.lib.5.& Cephal.cons.330. n.40. lib.3.
Et sic isti actores non videntur vocati, cū sint
abnepotes; Nam respondeo verius esse quod
veniunt omnes, qui ex proprietate verbi de-
scendentium venirent atque ita in infinitum,
15 quia † dictio, ex, non impedit, quin veniant
etiam remotiores Bart.in l.liberorum nu.18.
de verb. signif. cum alijs de quibus per Alex.
ibidem in addit.in verb.quæro Soc.n.cons.51.
nu.7. lib.4. quem sequitur Ripa in l. ex facto
§. si quis ita n.6.ad trebel.Gabr. qui alios ci-
tat de verb. signif. conclus. 1. num. 77. vers.
contrarium Mantic.de coniect.lib.8.tit.18. n.
13. Quod etiam suadetur quia testator vtitur
illa dictione (vllo tempore) per quam appa-
ret, quod quandocunque deficiant descenden-
tes intrat substitutio de locis pijs. Nec est ve-
risimile, quod testator voluerit se restringere
ad primos descendentes, & excludere suam
posteritatem l. cum acutissimi. C. de fidei-
commissis.

Post disdictam societatem officij, seu ipsius officij venditionem aliquos fructus non deberi ex sententia Rotæ demonstratur, reprobato stylo tribunalis Auditoris Cameræ. Cap. LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Fructus post disdictam societatem officij, seu illius venditionem non currunt, etiam quòd sint facta diligentia, nisi requisita Pauli de Castro probentur.*
2 *Solent taxari post factas diligentias ad rationem septem pro centenario secundum stilum tribunalis Auditoris Cameræ.*
3 *Non currunt dissoluta societate secundum Rotam, etiam ignorante illo, qui dedit pecunias.*
4 *Item dissoluta societate repetuntur, quamuis fuerint soluti sponte a sciente illos esse indebitos.*
5 *Accipienti bona fides non prodest in materia vsurarum.*
6 *Item neque prodest pactum, aut consuetudo in contrarium.*
7 *Competit actio ad interesse probatum vere, & concludenter, & non præsumptiue.*

SED hoc loco eleganter
quæritur, Nunquid post
disdictam societatem offi-
cij (quæ in Curia satis in
vsu frequenti est) seu il-
lius venditionem, debean-
tur fructus, donec sors
principalis restituatur? Et 1
1 resoluendū est † negatiue, etiam quòd sint fa-
ctæ diligentiæ, nisi probentur requisita Paul.
de Castr.in l.3.§.vlt. ff.de eo quod cert. loc.
Et quamuis de stylo in Tribunali Auditoris
2 Cameræ post factas diligentias soleant † ta-
xari fructus post disdictam ad rationem se-
ptem pro centenario, tamen hic stilus nun-
quam fuit in Rota receptus. Imò fuit decisum
in vna Romana Societatis 23.Iunij 1600. co-
ram Cardinale Millino, quòd dissoluta Socie-
tate per venditionem officij, etiam ignorante
3 illo, † qui dedit pecunias, fructus amplius nō
currant, cum dissoluta societate cesset pericu-
lum vitę, & amissionis sortis principalis, & cō-
sequenter remaneat purum, & merum mutuū,
ex quo citra vsuram non possunt percipi fru-
4 ctus, sed † repetuntur, quamuis fuerint soluti
sponte à sciente illos esse indebitos, Bart.in l.si
non sortem.§.si quis falso.ff.de cond. indebit.
Ias.in l.1.sub n.12.vers. quinto limita ff. eod.
tit. Dec.in l.cuius per errorem nu.4.ff.de reg.
5 iur. Neque enim † in hac materia vsurarum
accipienti bona fides prodest, Alex.cons. 121.
n.11.cum pluribus sequen.lib.4.Dec. in l. pe-
tens.C.de pact.Tiraq.de retract.conuent.§.1.
6 glos.2. n.33. Neque aliquod pactum † seu cō-
suetudo in contrarium, Bald.in rubr. de con-
suetud. & ibi Barbat. col.pen. Gabr.de præ-
script. conclus.1. nu.40. Sed solum competit
7 actio ad interesse probatū vere, & concludē-
ter, & non præsumptiue, iuxta doctrinā Paul.
de Castr.d.l.3.§.vltimo de eo, quod cert.loc.
quam Rota seruat, vt per Put. decis.232. lib.
1. Mohed.decis.208. Veral. decis.2.lib.3. in
manuscript. Et ita fuit decisum in pluribus
alijs causis, & signanter in vna Romana duo-
rum millium 3. Iunij 1573. coram Cotta, &
in alia Romana societatis coram Cardinale
Lancellotto 20.Aprilis 1570.

Forma quando per æquipollens adimpleri possit, & ibidem statutum Vrbis declaratum. Cap. LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Forma potest adimpleri per æquipollens, quando requiritur ad certum effectum, etiam si ille effectus aliunde habeatur.*
2 *Forma rescripti si in euidentem, &c. si aliunde constet de vtilitate, adimpleta censetur, & confirmatio valet.*
3 *Forma respiciens modum, non potest per æquipollens adimpleri, etiam si effectus aliunde habeatur.*
4 *In dubio præsumitur substantialis, præsertim inducta fauore publico.*
5 *Confirmatio alienationis rei Ecclesiæ dicitur nulla ipso iure, quamuis aliunde constet de effectu, & vtilitate, quando Papa mandauit conuersionem fieri in emptionem bonorum stabi-*
lium

lium ante approbationem contractus, & istud sit omissum.

Formæ prætermissio ad certum effectum requisita vitiat actum quamuis ille effectus aliunde habeatur quotiescumque dispositio habet decretum irritans.

7 *Decretum irritans operatur, vt magis attendatur forma legis quam ratio legis.*

8 *Appositum in dispositione expresse inducit formam, secus si tacite ex ea colligatur.*

9 *Forma per æquipollens adimpleri potest quando tacite colligitur, veluti si lex aliquid mandet fieri adhibendo verba negatiua, sed vlterius non annullet.*

10 *Decretum irritans appositum in confirmatione statutorum non inducit talem formam, quæ alteret eorum dispositionem sed tantum operatur quod statuta non possint ab inferioribus tolli, vel interpretari.*

11 *Appositum in libro statutorum, siue in principio, siue in fine, non refertur ad omnia in eo contenta, sed ad ea tantum, quæ de iure communi sunt talia, vel ex quorum corpore talis expressio colligatur, quæ inducat nullitatem.*

12 *Legis, seu statuti transgressio non vitiat dispositionem, quando lex vlterius non annullat factum in contrarium.*

13 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 87. mandans post rē iudicatam fieri monitorium de parendo sententiæ infra octo dies, vel ad allegandam causam rationabilem non obstante decreto irritanti locum habet si Iudex in sententia relaxet mandatum cum intimatione nisi infra octo, vel decem dies fuerit paritum.*

SI quæratur, An forma
contēta in aliqua dispo-
sitione posit adimpleri
per æquipollens hoc mo-
do est distinguendum.
1 Aut forma † requiritur
ad certum effectum, &
tunc si ille effectus aliun-
de habeatur, forma potest adimpleri per æqui-
pollens, cum hoc casu non curetur de modo
sed de effectu. l. si quis mihi bona. §. sed quid
si mandauit, & ibi Bald. n. 2. ff de acquir. hæ-
red. l fin. §. fin. ff. mand. l. Gallus §. & quid si
tantum. ff. de lib. & posthum. Hinc est quod
2 licet forma † rescripti si in euidentem sit con-
ditionalis itaut ea non impleta non valeat
confirmatio, tamen si aliunde constet de vti-
litate, potest valere dicta forma non seruata
d. §. sed quid si mandauit Ægid. conclus. 754.
Put decis. 252. lib. 2. Cassad. decis. 2. nu. 2. de
iudicijs Socin. cons. 15. lib. 1. Quod consilium
Rota approbauit coram Peregrino decis. 224.
& coram Gypsio in vna Lauden. bonorum 8.
Iunij 1588. & alias sæpe.

Aut forma respicit modum, puta lex vel Pa-
pa mandauit aliquid fieri sub certo modo, &
3 tunc † non potest recedi à forma etiam si ef-
fectus aliunde habeatur d. l. si quis mihi bona
§. coram l. cum hi §. si Prætor ff. de transact. c.
sicut de elect. in 6. late Brun. in tract. de for-
ma tit. quid & quādo aliquid cens. tradit. pro
form. post princip. Bald. in l. 1. §. si quis ita. ff.
de verb. oblig. Ratio est quia censetur ille
modus inductus pro forma Felin. in c. cum di-
4 lecta n. 6. de rescript. quæ † in dubio præsumi-
tur substantialis Bald. in l. comparationes. C.
de fid. instrum. cum allegatis per Dec. cons.
602. nu. 3. Quod eo magis procedit, vbi talis
forma fauore publico est inducta, vt ibi per
Bald. Ideo si omittatur per hoc dicitur muta-
ta substantia facti, vt post Oldr. considerat
Bart. in l. 1. §. si plures nu. 13. ff. de exercit.
act. Et hanc distinctionem sequuta fuit Rota
coram Cardinale Seraphino in vna Compo-
stellana Canonicatus 20. Iunij 1601. & in vna
Baronia 10. Martij, & 18. Aprilis 1603. co-
ram Ortembergo, vbi Papa mandauerat
5 † conuersionem fieri in emptionem bonorum
stabilium ante approbationem contractus, &
quia istud fuerat omissum Rota censuit con-
firmationem fuisse nullam ipso iure, quamuis
aliunde constaret de effectu, & vtilitate.

Declara primum caput distinctionis, vt non
6 procedat, quando † adest decretum irritans;
Nā licet prætermissio formæ ad certum effe-
ctum non vitiet actū, quando ille effectus aliū-
de habetur, vt etiam tradit Ias. in l. 1. n. 5. ff. de
lib. & posthum. hoc tamen non habet locum
quando dispositio continet decretum irritās.
7 Nam vbi hoc decretum † est appositum magis
attenditur forma legis, quam ratio legis, vt
ait Bald. in d. l. 1. de lib. & posthum. quem ibi
omnes sequuntur, & præsertim Ias. num. 11.
Alex. in l. fin. nu. 3. C. de procurat. Paris. cons.
19. n. 187. lib. 2. Siluestr. Aldobrand. cons. 92. n.
27 & ita post Aret. & Tiraquel. quos allegat
firmat Rota decis. 215 n. 1. par. 1. diuers. & fuit
tentum in vna Toletana professionis 27. Fe-
bruarij 1595. coram Cardinale Pamphilio.

Aduertendum tamen est, quòd hæc decla-
ratio non procedit, nisi decretum irritans ex-
8 presse fuerit appositum † in dicta dispositione
secus si tacite ex ea colligatur puta si lex ali-
quid mādet fieri adhibēdo verba negatiua, sed
vlterius non annullet. Quia tunc etiā si verba
negatiua inducant formā, & nullitatem actus
9 quia tamen † ista forma tacite colligitur, suf-
ficit per æquipollens adimpleri, Ita post Alex.
& alios declarat Felin. in d. c. cum dilecta nu.
10. in 11. ampliat. de rescript.

Secundo est aduertendum quod eadem de-
10 claratio non procedit, quando decretum † ir-
ritās apponitur in confirmatione statutorum
quia tunc non inducit talem formam, quæ al-
teret eorum dispositionem, sed tantum opera-
tur, quod statuta non posint ab inferioribus
tolli, vel interpretari c. dilecto circa fin. vers.
nisi forte de præben. Imol. in l. ex facto num.
3. vers item adde de vulg. & pupil. Quo fit,
11 vt siue † sit decretum appositum in princi-
pio, & confirmatione, siue etiam in fine,

P non

non referatur ad omnia in libro statutorum contenta, sed ad ea tantum, quæ de iure communi sunt talia, vel ex quorum corpore talis expressio colligatur, quæ inducat nullitatem, Abb. in c. cum accessissent n. 4. & ibi Felin. n. 7. de constit. c. Ecclesia il 2. & ibi Abb. num 5. de elect. Clem. vt calumnijs. §. vt autem iũcta glos. in verb. attentatum de relig. dom. Boer. decis. 119. n. 4. in fine latissime Brun. de form. stat. fol. 35. col. 3. vers. Et si lex. Vnde si statu-
12 tũ † aliquid disponat neque vlterius procedat
annullando factum in contrarium, cum hoc
casu transgressio ipsius nõ vitiet dispositionẽ
Bart. in l. non dubium in 3. not. & nu. 20. & ibi
Bald. in 4. not. Ias. n. 17. C. de legib. Doct. in l.
1. vbi Alex. n. 8. & Ias. n. 10. Socin. nu. 11. de lib.
& posthum. Salic. in l. fin. C. de sent. ex bre. re-
cit. Paris. cõs. 19. n. 187. lib 2. Decretũ ad illud
non refertur, & forma poterit per æquipollẽs
adimpleri. Ita tenuit Rota in vna Romana
Vineæ 5. Maij 1589. in terminis Statuti Vr-
13 bis † cap. 87. lib. 1. quod mandat post rẽ iudi-
catã fieri monitoriũ de parendo sententiæ in-
fra octo dies, vel ad allegandũ causam ratio-
nabilẽ, sed quia vltra non procedit annullan-
do, fuit dictũ quod nõ obstãte decreto irritãti
apposito in cõfirmatione statutorũ sufficiebat
Iudicem in sententia relaxasse mandatũ cum
intimatione nisi infra octo, vel decẽ dies fuis
set paritũ, cum idem resultaret effectus atque
si de nouo decreta fuisset monitio.

An Vicarius generalis de iure communi præsidente Episcopo in Synodo diocesana, præcedere debeat Capitulum. Cap. LXIX.

SVMMARIVM.

1 Vicarius generalis Episcopi debet præcedere in Congregationibus, sessionibus, et processionibus Canonicos, & Præpositũ siue Episcopus sit præsens, siue absens secũdum Io de Anan. & multos alios, quorum tamen opinio refellitur infra n. 3. & sequentibus.

2 Dicitur associari Episcopo in iurisdictione, item in his rebus, & in his locis, in quibus habet iurisdictionem, & n. 22.

3 Capitulum de iure communi præsidente Episcopo in Synodo Diocesana, præcedere debet Vicarium generalem ipsius Episcopi.

4 Vicarius Episcopi de necessitate non debet interuenire in Synodo Diocesana.

5 Si interueniat etiam de voluntate Episcopi præsente Episcopo, non præcedit Capitulum.

6 Legati iurisdictio, & auctoritas præsente Papa cessat, & in nulla habetur consideratione.

7 Quod iuris est de toto, quoad totum, idem iuris esse debet de parte, quoad partem.

8 Episcopus in arduis negocijs non potest aliquid facere sine consensu & consilio Capituli.

9 Vicarius præsente Episcopo nullam habet iurisdictionem, & n. 14. & 17.

10 Inter caput, & membra nullus medius interponi debet.

11 Capitulo omnes prærogatiuæ, & priuilegia Episcopi de iure cõmunicantur, quando interuenit cum Episcopo ad eius personam integrandam.

12 Vicarius in his, quæ fiunt per Episcopum, & Capitulum ex dispositione Concilij Tridentini interuenire non debet.

13 Præcedentia illi dari debet, qui maiorem habet iurisdictionem.

15 Vicarius non potest tenere Synodum Diocesanam sine mandato speciali.

16 In Vicarium Episcopi non transit potestas faciendi, aut confirmandi statuta, nec etiam cognitio causarum criminalium, nisi in specie hoc ei demandetur.

18 Iurisdictio delegata æquiparatur mandato extraiudiciali.

19 Mandatum procuratoris cessat, vbi Dominus est præsens.

20 Vicarius Episcopi ratione iurisdictionis quomodo dicatur esse supra Capitulum, & singulos de Capitulo; Item in quibus locis præcedere debeat, & nu. 21.

23 Canonici sunt fratres, & membra Episcopi.

24 Membra non debent per intermediam aliquam personam a capite separari.

25 Repræsentatio præsente principali nõ attẽditur.

26 Episcopus non potest facere, quòd illi qui non habent votum decisiuum, in Synodo Diocesana dent votum.

27 Vicarius est vna persona cum Episcopo, & factum vnius est factum alterius.

VALDE controuersa est illa quęstio, An Vicarius generalis in Synodo Diocesana debeat sedere post Episcopum in eminẽtiori loco, & precedere Capitulum in sessione, vel potius Capitulum habeat intentionem fundatam de iure communi contra Vicarium.

Etenim plurimi Doctores ex professo tenue
runt pro Vicario, quod ipse præcedere debeat
vt late defendit Abb. cons. 21. lib. 1 qui plures
1 vrgentes rationes adducit: Et quod † de iure
Vicarius Episcopi præcedere debeat in Con-
gregationibus, sessionibus, & processionibus
Canonicos, & Præpositũ, expresse tenet Io. de
Anan. in cõs. inserto in fine lect. lib. 1. decretal.
n. 5. qui loquitur siue Episcopus sit præsens si-
ue absens, & hanc partẽ Vicarij sequitur Fe-
lin. in rubr. de maior. & obed. n. 10. in fine, & in
c. statuimus n. 1. vers. Et dicit Abbas eod tit.
vbi dicit, quod non valet cõsuetudo in cõtra-
rium, sequitur Ias. in l. de quibus nu. 69. & 77.
de legi. Crot. in l. omnes Populi, nu. 85. de iust.
& iur. Petr. Rauen. in tract. de consuetud. sect.
2. n. 42. Roch. de Curt. eod. tract. in princ. cap.
n. 30. vers. posset etiam, Io. de Arnon. sing. 28.
Gamb. de officio leg. lib. 3. n. 109. Quam opi-
nionem

nionem pluribus rationibus etiam defendit Cassan. in Catal. glor. Mundi par. 4. consid. 46. Bertrand. cons. 73. n. 8. lib. 1. par. 2. Bero. cons. 22. nu. 20. lib. 1. Papazon. ad decis. 1. de offic. Iud. in nouis Rebuff. in praxi de iure Episc. n. 7. Gabr. de præsumpt. conclus. 1. n. 37. Et quod Vicarius præcedere debeat tam præsente quàm absente Episcopo late defendit Ant. de Put. in suo Clypeo Pastorali cap. 6. n. 39. cum pluribus sequent. Marc. Ant. Cucchus in suis instit. lib. 2. tit. 8. n. 49. Et hanc opinionem pro Vicario videtur quod Rota tenuerit in vna Algaren. coram bo. me Oradino, vt habetur in decis. 277 & in vna Placentina Sedis coram Cardinale Seraphino; Et in terminis quod in Synodo Diocesana Vicarius generalis sedere debeat ante dignitates, & Canonicos tenet Henric. Bott. de Synodo in 3 par. num 20. quem sequitur Sarmien Select. lib. 7. cap 17. Ex quibus auctoritatibus videtur colligi posse hanc opinionem esse magis * communem, quicquid in contrarium scripserit Menoch. cons. 51. & Io. Piccard. cons. seq lib. 1.

Quæ opinio videtur etiam defendi posse ex multis rationibus deductis per Abb. in d. cons. 21. & ex alijs recollectis per Menoch. d. cons. 51. in rationibus dubitandi, præsertim ex illa vrgentissima ratione quod cum Vicarius habeat iurisdictionem ordinariam in tota Diœcesi etiam supra Capitulum, & singulos de Capitulo ratione iurisdictionis tanquã superior præcedere debet Capitulum, & singulos capitulares.

2 Maxime cum † Vicarius dicatur associari Episcopo in iurisdictione cap. in nouo. 16. q. 7. & faciat idem consistorium cum Episcopo c. 2. de consuetud. in 6. Vnde cum repræsentet personã Episcopi alijs præferri debet per tex. in c. præcipimus 93. distinct. Vbi dicitur quod Locûtenens debet tenere locũ sui principalis.

3 Sed istis non obstantibus contraria sententia de iure † verior est, quod imò in Synodo Diocesana præsente Episcopo Capitulum debeat Vicario præcedere ex eo præcipue fun-

4 damento, quia Vicarius † non est de illis qui ex necessitate debeant in Synodo Diocesana interuenire: Nam in multis locis fit mentio de illis, qui sunt vocandi, inter quos cõnumeratur Capitulũ, & tamẽ nullibi reperitur vocandũ esse Vicariũ Episcopi, vt in c. decernimus 18. distinct. Anchar. in c graue n. 15. in fine, & ibi Butr post nu. 16. & Imol sub nu 20 de præben. Et liquet ex Famagust. in tract. de Concil. in tit qui in Concil sint vocan. col. pen. vers. in Concilijs autẽ Synodalibus, vbi ponit omnes vocandos, & nihil dicit de Vicario. Et hoc etiã apparet in nonnullis Synodis Episcopalibus præsertim antiquitus celebratis, in quibus nõ constat Vicariũ Episcopi interuenisse, vt videre est in Cõcilio Antisidioren. celebrato anno salutis 616. quod est in tomo 2. Conciliorum, quod quidem proculdubio fuit Episcopale, quia vnus tantũ adfuit Episcopus qui se subscripsit, ac etiã se subscripserunt nouem Abbates, Presbyteri triginta duo, & Diaconi tres, & in eo nullum apparet vestigiũ Vicarij: Et quãuis postea procedente tempore de anno 1023. in Concilio Selegustadien. quod est in tomo 3. Conciliorũ fiat mentio de Vicario Epi, non tamẽ ex eo colligitur, quod præsente Episcopo Vicarius quoque adesset, quinimmo potius apparet, quod Vicarius nõ ingrediebatur Episcopo præsente quia dicit. Ingrediatur Episcopus si voluerit, vel si necessitas exegerit, & si non aderit Episcopus eius Vicarius eadem faciet, vt colligitur in fine Decretorum Burcardi Vvormaciensis Episcopi qui illi Concilio interfuit.

Vnde licet Vicarius in aliquibus alijs locis habeat maiorem iurisdictionem, & præcedere debeat, tamẽ cũ in Synodo Diocesana nõ habeat locum proprium, nec præsente Episcopo habeat iurisdictionẽ, vt infra dicetur, resultat

5 quod etiã si Episcopus † vellet, quod ipse quoque interesset, nõ per hoc præcederet Capitulũ: Nã iurisdictio, & dignitas, quã habet Vicarius extra Synodũ non est habenda in consideratione, nec ei præcedentiam tribuere debet ad tradita per Felin. in c. ex literis. in 1. not. de probat. Dec. cons. 161. circa princip. Cassan. in Catalog. gloriæ Mundi in 4. par. 46. cõsiderat. Put. decis. 105. lib. 3. & plures alios cumulant Rim. Inn. cons. 151. n. 21. cum seqq. & Menoch. cons. 152. n. 6. cum sequen. lib. 1.

Quod etiam confirmatur, quia in Concilijs generalibus, in quibus præest Papa vna cũ Cardinalibus tanquã membra ipsius vocandi sunt Patriarchæ, Episcopi, Archiepiscopi, & tamen de illius Vicario nullũ verbum fit, vt post Hostien. & alios tradit Petr. à Mont. in Monarchia Conciliorum cap. Concilio qui interesse debent. sub n. 1. Si autẽ Papa non præest tunc præest legatus nomine eius, qui dicitur habere iurisdictionem delegatam Imol. in d. c. graue n. 22. vers. si autem de præben. Et ita etiã fuit factum in Cõcilio Tridentino: Quæ iuris-

6 dictio, † & auctoritas legati præsente Papa cessat, & in nulla habetur consideratione, merito idẽ dicere debemus de Vicario Episcopi

7 in Synodo Diœcesana, quia quod iuris † est de toto, quo ad totũ idẽ iuris esse debet de parte quoad partẽ l. quæ de tota. ff de rei vendic. c. pastoralis. §. itẽ cũ toti. de offic. deleg. & ita arguit de Cõcilio generali Petr. à Mõte in d. Monarch. Concil. in d. c. Concilio qui deb. interesse sub n. 11.

Et nihilominus quicquid sit de hoc, An Vicarius debeat interuenire in Synodo, vel ne hoc tamẽ certissimũ est, ꝙ cũ celebratio Synodi sit de arduis negocijs, quia trsctatur de his

8 quæ spectãt ad totã diœcesim Episcopus † nihil potest facere sine cõsensu, vel cõsilio Capituli, c. nonit de his, quæ fiũt à Prælat. sine consen. cap. Et ideo cum in Synodo Capitulum interueniat tanquã integrans personam Episcopi, & tãquam particeps iurisdictionis abs-

P 2 que

que dubio præcedere debet Vicarium, tum
9 quia † Vicarius præsente Episcopo nullã ha-
bet iurisdictionem, tum etiam quia Capitu-
lum cũ interueniat tanquam membrum inte-
grans corpus Episcopi certum est quod nul-
10 lus medius debet interponi inter caput,& mẽ
bra iuxta tradita post Abb per Felin. in c. cũ
non liceat sub n.2. de præscript. Gemin. in c.
quamuis §.1.n.3.de preb.in 6.Cassan.in tract.
glor.mund.in 4.par.cõsiderat.32.Boer.de au-
ctorit.magn.Concil.sub n.79.per totum:Quia
11 omnes † prærogatiuæ, & priuilegia Episcopi
de iure communicata sunt ipsi Capitulo quã-
do interuenit cum Episcopo ad eius personã
integrandam Innoc.in c.dilecti in princip.de
maior.& obed.& in d.c.cũ nõ liceat in 3.not.
de prescript. Et hac de causa videmus, quod
Concil.Trid.in c.6.sess.25.vers.Episcopis præ-
12 terea de refor. voluit quod in his quæ † fiunt
per Episcopum,& Capitulum Vicarius inter-
uenire non debeat,ex quo Episcopus cum suo
Capitulo tanquam membro sine aliquo inter-
medio stare debet per prædicta.
13 Accedit, quod ille † præcedere debet, qui
habet maiorẽ iurisdictionẽ, quo argumento
vtuntur etiam pro vrgentissimo omnes Doct.
qui tenent pro Vicario: Et ideo si pro parte
Capituli demõstrabitur Vicariũ presente Epi-
scopo nullã habere iurisdictionem, & Capitu-
lũ habere,apparebit Capitulũ post Episcopũ
habere primam partem in præcedentia; Quod
14 autem † Vicarius præsente Episcopo in Syno-
do Episcopali nullam habeat iurisdictionem
clare probatur,quia ratione Vicariatus nisi si-
15 bi † in specie demãdetur, nõ potest tenere Sy-
nodũ,vt post alios tradit Rebuf.in prax.benef.
in tit. de form. Vicar. Episcop n 151.Et ratio
est, quia in Synodis prouidetur per viã cõsti-
tutionis, & statuti.quod non potest facere nec
cõfirmare,& validare Vicarius Generalis nisi
hoc in specie sibi fuerit demandatum, cum sit
voluntarie iurisdictionis Feder. de Sen. cons.
264. Franc.in c.fin. nu.5. vbi etiam ceteri alij
de offic.Vicar.lib.6.Dec.in c.cum accessissent
n.41.de constit.Roman.singul.700.in fin. Nec
omnia quæ sunt iurisdictionis Episcopi tran-
seunt in Vicarium, & inter multa alia quæ nõ
16 transeunt non transit † prædicta potestas fa-
ciendi,vel confirmandi statuta,nec etiam trã-
sit cognitio causarum criminalium c. 2. de
offic.vic.in 6.& late per Rebuf.in d. prax. be-
nef.d.tit.de form.Vicar. Episc.n.152.
Et ideo si Vicarius non habet hãc faculta-
tem nisi in specie sibi fuerit demandata ab
Episcopo,sequitur quod illo præsente nullam
habeat iurisdictionem, cum Vicarius exceptis
his quæ sibi competunt de iure communi ra-
17 tione sui Vicariatus, in reliquis † quæ non
potest de iure communi sed auctoritate dele-
gata per presentiã Episcopi cesset eius iurisdi-
ctio, glos.in c.2.in verb.officialem, & ibi Ge-
min.num.12. & Franc.n.6.de offic.Vicar.in 6.
Ioan. de Silua melius cæteris in tract. de be-
nef.in 2.par.q.14.n.51.vers. ergo à contrario
Feder.de Sen.cõs.302.ad fin.vers.credo tamẽ.
18 Et bene facit quia † iurisdictio delegata equi-
paratur mandato extraiudiciali,vt post alios
tradit Ias.in l.more n.20.ff. de iurisd.omn.iu-
19 dic.Et interuentus † Domini in eodem nego-
cio facit cessare facultatem mandatam pro-
curatori c.si quem de procurat.lib.6.
Et ex istis tollitur illa principalis, & potis-
sima ratio,quæ in contrariũ deducitur nempe
quod Vicarius habet iurisdictionem ordina-
20 riam in tota Diecesi,& est † supra capitulum,
& singulos de capitulo ratione iurisdictionis,
& consequenter tanquam superior præcedere
debet,quia hoc procedit in his rebus,& in his
21 locis † in quibus habet maiorem iurisdictio-
nem,& sic loquuntur Abb. Io.de Anan. Felin.
Sarnien. & decisio in causa Algaren. & in
causa Placentina Sedis, & aliæ auctoritates
exaduerso allegatæ,sed in casu de quo agitur
in Synodo Diocesana presente Episcopo prout
supra probatũ fuit Vicarius nullã habet iu-
risdictionem,sed bene illam habet Capitulũ;
Et dato quod aliquã iurisdictionẽ habeat ni-
hilominus cũ Synodus non sit ad id instituta,
vt iurisdictio cõtentiosa ibi exerceatur sed vt
decreta Concilij prouincialis publicentur, &
statuta Synodalia condantur,quod ad merum
imperium pertinet,Imol.in d.c.graue col.2.in
fin.Turrecrem.distinc.18.in princ.n.3. Vtique
maior in hoc actu est auctoritas Capituli quã
Vicarij, quia Capitulum cum Episcopo sta-
tuit quod non facit Vicarius, Gemin. in c.1.
post nu.5.vers. sed facere statuta distinct. 18.
Vnde merito ipsum Capitulũ præcedere de-
bet,& non Vicarius. Quia licet Vicarius in
alijs locis præcedere debeat,tamẽ hoc intelli-
gitur in ijs locis in quibus maiorem habet iu-
risdictionem,secus quando est in loco in quo,
vel nullã habet, vel minorem, prout quoque
videmus inter Archidiaconum, & Archipre-
sbyterum,cum Archipresbyter in certis locis
præcedat Archidiaconum,& in certis locis ip-
se Archidiaconus præcedat Achipresbyterũ,
vt per Rimin.iun.d.cons.151.n.21.& per Me-
noch.cons.257.n.60.cum sequent.
Nec supradictis obstat quod Vicarius dica
tur associari Episcopo, & quod corruscat ra-
dijs Episcopi,quia vltra alias respõsiones da-
tas per Menoch. d.cons.51. & 52. & d. cons.
257.n.70.& n.75.& 80 84.& 87. dico hoc ha-
22 bere locum in ijs locis † & in ijs rebus in
quibus ipse Vicarius habet iurisdictionem
sed in Synodo præsidente Episcopo nullam
potest habere iurisdictionem,merito si in tali
loco, & in tali actu cessat eius iurisdictio non
poterit dici,quod associetur Episcopo in iuris-
dictione,& faciat idẽ cnosistoriũ cũ Episcopo.
Prætcrea si ipse Vicarius est socius Episcopi
23 Canonici †sunt fratres c.quãto de his,quę fiũt
à prælat.& similiter sunt membra Episcopi c.
nouit eod.tit.quæ non debent per intermediã
24 aliquam personã † à capite separari c. cũ non
liceat

liceat dist. 2. quo argumento in materia præcedētiæ vtitur Felin. in c. pastoralis n. 10. in fine de offic. deleg. Ripa respons. 5. n. 2. de const. & Io. Piccard. d. cons. 52. n. 137.

Nec refragatur, quod dicitur de repræsen-
25 tatione, quia non est † attendenda repræsentatio præsente ipso principali. Et licet Episcopus possit suum Vicariū vocare ad Synodum diocesanam, hoc tamen non est ex necessitate prout vocari debent Canonici, sed ex mera voluntate Episcopi; Et propterea in illo actu Vicarius non debet præcedere capitulum: Nam quando Episcopus vocat aliquos quorum vocatio non est necessaria illi non intelliguntur vocati ad statuendum; vel decidendum, sed tantum vt consulant, vel vt corrigantur, vel vt gesta in Synodo sibi intimentur Famagust. in d. tract. de concil. tit. qui special. fint. voc. fol. 63. col. 1. Nec enim potest
26 facere † Episcopus, quod illi, qui de iure non habent votum decisiuum dent votum c. statuimus de maior. & obed. cum etiam in Papa dubitetur; an, & quo casu in Concilio generali id facere possit, de quo per Famagust. eod. tract. tit. An sit in optione Papæ fol. 63. Alias si daremus Vicarium habere vocem decisiuam in Synodo vox illius esset superflua, si cum illa Episcopi concurreret, & si discordaret essent in eodem corpore duo capita quod monstruosum esset.

Nec dicatur quod vox Vicarij concordans cum Episcopo non possit dici superflua ex
27 quo faceret numerum: Nam si Vicarius † est vna persona cum Episcopo, & factum vnius est factum alterius c. 2. de consuetud. lib. 6. Impossibile est considerare duas voces, quæ faciant numerum. Vltra quod si istud admitteretur facile posset Episcopus facere in Synodo quidquid vellet deputando plures Vicarios, qui omnes cum voce Episcopi concordes essent: Neque enim dubitari potest, quin Episcopus possit habere plures Vicarios generales Io Silu. de benef. in 2. par. quæst. 6. nu. 3. & supponit Bald. in c. dilecti n. 7. in fine, & ibi Franc. quæst. 15. de appellat.

Concurrentibus igitur omnibus istis concludendum est, quod in Synodo Diocesana præsente Episcopo, & eo præsidente Capitulum, & Canonici præcedere debent Vicario, & sedere in præheminentiori loco immediate post Episcopum.

Descendentia ad effectum succedendi quomodo probetur. Cap. LXX.

SVMMARIVM.

1 Descendentia ad effectum succedendi debet sigillatim, & per gradus distinctos probari.

2 Item quod veniat à linea legitima.

3 Declaratur quando lex vel dispositio vocans aliquem de descendentia, vel parentela simul desiderat illū esse in certo gradu, vel vbi principales de parentela concurrunt, & vnus alium prætendit excludere, vt proximior disponenti, & primo loco vocatus: In alijs autem casibus ad probandum quem esse de genere, aut parentela sufficiunt indicia, & coniecturæ.

4 Descendentia seu parentela in antiquis probatur etiam leuioribus probationibus, & sufficit fama publica, & testis de auditu.

5 Item in antiquis probatur per duas enunciatiuas emanatas à diuersis personis non suspectis.

6 Non probatur per instrumenta nisi sint saltem duo, & sint centum annorum dempto tempore litis inchoatæ iuxta opinionem Rotæ etiāsi aliud ex dictis instrumentis sit testamentum in quo ille talis nominetur filius talis, & tanquam talis hæres instituatur. & n. 7.

8 Testes de auditu deponentes, in casibus, in quibus admittuntur ad probandam descendentiam, quomodo debeant deponere.

OMNES Doctores in hoc videntur conuenire, vt descendentia
1 ad † effectū succedendi debeat sigillatim & per gradus distinctos probari per c. licet ex quadā, ibi singulos gradus de testib. vbi Abb. sub n. 12. & alij Auchar. cons. 52. num. 7. Bald. post Innoc. in c. series, sub n. 3. de testib. & in l. 1. sub n. 14. C. de testam. Et deficiente vno gradu destruitur tota probatio ipsius descendentiæ vt in d. c. series tradit Innoc. Butr. Bald. in vltimo not. & sub n. 2. & alij, Et nedum probari debet descendentia per gradus
2 distinctos, sed etiam † quod veniat à linea legitima Alex. cons. 25 nu. 8. ante fin. lib. 4. Dec. cons. 471. nu. 1. Rolan. cons. 3. n. 47. lib. 1. & ita tenuit Rota in vna Sutrina beneficij 18. Decembris 1588. coram Cardinale Pamphilio.

Sed aduertendum est, quòd istud procedit,
3 vbi lex vel dispositio † vocans aliquem de descendentia, vel parentela simul desiderat illū esse in certo gradu, vel vbi principales de parentela concurrunt, & vnus alium prætendit excludere, vti proximior disponenti, & primo loco vocatus, quia tunc bene requiritur probatio descendentiæ per gradus distinctos: Secus in alijs casibus, quia ad probādum quem esse de genere, vel parentela, sufficiunt indicia, & præsumptiones, glos. in l. 1. §. quotiens. ff. de probat. vbi Salicet. nu. 2. vers. sed probatur Aret. cons. 37. nu. 2. vers. venio igitur ad secundum, Hanc declarationem tenuit Rota in vna Placentina Capellaniæ, 15. Nouembris 1593. & 10. Ianuarij 1598. coram Penia.

Rursus est aduertendum, quòd in antiquis
4 ad probandum † descendentiam, & ad effectum succedēdi leuiores probationes admittuntur, & sufficit fama publica, vel testes de-

auditu d.c.licet ex quadam, Aret. d.conf.37. Alex. conf.90. lib.6. plures cumulat Cephal.
5 conf.137. sub nu.45. lib.1. Imò sufficiunt duæ enunciatiuæ emanatæ à diuersis personis non suspectis, Aret.in c.cū causam n.2. de probat. Socin.conf.194.sub nu.9.lib.2.Aym.de antiq. temp.par.1.§.ampliatur n.14.cum seq. Achil. decis.5.de iurepatron. Put. decis. 207. lib. 2. Et fuit tentum in vna Romana Cappellaniæ de Capizucchis de anno 1570. coram Cotta, & in vna Vrbeuetana fideicōmissi de Corbaria 31 Ianuarij 1565.corā Cardinale Lancel.
6 Tertio est aduertendum quod † instrumenta, vt dicantur antiqua ad effectum probandi descendentiam debent esse centum annorum dempto tempore litis inchoatæ iuxta opinionem quam Rota tenere solet, & tradit Dec. conf.320.nu.8. & debent esse saltem duo,quia cum probatio per antiquitatem habeat vim famæ publicæ,sicut illa non probatur per vnū testem minus probatur ista,quæ illi æquipollet,vt per Aret.in c.cum causam.n.22. de probat.Rota diuers.decis.288.n.1.par.2. Et quod requirantur enunciatiuæ plurium instrumentorum. quæ sint centum annorum tradit Put. decis.209.lib.2.& 359.eod.lib. Et in terminis probationis descendentiæ tenuit Rota in vna Sutrina beneficij S.Angeli 13.Martij 1588.coram Cardinale Plato,in qua firmatur hæc cōclusio,quod in materia probationis per verba enunciatiua instrumentorum necessarium est tempus centum annorum, & subdit ibi dicta
7 decisio hoc habere locum † etiam si ex dictis instrumentis aliqua sint testamenta in quibus ille talis nominetur filius talis, & tanquā talis hæres instituitur, quia hoc nō debet attēdi ad tertij præiudicium allegatur Crat.cōs. 140.nu.42.lib.1.& conf.156.nu.6. lib.2.
8 Quarto est aduertendum quod † testes de auditu deponentes eo casu,quo admittuntur ad probandum descendentiam debēt concordare in personis,à quibus audiuerint Alex. conf.52.post num.3. lib.1. Dec.conf.320.post num.8. Natta conf.388.circa med. vers.debet etiam apparere Aym.de antiq. temp. par.1. cap.incip.viso de fama n. 11. Et debent esse personæ graues,& præter hoc deponere, quod audiuerunt ab antiquioribus fide dignis, & omni exceptione maioribus,d.c.licet ex quadam,& ibi omnes de testibus Socin. cōf.47.n. 16.lib.4. late Lanfranc.de testib. n.99. & seq. Et istæ qualitates sunt articulandæ,& probandæ,alias non dicitur probata consanguinitas seu descendentia Alex.conf.82.n.3.lib.1.Dec. d. conf.320.late Rimin. Iun.conf.363. nu.85. cum seq. lib.4. **Vbi ex multis ostendit istud procedere non solum in causis matrimonialibus,sed in omni alia materia.**

Mater,quæ filio impuberi infra annum tutorem non petijt post mortem patris nunquid iure successionis priuetur. Cap. LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Mater quæ filio impuberi infra annum tutorem non petijt cadit à successione,quæ sequentibus in gradu defertur.*
2 *Debet petere tutorem filio nedum propter mortem naturalem patris, sed etiam propter ciuilem, & n.4.*
3 *Mortis appellatione continetur etiam ciuilis quando habet eundem effectum, quem habet mors naturalis.*
5 *Mater quæ filio impuberi infra annum tutorem non petijt non cadit à successione quando ignorauit mortem patris.*
6 *Annus, qui datur matri ad petendum tutorem filio post mortem patris est vtilis,nec currit nisi à die scientiæ.*
7 *Non currit etiam à die scientiæ nisi mater sciuerit qualitates propter quas patria potestas amittitur.*
8 *Amplia,vt hæc scientia debeat plene, & concludenter probari nec sufficiant coniectura.*
9 *Mater infra annum non petens tutorem filio post mortem patris non cadit à successione,vbi potest considerari aliqua magna,& iusta causa non petendi tutorem.*
10 *Item nec cadit si tempore mortis patris adsit patruus legitimus administrator qui patiente matre bona gubernet.*

*
1 RECEPTA est apud omnes * conclusio, quod mater, quæ filio impuberi infra annum tutorem nō petijt cadit à successione, quæ sequentibus in gradu defertur, vt est tex.in §. fin. Instit. ad Tertullian. & in l. sciant.C.de legit.hæred.cum alijs cumulatis per Gabr. de tutel. conclus.1.
2 nu. 1. Quæ conclusio † procedit etiam si Pater ciuiliter moriatur, Quia tutor à matre ita debet peti propter mortem ciuilem patris sicut propter naturalem, cum appellatione
3 mortis veniat etiam ciuilis,quando habet eūdem effectum, quem habet mors naturalis. Ias. & alij in l.ex ea §. in insulam de verbor. obligat. Paris. conf.5. nu.117. & 149. lib. 4. Socin. conf. 92.nu.1.lib.1. Rota decis.28. de procurat. in nouis.Cassad. decis. 16. num. 5. super regul. Et in terminis,quod filio debeat
4 per matrem † peti tutor ita per mortem ciuilem patris, sicut per mortē naturalē, & quod ista duo æquiparentur est tex. in l. 3. C. qui pet.

pet.tut. vbi etiam Alber. & Doct.

Huic tamen conclusioni dantur nonnullæ limitationes; Quarum prima est, vt non pro-
5 cedat,quando † mater ignorauit mortem patris, quia ignorantia talẽ matrem excusat, vt non priuetur successione, sicuti declarat Bart. in disput. incip. pupillus, quæ est vltima,sub nu.1. vers. quia propter absentiam, sequitur Ias.cons.53.in 5. col. vers. quinto facit lib.3.qui loquitur in matre,quæ ignorauit nouam institutionem factam, qua tenebatur petere tutorem, Tiraquel. de retract. lign.§. 35.glos.4.nu.11.late Corn.cons.87. n.2.in fine, cum seq.lib.4. Socin. cons. 153. nu.35. & sequen. lib.2.Gabr. de tutel. conclus.1. num. 50. Quamuis enim Paul de Castr.in d.l.sciãt sub nu.1.vers. infra annum à morte patris.C. de legit.hæred. & Salic. ibidem in princ. dicant hunc annum à die mortis testatoris esse numerandum, tamen contrarium est verius,
6 quia iste annus est † vtilis, ideo non sufficit probare de lapsu anni sed debet probari scientia matris, quod sciuerit se teneri, vt bene declarat Bald. in c. ex parte il 2. n. 18. de appellat.

Et ex his alias ego obtinui pro quadam muliere, quæ non habuerat notitiam sententiæ condemnatoriæ, qua eius maritus fuerat bannitus,cum ipsa esset absens ab Vrbe, & sic præsumeretur eius habuisse ignorantiam, vt declarat Ias. in cons. proxime allegato cum ignorantia præsumatur nisi probetur scientia l. verius de probat. reg. præsumitur de reg. iur. in 6. Ideo cum non fuisset articulatum nec probatum quod mater absens prædictæ sententiæ condemnatoriæ notitiam habuisset dicebam quod à die condemnationis dictum annale tempus datũ matri non currebat,quia non currit nisi à die scientiæ, vt per Bald. & alios supra allegatos.

Neque sufficere videtur hoc casu scientia
7 in genere,sed est necessaria † scientia qualitatum,propter quas patria potestas amittitur per doctrinã, glos. in c. concertationibus in verb. sciuerit de appellat. in 6. & ibi Gemin. n.15.& Franc.in fin.Aym.cons.197. nu.14. & Tiraquel. de retract.lign.§.36.glos.7. num.3. Et cum agatur de amissione iuris succedendi
8 hæc † scientia debet plene, & concludenter probari,itaut non sufficiant coniecturæ, vt est decis. Rot.2. de dol. & cont.in antiq.Mohed. decis.160. Caputaquen.decis.116.nu.4. par.1. Put.decis. 114. fuit dubitatum lib.1.

Secunda limitatio est, vt dicta communis
9 conclusio non procedat, vbi potest † considerari aliqua iusta, & magna causa non petendi tutorem, quia tunc annale tempus datum matri ad petendum tutorem filio non currit, vt est tex. in l.2. §. confestim, ibi, vel aliqua magna causa,ff. ad Tertul. Grat. cons.83.sub num.7.8. & seq.lib. 2. Causa autem magna, & iusta est, vbicunque dato tutore pupillus inuolueretur litibus, puta si multi sint creditores, qui vellint ipsum conuenire,quo casu non est imputandum matri, si tutorem non petijt,quia hoc resultat ad vtilitatem filij,ne scilicet molestetur,vt in terminis dicit tex. in d.l 2.§.tractari vers.ego etiam, & glos.1. in l. matres, & ibi Salicet. circa princip. & Bald. sub n.1. vers.secundus casus.C.ad Tertullian. Roman. singul.105.Mars.sing.302.

Tertia affertur limitatio, vt non procedat,
10 si eo † tempore adsit patruus legitimus administrator, qui patiente matre bona pupilli gubernet, tunc enim mater non petendo tutorem non priuatur successione, vt tenet glos. in d.l.matres.C. ad Tertul. Et quamuis hoc intelligant Doct. secundum iura antiqua,quæ excludebant matrem à tutela,secus autem de iure nouissimo, secundum quod mater cæteris præfertur,nisi ipsa prius renunciet tutelæ, vt declarat ibi Bart. & Paul. de Castr. in fin.
* quam declarationem ad illam glos. esse * cõmunem testatur Marant.in l. is potest n. 193. & seq. de acquir.hæred. Nihilominus idem est, si mater patiatur tutorem legitimum administrare, quia tunc censetur tacite renunciasse tutelæ, nec priuatur successione, vt in specie tradit Socin. Iun.cons.16.sub nu.22. & seq.& nu.19.& seq. lib.2. Et hæc tacita renũciatio eo magis præsumitur, si postea mater expresse declarauerit velle, quòd ipse patruus esse tutor; ex hoc enim actu subsequenti intelligitur, quod ab initio, dum permisit patruum administrare, hoc ideo fecit, quia nolebat esset tutrix,cum ex actu subsequenti declaretur animus in præcedentibus, Aym. cõs. 77. n.10.

Census simpliciter impositus super prædio cuius medietas est prohibita alienari,nunquid quoad medietatem liberam sustineatur. Cap. LXXII.

SVMMARIVM.

1 Census simpliciter impositus super prædio, cuius medietas est prohibita alienari, quoad partem liberam sustinetur, etiam si census sit impositus super prædio designato cum suis confinibus & n.4.

2 In obligatione generali non veniunt bona prohibita alienari,quando adsunt alia bona, super quibus verificari possit obligatio, præsertim ad effectum euitandæ caducitatis.

3 Dispones de re communi censetur tantum de sua portione disponere.

5 Census impositio valet,quamuis totum prædium sit prohibitum alienari, si prohibitio sit nuda ab omni causa, tam expressa quam tacita.

6 Prohibitio alienationis nuda ab omni causa, tam expressa, quàm tacita, non attenditur,quamuis hæreditas fuerit adita.

QVÆ-

QVÆSTIO iuris est non contemnenda, An census simpliciter impositus super prędio, cuius medietas est prohibita alienari, sit nullus in totum, vel potius quo ad medietatem liberã sustineatur? Et resoluendum est censum sustineri, quo ad
1 medietatem † prædij libetam, & aptam illum suppottare, quia super illa censetur tantum impositus, non autem super portione alienari prohibita, cum in generali obligatione non
2 veniant † bona prohibita alienari, quando adsunt alia bona, super quibus verificari possit obligatio, Bart. in l. codicillis, §. institutos, ff. de leg. 2. Alex. cons. 16. nu. 17. lib. 2. Ruin. cons. 93. n. 1. lib. 1. Dec. cons. 422. num. 7. Gabr. conclus. 12. de reg. iur. Idque præsertim obtinet ad effectum euitandę caducitatis, vt fuit resolutum per Rotam in vna Perusina hæreditatis, seu fideicommissi 26. Februarij 1586. coram Orano, & in vna Romana fideicommissi de Iacobatijs 12. Maij 1606. coram Ludouisio, vbi fuit reiecta distinctio, quæ fiebat inter hypothecam generalem, & specialem, cum inter obligationem genetalem, & specialem eadem sit ratio, quia sicut non est dicendum quod in obligatione generali veniat tes obligari prohibita sub pœna caducitatis, ita nec etiam in obligatione quod veniat pars illa, quæ subiacet tali prohibitioni, quando sine ea obligatio potest suum sortiri effectum. Hoc idem per prius firmauit Rota in eadem causa 26. Nouembris 1605. coram eodem Ludouisio; In qua fuit dictum, quod census dicebatur impositus super medietate spectante ad hæredes, non super ea, quæ erat testatoris, & quam fideicommisso subiecerat. Et fa-
3 cit regula, quòd † disponens de re communi, censetur tantum de sua portione disponere, l. qui tabernas. ff. de contrahen. empt. c. pastoralis, de donat. Bald. in l. 1. num. 2. & ibi etiam Paul. de Castr. n. 4. C. qui test. fac. pos. Alex. in l. si domns §. fin. n. 2. & seq. ff. de leg. 1. & alienare tantũ ius, quod habet l. quod si in rerũ §. si vsumfructũ, & in l. si Titio, & Mæuio in princ. & ibi not. ff. de leg. 2. l. vxor patroni. C. de leg. Et istud quidem habet locum, quamuis cen-
4 sus † sit impositus super prædio designato cum suis confinibus, quia adhuc censetur impositus super dicta portione tantum, Bal. & Paul. de Castr. vbi supra Alex. cons. 54. nu. 2. lib. 3. Rub. cons. 95. sub num. 11. Quinimmo census
5 impositio † valet, quamuis totum prædium sit prohibitum alienari, si prohibitio sit nuda ab omni causa tam expressa, quàm tacita, cum talis prohibitio non attendatur l. filiusfamilias §. Diui. ff. de leg. 1. l. pater filius §. Iulius Agrippa, & l. Lucius de leg. 3. Quod procedit
6 etiam † si hæreditas fuerit adita, quia per talem aditionem censetur tantum acceptata dicta prohibitio ab hæredibus, prout inest, & secundum suam naturam l. in causæ. ff. de procutat. late Neuizan. cons. 87. nu. 14. & sequen. Et sic tanquam prohibitio nuda, aut saltem quæ remaneat in terminis simplicis prohibitionis sine aliqua pœna caducitatis.

Conditio nubendi cum consensu alterius, An de legato facto puellæ reiciatur. Itẽ An conditio, si matrimonium cum tali contraxerit sit valida, & intra quantum tempus impleri debeat. Cap. LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Conditio apposita in legato facto puella si nupserit cum consensu alterius reicitur, & legatum pure debetur, siue legatum sit factum ex causa lucratiua siue ex causa onerosa, & n. 4.*
2 *Statutum quod filia nuberi nequeat sine consensu patris non valet.*
3 *Conditio adiecta legato facto mulieri si nupserit de consilio alterius valet.*
5 *Dos subrogatur in locum legitimæ quando legatur filia pro omni, & toto eo, quod pratendere potest.*
6 *Conditio adiecta legato facto mulieri quando impedit matrimonium reijcitur, quamuis sit factum, vt facilius nubat.*
7 *Consensus patris hodie non requiritur ad effectum, vt filia nubere possit.*
8 *Consensus habetur pro prastito quando illum prastare debens fuit requisitus, & sine causa denegauit.*
9 *Conditio hæc adiecta legato facto filia, si matrimonium cum tali contraxerit, valet, & reddit legatum conditionale, & n. 11.*
12 *Debet impleri intra triennium post pubertatem ipsius mulieris, resecta opinione Castr. & num. 13.*

DVBITARI etiã solet, An conditio nubendi cum consensu alterius de legato facto puellæ reijciatur? Et respondendum est huiusmodi conditionẽ reijciendam esse, &
1 legatum † pure deberi etiamsi puella nubat sine dicto consensu, per tex. in l. cum tale, §. rescriptum. ff. de cond. & demonstr. l. turpia §. 1. vbi Ias. in 3. not. de leg. 1. Guliel. de benedict. in c. Rainutius, in verb. qui cum talia, par. 3. n. 88. Corn. cons. 305. & seq. lib. 2. Natta cons. 355. per totum lib. 2. Cephal. cons. 133. nu. 44. lib. 1. Menoch. cons.

conſ.69.n.29.lib.1.& conſ.322.n.41.& 42.lib.
4.Decian.conſ.13. n.16. vbi de communi lib.
* 1.& n.10. vbi teſtatur * communem eſſe opi-
2 nionem non † valere ſtatutum, quòd filia nu-
bere nequeat ſine conſenſu patris, multa con-
gerit Card. Mantic.de coniect. vlt.volunt.lib.
11.tit.18.num.8.verſ. ſed eleganter quæritur.
Vazq. controu. Illuſtrium cap.94.n.14.& ſeq.
3 Quamuis etenim non reijciatur iſta † condi-
tio, ſi nupſerit de conſilio alterius, tamen ſe-
cus eſt ſi fuerit dictum de conſenſu, cum hæc
conditio impediat libertatem matrimonij,
Dec. in l.1. n.13.verſ.& quod not.Paul. ff. de
offic. aſſeſ. Felin.in c.ex parte ſub n.1. col.2.
verſ.ſed vltra omnes de conſtit. Aym. conſ.1.
num. 3. verſ. ſolum ſupereſt, Eman. Coſta in
d.l.cum tale §.ſi arbitratu in vlt.ampliat, ſub
nu.12. verſ.cæterum; Quam opinionem te-
nuit etiam Rota in vna Romana bonorum
de Ceulis 11. Martij 1585. coram fœlic. re-
cord. Clemente Papa VIII. tunc Auditore.
4 Et procedit iſta concluſio, nedum † quando
legatum eſt factum ex cauſa onerosa, veluti
quando pater legat filiæ pro omni,& toto eo,
quod prætendere poteſt, quo caſu dos dicitur
5 ſubrogata † in locum legitimæ, Aym.conſ.84.
ſub n.4.& 5. ſed etiam quando eſt factum ex
cauſa Lucratiua, vt declarat Emanuel Coſta
loco præalleg. ſub nu.12. verſ. ſed vir aliquis
bene doctus Vazq.in d.c.94. ſub n.15. & ſeq.
vbi omnes contrarium tenentes reprobat.
6 Quinimo ſi fuerit relictum † mulieri, vt fa-
cilius nubat, adhuc legatum debetur, reiecta
dicta conditione, quæ impedit matrimonium,
quod facilius cum eo, quod relictum eſt, ſub-
ſequeretur, vt per Felin.in c.1.ſub nu.15. de
ſponſal. Et licet tex.in l.in ſponſa.de ſponſ.vi-
deatur contrarium diſponere, tamen loquitur
de conſenſu patris habentis in poteſtate filiã,
qui de iure Digeſtorum requirebatur, cuius
7 legis diſpoſitio hodie † non habet locum, vt
per Couar. ſuper 4. decretal. in 2. part. §.8.
cap.3.in princip.
Et nihilominus quando etiam cõſenſus eſ-
8 ſet neceſſarius, ſi tamen debens † illum præ-
ſtare fuerit requiſitus, & ſine cauſa denega-
uerit, conſenſus habetur pro præſtito, cum hoc
caſu per ipſum dicatur ſtetiſſe, cur non ſit
præſtitus, ad tex. in l.iure ciuili de reg. iur.
Doct.in l.non ſolum,§. voluntate.ff.ſol.matr.
vbi in terminis Ripa nu.11. Maxime ſi conſtet
eum proprie cupidum vtilitatis non autem, vt
puellæ conſulat conſenſum denegare Bald. in
l.iudice. C. de nupt.nu.3.clare Tiraq.de leg.
conub.in leg.16.verſ.del mari gloſ.8.q.15.nu.
127.& quæſt.8.nu.76.& 85.
Præterea eſt ſciendum, quòd licet conditio
nubendi cum cõſenſu alterius de legato reij-
ciatur, vt dictum eſt, tamen ſecus eſt, ſi fuerit
dictum, ſi matrimonium cum tali contraxe-
9 rit, nam hæc conditio † valet, & reddit lega-
tum conditionale, qua non impleta legatum
non debetur. Pro impleta tamen habetur, vbi
10 per † ipſam legatariam non ſteterit quin ma-
trimonium cum eo contrahat, vt probat tex.
in l.1.& 2.C.de inſtit.& ſubſtit, & tenuit Rota
in vna Mediolanen. Indulti 27. Octobris 1603.
corã Cardinale Pamphilio, in qua præciſe fuit
11 dictum, quod licet conditio de † nubendo cũ
aliquo de certa familia teneat nec reijcia-
tur, nihilominus habetur pro impleta, vbi
per eam non ſteterit quin nubat cum aliquo
de dicta familia, qui nubilis ſit. Et quidem
12 hæc conditio debet † impleri intra triennium
poſt pubertatem ipſius mulieris per tex.in l.2.
§. ad filiorum vbi Bart. & alij hoc notant. C.
quom.& quib.quar.pars deb.lib.10. quã opi-
nionem ſequitur Iaſ. in d.l.2.n.6. C.de inſtit.
13 & ſubſtit. confutando opinionem † Caſtren.
qui ibidem concludit quod niſi mulier fuerit
interpellata ab illo cui debet nubere, vel niſi
ſibi ſit limitatũ tẽpus à Iudice ad inſtãtiã cre-
ditorũ hæreditatis, vel ſubſtituti, vel niſi mor-
tuus ſit ille cui debebat nubere antequam ip-
ſa procuret matrimonium, quod extra iſtos
tres caſus poteſt quandocunque conditionem
implere, & quandocumque impleat admit-
tetur.

Pater qui emphyteuſim accepit pro ſe, filijs, & nepotibus, An poſſit in præiudicium filiorum de ea diſponere. Item quando legitima filijs ex illa debeatur, dilucide explicatum. Cap. LXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Opinio, quæ diſtinguit amplectenda eſt.*
2 *Pater, qui emphyteuſim accepit pro ſe filijs, & nepotibus non poteſt de illa in præiudicium filiorum diſponere, quando eam acquiſiuit titulo lucratiuo, & ex liberalitate concedentis ſecus ſi acquiſiuit titulo oneroſo.*
3 *Legitima filijs debetur ex bonis emphyteoticis titulo oneroſo acquiſitis, & quæ vendi à patre poterant.*
4 *Eſt portio bonorum quæ teſtator tempore mortis reliquit.*
5 *Cauſa oneroſa dicitur illa quæ excludit liberalitatem concedentis, ſecus ſi gratia concedentis præponderet, quia tunc cenſetur potius prouenire ex eius liberalitate.*
6 *In legitima filiorum, vt aliquid imputetur non ſufficit quod proueniat ex ſubſtantia patris, ſed requiritur quod filius poſſit alienare, vel quod bona tranſeant ad quoſcumque hæredes filij.*
6 *Emphiteuſis, vt imputetur in legitimam, ſufficit quod peruenerit ad filios ab ipſo patre, & ex contractu oneroſo, nec requiritur quod res emphyteotica alienari poſſit per ipſos filios.*
8 *Emphyteuſis ſi ſit recepta pro filijs, & nepotibus poteſt filius repudiare hæreditatem; & habere emphyteuſim.*

9 *Em-*

9 *Empta ex pecunijs patris quamuis transeat ad filium non vti hæredem, sed vti filium nihilominus imputatur in legitimam.*

CVM quæritur generaliter, & simpliciter, vtrum pater, qui emphyteusim accepit pro se filijs, & nepotibus, possit in præiudicium filiorum de ea disponere, Doctores adeo sunt varij, vt vix discerni possit, quæ sit communis opinio, vt per Gabr. de iure emphyt. conclus. 2. in princip. Idcirco
1 opinio † quæ distinguit amplectenda est, gloss. & Salic. in l. apud antiquos. C. de furt. Socin. cons. 112. col. 3. lib. 1. Videlicet, vt non possit quando pater acquisiuit titulo lucratiuo, &
2 ex liberalitate † concedentis, tunc vero possit si eam acquisiuit titulo oneroso. Quæ distinctio non solum est vera, sed etiam communis, vt eam firmauit Bald. in authen. si quas ruinas n. 5. vers. secũda ratio, & n. 6. C. de Sacros. Eccles. & in l. 1. C. per quas person. in fine Aret. in l. apud Iulianum aliàs l. cum seruus §. si quis alicui de leg. 1. col. pen. in fin. vers. secunda conclusio Alex. cons. 27. n. 2. & cons. 29. n. 4. lib. 5. Crot. in l. qui Romæ. §. duo fratres de verb. obligat. n. 68. vers. tertius casus. Corne. cons. 51. col. 2. vers. sed ijs non obstantibus lib. 3. Gozzad cons. 75. n. 14. Curt de feud. par. 4. quæst. 30. n. 132. Natta cons. 475. n. 5. & 11. Fabian. in authen. nouissima nu. 99. quæst. 17. vers. nisi empta esset ex pecunia patris So-
* cin. cons. 127. n. 10. qui de * communi Gabr. de iure emphyt. conclus. 2. n. 47. & 50. circa fin. vers. secundo limita Bald. cons. 110. nu. 2. in illis verbis. Nisi tunc essent empta ex pecunia patris Luc. de pen. in l. 1. C. de impo. lucrat. descri. col. 4. in princ. vers. sed certe Capic. decis. 2. col. fin. Et hanc distinctionem tenuit etiã Rota apud Gambar. decis. 10. & 32. & in vna Romana de Lante 17. Maij 1585. coram fel. recor. Clemente Papa Octauo tunc Auditore, Ideo non potest dubitari quin sit communis,
* vt * per Clar. in §. feudum quæst. 11. nu. 2. & quæst. 46. nu. 2. Rimin. in repet. l. in quartam n. 27. ad Trebel. & ibi latissime Herculan. fol. mihi 26. vbi plene disputat hanc materiam, &
* tandem concludit quod in practica * ab hac distinctione non est recedendum.

Ex hac itaque communi distinctione eleganter deducitur, quod quando bona emphi-
3 tica fuerunt † acquisita à patre titulo oneroso, ex illis debetur legitima filijs tanquam ex bonis profectitijs, vt tradũt prædicti Doct. & quæ vendi à patre poterant, quod satis est ad effectum, vt legitima ex illis debeatur l. omnimodo §. imputari. C. de inoff. testam. vbi Bald. n. 3. vers. caue tamen ne erres Salicet. n. 9. Idem Bald. cons. 110. n. 2. lib. 5. Gambar. d. decis. 10. Ripa in l. in quartam ad leg. falcid. nu. 179. Alex. in l. si patroni ad trebel. n. 8. Et præsupposito quòd pater possit alienare, vt
* dictum est hæc opinio est * communis, & verissima, quia illi qui cõtrariam opinionem sequuntur, fundant se in eo, quod pater de emphyteusi, quam pro se, & filijs accepit in præiudicium filiorum disponere nequeat. Idcirco eorum opinio procedit solum in emphyteusi, acquisita titulo lucratiuo; sed ea, quæ acquisita est titulo oneroso auget patrimoniũ ideoque computatur in bonis, & de eis debetur
4 legitima filijs, quæ est † portio bonorum, quæ testator tempore mortis relìquit. Et ita in terminis, quod scilicet debeatur legitima de his bonis tradit Alex. cons. 27. n. 7. lib. 5. & firmauit Rota in dicta causa Romana de Lãte.

5 Illa autẽ in proposito dicitur † causa onerosa, quæ excludit liberalitatem concedentis Alex. cons. 24. n. 8. lib. 5. vbi loquitur quando datur aliqua quantitas ab initio, & deinceps soluitur pensio annua. & in eisdem terminis tradit Gambar. dicta decis. 32. & post Alex. Ias. & alios Tiber. Decian. cons. 73. nu. 4. lib. 2. Corn. cons. 51. col. 1. in fin. vers. contrarium est verius lib. 3. Natt. cons. 475. n. 5. Secus si gratia concedentis præponderaret, quia tunc cẽseretur potius prouenisse ex ipsius liberalitate, vt per Socin. cons. 4. n. 6. lib. 3. post Bald. in prælud. feud. n. 9. Rolan. cons. 23. nu. 29. lib. 1.

Non obstat quod ad hoc, vt aliquid impu-
6 tetur in legitimam filijs † non sufficiat, quod prouenerit ex substantia patris, sed requiratur quod filius possit alienare, vel quod bona transeant ad quoscumque hęredes filij Ias. in l. illud n. 6. C. de collat Ripa in d. l. in quartã n. 163. ad leg. falcid. Rolan. cons. 11. n. 10. lib. 2. Sed emphyteusis accepta pro filijs, & nepotibus non potest per filios alienari nec etiam potest transire ad hæredes extraneos, ergo nõ potest imputari in legitimam, vt in terminis emphyteusis Ecclesiasticæ, quod non imputetur in legitimam, quia non transit ad hæredes extraneos tenet Alex. cons. 89. n. 5. lib. 4. Bero. cons. 113. nu. 30. lib. 2. Quia ad hoc responde-
7 tur, quod ad effectum, vt emphyteusis † imputetur in legitimam sufficit, quod peruenerit ad filios ab ipso patre, & ex contractu oneroso, & sufficit quod peruenerit ex bonis patris, nec requiritur, quod res emphiteotica alienari possit per ipsos filios. Et ratio est, quia pater posset etiam renunciare huic emphyteusi, vel prouidere quod illa non transiret ad filios, vt bene deducit Alex. in l. pater filium col. 3. ad leg. falcid. Vbi distinguit inter emphyteusim procedentem à patre, vel ab auo Paul. de Castr. in d. l. omnimodo §. imputari n. 4. C. de inof. testam. & Salicet. nu. 9. sufficit enim quod possit transire ad filios filiorum, vt ibi dicit Paul. de Castr. & bene Alex. in d. l. si patroni num. 8. ad trebel. & sequitur Ripa in d. l. in quartam n. 179. ad leg. falcid.

8 Non obstat Alex. cons. 89. nu. 5. lib. 4. Quia non loquitur in emphyteusi accepta à patre, sed ab Auo.

Non

Non etiam obstat, quòd illud imputatur in legitimam, quod filius habet, vt hæres patris, secus si filius potest habere etiã quòd non sit hæres patris, quia non imputatur in legitimã.

8 Sed in proposito, cum emphyteusis † sit recepta pro filijs, & nepotibus potest filius repudiare hæreditatem, & habere emphyteusim, vt per Bart. in l. iusiurandi de oper. liber. ergo non imputatur in legitimam. Quia hoc fundamentum procedere posset, quando emphyteusis esset acquisita titulo lucratiuo, sed quando est acquisita titulo oneroso, non attenditur, an filius habeat, vt hæres patris, vel tanquam filius, quia sufficit, quòd pater possit disponere in præiudicium filiorum, vt per Salicet. in d. §. imputari, n. 9. & Alex. in d. l. si patroni, nu. 8. ad trebel. Bald d. cons. 110. nu. 2. lib. 5. Vbi inquit, quòd etiamsi emphyteu-
9 sis † empta ex pecunijs patris transeat ad filium, non vti hæredem, sed vti filium, nihilominus imputatur in legitimam, & hanc opinionem tenet etiam Ripa in d. l. in quartam n. 178. & eamdem sequitur Fabian. in authen. nouissima n. 114. C. de inoff. testam. vbi refert & sequitur d. cons. Bald. 110. Et cum ista distinctione debent intelligi Doctores allegati, quicquid dicat Bero. d. cons. 113. lib. 2. Et ita quoque tenuit Rota in allegata Romana de Lante.

In emphyteusi stante conuentione esse locum iuri accrescendi, etiam in portione transuersali, demonstratur. C. LXXV.

SVMMARIVM.

1 *Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi remissiue traditur.*

2 *Habet locum quando adest conuentio expressa, siue tacita.*

3 *Item datur inter descendentes cuiuslibet inuestiti.*

4 *Locum habet etiam in portione transuersali, stante conuentione.*

5 *Soror semel exclusa per fratrem semper remanet exclusa.*

6 *In emphyteusi masculus transuersalis quando excludat fœminam descendentem.*

ALPHONSVS recepit renouationẽ emphyteusis pro se, & nomine Ioannis, & Antonij suorum filiorum, necnon pro eorum filijs, & nepotibus masculis, & ipsis non existentibus pro fœminis natis, & nascituris, ita quod pars præmorientis ad superstites deueniat, & accrescat. Post mortem Alphonsi obierunt dicti eius filij ex Ioanne superstite Andrea, & ex Antonio superstitibus Iacobo, & Margarita eorum ex filijs prædefunctis nepotibus.

Defuncto autem proxime Iacobo sine filijs, & sic deficientibus masculis, ex linea Antonij Margarita prætendit succedere ad illius partem bonorum emphyteoticorũ licet Andreas nepos Ioannis superuiuat, ea ratione, quia inter nepotes diuersorum filiorum non potest esse locus iuri accrescendi. Nam cum Alphõsus receperit dicta bona pro filijs expressis nominibus, filij dicuntur inuestiti simul cũ patre pro æquali portione, & quando sunt plures inuestiti inter eos non est locus iuri accrescendi, nec portio vnius vadit ad filios alterius fratris ad tradita in l. si mihi, & Titio de verbor. oblig. Anchar. cons. 775. nu. 2. Dec. cons. 263. n. 4. & tradit Iacob. de Santo Georgio in inuest. feud. §. dictique Vassalli nu. 58. vers. tertio limitabitis: Sed deficientibus masculis vnius lineæ succedunt fœminæ exclusis masculis alterius lineæ iuxta cap. 1. de duob. fratr. à cap. inuest. Vnde cum obierit Iacobus nepos Antonij relicta Margarita sorore infertur, quod in sua portione non potest prætendere Andreas nepos Ioannis, sed in ea solum debet succedere Margarita, tanquam euenerit casus quod defecerint masculi, quo casu vocantur fœminæ sicut dicimus de feudo c. 7. de succes. feud. in fin. c. 1. in fin. de feud. March.

Sed istis non obstantibus contrarium videtur resoluendum, quia omissa illa quæstione;
1 An † in emphyteusi habeat locum ius accrescendi de qua per Aluarot. in c. 1. §. fin. nu. 6. de succession. feud. Dico hic adesse pactum clarum quod pars præmorientis ad superstites deueniat: Vnde stante clara conuentione, nõ est dubitandum an sit locus iuri accrescendi
2 de quo potest † conueniri, nedum expresse vt fuit conuentum hic c. 1. de frat. de nou. benef. inuest. c. 1. de benef. fratr. c. 1. de duob. fratr. Zas. de succes. feud. n. 24. Sed etiam tacite per alia verba, puta, Et quilibet insolidum vel æquipollentia, vt per omnes in d. l. si mihi, & Titio Anchar. d. cons. 245. Socin. Inn. cõs. 109. lib. 2. Dec. cons. 326.

Quapropter cum etiam sine isto pacto inter
3 descendentes † cuiuslibet inuestiti, & sic in portione paterna esset locus iuri accrescendi c. 1. de nat. success. feud. Zas. vbi supra nu. 3. Dec. cons. 53. Crauet. cons. 251. in fine Paris. cons. 13. n. 58. lib. 2. Ruin. cons. 8. nu. 7. & cons.
* 159. n. 15 lib. 1. vbi de * communi, quod sufficit sit paternum Paris. cons. 6. in princ. lib. 1.
4 Necessario dicendum est hoc pactum † intelligendum esse in portione transuersali, & sic quod portio vnius lineæ deficientibus masculis alteri accrescat, ad hoc, vt pactum aliquid operetur ad not. per Anchar. cons. 186. col. fin. vers. Item in Themate Aym. cons. 294. n. 3. Ias. in l. filius familias §. Diui in 2. lect. nu. 35. de leg. 1. Dec. cons. 667. nu. 7.

Non obstat quod adsit Margarita, quia vl-

traquod

5 tra, quod forte potest dici, quod ex quo† semel fuit exclusa per fratrem semper remaneat exclusa Dec. conf. 190. n. 4. & conf. 517. n. 6. Parif. conf. 22. n. 15. lib. 1. Dico quod cum in inuestitura expresse sint vocati masculi, & illis deficientibus fœminæ, & ibi adsit Andreas ex linea Ioannis non euenit casus vocationis fœminarum, vt post Corn. concludit Gozzad. conf. 13. nu. 15. Fœder. de Senis conf. 228. n. 2. Cur. Iun. conf. 190. n. 2. Ruin. conf. 48. n. 7. cum seq. lib. 1.

Et licet loquantur in portione paterna, tamen hic idem videtur esse postquam partes voluerunt, quod haberet locum ius accrescendi, & quod in defectum masculorum succederent fœminæ, & sic non obstat c. 1. de duob. fratr. à cap. inuest. Quia hic verba sunt magis lata, cum admittant ius accrescendi, & deficientibus masculis admittant fœminas & sic ius accrescendi facit, quod non possit dici, quod non extent masculi, ibi vero fuit stipulatus quilibet pro suis masculis, & fœminis, & in defectum pro filijs alterius. Et nihilominus hic cessat omnis difficultas, quia hæc non fuit noua concessio sed Alphonsus fuit renouatus pro se, & filijs, & nepotibus, vt supra, quo casu quo ad ius accrescēdi regulatur, vt
6 paternum, & masculus † transuersalis excludit fœminam descendentem videatur Paul. de Castr. conf. 171. col. fin. lib. 2. qui decidit casum in terminis.

Matri substitutionem factam esse ex subiecta facti specie dilucide probatur. Cap. LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Vocati copulatiue admittuntur æqualiter, & non ordine successiuo.*
2 *Fallit in personis in quibus cadit necessitas instituendi, & n. 3.*
4 *Testator, qui in primo gradu plures hæredes facit potest, vel omnibus, vel vni tantum vel aliquibus substituere in portione sua.*
5 *In substitutionibus sufficit dicere de eo non loquitur substitutio, nec verba hunc casum, vel personam comprehendunt.*
6 *Fideicommissum est onus, nec vnquam inductum censetur nisi verba, & mens testatoris sit clara.*
7 *Interpretatio nunquam fit, vt minus dilectus censeatur vocatus ante magis dilectum.*
8 *Onus quando pluribus in eodem gradu institutis simpliciter imponitur non autem nominatim ab vno censetur omnibus institutis in eodem gradu impositum.*
9 *In dubio censetur omnibus hæredibus iniūctum nisi in conditione grauamini adiecta de aliquo ex hæredibus fiat mentio quia tunc ille solus censetur grauatus de quo fit mentio, & non alter.*
10 *Fideicommissum non inducitur de persona ad personam etiam ex maioritate rationis.*
11 *Decis. Guid. Pap. 531. declaratur.*
12 *Cons. Oldr. 21. communiter approbatur etiam sine distinctione, An filij simul cum Patre fuerint vocati, vel ne, quia vtroque casu procedit dictum cons. quod substitutio non censeatur repetita quo ad filios.*
13 *Cons. Rimin. 106. n. 1. lib. 9 explicatur.*
14 *Caducato primo gradu substitutionis est locus sequenti.*
15 *Conditio si sine liberis decesserit verificatur etiā si decesserit ante agnitum fideicommissum.*
16 *Substitutio facta ab vltimo moriente, vt verificetur, & capiat omnia bona testatoris videtur inter ipsos institutos inducere reciprocum fideicommissum.*

FRANCISCVS habēs Alexandrum filium masculum, & Sulpitiam filiā fœminam suum condidit testamētum in quo dotata Sulpitia, cui iure institutionis reliquit florenos 1500. In omnibus alijs eius bonis mobilibus suos hæredes vniuersales instituit Alexandrum filium, & Catherinā matrem ipsius Testatoris, Et si contigerit prædictum Alexandrum quandocumque decedere sine filijs substituit Hieronymum, & Antonium eius patruos æquis portionibus: Catherina autem præmortua est adita prius vna cum Alexandro pro sua rata hæreditate Francisci eumdemque Alexandrum eius nepotem hæredem instituit: Alexander autem qui illius hæreditatem adiuit demū mortuus est sine filijs. Ideoque substituti petunt totā hæreditatem in qua Alexander, & Catherina fuerunt instituti; Quæritur num iure petantur.

Et negatiue est respondendum, quia verba institutionis sunt clara, quod instituit vniuersales hæredes Alexandrum filium, & Catherinam eius matrem, & cum dicat vniuer-
1 sales hæredes † censentur æqualiter, & quilibet pro dimidia hæres institutus l. quoties. §. hæredes. ff de hæred. instit. præsertim cum fuerint instituti per copulam (&) quo casu censentur pariformiter instituti l. reos. §. cum in tabulis, de duobus reis. Et licet Doct. in l. Gallus. §. quidam recte de lib. & posthu. istud
2 limitent, vt nō procedat † in personis in quibus cadit necessitas instituendi, tamen multi tenent contrarium, & ibi Iacob. de Aret Salicet. Imol. & Aret. & Rub. Alexand. qui dicit, quod contraria opinio non habet efficacem rationem prout etiam dicit Galiagul. n. 60. & alios citat Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 4. tit. 7. n. 5. verf. neque vero. Et ideo Alciat. in d. §. quidam recte n. 17. dicit quod totum pēdet à coniectura ta mente testatoris, & esse arbitrarium Iudici, qui non debet recedere

à pro-

à proprietate copulæ nisi ex enidentibus signis. Sed hic de contraria mente apparet videlicet, quod voluit matrem concurrere cum Alexandro filio, quia Testator habebat etiam filiam fœminam, quam non instituit simul cum Alexandro, sed solum matrem, & Alexãdrum: Vnde cum stante filia fœmina testator non teneretur instituere matrem cum prima successio sit descendentium, apparet, quod mater non fuit instituta propter necessitatem, & successiue non intrat supradicta limitatio de qua per Doct. vbi supra, sed est locus com-
* muni * opinioni secundum quam cessante ne-
3 cessitate † instituendi copulatiue vocati admittuntur æqualiter, & non ordine successiuo, vt traditur in d. §. quidam recte.

Cum igitur Alexãder, & Catherina fuerint æqualiter in primo gradu hæredes vniuersales instituti, quilibet scilicet eorum pro dimi-
4 dia, & certum sit posse † testatorem qui in primo gradu plures hæredes facit, vel omnibus vel vni tantum, vel aliquibus substituere in portione sua l. qui plures de vulg. & pupill. dico testatorem soli Alexandro filio non autem Catherinæ matri substituisse.

Primo quia quod substituere voluerit etiã Catherinæ Hieronymum, & Antonium patruos non apparet, & vulgatum est non admitti aliquem ad substitutionem nisi se vocatum probet in eũ casum, qui euenit, quia in
5 substitutionibus † sufficit dicere de eo nõ loquitur substitutio, nec verba hunc casum, vel personam comprehendunt. Io. Andr. ad Speculat. tit. de testam. §. 1. vers. occurrit in addit magna, Socin. cons. 61. num. 4. vers. & in primis lib. 3. cum alijs de quibus per Socin. Iun. cons. 185. num. 3 lib. 1. Nam cum
6 fideicommissum sit onus l. si arrogator, ff. de adopt. l. cohæredi, §. cum filiæ de vulg. & pupil. nunquam censetur inductum nisi verba, vel mens testatoris sint clara Oldr. cons. 21. Dec. cons. 63. col. fin. Crauet. cons. 180. in fine.

Secũdo quia cum dubitatur vtrum aliquis
7 sit vocatus nunquam † fit interpretatio ita vt minus dilectus censeatur vocatus ante magis dilectũ l. publius §. fin. de condit. & demonstr. Bart. n. 5. & post eum alij in l. Gallus §. etiam si parente de lib. & posthu. & late Gabr. cons. 96. col. 5. n. 16. & col. 7. num. 21. vers. Quartus casus lib. 1. Sed Catherinæ in sua portione non est substitutus Alexander filius testatoris, & portio Catherinæ non potuit peruenire ad Alexandrum post aditam ab ipsa Catherina hæreditatem ex testamento Francisci, quia Alexander non fuit in aliquem casum Catherinæ substitutus; Ergo minus possunt dici Catherinæ substituti Hieronymus, & Antonius patrui multo minus dilecti.

Tertio aut isti substituti prætendunt sub fideicommisso, quo grauatus est Alexander, sub conditione mortis sine filijs, contineri etiã bona quæ Alexander ex testamento Catherinæ consecutus est, & hoc dici non potest, quia illa Alexander ex testamento Patris, qui illum Catherinæ non substituit consequutus non est, sed ex testamento ipsius Catherinæ l. cohæredi de vulg & pupil. l ab eo. C. de fideicom. cum alijs de quibus per Cranet cõs. 144. nu. 4. Aut prætendunt ipsos fuisse substitutos non solum Alexandro, sed etiam Catherinæ sub eadem conditione Si Alexander sine filijs moreretur, illa ratione, quia testator Catherinæ, & Alexandro in eodem gradu primo institutis, Si Alexander moreretur sine filijs substituit non expressa persona cui substitueret, Et quando pluribus
8 institutis † in eodem gradu, onus simpliciter imponitur, non autem nominatim ab vno, censetur omnibus institutis in eo gradu impositum, l. si pluribus, de leg. 2. l. si hæredes, de leg. l. 1. si plures, de leg. 3. Et hoc admitti nequit, quia interpretatio hæc sumitur in fauorem institutorum, vt onus inter eos diuidatur, non autem fauore substitutorum contra hæredes, vt vtriusque portionem substituti accipiant, neque onus diuidatur inter hæredes, vt alter alterum subleuet, hoc enim casu contra fideicommissarium facienda est interpretatio, vt dictũ est.

Accedit, quia verba in casu nostro non sunt directa in bona, vt censeantur onerata ipsa bona ad quemcunque peruenient; Sed in personas, Quia verbũ substituo dirigitur in personam, & ad effectum grauandi personam enunciatur, & à communiter accidentibus dirigitur in personam illius sub cuius mortis conditiõne substitutio fit, nisi ex verbis aliud euidenter appareat. In casu igitur nostro ex eo quod substitutio est facta, Si Alexander moriatur sine filijs satis apparet testatorem Alexandro in eum casum substituere voluisse, non autem etiam Catherinæ ad not. per Aret. cons. 154. col. pen. in princip. & per Imol. in l. si fundum sub conditione §. si libertus nu. 1. ff. de leg. 1. quem sequitur Socin. in l. Paulus la 2. in fine de reb. dub. Vbi quod licet grauamen in dubio censeatur omnibus hæredibus
9 iniunctum, si tamen in conditione † grauamini apposita de aliquo ex hæredibus fiat mẽtio, ille solum censetur grauatus de quo fit mentio, & non alter, & iste est casus noster, quia granamen est impositum sub conditione Si Alexander sine filijs decesserit. Ergo solus Alexander de quo in conditione fit mentio, intelligitur grauatus non Catherina.

Præterea si hoc admitteremus, dicendũ esset in eundẽ casum scilicet mortis Alexandri sine filijs substitutionem fuisse factam cuilibet in portione sua, quia non sunt inuicem substituti Catherina, & Alexander l. hæredes mei, §. cum ita ad trebel. vbi Ripa nu. 24. Et consequenter si Alexander ante Catherinam mortuus fuisset intrasset substitutio etiam quoad portionem ipsius Catherinæ; quod tamen fuisset nimis absurdum quia, cum testator prætulerit Catherinam substi-

Q tutis

tutis in dimidia hæreditatis ei relicta non est
interpretatio facienda, vt dicti substituti mor-
tuo Alexandro nepote sine filijs ipsi Catheri-
næ præferantur: Præsertim quia in sua por-
tione Catherinam prętulit etiam filio proprio
neque est verisimile voluisse testatorem Ca-
therinam restituere portionem suam Agna-
tis, quam neque etiam voluit ab ea filio re-
stitui, aut nepotibus.

Non obstat quod si testator voluit grauare
filium ergo multo magis matrem, quia in ista
materia, vbi agitur de grauamine inferendo
argumentum istud non procedit, Alex. cons.
39.n.20.lib.3.Cephal.cons. 433.n.39.lib.3.Si-
10 quidem † nec paritas nec maioritas rationis
sufficit ad inducendum fideicommissum de
persona ad personam, vt late per Socin. Iun.
cons.185.nu.8.lib.2. Imò cum instituerit ma-
trem, & filium, & filio tantum fecerit substitu-
tionem, colligitur manifeste, quod noluit ma-
tri substituere, quia si voluisset fecisset c. inter
incorporalia §. vnde si circa. de translat. Epi-
scop. sicut dicunt Doct. in l. cum acutissimi de
fideicomm. & in l. cum auus de condit. & de-
monstrat. quod in substitutione non subintel-
ligitur conditio si sine filijs quando de filijs
fecit mentionem, & de eis non fuit loquutus
in substitutione: Et credendum est voluisse
testatorem matrem liberam relinquere con-
fidentem de ipsa, vt spe premij, & honorum
quæ eis relinquere poterat ab omnibus dili-
geretur, & obseruaretur.

11 Non obstat † decis. 531. Guid. Pap. qui in
casu suo, in quo instituto Stephano, & eius fi-
lijs coniunctim, & casu quo Stephanus dece-
deret sine liberis Henrico, & filijs substitutis
voluit onus intelligi repetitum defuncto Ste-
phano ante testatorē in persona ipsius Stepha-
ni illa ratione quia illud onus sub conditione
si decesserit sine liberis adiectum Stephano
censeri debeat ex dispositione legis repetitū
in personam filij Stephani cohæredis, qui fuit
ei in eodem gradu re, & verbis coniunctus
per l. quæ conditio de condit. & demonstrat.
Quia non disputando nunc de veritate illius
decisionis cum illa repugnet cons. Oldr. 21.
* cōmuniter * approbato, vt late per Dec. cons.
63. col. 2. in fin. & cons. 210. n. 5. & alibi etiam
12 sine † distinctione, An filij simul cum patre
fuerint vocati vel ne, quia vtroque casu pro-
cedit cons. Oldr. quod substitutio non censea-
tur repetita quo ad filios, vt per Crauet. cons.
98. n. 14. vers secundo hanc opinionem. Dico,
quod opinio illa Guid. Pap. quod substitutio
censeatur repetita nō bene ad casum nostrum
applicatur, quia si fingamus similem substitu-
tionē fuisse factā Catherinæ, vt illi quoque si
sine liberis decesserit fuerint substituti Hie-
ronymus, & Antonius, clarum est substitutio-
nem illi factam expirasse, quia cum illa de-
cesserit relicto Alexandro eius nepote, non
potest dici sine filijs decessisse Angel. & alij
in l. Lucius la 2. ff. de hæred. instit. Socin.
cons. 14. nu. 3. lib. 1. Ruin. cons. 14. n. 3. lib. 1.

Accedit quia rationes Guid. Pap. suadent
eo casu, quo coniunctus consequutus est por-
tionem coniuncti caducam per ius accrescēdi
illā accrescere cū onere restitutionis adiecto
ipsi cohæredi, qui prædefunctus est; sed leges,
& auctoritates per eum allegatæ non suadent
vt onus etiam restituendi portionem propriā,
in qua testator eum non grauauit censeatur
coniuncto additum. Ergo neque in casu no-
stro dici potest Catherinam censeri debere
grauatam restituere portionem præsertim cū
ipsi portio Alexandri nō accreuerit nec ratio-
ne coniunctionis aliquid alter ab altero con-
sequutus sit, cum ambo portionem propriam
habuerint facta inuicem parte per concursum
vt supra dictū est, adeo quod vere dici potest
decisionem illam omnino casui nostro appli-
cari non posse.

13 Nihil etiam facit † cons. Rimin. 106. lib. 1.
n. 9. & seq. vbi proponitur casus, quod Mathęus
& Fœdericus fuerūt instituti, & Mathæo fuit
substitutus Fęedericus, Fęderico Monasterium,
& Fęedericus decessit ante Mathęum, & quę-
rebatur an Monasteriū caducato primo gra-
du substitutionis per obitum Fęederici censere-
tur vocatum, & in quam partem, Nā etiam si
Rimin. sentiat substitutioni locū esse ad fauo-
rem Monasterij etiam respectu vtriusque por-
tionis, id tamen est, quia eo casu vterque gra-
uatus erat nēpe Fęedericus, vt Monasterio re-
stitueret, & Mathæus, vt restitueret, vel Fæde-
rico, vt testator expresit, vel ex iuris inter-
pretatione ipsi Monasterio, si Fęedericus ante
14 Mathæum decederet, quia caducato † primo
gradu substitutionis est locus sequenti, l. quā-
diu 3. & ibi Bart. nu. 10. ff. de acquir. hæred. cū
alijs per Marzar. de fideicom. par. 2. quęst. 25.
Et conditio si Fęedericus sine liberis decesserit
15 verificatur etiamsi † decesserit ante agnitum
fideicommissum Bart. in l. centurio n. 32. ff. de
vulg. Corn. cōs. 180. n. 6. lib. 4. Dec. cōs. 416. n. 9.

In casu autem nostro nullum grauamen
est adiectum Catherinæ, neque hic concurrit
quod Alexāder capiat portionem Catherinæ
iudicio testatoris, quo casu bene posset dici
Alexandrum censeri grauatum restituere etiā
portionem Catherinæ ex his quæ ponit Ripa
in l. hæredes mei §. cum ita nu. 43. ad trebell.
Et præter hoc non concurrit clara testatoris
voluntas, quæ in casu Riminal. concurrebat
dum testator substituit Monasterium in om-
nibus bonis, quæ verba non poterant verifi-
cari, nisi vtriusque portio sub fideicommisso
caderet ex eo quod dicunt Doct. de substitu-
16 tione † facta omniū bonorum ab vltimo mo-
riente, quæ vt verificetur, & capiat omnia bo-
na testatoris, videtur inter ipsos institutos in-
ducere reciprocum fideicommissum, ad ea,
quæ habentur in l. codicillis, ff. de vsufr. le-
gat. & in l. quidam testamento, de vulgar. &
in d. l hæredes mei §. cum ita, ad trebel. & la-
te per Alber. cons. 31. nu. 10.

Non

Non obstat l. fin. §. scio, de leg. 2. & l. mulieri, & Titio, de condit. & demonstr. quia faciunt in contrarium, nam in l. mulieri, & Titio, erat relictum mulieri, & Titio, si mulier nō nuberet, & tamen vult, quòd si nubat non excludatur Titius, & in d. l. fin. §. scio, omnes notant, quòd si post expressam vnam personā, apponatur conditio, ad illam personam tantū refertur, sed hic illa verba, Et si cōtigerit præfatum Alexandrum, &c. non habent aliam personam nominatam, nisi Alexandrum, ergo conditio, & successiue grauamen ad Alexandrū tantum refertur, maxime quia illa conditio non conueniebat Catherinæ auiæ, quo casu omnes conueniunt ibi, quòd ad eam non referatur.

Ex his itaque concludendum est bona Catherinæ non fuisse subiecta fidecommisso, quia ipsi Catherinæ substitutio facta non est, quam exploratissimum est non porrigi de persona ad personam, nec posse habere locum, vbi variatur persona eius, cui succeditur, & sub fideicōmisso iniuncto Alexandro, non possunt venire bona, quæ Alexander consequutus est non ex dispositione testatoris, sed ex testamento ipsius Catherinæ, vt ex præmissis planè percipitur.

Emphyteosis priuata transiens ad Ecclesiam, quando sortiatur naturam rei Ecclesiasticæ breuiter declaratum. Cap. LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis priuata transiens ad Ecclesiam si est hæreditaria non immutatur, sed eadem obligatio manet.*

2 *Ecclesia subrogata respectu emphyteuta in locū illius, qui emphyteusim concessit ad idem tenetur, ad quod obligatus erat primus Dominus.*

3 *Fundus tributarius transiens ad Ecclesiam remanet tributarius.*

4 *Obligatio quando est perpetua, & perfecta, ita quòd non pendeat eius essentia, non immutatur ex mutatione personæ in tertij præiudiciū.*

5 *Tempus moræ quando attendatur in persona successoris.*

6 *Res non priuilegiata perueniens ad priuilegiatum assumit naturam, & priuilegium illius.*

7 *Emphyteusis priuata transiens ad Ecclesiam deuoluitur per biennium, quādo mora cæpit cum Ecclesia.*

8 *Declara nisi Ecclesia recognouerit emphyteusim cum iysdem pactis, modis, & formis de quibus in Instrumento confecto cum Domino laico, quia tunc emphyteusis nunquam deuoluitur nisi transacto triennio.*

9 *Recognitio limitata limitatum producit effectū.*

10 *Dominus directus post concessam emphyteusim non potest canonem augere.*

11 *Item non potest alienando directum dominium duriorem emphyteuta conditionem ipso inuito reddere.*

PERSÆPE vsu euenire solet, quòd emphyteusis priuata, seu laicalis ad Ecclesiam transeat: Ideo conuenit, vt explicemus, quando rei Ecclesiasticæ naturam sortiatur. In qua quæstione duo casus sunt distinguendi.

Primus est, quando versamur circa ea, quæ respiciunt obligationem iam perfectam, vt
1 accidit quādo † emphyteusis est hæreditaria, & tunc ex mutatione personæ non mutatur obligatio, l. 2. §. ex ijs de verb. oblig. & tradit Bald. in authen. quas actiones n. 1 1. vers. si autem non loquamur, & ibi Salicet. nu. 7. vers. secundo casu. C. de Sacrosf. Eccles. Idque procedit etiamsi persona sit priuilegiata, vt est
2 Ecclesia. Nam cum Ecclesia sit † subrogata respectu emphyteutæ in locum illius, qui emphyteusim concessit, ad idem tenetur, ad quod obligatus erat primus Dominus, argum. l. si cum §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. vbi Ias. n. 23. cum sequenti multa subijcit exempla, quæ conferunt ad decisionem præsentis quæ-
3 stionis. Hine etiam fit, quod si fundus † tributarius transit ad Ecclesiam, remanet tributarius c. 1. & ibi Abb. & cæteri de censib. Et
4 ratio est quia quando obligatio † est perpetua, & perfecta, ita quod non pendeat eius essentia, non potest immutari ex mutatione personæ in tertij præiudicium glos. vltim. in c. 2. de decim. lib. 6.

Secundus casus est, quando versamur circa
5 ea, quæ † ortum habent in personam successoris, vt est mora, & tunc attenditur priuilegium successoris, & tempus moræ l. cum quidam. ff. de vsur. Quia obligatio non est firma-
6 ta, quo casu dici solet, quod † quando res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatum, assumit naturam, & priuilegium illius Abb. cons. 9. num. 1. in fin & n. 2. lib. 1. Ias. in d. authen. quas actiones sub n. 42. vers. sed ad istam materiam. C. de Sacrosf. Eccles. Et in his terminis procedit dictum Salicet. in l. 2. n. 36. & ibi Ias. n. 51. C. de iur. emphyt. quod in re priua-
7 ta, quæ † transit ad Ecclesiam sufficit bienniū ad deuolutionem, sicut in emphyteusi Ecclesiastica, licet prius quam deueniret ad Ecclesiam non deuolueretur ante trāsactum triennium. Nam quamuis vbi mora est cepta cum priuato, puta, quia iam in persona priuati transierit vnus annus, & postquam Ecclesia successit transiuit alius annus, Ecclesia non vtatur eius priuilegio, sed requiratur trienniū Nihilominus quando mora fuit cæpta cum Ecclesia sufficit biennium, vt per Bero. cons.

120. num. 13. lib. 1. Corbul. de iure emphyt. rubr. de cauf. priuat, ob non folut. can. q. 2. per tot.

Sed iftud intelligitur verum, quando emphyteufis fimpliciter tranfiuit in Ecclefiam, nec liquet fub quibus conditionibus emphy-
8 teuta illam recognouerit, fecus fi limitate † illam recognouit, nempe cum ijfdem pactis, modis, & formis de quibus in inftrumento confecto cum primo Domino Laico; Quia tunc fi fuit conuentum, quod res non caderet in commiffum nifi elapfo triennio, ficut Dominus Laicus non poterat ad deuolutionem contra emphyteutam agere elapfo folo biennio, ita
9 nec Ecclefia, quia recognitio † limitata limitatum producit effectum l. in agris de acquir. rerum domin. Adeo quod per permutationem fen tranflationem directi dominij in Ecclefiam nullum cenfetur præcedentibus pactis præiudicium illatum per ea quæ tradunt Doct. in cap. 1. vbi Ioan. Andr. fub nu. 6. Card. 3. quæft. & Ant. de Butr. prope fin. Anchar. num. 7. de cenfib. Quod etiam in dubio præfumendum eft cap. fuper hoc, de renunciat. l. poftquam liti vbi Dec. nu. 26. C. de pact. cum alijs per eumdem conf. 452. num. 22. Et facit quia ficut Dominus directus poft conceffam
10 emphyteufim † non poteft canonem augere, vt per Corbul. vbi fupra quæft. 5. pariter non poteft directum dominium alienando durio-
11 rem † emphyteutæ conditionem ipfo inuito reddere Ioan. Andr. in d. cap. 1. nu 6. de cenfib. dum diftinguit inter excipientem, & non excipientem ius fuum.

Alienans emphyteufim referuato confenfu Domini, quando excufetur, vt non priuetur iure fuo, Cap. LXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta alienans rem emphyteoticam faluo confenfu Domini cadit à iure fuo fecundum communem opinionem.*
2 *Fallit fi adfit claufula, Et non alias, aliter nec alio modo, &c. quia tunc caducitas non incurritur etiam fequuta traditione ante impetratum confenfum, & nu. 3.*
4 *Emphyteuta alienans fub conditione fi Domino placuerit, vel fi Domini confenfus accefferit caducitatem non incurrit.*
5 *Quod nullum eft nullum producit effectum.*
6 *Proximior ex venditione conditionali non admittitur ad retractum.*
7 *Emphyteuta probibitus alienare etiam cum claufula referuato confenfu feu beneplacito Domini, & non alias, &c. fi alienet cum dicta claufula, caducitatem incurrit, fed Rota ommiffo rigore, folet Canonem augere.*

QVIDQVID ftatuendũ fit quãdo fimpliciter quæritur, An emphyteuta alienans rem emphyteoticam faluo cõfenfu Domini cadat à iure fuo, Nonnullis partem negatiuam tenentibus, quos refert, & fequitur Menoch. conf. 38. nu. 24. & feq. lib. 1. Alijs vero multis opinionem affirmatiuam amplectentibus relatis à Corbul. de cauf. priuat. ob alien. ampliat.
1 31. quam & † communé * dicunt Dec. cõf. 160.
* n. 3. & feq. Ripa in c. cum M. nu. 80. de conftit. Roland. conf. 51. nu. 28. lib. 2. Iul. Clar. in §. emphyteufis q. 13. verf. item quæro. Nihilominus certum eft, quod fi dictæ referuationi confen
2 fus fuerit adiecta † claufula, & non alias aliter, nec alio modo, &c. alienãs excufatur, nec intrat caducitas, etiã fequuta traditione ante impetratum confenfum, vt tenet Bald. in c. 1. §. fin. nu. 5. quæ fuer. prima cauf. benef. amit.
* quem fequuntur cõmuniter * Doct. * vt dicit Ripa refponf. 144. nu. 5. fecundũ vnã impreffionem, & fecundum aliam impreffionem lib. 3. cap. 1. eod. nu. 3. Idem Ripa in d. c. cum M.
* nu. 80. verf. fecundo intellige, de * cõmuni Clar. in d. §. emphyteufis, quæft. 13. nu. 5. benè verum eft, Cotta in memorial. in verbo emphyteuta alienans, late Grãmat. decif. 163. Rimin. Iun. conf. 285. nu. 59. cum alijs cumulatis per Corbul. d. tit. de cauf. priuat. ob alien. limit. 37. Ifta enim verba, & non aliás, &c. faciunt deficere partium cõfenfum, ita vt nihil egiffe videantur, fi Domini confenfus non accefferit, Curt. Sen. conf. 8. n. 4. Gozad. conf. 3. nu. 23. Iaf. conf. 86. n. 16. lib. 3. cum alijs citatis per Ceph. cõf. 118. n. 13. & feq. lib. 1. Rolã. cõf. 63. n. 29. & feq. lib. 4. Vnde Domino nõ cõfentiente, non poteft dici facta alienatio, vt dicit Clar. in §. feudum, quæft. 13. verf. Item quæro,
3 & in d. verf. benè verum eft, nec † intrat caducitas, vt fuit pluries in Rota decifum. & fignanter in vna Romana deuolutionis domus 20. Aprilis 1598. coram Penia, & per prius in vna Tiburtina Caftri Viuarij, de anno 1588. corã Cardinale Seraphino, vbi agebatur de vẽditione facta cum fimili referuatione, & claufula, nec aliás aliter, &c. & faciunt tradita per Corbul. in loco fupra citato, limit. 36. de alienatione facta fub cõditione fi Domino placuerit, vel fi Domini confenfus accefferit, nam per adiectionem huius conditionis excufatur
4 emphyteuta † à caducitate, quia non purificata conditione, perinde eft, ac fi alienatio facta non fuiffet c. fuper eo, & ibi Doct. de condit. appof. Tiraq. qui alios citat, de retract. lign. §. 1. glof. 2. nu. 22. Roland. conf. 7. nu. 12. lib. 3. & conf. 63. nu. 16. & 24. lib. 4. Tholom. decif. 63. incip. Vicentina Parochialis Curt. Sen. conf. 8. fub nu. 8. in fine, & nu. 9. & feq. lib. 1. & confequenter non poteft producere effe-
5 ctum caducitatis, Nam quód † nullum eft, nul-

nullum est nullum producit effectum ad not.in l. 4. §.condemnatum, ff.de re iudic. & nullam meretur executionem Rolan.d.conf.63. n. 45.
* lib 4.Gramat.decif.49. vbi de *communi, quē-
6 admodum dicitur in fimili, quod † ex venditione conditionali non admittitur proximior ad retrahendum, vt latè post alias Tiraq. de retract. lign.§.1.gloff.2.num.21. & feq.

Sed dubium est, fi in conceſsione fuerit dictum, quòd non etiam poſsit alienari cùm clauſula reſeruato conſenſu, ſeù beneplacito Domini, & non alias, &c.& fi fiat alienatio de facto, quòd incurratur caducitas, nunquid ſtante huiuſmodi pacto,ſeu conceſsione intret caducitas, vbi facta reperiatur alienatio ſub dicta conditione, fi Dominus conſenſerit, & non alias, &c. Et affirmatiuè videtur reſpon-
7 dendum, quia Dominus † non intendebat cōceſsionem aliter facere: Rota tamen,quæ ſem per ſolet initi æquitate, ſtante tali dubio in vna Romana prætentæ diuolutionis Domus 24.Iunij 1597.Coram Cardinale Serafino, noluit quidquam decidere,ſed mandauit augere canonem,& ita contra caducitatē tenuit omiſſo rigore iuris,&c.

Apocha ſeu cedula priuata,quando dicatur ſufficienter recognita, & quam fidē faciat. Item quando præiudicet poſterioribus habentibus hypothecam, ſeu pignus ex publico inſtrumento. Cap. LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura priuata non probat,niſi ſit recognita per teſtes, qui dicant ſe fuiſse præſentes, & vidiſse illum,cuius ſcriptura prætenditur ſcribere, & ſubſcribere.*
2 *Declara, niſi ſcriptura fuerit ab eodem ſcribente recognita.*
3 *Item, niſi in eius productione pars aduerſa tacuerit.*
4 *Scriptura priuata, vt probet ſufficit ſecūdum ſtylum Curiæ,quòd teſtes deponant habere notam manum ſcribentis,licet non fuerint præſentes, præſertim ſi ſcriptura ſit de partib. & n. 5.*
6 *Probat etiam de iure communi concurrentibus adminiculis, ſi teſtes dicant habere notā manū.*
7 *Item probat plenè ſine depoſitione teſtiū,quando ex comparatione apparet de omnimoda ſimilitudine literarum, dummodò probetur, quod ſcriptura ad quam ſit comparatio ſit certa illius perſonæ cuius eſſe prætenditur illa,quæ recognoſcitur,& num. 8.*
9 *Habens partium ſubſcriptionem, & recognita plenam fidem facit contra debitorem,licet in ea non ſint teſtes adhibiti.*
10 *Item contra debitorem plenè probat,quando ab eo fuit ſubſcripta, & de eius tantum obligatione agitur,ſecus ſi eſſet vltrò citroq; obligatoria.*
11 *Subſcripta à partibus, & trino etiam teſte bonæ opinionis munita, quoad hypothecam operātur etiam in præiudicium poſteriorum creditorum habentium hypothecam, ſeu pignus ex publico inſtrumento.*
12 *Amplia etiam ſi aliundè conſtet de veritate ipſius ſcripturæ per veras probationes etiam quod non ſit probatum teſtes eſſe probatæ, & integræ opinionis niſi aliqua qualitas a ſtatuto requiratur.*
13 *Diſpoſitio l. ſcripturas C.qui potior.in pign. habean.quando locum non habeat.*
14 *Fortatur etiam ex adminiculis.*
15 *Creditor quando admittatur ad iuramentum ſuppletorium in materia cedula priuata.*

* COMMVNITER *admittitur illa concluſio,
1 quòd Apocha, ſeu ſcriptura priuata † non probat, niſi ſit recognita per teſtes,qui dicunt ſe fuiſſe præſentes, & vidiſse illū, cuius ſcriptura prætenditur ſcribere,& ſubſcribere,Alex.conſ.76.nu.4. lib.3.Iaſ.in l.admonendi nu.88.in 3.can.de iureiur. Felin. in c. 2.n de fid.inſtrumen.t Dec. conſ.615.nu.3.Pariſ.conſ.19.nu.43.& ſeq. lib. 3.Ruin.conſ.6.nu.3.lib.4. Afflict. decif. 181. nu.8.Gramat.decif.93.n.14.Achil.decif. 193. alias 2.de fide inſtrum.Caputaq. decif. 27. li. 1.in manuſcriptis Rota diuerſ. decif. 515. nu. 3.lib.3. par. 3. & fuit tentum in vna Romana Domus,ſeu duorum millium 10.Maij 1589.coram Cardinale Paleotto.
2 Quod intellige verum † niſi ſcriptura fuerit ab eodem met ſcribente recognita, Bart.in d. l.admonendi nu.26.Ripa nu. 101.Dec.in d.rubr.de fid.inſtrum.nu.50. Alex.conſ.82.in princip. lib.4.
3 Secūdò intellige, niſi † in eius productione pars tacuerit, quia tunc illam approbaſſe videtur Aym.de antiq.tempor.par.1. §. quæritur etiam num.23.& ſeq.Surd. decif. 199. nu. 70.Caputaquen.decif.99.num. 2. & ſeq. par. 2. Tertiò eadem concluſio fallit attento ſtylo
4 Curiæ, ſecundum † quem ſufficit,quòd teſtes deponant habere notam manum ſcribentis,licet non fuerint præſentes, Veſtr.in praxi. lib. 6.cap.1.nu.8.Rota diuerſ.decif.124.nu.2. par.
5 2.Præſertim ſi † ſcriptura ſit de pactibus, cùm non poſsint in Curia reperiri teſtes,qui deponant vidiſſe illum ſcribere,vel ſubſcribere apocham, de cuius recognitione agitur,Caputaq. dicta decif.27.lib.1.in manuſcriptis.
6 Quartò fallit † concurrentibus adminiculis, quo caſu etiam de iure communi ſufficiūt teſtes dicentes habere notam manum, Aym. de antiquit.tempor.par.1.§.viſo de verbis, nu.7. in fine,Ruin.conſ 46. ſub nu. 9. verſ.ſuppletur autem,& ſub nu.11. verſ.iſtud vltimum,lib. 4.
7 Vltimò fallit, ſi ex ipſa † comparatione appareat de omnimoda ſimilitudine litterarum quia tunc ſola comparatio abſque teſtium depoſitione facit plenam probationem, Ptolom. in repet. d. l. admonendi ſub numero 67.

verſ. Secundus caſus. ff. de iureiur. Roman.
ibidē nu.61.& Curt. Sen.n.118.verſ.ſecundo.
8 Dū tamē probetur,quod † ſcriptura, ad quā
fit comparatio ſit certa illius perſonæ, cuius
eſſe prætenditur hæc,quæ recognoſcitur, iux.
tex.in l.comparationes. C. de fid.inſtrum.Me-
noch. de arbitr. caſu 144. & tenuit Rota in
vna Romana de Maluetijs 25. Maij 1587. co-
ram Cardinale Plato.

9 Porro huiuſmodi † priuata ſcriptura habēs
partium ſubſcriptionem, & recognita plenam
fidem facit, & habet vim publicæ ſcripturæ
contra ipſum debitorem, licet in ea non ſint
teſtes adhibiti, l. ſcripturas. C. qui pot.in
pign. habeant. Bald. conſ.149. circa fin.verſ.
Item non dico, & conſ.198.in princip. lib. 1.
Quinimo ad hunc effectum ſatis eſt, quod ſit
10 ſubſcripta † à ſolo debitore, quando de eius
ſola tantum obligatione agitur, quidquid di-
cendum ſit,ſi eſſet vltro citroque obligatoria,
vt declarat Romanus in d. l. admonendi ſub
num. 62. verſ. Item adde,quem ibi ſequuntur
Curt.Sen.ſub n.110.Cato Sacch.n.46. Coraſ.
n.75.Purpur.n.166.& alij.ff.de iure iur. Imol.
in c.2.nu.10.verſ. Intellige,& ibi Felin.ſub nu.
7. verſ.Nona declaratio de fid.inſtrum Alex.
conſ.181.nn.4. verſ.Et dicit lib.2. Tob. Non.
conſ.79.ſub n.2.qui alios allegat, & fuit di-
ctum in vna Romana pecuniaria 3. Decem-
bris 1593. coram Cardinale Pamphilio.

11 Si autem apocha † ſit à partibus ſuſcripta,
& trino etiam teſte bonæ opinionis munita,
quoad hypothecam operatur etiam in præiu-
dicium poſteriorum creditorum habentium
hypothecam,ſeu pignus ex publico inſtrumē-
to,vt in d.l. ſcripturas, in fin. C. qui pot. in
pign.habean.cum ibi not.Gabr.in tit.de pro-
bation.concluſ.10.n.1. Et idem eſt ſi aliunde
12 cōſtet † de veritate ipſius ſcripturæ per veras
probationes, etiam quòd non ſit probatum
dictos teſtes eſſe probatæ, & integræ opinio-
nis, vt exigit tex. in d.l. ſcripturas, quia ſuf-
ficit,quòd tales à iure præſumuntur,quidquid
dicendum ſit, ſi iſta qualitas requireretur à
Statuto,Felin in c.cum Ioannes n.44.in fin.de
fid.inſtrum. Socin.Iun.conſ.29.n. 26.lib.2. la-
te Couar. in cap.relatum il 1. n.7. de teſtam.
& fuit dictum in eadem Romana Pecuniaria.

Quinimò hoc in caſu apocha priuata ſorti-
tur ſuum effectum contra creditores hypo-
thecarios poſteriores, quamuis non ſit trino
teſte munita; Quia cum tota illa diſpoſitio
l.ſcripturas fundata ſit in ſuſpicione fraudis,
ne ſit in mero arbitrio ſolius debitoris per
ſcripturam priuatam à ſe poſt longum tem-
pus confectam, ius prioris creditoris tollere,
vt per Bald.n.2.& alios Doct.ibid. Tiraq. qui
late materiam hanc tractat. de retract. con-
uent.§.1.gloſ.7. n.48.& bene per Decian.cōſ.
13 11.n.142.lib.1. Quoties hæc ſuſpicio † tolli-
tur ex aliquibus veris, & certis probationi-
bus, eius diſpoſitio ceſſat, & præfertur credi-
tor,qui nititur priuata ſcriptura, vt bene de-
ducit idem Tiraquel. vbi ſupra n. 55. & ſeq.
ex auctoritate Bald.conſ.198.n.5.lib.1. Idem
tenet Bald.in d.l.ſcripturas n.6. Bart. & An-
gel.ibid.Imol.Felin.in 3.declaratione,& cęte-
ri in c.2.de fid.inſtr.Purpurat.in d.l. admonē-
di n.170.qui teſtatur de communi Socin. Sen.
conſ.174.n.2.lib.2.Calcan.conſ. 24. n.15. Co-
uar. pract. quæſt. cap.22.n.1.Gabr.d.concluſ.
10. de probat. nn.9. cum ſequen. Vincen.de
Franc. deciſ.95.nu.7. Caputaquen.deciſ.112.
par.3. in impreſſis, & fuit dictum in alia Ro-
mana pecuniaria ſub die 1. Iulij 1587.coram
Cardinale Blancheito.

Ad huiuſmodi tamen probationes facien-
14 das admittuntur etiam † adminicula, vt per
eumdem Tiraquel.n.59.Decian. vbi ſupra, &
fuit tentum in alia Romana pecuniaria 24.
Maij 1589.coram Cardinale Seraphino. In
qua pro adminiculo fuit conſiderata qualitas
creditoris,qui erat perſona valde digna,& ab
omni ſuſpicione ſimulationis aliena, & quia
non diſputabatur de credito,quod erat clarū,
15 ſed † tantum de hypotheca, quæ in cedula
nominatim erat conſtituta,& ſic ſolius præla-
tionis erat contentio, fuit dictum, quòd pro
maiori cautela creditor erat admittendus ad
iuramentum ſuppletorium.

Scriptura Notarij ex ſtylo Curiæ quomodo ſit recognoſcenda paucis declararatum. Cap. LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura notarij habetur pro plene recognite ſecundum ſtylum Curiæ, quando teſtes deponunt ſe cognoſcere manum, vel ſcripturam, & perſonam ſcribentis.*

2 *Recognitio ſcripturæ ſi teſtes ſint mortui, vel non reperiantur fit per comparationem cum alijs ſcripturis publicis eiuſdem notarij.*

3 *Comparatio ſcripturarum facit plenam probationem, quando ex ea apparet de omnimoda ſimilitudine litterarum, ſi autem adſit aliqua diſſimilitudo tunc probat ſolum ſemiplene, & num.4.*

5 *Ex comparatione ſcripturarum recognitio facta non valet niſi etiam probetur, quod ſcriptura ad quam fit recognitio ſit certa illius notarij cuius eſſe prætenditur illa quæ recognoſcitur.*

6 *Recognitio in tranſumpto antiquo non requiritur, vel ex ſtylo Rotæ ſufficit recognitio facta etiam inter alias perſonas.*

SI dubitetur de ſcriptura
Notarij an ſit ſcripta, vel
ſubſcripta eius manu,iuxta
1 ſtylum Curię habetur † plo
plene recognita,quando te-
ſtes deponūt ſe cognoſcere
manum, vel ſcripturam
& per-

& perſonam ſcribentis Veſtr.in praxi lib. 6.c.
1.n.8. Rota deciſ.554. & 709. in antiq.& inter impreſſas diuerſ.deciſ.124. num.2. par.2. Præſertim, vbi ſunt inſtrumenta de partibus, quia non poſſunt in Curia reperiri teſtes qui deponant vidiſſe illũ ſcribere illud Inſtrumentum de cuius recognitione agitur Caputaqu. deciſ.27. lib.1.An manuſcriptis,qui refert ita fuiſſe tentum in quadam Maioricen. coram Antonio Auguſtino.

Si autem teſtes ſint mortui,vel nõ reperian
2 tur,tunc pro † recognitione facienda eſt comparatio cum alijs Inſtrumentis publicis ab eo ſubſcriptis l.comparatione C.de fid. inſtrum. Menoch.de arbitr caſu 114.n.29.ſiue cũ ſcripturis eiuſdem notarij repertis in Archiuio publico Salicet.in d.l.Cõparationes col. 4. verſ. Et ex prædictis, & ita fuit obſeruatum coram Cardinale Plato in vna Romana fideicommiſſi de Gallis de anno 1586. Et quamuis Curt. Sen.in repetit.l.admonendi nu.114.verſ.vltimo requiritur.ff.de iureiuran.teneat quod litteræ debeant eſſe omnino ſimiles, tamen hoc intelligi debet, quãdo adeſſet diſſimilitudo in pluribus litteris non in vna tãtum, & videtur fuiſſe de mente Angel. in §.ſi quis igitur n.3. in authen.de fid. inſtrument.Bene verum eſt, quod ſi ex cõparatione appareat de omnimo-
3 da ſimilitudine litterarum, tunc † comparatio facit plenã probationẽ Ptolom.in repet d. l.admonẽdi ſub n.67. verſ. Secũdus caſus.Roman ibi nu.61.& Curt.Sen.nu.118.verſ.Secun
4 do.Sed ſi adſit aliqua diſſimilitudo † tunc nõ facit plenam probationem,ſed ſemiplenam,vt
* de*communi teſtatur Ripa in d.l.admonendi nu.113. & quando adſit omnimoda diſſimilitudo vel litteræ ſint in aliquo diſſimiles totũ reſidet in arbitrio Iudicis,vt dicit Roman. d. nu.61. quem alij ſequuntur.

Eſt tamen in hac materia aduertendum,
5 quòd is,qui intendit † facere recognitionẽ in primis, & ante omnia tenetur probare,quòd ſcriptura,ad quam vult facere comparationẽ, ſit certa illius notarij,cuius eſſe prętẽdit hãc, quam vult recognoſci,iuxta tex.in d l.comparationes,C.de fid.inſtrum.Menoch.de arbitr. caſu 144.& tenuit Rota in vna Bononien.de Maluetijs,25. Maij 1587.coram Card.Plato.

Et prędicta quidem locum habent,niſi aga-
6 tur de tranſumpto antique,quia tunc † recognitio non eſt neceſſaria,cum per antiquitatẽ præſumantur omnia neceſſaria pro legitima tranſumptatione interueniſſe, Hoſt. Innoc & alij in cap. Albericus de teſt.& in cap.fin de fide inſtrum. Iaſ. in authen. ſiquis in aliquo, n.5.C.de eden.& in l.publicari, n.5.C. de teſtam.Put. deciſ.359. nu.6.lib.2 & fuit tentum in vna Caſertana beneficij 13. Maij 1598.coram Penia, vel ſaltem ex ſtylo Rotæ ſufficit recognitio facta etiam inter alias perſonas, vt per Mohed. deciſ. 178. Put. deciſ. 108. & 351. lib.2. Affl. deciſ.145. nu.3.

Exemplo ſeu copiæ ſimplici, an, & quando ſit fides adhibenda breuiter,& dilucide explicatum. Cap. LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *Copia ſimplex non habens requiſita de quibus in cap.1. de fid. inſtrum. non probat.*

2 *Item extracta ex aliena ſcriptura parte nõ citata,et ſine Iudicis auctoritate nullã fidem facit.*

3 *Copia copiæ non probat, etiam quòd à pluribus notarijs ſit conſcripta, & illi notarij atteſtentur ſe vidiſſe originale.*

4 *Notarius aliquid atteſtando, quando remaneat nudus teſtis de auditu.*

5 *Copia ſimplex probat quando concurrunt adminicula, ſeu coniecturæ ſufficientes.*

6 *Fides Iurispatronatus ex pluribus ſequentibus præſentationibus, quæ ſortitæ ſint effectum,ſufficienter adminiculatur,vt ei ſtandum ſit.*

7 *Inſtrumentum minus ſolemne probat, quando ſecundum illius tenorem apparet obſeruatum fuiſſe.*

8 *Copia alterius copiæ fundationis Iuris patronatus ex regiſtro ſumptæ. fidem facit, concurrentibus præſentationibus.*

9 *Copia producta parte citata plenè probat,quando nihil contra eam fuit oppoſitum, nec poteſt amplius impugnari.*

10 *Proteſtatio quæ fit contra iura producta,dicendo generalia contra, operatur, vt remaneat ius ſaluum excipiendi quandocunque, quod alias fieri non poſſet.*

11 *Non operatur poſt rem iudicatam, licet obtenta fuerit reſtitutio in integrum.*

12 *Copia extracta in vim compulſoriæ parte non citata ad dicendum contra, ſi nihil contra eam opponatur, plenè probat.*

13 *Seruans pacta alicuius ſcripturæ illam probare videtur.*

14 *Agens ex cõtractu dicitur contractũ ratificare.*

15 *Exemplũ exẽpli in Archiuio reperti non probat, niſi oſtẽdatur originale,etiamſi vtrumq; exemplum ſolemniter extractum fuerit, & nu.16.*

17 *Item poſitum in Archiuio, vt exemplum, nullam fidem facit.*

18 *Item non probat, quamis ſit confectum per centum notarios.*

19 *Angeli opinio, quòd exemplo in Archiuio reperto ſtandum ſit, reprobatur.*

20 *Scriptura priuata non habens requiſita ad faciẽdum plenam probationem ex eo ſolum quòd reperitur in Archiuio nõ efficitur publica, nec plenè probat ſed remanet priuata.*

21 *Exemplo teſtamenti reperto in Archiuio non debet fides adhiberi, ſi non oſtendatur originale.*

22 *Locus Archiuij non tribuit robur ſcripturæ minus ſolemni, ſi in eo cuſtodiantur aliæ ſcripturæ non authenticæ.*

23 *Scriptura notarij carens ſigno,& ſubſcriptione nõ ſumit robur ex filza,in qua adſũt aliæ ſcripturæ nõ authẽtica,niſi concurrãt adminicula.*

VVL-

VVLGATA quoque
est iuris cõclusio quod
scriptura priuata, &
1 copia † non habens
requisita in c.1.de fid.
instrum. non probat l.
exemplo. C.de probat.
Præsertim si extracta
sit ex aliena scriptura
parte non citata, & sine Iudicis auctoritate
2 quo casu † nullam potest fidem facere c.fin.de
fid. instrum. vbi Innoc. & alij Bart. Purpurat.
Curt. Iun. & alij in authen. si quis in aliquo.
C.de æden.late Couar pract. quæst cap.21. n.
4. Put.decis.137.lib.3.& si sit copia copiæ non
3 probat † etiam quod à pluribus notarijs sit
conscripta Dec. in d.authen. si quis in aliquo
n.8.& etiam si illi notarij attestarentur se vi-
disse originale, quia cum nemo illorum fuerit
4 rogatus † remanet nudus testis de auditu Ias.
in d.auth. si quis in aliquo n.2.& Cagnol.ibi
n.51.Curt.Iun.cons.166.nu.3.vers.cum igitur
Socin.Iun.cons.2.nu.1.lib.2.

Fallit autem hæc regula præcipue in tribus
5 casibus. Primus est, quando † concurrunt ad-
minicula, seu coniecturæ sufficientes ad indu-
cendum animum Iudicis ad credendum exẽ-
plo seu copiæ simplici Caputaquen.decis.234.
nu.2.& sequen.par.2.vt dicitur de fide funda-
6 tionis iurispatronatus, quæ † ex pluribus sub-
sequentibus præsentationibus, quæ sortitæ
sint effectum sufficienter adminiculatur, vt ei
standum sit, vt tenuit Rota in vna Camerinen.
Iurispatronatus coram Cardinale Millino de
anno 1593. Hinc etiam Aym. cons.101. nu.4.
7 tenet instrumento † minus solemni fidem esse
adhibendam, quando secundum illius tenorẽ
apparet obseruatum fuisse. Et in vna Roma-
na Iurispatronatus coram Cardinale Blan-
chetto die 3. Iunij 1594. fuit adhibita fides
8 copiæ † alterius copiæ fundationis iurispatro-
natus ex registro sumpta ex eo quod concur-
rebant tres præsentationes quæ suum sortitæ
fuerant effectum.

Secundus casus est, quando copia fuit pro-
9 ducta † parte citata, & nihil contra eam fuit
oppositum tunc enim illi standum est, quia
pars tacẽdo illam approbasse videtur, nec de-
bet audiri etiam si postea vellit eam impu-
gnare Felin.in c. quoniam contra num.52.de
probat.& in c.2.n.31.in fine de testib.Caputa-
quen.decis.238.n.4.par.1. & decis.117. nu. 4.
par.3. Put.decis. 159.n.2.lib.1.& decis.99. n.
2.lib.2.& tenuit Rota diuers.151.lib.3. par.3.
Vnde inoleuit praxis, vt in termino citationis
apponantur generalia contra, cum hoc casu
10 remaneat † ius saluum excipiendi quando-
cunque, quod aliter fieri non posset Vestr.in
praxi.lib.5.cap.fin.nu.10. Caputaquen. decis.
323.n.1.& per tot.& 330. n.4.par.1. & decis.
278.& 279.par.2. Et ita intelligenda est deci-
sio Putei 119.lib.2.dum dicit, quod contra
iura producta potest opponi semper ante sen-
tentiam in eadem instantia, quia hoc procedit
vbi à principio fuerunt opposita generalia
contra alias secus; Quod præsertim locum ha-
11 bet post rem iudicatam, quia tunc talis † pro-
testatio non suffragatur licet obtenta fuerit
restitutio in integrum, vt fuit decisum in vna
Bracharen.iurispatronatus 1.Martij 1602.co-
ram Cardinale Seraphino. Idem est si copia
12 extracta † in vim compulsoriæ parte non ci-
tata, & sic nulliter postea in Curia producа-
tur vocata parte ad dicendum contra, & ni-
hil dicatur contra eam quia tunc dicitur ap-
probata præsertim si pars ea vtatur Alexand.
cons. 185. in fin. lib. 6. Rota decis.2. de fid.
instr.in nouis. Put. d. decis.159. num.2.lib.2.
13 & videmus in simili quod † seruans pacta
alicuius scripturæ illam approbare videtur
Calcan.cons.22.nu.8.& qui agit ex contractu
14 dicitur † contractum ratificare Dec.cons.367.
n.3.cum simil. & fuit dictum in vna Perusina
executionis 10.Martij 1595. coram Penia.

Tertius est casus quando exemplum in
Archiuio reperitur, & tunc illi standum est
etiam si non inueniatur originale secundum
Angel.& Alex.in d.auth. si quis in aliquo Ias.
in l. admonendi nu. 99. de iureiuran. Rim in.
Iun.cons.23.n.161.lib.1. cum adductis per Pe-
demont.decis.96.sub n.3. & seq.

Sed aduertendum est, quod hæc limitatio
prout ponitur à prædictis simpliciter nõ pro-
cedit. Nam aut volumus illam intelligere
de exemplo scripturæ in Archiuio repertæ
producto, & sic de exemplo exempli, & trita
15 est regula † quod si non constet de originali
exemplum hoc non probet Bart.in d. authen.
si quis in aliquo. & ibi omnes, & præsertim
* Alciat. super glos. 2. qui de communi * atte-
statur Cagnol.sub nu.64.Alex.cons.108.nu.4.
lib.5.Corn.cons.24.n.13.in fin.& n.14. iuncto
n.5.per totum lib.4.cum alijs per Mascard.de
16 probat. conclus. 712. qui ampliat etiam † si
vtrumque exemplum solemniter extractum
fuerit, & tenuit Rota inter impressas diuers.
decis.733.n.1.par.1.& per Put.decis.159. n.4.
lib.1. Et istud maxime procedit si fuit opposi-
tum, & petitum, vt ostenderetur originale, &
non fuit ostensum Roman. cons. 174. in fine
Natt.cons.633.n.19.lib.3.Gramat. decis.106.
in fine, & de communi Curt.Iun.cons.166.col.
2.cum concor.per eumdem Mascard. conclus.
711.in princip.

Aut volumus intelligere dictam limitatio-
nem de primo exemplo existente in Archiuio
17 & tunc † neque fidem facit si scriptura fuit
Archiuiata vt exemplum Dec. in d. authen. si
quis in aliquo n.23.vers.sed tamẽ. C.de eden.
quem sequitur Gabr. de probat. conclus.5. in
fine, & licet d.decisio Pedemont. 69.sub nu.6.
ipsum repræhendat tamen Dec.bene loquitur
Quia quando officialis suscipit, scripturam, vt
exemplum non potuit esse rogatus de con-
tentis in ea ideo remanet nudus testis de au-
ditu sicut dicitur de alijs publicis notarijs,
qui

18 qui † etiam si essent centum, qui conficerent dictum exemplum non tamen eis crederetur sine ostensione originalis Curt. Iun. in d.au-
* then.si quis in aliquo n.30.vbi de * communi: Vnde Cagnol. ibid. sub nu. 66. in fine inquit
19 quod limitatio prædicta † Angel. & sequacium, aut est inepta, aut non bona. Et credo
20 quod bene dicat, quia quando † scriptura priuata non habet requisita ad faciendum plenam probationem, ex eo solo quod reperitur in Archiuio non efficitur publica nec plene probat, sed remanet priuata, late Corn. conf. 142.n.6.lib.3. Paris. bene declarans conf. 27. n.48.& sequen.lib.2.Dec.conf.458.n.5.& seq. Put.decis.440.& 451.lib.2.Caputaquen.decis. 41.par.1.n.3.vbi inquit in hoc casu auctoritatem Archiuij nihil suffragari. Et in terminis
21 testamẽti quod eius exẽplo reperto in Archiuio non debeat fides adhiberi, si non ostendatur originale responderunt Curt. Iun. d.conf. 166.& Marian. Iun.conf.2.lib.2.

Quod præcipue locum habet si in Archiuio
22 custodiantur † aliæ scripturæ non authenticæ quia tunc talis locus non potest tribuere robur scripturæ minus solemni Felin.in c.ad audientiam sub num.10.de præscript. Aym.de antiq. tempor. in 4. limit. sub n.2. Sicut in si-
23 mili videmus, quod scriptura † notarij carens signo, & subscriptione non sumit robur ex filza, in qua adsunt aliquæ scripturæ non authenticæ, nisi concurrant adminicula, vt fuit resolutum per Rotam in vna Parmen. Status de anno 1589. coram Cardinale Seraphino.

Si duo instrumenta contraria, seu scripturæ diuersæ productæ reperiantur, cui magis standum sit, declaratur. Cap. LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ diuersæ sub eadem die, & ab eodem notario confectæ si à diuersis producantur se inuicem non tollunt quando possunt concordari si autem non possint statur potiori.*
2 *Si sint æqualis potentiæ attenditur originale.*
3 *Si vero vna plus continet alia, statur pleniori nisi vna plus oneris contineat, quia tunc illa attenditur quæ minus continet, & n.4.*
5 *Legatum solui debet secundum scripturam testamenti quæ minus continet, licet in alia scriptura plus legatum legatur.*
6 *Instrumenta duo contraria sub eadem die, & ab eodem notario confecta si ab vno producantur neutri statur.*
7 *Amplia, vt neutri stetur etiam si non sint contraria, sed solum diuersa.*
8 *Mandata duo diuersa si eodem tempore facta exhibeantur neutrum valet.*
9 *Instrumenta contraria non probant etiam in illa parte in qua conueniunt, secundum communem opinionem, reprobata contraria sententia.*
10 *Instrumenti fides nullam recipit diuisionem.*
11 *Tollitur si instrumenta inuicem pugnent ex verisimilitudine, licet non ex necessitate.*
12 *Incertitudo vitiat omnem dispositionem.*
13 *Confessio ex productione rursum resultat.*
14 *Ex duabus scripturis productis ab eodem quarum vna sit copia, alia authentica statur digniori.*
15 *Confessio resultans ex productione doclo de errore reuocatur.*
16 *Item reuocatur quamuis sit iurata.*
17 *Scriptura priuata, seu copia simplex per se nullam fidem facit.*
18 *Producta nullam operatur confessionem producentis.*
19 *Producens scripturam aliquam non intelligitur fateri contenta in ea, nisi quatenus scriptura illa per se probet.*
20 *Scriptura contrariæ productæ si sint æqualis potentiæ se inuicem tollunt.*

OPPORTVNE subsequitur videndum, vbi duo producuntur Instrumenta, seu duæ scripturæ repugnantes sub eodem die, & ab eodem notario confectę, cui magis fides adhibeatur? Et pro resolutione distingue duos casus.

1 Primus est, quando à diuersis † producuntur diuersæ scripturæ, & tunc vna non tollit aliam, sed vtrique statur, si possint concordari, & si non possint concordari, statur potiori, Salicet. in l. scripturæ n.4.C. de fid.in-
2 strum.& quando sunt † æqualis potentiæ ad tollendam contrarietatem, recurritur ad originale. Curt. Iun.conf. 166. Si vero vna con-
3 tinet † plus, quam alia, statur scripturæ pleniori, Gemin.conf.76. n. 2. vers. præterea, & n.3. Alex.conf. 105. præsertim sub num.3.lib. 2.& conf.70.n.5.lib.1. Rota decis.671.num.3. & 4. par.1. diuers. Boer. decis.252.n.1.Tunc enim est præsumendum, quòd Notarius per errorem omiserit in vna illarum id, quod cõtinetur in altera, vt dicunt Doct. præallegati.
4 Quod intellige, nisi vna † scriptura plus oneris contineat, quam alia, quia tunc intrat dispositio l. Sempronius Proculo. ff. de leg. 2. quod scilicet illa scriptura attendatur, quæ minus continet: Nam, vt ibi disponitur, si in
5 vna † tabularum eiusdem testamenti sit legatum minus, & in altera plus, solui debet legatum iuxta illas tabulas, quæ continent minus, & ita tenet Bald. in l.cum proponebatur, ff. de leg. 2. Et si bene aduertatur hoc etiam sentit Socin. Sen. in conf.277. col.2. vers. & super hac contrarietate lib.2. Nam ex eo ipse determinat in casu suo debere attendi scripturam

pturam pleniorem, quia minorem obligationem continebat, nam substitutio, de qua in in vna illarum scripturarum sub duplici conditione facta, idest si sine filijs, & nullo condito testamento filius decessisset, minus oneris continebat, respectu ipsius filij grauati, quã alia concepta sub vnica tantum conditione, si sine filijs, quæ in alia scriptura legebatur iuxta l. generaliter. C. de instit. & substit.

6 Secundus casus est, quando † ab eodem producuntur duæ scripturæ contrariæ sub eadem die, & ab eodem notario confectæ, Et
* tunc communis, * & trita est conclusio, quòd neutri stetur, quia vna tollit alteri fidem, cum ignoremus quæ sit vera, & de hoc est tex. in d. l. scripturæ, vbi Bald. & Salic. id notant, C. de fid. instrum. & in c. imputari, extra eod. tit. Curt. Iun. consf. 166. nu. 9. glos. & Doct. in l. fin. C. de edict. Diui Adrian. tollen. Oldrad. cons. 1. sub n. 9. Bertran. cons. 223. col. 1. Bocr. decis. 211. u. 3. Marsil. in rubr. C. de probat nu. 341. Viu. de com. opin. in ver. testamenta duo nu. 60. Vazq. de success. par. 2. lib. 1. §. 1. n. 46. Tiraquel. de priuil. piæ causæ priuil. 35. Clar. in §. testamentum in vlt. quæst. Bursat. cons. 36. n. 2. lib. 1. Aym. cons. 143. nu. 5. Michael. Cras. recept. sent. in §. testamentum quæst. 91. Nam licet sit contentio, an sit recurrendum ad originale, de qua per Doct. in d. l. Sempronius. ff. de leg. 2. tamen omnes conueniũt, quod si non apparet de originali interim neutri scripturæ stetur ad fauorem producentis, quia imputatur producenti repugnantes scripturas, qui debuit illas prius perpendere, & considerare, & alteram ex eis eligere d. c. imputari, & ibi glos. Butr. & Imol. in fin. Abb. in princip. Felin. nu. 4. & 6. Ideo Speculat. in tit. de instrum. edit. §. videndum restat nu. 5. admonet volentem instrumenta producere, quod ea prius legat, & perlegat, quia si quid contra se continebant erit locus carmini. Heu patior telis vulnera facta meis.

Amplia conclusionem istam, vt neutri scri-
7 pturæ stetur † etiamsi non sint contrariæ sed solum diuersæ glos. in d. l. scripturæ, & ibi Io. Faber n. 2. & Salic. in fin. Butr. in d. c. imputari nu. 2. circa med. & alij supra allegati, qui plura afferunt exempla, quæ diuersitatem inducunt non contrarietatem, & tamen in eis neutri fides adhibetur. Ideo Rota alias re-
8 soluit, quod si eodem tempore † facta adhibeantur duo mandata diuersa neutri stetur, vt per Mohed. decis. 57. vbi dat rationem, quod incertitudo facit, vt ignoremus, quod sit verũ l. duo sunt Titij. ff. de testam. tutel. idem tenet Socin. cons. 2. n. 11. lib. 2. Salic. in d. l. fin. n. 22. C. de edict. Diu. Adr. tollen. vbi Alex. n. 28. Ias. n. 29. & 32. Sebast. Sap. n. 111. Zuccard. n. 454.
* qui testantur de * communi, & cum istis pertransit Surd. cons. 141. lib. 1. licet velit recurrendum esse ad originale, quod tamen in hoc casu per Ferran. Gargiar. ex pluribus negat d. patrocin. 25. per totum, & Gramat. cons. ciuili 66. n. 58.

Secundo amplia, vt scripturæ contrariæ non
9 probent † etiam in ea parte in qua conueniunt Bar. in d. l. scripturæ n. 3. vers. pone quod ego, & vers. si vero Salic. n. 1. & 4. Socin. cons. 278. nu. 11. lib. 2. vbi loquitur in duobus testamentis, & cons. 28. n. 9. lib. 3. Barbat. cons. 7. n. 5. lib. 2. Corn. cons. 63. col. 2. vers. Imò si dicerent lib. 1. Curt. Iun. cons. 17. num. 6. Surd. qui alios allegat cons. 173. n. 26.

Contrarium tamen tenet Cyn. in d. l. scripturæ n. 1. col. 2. vers. in secundo autem exemplo, vbi si duæ scripturæ producantur, quarum vna dicat, quod emi solus, altera, quod emi cũ vxore, ego obtinebo pro parte, quia quoad eam non sunt contrariæ, Idem tenet Bald. ibi n. 10. quia ratione suspicionis in parte non remouetur fides alterius partis in qua non inuenitur suspicio allegat tex. quem dicit notabilem, in l. filius. §. sequens quæst. ff. de fals.

* Sed à prima opinione, quæ videtur * communis ego non recedo; Et primo moueor,
10 quia † fides instrumenti nullam recipit diuisionem, Felin. post Bald. in c. ad audientiam n. 2. de rescript.

Secundo, quia non est verisimile, quòd eadẽ die, & coram eisdem testibus, quis fecerit duo instrumenta contraria, ergo necesse est dicere, quòd sibi inuicem derogent in totum, quia inuerisimilitudo non respicit partem, sed totum Instrumentum, Salicet. vbi supra nu. 4. &
11 & secundum Bart. præalleg. sufficit † instrumenta inuicem pugnare ex verisimilitudine, licet non ex necessitate.

Tertio me monet ipsa incertitudo, quæ pariter totum instrumentum respicit, quia ignoramus quod sit verum; ergo ratione incertitudinis vtrique in totum fides adimitur, glos. in l. fin. vers. missus. C. de edict. Diu. Adr. tol. quæ loquitur in duobus testamentis, late Marsil. in rub. C. de probat. nu. 382. vbi multa
12 cumulat ad probandum, quod † dispositio quæcunque inficiatur propter incertitudinẽ.

Non obstat Bald. exaduerso allegatus, quia loquitur, quando contra Instrumentum militat sola suspicio falsitatis, & tex. ab eo allegatus in d. l. filius, loquitur quando non totũ Instrumentum reuocatur in dubium, sed sola pars, vt declarat idem Bald. in l. satis aperte, n. 2. C. de falsis.

Sed hoc in loco oritur non leuis quæstio, finge quòd ab eodem sint productæ duæ scripturæ contrariæ, vna priuata, & copia simplex, alia publica, & authentica, dubium est an se inuicem tollant, vel potius sit standum publico Instrumento ad fauorem producentis.

In hoc articulo communis opinio est, quòd neutri scripturæ fides præstetur, quam tenet glos. in d. c. imputari de fid. instrum. dicens quod tunc statur digniori, & sic publicæ, quãdo productio fit à diuersis, non ab eodem, sequitur Io. Andr. ibi, & Ant. de Butr. nu. 1. & 3.

Anchar.nu.2.Imol. in princ.Abb.nu. 4. Felin.
nu.3.& 8. Hanc etiam tenet Cyn. in d l.scrip
* turæ,in princ. & n.3. Bart. qui * communem
dicit in 2. lect. in princ.quæst.1. Paul. de Ca-
stro nu.3.& 4. Angel. nu. 1. Io.Fab. in princ.
Salicet. nu.2. late Boer. decis.252. & præser-
tim nu.2. & 5. Fundatur hæc opinio, quia in
damnũ producentis non minus creditur scrip
turæ priuatæ, quàm publicæ, si non ex vi ip-
13 sius scripturæ, saltem ex ipsa confessione par-
tis, quæ † resultat ex productione, vt decla-
rat Curt. Iun. in d. authen. si quis in aliquo,
nu. 21. Neque enim publica habet maiorem
auctoritatem,quàm priuata, cui accedit con-
fessio partis, quæ superat omnes probationes
etiã instrumentarias,& sunt iura clara: Vnde
cum sint æquales quoad producentem,sequi-
tur quòd ratione repugnãtiæ se inuicẽ tollãt.

Contrariam sententiam, quòd immo si ex
14 duabus † scripturis productis vna sit priuata,
altera vero publica, stetur digniori, hoc est
publicæ,tenet glos.in d. l. scripturæ C.de fid.
instrum. Et licet ea glos. interpretetur à præ-
allegat. quando productio fit à diuersis, ta-
men hoc clare determinat Bald. ibi nu.7. di-
cens, quòd & si producens priuatam scriptu-
ram illi stare teneatur, tamen fallit quando
contrarium probat per publicam,quia publi-
ca derogat priuatæ, l. testamento, ff. de hæ-
red. instit.

Et hæc secunda opinio mihi magis placet,
tum quia est æquior, tum etiam quia ratio
exaduerso adducta non videtur bona; quia
15 docto de errore † per scripturam authenticã
statim reuocatur confessio resultans ex pro-
ductione priuatæ, quod illa sit vera, Rom. in
l.1.§. si quis simpliciter de verb. oblig. Alex.
cons.90. in princ.lib.1.Rimin. Sen cons.372.
num. 27. & cons. 596. num. 2. Quinimmo si
16 pars † expressè id fassa fuisset cum iuramen-
to, adhuc detecto errore confessio reuocare-
tur, quia licitum est cuique credere hodie
vnum, & cras si melius informatus sit crede-
re aliud, nec propterea sit periurus, Roman.
cons.391. sub nu. 4. Gemin. in cap.1. nu. 10.
de confess.lib.6. Ias.in l.error nu.30.C.de iur.
& facti ignor. Dec. in cap. venerabilis post
* nu. 25. de except. de communi * Mandos. in
addit. ad Roman. d.cons.391. nu.5.

17 Considero etiam,quòd scriptura,seu copia
simplex per se nullam fidem facit, ad not.cõ-
muniter in l. admonendi ff. de iureiuran. &
in l. scripturas C. qui pot. in pign. habean.
Ideo ex eius productione nullus potest oriri
effectus,ad tradita per Rolan.cons.63.nu.23.
18 lib. 1. & in specie nec † etiam quo ad hoc, vt
qui illam producit, dicatur fateri contenta
in ea, Bart. in l. post legatum in princ. nu.2.
vers. item contra hoc ff. de his quibus vt in-
dign. Roman cons.194.nu.2. Alex.cons.108.
nu.4 & 5. lib.5. & cons.124. lib.7. nu.7. Af-
flict. decis.25. nu.5. & 6. & ibi Gram. in ad-
19 dit. Vnde qui producit † scripturam aliquam,
nõ intelligitur fateri contẽta in ea,nisi quate
nus scriptura illa per se probet, Ægid. decis.
391. Felin.in cap.cum venerabilis sub nu.26.
de except. Cephal. cons. 236. nu. 19. lib.2. &
cons.377.num.74. lib.3. Rimin. Iun.cons.28.
nu.175. Surd.cons.151. num.96. Cùm igitur
scripturæ non sint æquales, priuata tollitur
per publicam,cui standum est,vt inquit Bald.
20 in loco supra citato. Nam ita demum † sibi
inuicem fidem minuunt, & confunduntur, si
sint paris potentiæ, & non aliàs, vt per Alex.
d. cons.108. lib.5.

Præsentatio facta de Clerico absente ad beneficium, an & quando sustineatur. Item an nominatio facta de non Clerico sit valida. Et quid de præsentatione facta ab hæretico absoluto per abiurationem. Cap. LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio facta de Clerico absente ad beneficium non valet.*
2 *Ab absente patrono fieri potest per litteras.*
3 *Præsentatio etiã de Clerico absente valet.quando à præsentato intra tempus datum ad præsentandum fuit ratificata, & per Ordinarium admissa.*
4 *Item valet, quando præsentatus est taliter notus habenti illum instituere, vt examinatione non egeat.*
5 *Declara dummodo sequatur acceptatio præsentati infra tempus,& admissio ordinarij,his autem deficientibus præsentatio non sustinetur.*
6 *Item declara,quando datur concursus plurium præsentatorum, quia tunc notitia non sufficit, sed examen omnino requiritur, licet alia requisita concurrant.*
7 *Præsentatus licet alias fuerit approbatus ab Ordinario, tamen pro beneficio acquirendo iterum examinari debet.*
8 *Amplia licet alias fuerit approbatus respectu beneficij Curati,quia si præsentetur ad aliud,adhuc debet de nouo examinari.*
9 *Nominatio, seu electio facta per patronos etiam de non Clerico,valet dummodo nominatus antequam præsentetur personaliter ordinario, sit Clericus effectus, & nu.11.*
10 *Non tribuit ius aliquod nominato, seu electo.*
12 *Tex. in cap. sacramenta, & in cap. munera de elect. declaratur.*
13 *Præsentatio, seu nominatio facta ab eo qui iam amisit propter crimen hæresis ius præsentandi, & omnia alia eius bona,non valet.*
14 *Ius patronatus per absolutionem obtentam mediante abiuratione non recuperatur.*
15 *Relapsus de iure nõ potest admitti ad secundam abiurationem, nec pœnam mortis euadere.*
16 *Quamuis gratiam vitæ obtinuerit, non tamen intelligitur ad bona pristina restitutus.*

17 Bo-

17 *Bona ex sola gratia obtenta aduersus delictum non recuperantur, nisi id fuerit expressum.*

COMMVNIS conclusio est, quòd præsen-
tatio facta de absen-
te Clerico non valet:
Nam licet ab absente
1 patrono † fieri possit
per litteras, cap. ea
noscitur vbi Abb.n.3.
de his quæ fiũt à Pre-
lat. & cons.76. nu.2. lib.2. tamen de absente
2 Clerico † præsentatio fieri non potest,& facta
regulariter non tenet, glos. in Clement. du-
dum in verb. præsentare de sepult. not. Abb.
in d.cap.ea noscitur sub n.3. de his quæ fiunt
à Prelat. Rota decis.3. de iurepatron. in nouis.

Limitatur hæc conclusio, vt non procedat,
3 quando † præsentatio fuit à præsentato intra
tempus datum ad præsentandum ratificata,
Card. in cap. fin. vers. quare quia dixi de iu-
repatron. Abb. in cons.76. sub nu.3. lib 2. Ro-
ta d.decis.3. de iurepatr. in nouis Lambert.
eod. tit. lib.2. par.1. quæst.11. art.5. Et insu-
per per ipsum ordinarium admissa, Abb. d.
cons.76. nu. 2. Rocch. de Iurepatron. in ver-
bo honorificum, quæst.6. sub nu. 27. & Lam-
bert. d.quæst. 11. art. 4.

4 Secũdo limitatur, vt nõ procedat, vbi † alias
præsentatus est taliter notus habenti illum
instituere, vt examinatione non egeat, vt no-
tant Doct. præalleg. & Lambert. d.q.11. art.3.
Paul. de Cittadin. de iurepatron. par.6 art.9.
quæst.32. nu.17. Et tenuit Rota in vna Valen
tina beneficij 16. Maij 1583. coram Cardina-
le Lancellotto, & in vna Regien. beneficij
14. Decembris 1587. coram Cardinale Pam-
philio.

5 Sed hæc limitatio intelligitur † secuta ac-
ceptatione præsentati infra tempus, & admis-
sione Ordinarij, vt erat in casu d. decisionis,
vbi etiam concurrebat præfata notitia presen
tati, ex quo fuerat ordinatus ab ipso Ordina-
rio; secus est si prædicta non concurrant, quia
tunc præsentatio non suffragatur, vt per Abb.
d.cons.76, Lambert. d.q.11. art.3. & Rocch.
sub d.n.27. circa fin. Idq; præsertim quãdo agi
tur de Ecclesia parochiali, & datur concursus
6 plurium præsentatorũ, quia † tunc examina-
tio est omnino necessaria, & notitia non suffi-
cit, licet interueniant alia requisita, vt fuit
tentũ per Rotam in vna Astoricen. Parochia-
lis 11. Maij 1587. coram Gypsio, & notat Lam
bert. d. quæst.11. art.3. nu. 5. & sequen. Sed
neque sufficit quòd præsentatus fuerit semel
approbatus ab Ordinario respectu ordinum,
7 quia adhuc iterum † examinari debet pro be
neficio acquirẽdo, glos. in cap. accepimus, vbi
Innoc. Hostien. Io. Andr. Abb. & Butr. in 6.
not. de ætat. & qualit. Quinimmo hoc casu
8 examinatio est adeo necessaria, vt etiam † si
quis aliàs fuerit approbatus respectu vnius
beneficij curati; Nihilominus, si præsentetur
ad aliud, debeat de nouo examinari, vt per
Io. Andr. ad Speculat. in rubr. de iurepatr.
quem sequitur Rocch. in eodem tract. in verb.
honorificum num. 76. & tenuit Rota apud
Guidobon. decis. 70.

Verumtamen illud admonendi sumus pro
declaratione prædictorũ quòd quamuis præ-
sentatio facta de absente clerico regulariter
9 non valeat, vt dictum est, valet tamen † nomi-
natio facta per patronos etiam de non cle-
rico, dummodo nominatus antequam præsen
tetur personaliter Ordinario sit clericus effe-
ctus. Nam duo tempora in hac materia inspi-
ciuntur: Primum nominationis, alterum præ-
sentationis, videlicet quando nominatus à pa
tronis personaliter subijcitur oculis Ordina-
rij, qui debet illum instituere, vt possit vide-
re, & examinare, An sit idoneus ad regimen
beneficij cap. cum nobis, & c. cum olim, & c.
vltimo de elect. in 6. Quamuis igitur patro-
ni primo tempore laicũ nominent, non prop-
10 terea sit irritus actus, cum illa † nominatio
non tribuat ius aliquod nominato Sarnen. ad
regulam de non tollen. iur. quæsit. quæst. 1.
Vnde Abb. in cap. vlt. de iurepatr. nu.4. dicit
per nominationem, seu electionem à patrono
factam non transferri aliquod ius speciale in
electum, cum ille actus nominandi sit tantum
quoddam initium ad institutionem obtinen-
11 dam. Et in his terminis, quòd † nominatio fa
cta per patronos laicos etiam de non clerico
ad beneficium, sit valida, fuit tentum per Ro
tam in vna Burgen. Abbatiæ 19. Decembris
1588. coram Penia, Vbi ad iura in cap. Sacra-
menta, & in cap. munera de elect. & alia re-
lata per Lambert. de iure patron. lib.2. par.
1. q.7. art.7. dicentia præsentationem de laico
factam esse nullam, fuit responsum, quod sunt
12 intelligenda † de præsentatione propriè dicta,
quæ tunc fit cum præsentatus coram Ordina-
rio personaliter sistitur ab eo institutionem
accepturus.

Præterea non est omittendum, quod licet
omnia requisita ad præsentationem seu nomi
nationem faciẽdam concurrant, nihilominus
13 præsentatio † non valet neque etiam nomina-
tio quãdo est facta ab eo, qui iam amisit pro-
pter crimen hæresis ius præsentandi, & om-
nia alia eius bona cap. secundum de hæretic.
lib. 6. Quod procedit etiam si fuerit absolu-
14 tus per abiurationem, quia † per absolutio-
nem obtentam mediante abiuratione iuspa-
tronatus nõ recuperatur Panormit. in c. quia
diligentia ad fin. de elect. Rocch. de iurepa-
tron. in verb. competens quæst.10. Lambert.
eodem tract. lib. 3. quæst. 8. art. 2. per tot.
Maxime quando non agitur de abiuratione
indicta loco purgationis canonicæ iuxta de-
cis. Achil. 1. de hæretic. sed sumus in relapso
15 qui de iure † nõ potest admitti ad secundam
abiurationem, nec pœnam mortis euadere
cap. ad abolenda de hæret. c. super eo eod. tit.
lib. 6.

16 lib. 6. Vnde quamuis gratiam † vitæ obtinue-
rit non tamen intelligitur ad bona pristina
restitutus præsertim in præiudicium compa-
tronorum, quibus medio tempore ius quæsi-
17 tum fuit, quia ex sola gratia † obtenta aduer
sus delictum bona non recuperantur nisi id
fuerit expressum Bart. & alij in l. 2. C. de sent.
passis. Alex. in l. si maritus la. 1. nu. 4. ff. solut.
matr. Et in istis terminis Dec. in d. cap. quia
diligentia nu. 19. de elect.

Quando lis vertitur inter patronos, vel præsentatos, quæ non finitur intra tempus datum ad præsentandum. An collatio beneficij ad Episcopum deuoluatur. Cap. LXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus lite vertente inter præsentatos non tenetur expectare quadrimestre, vel semestre, sed potest nõ obstante contradictione præsentatorum beneficium libere conferre, quando de iurepatronatus non constat.*

2 *Non potest statim conferre quando dubitatur, an beneficium sit de iurepatronatus, & patroni inter se litigant de iure, vel possessione illius, sed debet expectare patronos Laicos per quatuor mẽses, & Ecclesiasticos per sex intra quos lis debeat finiri, causa vero non finita libere poterit cõferre sine præiudicio euincentis.*

3 *Idem est quando patroni litigant de præsentatione ex vi iuris præsentandi.*

4 *Item quando lis est inter ipsos præsentatos, & non inter patronos ex vi iurispatronatus, & præsentandi non tamen ex vi formæ, vel prærogatiuæ præsentationis, & meritorum secundum aliquos, sed contrarium fuit per* Rotam *resolutum, vt in num. 5.*

6 *Episcopus siue Ordinarius non potest conferre beneficium iurispatronatus iure deuolutionis quando patroni intra tempus iura sua deduxerunt, & requisiuerunt Episcopum, vt causam expediret protestando quod tempus sibi non curreret, & ipse distulit eam expedire.*

7 *Item non potest conferre etiam post lapsum tempus, quando patroni litigant super præsentatione ratione prærogatiuæ, vel formæ præsentationis, aut meritorum præsentatorum.*

8 *Item non potest post lapsum quadrimestre, vel semestre Ecclesiam alteri conferre quãdo constat de iurepatronatus, vel illud præsupponitur, & lis pendet super præsentatione facta.*

9 *Item nec iure deuolutionis potest conferre quando lis est super libertate Ecclesiæ inter ipsum Episcopum, & patronos.*

10 *Similiter non potest conferre ex iure deuoluto, quando lis est inter ipsos præsentatos in tempore super prælatione eorum præsentationis etiam si lis intra tempus requisitum non finiatur.*

11 *Dispositio cap. quoniam in fine de iurepatron. habet locum solum quando lis est inter patronos, secus si inter præsentatos.*

PLERVMQVE controuertitur nunquid vertente lite inter patronos, vel præsentatos, quæ non finitur intra tempus datum ad præsentandum, collatio beneficij ad Episcopum deuoluatur? Et pro resolutione recurrendum est ad doctrinam Paul. de Eleazar, quam referunt, & sequuntur Card. in Clem. plures. quæst. 18. art. 9. eod. tit. & amplexa fuit per Rotam in vna Terdonen. Iurispatronatus 19. Februarij 1601. coram Penia, vbi infrascripti casus distinguuntur.

Primus est quando non constat de iurepa-
tronatus, nec prẹsentãtes esse patronos, & hoc
1 casu non obstãte † cõtradictione præsentatorũ
Episcopus potest libere conferre, nec tenetur
expectare quadrimestre, vel semestre Cardin.
d. q. 1. vers. secundo casu, Anchar. nu. 14. vers.
secundo casu. Imol. n. 18. Abb. in c. si vero in se
cundo not. num. 3. de iurepatron. Lambert. d.
art. n. 7. vers. tertio casus.

Secundus casus est quãdo dubitatur, An be
2 neficium † sit de iurepatronatus, & tunc si pa
troni inter se litigant de iure, vel possessione
iurispatronatus Episcopus non potest statim
conferre, sed debet expectare patronos laicos
per quatuor menses, & Ecclesiasticos per sex
intra quos causa debet finiri, & causa non fi-
nita Episcopus Ecclesiam libere conferet sine
præiudicio euincẽtis c. si vero c. cum propter,
c. quoniam in fine de iurepatron. Card. d. q. 1.
vers. tertio casu Anchar. nu. 14. vers. tertio ca
su Imol. num. 18. vers. tertio casu Lambert. d.
art. 9. nu. 20. vers. vndecimus casus.

3 Tertius casus est, quando † patroni litigant
de præsentatione ex vi iuris prẹsentãdi, & tũc
idem dicendum est quod in præcedenti casu,
Card. d. q. 1. vers. secũdo casu qñ litigãs An-
char. n. 14. vers. si vero litigans. Quod quidem
4 procedit etiã † quando lis est inter ipsos prẹ-
sentatos, & non inter patronos ex vi iurispa-
tronatus, & præsentandi, non tamen ex vi for
mæ, vel prærogatiuæ prẹsẽtationis, & merito-
rum, vt per Lambert. d. art. 9. n. 17. in 8. casu.
5 Sed in hoc vltimo contrarium † tenuit Aut.
de Butr. in c. cum vos n. 8. de offic. ordin. &
fuit resolutum per Rotam in d. Terdonen. Iu-
rispatronatus 10. Ianuarij 1600. & 19. Februa
rij 1601. coram Penia.

Declarãtur tamen secũdus, & tertius casus,
6 vt non procedant quãdo † patroni in tempore
iura sua deduxerũt, & requisiuerũt Episcopũ,
vt causam expediret, protestando quod tẽpus
sibi nõ curreret, & Episcopus distulit causam
expedire, vt fieret locus deuolutioni, nã tunc
etiã elapso tẽpore, & causa nõ terminata Epis
copus nõ potest cõferre iure deuolutionis Lã
bert. de iurepatronat. lib. 2. par. 2. q. 1. art. 12.

bus sequen.lib.4. In tantum quòd non admit-
6 tatur iuramentum in supplementum, Iaf.in l. admonendi n.112.ff.de iure iuran. Neque
7 locationes, † confessiones, aut solutiones pro illius probatione sufficiunt, c. inter dilectos prope finem de fide instrum.l. ad probationé. C.locat. Alex.in l.rem alienam, in princip ff. solut.matrim.& cons. 12.n.4.lib.4. Ruin.cons. 47.n.6.lib.1.Calcan.cons 32.n.8. Boer. quæst. 105.n.13.Caputaquen.decis.280.par.1.& fuit resolutum in vna Romana Domus Sanctæ Agnetis 19. Iunij 1589. coram Orano, & in alia Romana Domus 11.Maij 1592.corã Cardinale Millino,in qua fuit dictum, quòd licet
8 locatio † concurrentibus adminiculis puta solutione canonis, & cõfessione alias sufficiat ad probationem dominij,Bart.in l. ad probationem C.locat.Angel.in l.officium n. 2. ff.de rei vendic. Socin.Sen.cons.89.n.11.lib.1.Dec.
9 cons.146.nu.14. Nihilominus † ad effectum deuolutionis non sufficit, sed requiritur probatio concludens, & exacta, ex traditis per Caputaq. d. decis.280.par.1.

Et istud procedit etiam vbi agitur ad rem
10 feudalem : Nam Dominus † concludenter dominium suum probare tenetur, & quod res sit illamet, quam ipse concessit in feudũ c.1.vbi glos. 1 de controuer.inter mascul. & femin. Ioan. Andr. & alij in c.nimis, de iure iur. Alexand.cons.129.nu.1. lib.1.Afflict. de-
11 cis.267.nu.14. Quod procedit etiã si † contineatur intra fines Castri, & inuestitura sit generalis cum pactis,terris,&c quia non ex hoc sequitur quod bona in particulari sint feudalia,vt per Brun.cons.1.n.2.& 3.quem sequuntur Natta cons. 514. n.29. cum sequ.& cons. 520.n.5. Aym. cons.54.n.9.& 253.n.7.Rolan. cons.82.n.11.vbi de * communi,& n.14.lib.2. & cons.98.n.16.& cons.25 lib 3 Decian.cons.
12 93. lib.1. Neq; est vera com̃unis † opinio, qui tenent, quod quidquid est intra fines feudi sit feudale, vt per Afflict. in d.c.1.n.13.& sequ. de controuers. int. masc. & fœmin. Bellon. cons.10.n.11. Idem Afflict d. decis.207. Clar. in §.fæudum,quæst.18. & fuit resolutum coram Bubalo in vna Asten. feudi 27. Aprilis 1584. & deinde coram Orano in vna Romana Census 13. Iunij 1586. Et licet aliqui velint hoc procedere quo ad bona, quæ intra fines feudi, seu Castri possidentur à tertio, secus quo ad ea, quæ possidentur per ipsum inuestitum de feudo,Dec.cons.517.n.9.Menoch. de præsumpt lib.3.præsumpt.101. nu.5. vers. hic casus, Natta cons.406,num.22.Attamen
13 Rota † hanc declarationem non approbat,sed indistincte tenet, quod bona in territorio Castri contenta, siue intra fines feudi compre-
14 hensa libera † præsumantur, nisi feudalia doceantur, Et hoc siue illa possideantur à tertio, siue ab ipso inuestito, Ita tentum in vna Leodien. hæreditatis 14. Nouembris 1603. coram Cardinale Seraphino.

Quando in commissionibus causarum sit rescribendum cum clausula parito iudicato. Cap. LXXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Clausula parito iudicato per signaturam datur, vbi sententia non est appellabilis, & Iudex bene processit.*

2 *Clausula quatenus Aegidianæ constitutioni locus non sit, datur tantum in Statu Ecclesiastico si Iudex in prophano possessorio non bene iudicauerit.*

3 *Aegidiana Constitutio locum non habet inter non subiectos Ecclesiæ,etiã quòd Iudicium fuerit factum in Vrbe.*

4 *Clausula sine præiudicio legitimæ exequutionis datur in processu executiuo, vbi Iudex bene processit.*

5 *Importat,vt Iudex, qui pronunciauit, possit ad executionem procedere, non obstante commissione appellationis.*

6 *Clausula si quid exequendum in primis, & ante omnia exequatur, per signaturam datur in processu executiuo, quando deguttat adesse grauamen.*

7 *Clausula quòd ad legitimam executionem procedat datur in causa executiua alteri executori, quando constat, quòd primus iniuste processit.*

8 *Clausula, sine præiudicio legitimæ executionis, & clausula, quòd ad legitimam executionem procedat, quomodo inter se differant.*

9 *Clausula, quod ad legitimam executionem procedat, non datur, nisi Iudici appellationis.*

10 *Iudex appellationis tenetur admittere omnes exceptiones, quæ de iure communi opponi possunt, & vbi exceptio est releuans ad executionem procedere non potest, sed debet cognoscere in negotio principali.*

11 *Clausula, prout de iure, datur in commissione causæ beneficialis, quando restitutio petitur prætextu alicuius excusationis, & lata est vnica sententia,quæ appellabilis sit, sed transiuit in rem iudicatam. Secus si restitutio petatur prætextu boni iuris tantum, quia tunc datur clausula parito iudicato, & constito de bono iure.*

12 *Clausula parito iudicato,& constito de bono iure in commissione apposita, non grauat partem plena probatione, sed sufficit in aliquo docere de iustitia in negocio principali.*

13 *Restitutio non datur per signaturam in causis prophanis,sed restitutionis causa committitur.*

14 *Clausula parito iudicato apponitur, vbi adest iudicatum, etiamsi non adsint tres sententiæ conformes,nisi aliqua cognitio requiratur super ipso iudicato, quia tunc datur clausula, prout de iure, vel clausula constito de legitimo impedimento ad appellandum.*

15 *Procuratoris malitia, vel dolus Domino*

non nocet, negligentis autem nocet.

16 *Clausula parito iudicato non datur in causa beneficiali, quando lata est vnica sententia per audientiam Contradictarum, quæ in rem transiuit iudicatam, sed solum quando latæ fuerunt duæ, vel plures sententiæ & nu. 17.*

18 *Datur per Signaturam quotiescunque latæ fuerunt tres sententiæ conformes.*

19 *Item datur, quamuis ab interlocutoria appellatum esset ante tertiam sententiam, & ea postmodum lata, causa appellationis peteretur alteri committi.*

20 *Item datur, etiam tribus sententijs conformibus non latis successiue, sed cum alterius dissimilis media pronunciatione.*

21 *Item quamuis statutum tollit secundam appellationem, & velit quod duæ conformes faciant rem iudicatam.*

22 *Restitutio in integrum ad impediendam executionem rei iudicatæ non datur ei, qui obtinuit contra se in Rota duas sententias conformes, vel saltem confirmatoriã, quando contra illas nihil ex eisdem actis deducit, ex quibus constare possit de illarum iniustitia.*

23 *Clausula parito iudicato datur latis tribus sententijs etiam non omnino conformibus.*

24 *Absolutio a censuris aduersus tres conformes nõ datur absque clausula parito iudicato, nisi constet de nullitate, vel iniustitia sententiarum, itaut res reddatur dubia, & n. 25.*

26 *Datur semper in diebus festiuis, & Sanctis vsque ad vltimam festiuitatem Domini Nostri Iesu Christi, item, & Paschæ Resurrectionis inclusiue cum eadem reincidentia.*

27 *Clausula parito iudicato in Commissione non apponitur etiam post trinam sententiam, quando executio est talis, vt eius præiudicium sit irreparabile.*

28 *Item non datur, quando nullitas est euidens ex eisdem actis, vel incontinenti probari potest.*

29 *Item nec datur etiam latis tribus conformibus, quando ex eisdem actis constat de notoria iniustitia sententiarum sed rescribitur cum clausula, sine præiudicio trium conformium, vel constito de tribus conformibus.*

30 *Clausula constito de tribus conformibus intelligitur de sententijs iustis, secundum stylum Rotæ.*

31 *Rota non exequitur aliorum sententias, nisi visa illarum iustitia.*

32 *Clausula parito iudicato non datur vigore trium conformium, quando tertia sententia fuit lata super assertione appellationis.*

33 *Item non datur, quando petens restitutionem est pauper, sed rescribitur cum clausula, dimissa possessione tantum, & reseruatis fructibus, & expensis in fine litis constito de oratoris paupertate.*

34 *Clemen. vt calumnijs, & alia iura loquentia de paritione debent intelligi data possibilitate.*

35 *Clausula parito iudicato non datur, quando condemnatus per tres conformes petit, quod non detur effectus executorialium contra se, nisi prius canonizata subrogatione subrogati; licet de iure ipsius condemnati non constet.*

36 *Possidenti ad effectum excludendi aduersarium sufficit quod non veniat per ius illius.*

37 *Clausula parito iudicato, non datur quando minor, vel Ecclesia aduersus tres conformes restitutionem petit, sed rescribitur cum clausula, prout de iure, dummodo ex nouis, vel antiquis aliquid appareat, quod præsumptionem calumniæ excludat.*

38 *Limita, nisi in effectu cum ipso minore nihil fuit gestum, vel quando obligatio habuit originem contra maiorem.*

39 *Item limita, si restitutio non sit releuans.*

40 *Item, si tempore, quo restitutio petitur executio sit iam capta.*

41 *Executio etiam solum petita ante restitutionem non retardatur.*

42 *Clausula parito iudicato non datur contra tertium non vocatum; declara, vt infra numer. 56.*

43 *Commissiones causarum de consensu partium dantur cum executione ferenda sententiæ, dummodo executio demandata non tendat in præiudicium tertij.*

44 *Appellationi renunciari potest de communi partium consensu.*

45 *Tertius non habens interesse releuans non potest impedire executionem rei iudicatæ.*

46 *Tertio non possidenti non interest, quòd res, super qua lis pendet sit magis penes actorem, quam reum.*

47 *Filius ratione legitimæ non potest impedire executionem rei iudicatæ contra patrem.*

48 *Filio viuente patre non debetur successio, nec legitima immo nec competit aliqua spes, prout continet aliquod ius de præsenti, & numero 49.*

40 *Filius viuente patre non potest de legitima disponere, neque in totum neque in partem, & si alter fa. t ipso iure quod factum est non subsistit, nec confirmari potest, etiamsi postea fieret hæres patris, nisi seruata forma l. fin. C. de pact. hoc est consensu patris interueniente, & vsque ad eius obitum perseuerante.*

51 *Clausula parito iudicato non datur, quando tertius ante tres sententias conformes se opposuit, & interesse suum declarauit.*

52 *Tertius ignorans litem tractari vsque ad conclusionem in vltima instantia, potest appellare, secus si non ignorauit, nec ius suum deduxit, & nu. 53.*

54 *Conclusio in causa non fit ex stylo Rotæ, nisi in ipso actu ferendæ sententiæ.*

55 *Sententia trina etiam conformis lata contra non legitimum contradictorem tertio non nocet, secus si causa à legitimo contradictore fuit benè defensa, quia tunc tertius non auditur, nisi parito rei iudicatæ.*

56 *Sententia lata contra legitimum contradictorem facit ius quoad omnes etiã non vocatos & no-*

nocet etiam successori, & nu.57.
58 *Legitimus contradictor dicitur is, ad quem causa, & defensio principaliter pertinet.*
59 *Emptor rei litigiosæ post trinam sententiam conformem contra venditorem latam, non auditur, nisi parito iudicato.*
60 *Intrusus lite pendente prætextu talis possessionis vitiosæ non appellat suspensiuè aduersus legitimum contradictorem; sed tantum deuolutiuè.*
61 *Amplia, siue immediate causam habeat à condemnato, siue mediate, non obstante quòd vitium litigiosi sit personale.*

SÆPISSIME in iudicijs, & controuersijs forensibus contingit disputatio super interpretatione clasulę Parito iudicato; Plurimum ergo refert scire, quando nam in rescriptis, & commissionibus causarũ hęc clausula apponatur, & de hoc agemus in pręsenti capite: Deinde vero de illius vi, & effectu discutiẽdum erit, & de hoc agemus in seqnenti.

Circa primũ caput pro pleniori cognitione tres præcipuos casus distinguo. Primus
1 est, quando res † iudicata prætenditur eo quia
sententia non sit appellabilis ex natura causæ, Veluti si in prophano possessorio vigore Ægydianæ iudicatum fuisset; Et tunc datur hæc clausula, vbi apparet Iudicem benè processisse, Bald. in l. 1. C. si de moment. possess. appell. col. 3. num. 12. vers. nunquid sententia lata in possessorio, & in l. 1. C. lic. tert. prouoc. colum. 2. num. 2. & 3. vers. ex hoc primo, & vers. secundo nota litteram. Secus si non fuit rectè processum, quia tunc causa appellationis committi consueuit cum alia
2 clausula, videlicet, *Quatenus Aegydiana constitutioni locus non sit*. Præsertim si prætendatur notorium grauamen, seu lis vertatur inter non subiectos Ecclesiæ, cum hoc casu
3 Ægydiana † locum non habeat, etiam quòd
iudicium fuerit factum in Vrbe, vt tenuit Rota in vna Meliten. Viridarij, 25. Maij 1598. coram Cardinale Seraphino, non obstante eo, quòd Ægydiana videatur respicere ordinatoria iudicij, ad decis. Put. 480. lib. 2. sequendo decisionem Peregrini.

In alijs autem casibus, in quibus Iudex executiuè procedit, & mandatum relaxat, si pars appellat, & habet recursum ad Signaturam, Stylus est inueteratus, quòd Signatura degustat, an legitimè, & rectè fuerit processum per Iudicem executorem, & vbi con-
4 stat benè processum, eo casu dat † clausulam,
sine præiudicio legitimæ executionis, quæ illud importat, vt iudex qui pronunciauit, pos-
5 sit ad † executionem procedere, non obstante commissione appellationis, Put. decis. 97. lib. 1. & fuit dictum in vna Oueten. beneficij 28. Nouembris 1597. coram Horatio Cardinale Lancellotto. Sed vbi Signatura degustat adesse grauamen, committit causam ap-
6 pellationis † cum clausula, *Si quid exequendum in primis, & ante omnia exequatur*. Et si ille executor similiter iniustè processerit,
7 eo casu committitur † alteri cum clausula
Quòd ad legitimam exequutionem procedat: Quæ quidem clausula, licet videatur habere aliquam similitudinem cum clausula Sine præiudicio legitimæ executionis, Nihilomi-
8 nus inter se † valde differunt: Nam clausula Sine præiudicio, &c. præseruat facultatem iudici, qui pronunciauit, vt possit procedere ad executionem non obstante appellatione, vt dixi; Clausula autem, Quòd ad legitimam executionem procedat, illi adimit
9 hanc facultatem, quia † non datur, nisi Iudici appellationis; Et ipse Iudex appellationis
10 tenetur admittere † omnes exceptiones, quæ
de iure communi in processu exequutiuo opponi possunt; Et vbi exceptio esset releuans ad executionem procedere non debet; sed tunc debet vti alia potestate in commissione sibi concessa, nempe cognoscere de appellatione, & sic in negocio principali: Nam si contra iuris dispositionem exequeretur, denuo Signatura transferret executionem cum appellatione. Ita declarauit bonæ memoriæ Cardinalis Ferratinus dum esset Regens Cancellariæ in quadam causa Bononien. de Maluasijs cum Domino Vincentio Castello, quæ declaratio de ordine fel. record. Clementis Papæ Octaui fuit transmissa ad Rotam dictæ Ciuitatis. ne in vim dictarum clausularum error sumeretur.

11 Secundus casus est, quando lata † est vnica sententia, quæ appellabilis est, sed transiuit in rem iudicatam; Et tunc, si causa sit beneficialis, & restitutio in integrum petatur prætextu alicuius excusationis, datur commissio cum clausula, *Prout de iure*: Sed si petatur prætextu boni iuris tantum, quia istud est, ex gratia, conceditur cum clausula; *Parito iudicato, & constito de bono iure*; Quo ca-
12 su nõ † granatur pars plena probatione, sed sufficit in aliquo docere de iustitia in negocio principali, vt per Staphil. de lit. iustit. §. quando petitur, vers. si vero, n. 15. & 16. & superius nu. 8. vers. quæ restitutio conceditur, & post illum Vestr. in praxi, lib. 8. cap. 3. nu. 9.

13 In causis vero Prophanis signatura † non consueuit restitutionem dare, sed ipsam restitutionis causam committere cum eadem clausula *parito*, &c. quæ apponitur etiã quando non sunt tres sententię, vbi adest iudicatũ, secundum Staphil. in loco proximè allegato:
14 Nisi aliqua † causæ cognitio sit necessaria, cur
videlicet non fuerit appellatum, & an appellatio valide fuerit interposita, vel infra legitima tempora prosequuta; Quia, vt restitutionem petens audiri possit, & si iustam habuit causam illam afferre restitutio commit-

titur cum clausula *prout de iure* , idem Sta-
phil. in d. §. quando petitur nu. 17. & Vestr.
vbi supra nu. 13. Vel cum clausula , *Constito
de legitimo impedimento ad appellandum ,
vel prosequendum,&c.* vt per Cassad.decis.6.
nu.3. & 4. de appellat. Vbi loquitur,quando
quis propter infirmitatis,vel paupertatis im-
pedimentum non fuit causam prosequutus .
Idem est dicendũ si procurator per dolum
omisisset causã defendere,& appellare . Nam
15 malitia† procuratoris non debet Domino im
putari l.qui mittuntur ff. ex quibus caus.ma-
ior. Mohed. decis. 2. nu.2. de appellat.Secus
si sola negligentia procuratoris allegaretur:
quia tunc Domino imputandum esset,cur di-
ligentem non elegerit l. cum mandato in fine
ff. de minor. Ægyd. decis. 680. Cassad.decis.
5. de appellat. Antonius Augustinus in reper
tor. de appellat. desert.nu.12. & fuit dictum
in vna Cortonen. Canonicatus 1. Iulij 1560.
coram Fantuccio , quæ habetur in manuscri-
ptis diuersorum decis. 158.
16 Simili quoque modo si in causa †beneficia-
li lata esset vnica sententia per audientiam
contradictarum,quæ in rem transiuisset iudi-
catam non rescriberetur cum clausula *pari-
to* , &c. ex quo causa non fuit plenè discussa
propter absentiam alterius partis , sed dare-
restitutio cum alia clausula, *refectis expensis,
in quibus cõdemnatus non com arendo aduer-
sarium suum fatigauit* , secundum Staphil. in
d. §. quando petitur nu. 10. vers. Sed hoc ha
bet locum,quem sequitur Vestr.in d.c.3.n.10.
vers. Alia vero clausula. Tametsi hodie secun-
secundũ secũdũ obseruãt:ã Rotę expensæ nun
quam reficiantur quãdo vnica dumtaxat sen
tentia fuit lata quæ ob non interpositam ap-
pellationem, vel non illius prosequutionem
transiuerit in iudicatum, qua de re in capite
sequenti, vbi agemus de efficacia huius clau
sulæ latius pertractabimus .
Et id quidem præsertim obtinet,si condem
natus non fuerit à principio personaliter in
executione citationis apprehensus, sed dum-
taxat domi,vel per Edictum; Nam in quo ve-
risimiliter potuit non habuisse citationis no-
titiam,non indiget restitutionis extraordina-
rio remedio , sed via ordinaria appellatio-
nis audiri potest ; Et Signatura hoc casu
commissionem appellationis simpliciter con-
cedit , si à die habitæ notitiæ appellauit fuit,
vt tradit Staphil. in loco proximè allegato
17 nu. 11. & 12. Vbi hoc limitat, nisi † per con-
tradictas essent latæ duę,vel plures sententię,
quia tunc propter nimiam contumaciam par
tis non daretur restitutio , nisi cum clausula
Partito iudicato,per tex.in l.Fulcinius §.fin.
ibi propter nimiam contumaciam.ff.ex quib.
caus. maior.
18 Tertius casus est , quando † condemnatus
per tres sententias conformes vult audiri su-
per illarum iniustitia , vel nullitate ; Et tunc
Signatura non solet rescribere,nisi cum clau-
sula *Parito* , &c. propter Clement. vt calum-
nijs, de reiud. quæ mandat.plenariam execu
tionem antea fieri,non obstante exceptione
nullitatis, quæ facta executione dumtaxat ve
nit examinanda,Staphil.de lit.Iust.§.quando
petitur num. 8.
19 Extende hunc casum , quamuis † ab inter-
loquutoria , seu iusto grauamine appellatum
esset ante tertiam sententiam diffinitiuam, &
ea postmodum lata , causa appellationis, seu
grauaminis peteretur alteri committi, quia
neque tunc commissio daretur, nisi cum clau
sula *parito,* &c. ex traditis per Rotam decis.
13. de re iudic. in nouis.
20 Secundo extende, vt procedat † etiam tri-
bus sententijs conformibus non latis successi-
uè, sed cum alterius dissimilis media pronun
ciatione, cum sufficiat eas latas fuisse in eadẽ
causa, Roman. cons. 290. Ioan. Andr. in ad-
dit. ad Specul.§. quoties tit. de appellat. in
princ. cum alijs per Gabr de execut. rei iud.
conclus.1. nu. 12. Et licet contrarium videa-
tur firmare Cravet. cons.183. nu.2. lib.2. ta-
men mouetur per Rotã decis.14. de re iudic.
in antiquioribus, quæ hoc non decidit .
21 Tertio etiam extende,quamuis †Statutum
tollat secundam appellationem,& vellet quód
duæ conformes faciant rem iudicatam; Nam
tunc quoque habet locum dicta Clem. vt ca-
lumnijs, & datur clausula *Parito* , aut *facta
executione*, secundum Bald. in l. fin. num. 5.
in fine C. de sent. & interloqnut. omn. iud.
Paris.cons 109.n.15.lib.4.Couar.pract quęst.
cap.25. in fine ; Et quamuis idem Bald. con-
trarium sentiat in l.1.C.ne lic tert.prouoc.n.
6. & Gabr.cons.49. nu.7.lib.1. tamen ab hac
ampliatione non est recedẽdum, quam tenet
etiam Ant. de Canar. de execut. instrum. q.
21. n.50. Villalob.in collect. cõm.opin.litte-
ra E.n.139.Lancellott.de attẽtat. par.2.c.18.
n.102.Odd.de restit.in integr.q.42. art.3.nu.
61.Et procedit absque scrupulo dubitationis,
22 quando † petens restitutionem obtinuit con-
tra se in Rota duas sententias conformes, vel
saltem confirmatoriam , & contra illas nihil
ex eisdem actis deducitur , nec probationes
in promptu afferuntur , ex quibus constare
possit de illarum iniustitia ; hoc enim casu
satis calumniosè dicitur petita restitutio in
integrum ad effectum impediendi executio-
nem rei iudicatæ, vt tenuit Rota in vna Bur-
gen. Decimarum de Scalante, 29. Octobris
1586. coram Bubalo , & benè facit decis. Af-
flict. 356. num. 6.
23 Quartò extende,quamuis † sententiæ non
sint omnino conformes,nam in eo,in quo sunt
conformes mittuntur executioni , Doct. post
glos. in d. Clem. vt calumnijs Curt.Iun.cons.
30. num.1. cum alijs per Gabr. d. conclus. 1.
num. 5. & fuit tentum per Rotam in vna Se-
guntina admissionis ad capitulum 22. Maij
1587. coram Cypsio .
24 Quinto extenditur, vt habeat locum† etiam
vbi

vbi agitur de absolutione à censuris, quæ ad-
uersus tres conformes non datur, nisi cum
clausula *parito*, &c. quia est manifesta offensa;
Præsertim si censuræ in Curia latæ sint, Et hoc
nisi constet de nullitate sententiarum, iuxta
decis. Put. 41. lib. 1. Vbicunque enim multa
deducuntur circa nullitatem, & iniustitiam
earum, itaut res reddatur dubia, hæc clausula
25 propter † fauorem animæ simpliciter non da-
tur; sed additur verbum (arbitrio Rotæ) vel
committitur causa absolutionis ad benepla-
citum, vt fuit obseruatum in illa Placentina
fideiussionis 22. Iunij 1592. coram Penia. Et
26 in diebus † festiuis, & sanctis semper datur
hæc absolutio vsque ad vltimam festiuitatem
Domini Nostri Iesu Christi, Item, & Paschę
Resurrectionis inclusiue cum eadem reinci-
dentia, Caputaquen. decis. 2. par. 1.

Limitatur è contra hic tertius casus, vt non
27 procedat, quando † executio esset talis, vt
eius præiudicium esset irreparabile, veluti si
ageretur de separatione matrimonij, & li-
centia contrahendi cum alia muliere, vel age-
retur de pęna vltimi supplicij; In his enim
& similibus casibus hæc clausula non datur,
etiam post trinam sententiam conformem,
Roman. sing. 291. vers. secundo limita Alex.
cons. 17. num. 6. vers. propterea videmus lib. 1.
Afflict. decis. 359. in fine Cappel. Tolos. decis.
431. Boer. decis. 65. n. 9.

28 Secundo limitatur, quando † nullitas est
* euidens ex eisdem actis, * Doct. communiter
in d. Clem. vt calumnijs, Achil. decis. 2. de
sent. & re iudic. Staphil. de liter. iust. §. po-
stremo quoad hanc signaturam, nu. 14. vers. &
ideo, & §. secundum, n. 10. 11. & 12. Vbi hoc
ampliat etiam quando in causa nullitatis ali-
quid est probandum, dummodo possit proba-
ri incontinenti; Quod etiam voluit Oldr.
cons. 106. incip. quod litera, Alex. cons. 77. nu.
15. lib. 2. & in l. 4. §. condemnatum, nu. 7. & ibi-
dem Ripa n. 17. ff. de re iudic. Ruin. cons. 131.
lib. 4. Vestr. in praxi lib. 8. cap. 1. n. 7. Couar.
* qui de magis * communi attestatur pract.
quæst. cap. 25. n. 2. vers. primum igitur, & nu. 4.
Vbi loquitur de nullitate ex defectu iurisdi-
ctionis obiecta contra tertiam sententiam.

29 Idem est, quando † ex eisdem actis constat
de notoria iniustitia sententiarum, Felin. in
c. per tuas de sent. & re iudic. limit. 3. nu. 7. &
latius in c. inter cæteras eod. tit. Abb. in c. 2. n.
5. de purg. canon. Ias. in l. si Titius col. fin. de
verb. obligat. Et quamuis Gabr. de execut.
rei iud. concl. 1. n. 11. contrarium teneat, tamē
eius opinio non seruatur; Imò quotidie re-
uocantur sententiæ huiusmodi cum exequu-
tione sequuta, quando sunt notorie iniustæ,
quemadmodum attestatur Hieron. Gabr. cōs.
28. nu. 7. lib. 2. In his igitur casibus, vbi adest
euidens nullitas, vel iniustitia sententiarum, si
petatur super illis procedi, non datur clau-
sula *parito, &c.* sed rescribitur cum alia clau-
sula, *sine præiudicio trium sententiarum*, se-
cundum Staphil. de lit. iust. §. secundum n. 10.
vers. hinc est, & n. 12. vers. Quia, aut pro par-
te. Et si petatur procedi ad executionem da-
tur clausula, *constito de tribus conformibus*,
30 quæ † intelligitur de sententijs iustis secun-
dum stylum Rotæ, quæ non exequitur aliorū
31 sententias, nisi † visa illarum iustitia, Put.
decis. 401. lib. 1. Mohed. decis. 3. de testib. &
decis. 11. de re iudic. Et ita tentum in vna Ro-
mana grani coram Robusterio, & in vna Me-
diolanen. rescisionis contractus, 4. Iulij
1601. coram Horatio Cardinale Lancellotto.

32 Tertio limitatur, quando duæ † sententiæ
conformes fuerunt latæ in principali, & tertia
super desertione appellationis, Roman. sing.
291. vers. sed secundū canonistas, Oldr. d. cons.
106. Quę limitatio est verissima quidquid di-
cat Bald. cons. 252. lib. 1. Nam Clement. vt ca-
lumnijs habet locum dumtaxat, quando in
omnibus sententiis est cognitum de instātia,
quod non est, quando vltima solum est lata
super desertione, & ita tenuit Rota decis. 3.
de sent. & re iudic. in antiq.

33 Quarto limitatur, vt non procedat, † quan-
do petens restitutionem est pauper, quia tunc
tribus conformibus non obstantibus Signatu-
ra consueuit à præscripto rigore clausulæ,
Parito iudicato, recedere, & mitius rescribe-
re, videlicet, *Demissa possessione tantum, &
reseruatis fructibus, & expensis in fine litis,
constito de oratoris paupertate*, Staphil. de lit.
iust. §. quando petitur nu. 13. Et sic quamuis
paupertas non excuset à relaxatione posses-
sionis, excusat tamen à fructuum restitutione,
& expensarum refectione, Ægid. decis. 44.
Alioquin si sententiæ essent nullæ, & iniquæ
victor locupletaretur cum aliena iactura, si
victus non audiretur ante plenariam paritio-
nem contra l. nam hoc natura, ff. de cond. in-
deb. Et paupertas, quæ non est de genere
malorum non debet præstare impedimentum
vt agi non possit, secundum Cassad. decis. 11.
de rescript. Vbi in fine subdit, quòd dicta
34 Clem. vt calumnijs, & alia iura loquentia de
paritione, debent intelligi data possibilitate,
ad tex. in l. Impossibilium de reg. iur. & in c.
nemo potest eod. tit. lib. 6.

35 Quinto limitatur, quando † condemnatus
per tres conformes petit, quod non detur ef-
fectus executorialium contra se nisi prius ca-
nonizata subrogatione subrogati; Siquidem
audiendus est absque paritione, licet constet
36 de non iure suo; Quia cum possideat † satis
est, quòd veniat per non ius subrogati, Sta-
phil. de lit. iust. §. vltimo quoad istam materiā,
n. 6. vbi inquit, quòd melius est istum remane-
re in sua possessione quamuis iniusta, quam
quod alter vitiose ingrediatur.

Sexto limitatur, vt locum non habeat,
37 quando aduersus tres conformes minor, vel
Ecclesia restitutionem petit, quia tunc rescri-
bitur cum clausula *prout de iure*, non autem
cū clausula *parito, &c.* dūmodo tamen ex no-
uis,

nis, vel antiquis aliquid appareat per quod præsumptio calumniæ excludatur, iuxta opinionem Salic. in l. vnica in fine. C. ne lic. tert. prouoc. quam aliquando amplexa est. Rota, vt plene per Cassad. de restit. in integr. decis. 1. nu. 3. & magis receptam, & veriorem profitetur Lancellot. de attent. restit. in integr. pend. cap. 18. n. 100. vers. ex quibus omnibus.

Verum hæc opinio communis secundum
38 Rotam decis. 346. par. 1. diners. Primo † fallit si in effectu cum ipso minore nihil fuit gestum, vel quando obligatio habuit originem contra
39 maiorem. Secundo fallit si restitutio non † sit releuans, veluti si petatur ad effectum, vt testes examinati contrarium deponant, cum primo dicto standum sit secundum communẽ,
* de qua testatur Corn. cons. 37. sub n. 15. lib. 3. Dec. cons. 189. n. 6. Rota decis. 19. de testib. in
40 nouis. Tertio fallit, si tẽpore † quo restitutio petitur executio sit iam cępta, quia tunc non retardatur, Paul. de Castr. in auth. quæ supplicatio sub n. 3 vers. vel dic melius. C. de precib. Imperat. offer. Alex. cons. 213. num. 6. lib. 6. Socin. cons. 76. sub n. 4. circa finem lib. 3. qui loquuntur in fortioribus terminis, nempe,
41 quando est † solum petita executio ante restitutionem, Quod & voluit Ripa in l. 4. §. condemnatum, ante n. 31. vers. aliquando petitur restitutio. ff. de re iudic. Et hanc opinionem tenuit Rota apud Put. decis. 10. de rest. in integr. & decis. 285. die 1. Iunij lib. 2. Item apud Cottam decis. 171. & 178. & in vna Carthaginen. Canonicatus 18. Decembris 1587. coram Bubalo.

42 . Septimo limitatur, vt † non procedat respectu tertij non vocati, nam huic virtus triũ sententiarum conformium inter alios latarũ non præiudicat, nec contra eum datur illarũ executio, sed suspenditur. Card. in d. Clem. vt calumnijs quæst. 4. Vital. nu. 89. & sequen. per tex. in c. veniens de testib. Alex. cons. 83. n. 12. lib. 3. Rota decis. 3. de re iudic. in antiq. & fuit resolutum in vna Burgen. de Elines 26. Nouembris 1588. coram Orano.

43 . Ex quo infertur, quod commissiones † causarum de consensu partium dantur cum executione ferendæ sententiæ dummodo executio demandata non tendat in præiudicium tertij, adeo quòd iudicium contra ipsum tertium ab executione incipiat, quod esse non debet l. 1. C. de execut. rei iudic. & facit tex. in c. super de re iudic. & tot. tit. C. res inter alios, &c. Sed primo casu de consensu partiũ
44 potest istud fieri, quia † partes communi consensu renunciare possunt appellationi, l. fin. §. fin. C. de temp. & perpet. appellat.

Declaratur hæc septima limitatio primum, vt locum sibi vendicet, quando tertius habet interesse releuans, vt puta ratione possessionis, quam habeat alicuius rei per duas sentẽtias alteri adiudicatæ, glos. in l. à Diuo Pio §. si super rebus in verbo controuersia fiat, & ibi Bart. n. 3. & Ias. n. 9. dicens illam gloss. esse
* cõmuniter receptam. ff. de re iudic. Anchar. cons. 292. Rolan. cons. 5. n. 8. lib. 2. Secus si nõ
45 habeat interesse releuans, quia tunc † non auditur ad impediendum hanc clausulam. Veluti si ipse non possideat, & ratio est quia,
46 quòd res super † qua lis pẽdet sit penes actorem, vel reum, nihil importat ipsi tertio. Bart. in l. pen. in 1. not. ff. de pet. hæred. Innoc. in c. cum super col. 3. sub n. 4. & ibi Felin. nu. 17. de re iudicat. Bisignet. decis. 4. de Iudic. tenuit Rota in causa Bononien. successionis 10. Nouembris 1597. coram Cordnba. Idem esset si filius vellet impedire executionẽ rei iudica-
47 tæ contra patrem; is enim † non admitteretur, vt fuit resolutum per Rotam in vna Ispalen. voti 8. Nouembris 1593. coram Orano. Et ratio est, quia patre viuente non potest cõderari aliquod eius interesse, quod releuet,
48 cum nedum † eo casu sibi non debeatur successio, nec legitima, Bart. In auth. si qua mulier. C. de Sacros. Ecclesi. Bald. & Salicet. in l. filius quem. C. famil. hæreiscun. Guid. Pap. quæst. 486. Sed nec vlla competit ei spes probabilis l. 1. §. si impuberi. ff. de collat. bonor. Dec. loquens de iure primogenituræ in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ n. 212. de constit. Nam quidquid sit de simplici expectatione nullum ius in re, vel ad rem de præsenti tribuente, de qua per Molin. de primogen. lib. 3. cap. 6. n. 37.
49 Attamen clarum est, quod † filio nulla spes competit prout continet aliqnod ius de præsenti: Nam filius de eo non potest in totum, neque in parte disponere, quinimò si aliter
50 faceret ipso † iure quod factum esset, non subsisteret, nec confirmari posset, etiam si postea fieret hæres patris, nisi seruata forma l. fin. C. de pact. hoc est patris consensu interueniente, & vsque ad eius obitum perseuerante.

51 Secundo declaratur, vt procedat, † quando tertius ante sententias se opposuerit, & interesse suum declarauerit, alias sibi præiudicat, Rota decis. 9. de sent. & re iud. in antiq. Bart. autem in l. sæpe in 5. & 8. quæst. ff. de re iudic. putat damnum illud, & præiudicium omnino tolli, & vitari, si tertius accesserit ad iudicium, & fuerit protestatus se minime consentire in illius causę examinationem, & quòd nullum sibi paretur præiudicium, quam sententiam approbant etiam Angel. Cuman. & Alex. ibid. nu. 109. Abb. in c. pen. n. 8. de re iudic. & ibi Imol. & Felin. n. 15. Sed ego sic di-
52 stinguerem. Aut † tertius ignorauit litem tractari vsque ad causæ conclusionem in vltima instantia, & tunc ad aliquid non tenetur, quia cum eo tempore non potuerit ius proprium ad defensionem in iudicium adducere, poterit appellare, & ius suum in gradu appellationis deducere, quamuis condemnato tertio appellare non sit permissum. Aut in prima instantia, vel secunda, vel in vltima,
53 prius † tamen quam sit in causa conclusum, sciuit litem cum alio tractari, & hoc casu si ius suum non deduxit, infert sibi præiudiciũ,

nec poterit appellare ab illa sententia, quæ iure transierit in rem iudicatam, vt bene per Couar. pract. quæst. cap. 15. n. 8. vers. hactenus ergo, & per Aufrer. in addit. decis. Tolos. 431. in fine, vbi inquit, quòd tertius audiri debet, quando ignorauit duas præcedentes sententias, & vlt mã esse tertiã, alias secus. Sed istud non obtineret in Rota, quia tertius quando-
54 cumque † ante tertiam sententiam admitteretur, cum ex stylo illius tribunalis non soleat concludi in causa, nisi in ipso actu ferendæ sententiæ, vt fuit dictum in vna Siracusaua quartæ 20. Iunij 1586. coram Cardinale Plato.
55 Tertio declaratur, vt procedat † ita demũ si is contra quem trina sententia conformis lata est non fuerit legitimus contradictor; Nam perinde erit inefficax, atque si nulla extaret res iudicata, l. cum non iusto, ff. de collus. detegen. & l. qui repudiantis. ff. de inoffic. testam. Secus si fuit legitimus contradictor, quia tunc si causa fuit bene defensa tertius possessor non auditur, nisi parito rei iudicatæ,
56 quæ hoc casu † facit ius quoad omnes, etiam non vocatos, vulg. l. ingenuum. ff. de statu homin. Dec. cons. 342 nu. 7. Alex. in l. sæpe num. 58. 76. & 84. ff. de re iudic. Gabr. cons. 42. nu. 20. 35. & n. 42. lib. 2. Paris. cons. 28. n. 16. lib.
57 1. Et † nocet etiam successori. Aym. cons. 10. n. 8. & tenuit Rota in vna Pampilonen. decimarum 14. Ianuarij 1591. coram Comitulo per d. l. cum non iusto, & Lofred. cons. 10. n. 13. & sequen. Tiraquel. de nobilit. cap. 37. nu. 4. Conar. pract. quæst. cap. 13. nu. 6. Mohed. decis. 217.
58 Et legitimus † contradictor ad dictum effectum is est, ad quem causa, & defensio principaliter pertinet, Alex. in d. l. sæpe nu. 60. & 77. ff. de re iudic. Dec. cons. 342. n. 7. Couar. Tiraq & Mohed. vbi supra: Nam id, quod dici solet sufficere eum, qui litigat venisse tanquam illum, cuius principaliter interest, habet locum, quando is in lite obtinuit, per tex. in l. 2. §. si quis ex his de liber. agnosc. Butr. in c. cum causam il 2. qui fil. sint legit. Non autem quando succubuit, vt post Alex. in d. l. sæpe, & alios quos refert, & sequitur Tiraquel. vbi supra nu. 6. Et ratio est, quia facile credi potest litem fuisse neglectam ab eo, cuius non interest, & minime æquum est, vt res iudicata contra iniustum, & forte suppositum contradictorem ei noceat, cuius vere principaliter interest.
Præterea hæc tertia declaratio potissimum
59 obtinet, si possidens † lite pendente rem litigiosam eoque vitio affectam emerit: Nam post trinam sententiam conformem contra venditorem latam, non auditur, nisi parito iudicato, quia cum sit intrusus lite pendente res iudicata illum afficit, vt probatur ex ratione l. vlt. C. de litig. & voluit Bart. in l. 1. §. si inter n. 3. vers. Item quid si sententia. ff. eod. tit. & in l. 3. C. de pignor. nu. 23. Afflict. super constit. lib. 2. in rubr. 41. num. 10. Et quamuis Angel. in Authen. de litigiosis col. .. nu. 5. vers. Est & alius effectus, hoc accipiendum putet si emptor sciuit tempore venditionis rem illam litigiosam esse, secus autem si bona fide ignorans emisset rem, quo casu vult contra eum non esse faciendam executionem, sed esse agẽdum reuocatoria, tamen contra Angel. quod sit facienda executio contra tertium possessorem, etiam si fuerit ignorans tempore emptionis, quotiescumque res vere litigiosa est ex pluribus defendit Conar. pract. quæst. cap. 15. nu. 7. Quo tamen loci hoc temperat nisi tertius possessor appellauerit, cum vitium litigiosi non priuet possessorem iure appellandi secundum eum. Sed tu dicas, quod immò
60 intrusus † lite pendente prætextu talis possessionis vitiosæ non appellat suspensiue sed tantum deuolutiue, ideo nunquam auditur ad impediendam executionem, vt ex auctoritate Cyn. Bald. Paul. de Castr. & aliorum tenuit Rota in vna Regien. Sancti Thomæ 10. Decembris 1576. corã Robusterio, vt in impressis diuers. decis. 100. n. 23. par. 1. & facit decis. 14. de præben. in nouis, & Mohed. decis. 1. de
61 sent. & re iudic. Vbi ampliat † hæc tertius possessor immediate causam habeat à condemnato siue mediate, non obstante quod vitium litigiosi sit personale l. 1. C. de litig. quia intelligitur quando tertius non habet aliquam causam à collitigantibus, vt in illo tex. & tradunt Doct. ibi, & in l. Pomponius §. cum quis. ff. de acquir. possess.

Clausula parito iudicato quid operetur ex sententia Rotæ dilucide explicatum. Cap. LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Clausula parito iudicato in rescripto apposita operatur, vt non possit quis audiri nisi facta integrali executione, videlicet dimissa possessione, necnon fructibus, & expensis vsque ad obulum restitutis. & nu. 3.*

2 *Tribuit iurisdictionem conditionalem, hoc est quatenus sit paritum iudicato & non aliter.* 3

4 *Operatur suspensionem iurisdictionis; quamuis respectu fructuum fiat oblatio, licet fructus sint illiquidi.*

5 *Oblatio sola fructuum sufficit, quando agitur de purgatione spolij, vel attentatorum.*

6 *Si in rescripto adsit clausula parito iudicato & res iudicata condemnet in fructibus, tunc praxis Rotæ se habet, quòd petens procedi ad vlteriora liquidet ipse fructus, vel impetret commissionem, per quam præfigatur aduersario terminus ad liquidandum, quo elapso procedītur in negocio principali.*

7 *Declaratur, nisi vtraque causa tam negocij principalis, quam liquidationis fructuum tendat*

dat ad executionem sentẽtia, quia tunc in vtraque pariter oroceds potest.

8 *Res iudicata vbi condemnat ad fructus, quos quis percepit, probatio in liquidatione debet concludere per necesse, & non per possibile. Secus si condemnat ad fructus qui percipi potuerunt, quia tunc probatio per possibile, & præsumptiua tantum admittitur.*

9 *Clausula parito indicato apposita in pacto inter partes operatur, vt licet fructus sint illiquidi tamen sufficiat oblatio cum depositione vnius iulij.*

10 *Item in rescripto adiecta operatur, vt non possit dari mandatum de manutenendo contra eum, cuius fauore parendum est.*

11 *Item operatur quamuis rescriptum fuerit obtentum ab antecessore, quia afficit etiam successorem causam prosequi volentem.*

12 *Item operatur, quamuis causa restitutionis in integrum simul fuerit commissa, & n. 15.*

13 *Restitutio in integrum suspendit iudicatum, donec cognoscatur, an restitutio sit concedenda, etiam si aduersarius obtineat commissionẽ cum clausula, quod Iudex procedat ad legitimam executionem, & n. 14.*

16 *Clausula parito iudicato obstat cuicumque ad causam venienti, etiam quòd ad eum paritio non spectet.*

17 *Clausula sine retardatione solutionis pensionis, impedit tertium agere quamdiu non est soluta pensio per titularem.*

18 *Clausula parito iudicato operatur etiam quo ad expensas factas in partibus.*

19 *Item operatur, quamuis non sit expresse apposita in commissione, sed tacite subintelligatur.*

20 *Apposita in prima commissione censetur repetita in sequentibus, etiam contra tertium venientem ad causam pro illius defensione cum noua commissione, & nu. 21.*

22 *Clausula parito breui apposita in prima commissione causa contra præsentatum ad fauorem prouisi Apostolici, intelligitur repetita in noua commissione causa contra patronum venientem pro defensione sua præsentationis.*

23 *Clausula parito iudicato in prima commissione apposita, censetur repetita in sequenti, quando cum causa antiqua est complicata etiam causa noua, & agens vult prosequi causam antiquam, secus si ea omissa prosequatur tantum nouam.*

24 *Non operatur vltra iudicatum.*

25 *Si sententia sit lata in iudicio vniuersali operatur etiam in omnibus pertinentijs postea in executione liquidatis.*

26 *Non operatur, quando respectu negocij principalis aliquid non est dandum, & præstandum ab eo, qui contra se rem iudicatam habet; sed ab alio, quia tunc sufficit pro paritione condemnati cessio verbalis, & patientia.*

27 *Item non operatur respectu refectionis expensarum, nisi vbi lata sint tres sententiæ conformes secundum opinionem Rotæ, sed secundum signaturam operatur etiam quo ad expensas, licet vnica sententia lata fuerit quæ in rem transiuerit iudicatam, & n. 28.*

29 *Item locum non habet, quando is, in cuius fauorem fuit apposita transegit lite pendente.*

30 *Item non operatur, quando sententia est nulla, nec aliquam meretur exequutionem, dummodo nullitas sit euidens, & sit de tribus, & num. 31.*

32 *Obseruatio terminorum substantialium, vbi requiritur, si fuerit omissa, facit iudicium nullũ, & clausula parito iudicato non operatur.*

33 *Clausula parito iudicato non operatur, quando sententia est notorie iniusta.*

34 *Item nec locum habet, quando pars ad cuius fauorem fuit apposita in iudicio de illa non opponit, sed patitur cognosci de iustitia; & meritis causæ, quod procedit etiam in subrogato ad ius, & quo ad litem illius, cui dicta clausula fuit concessa, & nu. 35.*

36 *Clausula parito iudicato, vt renunciatum non dicatur, oportet de ea in quolibet actu protestari.*

37 *Procurator in omittendo Domino præiudicat.*

38 *Item præiudicat rei iudicatæ faciendo actus positiuos, & Iudice illos admittente, licet fuerit protestatus.*

39 *Clausula, arbitrio Rotæ, importat vt aliquantulum recedatur à vigore iuris.*

40 *Adiecta clausula parito iudicato, operatur, vt si quis habeat iustam, & honestam causam non parendi, non obstante dicta clausula, possit audiri super bono iure.*

41 *Item operatur, vt supersedeatur in executione sententiæ, & videatur super meritis, quando subest causa considerabilis iniustitiæ.*

42 *Declara, dummodo clausula, parito iudicato arbitrio Rotæ, non detur in causa restitutionis aduersus tres conformes, quia tunc non impedit executionem, nisi clara sit iniustitia.*

43 *Causæ beneficiales citius quam fieri potest terminari debent.*

1 RESTAT discutiendum aliud propositæ materiæ caput, videlicet, quid operetur clausula parito iudicato. Et dicendum
2 est † eius effectum esse vt non possit quis audiri, nisi facta integrali executione, ad not. in c. fin. de rest. spol. Staphil. de lit. iustit. §. dicendum nu. 82. Vestr. in praxi lib. 8. c. 3. n. 10. Cum enim hæc clausula proferatur per ablatiuum absolutũ tri-
2 buit † iurisdictionem conditionalẽ, videlicet quatenus sit paritum iudicato, & non aliter, l. à testatore. ff. de condit. & demonstrat. c. cum dilecta, de rescript. Paris. cons. 94. num. 8. & cons. 45. n. 6. lib. 4. Tiraq. de retract. conuent. §. 2. glos. vnica n. 3. & 4. Put. decis. 283. lib. 2. Caputaquen. decis. 150. parte 1. Vnde in
3 primis, & ante † omnia possessio dimittenda est,

est, & fructus, & expensæ vsque ad obolum restitui debent antequam in causa procedatur, alias gesta ante paritionem sunt nulla ex defectu iurisdictionis, vt in dictis locis, & per Put.decis. 429. lib.1.& ita pluries fuit resolutum per Rotam, vt in Calaguritaua Capellæ Sanctæ Crucis 13. Ianuarij 1589.coram Orano, & in vna Pampilonen. Parochialis 4. Martij 1591. coram Penia, & in vna Florentina Parochialis 1. Iulij 1602. coram Litta, & de eodem anno in alia Pampilonen. Prioratus 26. Aprilis coram Ludouisio.

Extenditur iste effectus, primum, vt proce-
4 dat, quamuis † respectu fructuum fiat oblatio, quia illa non sufficit, licet fructus sint illiquidi, cum sint cum effectu restituendi, ad hoc, vt tollatur suspensio iurisdictionis, Staphil. in loco superius allegato §. dicendum n.82. & fuit resolutum in vna Pampilonen. Archidiaconatus 4. Maij 1596. coram Cardinale Pamphilio, & in vna Ispalen. beneficij 24. Februarij 1584. coram Cardinale Seraphino, vbi ad decis. Sarn. 15 lib. 1. & Ant. August. 5.de fructib.in repert.fuit responsum,
5 quod procedunt in alijs terminis, puta † quando agitur de purgatione spolij, vel attentatorum, quo casu secundum Mohed. decis. 311. incip. Cruciferorum fratrum ; sufficit sola oblatio, quia in illo casu iurisdictio non est conditionalis.

6 Vnde praxis in Rota inoleuit, vt † petens procedi ad vlteriora liquidet ipse fructus, vel impetret commissionem, per quam præfigatur aduersario terminus ad liquidandum, quo elapso procedatur in negocio principali, vt fuit dictum in vna Neapolitana beneficij 24. Februarij 1584. coram Cardinale Seraphino, & in alia Pampilonen. beneficij 27. Ianuarij 1577. coram Cardinale Blanchetto.

Sed aduertendum est, quòd istud procedit,
7 quando † negocium principale non tendit ad executionem sententiæ, Nam hoc casu si in rescripto sit clausula parito &c. vel sit tradita forma, quòd in primis, & ante omnia procedatur ad vlteriorem executionem rei iudicatæ, & res iudicata condemnet in fructibus, licet dicti fructus non sint liquidi, debet prius procedi ad liquidationem dictorum fructuũ, & eorum integram solutionem, antequam super negocio restitutionis rei procedatur, itaut non sufficiat oblatio, vt dixi: Secus tamen est, quando vtraque causa tendit ad executionem sententiæ, quia tunc potest procedi in vtraque, tam super liquidatione fructuum, quam super repetitione rei. Ita fuit resolutum in causa Foroliuien. fideicommissi 26. Februarij 1586. coram Cantuccio.

Et vbi res iudicata condemnat ad fructus; quos quis percepit, tunc in liquidatione de-
8 bet probatio † concludere per necesse, & non per possibile, Veral. decis. 30. par. 2. Nam probatio per possibile, & præsumptiua tantũ admittitur, vbi quis condemnatus fuit ad fructus, qui percipi potuerunt, vt per Veral. vbi supra, quam distinctionem sequitur Fab. Turrettus cons. 32. nu. 4. & videtur approbata per Rotam in Compostellana fructuum 30. Aprilis 1590. coram Cardinale Plato.

Præterea est etiam aduertendum, quòd supradicta ampliatio non habet locum, quoties-
9 cunque † clausula Parito &c. est apposita in pacto inter partes, & non in commissione, quia tunc licet fructus sint illiquidi, tamen sufficit oblatio cum depositione vnius Iulij, iuxta distinctionem Angeli in l 4. §. ait Prætor, ff. de re iudic. Alex. cons. 24 n. 9. lib. 4. Ca-
* pic. decis. 17. n. 5. & est communis * opinio, vt per Caputaquen. decis. 150. sub n. 5 par. 1. & fuit tẽtum in vna Romana legitimæ, 16. Martij 1587. coram Robusterio.

Secundo supradictus effectus extenditur, vt
10 stante † hac clausula non possit dari mandatũ de manutenendo contra eum, cuius fauore parendum est, imò datum tanquam nullum est reuocandum, sic tenuit Rota in vna Conchen. præstimonij, 11. Decembris 1597. coram Cardinale Seraphino, & deinde in vna Regien. beneficij 13. Ianuarij de eodem anno coram Litta.

11 Tertio extenditur, vt procedat † etiamsi rescriptum fuerit obtentum ab antecessore, quia cum hæc clausula suspendat iurisdictionem, afficit etiam successorem causam prosequi volẽtem, vt fuit resolutum in vna Burgen. iurisdictionis de Veruiesca 16. Februarij 1604. coram Coccino, & in vna Vergellen. iuris optandi 10. Decembris 1601. coram Ludouisio.

Quarto extenditur, vt habeat locum, quam
12 uis causa † restitutionis in integrum simul committatur; Nam licet restitutione com-
13 missa suspendatur † iudicatum, donec cognoscatur, an restitutio sit concedenda, glos. in l. vnica. C. nil. nou. rest. in integr. pend. Ias. in l. 4. §. condemnatum n. 26. qui testatur de communi, ff. de re iudic. Afflict. decis. 356 num. 3. Capic decis. 53. n. 1. Ant. Aug. qui plures refert in repert. de restit. in integr. n. 3. Rota in recollectis Put. decis. 7. sub tit de restit. in integr. & decis. 346. in fine par. 1. diuers. Adeo quòd commissa causa restitutionis, si aduersarius
14 obtineat † commissionem cum clausula, quòd Iudex procedat ad legitimam executionem, adhuc illa impediatur, Odd. de restit. in integ. par. 1. quæst. 43. nu. 8. Nihilominus hoc non
15 procedit, quando in † cõmissione adest clausula parito iudicato, quia tunc restitutio in integrum non impedit illius effectum, præsertim si latę sint tres sententię conformes, Bald. in l. vnica. C. ne lic. tert. prouoc. col. fin. vers. sed nunquid sequitur Cassad. decis. 1. de restit. in integr. Gabr. de execut. rei iudic. concl. 1. n. 17. Couar. pract. quæst cap. 25. n. 7.

Quinto extenditur, vt locum habeat licet ad eum, qui agere intendit non pertineat fructuum restitutio, quos non percepit, & ita

quo ad

quoad se videatur paritum iudicato per tra-
16 ditionem possessionis, quia hæc clausula † ob-
stat cuicumque ad causam venienti, etiam
quod ad eum paritio non spectet, cum eadem
commissio sit conditionalis respectu omnium,
vt fuit resolutum in causa Ispalen. beneficij de
Cancellaria 8. Aprilis 1585. coram Cardina-
le Seraphino, & in vna Compostellana Parro-
chialis coram Orano, sub die 16. Decembris
1596. & in allegata Vrgellen. iuris optandi
17 coram Ludouisio, sicuti † in simili dicitur de
clausula *sine retardatione, &c.* quæ impedit
tertium agere, quamdiu non est soluta pen-
sio per titularem, Caputaq. decis. 1. lib. 1. in
manuscriptis Paleot. decis. 210.

Sexto etiam extenditur, vt procedat tam
18 quoad † expensas factas in Curia quam in
partibus, præsertim quando sunt factæ pen-
dente causa in Rota, quia tunc veniunt in
condemnatione, sub clausula coram nobis, &
taxari possunt, vt fuit dictum in allegata cau-
sa Burgen. Iurisdictionis de Viruiesca 16. Fe-
bruarij 1604. coram Coccino per decis. 42. de
sent. & reiud. in antiquis.

19 Septimo extenditur, vt obtineat † etiam
si hæc clausula non fuisset expresse in commis-
sione apposita sed tacite subintelligeretur,
quoniam & eo casu eumdem effectum debet
operari puta si esset apposita, in prima com-
20 missione, quia censeretur † repetita in se-
quentibus, prout de alijs similibus clausulis
dici solet Emil. cons. 68. nu. 7. Ægid. decis. 41.
Cassad. decis. 8. n. 5. de rescript. Ptholome. de-
cis. 30. Lancel. de attent. appellat. pend. limit.
8. n. 8. & in terminis huius clausulæ dictum
fuit in vna Cesenaten. de Cacciaguerris 26.
Ianuarij 1601. coram Coccino.

21 Istudque locum habet etiam † contra ter-
tium venientem ad causam pro illius defen-
sione cum noua commissione, quia clausula
hæc intelligitur repetita, alias de facili aperi-
retur via eludendi hoc rescriptum, & impe-
diendi executionem rei iudicatæ procurando
quod alius veniat ad causam pro defensione
22 sua. Sic quoque videmus, quod † clausula
parito breui apposita in prima commissione
causæ contra præsentatum ad fauorem proui-
si Apostolici intelligitur repetita in noua cō-
missione causæ contra patronum venientem
pro defensione suæ præsentationis, vt fuit tē-
tum in dicta Compostellana Parrochialis 16.
Decembris 1596. coram Orano, & in allega-
ta Ispalen. beneficij de cancellaria 8. Aprilis
1585. coram Cardinale Seraphino.

Sed hoc declaratur, vt procedat quando in
23 secunda † commissione vna cum causa anti-
qua est complicata etiam causa noua, quia
tunc huiusmodi clausula censetur solum repe-
tita quatenus quis velit prosequi causam an-
tiquam, secus si ea omissa prosequatur tantū
nouam, Ita tētum in vna Toletana Parochia-
lis 28. Nouembris 1601. coram Coccino.

Sed quamuis hæc clausula operetur, vt non
possit quis audiri nisi facta integrali execu-
tione, vt dictum fuit; Nihilominus iste effe-
ctus primo restringi debet vt locum non ha-
24 beat † vltra iudicatum l. 1. C. si plu. un. sent.
Vnde si aliquis fuerit condemnatus restituere
rem, & nil dictum sit de fructibus, clausula
parito iudicato, non operatur quoad fructus
l. terminato. C. de fruct. & lit. expens. Dec. cōs.
43. nu. 4. Natta cons. 112. Sed super illis insti-
tuendum est nouum iudicium Abb. in c. gra-
uis n. 20. de restit. spoliat. & ibi Ægid. nu. 39.
Cassan. cons. 21. n. 62. Et si quis tenetur vigo-
re instrumenti vltra rem aliquam etiam ad
interesse, si tamen non fuit condemnatus ad
interesse, sed solum ad rem illam, non erit
parendum quoad interesse, Dec. cons. 321.
in princ. Et ita fuit resolutum in vna Areti-
na bonorum 12. Ianuarij 1598. coram Cardi-
nale Seraphino.

Quod tamen declaratur procedere in iu-
dicijs particularibus, secus si sententiæ sint
latæ in iudicio vniuersali, quia sicut illæ fa-
25 ciunt † rem iudicatam in omnibus pertinen-
tijs postea in exequutione liquidatis ita etiā
clausula *Parito*, &c. quoad illas operatur Ro-
ta decis. 200. n. 14 iuncto num. 35. par. 1. di-
uersorum.

Secundo hæc clausula restringi debet, vt
26 non operetur, quando † respectu negocij prin-
cipalis aliquid non est dandum, vel præstan-
dum ab eo, qui contra se rem iudicatam ha-
bet, sed ab alio; quia tunc pro paritione suf-
ficit condemnati cessio verbalis, & patientia,
Put. decis. 251. lib. 1. Mohed. decis. 275. seu 9.
de sent. & re iudic. & fuit resolutum in vna
Burgen. Iurisdictionis 29. Octobris 1586. co-
ram Cardinale Seraphino, & alias sæpius, vt
in Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. co-
ram Cardinale Millino, & in allegata Bur-
gen. Iurisdictionis de Viruiesca 10. Decem-
bris 1597. In qua fuit dictum, quoad ad ef-
fectum, vt Archiepiscopus condemnatus non
posset cognoscere causas in prima instantia
sufficiebat, vt se abstineret ab illarum cogni-
tione, & quod isto pacto erat satisfactum
clausulæ *parito iudicato*.

27 Tertio etiam restringi debet, vt non † ope-
retur respectu refectionis expensarum, nisi vbi
latæ sint tres sententiæ conformes, secus si
vnica tantum sit lata, quæ ob non appellatio-
nem vel illius non prosequutionem transiue-
rit in iudicatum, vt pluries in Rota fuit reso-
lutum, & signanter in vna Mediolanen. Capel-
laniæ 13. & 27. Maij 1561. coram Cardinale
Seraphino, & in vna Toletana pensionis 12.
Decembris 1597. coram Litta, & in vna Va-
lentina pecuniaria 20. Nouembris 1598. co-
ram Gypsio.

Signatura tamen non seruat hanc distin-
28 ctionem Rotæ, sed vult † paritionem, etiam
quoad expensas esse faciendam, quamuis vni-
ca sententia lata fuerit, quæ in rem transierit
iudicatam, & ita vidi adnotatum à bon. mem.
Gypsio

Gypsio in margine dictæ decisionis, in causa Valentina, vbi fuerat prius facta resolutio iuxta opinionem, quam tenet Rota, Et dicit etiam adnotasse super memoriale dato in dicta causa, 28. Iunij 1599.

Quarto restringitur, vt non habeat locum,
29 quando, is † in cuius fauorem hæc clausula fuit apposita, transegit lite pendente, quia, si concordia valet, nec stetit per eum quominus adimpleretur, tunc iudicatum, & omnes actus iudiciales, immo actio, & instantia, ipso iure extinguuntur, c. 1. de transact. c. 1. de lit. contest. lib. 6. Mohed. decis. 3. de transact.

Quinto restringi debet, vt non operetur, nisi in ijs solum casibus, in quibus sententia transiuit in rem iudicatam, vel alias meretur executionem, quia rescriptum Principis recipit interpretationem à iure communi, cum quo se conformare censetur, l. rescripta, C. de precib. Imperat. offeren. Secus si sententia sit nulla, nec mereatur executio-
30 nem, quia tunc † hæc clausula nihil operatur, vt tradit Roman. cons. 334. numero 1. & sequen. Felin. in c. causam quæ numero 6. versic. & istam regulam, de rescript. Ferret. consilio 308. numero quinto, vers. nec obstat, Caputaquen. decis. 266. par. secunda. Rota diuers. decis. 100. numero 12. pat. 1. Vbi hæc clausula fuit intellecta conditionaliter, hoc est quatenus adesset iudicatum: Hoc idem fuit resolutum in vna Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Cardinale Millino, & in vna Fauentina Monasterij 22. Iunij 1607. coram Penia; In qua post arduam disputationem tandem præualuit opinio dicentium clausulam istam intelligi vigore sententiæ validæ, quia sententia nulla nihil est, Clem. Pastoralis vers. vt igitur de re iudic. Mil. in repert. in verbo sen-
31 tentia nulla. Et ad hunc effectum † nullitas debet esse euidens, & debet ex eisdem actis resultare, Caputaquen. d. decis. 266. par. 2. Couar. pract. quæst. cap. 25. numero secundo. Item debet esse ex tribus, nempe ex defectu citationis, Iurisdictionis, & mandati, iuxta bullam Pij Papæ Quarti, & fuit dictum in eadem causa Fauentina Monasterij coram Penia.

Sed ego existimo idem esse quoad alias nullitates concernentes substantiam iudicij.
32 Vt puta si obseruatio † terminorum substantialium fuisset omissa in casu in quo esset necessaria, vt per Cassad. decis. 8. de rescript. Rota decis. 2. num. 11. & sequen. eodem titulo in nouis. Peregr. decis. 24. lib. 1. Nam licet ex pretermissione terminorum non oriatur nullitas comprehensa in Bullis Pontificum, tamen ad hunc effectum sufficit, quod termini sint de substantia iudicij, Ægid. decis. 27. & Cassad. decis. 2. de Iudic. Bullæ enim non tollunt nullitatem actuum prouenientem ex forma non seruata ad tex. in c. cum dilecta de rescript. Felin. in c. quoniam contra col. 5. vers. si tamen statutum, vt lit. non contest. Et ita declarando Bullam prædictam tenuit Rota in vna Romana Saluiani Interdidicti 6. Nouembris 1598. coram Orano.

Sexto hæc clausula restringi debet, vt non
33 operetur quando † sententia est notorie iniusta cum etiam notoria iniustitia impediat transitum in iudicatum ex traditis per Felin. in c. inter cæteras de re iudic. & in terminis huius clausulæ fuit tentum per Rotam in vna Romana Molendini 6. Februarij 1609. coram Coccino, vbi causa appellationis à sententia lata in spolio erat commissa cum ista clausula, sed quia sententia erat notorie iniusta, Rota censuit illam non obstare. Idque præsertim obtinet si clausulæ, *parto*, *&c.* addita fuerit alia clausula *Ac etiam prout iuris fuerit restituat, &c.* vt erat in causa Illerden. Canonicatus 24. Maij 1596. coram Orano. In qua Rota dixit clausulam, *& prout iuris fuerit*, stare argumentatiue, adeo quod etiam si non constaret de purificatione alterius clausulæ conditionalis, nihilominus veniebat danda restitutio quatenus de iure esset concedenda ad Gemin. cons. 65. numer. 8. & cons. 132. n. 1. Ruin. cons. 20. n. 8. lib. 1. Crescent. decis. 1. de rescriptis.

34 Septimo debet restringi, vt non † operetur quando pars ad cuius fauorem hæc clausula fuit apposita in iudicio de illa non opponit, sed patitur cognosci de iustitia, & meritis causæ: Et ratio est quia cum tangat vtilitatem partis intelligitur parte opponente, & quatenus ea vti velit alias censetur illi renunciatū Achil. decis. 12. de rescript. Et fuit resolutum in vna Toletana Parochialis 28. Nouembris 1601. corā Coccino; Vbi fuit dictū istud pro-
35 cedere etiam in subrogato † ad ius, & quoad litē illius cui dicta clausula fuit concessa arg. l. si eam. §. qui Iniuriarum. ff. si quis caut. & l. qui in ius ff. de reg. iur. Adde Roman. cōs. 174. n. 8. vers. secundo, & clarius Ant. de Butr. cons. 27. Couar. pract q. cap. 9. nu. 7. vers. quid si is Mohed. decis 4. de sent. & re iudicata.

36 Ad effectum autē, vt huic clausulę † renunciatum non dicatur oportet de ea in quolibet actu protestari: Nam quidquid sit in extraiudicialibus in quibus ad conseruandum ius cuiuslibet vnica protestatio sufficit, nihilominus in iudicialibus oportet quod in singulis actibus protestetur Innoc. in c. Cumana de elect. Alex. in l. non solū §. morte de oper. noui. nunciat. Mohed. decis. 2. de iudic. Et negligentia Procuratoris in non protestando non excusat,
37 quia † in omittendo procurator Domino prędicat l. 1. §. si quādo appell. sit Ias. in l. 1. §. si pcurator n. 12. ff. si quis ius diceti, &c. Quini-
38 mo pręiudicat † rei iudicatę faciēdo actus positiuos & Iudice illos admittente, licet fuerit protestatus iuxta decis. Put. 218. lib. 2. Et te-

nuit Rota in vna Placentina decimarum 5.
Iunij, & 8. Nouembris 1589. coram Penia.
Postremo huius clausulæ effectus tempera-
tur quotiescumque in commissione additur
39 verbum, *Arbitrio Rota*, nam † talis additio
importat, vt aliquantulum recedatur à rigore
iuris: Vnde si quis habuit iustam, & honestã
40 causam nõ parendi † nõ obstante hac clausu-
la, poterit audiri super bono iure iuxta decis.
528. num. 7. par. 3 lib. 3. diuers. Vbi allegatur
Cassad. decis. 5. in fine de appellat.
Similiter si essemus in casu in quo attenta
dispositione inris sententia esset exequenda,
attamen subesset aliqua causa considerabilis
41 respectu iniustitiæ dictæ sententiæ, posset † su-
persederi in exequutione illius, & videri su-
per meritis, vt fuit tentum, & obseruatum
per Rotam in vna Viterbien. bonorum 17.
Maij 1596. coram Cardinale Arigonio.
Sed hoc ita demum accipiẽdum est, vt pro-
42 cedat dummodo † clausula *parito iudicato
arbitrio Rota* non detur in causa restitutionis
aduersus tres conformes, quia tunc est intel-
ligenda prout de Iure Paris. cons. 56. n. 2. lib. 1.
Cæsar. de Grass. decis. 101. n. 2. Et consequen-
ter non impedit exequutionem nisi clara sit
Iniustitia iuxta tex. in d. clem. vt calumnijs de
re iud. Et ita fuit resolutum in vna Gerun-
den. beneficij 19. Aprilis 1601. coram Litta.
In qua fuit dictum hoc præsertim obtinere in
43 beneficialibus, in quibus † lites terminari
debent quàm citius fieri potest, cum non aga-
tur de re transitoria ad hæredes ad Crescen.
decis. 13. de procurat.

Agens ad obseruantiam contractus quando docere debeat se adimpleuisse pro parte sua. Cap. LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex contractu vltro citroque obligatorio debet docere se adimpleuisse pro parte sua, si exaduerso opponatur de non adimplemento.*
2 *Exceptio non adimplementi dicitur litis finita, & impedit ipsius litis ingressum.*
3 *Item nunquam censetur sublata per statutum.*
4 *Item habet locum quamuis in modico non fuerit adimpletum.*
5 *Locator tenetur de iure rem tradere, & successiuam patientiam præstare.*
6 *Si exciviatur de re non tradita tenetur ipse probare huiusmodi factum, non autem excipiens non factum.*
7 *Traditio non probatur ex verbis Dedit, & tradidit in instrumento positis si extra conspectum rei proferantur.*
8 *Verba Dedit, & tradidit in instrumento venditionis posita important licentiam intrandi, seu apprehendendi auctoritate propria.*
9 *Succedens in locum alterius tenetur ea omnia adimplere ad quæ ipse auctor se obligauit.*
10 *Amplia procedere etiam in cessionario.*
11 *Exceptio quæ cedenti obstat repellit quoque ipsum cessionarium.*
12 *Agens tenetur docere de obseruantia contractus in quacunque instantia.*
13 *Exceptio non adimplementi opponi potest etiam post sententiam, & in illius executione.*
14 *Agens ad obseruantiam contractus nedum probare debet factum proprium, sed etiam alienum, si illud promisit.*
15 *Promittens factum alienum non excusatur ab implemento quando ipse agit, Secus quando per viam exceptionis vult euitare pœnam.*
16 *Limita, nisi constet ipsum adhibuisse omnem diligentiam vt adimpleret, nec potuisse adimplere.*
17 *Promittens factum alienum, si se obligauit ad damna, & interesse non tenetur precise adimplere quamuis fuerit dictum, quod faciendo omnem diligentiam se excusare non posset etiam ex causa impossibilitatis, sed soluendo interesse liberatur.*
18 *Amplia quamuis obligatio sit iurata.*
19 *Obligatio iurata non potest adimpleri per æquipollens.*
20 *Declara, quando factum est possibile, alioquin promittens præstando interesse liberatur.*

COMMVNIS, &
trita est iuris conclu-
sio, quod † volens
agere ex contractu vl-
tro citroque obliga-
torio in primis doce-
re debeat se adim-
pleuisse pro parte sua
si exaduerso oppona-
tur de non adimplemento l. Iulianus. §. of-
ferri. ff. de act. empt. l. Ædiles in fin. & ibi
glos ff. de ædilict. ædict. Socin. cons. 273. n.
2. lib. 2. Aym. cons. 151. num. 8. 9. & 10.
& cons. 192. num. 15. Goazad. cons. 94. nu-
mero 4. cum duobus sequen. Roland. cons.
53. num. 27. lib. 1. Decis. Perus. 50. numer. 1.
2 & sequen. Nam exceptio † ista non adim-
plementi dicitur litis finitæ, & impedit ip-
sius litis ingressum Castren. in d. §. offerri
Ias. in §. actionum numero 131. Inst. de act.
Aym. cons. 127. numero 14. & cons. 248. col.
3 fin. vers. non obstat, & nunquam † per statu-
tum sublata censetur, cum oriatur ex ventre
instrumenti ex quo oritur petitio Roman. cõs.
244. sub numer. 5. vers. breuiter, & ibi Mandos.
in addit. sub littera E. Aym. d. cons. 127. n. 14.
Alex. cons. 119. n. 2. lib. 1. Cephal. cons. 402. n.
4 19. lib. 3. Et sufficit † in modico nõ fuisse adim-
pletum,

pletum, ad hoc, vt actor in totum repellatur Bald. in l. pacta conuenta nu. 1. ff. de contrahen. empt. & in l. fin. C. commod. Ias. cons. 216. col. 2. n. 1. vers. in tantum nu. 2. Rub. cons. 30. nu. 4. Neuizan. cons. 50. n. 9. & 10. Rolan. d. cons. 53. n. 28. & 29. & cons. 69. n. 6. & 7. lib. 4. Bero. cons. 25. n. 14. lib. 3.

5 Hinc est quod cũ † locator de iure teneatur rem tradere, & successiuam patientiam præstare l. ex conducto in princip. & ibi Bald. ff. locat. l. si quis Domum vbi Bart. not. ff. eod. tit. Calder. cons. 5. tit. de locat. Socin. cons. 166. sub n. 10. vers. primo enim lib. 2. Si excipiatur
6 de † re non tradita, vel patientia non præstita tenetur ipse probare huiusmodi factum, non autem excipiens non factum per regulam supra positam, & in terminis tradit Papien. in for. lib. qua agit. ad fiat præst. vers. recusanit nu. 3. Natta cons. 360. nu. 1. lib. 2. Osasc. decis. Pedem. 10. n. 8. & seq. Neque enim ex verbis
7 dedit, & tradidit in instrumento positis probatur traditio si extra conspectum rei proferantur, cum importent tantum licentiam
8 intrandi † seu apprehendendi propria auctoritate l. prædia vbi Bart. & Alex. ff. de acquir. possess. Papien. & Natta in locis supra citatis idem Natta cons. 162. n. 14. lib. 1.

9 Amplia Nã etiam † succedens in locum alterius tenetur ea omnia adimplere ad quæ ipse auctor se obligauit ad l. si ei cui §. si quis. ff. de euict. l. si cum §. iniuriarum. ff. si quis
10 caut. quamobrem † cessionarius etiam tenetur, vt dixit Rota in vna Romana pretij fundaci prima Iunij 1607. coram Manzanedo
11 exceptio † namque quæ cedenti obstat repellit quoque ipsum cessionarium Bero. cons. 32. n. 46. lib. 3. late Surd cons. 4. n. 6. & seq. lib. 1.

12 Secundo amplia, vt agens † teneatur docere de obseruantia contractus quandocumque etiam in secunda, & tertia instantia, cum ex-
13 ceptio non implementi † opponi possit etiam post sententiam, & in illius executione Aym. cons. 151. nu. 10. Menoch. cons. 1. num. 367. & cons. 65. n. 4. lib. 1. & fuit dictum in d. Romana pretij fundaci.

14 Tertio amplia, quia † actor nedum probare debet factum proprium, sed etiam factum alienum si illud promisit, quia promittens fa-
15 ctum alienum † excusatur ab implemento quando ipse agit, licet secus videatur, quando per viam exceptionis vult euitare pœnam, vt per Rol. d. cons. 69. n. 12. lib. 4.

16 Declara nisi † constet ipsum adhibuisse omnem diligẽtiam, vt adimpleret, nec potuisse adimplere, quia tunc satis dicitur adimpleuisse pro parte sua, & ei non obstat exceptio non adimplementi etiam ad effectum, vt possit agere iuxta decis. Afflict. 295. nu. 3. Ruin. cons. 67. in fin. lib. 4. Præsertim si se obligauit ad damna, & interesse, quia tunc non te-
17 netur † præcise adimplere, sed tantũ ad dãna & interesse etiam si fuerit dictum quod faciendo omnem diligentiam, & promittendo factum alienum se excusare non possit etiam ex causa impossibilitatis, quia nihilominus soluendo interesse liberatur, vt per Dec. cons. 2. numer. 8. Paris. cons. 110. sub num. 24. per totum lib. 1. Purpurat. cons. 561. post num. 2. Ripa in l. quod te num. 46. in fin. ff. si cert. pet.

18 Et hæc declaratio procedit quamuis † contractus fuerit iuratus, quia licet regulariter
19 stante iuramento non possit † obligatio facta adimpleri per æquipollens glos. in l. si pecunia in princ. ff. de cond. cau. dat. cum alijs per Couar. in c. quamuis par. 1. §. 4. num. 6. de
20 pact. lib. 6. tamen hoc intelligitur † quando factum est possibile, & quando is, qui promisit potest facere, alias liberatur præstando interesse, vt ibi per Couar. post Aym. cons. 12. nu. 1. Gabr. de iureiur. conclus. 8. in fine. Et ita pluries Rota tenuit nempe coram Bubalo in vna Romana Palatij 7. Maij 1590. & coram Penia in alia Romana Census 17. Aprilis 1598. & in vna Perusina ratificationis 6. Martij 1606. coram Ludouisio in qua fuit reuocatum mandatum Auditoris Cameræ, qui mandauerat talem promittentem carceri non relaxandum donec fecisset illum ratificare quem ratificaturum promiserat.

An contrauentio obstet agenti ad obseruantiam contractus non ineleganter explicatum. Cap. LXXXIX.

SVMMARIVM.

1 Si duo fecerint pacem, & promiserint se inuicem non offendere sub certa pœna, & vterque offendat, sed vnus prius, alter postea. secundus contrauentor poterit agere ad pœnam conuentionalem contentam in instrumento pacis, & nu. 11.

2 In contractu vltro citroque obligatorio, & iurato secundus contrauentor potest agere contra primo contrauenientem ad obseruantiam.

3 Dispositio l. si quis maior. C. de transact. est valde rigorosa, & rarissime practicatur in iudicijs.

4 Nunquam recipitur quotiescunque cessat læsio, seu interesse partis & abest dolus.

5 Agens ex contractu non iurato tenetur docere se adimpleuisse pro parte sua.

6 Si contrauenerit non potest ad obseruantiam agere, etiam si alter prius contrauenerit.

7 Exceptio tu non adimpleuisti semper opponi potest.

8 Amplia, vt ad hunc effectum non consideretur, quis primo contrauenerit, sed quis primo agat

ex contractu nam qui prius agit debet prius docere de adimplemento.

9 *Declara procedere, quando non constat, quis prius debeat implere, secus si appositum sit tempus adimplementi, quia tunc ordo seruandus est.*

10 *Regula l. cum proponas la 2. C. de pact. quod frangenti fidem fides frangatur eidem quomodo intelligatur.*

SVBSEQVITVR illa quæstio in Iudicijs frequenter agitata. An agenti ad obseruantiã contractus obstet propria contrauentio? & pro negatiua videtur optime applicari posse illa communis Docto-
1 ctorum conclusio, quod si duo † fecerint pacem, & promiserint se inuicem non offendere
sub certa pęna, & vterque offendat, sed vnus
prius, alter postea secundus contrauentor, vel
offensor poterit agere ad pęnam conuentio-
nalem contentam in Instrumento pacis, quam
opinionem tenuit Bart. in l. cum pater § liber-
tis sub num. 7. & ibi Bald. circa med. vers. &
facit, & Imol. n. 14. de leg. 2. bene Alex. in l.
cum proponas la 2. sub nu. 6. C. de pact. vbi
inquit, quod secundus offendens non dicitur
fecisse contra contrauentionem, postquam
eam seruare non tenebatur per d. l. cum pro-
ponas; Eamdem opinionem sequitur ibi
Claud. Aquen. n. 7. & Rimin. sub n. 4. vers. & an
secundo offendens; Idem Alex cons. 32. nu. 9.
vers. imò pęna lib. 2. vbi tenet quòd secun-
dus contrauentor potest exigere à primo con-
trauentore pænam conuentam in compromis-
so Parpal. in l. si quis maior n. 107. C. de tran-
sact. Et quamuis hæc opinio habet plures
contradictores, nempe Bald. Imol. Roman. &
Alex. in l. semel mora. ff solut. matrim. Dec. in
d. l. cum proponas nu. 10. vers. sed publica est
dubitatio, & ibi Curt. Iun. sub num. 3. Nihilo-
minus, vt ibi dicit Curt. hæc videtur commu-
* nis * opinio: Cum igitur in consecutione penæ
conuentionalis non attendatur secunda con-
trauentio, multo minus videtur attendenda,
quando quis agit ad obseruantiam contra-
ctus attenta præsertim ratione Alex. in d. l.
cum proponas quod stante prima contrauen-
tione secundus non dicitur contrauenire.

Ego tamen pro resolutione soleo duos ca-
sus distinguere. Primus est quando versamur
in contractu vltro citroque obligatorio, &
2 iurato; & tunc † secundus contraueniens po-
test agere in contractu aduersus primo cõtra-
uenientem, ex quo tenetur ad illius obseruan-
tiam, licet ille postea non obseruet, Mathesil.
not. 50. vbi Additio allegat plures concordan-
tes, & ita fuit tentum per Rotam in vna Me-
diolanen. frumenti, 16. Octobris 1587. corã
Orano. Fundatur hæc conclusio in d. l. si
3 quis maior. C. de transact. cuius † tamen di-
spositio est valde rigorosa, & rarissime pra-
cticatur in iudicijs, vt alias dictum fuit in
vna Cornetana bonorum 26. Iunij 1579. co-
ram fęl. record. Clemente Papa VIII. tunc
Auditore, quæ habetur in impressis diuers.
4 decis. 583. par. 1. Imò nunquam † recipitur,
quotiescunque cessat læsio, seu interesse partis,
& abest dolus, Cassad. decis. 2. n. 7. de Iudic.
& fuit dictum in vna Romana Vineę 3. Martij
1598. coram Orano, & in alia Romana tran-
sactionis 16. Iunij 1603. coram Litta.

Secundus casus est quando versamur in
contractu non iurato, & tunc cessat disposi-
tio d. l. si quis maior. C. de transact. & propte-
5 rea actor † tenetur docere se adimpleuisse cõ-
tractum cuius vigore agit l. Iulianus §. offer-
ri. ff. de act. empt. cum alijs allegatis per So-
6 cin. cons. 273. n. 2. lib. 2. Et si † contrauenerit
non potest pro obseruatione contractus agere
etiam si alter prius contrauenerit, quia quã-
uis probetur contrauentio rei nihilominus
hæc contrauentio nihil releuat: Nam hæc
7 exceptio † tu non adimpleuisti pro parte tua
semper opponi potest Corn. cons. 297. nu. 1. lib.
3. Dec. cons. 119. n. 1. cum alijs per Aym. cõs.
8 151. nu. 10. Et quo ad hoc † non consideratur
quis primo contrauenerit, sed quis primo
agat, nam qui prius agit ex contractu, debet
prius docere de adimplemento. Alex. cons.
49. n. 4. lib. 2. Aym. d. cons. 151. nu. 10. in fine.
Et ita tenuit Rota in vna Romana Societatis
Aromatariæ 31. Maij 1585. coram Bubalo.
Quod tamen fuit declaratum in allegata Me-
9 diolanen. frumenti quando † nõ constat, quis
prius debeat implere, secus si appositum sit
tempus adimplementi, quia tunc ordo seruã-
dus est Bald. in l. 1. nu. 22. C. de vsur. & fruct.
legat. Socin. cons. vlt. num. 3. vers. non obstat
lib. 3. Bero. cons. 200. in fine lib. 1. & 136. nu. 7.
lib. 2. Aquen. in d. l. si quis maior circa fin. nu.
46 C. de transact.

Non obstat regula d. l. cum proponas, quod
frangenti fidem fides frangatur eidem; quia
10 illa lex habet † locum in transactione, in qua
non interuenit stipulatio; tunc enim si quis
primo contrauenit potest secundus agere ex
primeua actione non obstante transactione,
& si reus excipiat de transactione poterit
actor replicare tu non adimpleuisti transa-
ctionẽ, ideo ego nõ teneor stare, & ita decla-
rant ibi Doct. præsertim Paul. de Castr. nu. 2.
in fine Alex. nu. 2. & Ias. in positione casus.
Nec ibi disponitur, quod secundus contra-
uentor possit agere ad obseruantiam transa-
ctionis; Quinimo si præsupponamus in tran-
sactione interuenisse stipulationem tunc pos-
set quis agere ex transactione seu conuentio-
ne omissa primeua actione, sed hoc dummo-
do adimpleat pro parte sua saltem eo modo,
quo potest, vt bene declarat Corn. in d. l. cum
proponas n. 4. in 3. notabili.

Non etiam obstat communis opinio in cõ-

trarium

11 trarium allegata. Quia respondetur,† quod
ideo secundus potest agere ad pœnam contra
primum offendentem, quia incursus pœnæ nõ
prouenit immediate ex contractu, sed ex pri-
ma contrauentione. Vel potest dici quòd
dicta communis conclusio procedit ex alia
particulari ratione, nempe, quia secundus
offensor non dicitur contrauenisse instrumen-
to pacis nec offendisse animo rumpendi pacẽ
sed potius ex noua offensione facta per ad-
uersarium, & sic ex noua causa superueniente
ad tradita per Bart. in l. aut facta. §. causa. ff.
de pęn. Ideo nil mirum si agere potest ad pę-
nam vigore contractus, Et hanc rationem
considerat Riminal. in d. l. cum proponas n. 4.
vers. tertio quando offensio.

Contractus nominatus, An ob defectum adimplementi rescindi possit. Cap. X C.

SVMMARIVM.

1 *Contractus nominatus continens pactum resolutiuum ob inobseruantiam rescindi potest.*

2 *Item rescinditur ipso iure si pactum resolutiuũ sit conceptum verbis directis præsertim quando contractus non fuit perfectus.*

3 *Non habens pactum resolutiuum ob defectum implementi non rescinditur, sed agendum est vel ad ipsum implementum, vel ad interesse.*

4 *Emptor, vt re tradita cogi possit ad solutionem precij, si venditor factum præcise præstare non potest, sufficit adimplere per æquipollens, itaut reddatur emptor securus.*

5 *Contractus venditionis non rescinditur etiam si in instrumento fuerit expressum bona ad venditorem spectare pleno iure, & postea detegantur subiecta fideicommisso, de quo emptor notitiam habuit, Secus si ignorauit. & venditor sciuit. quia tunc venditio annullatur, vel saltem est locus redhibitoria.*

6 Item *annullatur ipso iure ab initio quando in testamento est facta expressa prohibitio alienationis.*

7 *Modus in contractu nominato adiectus operatur, vt possit a contractu discedi eo non impleto. quando fuit causa finalis ipsius contractus, Secus si impulsiua.*

8 *Iuramentum obligat præcise ad factum.*

9 *Iurans excusatur ab implemento, quando factum præcise impleri non potest, & contra tum agitur ad interesse non autem ad rescissionem contractus.*

SED hoc in loco opportune
quæritur, An contractus
nominatus ob inobser-
uantiam alterius partis
rescindi possit? Et pro
resolutione duo casus
sunt distinguendi.

Primus est, quando
in contractu adest pactũ
resolutiuum, & tunc nemini dubium est,
1 quod † contractus rescinditur, cum nõ detur
purgatio moræ, vt per Alex. in l. si Insulam
nu. 43. & ibi Ripa nu. 16. de verb. oblig. Grat.
cons. 93. nu. 61. lib. 1. Cephal. cons. 25 nu. 26.
Put decis. 66. in princ lib. 3. Caputaquen. decis.
135. par. 2. Rota diuers decis. 572 n. 3. par. 1.
2 Quinimo si pactum † fuerit conceptum ver-
bis directis, videlicet, quod contractus sit nul-
lus, si non obseruentur promissa, verificata
conditione contractus ipso iure resoluitur, si-
cuti dicitur in pacto legis commissoriæ, & in
pacto adiectionis in diem l. 2. de in diẽ adiect.
l. si conuenit. ff. de rescind. vend. Butr. in l.
traditionibus vers. item oppono, quod ex solo
titulo. C. de pactis, Et hanc opinionem quod
contractus nominatus rescindatur ipso iure
quando pactum est conceptum verbis directis
tenet Fulgos. in l. 1. sub n. 4. vers. sicut enim. ff.
de donat. Bald. in l. ea lege nu. 7. C. de cond.
ob. cau. Crot. in §. Diui nu. 100. de leg. 1. cũ
alijs per Tiraq. de retract consanguin. §. 1.
glos. 7. num. 13. Quod præcipue locum habet
quando contractus non fuit perfectus, Nam
licet Alex cons. 10. num. 2. lib. 1. & multi alij,
quos ibi allegat Additio cõtrarium teneant,
nihilominus præfati Doctores loquuntur,
quando sequuta fuit traditio in emptorem,
Secus si non fuit sequuta traditio, quia tunc
omnes admittunt, quod contractus ipso iure
resoluatur, & ita tenuit Rota in vna Reca-
naten. rescissionis contractus die 3. Maij
1586. coram bo. me. Episcopo Lauretano.

Secundus casus est, quando in contractu
non adest pactum resolutiuum, & tunc com-
*3 munis * est conclusio, quod † ob defectum
implementi contractus non rescindatur per
per tex. in l. ea conditione vbi Bald. C. de
rescind. vend. & in l. 2. C. de cond. ob cau.
Bald. & Doct. in l. inciuile in princip. C. de
rei vendic Corn. cons 25. nu. 4. lib. 2. Socin.
cons. 26. col fin. lib. 3. Natta cons. 171. num. 1.
lib. 1. Sed agendum est ad implementum, vel
ad interesse, maxime quando contractus fuit
perfectus, veluti si venditio fuerit perfecta
per traditionẽ rei venditæ, Alexand. in l. cum
proponas la 2. n. 4. C. de pact. late Becc. cons.
4 45. n. 35. puta, vt † re tradita emptor cogi pos-
sit ad solutionem pretij, si venditor factum
præcise præstare non potest sufficit adimplere
per æquipollens itaut reddatur emptor secu-
rus Afflict. decis. 171. Alex. cons. 65. n. 5. lib. 5.
& ita fuit decisum corã Cardinale Seraphino
de anno 1598. in vna Romana de Iustinis,

vbi fuerunt allegatæ aliæ decisiones, & rursus in alia Romana census 17. Aprilis 1598. coram Penia.

Et procedit hæc conclusio etiam si in in-
5 strumento fuerit † expressum bona ad venditorem spectare pleno iure, & postea detegantur subiecta fideicommisso, quia adhuc nō est locus rescissioni si emptor habuit notitiam fideicommissi glos. in l. si familiæ. C. famil. hærciscun. vbi Bald. n. 7. & cæteri Alex. cons. 21. n. 6. & 7. lib. 5. Ruin. cons. 42. n. 19. lib. 1. cum simil. Secus si ignorauit, & venditor sciuit quia tunc venditor vti periurus dicitur esse in dolo, qui dedit causam contractui; ideoq; venditio annullatur l. & eleganter. de dol. & l. si quis maior. C. de transact. vel saltē est locus redhibitoriæ, cum alias emptor non fuisset empturus l. si quis. §. & in potestate, de except. rei iudic. & fuit tentum in vna Camerinen. Castri Orbis 24. Aprilis 1598. coram eodem Cardinale Seraphino; Præsertim si ad fideicommissum vocentur complures nondum nati, cum hoc casu nullum proditum sit remedium pro venditore, nisi vt à contractu recedatur Rota decis. 586. sub n. 8. & 9. par. 1. diuers. Et
6 est indubitatum quando † in testamento est facta expressa prohibitio alienationis, quæ inducit nullitatem contractus ipso iure ab initio Bart. in l. filiusfamilias §. diui n. 6. vers. certe & ibi Castr. n. 7. vers. interdum Claud. nu. 21. Ias. in 1. lect. n. 66. & in 2. n. 100. Ripa nu. 47. Crot. n. 92. ff. de leg. 1. Ruin. cons. 23. & 13. lib. 5. Grat. cons. 91. nu. 13. cum seq. lib. 1. Tiraq. alios citans de leg. connub. glos. 7. nu. 57. & ita tentum fuit in vna Romana Palatij coram Cantuccio 8. Martij 1577. & in alia Romana Soluiani interdicti 29. Martij 1585. coram eodem.

Illud tamen te admonitum esse volo, quod
7 modus † in contractu nominato adiectus operatur, vt possit à contractu discedi eo nō impleto l. cum te fundum, vbi glos. C. de pact. inter empt. & vendit. Corn. cons. 101. n. 1. lib. 3. Aym. cons. 192. n. 22. Quod procedit, quando modus est causa finalis ipsius contractus, videlicet quòd alias quis non esset contracturus, tunc enim potest recedi à contractu modo non impleto; Secus quando id quod est implendum non fuit causa finalis contrahendi, sed impulsiua, quia tunc non potest agi ad ipsius contractus resolutionem propter modi inobseruantiam Aym. cons. 246. num. 2. Becc. cons. 45. nu. 39. Bald. Nouel. de dot. priuileg. 50. circa med. par. 6. tametsi contra-
8 ctus fuerit iuratus; Nam quamuis † iuramētum obliget præcise ad factum l. si quis maior. C. de transact. tamen quando factum non po-
9 test præcise impleri iurans † excusatur ab implemento Aym. cons. 12. nu. 1. vers. sed posito Gabr. de iureiuran. conclus. 8. in fin. & contra eum agi potest ad interesse non autem ad rescissionem contractus Cephal cons. 589. n. 4. & & 7. lib. 4. & ita semper obseruauit Rota, vt in Romana Palatij corā Bubalo 7. Maij 1590. in Auximana bonorum coram Cardinale Millino, & in dicta Romana census coram Penia.

Dilatio ad deliberandum, & se instruendum quando litigantibus sit concedenda, & an sententia lata pendente dilatione, seu termino ad liquidandum sit ipso iure nulla. Cap. XCI.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio actori regulariter non conceditur, cum paratus ad iudicium venire teneatur.*
2 *Amplia quamuis tertius veniat ad causam contra ipsum vigore clausulæ commissionis obtentæ per ipsum actorem omnesque alios sua interesse putantes.*
3 *Limita, quando tertius venit ad causam vigore specialis commissionis ab ipsomet obtenta.*
4 *Secundo limita, vbi actor commisisset causam super vno iure, & reus pendente iudicio produxit ius nouum, cuius respectu lis non fuerat capta.*
5 *Dilatio actori conceditur quando reus cedit ius suum tertio, & cessionarius venit, propter mutationem personæ, licet cessionarius vtatur iure cedentis.*
6 *Reo regulariter conceditur ad se informandum de iuribus suis, & deliberandum, an velit cedere vel contendere.*
7 *Limita nisi contra eumdem iam seruatus sit terminus ad articulandum, & anno elapso petat eam sibi dari.*
8 *Secundo limita nisi citatio contra eum decreta, & termini obseruatio emanauerit vigore commissionis impetratæ litteris non expeditis.*
9 *Tertio limita in reo spoliatore etiam si spolium contra eum adhuc non sit probatum.*
10 *Dilatio aliqua ceditur reo spoliatori ad opponendū cōtra iura neutrius producta, nisi in casu, vbi produceretur gratia si neutri, & n. 11.*
12 *Non datur reo qui habuit quartam dilationem.*
13 *Quarta dilatio datur quando allegantur causæ releuantes, & petens iurat causam veram esse.*
14 *Hæredi vlterior dilatio conceditur sicut etiam successori, quamuis, cius prædecessor contra quem iudicium fuerat captum, quartam obtinuerit.*
15 *Dilatio procuratori in Curia citato concedenda est ad certiorandum Dominum in partibus de lite particulari sibi mota.*
16 *Limita si procurator repertus in Curia habeat speciale mandatum procedendi in causa commissa.*
17 *Secundo limita, vbi actor petit declarari locum esse regressui ob non solutam pensionem.*
18 *Tertio limita, vt dilatio procuratori non detur*

pro

pro habendis defensionibus post decretum citationis, vbi post dictum decretum mandatum produxerit per sex menses.

19 *Quarto limita quando Dominus fuit citatus per edictum in partibus consilito de non tuto accessu.*

20 *Dilatio non datur Cessionario si prius data fuit auctori suo, nisi respectu iuris proprij, quod aliunde habet quam à cedente.*

21 *Sententia lata pendēte dilatione, seu termino ad liquidandum est ipso iure nulla.*

22 *Dilatio à Iudice concessa potest ab eodem reuocari dummodo reuocatio sit expressa.*

23 *Dilatio in prolatione sententiæ hodie non censetur reuocata, nisi in sententia Rotali.*

QVOTIDIE vsu venit, vt disputetur, An dilatio ad deliberandum, & se instruēdum sit litigantibus concedenda. In qua quęstione breuiter de singulis personis pertractando infrapositæ conclusiones sunt notandæ. Prima

1 est quod † actori regulariter non conceditur dilatio, quia paratus venire tenetur ad iudicium Caputaquen. decis. 15. nu. 1. & sequen.

2 par. 1. Quæ conclusio † procedit etiamsi tertius veniret ad causam contra ipsum vigore clausulæ commissionis obtentæ per actorem omnesq; alios sua interesse putātes, & Achil. de dilat. decis. 2. Et ratio est, quia venire debet paratus contra omnes comprehensos in dicta commissione: Secus autem est vbi ter-

3 tius † venit ad causam vigore specialis commissionis ab ipsomet obtentæ, quia tunc actori esset dilatio concedenda: Et idem est, vbi

4 actor † commisisset causam super vno iure, & reus pendente iudicio produxit ius nouum cuius respectu lis nō fuerat cœpta Cassad. decis. 1. de dilat. n. 4. Ita Caputaq. d. decis. 15. nu. 3. Similiter † quando reus cedit ius suum tertio, & cessionarius venit actori datur dilatio propter mutationem personæ, licet Cessionarius vtatur iure cedētis Crescen. decis. 10. de dilat. in impressis.

6 Secunda est conclusio, quod licet Reo † regulariter danda sit dilatio, vt possit se informare de iuribus suis, & deliberare An velit cedere, vel contendere, tamen hoc fallit Pri-

7 mo vbi contra † eumdem iam seruatus sit terminus ad articulandum, & anno elapso petat eam sibi dare, sub prætextu quod nunc velit venire ex alio iure, quod sibi superuenit Crescent. decis. 5. de dilat. Secundo fallit post-

8 quam † terminus contra eum ad articulandū fuit seruatus, licet citatio contra eum decreta, & termini obseruatio emanauerit vigore commissionis impetratæ litteris non expeditis, & ita siue iurisdictione quæ postmodum data fuit mediante noua commissione, Cre-

9 scent. eod. tit. decis. 6. Tertio fallit † in reo spoliatore cui non datur dilatio etiam si adhuc spolium non sit probatum Crescent. decis. 4.

10 de dilat. Ad opponendum tamen † contra iura nouiter producta ei deberet cōcedi aliqua dilatio Crescent. vbi supra decis. 7. Nisi in

11 casu † vbi produceretur gratia Si neutri, nam dilatio aliqua ad opponendum contra eam non datur Crescent. vbi supra decis. 8. Quarto

12 fallit † quando reus habuit quartam dilationem; quia vltra illam nulla amplius danda est Lap. alleg. 38. Doct. communiter in l. vlt. ff. de ferijs Mising. singul. obseruat. cent. 1.

13 obseruat. 72. in fine; Et quarta † dilatio conceditur vbi causæ releuantes allegātur, & petens iuret causam veram esse aliaque obseruet de quibus in capit. vltra tertiam de testib. Ita Alex. Castren. Fulgos, & alij in l. vlt. & in l. oratione ff. de ferijs, quos sequitur Misinger. in loco præcitato, Et hoc intelligitur verum, dummodo reus conuentus non sit hæres illius contra quem fuit cœptum iudicium,

14 Nam illi † vlterior dilatio conceditur sicuti etiam successori, quamuis eius prædecessor quartam obtinuisset; nam indistinctè hæredi, & successori noua dilatio danda est, vt per Doct. in d. l. oratione de ferijs, nec est exprimendū quod sit quarta vel quinta Specul. tit. de teste § qualiter autem vers. sed pone quòd antecessor, Ita Misinger. sing. obseruat. cent. prima obseruat. 73.

15 Tertia est conclusio quod † procuratori generali in Curia citato concedenda est dilatio ad partes ad certiorandum Dominum de lite particulari sibi mota, vt deliberet, an cedere vel contendere velit, vtque ipsum procuratorem instruere valeat de pertinentibus ad litē sibi motā cap. dilectus vbi Hostien. & Abb. nu. 5. vers. & concludendo de procurat. Bisigner. decis. 1. de dilat. Cassad. decis. 3. eod. tit. Rota decis. 31. de procurat. in nouis.

16 Fallit primò hæc conclusio si † procurator iste repertus in Curia habeat speciale mandatum procedendi in dicta causa iam cōmissa, & cuius commissionis vigore citatus ipse fuit, quia tunc ei non conceditur aliqua dilatio ad certiorandum Dominum, Ita distinguendo concluditur in supradictis decisionibus, & ita fuit resolutum per Rotam in vna Strigonien. prætensæ violationis testamenti 4. Decembris 1595. corā Cardinale Mantica.

17 Secundo fallit, vt non detur † dilatio procuratori ad consulēdum Dominum, vbi actor petit declarari locum esse regressui ob non solutam pensionem, dum tamen per prius Dominus ipse fuerit monitus ad docendum se paruisse litteris Apostolicis, in quibus erat reseruata pensio, & in casum non solutionis regressus, & non fuit probata solutio, Crescent. decis. 9. de dilat.

18 Tertiò fallit, nā † procuratori generali post decretū citationis nō sunt dandæ dilationes ad pro partes habēdis defensionibus; & certiorandum Dominum vbi mandatum produ-

xerit

xetit post dictum decretum citationis per sex menses ea ratione, quia per lapsum tanti temporis citatio præsumitur exequuta, & petitio dilationis presumitur calumniosa Guidobon. decis. 65.

19 Vltimo fallit nam † procuratori generali non debent dari dilationes ad certiorandum Dominum, quando Dominus fuit citatus per Edictum in partibus constito de non tuto accessu ex quo lex presumit scientiam in eo, vnde qua ratione non darentur si ipse comparuisset, pari formiter neque eius procuratori sicuti etiam citato in Curia, vel in loco proximo Curiæ, vt Neapoli dari non debent, Ita tenuit Rota apud Sarnen. decis. 118.

20 Quarta est conclusio quod † cessionario litiganti dandæ non sunt dilationes ad partes pro defensionibus suis habẽdis, vbi prius datæ fuerunt Auctori suo cum quo prius eadem lis vertebatur, & hoc respectu iuris cessi, respectu autem iuris proprij quod aliunde habere prætendit quàm à cedẽte dandę sunt dilationes, sed sine retardatione processus respectu iuris cessi, Ita Guidobon. decis. 64.

Præterea non est omittendum quod in his casibus in quibus dilatio conceditur officium
21 Iudicis conquiescit, & consequenter † sententia lata pendente dilatione est ipso iure nulla l. siue pars C. de dilat. cap. significante, & ibi Franc. num. 15. de appellat. Lap. alleg. 2.
22 Anchar. cons. 36. Et quamuis † Iudex possit dictam dilationem reuocare, vt per Bald. in d. l. siue pars num. 1. Ant. de Butr. in d. cap. significante num. 13. Cassad. decis. 4. num. 2. de appellat. tamen per sententiam non censetur reuocata, sed est necessaria reuocatio expressa iuxta decisionem factam in causa Auximana terrarum coram Brauo. Neque enim intelligitur dilatio reuocata in prolatione
23 sententiæ † nisi hodie in sententia Rotali, vt vt per decis. Oradini in causa Nullitatis Abbatiæ S. Antonij 28. Februarij 1564.

Procurator quando mandatum producere teneatur, vt iudicium valeat, & nũquid iudicium agitatum cum Monacho procuratore sine licentia Superioris sustineatur, quando non fuit oppositum. Cap. XCII.

SVMMARIVM.

1 *Procurator parte opponente debet mandatum producere, alias acta facta post dictam oppositionem, non sustinentur, secus si pars non opponat, quia tunc sufficit de mandato quandocunque docere.*
2 *Protestatio, vt nihil fiat, nisi docto de legitimo mãdato, debet repeti in quolibet actu, alioquin censetur ab ea recessum.*
3 *Declaratur, quando procurator ab initio habebat mandatum, licet illud non produxerit, secus si nullum habebat mandatum, vel sumus in casu, in quo iudicium non potest claudicare, quia tunc iudicium est nullum, quamuis contra eum non fuerit protestatũ, & n. 4. & 5.*
6 *Iudicium agitatũ cum Monacho constituto procuratore sine licentia Superioris sustinetur, quando non fuit oppositum.*
7 *Religiosus potest esse in iuditio pro se, & litis consortibus.*
8 *Aequiparatur potius Militi, quàm Seruo.*
9 *Miles non prohibetur esse procurator pro se, & commilitonibus.*
10 *Non potest constitui procurator etiam de consensu.*
11 *Iudicium agitatum cum milite sustinetur, quando non fuit oppositum.*

DVBITARI aliquando solet, An procurator, qui habet mandatum, teneatur illud producere in actis ad hoc, vt iudicium sustineatur, vel potius sufficiat de eo docere quandocunque.

Breuiter sic respondetur.
1 Aut pars † opposuit nihil fieri, nisi docto de mandato, & tunc non sufficit mandatum adesse in rei veritate, sed debet in actis exhiberi, aliàs acta facta post dictam oppositionem non valent. Aut pars nihil opposuit, & hoc casu sufficit de mandato quandocunque docere, Ita Bald. in l. 1. in 2. lect. n. 3. ff. de procurat. & in cons. 122. n. 1. lib. 3. Alex. cons. 146. circa finẽ lib. 5. Aym. cons. 108. Guidobon. decis. 129. Quam distinctionem tenuit Rota in vna Romana census 4. Decembris 1595. coram Cardinale Pamphilio.

2 Sed aduertendum est, quod hæc † protestatio, vt nihil fiat, nisi docto de legitimo mandato, debet repeti in quolibet actu, alioquin censetur ab ea recessũ, Mohed decision. 44. & ita obseruat Rota, vt non obstante dicta protestatione valeant acta per procuratorem, de cuius mandato non constat, nisi in quolibet actu protestatio repetatur, vt fuit tentum in vna Siracusana Quartæ 20. Iunij 1586. corã Cardinale Platto.

Verũ istud declaratur, procedere, vel quan
3 do † ille procurator ab initio habebat legitimum mandatum, licet non produxerit illud ante sentẽtiam, vt dictum est; ne alioquin sit in potestate principalis iudicium reddere elusorium, iuxta decis. Put. 383. lib. 2. vel quando sumus in casu, quo iudicium potest claudicare, prout est, quando litigatur cum minore. Nam tunc debet sibi imputare aduersarius, qui non curauit legitimare personam procuratoris, sed potius approbauit tam citando, tanquam procuratorem verum, iuxta tradita per Anan. cons. 93. col. 2. Nec repetendo protestationem in quolibet actu, vt supra.

4 pra dictum fuit. Secus † si procurator nullum habebat mandatum, vel simus in casu, in quo iudiciū non potest claudicare, quia tunc iudicium est nullum, licet contra eum non fuerit protestatum; Ita declarando sub die 18. Martij 1588. tenuit Rota in vna Verulana legitimæ coram Cardinale Blanchetto, In qua fuerunt annullatæ sententiæ obtentæ per falsum procuratorem, licet non fuisset contra eum in quolibet actu protestatum, quia vere ille procurator mādatum non habebat, cum esset constitutus simpliciter, & nō in solidum cum alio, vnde sine eo non poterat procedere; Nec ibi iudicium erat cum minore, vt posset claudicare.

5 Et quòd gesta † per falsum procuratorem veniant annullanda, etiam quòd contra eum in quolibet actu non fuerit protestatum, seu reperita protestatio eum non debere audiri nisi docto de legitimo mandato, fuit etiam resolutum per Rotam in vna Aux. mana affictus 9. Februarij 1588. coram Cardinale Plato.

Sed ab hoc loco non alienum videtur perquirere, An iudicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licētia Superioris sustineatur, quando non fuit oppositum? Hac quæsito apud iuris interpretes est valde controuersa, vt colligitur ex traditis per Dec. cons. 494. n. 10. vers. sed circa hoc & cons. 499. n. 6. vers venio ad secundum, & in cap. 2. n. 78. ad finem, de iudic. qui negatiuam partem tenet, quam etiam visa est tenere Rota apud Caputaquen. decis. 174. parte prima in impressis.

6 Quidquid tamen sit affirmatiua † sententia amplectenda est, Primo quia est magis cōmunis; Nam ipsam tenuit Federic. de Senis cons. 293. prope finem, qui licet loquatur in executore, tamen eius rationes concludunt etiam in procuratore, quem sequitur Roman. cons. 235. & cons. 409. & singul. 145. Felin. in d. c. 2. n. 3. de iudic. Ferrett. cons. 213. nu. 5. lib. 1. Paris. qui attestatur de magis* communi cons. 16. n. 100. lib. 2. cum alijs, de quibus in addit. ad Rom. cons. 409. & ad eumdem in d. singul. 245. & communem * fatetur idem Dec. d. cons. 494. & 499. & placuit Achilli de Grassis magnę existimationis viro in decis. 5. de procurat. & hanc quoque tenuit Rota coram Cardinale Pamphilio in causa Abulen. præstimonij 6 Noueb. 1587. & 30. Maij 1588.

Secundo quia est æquior, nam facit pro validitate actus, & tanquam talem eam sequuta fuit Rota antiqua apud Bisignet decis. 4. de offic. vic. in simili quæstione de gestis per Vicarium Monachum.

Tertio, quia videtur verior, nam ad hoc propositum magis videtur æquiparandus re-
7 ligiosus militi, quàm seruo, quoniam † seruus nullo modo potest esse in iudicio, religiosus vero potest pro se, & litis cōsorte, Clemen. religiosus, vbi Card. in 5. not. de procurat. & tradit etiam Innocen. per illum tex. in cap. cum I, & A, in princ. de re iudicat. Et ideo in
8 hoc melius † æquiparatur militi, qui similiter
9 non prohibetur esse † procurator pro se, & cōmilitonibus, l. si filius familias. §. veterani. ff. de procurator. Quapropter queadmodū licet
10 miles † nō possit cōstitui procuratorē etiā quod plus est de consensu, d. §. veterani, tamen iu-
11 dicium cum eo agitatum sustinetur † si non fuit oppositum, vt in dict. §. veterani, ita etiam sustineri debet agitatum cum Monacho, cum in hoc proposito non sit maior prohibitio in eo, quàm in milite, Immo videatur minor, cum possit esse procurator cum licentia Superioris, quod de milite nusquam cauetur, & miles ne de partis quidem cōsensu possit, quod de Monacho non reperitur ita expresse cautum.

Ex his enim tollitur ratio, qua potissimum mouetur Dec. in locis supra citatis, quod maior sit prohibitio in religioso, quàm in milite, vel clerico sæculari, & alia ratio, quòd Monachus magis æquiparetur seruo, quàm militi, nam vt dictum est potius videtur maior prohibitio in milite, quàm in religioso, & religiosus rectius comparatur in hac re militi, quàm seruo.

Notatius an possit in instrumento aliquid minuere, vel addere, quod non sit in nota, & quando extenso potius standum sit, quàm matrici. Cap. XCIII.

SVMMARIVM.

1 *Notarius, qui non fuit rogatus de instrumento, in extensione illius, nihil addere, aut minuere potest in substantialibus.*

2 *Rogatus de instrumento, si contrarii eius, quod in matrice est, apponit in extenso, corrigendum est instrumentum ex protocollo, eique, & non extenso danda est fides, secus si scriptura non sunt repugnantes, quia tunc statur pleniori, & num. 3.*

4 *Item potest in instrumento rogato addere ex se etiam ex interuallo, dummodo tamen id faciat tempore congruo, quo recordabatur de voluntate partium, & n. 5.*

6 *Si scripserit in notula seu matrice verba dubia, seu cætera, potest ea declarare conficiēdo instrumentum publicum, et tunc standum est instrumento extenso, quamuis notulam originalem non correxerit & n. 7. & 8.*

9 *Extensio facta per notarium rogatum in instrumento publico præsumitur facta secundum voluntatem partium, de qua erat informatus & illi magis standum est, quàm extensioni factæ ab alio notario, & num. 10.*

PVL-

PVLCHRA est, & vtilis
admodū dubitatio, Nunquid notario liceat de
iure in instrumento extenso aliquid apponere,
quod non sit in nota originali? Et resoluendum
est, quod si Notarius † est
1 intrinsecus, puta successor, vel alius qui non fuit rogatus de instrumento, tunc in extēsione nihil addere, aut minuere possit in substantialibus, sed teneatur
id solum, quod in matrice est transumptum,
& in instrumento extenso trāscribere; Ista est
cōmunis *cōclusio, quam tenet Bald. in rubr.
C. de fid. instrum. col. 7. vers. quarto quæritur, Bart. in l. si librarius, col. 1, de reg. iur.
Natta cons. 329. n. 2. tradunt Doct. in l. Gallus. §. idem credendum ff. de lib. & posthum.
& in l. Pomponius scribit. §. fin. de re iudic.
& Canonistæ in cap. cum P. Tabellio, de fid.
instrument.

In notario autem rogato est distinguendū.
2 Nam si contrarium † eius, quod in matrice
est apponit in extenso, corrigendum est instrumentum ex protocollo, eique & non extensō
danda est fides, Bart. in l. Sempronius Proculo, de leg. 1. Socin. cons. 199. n. 1. lib. 1. Alex.
cons. 79. nu. 4. lib. 5. Menoch. de arbitr. casu
187. n. 21. qui alios cumulat, Mand. de Alba
cons. 59. n. 1. Bertrand. cons. 23. n. 3. & cons.
74. num. 1. & cons. 229. num. 7. part. 2. vol. 2.
3 Secus si scripturæ † non sint repugnantes, sed
plus reperiatur scriptum in extenso, quam in
matrice. quia tunc standum est pleniori, & sic
extenso, ex doctrina Bald. in l. Imperator la
1. numer. 10. versic. sed nunquid, de stat. homin. quem sequuntur Alex. cons. 105. num. 4.
vol. 2. Corn. cons. 243. n. 17. vers. modo deueniendum lib. 3. Alban. cons. 51. nu. 8. vers.
secūdo, & principaliter lib. 1. Gemin cons. 76.
dub. 2. Ægid. decis. 372. Et ratio est, nam quæ
differunt secundum plus, vel minus non differunt specie, & præsumitur, quòd notarius ita
intellexerit à partibus. Vnde cum istud re-
4 spiciat eius officium, potest † addere ex se etiā
ex interuallo, vt not. Bart. in d. l. si librarius,
n. 5. & ibidem Dec. nu. 5. de reg. iur. Paris.
cons. 61. n. 9. lib. 3. dummodo tamen id faciat
5 tempore † congruo, quo notarius recordabatur de voluntate partiū, vt tenuit Rota in vna
Caietana iurisdictionis 26. Nouembris 1563.
coram Robusterio per cons. Socin. 94. num. 4.
& 5. in princip. lib. 1. Alex. cons. 70. nu. 1. &
sequen. lib. 1. Socin. Iun. cons. 101. nu. 9. cum
sequen. lib. 1. Quibus addo Bero. cōs. 87. n. 48.
lib. 3. Mand. de Alba d. cons. 59. num. 3. & sequen. Bertran. cons. 44. n. 9. par. 1. & cons. 141.
per totum par. 2. vol. 2. Mil. in repert. in verbo, Notarius non potest corrigere, Guid. Pap.
decis. 129. per totū, Card. Zabarel. in proœm.
Clem. in verbo, datæ.
6 Idem est dicendum si † notarius scripserit
in notula, seu matrice verba dubia, seu cæterata eaque declarauerit conficiendo instrumentum publicum, nam adhuc standum erit
instrumento extenso per Socin. d. consil. 94.
n. 4. lib. 1. Calcan. cons. 48. n. 24. per totum,
Mand. de Alba d. cons. 59. nu. 3. Vbicumque
enim notula originalis non est ita clara, quin
possit recipere aliam declarationem, non est
inconueniens, vt notarius rogatus ex notitia,
quam habuit illam declaret, vel corrigendo
notulam ipsam, vel conficiendo instrumentū
7 publicum, absque eo † quod notam originalem corrigat, seu redigat conformem extenso. Ita post Bart. in d. l. si librarius, vbi Dec.
Cagnol. & alij, de reg. iur. tradit. Bald. in d.
l. Imperator colu. in princip. versi. & nota,
quod potius, de statu homin. Ias. in l. iuris
gentium, §. quòd ferè, ff. si cert. pet. Socin. in
l. Gallus. §. idem credendum, n. 3. & ibi. Ias.
nu. 17. in fine, & etiam alij de lib. & posthum.
Alex. cons. 70. n. 4. cum sequen. lib. 1. Socin.
Iun. d. cons. 101. n. 11. cum pluribus sequen.
lib. 1. Et ita quoque fuit resolutū per Rotam
in vna Romana Castri Iuliani 4. Iulij 1584.
coram Robusterio, & in alia Romana societatis offici 30. Octobris 1598. coram Orano,
In qua fuit dictum, quod instrumenti fidem
8 non diminuebat extensio † abbreuiaturæ cum
adiectione testium, quasi contineret errorem
defectus substantialis, nam illa non erat correctio erroris, sed extensio protocolli cæterati cum testium specificatione, quam notarius
facere poterat, Ias. in d. l. Gallus. §. idem credendum n. 22. in fine, de lib. & posthum. Grat.
cons. 102. n. 8. lib. 1. Neuizan. cons. 28. n. 12.
Et fuit allegata ratio, de qua supra, quia cum
istud spectaret ad eius officiū poterat addere ex se etiam ex interuallo. Hoc etiam fuit
decisum in vna Romana donationis de Luraghis 5. Decembris 1599. coram Iusto; In qua
9 fuit dictum, quod talis † extensio facta per notarium præsumitur facta secundum partium
intentionem, de qua erat informatus, c. ad audientiam, de præscript. cum not. in l. si quis
Decurio, C. ad leg. Corn. de fals. Bald. in l.
si quis filiabus n. 3. ff. de testam. tut. Roman.
cons. 179. n. 6. Dec. cons. 450. n. 2. Alciat. de
præsumpt. regula 3. præsumpt. 13. Addo ego
Curt. Sen. cons. 44. n. 75. Grat. cons. 112. lib. 2.
Socin. cons. 3. n. 11. lib. 1. Abb. cons. 54. n. 7.
& 8. Et in eadem Romana Castri Iuliani fuit
10 hoc ampliatum procedere etiam † in concursu extensionis factæ ab alio notario, iuxta
consuetudinem notariorū; Nam in dubio standum est extēsioni factæ à notario rogato tanquam melius informato de mente partium,
per doctrinam Bald. in authen. si quis in aliquo n. 16. C. de eden. Alex. in l. Gallus. §. idem
credendum, n. 7. Ias. n. 23. Galiaul. num. 25.
de lib. & posthum. Felin. in cap. cum P. tabellio num. 8. de fid. instrum. Alex. cons. 146.
num. 6. vers. accedat lib. 5.

Monetæ

Monetæ valor in contractibus, quomodo consideretur, paucis expositum. Cap. XCIV.

SVMMARIVM.

1 *Solutio in vna specie monetæ pro alia fieri potest, quando non interest creditoris.*

2 *Fieri debet inspecto valore monetæ secundum communem cursum loci, in quo fuit initus contractus, quando contrahentes litigant super valore respectu loci tantum, & n. 3.*

4 *Aureis legatis debentur illi, qui frequentantur in loco, vnde legans originem ducit.*

5 *Verba semper intelligi debent, secundum consuetudinem loquendi regionis.*

6 *Oldradi opinio, quòd valor consideretur iuxta locum, in quem collata est gratia, non autem vbi facta est, communiter reprobatur.*

7 *Solutio facienda est de noua moneta proportionabiliter ad æstimationem antiquæ quādo valor, qui erat de tempore contractus reperitur immutatus eo tēpore, quo est faciēda solutio, in pondere, & bonitate intrinseca, & n. 9. & 10.*

8 *Creditor non tenetur recipere pecuniam diminutam tempore solutionis in bonitate intrinseca, nisi aliter tēpore obligationis conuentū fuerit.*

11 *Solutio monetæ fieri debet inspecto valore secundum tempus præsens, quando mutatio contingit ob iussum Principis, vel, quia plus hodie valeat aurum, quàm grossior moneta.*

12 *Valor monetæ extrinsecus si variatur, attēditur tēpus solutionis, etiā in annuis præstationibus, & vbi agitur de fructibus soluendis, & n. 13.*

14 *Si intra tempus solutionis accreuerit à debitore non deducitur, & si fuerit diminutus suppleri non debet.*

15 *Eius diminutio contingens post moram debitoris, cedit damno, & præiudicio ipsius, præsertim si creditor sit solitus Lucrari.*

QVAMVIS iure communi absolutum videatur, vt pro vna specie monetæ † alia solui possit, dūmodo creditoris non inter sit, vt tradit Bart. in l. Paulus n. 3. ff. de solut. Nihilominus non parum dubitationis habet ille articulus, qualis valor monetę attēdi debeat, quādo solutio est faciēda per debitorē, Et pro resolutione aliquot casus sunt distinguendi.

1

Primus est, quando inter contrahentes dis-
* feritur de valore respectu loci tantum, & tunc
2 communis* conclusio est, quòd solutio † monetæ fieri debeat inspecto valore secundum cōmunem cursum loci, in quo fuit initus contractus, iuxta doctrinam eiusdem Bart. in l. semper in stipulationibus nu. 2. & ibi Cagnol. num. 5. de regul. iur. Soc n. conf. 247. in 2. dubio, n. 4. lib. 2. Natta conf. 192. lib. 1. Barbat. conf. 15. in fine lib. 2. Surd. decis. 227. nu. 1. & per totam. Vnde quamuis solutio alibi sit destinata, & peti possit, vt ea fiat in alijs locis in instrumenro descriptis, veluti Romæ, tamen si contractus est celebratus Bononiæ, solutio est facienda inspecto valore secundum cōmunem cursum ciuitatis Bononiæ, non autem secundum cōmunem cursum Vrbis, & ita fuit decisum per Rotam in vna Ariminen. fructuū 2. Aprilis 1591. coram Cardinale Seraphino, ea scilicet ratione, quia talis conuentio respi-
3 cit facultatem † conueniendi, & ideo non immutat substantiam eius, quod in obligatione est deductum, quin vniformiter sit habenda ratio valoris monetæ loci, in quo contractus initus fuit. Præsertim si contrahentes inde originem ducant, vel ibi per longum tempus fuerint morati, per tex in l nūmis. ff. de leg. 3.
4 Vbi dicitur, Aureis legatis † deberi eos, qui frequentantur in loco, vnde legans originem ducit, sequuntur Doct. omnes ibi, Et verba
5 semper intelligi † debent secundum consuetudinem loquendi, qui est in regione, Corn. consil. 233. n. 6. lib. 4 Alex consi. 131. n. 4. lib. 6. Et quamuis Oldrad. cons. 168. in princip. dicat, valorem, & æstimationem considerari iuxta locum, in quem collata est gratia, non autem
6 vbi facta est, tamen eius opinio † communiter reprobatur, vt inquit Purpurat. in l. cūctos populos, n. 109. vbi Caccialup. C. de Sum. Trin. & fid. Catholica, & ab eo discedit Alex. cons.
* 21. col. 2. lib. 2. & cōmunem * esse incontrariū probat Cagnol. in d. l. semper in stipulationibus, n. 5. vbi multos allegat, latissime Rolan. conf. 100. per totum lib. 3.

Secundus casus est, quando valor monetæ, qui erat de tempore contractus reperitur immutatus eo tempore, quo est faciēda solutio, & tūc si quęratur, à quo tēpore valor sit inspi-
7 ciendus, ita est distinguendum; Aut † mutatio cōtingit propter deteriorationem pecuniæ in pondere, & bonitate intrinseca, & hoc in casu valor inspici debet à tempore contractus, seu obligationis, & non à tempore solutionis, Et sic solutio facienda est de noua moneta proportionabiliter ad æstimationem antiquæ, & ita loquitur tex. in c. olim, iuncto c. cum cano
* nes, de censib. Quam sententiā fatentur* communem Abb. in c. quanto, col. 5. vers. venio ad secundum casum, de iureiuran. Ias. in l. 2. q. 36. C. de iure emphyt. Socin. Iun. conf. 94. lib. 1 Afflict. decis. 194. & in verbo, monetæ, quæ sint regal. plenè Gabr. de solut conclus. 1. n. 1. & 2. vbi inquit ita intelligēdos esse Doctores dicētes, in cōtractibus quo ad valorē monetæ soluendæ inspiciendū esse tempus promissionis.
8 Quare pecuniā † in bonitate intrinseca sic diminutā nō tenetur quis recipere, nisi forte aliter tēpore cōtractus fuisset actū inter partes, quod ex pluribus probat Guid. Pap. decis. 403. addēdo tñ, non † esse negandū, quin possit fieri solutio in moneta vsuali, ad valorem alterius monetę, quę cōtractus tēpore in vsu erat; p d. c. olim, cū ibi not. de censib. & per glos. in l. ele-

eleganter. §. qui reprobos. ff. de pignorat. act.
10 Quòd maxime verum est, si pecunia, † quæ
contractus tempore vsurpabatur amplius non
extet, vel difficulter haberi possit, vt per Af-
flict. in d. verbo, monetæ, n. 10. vbi hoc pul-
* chre tractat, & hanc * communem Doct. opi-
nionem esse attestatur.

Aut mutatio valoris (& hic erit tertius ca-
sus) contingit non ex deterioratione pecuniæ
in eius bonitate intrinseca, sed ob iussum
Principis, vel alias quia plus hodie valet au-
reus, vel grossior moneta, quam valeret tem-
pore promissionis, & in hoc casu communior,
11 & verior † opinio est solutionem esse fa-
ciendam inspecto valore secundum tempus
solutionis, Bart. & Doct. in d. l. Paulus, de
solut. Cagnol. in l. 2. num. 215. C. de pact. inter
empt. & vendit. Socin. in l. cum quid nu. 4. &
ibi Alciat num. 68. si cert. pet. Idem Alciat.
cons. 155. vbi inquit in d. l. cum quid se ita
sentire, Gabr. de solut. conclus. 2. in princip.
Socin. Iun. cons. 44. n. 5. lib. 4. Boer. decis. 327.
n. 12. Beninten. decis. 39. incip. dubitabatur in
quadam causa, Aym. cons. 47. incip. Magnifi-
ficus Dominus, nu. 6. vers. Quinto dico. Et
12 quod vbi variatur † extrinsecus monetæ va-
lor non debeat attendi tempus contractus,
sed tempus solutionis tradit etiam Aret. cons.
* 11. nu. 3. vbi hanc testatur esse * communem
opinionem: Et ita quoque tenuit Rota in plu-
ribus causis, & præsertim in vna Narnien. Le-
gitimæ 17. Aprilis 1581. coram Cardinale
Seraphino, & in vna Romana pecuniaria 28.
Iannuarij 1589. coram Penia; In qua fuit di-
13 ctum hoc procedere † etiam in fructibus, &
annuis præstationibus, & ibidem fuit reiecta
decis. Put. 149. incipien cōmunis conclusio est,
tāquā incerta, & quæ suffragij potius priuati,
quam decisionis Rotæ speciem præseferat.

14 Ex quo infertur, quod si valor † monetæ
accreuerit, tunc debitor non possit deducere
valorem, vel incrementum illud, quod veteri
æstimationi intra tempus solutionis accessit;
Sicuti è contra, si valor diminutus est, non
tenetur supplere valorem tempore contracti
debiti currentem, atque vsualem; nisi fuisset
15 in mora constitutus; nam diminutio † con-
tingens post moram cederet damno, & præiu-
ditio ipsius, præsertim si creditor esset solitus
lucrati, ex late deductis per Gabr. de solut.
conclus. 3. nn. 1. & 4.

Fæudatarius quando possit sine consensu Domini subinfæudare rem, quam iure fæudi ab alio recognoscit, & si consensum Domini adhibuit, an possit solo suo consensu reuocare. Cap. XCV.

SVMMARIVM.

1 *Feudatarius potest subinfeudare rem, quam iure feudi ab alio recognoscit, etiam sine consensu Domini directi, & quamuis feudum ab Ecclesia recognoscat, & nu. 2 & 3.*

4 *Emphyteuta Ecclesiæ potest in feudare rem emphyteoticam sine consensu Domini.*

5 *Feudatarius non potest subinfeudare alteri nisi æquali, & eodem modo, vt ipse habet, & dummodo fraus non interueniat & n. 7. & 8.*

6 *Subinfeudatio in secundum vassallum æque idoneum ad seruiendum valet, quamuis circa alia sit inæqualitas.*

9 *Non valet sine Domini consensu, quando feudum in eius curia existit, vel in loco, vbi ipse habet iurisdictionem, seu districtum.*

10 *Durat solum viuente eo, qui subinfeudauit.*

11 *Iure dantis resoluto, resoluitur ius accipientis, quod limita, vt n. 18.*

12 *Vassallus non potest in subfeudatarium plus iuris transferre, quam ipse habeat.*

13 *Feudum ad Dominum reuertitur cum omni incremento, si miles, aut vassallus, qui alteri illud concesserat, moriatur sine herede.*

14 *Eius refutatio per primum infeudantem facta, subinfeudato præiudicat.*

15 *Subinfeudatio, seu ius secundi vassalli resoluitur, quando primus vassallus venit priuandus ob culpam in personam Domini commissam siue agatur de præiudicio Agnatorum siue filiorum, & n. 16.*

17 *Feudum ad Dominum non deuoluitur, sed remanet apud subfeudatarium, quando liberis, & agnatis deficientibus secundus vassallus vult recognoscere feudum a primo infeudante. seu Domino.*

19 *Laicus habens decimas in feudum ante Lateranense Concilium, non potest eas alteri in feudum concedere, seu in alium Laicum quouis modo transferre sine auctoritate Papæ.*

20 *Donatio decimarum a Laico facta etiam est consensu Episcopi nō valet si sit facta alteri Laico.*

21 *Nemo citra Papam potest Laicum reddere capacem iuris spiritualis.*

22 *Consuetudo, vt decimæ de Laico in laicum trāsferrantur sine consensu Papæ, non valet.*

23 *Decimæ per Laicos aliquo temporis cursu præscribi non possunt ratione spiritualitatis.*

24 *Prohibitum vna via, alia admitti non debet.*

25 *Consuetudo, quòd auctoritas Papæ requisita pro solemnitate in alienatione rei Ecclesiæ non interueniat, non est valida.*

26 *Subinfeudatio non valet, quando in prima concessione facta vassallo fuit appositum pactum de non alienando.*

27 *Prohibitio noua adita prohibitioni antiquæ de non alienando ampliat dispositionem.*

28 *Infeudatio non est alienatio.*

29 *Verba non sunt interpretanda contra propriam significationē, vt feudatarius incidat in pœnā.*

30 *Baro in regno Neapolis non potest infeudare de nouo rem demanialem feudi, seu Baroniæ sine consensu Regis.*

31 *Potest rem alias legitime infœudatam, & ad se deuolutam per se alij dare sine consensu Regis, si talis res deuoluta sit fœudum planum, & de tabula, cum eodem tamen seruitio.*

Exce-

32 *Excadētia fæudorū cū eisdē pactis dari debent.*
33 *Baro regni Siciliæ rem cōsuetā infæudari, & ad se deuolutam non potest vlterius in fæudū dare, si ipsā capetit, & vt suum demanialē possederit, aut super hoc animū sui declarauerit.*
34 *Potest possidere excadentias separatas à Baronia, vel iunctas cum ea.*
35 *Non potest fæudum quaternatum sine regio consensu concedere.*
36 *Subditus Principi, aut superiori suo rem in fæudum dare non potest.*
37 *Fallit in vxore quæ habens castrum in fæudum post illud subinfæudare viro.*
38 *Donatio inter virum, & vxorem est prohibita.*
39 *Pupillus habens fæudum non potest subinfæudare, etiam cum tutoris auctoritate.*
40 *Fæmina habēs fæudū potest illud alteri cōcedere sine cōsensu Dñi directi, nisi viuat iure Lōgobardorū, quia tūc requiritur Mundualdus.*
41 *Non potest subinfæudare suo amatori, si viuat luxuriose.*
42 *Superfluum non attenditur, vbicumq; additur aliquid ex abundanti.*
43 *Qualitas non requisita in actu, si fuit apposita non auget, nec minuit ipsum actum.*
44 *Vassallus qui subinfæudauit rem consensu Domini adhibito, non potest solo suo consensu concessionem reuocare.*
45 *Actus, qui potest confici cum parua solemnitate, si deducatur in maiorem, illa maior solemnitas confirmat actum, ita vt non possit tolli eo modo quo ante.*

* IN materia fæudali pro regula traditur * com-
muniter à Doctoribus,
1 quòd fæudatarius † po-
test subinfæudare rē, quā
iure fæudi ab alio reco-
gnoscit, c.1.§.sed & res,
p quos fiat inuest.c bene-
ficiū, si de fæud. fuer. cō-
trouer.c 1.§.similiter, de leg. Corad.c.1.§.cal-
lidis, & §.illud quoq; de proh alien.p Feder.
c.transmissa, & ibi Abb.in 6.not.de foro com-
pet.Hostien in summa, de fæud.§.quid hodie,
Speculat. eod.tit.§.quoniam, vers. 38. & ibi
Ioan.Andr.in additione, Doct.in c.quæ in Ec-
clesiarū, post glos. in verbo fæudū, de constit.
late Aluar. in c. 1. §. præterea, de c. Corrad.
Et intellige vt sine consensu Domini directi
hæc subinfæudatio fieri possit, vt in dictis iu-
ribus, & bene comprobat Ias. in c.1. in princ.
9. colum. de his qui fæud. dare possunt. Quod
3 procedit † etiam si quis fæudum recognoscat
ab Ecclesia Iacob.de Beluis, in d c.1. in princ.
de his qui fęud.dare poss. Quo fit, vt etiā em-
4 phyteuta † Ecclesiæ possit infæudare rem em-
phyteoticam sine consensu Domini secundum
Speculat. in tit. de locat. §. nunc aliqua vers.
129.quē refert, & sequitur Ias.in l.fin.col.132.
vers.tertio quæro.C.de iure emphyt.vbi alle-
gat Imol in c.potuit col.15.in princ.de locat.

Huic autē cōclusioni dantur nonnullæ limita
tiones quarum Prima est, vt nō procedat nisi
tribus cōcurrentibus, Primum quod infæuda-
5 tio fiat † æquali c.1.§.similiter de legat.Cor-
rad. Et ad hunc effectū sufficit quod æquali-
tas sit in seruitijs, videlicet quod secūdus vas-
6 sallus † sit æque idoneus ad seruiendū dato
quod circa alia sit inæqualitas, vt per Bal.in
d.c.1.de his qui fæud dar.poss. Secūdo requi-
7 tur † quod fiat eodē modo prout ipse Vassal-
lus habet, & non alio Alex.cons.10.col.2.& 3.
lib.3.& cons.5.col.5. lib.5. Tertio requiritur
8 quod fiat † sine fraude, & de his tribus requi-
sitis loquitur glos. in d. c. beneficium si de
fæud. fuerit controu.& in c.1. §. præterea de
cap. Corrad. Curt. de fæud.in 4.par.vers.ag-
gredior primam regulam col. 1.
Secunda limitatio est, vt non procedat quā-
9 do fæudum † existit in Curia Domini, in lo-
co, vbi ipse habet iurisdictionē seu districtum,
quia tunc vassallus nō potest alij infæudare si-
ne eius consensu. Aluar in c.1.§.fin.vers.quæ-
ro ab extra. Quibus mod. fæud. amit. dicens
hoc probari per rationem specialitatis illius
tex.& quod ita videtur sentire glos.ibi sequi-
tur Curt.in d.4.parte vers.aggredior primam
regulam col 2. & remissiue vide eundem Al-
uar.in d.§.præterea col.vlt. de cap. Corrad.
10 Tertia limitatio est, vt † talis subinfæuda-
tio duret solum viuente eo qui subinfæuda-
11 uit, ea ratione, quia † resoluto iure dantis re-
soluitur ius accipiētis l. lex vectigalis.C.de
pignor.c.1.§.versus de contro. inuest.l.2.C. si
12 pign. dat. Item quia Vassallus non † potest
in subfæudatariū plus iuris transferre quā ip-
se habeat.c.Diabertū 1.q.7. Ita Felin.in d.c.
quæ in Ecclesiarū n.69.vers Tertia declaratio
vbi allegat Specul. in tit de fęud §.2.vers.48.
& Bald. post Iacob. de Beluis.in c.1. §.rursus
vers.sed pone miles de contro.inuest.dicentē,
13 quod † si miles, qui alteri concesserat fęudū
moritur sine hærede redit fęudū ad Dominū
cū omni incremēto per illū tex. quia materia
erat sic ordinata naturaliter; Et cū hac limita-
tione simpliciter transit. Ias.in d. c.1.in princ.
q.col.de his qui fæud.dar.pos.vers.Itē attēde.
Sub limita primo modo, & intellige istā li-
14 mitationē, vt nō procedat, quādo † primus in-
fęudās refutauit, qa tūc prȩiudicat subinfæu-
dato secūdū, Bal.in c.1.in princ.2.col.de alien.
fęud.pater. Et quod refutatio præiudicet sen-
tit. Aluar. in c.1.§.fi.in 1.not.de contr.inuest.
15 Secundo sublimita nisi primus † Vassallus
veniret priuandus ob culpā cōmissam, in per
sonam Dñi, tūc enim resolueretur ius secun-
di Vassalli, & applicaretur Dño c.1.§.fin.quæ
fuer. prim. cau.ben. amit. Aluarot. in c. 1.§.
rursus in primo not.de contr.inuest.& in c.1.
§.1. qualiter olim fæud.pot.alien. Quod pro-
16 cedit † tā in præiudiciū agnatorū quā filio-
rū per eaquè dicit Aluar.in d.§.fin.concl.11.
17 Tertio sublita, quando † liberis, & agnatis
deficientibus secūdus Vassallus vult recogno

ſcere fæudum à primo infæudãte,ſeu Domino
tunc enim fæudum nõ deuoluetur ad Domi-
num, ſed remanebit apud ſubfæudatariũ c.1.
§.1.qualiter olim fæud.pot.alien.& ſecundum
18 Aluar.ibidem erit caſus in quo reſoluto † iu-
re datoris non reſoluitur ius acceptoris con-
tra regulam,de qua in principio huius tertiæ
limitationis ; Idem firmat Aluar. in d. c.1.§.
rurſus in 1.not. de conr. inueſt.vbi ponit Fal
lentias ad dictam regulam,& vide Curt.in d.
4.par.verſ. aggrediar primam regulam in 6.
declaratione.

Quarta affertur limitatio ad dictam prin-
cipalem concluſionem,vt nõ procedat in lai-
19 co habente † decimas in fæudum ante Late-
ranenſe Concilium,is enim non poteſt eas al-
teri in fæudum concedere, ſeu in alium laicũ
quouis modo transferre ſine auctoritate Pa-
pę per c.prohibemus,& ibi Doct.& prępſertim
Abb.n.3.& 4.de decim.cum alijs per Couar.
var.reſol c.17.n.5.verſ. præter hæc Rebuf. de
decim.q.13.n.79.& quæſt.10. n.11 & 15. vbi
20 quod † donatio decimarum à laico facta al-
teri laico etiam cum conſenſu Epiſcopi nõ va
let per tex.in c.quamuis de decim. Et quãuis
Imol.poſt Card.in cap.1.col pen. de fæud.det
cautelam,vt laicus volẽs dare decimas alteri
laico ea renũciet in manibus Epiſcopi,qui tũc
poteſt illum inueſtire, & dicat hanc opinionẽ
de conſuetudine obſeruari;In contrariũ tamẽ
* quod Epiſcopis non poſsit,eſt * cõmunis opi-
nio, vt dicit Felin.in d c. quæ in Eccleſiarum
ſub n.69.verſ. quinta declaratio de conſtit. &
in c.cauſam n.4.verſ.facit etiã ad hęc de prę-
ſcript.Bero.cõſ.21.n.9.& 12.lib.1. & veriorẽ,
& tutiorẽ dicit Claud. Seiſel.in tract.de fęud.
tit. quæ res in fæud. dar. poſ.in 2.cauſa verſ.
nihilominus,ſequitur,& alios refert Redoan.
de reb. Eccleſ. nõ alien.q.63.n.17.cum duob.
ſequen.& quæſt.64.n.3.vbi de magis *cõmu-
ni Menoch.de præſ.lib.6.pręſum.86.n.3.& ita
quoq;tenuit Rota in vna Taurinen.decimarũ
22.Ianuarij 1607.coram Marcomõtio,In qua
fuit dictum quod Epiſcopus Taurinen.nullo
modo poterat præſtare ſuam auctoritatẽ, vt
decimæ de laico in laicum transferrentur, ea
21 ſcilicet ratione,quia † nemo citra Papam po-
teſt laicum reddere capacem iuris ſpiritualis
c.2.cũ ibi not.de Iudic.late Abb. in c. ad hæc
de decim.& latius eũ referẽs Bero.d.conſ.21.
lib.1.Rebuf.de decim.quæſt.18.n.73.& 77.

Extende limitationem iſtam, vt locum ha-
beat etiam ſi conſuetudo vigeat in contrariũ
23 ſiquidem † non valet conſuetudo, vt decimæ
de laico in laicũ ſine conſenſu Papæ transfe-
rantur, quia eſt contra legem habentẽ perpe-
tuã cauſam prohibitionis nempe contra cap.
prohibemus de decim. quod nedum prohibet
infæudationem decimarum,ſed etiam ſtatuit
22 ne poſsint † decimæ per laicos aliquo tẽporis
curſu præſcribi ratione ſpiritualitatis Imol.
poſt alios in rubr.de conſuetud. n.11.ſicut e-
nim ibi ſublata eſt vis inductiua præſcriptio-
nis ex curſu temporis,ita etiã cenſetur ſubla-
24 ta vis inducendi cõſuetudinem,ne quod † vna
via prohibetur alia via admitti videatur cõ-
tra regulam cum quid de reg.iur. in 6. & ne
fraus fiat legi,quæ verbis,& non rebus impo-
ſita eſſet contra l.1.& 2.C. com. de legat. Et
quod non valeat cõſuetudo,vt laici ſint capa-
ces ſpiritualium tradit Abb.in c Meſſana n.4.
25 de elect. Et quod † cõſuetudine introduci nõ
poſsit,vt auctoritas Papę requiſita pro ſolem-
nitate in alienatione rei Eccleſię non interue-
niat tradit Io.Andr.in.c. nulli de reb. Eccleſ.
* non alien. quẽ ſequuntur Abb.ibi, * & cæteri
communiter Benintẽd.deciſ.13.n.7. Honded.
conſ.55.n.30.lib.1.plene Lauten. de Rodulf.
in ſua diſputatione, quæ incipit. Quæſtio tri-
membris verſ. in contrarium Socin.Sen.conſ.
29. viſo quodam themate n.26.lib. 1. Ferret.
conſ.248. nu.30. lib. 2.

Quinta limitatio eſt, vt nõ procedat quan-
26 do in prima † conceſsione facta Vaſſallo eſſet
appoſitum pactum de non alienando Bald.in
c.1.§.præterea de cap. Corrad.ea ratione, vt
pactum aliquid operetur arg. l. ſed & ſi quis
§.quęſitum ſi quis caut.in fin.gloſ.magnæ.Itẽ
27 quia vbi † Prohibitio noua additur prohibi-
tioni antiquæ,tunc habet ampliare iuxta not.
per Doct. in l.1. §. nunciatio ff.de nou. oper.
nunciat. Et cum Bald. pertranſit ibi Aluarot.
col.vlt.verſ.quæro iuxta prædicta, & Iacob.in
verb. ac cũ pacto de non alienando col.1.Sed
Felin.in d. c.quæ in Eccleſiarũ n.69.verſ.ſecũ
da declaratio dicit cõtra hanc limitationem
28 eſſe cogitandũ,nam † infęudatio non eſt alie-
natio ſecundum Abb.in c.cum Apoſtolica de
his quæ fiunt à Prælat.ſine conſenſ. capit. nec
29 verba ſunt interpretanda contra † propriam
ſignificationem,vt fęudatarius incidat in pœ-
nam; Et Felin.ſimpliciter refert Curt.d.4.par
te verſ. aggredior in 4. declaratione, Iaſ. ta-
men in d.c.1.in princ.de his qui fæudum dar.
poſ.col.pen.limit.1. arguit pro, & cõtra hanc
limitationem, & tandem relinquit cogitandũ
dicens quod habet hunc articulum pro valde
difficili, nec inuenio alibi plene diſcuſſum.

Sexta limitatio eſt, vt locum non habeat
in Regno Siciliæ, in quo adhibetur etiam di-
30 ſtinctio ; Nam aut † Baro vult infæudare de
nouo rem demanialem fæudi, ſeu Baroniæ,
& nullo modo poteſt ſine conſenſu Regis,
vt in conſtit. Diuæ memoriæ, & ibi Andr.
in 2.colum. Aut rem aliàs legitime infęuda-
tam, & ad ſe deuolutam, & tunc eſt ſubdi-
31 ſtinguendum, quoniam,aut talis res † deuo-
luta erat fæudum planum,& de tabula,& po-
teſt de per ſe alij dare cum eodem tamen ſer-
uitio,vt in d.conſtit. in fine,Et quod excaden
32 riæ † cum eiſdem pactis dari debeant tradit
Alex.d.cõſ.10.verſ.3.col.5.lib.3.& cõſ.5.lib.
5. Si vero res conſueta infæudari deuoluitur
ad Baronẽ, & ipſe cæpit eam, vt ſuam dema-
nialem poſſidere,aut ſuper hoc animum ſuum
33 declarauerit, & tunc † non poteſt vlterius in
fæu-

fæudnm dare Lucas de Penna in l.quicunque
C. de fund. limit. lib. 11. poteſt enim Baro
54 poſsidere † excadentias ſeparatas à Baronia,
vel iunctas cum ea Andr.in c.1.in princ. 2. &
55 3.col.de cap.Corrad. Aut eſt fęudū † quaternatum,vt Caſtrū,& tunc non poteſt ſine regio
conſenſu, vt in conſtit poſt mortem, & vide
Andr.in c.1. in princ. col.4. de his, qui fęud.
dare poſ.& in c.1. §. præterea in fine de cap.
Corrad.& in c.1. §.ſi quis de manſo de cōtro
inueſt. & in l.1.col. 2. de pact. iur. firm,

Septima adducitur limitatio, vt non ha-
36 beat locū † in ſubdito, qui non infæudat Prin-
cipi, aut ſuperiori ſuo ſecundū Andr. in c. 1.
col.4.quid ſit inueſtit.Cōtra hoc tamen facit.
37 Nam vxor habens † Caſtra in fæudum poteſt
ea ſubinfęudare viro,nā licet ob intimū amo-
38 rem eis viuentibus donatio † prohibeatur l.ſi
inter ff.de reb. dub. tamen hæc non eſt mera
donatio, & ſic maritus poteſt eſſe Vaſſallus
vxoris ſibi ſubditæ, vt per Bald.in pręlud. fæ-
ud. col.6. verſ. an vxor. in addit.

39 Octaua limitatio eſt,vt non procedat † in
pupillo,qui nō ſubinfæudat etiā cū actoritate
tutoris,vt poſt Iacob.de Beluis tenet Aluar.in
c.1.in princ.in vlt.col. per quos fiat inueſtit.

40 Nona limitatio eſt,vt nō procedat † in mu-
liere viuente iure Longobardorū, Nam licet
regulariter fœmina infæudare poſsit c. bene-
ficium de cap.extraord. Nihilominus non pō
teſt ſi viuit iure Longobardorū quoniam re-
quiritur tunc Mundualdus l. 1. qualiter mul.
41 prohib.alien.iu. Longobar.Item † non poteſt
mulier viuēs luxurioſè ſubinfæudare ſuo ama
tori Iacob. de Ardiz. in 1.rubr.§.fœminæ.

Sed quæritur hic nō incongrue.Finge quod
Baro, vel Vaſſallus poſsit ex ſe ſine Principe
facere rem fæudalē Dubitatur, An ſi cum cō-
ſenſu Principis fecit, poſsit ſolo ſuo conſenſu
reſoluere.Hæc quæſtio fuit in facto;Et pro af-
42 firmatiua adducebatur,quia † vbicunque ad-
ditur aliquid ex abūdāti in diſpoſitione,illud
ſuperfluum non attēdimus, doctrina eſt Bart.
in l.neq; C. de procurat. ſed hic ex abundāti
adeſt conſenſus Principis,Ergo ſolus Baro po
teſt reuocare. Confirmatur per tex. & Bald.
43 ibi in l.1.C.de legit.hæred.vbi † qualitas,quę
non requiritur in actu ſi fuit appoſita,nec au-
get.nec minuit ipſum actū. Item facit vulga-
ris regula quod abundans cautela non nocet
de qua in l. teſtamentum C. de teſtam.

44 Sed iſtis non obſtantibus contraria † opi-
nio viſa fuit verior, quam tenet Andr.in c. 1.
§.ille tamen col.3.verſ è contra de fæudo, &
verſ. ſequen.de cōtrou.fęud.apud par.termin.
Et pro hac parte benè facit regula,quæ habet
45 quod actus † qui poteſt confici cum parua ſo-
lemnitate ſi deducatur in maiorē, illa maior
ſolemnitas adeo confirmat actum, vt non poſ
ſit tolli eo modo quo ante l.1. C. quando lic.
ab emp.diſced.iuncta l.emptio in fin.ff.de re-
ſcind. vend. Præterea quando Baro facit Do-
minum cōſentire videtur voluiſſe actum effi-
caciorem facere, & cum maiori,& ampliori
firmitate,& ſic quaſi facere pactum cum Do-
mino, vt inquit Bald. in cap. 1. de fæud. non
hab. propr. nat. fæud. Vide Iaſ. in d. l. teſta-
mentum C. de teſtam. & quæ habentur per
Doct. in cap cum acceſsiſſent de conſtit.

Succedens in fæudo quando debita, & onera hæreditaria ſoluere teneatur. Cap. XCVI.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor Vaſſalli in fæudo tenetur ad debita, et onera hæreditaria,quando fæudū eſt hæreditariū etiamſi confecerit Inuentarium, & fecerit ſe à Dño inueſtire tāquā de fæudo nouo et n.2.*

3 *Non tenetur quando fæudū eſt ex pacto,& prouidentia, niſi de fructibus illius anni, ſi poſt Kalendas Martias fæudatarius deceſſit.*

4 *Declara niſi ſuccedens ſit filius,quia tunc tenetur quamuis fæudum ſit ex pacto, & prouidentia niſi Inuentarium confecerit.*

5 *Filius quamuis Inuentarium confecerit ſi in fæudo ex pacto, et prouidentia ſuccedat tenetur ad legata pro exoneratione conſcientiæ, remuneratione familiæ, & reſtitutione ablatorum de fructibus eiuſdem anni, licet ante Calendas Martias fæudatarius deceſſerit.*

6 *Non tenetur onera hæreditaria perſoluere quando ſuccedit in fæudo tanquam inſtitutus in re certa, vel in ſola legitima alio hærede vniuerſali inſtituto.*

7 *Item nec tenetur quādo eſſet præteritus in teſtamēto paterno,vel à patre iniuſtè exhæredatus.*

8 *Item ſi viuo patre renunciaſſet hæreditati paternæ cum iuramento, mortuo patre venit ad fæudum, & illud poteſt tenere, abſque onere ſoluendi debita hæreditaria.*

9 *Aes alienum etiam ex legatis paternis non perſoluitur de fæudo, quando ſunt plures filij, & primogenitus ſucceſsit, ſed diuiditur inter filios,& computatio ſit primogenito pro rata allodialium, niſi allodialia non ſuffiesant, quia tunc recurritur ad fructus fæudi.*

10 *Filius maſculus, qui cum fœmina ſuccedens ſolus debet habere fæudum nō tenetur ob dictum fæudum creditoribus hæreditarijs, niſi debita eſſent contracta ratione fæudi.*

11 *Idem eſt in ſubſidiū,quando ſcilicet portio allodialium ſecundo genito, facto per eum Inuentario nō ſufficeret ad partem æris alieni eumdem ſecundum genitum tangentem, quia tunc recurritur pro toto ad primogenitum.*

1 SVCCESSOR Vaſſalli in fæudo tenetur † ad debita, & onera hæreditaria perſoluēda, quādo fæudum eſt hæreditarium,nec faciēdo Inuentarium liberatur ſiue filius ſit,ſiue agnatus c. 1. vbi Andr. de Iſern. in

princip. column. 1. An agnat. Quod proce-
2 dit † etiam si successor ad onera hæredi-
taria euitanda faceret se à Domino inuesti-
ri de fœudo illo tanquam de fœudo nouo An-
dr. in dict. cap. 1. in princip. vers. & licet co-
lum. 3. per illum text. & per l. primam. C.
de repud. hæred. hæredit. Idem firmat ibi Ia-
cob. de Beluis, & sequitur Aluar. col. 4. vers.
quæro cum d. glos. in fine.

Declarari tamen debet ista conclusio, vt
procedat in fœudo hæreditario, vt dictum est,
3 secus † si fœudum esset ex pacto, & prouiden-
tia, quia tunc successor non tenebitur nisi de
fructibus illius anni, quando post Calendas
Martias fœudatarius decessisset, vt in d. c. 1.
in princ. & ibi. Andr. An agnat. Quod verũ est
4 nisi † succedens sit filius, quia tunc tenebitur
quamuis fœudum sit ex pacto, & prouidentia
nisi fecerit inuentarium Andr. in d. cap. 1. de
5 alien. fœud. pat. Quinimmo etiam † si filius
inuẽtarium confecerit, nihilominus tenebitur
ad legata pro exoneratione conscientiæ, re-
muneratione familię, & restitutione ablato-
rum de fructibus eiusdem anni etiam si an-
te Calendas Martias fœudatarius decessisset,
vt per Andr. in d. c. 1. §. fin. col. 3. An agnat.
Vbi inquit quod filius in hoc est peioris cõdi-
tionis quam agnatus, quia cum filius habeat
esse à patre, & agnatus non, æquitas magis
stringit eum, quam agnatum, pro quo vide
Barbat. in repet. cap. Raynutius. colum. 80. de
testam. & col. 81. dum tractat de legato pro
exoneratione conscientiæ.

Secundo eadem conclusio declarari debet,
6 vt non procedat quando † filius succedit in
fœudo non ab intestato, nec vt institutus titu-
lo vniuersali, sed tanquam institutus in re cer-
ta, vel in sola legitima alio hærede vniuersali
instituto, hoc enim casu non tenetur ad one-
ra hæreditaria persoluenda l. si quis prior ff.
ad Trebell. l. quoties ff. de hæred. instit. l. 1.
§. si ex fundo ff. eod. tit. Bald. in cap. 1. in prin
cip. de success. fœud. ex traditis in l. vt iuiu-
randi §. si liberi ff. de oper. libert. & in l. si
libertis C. eod. tit. sequitur Aluar. in d. c. 1.
col. 1. An agnat. Iacobin. in verb. Itaque ipsi
inuestiti limit. 4. Idem tenet Bald. in d. cap. 1.
7 An agnat. quando filius esset † præteritus in
testamento paterno, vel à patre iniustè exhę-
redatus, & eum sequuntur Iacob. & Aluar. in
in locis præallegatis.

Tertio debet etiam declarari, vt locum nõ
habeat quando filius viuo patre renunciasset
hæreditati paternæ cum iuramento quod fa-
cere potest cap. quamuis de pact. in 6. Nam
8 mortuo † patre veniet ad fœudum, & illud te-
nebit non habita hæreditate à qua grauatus
est Bald. in d. cap. 1. An agnat. dicens hanc es-
se bonam cautelam ad euitandum onera cre-
ditorum, nec ab aliquo Doctore tactam, sequi
tur Aluar. ibid. col. penult. & Iacob. in verbo
Itaque ipsi inuestiti limit. 6.

9 Quarto declaratur, Nam quando † essent
plures filij, & primogenitus successisset in
fœudo, vt quia in eo viuebatur iure Franco-
rum, tunc æs alienum etiam ex legatis pater-
nis nõ persolueretur de fœudo, sed diuideretur
inter filios, & cõputatio fiet primogenito pro
rata allodialium, nec primogenitus ratione
fœudi contribuet plus alijs; secus si allodia-
lia nõ suppetant, quia tunc recurretur ad fru-
ctus fœudi, Ita Iacob. in verb. Et cum pacto,
quod de ipso fœudo colum. 5. & fuit dictum
Bald. in cons. 433. lib. 1. vbi inquit, quod fi-
10 lius † masculus, qui cum fœmina succedens
solus debet habere fœudum, non tenetur ob
dictum fœudum creditoribus hæreditariis l.
quoties C. de hæred. instit. & l. ex facto ff. eod.
tit. nisi debita essent contracta ratione fœudi
nam ad ea solus primogenitus tenetur l. si cer
tarum ff. de milit. testamen. Et idem est in
11 subsidium quando † portio allodialium secun
do genito, facto per eum Inuentario non suf-
ficeret ad partem æris alieni eumdem secun-
dum genitum tangentem, tun enim recurre-
tur pro toto ad primogenitũ in subsidium ita
Bald. in d. l. si certarum ff. de milit. testam.
Lucas de Penna in l. siquidem in fine C. de
ann. & trib. lib. 10. Imol. in l. ex facto in fine
ff. de hæred. instit.

Clausula arbitrio Rotæ apposita in rescripto quomodo intelligenda. C. XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Clausula arbitrio Rotæ in commissione apposita intelligitur omisso rigore iuris, & seruata æquitate iuris gentium.*
2 *Item importat prout de iure.*
3 *Directa illi qui alias habebat iurisdictionem & facultatem procedendi prout de iure, importat liberum arbitrium.*
4 *Rescriptum directum Iudici, vt inquirat de aliquo delicto, si ipse alias poterat de delicto illo cognoscere, operatur quod possit inquirere etiam fama non præcedente.*
5 *Princeps concedens libertatem testandi illi, qui alias testari poterat censetur remittere illi solemnitatem testandi.*

PLERVNQVE acci-
dit, quod in rescriptis, seu
commissionibus causarũ
quæ diriguntur appona-
tur clausula *arbitrio Ro-
tæ*. Intelligitur, itaque
1 hæc clausula, † idest om-
misso rigore iuris, & ser-
uata æquitate iurisgen-
tium Bald. cons. 177. n. vlt. lib. 1. Aym. cõs. 190.
n. 5. Quia quando superior committit hoc in-
feriori censetur illi dare facultatem tollendi;
& mutandi ea quæ sunt de rigore iuris Ciui-
lis, Menoch. de arbitr. iud. quæst. 15. & fuit
tentum per Rotam in vna Cathanien. illegiti-
mitatis

mitatis de anno 1583. coram fel.record.Cle-
mente Papa Octauo tunc Auditore: Quamuis
2 enim hæc † clausula , *arbitrio* , &c. importet
prout de iure Bart.in extrauag.ad reprimē-
dū in verbo videbitur, Cæsar. de Grass. decis.
8. de re iudicat. eum simil. Est tamen verum
quod dat facultatē aliqualiter discendendi à
regulis iuris Crescen.decis.4.de testib. Maxi-
3 me quando † rescribitur illi, qui alias habebat
iurisdictionem , & sic facultatem procedendi
prout de iure, quia tunc videtur magis acce-
dere ad liberū arbitriū, ne alias si redigatur
ad meros terminos iuris illa commissio fiat
superflua, vt post Imol. in l. filiusfamilias de
donat.tradit Felin. in c.1.n.51. col.4. vers. &
si dicatur arbitrio suo de constit. Dec. in l.
in personam §.generaliter de reg. iur. Et fuit
tentum in vna Romana Coctiuni 6. Martij
1606. coram Sacrato .

Hinc Bald. non ineleganter scriptum reli-
quit in l.nullus.C.ad l.iul.maiest. n.1. quod si
4 Iudici † mādetur, vt inquirat de aliquo deli-
cto, si ipse alias poterat de delicto illo cogno-
scere, virtute huius cōmissionis poterit inqui-
rere, etiā fama nō pręcedēte, cuius opinionem
sequitur post alios Crot.in l. nemo potest n.3.
ff.de leg.1. Cui simile, & illud videtur, quod si
5 Princeps concedat † libertatē testandi illi, qui
alias ex regulis iuris cōmunis testari poterat,
videtur illi remissa testamēti solēnitas glos. in
l.si quando.C.de inoffic.testam.quā ibi sequū-
* tur Bart.in 1.opposit.& Ias. qui * cōmunē di-
cit col.1.idem Ias in l.1.in 2.lect.n.20.C. de
Sacros. Eccles. Alciat. lib.5. Paradox. cap.5.
Bald.in c.1.n.14.& Ripa n.29.de rescript.

Signatura Papæ per Verbum , Placet , quid operetur paucis explicatum. Cap. XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Papa rescribens in commissione seu alia gratia simpliciter per verbum, Placet, censetur omnia concedere quæ non sunt cancellata .*

2 *Clausula Iustitiam faciat prout de iure, & alia similis posita in commissione per Regentem Cancellariæ non facit censeri ipsam commissionem redactam ad terminos iuris .*

3 *Regens Cancellariæ non potest limitare signaturam Papæ .*

4 *Decis. Crescentij 1.de rescript. declaratur .*

5 *Clausula , iustitiam faciat posita in extensione Regentis operatur tantum in rescriptis signaturæ iustitiæ, & non in commissionibus signaturæ gratiæ .*

6 *Signatura Papæ præcipue est attendenda, non autem extensio Regentis .*

SED opportune hic quæritur si com-
missio sit signata à Papa per verbū ,
Placet, nec sit additum, prout de iu-
re, nec quid aliud, quid cōcessum videatur. Et
1 dicas † omnia petita censeri concessa, Cassad.
decis.7.de rescrip. Et ratio est quia responsio
simplex concedit omnia petita, quæ non sunt
cancellata, Rota decis.1.de rescript. in nouis,
& decis.1.eod.tit.in antiquis, Staph. de cōmis.
2 lit.iust.in prin.n.13. Et verba *iustitiam † faciat
prout de iure*, & similia apposita per Regentē
Cancellariæ non faciunt censeri commissionē
redactā ad terminos iuris Cassad. d.decis. 7.
3 n.1. Quia , vt dicit idē Cassad. Regens † non
habet potestatem limitandi signaturam Papæ
Put.decis.1.eod. tit. Ant.Aug.in epit.eod.tit.
4 §.16. Ideo † non facit decis.Crescen. 1. de re-
script. quod scilicet clausula , *& iustitiam fa-
ciat* posita in extensione Regentis intelligatur
quatenus de iure sit quod petitur , quia fuit
intellecta per Rotam in vna Ariminen. rescis-
sionis 18. Maij 1590. coram Cardinale Sera-
phino, vt procedat tantum in rescriptis signa-
5 turæ † iustitiæ, non autem in commissionibus
signaturæ gratiæ, quando Papa expresse, & ex
certa sciētia aliquid concedit, quod videatur
esse cōtra iuris cōmunis dispositionē. Nā tūc
censetur facta concessio remoto iuris obsta-
culo nō obstāte clausula pręd icta , ea scilicet
6 ratione , quia † signatura Papæ præcipue est
attendenda, non autem extensio Regentis.

An sit locus substitutioni ad fauorem senioris de Domo testatoris , vel potius succedat proximior de agnatione, ex subiecta facti specie declaratur. Cap. XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Consilium Oldr. 21. per Rotam multoties fuit canonizatum .*

2 *Dictio, eo casu, in substitutione apposita est relatiua qualitatum præcedentium .*

3 *Item operatur , vt substitutio restricta sit ad casum expressum nec ad alium extendi possit .*

4 *Copula, Et , quando refertur ad alias personas præcedentem dispositionem ampliat .*

5 *Itē intelligitur retētis terminis de quibus supra.*

6 *Superfluitas verborum potius est toleranda , quam, vt inducatur noua dispositio odiosa .*

TESTATOR instituit Melchiorē, & Vincentiū filios suos legitimos in omnibus bonis suis, eosq; inuicē substituit, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Postmodū in eodem testamento substitutionem fecit sub his verbis. Itē voluit quod si dicti sui filij decederent sine filijs legitimis, eo casu vltimo eorum decedēti succedat Senior de Domo ipsius testatoris , & hoc in perpetuum non existētibus mascu-

masculis per lineam eius directam masculinã: Mortuo autem Vincentio sine prole, vltimo decessit Melchior cũ filijs masculis, qui postea decesserunt sine filijs. Quæritur an hoc casu sit factus locus alicui substitutioni ad fauorẽ Francisci qui est Senior de Domo testatoris, vel potius succedat proximior de agnatione.

Et quidem vsque ad illa verba, (& hoc in perpetuum) clarum est non esse locum substitutioni ad fauorem Francisci, Nã testator voluit, quod si filij sui decederent sine filijs, eo casu vltimo eorum sic decedenti succedat Senior de familia; Vnde cũ adessent filij filiorũ talis vocatio Senioris non potest habere locũ tanquã defecerit conditio sub qua vocabatur
1 iuxta † cons. Oldr. 21. toties canonizatum in Rota per tex. in l. si quis hæredum vbi Ias. id notat. C. de instit. & substit. l. ex facto §. si quis autẽ vbi Paul col fin.& Ripa col. 1. Idem Ripa in l. centurio n. 168. ff. de vulg. late Tiraq. in l. si vnquam in verb. susceperit n. 153. C. de reuoc. donat. latissime Bursat. cons. 1. lib. 1. Quod maxime procedit stantibus illis verbis (eo casu) quæ substitutionẽ Seniori de familia restringunt ad casum quando vltimus moreretur, non existẽtibus filijs nominatis, tũ
2 quia dictio † (eo casu) est relatiua cum omnibus suis qualitatibus l. à filio §. testator de alim. & cibar. legat. Bart in l. si quis seruum §. fin. de leg. 2. tum etiã quia oratio suppletur quoad alium successurum, videlicet quod succedat Senior de Domo, & ideo censetur facta repetitio cum omnibus qualitatibus præcedẽ-
3 tibus Ruin. cons. 117. n. 4. lib. 1. Hęc enim † dictio, (eo casu) operatur, vt substitutio restricta sit ad casum expressum, itaut ad alium extendi non possit, Anchar cons. 356. col. 2. vers. tertio hoc probatur Dec cons. 89. n. 3. Crauet. cons. 98. n. 5. Paris. cons. 2. n. 15. & cons. 14. n. 9. lib. 3. Natta cons. 678 n. 6. Si igitur substitutio est restricta ad casum in quo filij morerentur sine filijs, & eo casu testator vult quod vltimo decedenti succedat Senior de Domo, Sumus in claris quod Franciscus non censetur vocatus, quia Senior Domus est solum substitutus quando omnes filij decederent sine filijs, ideo relictis filijs expirat substitutio, & consequenter ponderando verba, vsque ad dictam clausulam, & hoc in perpetuum casus est indubitabilis.

Difficultas est quia Senior de Domo testatoris, & consequenter Franciscus videtur vocatus sub alia conditione, videlicet si decederent masculi descendentes per lineam directã masculinam ipsius testatoris, quæ conditio videtur ampliatiua, & quandocunque nõ existant descendentes ex dicta linea masculina censeatur facta substitutio in fauorem Senioris de Domo; Et hæc secunda substitutio videtur colligi ex illis verbis (Et hoc in perpetuum non existentibus, &c) ex quibus videtur constare de enixa mente testatoris volentis inducere substitutionem nedum in casu in quo vltimus ex filijs decederet sine filijs, sed etiã non existentibus masculis descendentibus per lineam directam ipsius testatoris, Neque enim potest negari quin hæc clausula contineat nouas personas positas in conditione vltra positas in præcedenti dispositione, quia
4 copula, Et, quando refertur ad alias personas præcedentem dispositionem ampliat, vt per Socin. cons. 62. nu. 5. lib. 3. Alioquin, si hæc substitutio esset tantum restricta ad vltimum filium ipsius Testatoris decedentem sine filijs, Verba illa (Et hoc in perpetuum non existentibus masculis, &c.) essent omnino superflua, quod non est dicendum.

Sed istis non obstantibus contrarium est resoluendum, Videlicet, quod per illa verba (Et hoc in perpetuum, nõ sit inductum nouum fideicõmissum); Moueor quia verba hæc stant illatiue, & referunt idem tempus, Ideo non possunt importare nouã substitutionẽ, sed solũ eo casu, quo omnes filij hæredes nominati decederent sine filijs, Cephal. in terminis cõs 17. sub n. 9. Card. Alban. cons. 1. n. 3. cũ pluribus seq. Cũ enim non habeant verbũ de per se, sed regantur à verbo præcedentis orationis nõ possunt importare nouũ fideicommissum, sed solum, eo casu quo hæredes nominati decedant sine filijs Alex. cõs. 138. col 1. & 2. lib. 6. Ruin. cons. 153. nu 2. vers. & substitutio sequens, lib. 2. Dec. cons 218. n. 13. vers. superest tãtum, vbi erãt fortiora verba quam in casu de quo agitur, Socin. cons 62. n. 6. cum seq. lib. 3. Cephal. cons. 260 per totum lib. 5. Maxime conside-
5 rando copulam, Et, quæ † intelligitur referentis terminis de quibus supra, vt bene per Ias. cõs. 228. n. 2. lib. 2. qui n. 1. dicit quod cum non legantur filij filiorũ positi nisi in conditione nõ potest dici illis facta substitutio, sed verba, In perpetuũ referuntur ad substitutionẽ purificata cõditione, quod filij decedant sine filijs qui bene loquitur per tot. cons. ad propositum nostrum, ideo videatur.

Ex his cessat, quod dicebatur de nouis personis positis in conditione, quia etiam in casu Alex. cons. 139. lib. 6. dicebatur de gradu in gradum, & sic considerabantur nouæ personæ, & tamen ipse cõcludit non esse ibi inductũ nouum fideicommissum; sic quoque loquitur Ias. Ruin. & alij supra citati: Et iste in effectu est casus Oldr. in cõs. 21. sæpius approbato, vbi in conditione illa, si sine filijs, aut descendentibus, erant positæ nouæ personæ, & verba poterant importare nouum fideicommissum propter virtutem alternatiuæ, & tamen Oldr. concludit, quod restringuntur ad casum substitutionis per mortem hæredis sine filijs.

Nec facit consideratio superfluitatis dicto-
6 rum verborũ, quia vltra † quod debemus potius tolerare superfluitates quam inducere nouam dispositionem odiosam, Aym. cons. 127. nu. 18. dico quod immo hæc verba satis operantur, nã vbi supra dixerat succedat Senior de Domo, erat solũ facta substitutio vulgaris,

garis, adeo quod ille solũ censebatur vocatus qui erat Senior de familia tempore, quo heredes nominati decederẽt sine filijs, & illo adeũte cæteri non potuissent amplius admitti iuxta doctr. Cuman. in l. Gallus §. quidam recte n.7. in fine de lib. & posthum. dicendo autẽ, Et hoc in perpetuũ, ex hoc dicitur facta substitutio fideicõmissaria inter Seniores de familia ad tradita per Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. vlt. n 7. Et sæpius fuit decisum in Rota, vt in Vrbeuetana Castrorum coram Cardinale Seraphino de anno 1579 in Romana fideicõmissi de Gallis, & in vna Bononien. della seta, corã Cardinale Pamphilio de anno 1587. Illa igitur verba, Et hoc in perpetuũ referuntur ad Seniorẽ Domus, qui substituitur, & non ad filios filiorũ testatoris, qui solũ sunt positi in conditione, & non vocati, vt post alios Menoch. cons. 268. n. 15. cũ seq lib. 2. & Ias. vbi supra. Similiter verba, non existentibus masculis, &c. cum veniant continuatiue, & cum verbis restrictiuis, & hoc debent intelligi eo casu, vt supra loquutus fuerat. Ideo satis operantur, nam vbi supra dixerat non existentibus filijs, quod tam de masculis, quam de
* fœminis poterat intelligi, vt de *communi testatur Roland. cons 82. n. 8. lib. 3 Cephal. cons. 46. nu. 39. hic apponendo ista verba non existentibus masculis, facit quod fœminæ non compræhendantur Bart. in l. cum Auus nu. 4. de condit. & demonstr. Paris. cons. 39 n. 3. lib. 2. & sic non remanet sine effectu operandi quod sufficit Socin. d. cons. 62. n. 5. lib. 3.

Nec obstat quod verba sint concæpta negatiue, videlicet non existentibus masculis & exponantur idest, vel extantibus & postea decedentibus iuxta tradita per Socin in l. solemus in fine de condit. & demonstr. Quia hoc non procedit vbi verba sunt restricta, & limitata ad certum tempus, vt in casu nostro Ruin. cons. 126. nu. 12. lib. 1. Dec. cons. 585. nu. 4. Alex. cons. 53. nu. 11. lib. 1.

Concludo igitur per hæc verba non esse inductũ nouũ fideicõmissum nec locũ esse alicui substitutioni ad fauorẽ Senioris de Domo, sed bona spectare ad proximiorem de agnatione.

Quis ad fideicõmissum admittatur, & an detractio Trebellianicæ sit prohibita ex sequẽti themate demonstratur. Cap. C.

SVMMARIVM.

1 *Fœmina appellatione filiorum non veniunt quando sequeretur absurdum, quod fœmina magis remota excluderet propinquiorem.*

2 *Appellatione filiorum in vltimis voluntatibus regulariter continẽtur, ex interpretatione tantum extensiua nõ comprahensiua, & n. 3. & 4.*

5 *In vltimis voluntatibus mens testatoris, & interpretatio illius magis attenditur quam rigor verborum.*

6 *Filia fœmina appellatione filiorum non continentur quando testator habuit respectum ad conseruationem agnationis. vel quando statutum viget exclusiuum fœminarum, & nu 7.*

8 *Anch. in c. Canonũ statuta de cõst. declaratur.*

9 *Trebellianica potest prohiberi à testatore non solum expresse sed etiam tacite, & per verba generalia id importantia.*

10 *Item secundum Rotam talis probibitio admittitur etiam in liberis primi gradus.*

11 *Probibitio Trebellianica inducitur si testator mandet restitui pleno iure totam hareditatem, & n. 13.*

12 *Non inducitur secundum magis communem opinionem, vbi testator voluit pleno iure hareditatem restitui substitutis.*

14 *Trebellianica non detrabitur contra Piam causam etiam si ante ipsam alys debeat fieri restitutio, & n. 15.*

STANTE testamento quõdam Aloysij in quo hæredẽ vniuersalem instituit Lucretiam eius vxorem donec ipsa vixerit, & vitam vidualẽ seruauerit, cui post eius mortem, vel transitum ad secunda vota substituit vulgariter, & per fideicommissum Ioannem eius ex fratre prædefuncto nepotẽ, vel eius filios, Quibus omnibus quandocumque morientibus sine filijs substituit Monasterium Sancti Saluatoris grauans dictã eius vxorem, vt pleno iure totam eius hæreditatem restituat dictis substitutis; Dubitatur primo, An per transitum vxoris ad secundas nuptias, Maria filia Ioannis, qui decessit sine filijs masculis, censeatur vocata ad fideicommissum, vel potius Monasterium admitti debeat? Secundo dubitatur, An hoc casu Trebellianica fuerit vxori à testatore prohibita?

Quod attinet ad Primum dubium, quamuis testator haberet alias neptes ex fratribus, quę erant magis sibi proximæ, quam esset Maria quę erat proneptis ex fratre, & sic nõ videatur quod voluerit eã cõprehendere dũ dixit Ioãnẽ vel eius filios per ea quæ scribit Anchar. in repet c. canonũ statuta sub nu. 276. de constit.
1 Vbi dicit quod appellatione † filiorum nõ veniunt fœminæ, quando sequeretur absurdum, quod fœmina magis remota excluderet propinquiorem sequitur Alex. cons. 45. n. 8. lib. 7. Brun. in tract. de stat. exclu. fœm. art. 5. quæst. 13. ad finem Gabr. in tit de verb. signif conclus 6. n. 115. Nihilominus hoc non obstante existimo dictã Mariam proneptem, quæ sola superest ex filijs Ioãnis admitti debere, & hoc
2 ex regula, quod † in vltimis voluntatibus appellatione filiorum filiæ fœminæ continentur l. si ita scriptum de leg. 2. l. quisquis de verb. signif glos in l. seruis legatis de leg. 3. Bar. in l. 1. de verb. signif Roman. cons. 140. Anchar. cõs. 120. circa finem Alex. cons 17. nu. 8. lib. 7. Dec. cons. 370. Paris. cons 41. nu. 76. lib. 3. Alciat. in dicta l. quisquis, & in l. iusta eod. tit. Cardin.

Mantic.

Mant.de coniect.vlt.vol.lib. 11.tit.14.nu.2. &
seq.Gabr.d.concl. 6.n.7. Quãuis etenim filiæ
3 fœminæ † nõ veniant appellatione filiorũ ex
propria significatione vocabuli, sed ex interpretatione tantũ,secundũ Alber.in l.iustã n.2.
de verb.signif. Anchar.conf.112.nu.3.Roland.
conf.93.nu.14.lib.2. Quidquid dicat Cephal.
conf.45.n.13.lib.1. Quinimmo interpretatio-
4 ne † extensiua nõ cõprehensiua,vt per Alban.
* conf.19.n.4.qui dicit * cõmunẽ quidquid voluerit Anchar.d.conf.112.nu.3. Tamen in hac
5 materia,vbi mẽs † testatoris,& interpretatio
illius magis,quã verborũ rigor attẽditur l.heredes mei §.cum ita.ff.ad trebel.filiæ fœminæ
appellatione filiorum optime cõtinentur; Et
hoc procedit absque vlla difficultate,quia hic
non datur diuersitas rationis inter masculũ,
& fœminã prout cõsiderant Doctores in casibus in quibus,vel testator habuit respectum
6 ad † conseruationem agnationis,vt concludit
Io.Andr.in addit.ad Speculat rubr.de success.
ab intest.vers.& est sciendum Alex cõs.48.col.
3.vers. quod autem & col.4.vers. Quinimmo
plus dico lib.4.Crot.inter cõs.Crauet.cõs.54.
n.29.& 30. lib.2.cũ alijs de quibus per Gabr.
de testam.concl.6.n.54. Vel quando statutum
7 viget exclusiuũ fœminarum Anchar. in l. tres
fratres.ff.de pact.Alex.in l.Gallus §.quidã recte, vbi etiã Socin.col.3.in fine de lib. & posthum.Castren.conf.409.lib.2.cum allegatis per
Card.Mant.de coniect.vlt.volunt. lib.6. tit.7.
n.8. Nã hic non tractatur de excludendo aliquẽ de descendentibus,vel agnatione testatoris,de quo per Conar.in c.Raynaldus in princip.n.2.de testam. Neque de statuto exclusiuo
feminarum propter masculos, de quo post
alios per eundẽ Card.Mantic.de coniect.vlt.
vol.lib.11.tit.14. Sed de excludẽda vxore testatoris,vt non habeat hereditatẽ contra voluntatẽ ipsius postquam transiuit ad secunda
vota.

Et ita tollitur absurdum consideratum ex
8 Anchar.in d.c.Canonũ statuta; Quia † procederet, quãdo aliæ neptes testatoris magis illi
proximæ haberent ipsius voluntatem; quia
& ipse vocatæ dici possent; tunc enim in concursu procederet, quod vocatio istius quæ est
magis remota nõ admitteretur ad excludendum alias magis proximas; & iste est casus
Anchar.& aliorum; Sed hic cessat huiusmodi
absurdum,quia non agitur de excludẽdo illas
neptes magis proximas, sed de excludẽdo ipsam vxorẽ,ne scilicet contra voluntatẽ ipsius
testatoris hæreditatẽ obtineat, ex quo ad secundas nuptias cõuolauit:Vnde magis absurdũ esset, quod ista proneptis non esset vocata,
sed admitteretur illa quę effecta fuit indigna,
& odiosa testatori trãseundo ad secũda vota.
Et ppterea dilectio nõ potest cõsiderari in illis neptibus ex fratre,quãuis sint proximiores
ex quo testatoris voluntatem non habẽt l. cũ
quidã C.de legat.Curt.Sen.cons 40.n.13.Sim.
de Pret.de interpret.vlt.vol fol.336,nu.6.

Circa secundam difficultatẽ puto dicẽdũ
Trebellianicam fuisse prohibitam à testatore,
9 quia potest † prohiberi non solum expresse,
sed etiã tacite, & per verba generalia id importantia Bart in l centurio nu.27.de vulg.&
pupill.vbi Galiaul.n.88.testatur de magis cõ-
* muni, * & veriori opinione prout etiam facit
Paris.conf.21. n.35.lib.3. Quod Rota admit-
10 tit † etiam in liberis primi gradus,vt per Sarnen.decis.93.incip.Trebellianica potest prohiberi Simonet. decis.87. incip. in vna Romana
hæreditatis lib.1.& tradit Card. Mantic. de
coniect. vlt.volunt. lib.7. tit.12. & nouissime
Molin. qui plures alios refert de primogen.
Hispa.lib.1.cap.17.vers. contrarium tamen.
Sed in hoc casu adsunt illa verba vniuersalia
11 restituat pleno iure totam hæreditatem † quæ
importãt prohibitionem detractionis Trebellianicæ; Nam licet magna sit disputatio cum
testator voluit pleno iure hæreditatem restitui substitutis,an sit prohibita Trebellianica,
* & frequentiori * calculo receptum sit eam
12 non † esse prohibitam, quia commodissime
potest intelligi, vt hæreditas restituatur quo
ad directum, & plenum dominium,à quo vtile non sit disiunctum,vel quoad proprietatem
& vsumfructum Roman.conf.239. n.3. Capra
conf.83.n.9.& seq. cum alijs per Card.Mant.
d.lib.7.de coniect.vlt.volunt.tit.12.n.18. Ta-
13 men quando testator voluit pleno † iure totã
hæreditatem restitui, verius est, vt intelligatur expresse prohibita, quia ex dictis verbis
enixa voluntas testatoris ostenditur, sicut
etiam quando voluit pleno iure restitui totam, & integram hæreditatem Galliaul. in d.
l. Centurio nu. 88.& Ripa n. 130.& 135. Put.
decis.444.in fine lib.2. Card.Mantic. d.lib.7.
tit.12 n.13.15.& 18. in fine.

Confirmantur prædicta, quia testator post
mortem omnium voluit suam hæreditatem
peruenire ad Monasterium S. Saluatoris;Vnde cum sit peruentura ad Monasterium non
potest detrahi nec ab vxore Trebellianica,
quia esset in præiudicium dicti loci Pij contra
14 quem † non detrahitur Trebellianica, vt late
per Tiraquel.de Pia causa priuileg.27.

Nec dicatur quod procedit quando fit restitutio Piæ causæ,quia dico, quod locum ha-
15 bet etiam † quando alijs debet restitui ante
Piam causam, Paul. de Castr.in l. cum dotem
marito per illum tex. ad l. falcid. Roman. in
authen. similiter in 4. Spec, cod. tit. Bald. &
Angel.in l.ania §.Titio de cond.& demõstrat.
Corn.conf.330.lib.1.idem Roman. conf.206.
Aret.conf.67.col.fin. Aym. conf.137.num.13.
quos refert, & sequitur Tiber. Decian.conf.
4.n.9.lib.3.

FINIS LIBER PRIMVS.